This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

A 469046 DUPL

UNIVERSITY OF MICHIGAN

A COLLECTION OF

EARLY CHRISTIAN LITERATURE

CONTAINING WORKS OF THE CHRISTIAN WRITERS

UNDER THE ROMAN EMPIRE

AND PUBLICATIONS ILLUSTRATING THE

RELATION OF CHRISTIANITY TO PAGANISM

PRESENTED BY

MR. D. M. FERRY, OF DETROIT

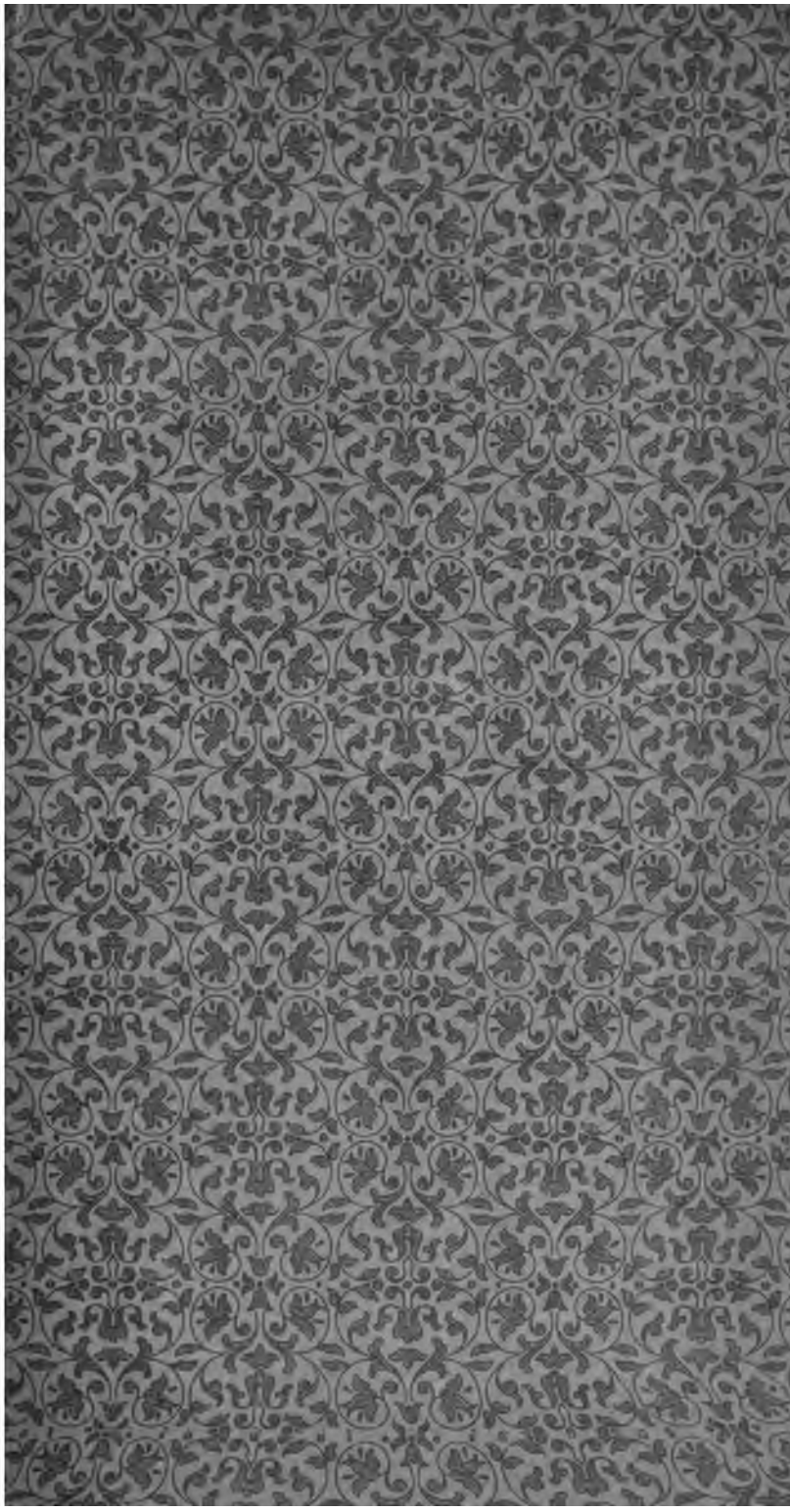

888
C178
S36
v.9

DIONIS CASSII

EXCERPTA VATICANA

AB

ANGELO MAIO

EDITA.

EDITIONIS STURZIANAE VOL. IX.

LIPSIAE

IN LIBRARIA KUEHNIANA.

CIↃIↃCCCXXXVI.

EX A. MAII PRAEFATIONE
AD
SCRIPTORVM VETERVM NOVAM COLLECTIONEM VOL. II.

Romanis codicibus et Pontificis maximi bibliothecae ac favori Dio quoque Cassius plurimum debet. Nam Iohannes Aurispa, qui Eugenio IV. et Nicolao V. a secretis fuit, partem quandam Dionis primus interpretatus est. Liber LXXVI. atque LXXIX. ex ursiniano, nunc vaticano, codice primum prodiit. Dionis a Reimaro curata optima editio quantum a bibliothecae vaticanae copiis adiuta fuerit, ipsa passim praedicat. Nunc denique mihi accidit, ut Dionis historiam ope trium vaticanae bibliothecae codicum magnopere augeam. Dionem Cassium octoginta libris romanam historiam ab origine gentis usque ad octavum Alexandri Severi annum (Christi CCXXIX.) comprehendisse scimus. Libri tamen priores XXXIV. cum sequentis parte interciderant. Libri quoque a LV. ad LX. lacunis laborant. Exin usque ad octogesimum nihil superfuit, praeter Xiphilini annalium imperialium compendium et Theodori cuiusdam e postremis XIX. libris excerpta. Dionis tamen tot defectibus supplementa aliquot ante me accesserant, ursinianae scilicet eclogae *de legationibus*, cum duorum ut dixi librorum partibus, valesianae *de virtutibus ac vitiis* atque alia minora frusta ab eruditis criticis undecumque corrasa, quae omnia in Reimari editione cum decenti or-

dine apparent. Vaticana incrementa a me nunc addita, quae quidem prodeunt e palimpsesto, ea ad titulum constantinianum *de sententiis* pertinent: incipiunt autem inedita excerpta ab operis extrema praefatione perguntque continua usque ad pugnam cannensem; nam quos hiatus asteriscis distinxi, ii non a codicis vitio, sed ab eclogarii voluntate proficiscuntur, ut in aliis quoque auctoribus dixi. Ab hoc tempore usque ad res Augusti lacuna codicis intercedit. Deinde Caesarum historia non omnis in palimpsesto inedita est; verum hac illac incognitae partes occurrunt cum cognitarum quoque varietatibus. Etiamsi igitur Diodori Polybiique cognitas partes omisi, Dionis tamen omnes, quae in palimpsesto erant, vulgavi; quamquam ut dixi, in imperialium temporum rebus partes editae cum ineditis alternabant. Dionem haud ultra Alexandri Severi principatum historiam suam produxisse, tradit diserte Photius cod. LXXI. Immo vero, si accuratius loquendum est, historiam Dio in Heliogabalo concluserit; primordia vero Alexandri nonnisi obiter attigit, atque ut praesenti regnatori adsentatiunculam, ut puto, faceret. Attamen in vaticano palimpsesto nullo distinctionis interposito indicio, pergunt eclogae usque ad magnum Constantinum: est ergo haec anonyma Dionis continuatio, quam christianum habere auctorem ex pag. 244 cognoscimus. Sed enim vix inceptis Constantini rebus palimpsesti vaticani folia deficiunt; ideoque quatenus continuatio processerit, ignoramus. Quia tamen Planudes quoque Dionis eclogarius, ut postea dicam, appendicem illam novit isque in rebus Gratiani desinit, hanc fuisse appendicis metam atque ipsius auctoris aetatem, credere licet. — His tam lautis Dionis copiis contentus, ut reor, esse poteram: sed tamen insperatas quoque alias eiusdem historici deprehendi eclogas; qua re narranda breviter defungar, prae-

sertim quia iam in scholiis spartam hanc exornavi. Igitur recensenti mihi vaticanae bibliothecae codices, duo praecipue (nam tertii minor fructus erat) mentem de- XXV.
fixerunt, qui Maximi Planudae excerpta ex diversis auctoribus continebant. Neque vero loquor de palatino bibliothecae vaticanae codice CV, cuius facit mentionem Siebenkesius in praef. ad Strabonem p. 35: nam quod ipse ait contineri ibi Planudae excerpta, id omni alienum veritate est et plane in codicis recitanda nota errat Siebenkesius; quamquam post eius aetatem pontificiorum codicum numeri nulli mutati sunt. Illud autem vehementius miror, quod Siebenkesius nominata a se Dionis excerpta non senserit esse inedita, nihilque ex iis, ne verbum quidem in anecdotis suis ediderit unique tunc Straboni studium impenderit. Porro hic mihi Siebenkesii locus ignotus adhuc erat, cum planudea Dionis excerpta vulgabam, ideoque nullam eius mentionem in scholiis feci. Iam uterque planudeus a me adhibitus codex chartaceus est, alter ferme seculi XIV, alter posterioris. Post epigraphen quam p. 527 recitavi, incipiunt Strabonis excerpta; mox Pausaniae sequuntur; tum Dionis excerpta sine mora indiscretimque attexuntur in media pagina post Pausaniam. Trium horum auctorum nomina nonnisi obiter interdum occurrunt. Sed tamen ut Strabonis Pausaniaeque libri editi excerptorum veritatem patefaciunt; ita Dionis excerpta inedita legens nullus dubitavi, quin ea genuina essent atque ex integro opere educta; non solum quia visebatur interdum nomen Dionis, sed quia ad hanc sententiam ac persuasionem invictis argumentis compellebar, quae pag. 527. n. 1. exposui, neque iam repetere opus est. Revera quis dubitet de Strabonis Pausaniaeque excerptis, quandoquidem ea cum editionibus congruunt? Quis rursus de illis planudeis Dionis, quae in partem cognitam incidunt? Atqui haec

inedita planudea cum illis editis connectuntur serie continua, praetereaque conspirant ad litteram idemtidem cum palimpsesto Dionis et cum florilegio cumque aliis citantibus Dionem auctoribus. Iam vero eclogae planudeae etsi constantinianis multo breviores sunt; tamen hoc uno nomine illis praestant, quod sententiam numquam abrumpunt, numquam hiant; id quod in excerptis Porphyrogeniti molestissimum est. — Tertius novarum Dionis eclogarum fons mihi vaticanum florilegium fuit, opus ab editis differens, re bona et illustribus auctorum veterum nominibus plenum. Equidem id florilegium in tribus codicibus legi, sed unus erat vetustior ceteris, nempe saeculi ferme decimi, re copiosior et in laudandis auctoribus accuratior. Florilegium vaticanum in communes locos tribuitur, ut Stobaeus, Damascenus, aliique noti eclogarii. Tituli sunt: 1. *περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας.* 2. *περὶ φρονήσεως καὶ βουλῆς.* 3. *περὶ ἁγνείας καὶ σωφροσύνης.* 4. *περὶ δικαιοσύνης.* 5. *περὶ ἐλεημοσύνης.* 6. *περὶ εὐεργεσίας καὶ χάριτος.* 7. *περὶ ψόγου καὶ διαβολῆς.* 8. *περὶ πλούτου καὶ πενίας καὶ φιλαργυρίας.* 9. *περὶ αὐταρκείας.* 10. *περὶ προσευχῆς.* 11. *περὶ νουθεσίας.* 12. *περὶ εὐτυχίας καὶ δυστυχίας.* 13. *περὶ ὀργῆς καὶ θυμοῦ.* 14. *περὶ πολυπραγμοσύνης καὶ ἡσυχίας.* 15. *περὶ πλεονεξίας.* 16. *περὶ τιμῆς γονέων* *) *καὶ φιλοτεκνίας.* 17. *περὶ φόβου.* 18. *περὶ τῶν*
XXVI. *ταχέως μεταβαλλομένων ἢ περὶ μετανοίας.* 19. *περὶ ἁμαρτίας καὶ ἐξαγορεύσεως.* 20. *περὶ ἀκρασίας καὶ γαστριμαργίας.* 21. *περὶ λύπης καὶ ἀθυμίας.* 22. *περὶ ὕπνου.* 23. *περὶ μέθης.* 24. *περὶ παῤῥησίας καὶ τοῦ ἐλέγχειν.* 25. *περὶ φιλοπονίας.* 26. *περὶ ὅρκου.* 27. *περὶ κενοδοξίας.* 28. *περὶ ἀληθείας καὶ ψεύδους.* 29. *περὶ θανά-*

*) Sub hoc titulo cod. p. 124. laudatur ex Philone locus *οἱ γὰρ γονεῖς* usque ad *ἀθανατίζουσιν*, qui extat in Philonis opusculo *περὶ γονέων τιμῆς* p. 9. a me primum edito ex membranis florentinis. Florilegium ergo vaticanum sinceritatem eius opusculi confirmat.

του. 30. περὶ εἰρήνης καὶ πολέμου. 31. περὶ ἐλπίδος. 32. περὶ γυναικῶν. 33. περὶ ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας. 34. περὶ ἐπαίνου. 35. περὶ κάλλους. 36. περὶ μελλούσης κρίσεως. 37. περὶ δόξης. 38. περὶ γλωσσαλγίας. 39. περὶ προνοίας. 40. περὶ ταπεινοφροσύνης. 41. περὶ πίστεως. 42. περὶ μνήμης. 43. περὶ φθόνου. 44. περὶ ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου. 45. περὶ τοῦ γνῶθι σαυτόν. 46. περὶ χρηστότητος. 47. περὶ νόμου. 48. περὶ λογικοῦ καὶ λογισμοῦ. 49. περὶ ἀφροσύνης. 50. περὶ ἀσωτίας. 51. περὶ συνηθείας καὶ ἠθους. 52. περὶ εὐγενείας καὶ δυσγενείας. 53. περὶ γέλωτος. 54. περὶ ἐνυπνίων. 55. περὶ κακίας καὶ μνησικακίας. 56. περὶ βίου ἀνωμαλίας. 57. περὶ τοῦ ὅτι δεῖ τιμᾶν ἀρετὴν καὶ κολάζειν κακίαν. 58. περὶ τοῦ εὔκολος ἡ κακία καὶ δυσπόριστος ἡ ἀρετή. 59. περὶ τοῦ ὅτι οὐκ ἀεὶ τὸ πλεῖον ἄριστον. Auctores autem in florilegio laudati hi fere sunt (quorum loci multi in florilegiis editis extant, partim tamen sunt inediti): Aelianus historicus, Aelius Dionysius halic., Aeschylus, Aesopus, Agapetus, Agatho, Antagoras auctor thebaidos, Antiphanes, Antiphon, Antisthenes, Apollonius, Arrianus, Aristides, Aristippus, idem in sententiis, Aristo, Aristonymus, Babrias, Basilius, Bion, Cato, Chares, Chariclea, Choricius, Cleanthes, Clemens, Clemens romanus, Clitarchus, Crates, Critias, Cyrillus, Demades, Demetrius phalereus, Democritus, Demonactes, Demosthenes, Didymus, Diodorus siculus, Dio chrysostomus, Dio romanus, Dio in chriis, Diogenes, Dionysius areopagita, Dionysius presbyter, Diphilus, Empedocles, Epicharmus, Epictetus, Epiclitus, Epicurus, Ephraemus, Euripides, idem in Andromacha, in Antiope, Eusebius philosophus, Evagrius, Evenus, Favorinus, Firmus in epistulis, Gaius, Gerinus (an Serenus?), Gregorius theologus, Gregorius nyssenus, Gorgias, Glyco, Heraclitus physicus, Herodotus, Hiero, Hieronymus rhetor, Hyperides, Iambli-

chus, Io. chrysostomus, Io. climacus, Io. damascenus, Ignatius s. *), Iosephus, Irenaeus in epistula ad Victorem, Isaeus, Isidorus, Isidorus pelusiota, Isocrates, Lasus interpres, Leucippe, Libanius, Liber ss. patrum, Lucianus, Lysias orator, Maximus, Menander poeta, Menedemus, Metrodorus, Milesius, Moschion, Musonius, Nicolaus ἐν συναγωγῇ, idem ἐν τοῖς ἔθεσι, Nicostratus, Nilus, Oenopides, Phalaris, Philippides, Philo, Philostratus, Philoxenus poëta, Philemon**), Photius, Pirithus, Plato, Polyaenus, Posidippus, Procopius rhetor,
XXVII. Plutarchus, Pythagoras, Rheginus, Rhetorius, Solerius, Secundus, Serinus (an Serenus?), Severianus, Simonides, Sophocles, Sostratus, Sotion, idem in libro de ira, Stratonicus, Synesius, Theages, Theocritus, Theognis,

*) Placet adscribere Ignatii viri apostolici et martyris locum, qui et auctior est, et ab eo differt, qui legitur in epistula edita ad Tralllianos cap. IV. *Κἂν ἐρρωμένος ὦ τὰ κατὰ θεὸν, πλέον με δεῖ φοβεῖσθαι καὶ μὴ προσέχειν τοῖς ἀλλὴ φυσιοῦσί με. ἐπαινοῦντες γάρ με μαστιγοῦσιν. Etiamsi divina gratia corroboratus fuero, multo magis tamen metuendum mihi est atque ab iis cavendum, qui me stulte inflant. Hi quidem dum me laudant, flagellis veluti caedunt.* Florileg. tit. *de laude* p. 173. b.

**) In florilegio tit. de *avaritia* p. 122. septem proferuntur pervenusti versus Philemonis comici, quorum nonnisi tres priores vidi in fragmentorum Philemonis curata a Clerico editione p. 342. En versus:

XXVII. Ἐὰν οἷς ἔχομεν, τούτοις μὴ δὲ χρώμεθα,
Ἃ δ' οὐκ ἔχομεν, ζητῶμεν· ὧν μὲν διὰ τύχην,
Ὧν δὲ δι' ἑαυτοὺς ἐσόμεθ' ἐστερημένοι.
Εἰ δ' εὐτυχῶν τις καὶ βίον κεκτημένος
Μηδὲν δ' ὅμως τι τῶν καλῶν πεῖρᾶσεται,
Ἐγὼ μὲν αὐτὸν οὔποτ' ὄλβιον καλῶ,
Φύλακα δὲ μᾶλλον χρημάτων εὐδαίμονα.

Si iis quae habemus, nequaquam utimur,
Quae non habemus, quaerimus; illis a fortuna,
His a nobismet ipsis defraudabimur.
Nam si lautus quispiam opibusque instructus,
His tamen bonis minime fruitur;
Ego quidem hunc felicem non appello,
Sed custodem potius divitiis a fortuna impositum.

Theopemptus, Theopompus (sed videtur error pro Theopemptus), Theophrastus, Theophylactus simocatta, Theotimus, Thespis, Thucydides, Xanthus, Xenophon, Zaleucus, Zeno in epistulis *), Zonaenus. Omisi alia complura nomina, puta Philippi regis, Pyrrhi, Socratis etc., quia videbantur potius horum apophthegmata apud alios auctores recitata. Immo et aliquot ex recitatis a me nominibus ad hunc ordinem fortasse pertinent. Ex hac tanta florilegii messe nonnisi Dionem et quidem quatenus erat ineditus, interim excerpsi (praeter Diodori fragmenta quatuor) satis, ut vides, copiosum, tituloque *de sententiis* peridoneum; sunt enim pleraeque omnes sententiae vel historiae sententiosae. Has ergo eclogas partim cum planudeis admiscui, quotiescumque vel certa re vel probabili indicio tempus sedesque historica patefiebat; partim vero separatas subtexui,

*) Accipe, lector, locum Zenonis stoicorum principis ex eius epistulis (ad Cleanthem), quae non solum a Laertio VII. 163. memorantur, verum etiam Panaetii Sosicratisque testimonio solae ipsius indubitatum scriptum esse dicuntur. Florileg. tit. *de amicis et de fraterno amore* p. 31. b. *Ὁ μὲν γεωργὸς ἀφ' ὧν ἂν πολὺν καὶ καλὸν θέλοι καρπὸν λαβεῖν, ὠφέλιμον ἑαυτὸν ἐκείνοις παρέχεται καὶ πάντα τρόπον ἐπιμελεῖται καὶ θεραπεύει· πολὺ δὲ μᾶλλον ἄνθρωποι τοῖς ὠφελίμοις πεφύκασι χαρίζεσθαι καὶ περὶ τοὺς τοιούτους μάλιστα σπουδάζειν· καὶ θαυμαστὸν οὐδέν· καὶ γὰρ καὶ τῶν μερῶν τοῦ σώματος ἐκείνων ἐπιμελούμεθα μᾶλλον, ἅπερ ὠφελιμώτερα ἑαυτοῖς πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν νομίζομεν εἶναι. ὅθεν ὁμοίως ὑφ' ὧν εὖ πάσχειν ἀξιοῦμεν, ὠφελίμους αὐτοῖς ἔργοις, ἀλλὰ μὴ τοῖς λόγοις εἶναι δεῖ· οὐδὲ γὰρ ἡ ἐλαία τῷ θεραπεύοντι αὐτὴν ἐπαγάλλεται, ἀλλ' ἐκφέρουσα πολλοὺς τε καὶ καλοὺς καρποὺς ἔπεισεν ἑαυτῆς ἐπιμελεῖσθαι μᾶλλον. Agricola unde plurimum egregiumque fructum percipere avet, ibi suam operam collocat eique rei curam omnem laboremque impendit. Multo vero magis homines iis, qui utiles sibi sunt, gratificari solent, eosdemque omni genere officiorum colere. Nec mirum. Nam etiam corporis membra illa apprime curamus, quorum nobis ministerium magis esse ex usu arbitramur. Pari ergo ratione quorum hominum beneficiis uti optamus, iis nosmet utiles haud verbis, sed opera praebeamus necesse est. Nam ne olea quidem vilici erga se cura otiose gloriatur, verum multos praeclarosque fructus suppeditans, studium hominis praecipuum sibi conciliat.*

quia praedictis ordinis notis carebant. His aliam addidi particulam ex Georgidii inedito item, sed minoris pretii florilegio desumptam. Tum quia cognovi, Reimarum, doctissimum licet Dionis instauratorem, ignoravisse non solum inedita florilegia, verum etiam edita A. Melissae et Arsenii, ex his quoque particulas aliquot mihi vindicavi, quae Dionem augent. A Suida quoque locos aliquot, sine nomine auctoris citatos, Dionis esse agnovi, ideoque in rem meam sevocavi. Denique futuro Dionis editori auctor sum, ut codicem quoque medioeum s. Ioannis Damasceni itemque aliud florilegium ms. inspiciat, de quo utroque opere loquitur Bandinius catal. gr. XXVIII. t. 1. p. 254. 370. Ibi enim et citari Dionem video et particulas adhuc ineditas inesse suspicor. Ecce enim reapse his diebus ex Anglia accepi nuperam Io. Stobaei editionem elegantissimam a cl. Gaisfordio curatam; ibique in tomo IV. appendicem legi ex florentino codice Damasceni sumptam (de quo videsis Gaisfordium in praef.) ubi p. 4. duplex ille locus ξβ'. ξγ'. Dionis occurrit, qui a me est editus in hoc volumine p. 546—547. ex florilegio vaticano; et quidem secundus multo est apud me emendatior. Rursus in praedicta appendice p. 77 est aliud brevius Dionis fragmentum a me item editum ex vaticano florilegio p. 544. νβ, ubi item melius est apud me πείθει, quam in illa appendice πείθῃ. Sic ergo fides fragmentorum horum Dionis undique confirmatur.

DE PALIMPSESTO HISTORICO.

Postulabunt, credo, lectores ut de codice palimpse- XXXI.
sto, qui has nobis historicorum divitias suppeditavit, paulo accuratius dicam. Est hoc volumen formae propè maximae, cursim quidem minoribus litteris sed tamen elegantibus scriptum, saeculo circiter decimo, cum lemmatibus in margine rubricatis, cumque asteriscis, qui vel carmen vel oraculum vel aliud quodvis notabile passim designant. Splendidus sane palmarisque olim codex, aulaque byzantina dignissimus; verum idem postea, saeculo circiter XIV, alio graeco notissimi argumenti superimposito scripto obscuratus impeditusque fuit, foliis perversis omnibus, partim vero etiam abiectis. Constantinianae, si fas ita loqui, scripturae specimen aere excusum proposui, partim alterius scripti velo superducto partim detracto. Equidem simul ac primo ad hoc magnum volumen accessi, idque facili intuitu rescriptum cognovi, quamquam in hoc laboris genere non sum tyro, nihilominus prosperum rei exitum, quem postea sum nactus, vix speravi. Erat enim, ut dixi, minutum scriptum sub alio item minuto sepultum et obrutum; quod contra in aliis palimpsestis est, qui grandiorem multo ac speciosiorem scripturam sub minutiore recenti conspicuam exhibent. Legi tamen vagante oculo ac studio paginas aliquot, donec certam notitiam hausi, excerpta plerumque inedita historicorum summorum Polybii, Diodori siculi, Dionis Cassii, Eunapii, aliorumque aliquot, in codice hoc contineri. Sed ecce nova tibi nec minima rei difficultas: etenim partes diversorum auctorum sus deque in palimpsesto permixtae erant: auctorum nomina titulique librorum perraro apparebant; quaternionum notae nullae; hiatus orationis innumeri, partim eclogarii instituto, partim obrutae scripturae difficultate.

In hac tanta rescripti perturbatique codicis obscuritate, lux denique insignis menti meae affulsit, cum hanc esse partem detexi eclogarum illarum, quas olim Constantini
XXXII. porphyrogeniti iussu confectas sciebam; neque id solum generatim comperi, verum etiam totum hunc codicem titulo *de sententiis* occupari cognovi. Et is quidem titulus semel iterumve litteris paulo grandioribus exaratus emicuit; tum passim in membranarum marginibus vocabulum γνώμη *sententia* nunc minio nunc atramento pictum videbam. Verum enimvero constantinianum titulum *de sententiis* mihi in manibus esse, duplici demum evidentique testimonio convictus sum. Namque in eclogis valesianis tit. *de virtutibus ac vitiis*, apud Wesselingii editionem p. 560, ait eclogarius, reliquam partem colloquii, quod macedoni Lysimacho cum Dromicheta thrace intercessit, in titulo *de sententiis* esse quaerendam. Atqui in codice vaticano, quem totum hoc titulo plenum dixi, p. 266 (editionis meae p. 44) mire se mihi obtulit tum eius sermonis initium quod est apud Valesium, tum eiusdem continuatio, quam valesianus eclogarius a titulo *de sententiis* repetendam esse monuerat. Rursus in valesianis apud Wessel. p. 547. dicitur Pythia Lycurgum poetico numero fuisse adlocuta; lector tamen ad titulum *de sententiis* amandatur. Iam vero Pythiae ad Lycurgum versiculos, quos valesianus eclogarius indicavit quidem sed praetermisit, vaticanus codex p. 255. (ed. p. 1.) perbelle mihi repraesentavit. Ergo iam dubitandi copia nulla fuit; praeter quam quod ratio quoque eclogarum vaticanarum, auctorum stilus, et cetera indicia quotquot in arte critica habemus, veritatem rei confirmabant.

His praeiactis labori meo fundamentis, ad declarationem naviter codicis lectionemque incumbere coepi. *Et primum quidem* chemicis adiumentis diuturnis atque

efficacibus sepulta prorsus atque oculos fugiens scriptura suscitanda fuit, ita ut eius apices iamdiu deleti atque intermortui colorem aliquem traherent, et sub novi scripti velamine promicarent. Cave tamen putes paratum ita codicem facile protinus ac iocunditer legi: quin immo hoc sisyphium saxum, conata prope infinito atque innumeris vicibus pervolutandum est: isque labor in hoc diutius summeque palimpsesto me tenuit, minutis[ut dixi litteris exarato, tenteaque molis ut trecentas et quinquaginta quatuor lati moduli paginas habeat, quarum singulae versibus haud minus triginta duobus occupantur. Perfecto demum, meridianis praesertim splendidisque diei horis, exscriptoque codice, illud nempe supererat ut auctores miro cinno et errore in palimpsesto confusos distinguerem; primoque omnes inter se, deinde rursus singulorum partes, dispositis apte foliis, ordinarem; fasciculosque veteres id est quaterniones denuo componerem, quos recentior novi codicis scriptor scopas fecerat dissolutas. Atque utinam quaternionum veterum numerales notae uspiam fuissent! Verum his nescio quo casu aut socordia librarii olim omissis, universa quaternionum restitutio duce serie orationis mentisque meditatione curanda fuit; huic, inquam, unico fidens ariadnaeo veluti filo ex ambiguis tortuosisque labyrinthi anfractibus pedem extuli. Illud quoque augebat ordinandi molestiam atque periculum, quod idem aliquando argumentum, puta punicum bellum, a tribus auctoribus narrabatur: quare sedulo cavendum fuit ne vel omnia uni tribuerentur, vel quod magis pronum erat, permutatio auctorum materiaeque fieret, ac veluti alienae sobolis suppositio; ita ut singuli auctores sua re care- XXXIII
rent, alienam inviti reciperent: qui error et ridiculus committenti foret, et legenti incommodus, et auctorum characteri famaeque damnificus. Fasciculorum itaque

veterum instaurata a me feliciter ratio fecit apprime, ne res aliquot praesertim Diodori (v. gr. Pyrrhi bellum) cum Dionis simili historia confunderem. Iam inventas eclogas qua ratione quibusque indiciis ac momentis impulsus in diversos cuiusque auctoris libros tribuerim (etiamsi raro codex singillatim libros memorabat) scholia mea docebunt; neque enim quicquam temere, vel sine venia lectoris feci. Scholiorum autem meorum triplex genus est; primum minoribus formis grammaticum, quod in graeci textus demonstrando statu vel castigatione versatur: secundum criticum, in disponendis potissimum eclogis ordinandoque codice occupatum; tertium denique historicum et philologicum.

ΔΙΩΝΟΣ
ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΕΚΛΟΓΑΙ.

DIONIS
HISTORIAE ROMANAE

EXCERPTA VATICANA.

P. ed. Rom. 135

ΔΙΩΝΟΣ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΕΚΛΟΓΑΙ.

Ex prohoemio historiae Dionis.

I. *** [Ἀνέγνωκα] πάντα ὡς εἰπεῖν τὰ περὶ αὐτῶν τισι γεγραμμένα· συνέγραψα δὲ οὐ πάντα, ἀλλ' ὅσα ἐξέκρινα. μὴ μέντοι μηδ' ὅτι κεκαλλιεπημένοις, ἐς ὅσον γε καὶ τὰ πράγματα ἐξεπέτρεψε, λόγοις κέχρημαι, ἐς τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν διὰ τοῦτό τις ὑποπτεύσῃ, ὅπερ ἐπ' ἄλλων τινῶν συμβέβηκεν· ἐγὼ γὰρ ἀμφότερα, ὡς ῥᾴον τε ἦν, ὁμοίως ἀκριβῶσαι ἐσπούδασα. ἅξομαι δὲ ὅθενπερ τὰ σαφέστατα τῶν περὶ τήνδε τὴν γῆν, ἣν κατοικοῦμεν, συμβῆναι λεγομένων παρελάβομεν, τὴν χώραν ταύτην, ἐν ᾗ τὸ τῶν Ῥωμαίων ἄστυ πεπόλισται.

136 II. Ὅτι περὶ τῶν Τυρσηνῶν a) φησιν ὁ ΔΙΩΝ. Ταῦτα γὰρ καὶ προσῆκεν ἐνταῦθα τοῦ λόγου περὶ αὐτῶν γεγράφθαι· καὶ ἀλλ' ὅτι καὶ αὖθις αὖ ἕτερον ὅτῳ ποτ' ἂν διέξοδος τῆς συγγραφῆς τὸ λιπαρὸν εὐτρεπίζουσα προστύχῃ, κατὰ καιρὸν εἰρήσεται, τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀναγκαίων ἀρκούντως ἔχοντες· τὰ μὲν γὰρ τῶν Ῥωμαίων πάντα κατὰ δύναμιν ἐπέξειμι, τῶν δὲ δὴ λοιπῶν τὰ πρόσφορα αὐτοῖς μόνα γεγράψεται.

Ante urb. cond. an. 18.

* Οὐ γάρ ἐστιν οὔτε προϊδέσθαι πάντα ἀνθρώπῳ ὄντι, οὔτ' ἀποτροπὴν τῶν ἀναγκαίως ἐσομένων εὑρεῖν· * τιμωρούς τινας τῆς ἀδικίας αὐτοῦ ἐκ τῆς κόρης ἐκείνης γεννηθῆναι.

Urb. cond. an. 1.

Ὅτι στασιάσαντες πρὸς ἀλλήλους Ῥέμος καὶ Ῥωμύλος *· Ἔκδημον ἐποίησαν.

Ὅτι τινὲς καὶ πάνυ ἀσφαλέστερον τοὺς κινδύνους τῶν εὐτυχιῶν συνδιαφέρουσιν.

a) Ita cod. τυρσ. pro τυρρ. Favet autem priori scripturae Dionysius halic. I. 26. qui ait *Tyrrhenos* (ergo dicendum *Tyrsenos*) ita

DIONIS HISTORIAE ROMANAE EXCERPTA

AB URBE CONDITA USQUE AD PUGNAM CANNENSEM.

1. *** *Legi* cuncta propemodum quae de Romanis nonnulli scripserunt; non tamen omnia in commentarios meos retuli, sed delecta. Nec quia ego pompatica, quantum res tulerunt, oratione sum usus, idcirco aliquis de veritate dictorum dubitet; quod aliis interdum accidit; ego enim utramque rem, veritatem scilicet et elegantiam, pari conatu sectatus sum. Ordior autem ab iis temporibus, quibus res in hac quam incolimus terra gestae perspicua in luce versantur; in hac inquam regione, in qua romana urbs condita est.

2. De Etruscis ait DIO. Haec et praesenti sermonis 136
mei loco congruebant, et alibi etiam scripta fuerunt: immo rursus quidvis aliud historiae contextus rerum copiam recte ordinans postulabit, suo tempore dicetur. Atque hac moderatione in aliis quoque necessariis utemur. Nam romanas quidem res pro viribus cunctas narro; ceterorum vero populorum eas tantummodo, quae ad praedictas referentur.

* Porro autem non licet homini cuncta ante videre, neque ab se averruncare quae necessario eventura sunt. Ecce enim vindices quidam iniustitiae eius ex illa puella geniti sunt.

Romulus et Remus inter se dissidentes *. Extorrem fecerunt *.

Nonnulli plane tutius pericula quam felicitates ferunt.

appellatos a ῥώσις *aedificium munitum*, quod primi hi populi exstruxerunt.

* Καὶ αὐτοί τε ἐξέμαθον καὶ τοὺς ἄλλους ἐξεδίδαξαν.

Ὅτι οὔθ' οἱ τιμωρούμενοί τινας κατορθοῦσι πάντως, ὅτι προηδίκηνται, οὔθ' οἱ παρὰ τῶν κρειττόνων ἀπαιτοῦντές τινα ἀπολαμβάνουσιν αὐτά, ἀλλὰ πολλάκις καὶ τὰ λοιπὰ προσαπολλύουσιν.

U. C. 7. III. Ὅτι ἡ Ἐρσιλία καὶ αἱ ἄλλαι ὁμόφυλοι γυναῖκες
137 πρήσασαί ποτε ἀντιπαρατεταγμένους σφᾶς κατέδραμον ἀπὸ τοῦ Παλατίου μετὰ τῶν παιδίων· ἤδη γάρ τινα ἐγεγένητο· καὶ ἐς τὸ μεσαίχμιον ἐξαπίνης εἰσπεσοῦσαι πολλὰ καὶ οἰκτρὰ καὶ εἶπαν [a]) καὶ ἐποίησαν· ποτὲ μὲν γὰρ πρὸς τούτους, ποτὲ δὲ πρὸς ἐκείνους βλέπουσαι, τί ταῦτα, ἔφασαν, ποιεῖτε πατέρες; τί ταῦτα ἄνδρες; μέχρι ποῦ μαχεῖσθε; μέχρι ποῦ μισήσετε ἀλλήλους; καταλλάγητε τοῖς γαμβροῖς, καταλλάγητε τοῖς πενθεροῖς· φείσασθε πρὸς τοῦ Πανὸς τῶν τέκνων, φείσασθε πρὸς τοῦ Κυρίνου τῶν ἐκγόνων· ἐλεήσατε τὰς θυγατέρας, ἐλεήσατε τὰς γυναῖκας· ὡς εἴγε ἀκαταλλάκτως ἔχετε καί τις ὑμᾶς βασκηπὸς [b]) μανίας εἰσπεσὼν οἰστρεῖ, ἡμᾶς τε, δι' ἃς μάχεσθε, προαποκτείνετε, καὶ τὰ παιδία ταῦτα τέμνετε, προαποσφάξατε, ἵνα μηδὲν ἔτι μήτε ὄνομα μήτε σύνδεσμον συγγενείας πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες κερδάνητε τὸ μέγιστον τῶν κακῶν, τὸ τούς τε πάππους τῶν παίδων καὶ τοὺς πατέρας τῶν ἐκγόνων φονεύειν· ταῦτά γε ἔλεγον καὶ τὰ ἱμάτια καταῤῥηξάμεναι τούς τε μαστοὺς καὶ τας γαστέρας γυμνώσασαι αἱ μὲν αὐτοῖς ξίφεσι, ὑφ' ὧν ἐνέχριμπτον, αὐτάς τε καὶ τὰ παιδία αὐτοῖς προσερῥίπτουν [c]), ὥστε ἐκείνους καὶ ἐξ ὧν ἐώρων κλαῦσαι καὶ τῆς μάχης ἐπισχεῖν· καὶ ἔλεγον αὐτοῦ ὥσπερ εἶχον ἐν τῷ κομιτίῳ διὰ αὐτὸ τοῦτο κληθέντι· κομίρε γὰρ Ῥωμαῖοι τὸ συνελθεῖν καλοῦσι.

IV. * Πολὺ γὰρ διαφέρει ἐκ καινῆς τινας καταστα θῆναι ἢ καὶ πρότερον οὔσας ἐπικληθῆναι.

138 Ὅτι ὁ Ῥωμύλος πρὸς τὴν γερουσίαν τραχύτερον διέ-
U. C. 39. κειτο καὶ τυραννικώτερον αὐτῇ προσεφέρετο καὶ τοὺς ὁμήρους τοῖς Οὐηΐοις [ἀπέδωκε] καθ' ἑαυτὸν καὶ οὐκ ἀπὸ κοινῆς γνώμης· ὥσπερ τὰ πολλὰ ἐγίγνετο, ἀχανακτοῦντές τε [d]), ἐπὶ τούτῳ ἀχθόμενος ἄλλα τε ἐπαχθῆ καὶ τέλος εἶπεν, ὅτι

a) Ita cod.
b) Ita cod. pro *βάσκανος*, unde *Fascinus* Romanorum deus.
c) [Ita cod. *Mai.* dedit *προσερῥίπτον.*]

* Et ipsi didicerunt et alios simul eruditos fecerunt.

Neque ii qui de aliquo poenas vindices sumunt, bene omnino rem gerunt; quandoquidem ipsi damnum antea passi sunt. Neque ii qui a fortioribus aliquid reposcunt, id accipiunt, sed cetera quoque saepenumero amittunt.

3. Hersilia ceteraeque eius populares feminae, observatis aliquando utriusque populi in procinctu aciebus, dis- 137
currerunt e Pallatio cum filiolis; nam aliquot iam nati erant; atque in medium repente irruentes miserabilia multa dixerunt atque fecerunt nunc ad hos nunc ad illos conversae. Quid ita facitis patres? quid ita viri? quousque pugnabitis? quousque odia exercebitis? redite in gratiam cum generis, redite in gratiam cum soceris: parcite per Panem liberis, parcite per Quirinum nepotibus: miseremini filiarum, miseremini uxorum. Quodsi inexpiabili odio flagratis vosque deus aliquis Fascinus stimulet; nosmet eia ipsas, quarum causa certatis, in primis occidite atque hos puerulos prius caedite atque mactate, ut nullo iam seu nomine seu vinculo cognatio nis reliquo malum maximum lucremini, nempe ut vos Romani avos filiorum, vos autem Sabini occidatis nepotum patres. Haec inclamantes simulque vestem dilacerantes sinumque ac ventrem nudantes gladiis, inter quos versabantur, semet ac liberos obiiciebant, ita ut exercitus his auditis atque visis illacrimarent proelioque absisterent. Quieverunt autem, ubi tum forte insistebant, in comitio, quod ipsum a coeundo tunc nomen sortitum est.

4. * Multum interest utrum res aliqua primitus con- 138
stituatur, an iam antea existens nomine proprio denotetur.

Romulus erat exasperato adversus senatum animo tyrannique ritu cum eo se gerebat: quare etiam obsides Veientibus reddidit, proprio tantum arbitrio usus, senatu non consulto, sicuti in plerisque facere solebat. Quae quum crebro fierent illique aegre ferrent, Romulus ira percitus cum alia acerba dixit, tum ad extremum addidit: ego vos, patres, conscripsi non ut mihi vos praesitis, sed ut ego vobis imperem.

d) Ita cod. Praetermisisse autem videtur eclogarius verba aliquot. Dubitabam etiam de interpunctione et de sententiae divisione.

ἐγὼ ὑμᾶς, ὦ πατέρες, ἐξελεξάμην, οὐχ ἵνα ὑμεῖς ἐμοὶ ἄρχητε, ἀλλ' ἵνα ἐγὼ ὑμῖν ἐπιτάττοιμι.

ost. an. 40. * Ἐπειδὴ γὰρ ἐνηπίστατο τούς τε πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων τὸ μὲν ὁμοφυὲς σφισι καὶ σύννομον ἐν ὀλιγωρίᾳ ὡς μηδὲν βελτίον ἑαυτῶν ὂν ποιουμένους, τὸ δὲ ἀφανὲς καὶ ἀλλοῖον ὡς καὶ κρεῖσσον πίστει a) τοῦ θείου θεραπεύοντας, χωρίον τέ τι ταῖς Μούσαις ἱέρωσεν.

ost. an. 84. V. Ὅτι ὁ Τοῦλλος καὶ ὁ Μέττιος οὐδέτεροι συνεχώρουν τὴν μετανάστασιν, ἀμφότεροι δὲ τὰ σφέτερα περιέστελλον· ὅ τε γὰρ Τοῦλλος πρός τε τὴν φήμην τὴν περὶ Ῥωμύλου καὶ πρὸς τὴν δύναμιν τὴν παροῦσαν καὶ ὁ Φουφήτιος πρός τε τὴν ἀρχαιότητα τῆς Ἄλβης καὶ ὅτι καὶ μητρόπολις ἄλλων τε πολλῶν καὶ αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων ἦν, ἐπαιρόμενοι μικρὸν οὐδὲν ἐφρόνουν· δι' οὖν ταῦτα τῆς ἀμφισβητήσεως 139 ἐκείνης ἀπήντησαν, περὶ δὲ τῆς ἡγεμονίας διενήχθησαν· ἀστασίαστοι γὰρ ἐπὶ τοῖς ἴσοις ἀσφαλῶς συμβιοῦν σφᾶς ἐώρων. — Τὸν ἐκ τῆς ἐμφύτου τοῖς ἀνθρώποις πρός τε τὸ ὅμοιον φιλανθρωπίας καὶ πρὸς τὸ b) ἄρχειν ἑτέρων ἐπιθυμίας. — Πολλάς τε καὶ περὶ τούτου δικαιώσεις ἀλλήλοις προσήνεγκον, εἴ πως ἐκείνης γε οἱ ἕτεροι ὁπότεροι οὖν ἐθελούσιοι τοῖς ἑτέροις παραχωρήσειαν, οὐδὲν ἐπέραναν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνίσασθαι συνέθεντο.

I.C.115. VI. Ὅτι συνεὶς ὁ Μάρκιος ὡς τοῖς βουλομένοις εἰρηνεῖν οὐκ ἐξαρκεῖ τὸ μηδὲν ἀδικεῖν, οὐδέ ἐστι τὸ ἄπραγμον ἄνευ c) τοῦ σωτηρίου δραστήριον, ἀλλ' ὅσῳ τις αὐτοῦ ὀριγνᾶται, εὐεπιθετώτερος d) τοῖς πολλοῖς γίγνεται, μετεβάλετο· οὐ γὰρ τὸ ἐπιθυμοῦν ἡσυχίας ἰσχυρὸν προφυλακῆς ἄνευ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον παρασκευῶν ἑώρα ὄν, καὶ τὸ τερπνὸν τῆς ἀπραγμοσύνης τάχιστα καὶ ῥᾷον τοῖς c) πέρα τοῦ καιροῦ σπουδάζουσιν αὐτὴν ἀπολλύμενον ἠσθάνετο· διὰ ταῦτα καὶ καλλίω καὶ ἀσφαλεστέραν καὶ παρασκευὴν καὶ φροντίδα τῆς εἰρήνης τὸν πόλεμον νομίσας εἶναι πάνθ' ὅσα παρ' ἑκόντων τῶν Λατίνων μηδὲν σφᾶς ἀδικῶν οὐκ ἠδυνήθη κομίσασθαι, παρὰ ἀκόντων στρατεύσας ἀπέλαβεν.

ost. an. 221. VII. Ὅτι Λεύκιος Ἰούνιος ἀδελφῆς Ταρκυνίου παῖς φοβηθεὶς, ἐπειδὴ τόν τε πατέρα ἀπεκτόνει καὶ προσέτι καὶ τὰς οὐσίας αὐτῷ ἀφῄρητο μωρίαν προσεποιήσατο, εἴ πως 140 αὐτός γε περιγένοιτο· καὶ γὰρ εὖ ἠπίστατο, ὅτι πᾶν τὸ

a) Ita mihi legere videor in obscurata valde pagina.

* Quia noverat, vulgo homines rem apud se natam ac familiarem neglectui habere, ceu nullatenus se potiorem, quidquid autem invisibile est ac peregrinum opinione quadam divinitatis ceu sibi superiorem colere, locum quemdam Musis consecravit.

5. Tullus atque Mettius loco invicem non cedebant, sed suum uterque ius tuebatur: Tullus quidem fama Romuli praesentique potentia fretus; Fuffetius autem praeter Albae vetustatem illud quoque iactabat, quod metropolis tum aliarum complurium coloniarum, tum ipsorum Ro- 139
manorum esset. His elati consiliis nihil modicum cogitabant; atque adeo ad contentionem illam exarserunt, qui servata aequitate securos se vitam agitare videbant. — Insitam hominibus erga homogeneam naturam caritatem simulque dominandi aliis cupiditatem. — Multis invice margumentis hac super re prolatis, quo alterutri sponte alteris cederent, nihil profecerunt, donec rem bello definire decreverant.

6. Marcius intelligens pace frui cupientibus haud sufficere si ab iniuriis abstineant, neque otium sine salute magnopere valere, sed quo magis aliquis otium sectatur, eo facilius multorum incursionibus esse obnoxium; mentis propositum immutavit. Neque enim pacis studium ad tutelam conferre sine belli apparatu cernebat. Et quidem ab otii dulcedine perquam cito ac facile pessumdari eos sentiebat, qui praeter idoneum tempus studiosi eiusdem fuissent. Idcirco pulchriorem tutioremque pacis conciliationem bellum esse iudicans, quaecumque sponte a Latinis, iuste licet postulata, non impetraverat, vi ab iisdem, bello suscepto, abstulit.

7. Lucius Iunius sorore Tarquinii natus post parentem a tyranno occisum remque familiarem ablatam, terrore correptus insaniam simulavit, ut quantum poterat 140
vitae suae consuleret. Probe enim noverat, tyrannis sapientiam omnem esse suspectam, praesertim cum generis nobilitate coniunctam. Hoc igitur suscepto consilio bene

b) [τε *Mai.*]
c) Videtur inserendum vocabulum ὅπλων, atque interpretandum *neque quietem sine armis salutem parere.*
d) [ἐὐπιθ. *Mai.*]
e) Cod. τούς.

ἔμφρον, ἄλλως τε καὶ ὅτ' ἂν ἐν λαμπρότητι γένους ᾖ; δι' ὑποψίας τοῖς τυράννοις γίγνεται· καὶ ἐπειδή γε ἅπαξ ἐπὶ τοῦτο ὥρμησεν, ἀκριβέστατα αὐτὴν ὑπεκρίνετο, καὶ διὰ τοῦτο καὶ Βροῦτος ἐκλήθη· τοὺς γὰρ εὐήθεις δοῦτω πως οἱ Λατῖνοι προσηγόρευον· τῷ τε Τίτῳ καὶ Ἀρροῦντι ὡς τι ἄθυρμα συμπεμφθεὶς βακτηρίαν τινὰ ἀνάθημα τῷ θεῷ φέρειν ἔλεγεν μηδὲν μέγα ὡς γε ἰδεῖν ἔχουσαν.

Ὅτι τοῦ Βρούτου τό τε δῶρον τουτέστι τὴν βακτηρίαν ἔσκωπτον, καὶ ὅτι τοῦ θεοῦ τοῖς θεωροῖς περὶ τῆς τοῦ πατρὸς βασιλείας, ὅστις αὐτὴν διαδέξεται ἐπερωτήσασι, θεσπίσαντος τὸν πρῶτον τὴν μητέρα φιλήσαντα τὸ κράτος τὸ τῶν Ῥωμαίων ἕξειν, τὴν γῆν ὡς καὶ καταπεσὼν ἄλλως κατεφίλησε νομίσας αὐτὴν μητέρα ἁπάντων τῶν ἀνθρώπων εἶναι.

VIII. Ὅτι οἱ ὅμιλοι πάντες τὰ πράγματα πρὸς τοὺς μεταχειρίζοντας αὐτὰ κρίνουσι, καὶ ὁποίους ἂν τούτους αἰσθάνωνται ὄντας, τοιαῦτα καὶ ἐκεῖνα νομίζουσιν εἶναι.

Πᾶς [a]) γάρ τις τὸ ἀπειρότατον πρὸ τοῦ κατεγνωσμένου προσαίρεται μεγάλην ἐς τὸ ἄδηλον ἐλπίδα παρὰ τὸ μεμισημένον ποιούμενος.

* Πᾶσαι γὰρ μεταβολαὶ σφαλερώταταί εἰσι, μάλιστα δὲ αἱ ἐν ταῖς πολιτείαις· πλεῖστα δὴ καὶ μέγιστα καὶ ἰδιώτας καὶ πόλεις βλάπτουσι· διὸ οἱ νοῦν ἔχοντες ἐν τοῖς αὐτοῖς ἀεί, κἂν μὴ βέλτιστα ᾖ, ἀξιοῦσιν ἐμμένειν ἢ μεταλαμβάνοντες ἄλλοτε ἄλλα [b]) ἀεὶ πλανᾶσθαι.

141 Ὅτι καὶ τὰ βουλήματα καὶ τὰς ἐπιθυμίας πρὸς τὰς τύχας ἕκαστοι κτῶνται, καὶ ὁποῖα ἂν τὰ παρόντα αὐτοῖς ᾖ, τοιαῦτα καὶ τὰ οἰήματα λαμβάνουσιν.

IX. Ὅτι τὸ τῆς βασιλείας πρᾶγμα οὐκ ἀρετῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπιστήμης καὶ συνηθείας εἴπερ τι ἄλλο πολλῆς δεῖται, καὶ οὐχ οἵόντε ἐστὶ ἄνευ ἐκείνων ἁψάμενόν τινα σωφρονῆσαι· πολλοὶ γοῦν ὥσπερ ἐς ὕψος τι μέγα παράλογον ἀρθέντες οὐκ ἠνέγκαν τὴν μετεώρισιν, ἀλλ' αὐτοί τε καταπεσόντες ὑπ' ἐκπλήξεως ἔπταισαν καὶ τὰ τῶν ἀρχομένων πάντα συνηλόησαν.

* Καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐξ ὧν ἔπραξαν τεκμήρασθαι, ἀλλὰ μὴ ἐξ ὧν πλάττονται ἱκετεύοντες, [οὐκ] ἀπατηθῆτε· τὰ μὲν γὰρ ἀνόσια ἔργα ἀπὸ γνώμης ἀληθοῦς ἑκάστῳ γίνεται, συλλαβὰς δ' ἄν τις εὐπρεπεῖς συμπλάσειε· καὶ

[a]) Cod. πᾶν, quod retinuit Mai.]

ac naviter personam huiusmodi agebat, unde et Brutus vocabatur; id enim nomen fortasse erat fatuis apud Latinos. Tum etiam Tito atque Arunti in legationem profectis ludibrii gratia adiunctus virgam se Deo donum ferre aiebat, nihil serium ut videbatur habentem.

Bruti donum, virga scilicet, a legatis irridebatur. Porro his Deus de paterni regni successione rogantibus quum respondisset, fore ut is Romanis imperaret, qui primus matrem oscularetur; Brutus terram, ceu temere prolapsus, osculatus est, cunctorum hominum ipsam existimans esse matrem.

8. Populi mos est, ut de rebus ex illarum auctoribus iudicium faciat, qualesque hos esse compererit, tales item res opinetur.

Omnis homo rem vel ignotissimam ei, quam expertus improbavit, praeoptat, spem magnam scilicet in incerto prae quam in odioso collocans.

Omnes conversiones periculosae admodum sunt, praesertim vero politicae; plerumque enim privatis aeque ac publicis rebus perquam noxiae sunt. Quare qui sapiunt, in eodem semper statu, etiamsi optimus non sit, manere malunt, quam mutatis rebus hac illac circumferri.

Voluntates et cupidines pro sua quisque fortuna ha- 141
bet, et qualis cuique fortuna adest, tales etiam animi conceptus sibi creat.

9. Regnanti non martiali solum virtute, verum etiam scientia, atque inprimis experientia, opus est. Neque fieri potest, ut quisquam eiusmodi dignitate praeditus, si his dotibus careat, modeste se gerat. Multi igitur tamquam ad culmen quoddam insperatum evecti non tulerunt eam excelsitatem, verum et ipsi attoniti corruerunt et subditorum pariter rem omnem pessum dederunt.

* Quid ab eis in posterum expectandum sit, ex ante factis, non ex iis quae inter supplicandum simulant, coniectura non dubia adsequemini. Namque impia opera ex deliberata sententia cuique fiunt, verba autem venusta facili negotio nemo non nectit. Igitur ex praeteritis factis,

b) Cod. ἀλλά.

διὰ τοῦτ' ἀφ' ὧν ἐποίησέ τις, ἀλλ' οὐκ ἀφ' ὧν φησι ποιήσειν, κρίνεται.

U.C.245. X. Ὅτι Οὐαλέριον τὸν συνάρχοντα [a]) Βρούτου, καίπερ δημοτικώτατον ἀνδρῶν γενόμενον, ὅμως αὐτοεντίᾳ μικροῦ ὁ ὅμιλος κατεχρήσατο· ἐπιθυμεῖν γὰρ αὐτὸν μοναρχίας ὑπετόπησαν [b])· καὶ ἐφόνευσαν ἄν, εἰ μὴ σφᾶς διὰ ταχέων φθάσας ἐθώπευσεν· εἰσελθὼν γὰρ ἐς τὴν ἐκκλησίαν τάς τε ῥάβδους ἔκλινεν, ὀρθαῖς πρότερον ταύταις χρώμενος, καὶ τοὺς πελέκεις τοὺς συνδεδεμένους σφίσι περιεῖλε· σχηματίσας δὲ ἐπὶ τούτοις ἑαυτὸν ἐς τὸ ταπεινότατον ἐπὶ πολὺ
142 μὲν ἐσκυθρώπασε καὶ κατεδάκρυσεν· ἐπεὶ δὲ καὶ ἐφθέγξατό ποτε, σμικρᾷ καὶ δεδυίᾳ τῇ φωνῇ ὑποτρέμων εἶπεν· *ΤΙΘΕΙ ΤΙΤΛΟΝ ΠΕΡΙ ΔΗΜΗΓΟΡΙΩΝ.*

Ὅτι τὸ κρύφιον τῶν βουλευμάτων καὶ τὸ καίριον τῶν πράξεων τό τε ἰδιοβουλεῖν τινα καὶ τὸ μηδ' [c]) ἀναχώρησιν ἐς μηδένα ἄλλον μηδεμίαν ἔχειν καὶ τῶν συμβαινόντων αὐτὸν ἐφ' ἑκάτερα τὴν αἰτίαν λαμβάνειν, μέγα μέρος ἐς τὸ κατορθωθῆναί τι συμβάλλεται.

U.C.256. XI. * Πρὸς στάσεις [d]) ἐτράποντο· αἴτιον δ' ὅτι οἵ τε ἰσχύοντες τοῖς χρήμασιν ἐν πᾶσι τῶν καταδεεστέρων ὡς καὶ βασιλεύοντες σφῶν προέχειν ἐβούλοντο, καὶ οἱ ἀσθενέστεροι οὐδὲν αὐτῶν οὐδὲ σμικρὸν ὡς καὶ ἰσονομούμενοι πειθαρχεῖν ἤθελον· ἀλλ' οἱ μὲν ἄπληστοι τῆς ἐλευθερίας ὄντες καὶ τῆς οὐσίας ἐπεθύμουν [e]), οἱ δὲ ἀκράτως τῆς τιμήσεως ἔχοντες καὶ τοῖς σώμασι τοῖς τούτων ἐχρῶντο· καὶ οὕτως ἐξ ὧν πρότερον τὰ πρόσφορα ἀνθυπουργοῦντες ἀλλήλοις συνεφρόνουν, καταλύσαντες οὐκέτι τὸ οἰκεῖον ἀπὸ τοῦ ὀθνείου διέκρινον, ἀλλὰ τό τε μέτριον ἀμφότεροι ὑπερορῶντες καὶ τὸ ἄκρον οἱ μὲν τῆς ἐπιτάξεως, οἱ δὲ τῆς οὐκ ἐθελοδουλείας προτιμῶντες, οὔτε ἐκεῖνα καθειργάσαντες καὶ πολλὰ καὶ ἄτοπα, τὰ μὲν ἀμυνόμενοι, τὰ δὲ καὶ προκαταλαμβάνοντες ἀλλήλους ἔδρασαν, ὥστ' αὐτοὺς ἐπὶ πλεῖ-
143 στον ἀνθρώπων πλὴν ἐν τοῖς πάνυ κινδύνοις, οὓς ἐκ τῶν ἀεὶ πολέμων δι' αὐτὰ ταῦτα μάλιστα ἔσχον, διχοστατῆσαι· ὅθενπερ συχνοὶ τῶν πρώτων καὶ ἐξεπίτηδες σφᾶς πολλάκις παρεσκεύασαν, καὶ ἐκεῖθεν ἀρξάμενοι πολλῷ πλείω [f]) κακὰ πρὸς ἀλλήλων ἢ τῶν ἀλλοφύλων ἔπαθον· καί μοι καὶ τὸ

a) Cod. ἄρχοντα.
b) Ita cod.

non ex his quae acturum se dicit, de unoquoque ferendum iudicium est.

10. Valerium Bruti in consulatu collegam, quamquam popularis apprime factionis hominem, plebs nihilominus parum abfuit quin proprio marte interficeret. Etenim ipsum de monarchia adfectata suspectum habuit, saneque occidisset, nisi ille cito praeoccupans ad blanditias confugisset. Nam progressus in concionem fasces submisit, quos antea rectos gerebat, et inligatas in his secures abstulit, seque ad humilem plane speciem componens maestus admodum et lacrimabundus erat, et cum denique 142
verba facere coepit, tenui trementique voce utebatur.
PONE TITULUM DE CONCIONIBUS.

Ad rem bene gerendam valde haec conferunt: consiliorum arcanum, operae tempestivitas, deliberatio propria, ita ut praeter te neminem consulas, et sive boni sive mali successus in te causam recipias.

11. * Seditiones agitare coeperunt. Causa rei fuit, quod locupletes ubique tenuioribus, regum instar, praestare satagebant: infirmiores autem ne perpusillum quidem, utpote qui pari iure utebantur, obtemperare volebant. Et hi quidem meracae libertatis sitientes facultatibus quoque divitum inhiabant, isti autem censum suum mordicus retinentes corporibus etiam pauperum abutebantur. Atque ita quibus rebus antea sese invicem adiuvantes causa concordiae erant, nunc iis omissis haud iam domesticos ab externis discernebant, sed utrimque mediocritate contempta, dum hi imperium, illi libertatem sine limite affectant, neque suum quisque propositum attingebant et absurda multa faciebant, partim repellentes, partim invicem praeoccupantes. Quam ob rem pars maxima 143
civium discidiis distrahebatur, exceptis temporibus periculorum summorum, quibus ob id ipsum per bella perpetua obnoxii erant. Quare et multi primates sponte se ad has contentiones comparabant, atque ex eo deinceps tempore multo plura a se mutuo quam ab exteriis populis

c) [μήτ' apud *Mai.*]
d) Cod. τάσεις.
e) Cod. ταῖς οὐσίαις ταῖς ἐκείνου.
f) Cod. πολλοπλείω.

μαντεύσασθαι ἐξ αὐτῶν ἐπέρχεται, ὅτι οὐκ ἔστιν ὅπως ἄλλως εἴτ' ἂν τῆς δυνάμεως εἴτ' ἂν τῆς ἀρχῆς στερηθείεν, εἰ μὴ δι' ἀλλήλων σφαλεῖεν.

* Ἄλλως τε γὰρ ἐδυσχέραινον, ὅτι μὴ τὰ αὐτὰ δεόμενοι σφῶν οἱ βουλευταὶ καὶ τυχόντες ἐφρόνουν, ἀλλ' ἐν μὲν τῷ κινδύνῳ πολλὰ καὶ μεγάλα αὐτοῖς ὑπέσχοντο, σωθέντες δὲ οὐδὲν οὐδὲ τῶν ἐλαχίστων ἐποίησαν.

U.C.258. * Ἵνα γὰρ δὴ μὴ καθ' ἓν μαχόμενοι, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς οἰκείας χωρὶς ἕκαστοι ἀγωνιζόμενοι εὐχειρωτότεροί σφισι γένωνται, διεῖλον τὴν στρατιάν.

U.C.261. XII. Ὅτι ὁ δῆμος ἰδιωτεύσαντος τοῦ Οὐαλερίου τοῦ δικτάτωρος [a]) χαλεπώτατα ἐστασίασεν, ὥστε καὶ τὴν πολιτείαν νεοχμῶσαι· οἱ γὰρ ἐν ταῖς περιουσίαις ὄντες τοῦ πάνυ ἀκριβοῦς περὶ τὰ συμβολαῖα ἀντεχόμενοι καὶ μηδοτιοῦν αὐτοῦ παριέντες καὶ ἐκείνου διήμαρτον καὶ ἄλλων πολλῶν ἐστερήθησαν· οὐ γὰρ ἔγνωσαν, ὅτι ἥ τε πενία ἡ ἄκρατος βιαιότατον κακὸν ἥ τε ἐξ αὐτῆς ἀπόνοια, ἄλλως
144 τε καὶ πλῆθος προσλαβοῦσα, δυσμαχώτατόν ἐστι· καὶ οὐκ ὀλίγοι τῶν τὰ πολιτικὰ πρασσόντων ἐθελοντεῖς τὸ ἐπιεικὲς πρὸ τοῦ σφόδρα δικαίου προαιροῦνται· τοῦτο μὲν γὰρ τῆς τε ἀνθρωπείας φύσεως πολλάκις ἥττᾶται καὶ ὅτι ὅτε παντελῶς καταλύεται, ἐκεῖνο δὲ σμικρόν τι αὐτοῦ καταθραῦσαν τὸ γοῦν λοιπὸν μεῖζον ὂν σώζει· πλείστων γοῦν δεινῶν τοῖς Ῥωμαίοις αἰτία ἡ τοῦ δυνατωτέρου ἐς τοὺς ὑποδεεστέρους ἀκρίβεια ἐγένετο· ἄλλα τε καὶ πολλὰ κατὰ τῶν ὑπερημέρων αὐτοῖς ἐδέδοτο· καὶ εἴ δή τινες πλείους δεδανεικότες ἔτυχον, κρεουργηδὸν αὐτοῦ τὸ σῶμα πρὸς τὸ μέρος ὧν ὤφειλε ἐξουσίαν εἶχον κατανέμεσθαι· καὶ τοῦτο μὲν εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐνενόμιστο, ἀλλ' οὔτι γε καὶ ἔργῳ ποτὲ ἐγεγόνει· πῶς γὰρ ἂν πρὸς τόσην [b]) τὴν ὠμότητα προεχώρησαν οἱ καὶ τοῖς ἐπ' ἀδικήματί τινι διαφευξὶν ἐπὶ σωτηρίᾳ πολλάκις δόντες τοῖς τε ἀπὸ τῶν πετρῶν τοῦ Καπιτωλίου ὠσθεῖσι ζῆν, εἰ περιγένοιντο, ἐπιτρέποντες.

U.C.261. XIII. Ὅτι οἱ χρεωστοῦντες τὰ δανεῖα κολωνόν τινα κατέλαβον καὶ Γάϊόν τινα προστησάμενοι τὴν τροφὴν ἐκ τῆς χώρας ὥσπερ ἐκ πολεμίας ἐλάμβανον, κἀκ τούτου τούς τε νόμους τῶν ὅπλων καὶ τὸ δίκαιον τῆς ἀπονοίας σφῶν

a) Cod. δικάτωρος.

mala perpessi sunt. Mihi vero ex his divinare subest, fieri non posse, ut aliter Romani potentia sua imperioque spolientur, nisi in mutuum excidium ruant.

* Praeterea moleste ferebant, quod senatores iam non amplius earum rerum, quas impetraverant, indigi adversus plebem superbe se gererent, et in periculis quidem multa et praeclara huic sponderent, mox metu liberi ne in minimis quidem fidem servarent.

* Scilicet ne una acie, sed ut pro sua quisque re seorsim pugnarent, atque ita illi fierent superabiliores, exercitum diviserunt.

12. Postquam Valerius dictator ad privatam vitam redierat, populi exarsit seditio acerrima, ita ut politicum statum innovaverit. Quippe locupletes dum nimis rigide debitam sibi pecuniam exigunt nihilque omnino remittunt, nec illam obtinuerunt, et multis aliis praerogativis exciderunt. Neque enim cogitabant, extremam pauperiem violentissimum esse malum, consequentemque ex egestate vesaniam, praesertim ubi plebem corripuerit, nullis viri- 144
bus retundi posse. Multi igitur publicarum rerum rectores ultro indulgentiam praefracto iuri anteferunt. Nam ius quidem saepe succumbit humanae naturae, immo ab hac aliquando prorsus antiquatur, indulgentia vero dum aliquantulum de suo imminuit, reliquam maioremque partem conservat. Ergo potentiorum adversus infirmiores rigor multorum causa malorum apud Romanos fuit. Atqui et alia multa adversus debitores per leges Romae licebant. Nam siquis pluribus foenore obnoxius fuisset, ius erat creditoribus corpus debitoris pro rata aeris alieni parte frustatim secandi. Attamen hoc, quamquam a legibus diserte concessum, numquam reapse factitatum fuit. Quomodo enim ad tantam crudelitatem prorupissent, qui in criminibus quoque effugium ad salutem saepe dederunt, quique deiectos etiam capitolina rupe, siqui forte fortuna superessent, sinebant vivere?

13. Foenore oppressi collem occupaverunt et Caio quodam sibi praefecto victum ex agro tamquam ex ho-

[b) *Mai.* τόσαν.]

ἀσθενέστερα ἀπέφηναν· οἱ δὲ βουλευταὶ φοβηθέντες, μὴ
145 ἐπὶ πλεῖον πολεμηθῶσι καὶ τοὺς περιοίκους πρὸς τὰ παρόντα
συνεπιθῶνται σφίσι, διεκηρυκεύσαντο αὐτοῖς πάνθ' ὅσα καθ'
ἡδονὴν ἤλπιζον ἔσεσθαι προτείνοντες· οἱ δὲ τὸ πρῶτον
ἐθρασύνοντο, θαυμασίῳ δή τινι τρόπῳ κατέστησαν· ἐπειδὴ
γὰρ ἀτάκτως διεβόων, Ἄγριππας εἷς τῶν πρέσβεων μύθου
τινὸς ἐπακοῦσαι σφᾶς ἠξίωσε, καὶ τυχὼν εἶπεν, ὅτι πρὸς
τὴν γαστέρα ποτὲ τἆλλα μέλη τοῦ ἀνθρώπου ἐστασίασε
λέγοντα αὐτὰ μὲν καὶ ἄσιτα καὶ ἄποτα πονεῖν καὶ ταλαι-
πωρεῖν, ἅτε καὶ ἅπαντα αὐτῇ διακονούμενα [a]), ἐκείνην δὲ
δὴ οὔτε τινὰ πόνον ἔχειν καὶ τῆς τροφῆς μόνην ἐμπίμπλα-
σθαι, καὶ τέλος ἐψηφίσαντο μηκέτι μήτε τὰς χεῖρας τῷ
στόματι προσφέρειν μήτε ἐκεῖνο λαμβάνειν, ὅπως ὅτι μά-
λιστα ἡ γαστὴρ ἐνδεὴς καὶ σίτου καὶ πότου γενομένη φθαρείη·
ὡς δὲ ἔδοξε ταῦτα καὶ ἐγένετο, τὸ μὲν πρῶτον ἐξισχνάνθη
τὸ σῶμα σύμπαν, ἔπειτα ὑπέδωκε καὶ ἐξέκαμε· πονήρως
οὖν τὰ μέλη σφῶν ἔχοντα συνέγνω τε ἐκεῖ [b]) καὶ τὴν σφε-
τέραν σωτηρίαν εἶναι καὶ ἀπέδωκεν αὐτῇ τὴν τροφήν· ἀκοῦ-
σαν δὲ τούτων τὸ πλῆθος συνῆκεν, ὅτι καὶ τὰ τῶν πενή-
των αἱ τῶν εὐπόρων περιουσίαι ἀνέχουσι καὶ διὰ τοῦτ'
ἠπιώτεροι ἐγένοντο καὶ κατηλλάγησαν ἄφεσιν τῶν τε δανει-
σάντων καὶ τῶν ὑπερημεριῶν εὑρόμενοι· ταῦτα μὲν οὖν
καὶ πρὸς τῆς βουλῆς ἐψηφίσθη.

XIV. * Καὶ ἐδόκει μήτ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου εἶναι,
καὶ πολλοῖς καὶ ἄλλοις [c]), τοῖς μὲν ἔκουσι τοῖς δὲ ἄκουσιν.
146 Ὅτι ὅταν πολλοὶ καθ' ἓν γενόμενοι πλεονεκτήσωσι
βιασάμενοι, παραχρῆμα μὲν ὁμολογίᾳ τινὶ ἐπιεικεῖ θρασύ-
νονται, διαλυθέντες δὲ ἄλλος κατ' ἄλλην πρόφασιν δι-
καιοῦνται.

* Κατά τε τὸ φύσει τοῖς πλείστοις πρὸς τοὺς συνάρ-
χοντας διάφορον· χαλεπὸν γὰρ πολλοὺς ἄλλως τε καὶ ἐν
δυνάμει τινὶ συμφρονῆσαι [d]). πᾶσα αὐτῶν ἡ ἰσχὺς διεσπᾶτο
καὶ κατετέμνετο· οὐδὲν γὰρ ὄφελος ὡς ἐγίνωσκον ἦν, εἰ
καὶ εἷς σφῶν ἀντεῖπεν· τῷ γὰρ τὴν ἀρχὴν αὐτοὺς μὴ
ἐπ' ἄλλο τι ἢ τοῖς βιαζομένοις τινὰς ἐναντιοῦσθαι λαμβά-
νειν, ἰσχυρότερος ὁ κωλύων τι πραχθῆναι τῶν σπουδαζόν-
των αὐτὸ ἐγίγνετο.

a) Cod. αὐτῷ διακονουμένοις.

stico sibi capiebant. Atque ita leges armis, ius vesania sua minus valere demonstrabant. Tum senatus veritus, ne hi gravius bellum forte denunciarent et ne finitimos praesenti occasione sibi adiungerent, missa legatione quidquid illis libitum foret, largiturum promittebat. Illi vero 145
primo quidem efferatis animis erant, mox tamen miro quodam modo ad quietem redierunt. Quippe dum illi incondite vociferarentur, Agrippas legatorum unus, ut fabulam quandam audirent, eos rogavit, nactusque audientiam ait: Contra ventrem quondam cetera hominis membra seditionem fecerunt, aiebantque se sine cibo potuque laborare et atteri, dum ei omnia ministrant: at illum nullo incommodo affici atque unum cibo repleri. Et extremum decrevere ne deinceps vel manus quicquam ad os adferrent, vel hoc admitteret, ita ut venter esculentis poculentisque destitutus contabesceret. Ubi id definitum et re confirmatum fuit, primo quidem corpus universum defloruit, deinde concidit viribusque defectus est. Membra igitur quum male se haberent, cognovere demum suam quoque salutem illic contineri cibumque denuo suppeditarunt. Plebs his auditis intellexit, facultatibus locupletium inopes quoque sustentari; ideoque mitior effecta in gratiam rediit, usurarum aerisque alieni remissione impetrata: quam rem decreto senatus confirmavit.

14. * Res haudquaquam humanitus accidisse videbatur; multis vero et aliis, partim quidem volentibus, partim invitis.

* Quum multi conspiratione facta per vim superio- 146
res fiunt, principio quidem pio quodam inter se consensu audaciam prae se ferunt: mox dissociati alii aliis obtentibus factum purgant.

* Propter insitam a natura plurimis adversus imperii collegas inimicitiam difficile est multos, praesertim aliqua potestate praeditos, concordiam tueri. Quamobrem vis omnis tribunicia distracta quodammodo erat et frusta-

b) Cod. ἐκεῖνοι.
c) Ambigo num in codice sit ἄλλως *aliter* an ἄλλοις *aliis*; sed illud videtur potius.
d) Cod. σωφρονῆσαι. Sed recte emendat Zonaras.

U.C.263. * Οὐ γάρ ἐστι ῥᾴδιον οὔτε ἐν πᾶσί τινα ἰσχὺν ἔχειν οὔτε ἐν ἑκατέροις ἅμα τοῖς τε πολεμικοῖς καὶ τοῖς εἰρηνικοῖς πράγμασιν ἀρετὴν ἔχειν· οἵ τε γὰρ τοῖς σώμασιν ἐγχειριζόμενοι ἀνοητάνουσιν ὡς πλήθει, καὶ τῷ ἀθρόῳ εὐτυχήσαντα οὐκ ἐπὶ πᾶν ὡς ἐπὶ πολὺ ἀνθεῖ· δὶ οὖν ταῦτ'
147 εἰς τὰ πρῶτά ποθ' ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀρθεὶς εἶτα πρὸς αὐτῶν οὐ πολλῷ ὕστερον ἐξέπεσεν, καὶ τὴν πόλιν τὴν τῶν Οὐόλσκων τῇ πατρίδι δουλώσας τὴν οἰκείαν ἂν μετ' ἐκείνων ἐς πᾶν κινδύνου κατέστησεν.

U.C.263. XV. Ὅτι ὁ αὐτὸς στρατηγῆσαι [a]) θελήσας καὶ μὴ τελεσθεὶς ἠγανάκτησε τῷ ὁμίλῳ· καὶ ἐκ τούτου καὶ τοῖς [b]) δημάρχοις πολὺ δυναμένοις βαρύνεσθαι παῤῥησίᾳ πλείονι πρὸς αὐτὸν παρὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμοίους οἷ ἐκ τῶν κατειργασμένων ἐχρῆτο· καὶ λιμοῦ γενομένου ἰσχυροῦ καὶ Νώρβης πόλεως ἀποικίζεσθαι βουλομένης τὸ πλῆθος ἐπ' ἀμφοτέροις αὐτοῖς τοὺς δυνατοὺς ἠτιάσατο, ὡς καὶ δι' ἐκείνους καὶ τῆς τροφῆς στερισκόμενοι καὶ ἐς τοὺς πολέμους ἐπίτηδες ἐπ' ὀλέθρῳ προϋπτῳ ἐκδιδόμενοι· ὅταν γὰρ ἐς ὑποψίαν τινὲς ἀλλήλων ἔλθωσι, πάντα καὶ τὰ ὑπὲρ σφῶν γιγνόμενα ἀλλοίως κατὰ τὸ στασιωτικὸν λαμβάνουσι· καὶ ὁ Κοριολανὸς ἄλλως τε ἐν ὀλιγωρίᾳ αὐτοὺς ἐποιήσατο καὶ σίτου πολλαχόθεν κομισθέντος καὶ τοῦ γε πλείστου προῖκα παρὰ τῶν ἐν Σικελίᾳ βασιλέων πεμφθέντος οὐκ ἐπέτρεψέ σφισι διαλαχεῖν αὐτὸν ὥσπερ ἤτουν· οἱ οὖν δήμαρχοι, οὕσπερ που καὶ τὸ μάλιστα καταλῦσαι ἐγλίχετο, τυραννίδος αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀγαγόντες ἐξήλασαν, καίτοι πάντων βοώντων καὶ δεινὸν ποιουμένων, ὅτι καὶ περὶ σφῶν τὰ τοιαῦτα κρίνειν ἐτόλμων.

148 XVI. Ἐκπεσὼν οὖν πρὸς τοὺς Οὐόλσκους καίπερ ἐχθίστους ὄντας ὀργῇ τῆς συμφορᾶς ἦλθε, καὶ ἑαυτὸν ἔκ τε τῆς ἀνδρείας ἐπεπείρατο καὶ ἐκ τοῦ θυμοῦ τοῦ πρὸς τοὺς πολίτας ἀσμένως δέχεσθαι προσεδόκησεν, ἀντίπαλα ἢ καὶ μείζω δι' αὐτὸ τοὺς Ῥωμαίους ὧν ἔπαθον δράσειν ἀντελπίσας· ὑφ' ὧν γὰρ ἄν τις σφόδρα κακοπαθῇ, πρὸς τῶν

a) Cod. στρατηγός. Sed bene Zonaras στρατηγῆσαι σπεύδων καὶ μὴ τελεσθείς. Est autem sollemne Dionis verbum στρατηγεῖν pro *fungi praetura*. Immo idem Zonaras VII. 19, ait usque ad annum CCCV appellatos fuisse praetores, qui postea consules dicti sunt.

b) Cod. καὶ ἐκ τούτοις pro καὶ τοῖς.

tim caesa. Nihil enim omnes effecturos apparebat, siquidem vel unus ex eorum numero contradixisset. Nam quia tribunis idcirco tantummodo dignitas datur, ut vim facientibus resistant, validior evadit is, qui aliquid fieri vetat, quam qui illud studet efficere.

Difficile est quemquam ad omnia valere, et belli domique virtutem prae se ferre. Nam et corpore validi animo plerumque insaniunt, sicuti illa quae tumultuaria felicitate proveniunt, haud usquequaque florere solent. Idcirco itaque Coriolanus ad summa munera favore civium 147
subvectus haud multo post iisdem trudentibus depulsus est, et qui Volscorum urbem patriae subiecerat, mox suam simul et illorum patriam in extremum discrimen adduxit.

15. Idem quum praeturam ambiret neque impetravisset, populo irascebatur. Exin adversus tribunos quoque maiore audacia utebatur, qui quidem valde incumbebant ad eum deprimendum, non secus ac ceteros paris factionis dignitatisve cives. Iam in fame vehementi quum in urbem Norbam colonia deducenda esset, plebs duplici crimine potentes insimulabat, nempe quod horum culpa victum desideraret et quod de industria bellis prorsus exitiosis obiiceretur. Quippe ubi homines mutuas suspiciones contrahunt, quidquid etiam pro illorum salute fit, abalienato atque hostili animo accipiunt. Porro Coriolanus iamdiu plebem negligere solitus frumentum quoque saepe Romam advectum, et quidem partem maximam a Siciliae regibus gratis submissam, vetuit ne cives congiarii ritu prout optabant acciperent. Tribuni igitur, quos ipse in primis abolere studebat, de adfectata tyrannide postularunt eum apud plebem exsilioque multaverunt, reclamantibus licet omnibus indignitatemque rei queritantibus, quod tale de senatoribus iudicium ferre non extimuissent.

16. Exsul itaque ad Volscos, quamquam inimicissi- 148
mos, dolore sui casus venit. Quippe quum ipse fortitudinis suae documenta edidisset, tum vero propter suum erga cives odium libenter se exceptum iri expectabat, spe iniecta, fore ut ob eam rem paria damna vel etiam maiora Romanis inferret, quam nuper ab his Volsci passi fuissent.

αὐτῶν καὶ εὖ πείσεσθαι, βουλομένων γε καὶ δυναμένων τι ποιῆσαι, οὐκ ἐλάχιστα πιστεύει.

* Πάνυ γὰρ περιθύμως ἔφερεν, ὅτι καὶ περὶ τῆς οἰκείας κινδυνεύοντες μηδ' ὡς τῶν ἀλλοτρίων ἀφίσταντο. ὡς οὖν καὶ ταῦτα ἀνηγγέλθη σφίσιν, οἱ μὲν ἄνδρες οὐδὲν μᾶλλον ἐκινήθησαν· οὕτω πως κακῶς ἐστασίαζον, ὥστε μηδ' ὑπὸ τῶν κινδύνων καταλλαγῆναι [a]).

U.C.266. XVII. Αἵ τε γυναῖκες ἥ τε γαμετὴ τοῦ Κοριολανοῦ Βουλουμνία καὶ ἡ μήτηρ Βετουρία παραλαβοῦσαι καὶ τὰς ἄλλας τας ἐπιφανεστάτας ἦλθον πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ στρατόπεδον τὰ παιδία αὐτοῦ ἄγουσαι, καὶ ἐποίησαν αὐτὸν μὴ ὅτι ἐπὶ τῇ χώρᾳ μηδὲ ἐπὶ τῇ καθόδῳ καταλύσασθαι· προσήκατο γὰρ αὐτὰς εὐθύς, ἐπειδὴ τάχιστα παρούσας ᾔσθετο καὶ λόγους σφίσι μετέδωκεν· ἐπράχθη τε ὧδε· αἱ μὲν ἄλλαι σιωπῶσαι ἔκλαον [b]), ἡ δὲ δὴ Βετουρία, τί θαυμάζεις, ἔφη, τέκνον; τί δὲ ἐκπέ-
149 πληξαι; οὐκ ἠτομολήκαμεν, ἀλλ' ἡμᾶς ἡ τε πατρὶς ἔπεμψέ σοι, εἰ μὲν πείθοιο, μητέρα καὶ γυναῖκα καὶ τέκνα, εἰ δὲ μή, λάφυρα· ὥστ' εἰ καὶ νῦν ἔτι ὀργίζῃ, πρώτας ἡμᾶς ἀπόκτεινον· τί δ' ἀκούεις; τί δ' ἀποστρέφῃ [c]); ἢ ἀγνοεῖς ὅπως τ' ἂν τῇ πόλει ἡμεῖς αἱ ἄρτι ὀδυρόμεναι [d]) ἐπαυσάμεθα, ἵνα σε ἴδωμεν; καταλλάγηθι γοῦν ἡμῖν καὶ μηκέτι ὀργίζου τοῖς πολίταις, τοῖς φίλοις, τοῖς ἱεροῖς, τοῖς τάφοις, μηδ' ἐπεμπέσῃς ἐς τὸ ἄστυ θυμῷ πολεμίῳ, μηδὲ ἐκπολιορκήσῃς τὴν πατρίδα, ἐν ᾗ καὶ ἐγεννήθης καὶ ἀνετράφης καὶ τὸ μέγα τοῦτο ὄνομα Κοριόλαις ἐγένου· πείσθητί μοι παιδίον, μηδέ με ἄπρακτον ἀποπέμψῃς, ἵνα μὴ καὶ νεκράν με ὑπ' αὐτοχειρίας ἴδῃς.

XVIII. Ταῦτ' εἰποῦσα ἀνέκλαυσε καὶ τὴν ἐσθῆτα καταῤῥηξαμένη καὶ τοὺς μαστοὺς προδείξασα τῆς τε γαστρὸς ἁψαμένη, ἰδοῦ, ἔφη, τέκνον, αὕτη σε τέτοκεν, οὗτοί σε ἐξέθρεψαν· εἰπούσης δὲ αὐτῆς ταῦτα καὶ ἡ γαμετὴ αὐτοῦ τά τε παιδία καὶ αἱ ἄλλαι γυναῖκες συνεθρήνησαν, ὥστε καὶ ἐκεῖνον ἐς πένθος ἐμβαλεῖν· μόλις τέ ποτε ἀνενεγκὼν περιέπτυξε τὴν μητέρα καὶ φιλῶν ἅμα αὐτὴν, ἴδε, ἔφη, μῆτερ, πείθομαί σοι· σὺ γάρ με νικᾷς καὶ σοὶ δὲ ταύτην

a) In codice cum varietate repetitur ab eclogario: ὅτι οὕτω κακῶς ἐστασίαζον οἱ περὶ τὸν Κοριολανὸν, ὥστε μηδ' ὑπὸ τῶν κινδύνων καταλλαγῆναι.

b) Ita cod., non ἔκλαιον.

Etenim homo a quibus maxime mala perpessus fuit, ab iisdem sibi tantumdem boni eventurum, si modo velint queantque, sperat.

* Omnino stomachabatur (Coriolanus), quod de sua patria periclitantes ne sic quidem ab aliena re abstinere vellent. Ubi haec Romam nunciata sunt, viri nihilo magis permoti fuerunt: tanto enim discidio flagrabant, ut ne in mediis quidem periculis de reconciliatione cogitarent.

17. Feminae autem, uxor scilicet Coriolani Volumnia et mater Veturia, cum aliarum generosarum comitatu venerunt ad eum in castra liberosque ipsius adduxerunt. Neque tamen permoverunt eum, ut vel patriae reconciliaretur vel redeundo operam daret. Ceteroquin ille matronas statim ac adesse audivit, coram admisit copiamque dicendi fecit. Res autem ita transacta est. Ceterae quidem mulieres taciturnae flebant, Veturia vero quid mi- 149
raris, ait, fili? cur obstupescis? Haud equidem huc transfugimus, sed nos patria ad te misit: si flecteris, matrem et uxorem et liberos, si secus, praedam. Quare si iram retines, nos primas occidito. Cur haec audiens vultum avertis? an nescis, nos nuper intermisisse urbanum luctum, ut te videremus? Nobiscum igitur in gratiam redi, neque diutius civibus, necessariis, templis, sepulchris denique irascaris; neque hostili animo adversus urbem feraris, neque patriam oppugnes, in qua natus et alitus atque hoc magnum nomen de Coriolis adeptus es. Morem mihi gere, fili, neque me re infecta dimittas, ne forte manu mea me extinctam videas.

18. Haec dicens flebat vestemque scindebat, papillasque ostendens ventremque tangens, en, inquit, fili, hic te peperit, hae te aluerunt. Quae dum ab ea dicerentur, uxor eius parvique liberi et mulieres reliquae simul lamentabantur, in tantum ut ipse quoque ad luctum commoveretur. Iamque vix ferens matrem complexus atque osculatus, en; ait, mater, cedo tibi, tu enim me vincis, tibique hanc gratiam a ceteris omnibus haberi aequum est.

c) Num hendiadys pro ἀκούων ἀποστρέφῃ?
d) Cod. οἱ ἄρτι ὀδυρόμενοι.

τὴν χάριν καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐχέτωσαν· ἐγὼ γὰρ οὐδ' ἰδεῖν αὐτοὺς ὑπομένω, οἵτινες τηνικαῦτα ὑπ' ἐμοῦ εὐεργετηθέντες τοιαῦτα μετέδρασαν· οὐκοῦν οὐδ' ἀφίξομαί ποτε ἐς τὴν πόλιν· ἀλλὰ σὺ μὲν καὶ ἀντ' ἐμοῦ τὴν πατρίδα ἔχε, ἐπειδὴ τοῦτο ἠθέλησας, ἐγὼ δὲ ἐκ ποδῶν ὑμῖν ἀπαλλοιήσομαι· ταῦτ' εἰπὼν ἐπανέστη· τῷ τε γὰρ δέει τῷ τοῦ ὁμίλου καὶ τῇ αἰσχύνῃ τῶν ὁμοίων, ὅτι καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπ' αὐτοὺς ἐπεστράτευσεν, οὐδὲ τὴν κάθοδον διδομένην οἱ
150 ἐδέξατο, ἀλλ' ἐς τοὺς Οὐόλσκους ἀναχωρήσας ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβουλῆς ἢ καὶ γεράσας ἀπέθανεν.

U.C.269. XIX. Ὅτι Κάσσιος τοὺς Ῥωμαίους εὐεργετήσας ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων ἐθανατώθη· ὥστε καὶ ἐκ τούτου διαδειχθῆναι, ὅτι πιστὸν οὐδὲν ἐν τοῖς πλήθεσίν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πάνυ σφίσι προσκειμένους οὐχ ἧττον τῶν τὰ μέγιστα ἀδικούντων ἀπολλύουσι· πρὸς μὲν γὰρ τὸ ἀεὶ παρὸν μεγάλους τοὺς αἰτίους τῶν ὠφελημάτων ἄγουσιν, ἐπειδὰν δὲ σφᾶς ἐκκαρπώσωνται, οὐδὲν ἔτ' αὐτοὺς οἰκειοτέρους τῶν ἐχθίστων νομίζουσι· τὸν γὰρ Κάσσιον καὶ περιχαριζόμενόν σφισιν ὅμως ἐπ' αὐτοῖς οἷς ἐσεμνύνετο ἀπέκτειναν, καὶ ἔκδηλόν γε, ὅτι ζηλοτυπηθεὶς ἀλλ' οὐκ ἀδικήσας τι ἀπώλετο.

XX. * Οἱ γὰρ ἐν τοῖς πράγμασιν ἀεὶ γιγνόμενοι ἐπειδὴ μηδένα ἄλλον τρόπον κατέχειν σφᾶς ἐδύναντο, πολέμους ἐκ πολέμων ἐξεπίτηδες ἐκίνουν, ὅπως πρὸς ἐκείνους ἀσχολίαν ἄγοντες μηδὲν περὶ τῆς γῆς πολυπραγμονῶσιν.

U.C.274. * Οὕτω γοῦν ὑφ' ἑκατέρου παρωξύνθησαν, ὥστε καὶ τὴν νίκην ἔνορκον τοῖς στρατηγοῖς ὑποσχέσθαι· πρὸς γὰρ τὴν αὐτίκα ὁρμὴν κύριοι καὶ τῆς τύχης εἶναι ἐνόμισαν.

151 Ὅτι ἔοικε τὸ πλεῖστον τοῦ ἀνθρωπίνου πρὸς μὲν τὰ ἀνθιστάμενον καὶ παρὰ τὸ συμφέρον φιλονεικεῖν [a]), τοῖς δὲ ὑπείκουσι καὶ παρὰ δύναμιν ἀνθυπουργεῖν.

U.C.277. XXI. Ὅτι οἱ Φάβιοι ἐπὶ τῷ γένει καὶ τῷ πλούτῳ ὁμοία τοῖς ἀρίστοις φρονοῦντες ὡς τάχιστα αὐτοὺς [b]) ἀθυμοῦντας εἶδον· ὅταν γάρ τινες ἐς πολλὰς ἅμα καὶ δυσχερεῖς πράξεις ἐμπέσωσιν, οὔτε τι βούλευμα πρός τε τὸ πλῆθος καὶ πρὸς τὸ ἀθρόον τῶν κινδύνων ἐξευρεῖν δύναται, καὶ τῶν ἔργων καὶ τὰ πάνυ ῥᾴδια ἀπογινώσκουσι, κἀκ τούτου ταῖς τε γνώμαις καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ταῖς δόξαις ἀναπίπτουσι

[a] *Mai.* φιλονικεῖν, vide infra fragm. ριέ. p. 561.
[b] *Mai.* αὐτούς.

Ego quidem cernere illos non sustineo, qui olim a me beneficiis adfecti eiusmodi facta rependerunt. Numquam igitur in urbem postliminio redibo: tu autem mei quoque loco patriam obtineto, quandoquidem ita vis. Ego interim procul vobis ibo. His dictis consurrexit tum circumstantis turbae metu, tum pudore civium, contra quos expeditionem susceperat: neque reditu oblato usus est, sed in Volscos regressus ibidem sive ex insidiis sive senio 150
confectus obiit.

19. Cassius qui bene Romanis fecerat, ab iisdem supplicio traditus fuit. Quamobrem hinc quoque perspicuum fit, nihil esse fidum in multitudine, quae quidem summos favitores suos non secus quam criminum maximorum reos exitio dat. Eos enim pro re praesenti mactat honoribus, qui praecipua causa utilitatum sunt: mox eorum beneficentia exhausta nihilo eos amiciores habent quam inimicissimos. Itaque Cassium nuper civibus gratificantem nihilominus ob eum ipsum titulum, quo insignis evaserat, interfecerunt. Quippe compertum est, hominem hunc invidia, non suo aliquo crimine fuisse oppressum.

20. * Semper enim qui magistratus gerebant, quandoquidem populum nullo modo cohibere poterant, bella bellis dedita opera nectebant, ut his occupatus nihil in patria moliretur.

In tantum ab utroque (consule) exacuti fuerunt, ut etiam iureiurando victoriam ducibus sponderent; pro suo enim praesenti impetu dominos quoque fortunae sese existimabant.

Solent plerique homines resistentibus sibi vel cum proprio detrimento adversari, cedentibus autem, obliti 151
etiam virium suarum, indulgere.

21. Fabii pro suae prosapiae divitiarumque numero quum heroicos spiritus gererent, brevi se exanimatos senserunt. Nam quum aliqui in multa ac difficilia negotia incidunt, neque ullum consilium pro multitudine et cumulo periculorum explicare queunt, etiam id quod facillime praestare possent, desperant; atque ita animis praeter quam opus esset fiduciaque excidunt, rerumque gerendarum

καὶ τὰ πράγματα ἐκδόντες ὡς καὶ μάτην πονήσαντες προΐενται, καὶ τέλος ἐπιτρέψαντες [a]) σφᾶς τοῖς ἐκ τοῦ δαιμονίου παραλόγοις ἀναμένουσι πάνθ' ὅσα ἂν ἡ συντυχία ἐνέγκῃ.

Ὅτι οἱ Φάβιοι ἓξ καὶ τριακόσιοι ὄντες ὑπὸ Τυρσηνῶν ἀνῃρέθησαν· καὶ γάρ πως τὸ δι' ἀνδρείαν πίστιν ὀγκούμενον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θράσους πολλάκις φθείρεται, τό τε δι' εὐτυχίαν αὐχοῦν ἐς τοὐναντίον ἐκφρονῆσαν ἐκπίπτει.

J.C.281. XXII. Ὅτι οἱ εὐπατρίδαι φανερῶς μὲν οὐ πάνυ πλὴν βραχέων ἐπιθειάζοντές τινα ἀντέπραττον, λάθρα δὲ συχνοὺς τῶν θρασυτάτων ἐφόνευον.

152 Ἔννεα γάρ ποτε δήμαρχοι πυρὶ ὑπὸ τοῦ δήμου ἐδόθη-
Post. an. σαν· ἀλλ' οὐδὲ [b]) τοῦτο τοὺς λοιποὺς ἐπέσχεν· ἐπ' ἄλλα
281. πλείονα μὲν ἐλπίδα οἱ μετὰ ταῦτα ἀεὶ δημαρχοῦντες ἐκ τῆς ἑαυτῶν φιλονεικίας [c]), ἢ δέος ἐκ τῆς ἐκείνων συμφορᾶς λαμβάνοντες οὐκ [d]) ἠμβλύνοντο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μᾶλλον ὑπ' αὐτῶν τούτων ἐθρασύνοντο· τούς τε γὰρ ἀπολλυμένους ἐς δικαίωμα τῆς ὑπὲρ ἑαυτῶν τιμωρίας προεβάλλοντο, καὶ αὐτοὶ μεγάλην ἡδονὴν ἐκ τοῦ καὶ παρὰ δόξαν ἀκινδύνως περιέσεσθαι νομίζειν προσετίθεντο, ὥστε καὶ τῶν εὐπατριδῶν τινας, ἐπειδὴ μηδὲν ἄλλως ἦνυτον, ἐς τὰ τοῦ πλήθους νομίσματα μεταστῆναι· τὴν γὰρ ταπεινότητα αὐτοῦ πολὺ [e]) πρὸς τὰς τῆς δημαρχικῆς ἰσχύος ἐπιθυμίας τῆς τῶν σφετέρων καλλωπισμάτων ἀσθενείας ἐνόμιζον εἶναι, καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ δεύτερον καὶ τρίτον, ἐπὶ πλεῖόν τε ἔτι καίπερ κωλυθὲν τό τινα τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν, συχνοὶ καὶ ἐφεξῆς ἐδημάρχουν.

XXIII. Ὅτι ἐς τοῦτο ὅμιλος ὑπ' αὐτῶν τῶν εὐπατριδῶν προήχθη· ὃ γάρ τοι ὑπὲρ ἑαυτῶν ἡγοῦντο ποιεῖν, τὸ πολέμους τινὰς ἀεὶ παρασκευάζειν σφίσιν, ὅπως ὑπό γε τῶν ἔξωθεν κινδύνων σωφρονεῖν ἀναγκαῖον καὶ τοῦτο θρασυτέρους αὐτοὺς ἀπειργάζετο· οὔτε γὰρ στρατεύειν, εἰ μὴ λάβοιεν ὧν ἑκάστοτε ἐπωρέγοντο, βουλόμενοι καὶ ἀπροθύμως ὁπότε ἐξέλθοιεν ἀγωνιζόμενοι, πάνθ' ὅσ' ἤθελον ἔπραττον,
153 κἀν τούτῳ καὶ ἀληθῶς οὐκ ὀλίγοι τῶν πλησιοχώρων σφίσι τῇ ἐκείνων διχοστασίᾳ πλεῖον ἢ τῇ ἑαυτῶν δυνάμει θαρσοῦντες ἐνεωτέριζον.

a) Cod. ἐπιθρέψαντες.
[b) *Mai.* οὔτε.]
[c) *Mai.* φιλονικείας.]

curam, ceu si frustra hactenus laborassent, abiiciunt: semet denique caecis fati casibus permittentes ultro expectant quidquid forte fortuna obvenerit.

Fabii sex supra trecentos ab Etruscis interempti fuerunt. Namque interdum qui sibi ob fortitudinem nimis tribuit, ab ipsa sua confidentia subvertitur, et qui fuerat felicitate subvectus, in contrarium statum ob suam dementiam delabitur.

22. Patricii palam quidem raro, certis adhibitis exsecrationibus, resistebant, clam vero permultos ex audacissimis occidebant.

Novem aliquando tribuni flammis a populo consumpti 152
fuerunt, neque idcirco tamen reliqui sunt cohibiti, sed qui deinceps tribunatum petebant, maiorem ex sua pervicacia, quam metum ex aliena calamitate sumpserunt, eventu hoc audaciam illis augente, nedum spiritus infringente. Nam et occisorum supplicium ceu quoddam ius sibi obtendebant, quo se ulciscerentur, et ipsi magnam laetitiam prae se ferebant, quod praeter opinionem extra periculum salvi consisterent. Hinc accidit, ut nonnulli etiam patricii, quandoquidem aliter nihil proficiebant, ad plebeias gentes transirent. Nam plebis humilitatem multo utiliorem esse credebant tribuniciae potestatis impetrandae cupiditati, quam patricii splendoris infirmitatem. Praesertim quia et iterum et tertio, quamquam eam potestatem plus una vice obtinere non esset fas, multi et quidem continenter tribuni fiebant.

23. Ad haec consilia plebs ab ipsis patriciis impulsa fuit. Nam quod hi existimabant ex suarum partium utilitate facere, bellis nempe perpetuis plebem implicando, ut ob externa pericula modeste se gereret, id inquam efferatiores plebeios reddidit, qui iam neque militare, nisi vota omnia impetrarent, volebant, et segniter, si quando 153
educerentur, pugnabant, et suo denique se arbitrio regebant. Reapse interim finitimi multi, discordia potius Romanorum quam suis viribus freti, res novas moliebantur.

[d) *Mai.* οὐχ]
e) Videtur deesse vocabulum, v. gr. ἰσχυροτέρων.

Ὅτι καὶ τὰ ἐν τοῖς στρατοπέδοις καὶ τὰ ἐν τῷ ἄστει ἐταράχθη· οἵ τέ γε στρατευόμενοι φιλονεικίᾳ τοῦ μηδὲν τοῖς τὴν δυναστείαν ἔχουσι προσχαρῆσαι καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ οἰκεῖα ἐθέλονται προΐεντο, καὶ ἐκεῖνοι οὐχ ὅτι τοῖς ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀπολλυμένοις σφῶν ἔχαιρον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πολλοὺς τῶν δραστηρίων τῶν τὰ τοῦ πλήθους πραττόντων ἐκ τρόπου δή τινος ἐπιτηδείου ἔφθειρον· κἀκ τούτου στάσις οὐ σμικρὰ σφῶν συνεπήχθη.

U.C.360. XXIV. Ὅτι πρὸς τοὺς Φαλίσκους οἱ Ῥωμαῖοι πολλὰς μάχας μαχεσάμενοι καὶ πολλὰ καὶ παθόντες καὶ δράσαντες τῶν μὲν πατρίων ἱερῶν ὠλιγώρησαν, πρὸς δὲ τὰ ξενικὰ ὡς καὶ ἐπαρκέσοντά σφισιν ὥρμησαν· φιλεῖ γάρ πως τὸ ἀνθρώπειον ἐν ταῖς συμφοραῖς τοῦ μὲν συνήθους, κἂν θεῖον ᾖ, καταφρονεῖν, τὸ δὲ ἀπείρατον θαυμάζειν· παρ' ἐκείνου μὲν γὰρ ἄτε μηδὲν ἐς τὸ παρὸν ὠφελεῖσθαι νομίζοντες οὐδὲ ἐς τὸ ἔπειτα χρηστὸν οὐδὲν προσδέχονται, παρὰ δὲ δὴ τοῦ ξένου πᾶν ὅσον οὔν ἐθελήσωσιν ὑπὸ τῆς καινοτομίας ἐλπίζουσιν.

* Ἐς γὰρ τοῦτο φιλοτιμίας κἀκ τούτου καὶ φιλονεικίας ἀλλήλοις ἀφίκοντο, ὥστε μηκέτι καθ' ἓν πάντας, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἀλλ' ἐκ περιτροπῆς ἰδίᾳ ἕκαστον αὐτῶν ἄρχειν, ἀφ' οὗ οὐδὲν χρηστὸν ἐγίγνετο· τό τε γὰρ οἰκεῖον, οὐ τὸ
154 κοινὸν ἑκάστου αὐτῶν σκοποῦντος καὶ βλαβῆναί πη τὸ δημόσιον μᾶλλον ἢ τὸν συνάρχοντα εὐδοκιμῆσαι ἐθέλοντος, πολλὰ καὶ [a]) δυσχερῆ συνέβαινεν.

XXV. Ὅτι δημοκρατία ἐστὶν οὐ τὸ πάντας τῶν αὐτῶν ἁπλῶς τυγχάνειν, ἀλλὰ τὸ κατ' ἀξίαν ἕκαστον φέρεσθαι.

U.C.363. * Οὕτω γὰρ αὐτὸν οὐ τὸ πλῆθος μόνον, οὐδ' ὅσοι φιλοτιμίαν τινὰ πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτοῦ εἶχον, ἀλλὰ καὶ οἱ πάνυ φίλοι συγγενεῖς τε αὐτῷ ὄντες ἐβάσκαινον, ὥστε μηδ' ἀποκρύπτεσθαι· δεομένου γὰρ αὐτοῦ τῶν μὲν καὶ συναγωνίσασθαι, τῶν δὲ τήν γε ἀπολύουσαν θέσθαι, ἀλόντι δ' αὐτῷ χρημάτων τε τίμησιν καὶ τὴν καταδίκην συνεκτίσειν ὑπέσχοντο. διὰ μὲν δὴ ταῦτα εὐχήν τε ὑπὲρ γῆς ἐποιήσατο [b]), χρεὼν αὐτοῦ τὴν πόλιν σχεῖν, καὶ πρὸς τοὺς Ῥουτούλους πρὶν κατηγορηθῆναι μετέστη.

a) Vel post πολλὰ deest vocabulum, vel καὶ supervacaneum videtur. [Errat Mai.]

Publica res tum in castris tum in urbe turbata est. Nam et qui in exercitu erant, studio perciti nulla in re gratificandi iis qui magistratus gerebant, communes aeque ac privatas utilitates pessum ultro dederunt. Urbani vero magistratus non solum laetabantur eorum nece, qui ab hostibus occidebantur, verum et ipsi multos actuosiores, qui rem populi sustentabant, oblata occasione de medio tollebant. Hinc seditio haud modica exarsit.

24. Romani multis adversus Faliscos proeliis patratis multisque detrimentis tum acceptis tum etiam illatis ad extremum patria sacra negligere atque ad externa, ceu sibi praesidio futura, confugere coeperunt. Est enim hoc apud homines in more positum, ut in adversis casibus rem consuetam, etiamsi divina sit, contemnant, incognitam admirentur. Ab illa enim, quia se minime iuvari in praesenti credunt, ne in posterum quidem boni aliquid expectant: a re vero peregrina omne suum libitum propter novitatem expletum iri sperant.

In tantum ambitionis proptereaque discordiae venerant, ut non simul universi, uti ante mos erat, sed ex ordine singuli imperarent, unde nihil boni fiebat. Dum 154
enim suam quisque utilitatem, non publicam spectat, mavultque remp. potius damno adfici quam collegam honore mactari, multa incommoda proveniebant.

25. Democratia non in eo versatur, ut universi homines paria temere habeant, sed ut quisque digna meritis impetret.

Adeo Camillo non vulgus solum, vel ii qui dignitatem eius ambiebant, verum etiam familiares ac necessarii invidebant, ut id palam iam appareret. Nam Camillo roganti partim ut sibi patrocinarentur, partim ut suffragio iuvarent, ipsi nihil aliud quam pecuniam ad dissolvendam multam conlaturos se promiserunt. Atque ea propter ipse imprecatus est, ut urbs aliquando Camilli indigeret: tum ad Rutulos ante latam sententiam migravit.

b) Cod. ἐποιήσαντο.

U.C.364. XXVI. Ὅτι τοῖς Ῥωμαίοις δεξαμένοις τὴν τῶν Γαλατῶν ἔφοδον οὐδ' ἀναπνεῦσαι ὑπῆρξεν, ἀλλ' αὐθήμερον ἐς τὴν μάχην ἐκ τῆς πορείας ὥσπερ εἶχον καταστάντες ἔπταισαν· πρὸς γὰρ τὸ ἀδόκητον τῆς ἐπιστρατείας αὐτῶν καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος τῶν σωμάτων τήν τε φωνὴν ξενικόν τέ τι καὶ φρικῶδες φθεγγομένην ἐκπλαγέντες τῆς τε ἐμπειρίας ἅμα τῆς τῶν τακτικῶν ἐπελάθοντο καὶ ἐκ τούτου καὶ τὰς ἀρετὰς προήκαντο· πλεῖστον γάρ τοι πρὸς ἀν-
155 δρείαν ἐπιστήμη φέρει, ὅτι καὶ παροῦσά τισι τὴν ῥώμην τῆς γνώμης σφῶν βεβαιοῖ καὶ ἐλλείπουσα καὶ ἐκείνην προσδιαφθείρει πολλῷ [a]) μᾶλλον ἢ εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς προσαπῆλθεν· ἀπειρίᾳ μὲν γὰρ πολλὰ θυμῷ βιαίως κατορθοῦσιν· οἱ δὲ δὴ τῆς εὐταξίας, ἣν ἂν μάθωσιν [b]), ἁμαρτάνοντες καὶ τὴν τοῦ φρονήματος ἰσχὺν προσαπολλύουσιν· ὑφ' ὧν Ῥωμαῖοι ἐσφάλησαν.

U.C.370. XXVII. Ὅτι ὁ Καπιτωλῖνος κατεκρημνίσθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων· οὕτως οὔτ' ἄλλο τι κατὰ χώραν ὡς πλήθει τοῖς ἀνθρώποις μένει καὶ εὐπραγίαι συχνοὺς ἐς συμφορὰς ἀντιῤῥόπους προάγουσιν· ἐξαίρουσαι γὰρ αὐτοὺς πρὸς τὰς ἐλπίδας τῶν ὁμοίων τοῦ τε πλείονος ἀεὶ ποιοῦσιν ἐπορέγεσθαι καὶ ἐς τὸ ἐναντιώτατον σφαλέντας καταβάλλουσι.

U.C.377. Ὅτι ἡ Ῥούφου γυνὴ χιλιαρχοῦντος καὶ πράττοντος ἐν τῇ ἀγορᾷ δημόσιον, ἐπειδὴ ἔκ τινος ἀφίκετο καὶ θύραν ὁ ῥαβδοῦχος κατά τι ἔθος ἀρχαῖον [c]) ἔκρουσεν, ἐξεταράχθη πρὸς τοῦτο οὔπω πρότερον τοιούτου τινὸς πεπειραμένη καὶ διεπτοήθη· γέλωτος οὖν ἐπ' αὐτῇ συχνοῦ καὶ παρὰ τῆς ἀδελφῆς καὶ τῶν ἄλλων γενομένου καὶ σκωφθεῖσα ὡς ἰδιῶτις τῶν ἀρχικῶν πραγμάτων, διὰ τὸ τὸν ἄνδρα αὐτῆς μήποτε ἐν ἡγεμονίᾳ τινὶ ἐξητᾶσθαι, οὖσα [d]), δεινὸν ἐποιήσατο, οἷά που ἄλλως τε καὶ ταῖς γυναιξὶν ἐκ μικροψυχίας
156 συμβαίνειν πέφυκεν· καὶ οὐ πρότερον ἀνῆκε δυσκολαίνουσα πρὶν πᾶσαν τὴν πόλιν θεραπεῦσαι [e]), ὥς που σμικρὰ καὶ τὰ τυχόντα πολλῶν τισι καὶ μεγάλων κακῶν αἴτια [f]) γίγνεται, ὅτ' ἂν φθόνῳ τέ τις αὐτὰ καὶ ζηλοτύπως λαμβάνῃ.

a) Cod. πολλά.
[b) *Mai.* μάθωσι.]
c) In cod. repetitur ῥαβδοῦχος.
d) Refertur ad superiora, id est ὡς ἰδιῶτις οὖσα.
e) Num pro θορυβῆσαι, *perturbare?*

26. Romanis qui Gallorum adventui occurrerunt, ne respirare quidem licuit, sed eodem die ex itinere in aciem progressi consertoque proelio devicti sunt. Nam propter insperatum Gallorum incursum eorumque multitudinem corporumque molem et vocem peregrinum quiddam tremendumque sonantem timore correpti disciplinae prudentiam obliti sunt ideoque virtutem quoque bellicam abiecerunt. Namque ad fortitudinem plurimum confert scientia, 155
quae si adsit vim mentis roborat, si deficiat, vim quoque praedictam solvit, multo magis quam si principio mens hac caruisset; nam alioquin homines si imperiti sint, multa ex animi impetu fortiter faciunt, verum ii qui a disciplina, quam didicerant, desciscunt, consilii quoque vim corrumpunt. Atque hac de causa Romani cladem passi sunt.

27. Capitolinus a Romanis deiectus de saxo fuit. Sic videlicet nihil fere apud homines in sua dignitate graduve manet, prosperique eventus multos mortales coniiciunt in contrarias calamitates. Felicitas quippe in aliis spectata ad spem parium bonorum homines erigit semperque maiorum appetentes facit, donec deceptos ad omne prorsus contrarium trudit.

Licinii Stolonis uxor, quum tribunatum gereret Rufus (*sororis vir*) et in foro munus publicum administraret, quumque is paullo post domum se reciperet, ac lictor more quodam vetere fores virga percussisset, expavit illa, quia nondum quicquam huiusmodi moris noverat, atque animo consternata est. Coorto autem plurimo adversus eam risu et sororis et praesentium aliorum, illudentium ei ceu rerum ad magistratus pertinentium ignarae, quia nondum vir eius in suprema aliqua dignitate versatus fuerat, mire queritari coepit, ut alioqui perpusillus feminarum animus solet; neque ante turbas facere desiit, quam universae civitatis studia in se convertit. Ita scilicet par- 156
vae res et ignobiles multorum interdum ingentiumque malorum causa fiunt, si quis eas invido zelotypoque animo excipiat.

[f) *Mai. αἰτία.*]

XXVIII. Ὅτι δεινὸν ἐν κακοῖς προσδοκία σωτηρίας ἀναπεῖσαί τινα πιστεῦσαι καὶ τοῖς παραλόγοις.

* Ἀεὶ γάρ τι που τῆς πολιτείας κόσμου στασιάζοντες παρέλυον· ὥσθ' ὑπὲρ ὧν τοὺς πολέμους πρὶν τοὺς μεγίστους ἀνῃροῦντο, ταῦτ' ἐν τῷ χρόνῳ σύμπαντα ὡς εἰπεῖν οὐκ ἀστασιάστως μέν, οὐ μέντοι καὶ χαλεπῶς κατακτήσασθαι.

Ὅτι ΔΙΩΝ φησί· διόπερ που, καίπερ οὐκ εἰωθὼς ἐκβολαῖς τοῦ λόγου χρῆσθαι, ἄλλως τε ἐπεμνήσθην αὐτοῦ καὶ τὴν ὀλυμπιάδα προσέγραψα, ἵν' ἐπειδὴ λανθάνει τοὺς πολλοὺς ὁ χρόνος τῆς μετοικίσεως, ἐκφανέστερος ἐξ ἐκείνου γένηται.

U.C.414. XXIX. * Ταῦτά τε καὶ ἄλλα τινὰ τοιούτῳ τρόπῳ προετείνοντο, οὐχ ὅτι καταπράξειν τι αὐτῶν ἤλπιζον· εὖ γὰρ
157 εἰπερ τινὲς ἄλλοι τὰ τῶν Ῥωμαίων φρονήματα ἠπίσταντο, ἀλλ' ὅπως ἀποτυχόντες [a]) αὐτῶν πρόφασιν ἐγκλημάτων ὡς ἀδικούμενοι λάβωσιν. * Ἦν μὲν δὲ παντὶ καταφανές, ὅτι περισκοπήσαντες τὴν ἔκβασιν τῆς τύχης πρὸς τὸ κρατοῦν ἔστησαν. Οὔ μὴν ἐξήλεγξεν ὁ Τόρκουας, μή τι δούντων σφίσιν ἔτι τῶν πρὸς τοὺς Λατίνους πραγμάτων νεωτερήσωσι· οὐ γάρ τοι τὰ πάντα τραχύς, οὐδ' οἷος ἐς τὸν υἱὸν ἐγένετο καὶ ἐς ἄλλα ἦν.

Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι καίπερ ἀχθόμενοι τῷ Τορκουάτῃ, διά τε τὸν υἱὸν αὐτοῦ οὕτως, ὥστε τὰ χαλεπώτατα τῶν ἔργων μαλλιανὰ ἀπ' αὐτοῦ ὀνομάσαι, καὶ διότι καὶ τὰ ἐπινίκια τεθνηκότος μὲν ἐκείνου, τεθνηκότος δὲ καὶ τοῦ συνάρχοντος ἐώρτασεν· ὅμως ἐπείξαντός ποτε ἑτέρου σφᾶς πολέμου καὶ αὖθις αὐτὸν ἐς τετάρτην ὑπατείαν προεχειρίσαντο· οὐ μέντοι καὶ ἐκεῖνος ἄρξαι ἑαυτῶν ἐθέλησεν, ἀλλ' ἐξωμόσατο εἰπών, ὅτι οὔτ' ἂν ἐγὼ ὑμῶν ἀνασχοίμην οὔθ' ὑμεῖς ἐμοῦ.

U.C.414. XXX. Ὅτι φησὶν ὁ ΔΙΩΝ, θαυμάζομεν· εἰ γὰρ ὁ θάνατος αὐτοῦ Δεκίου τὴν μάχην ἀνώρθωσε καὶ τοὺς μὲν
158 νικῶντας ἥττησε, τοῖς δὲ δὴ κρατουμένοις νίκην ἔδωκεν, οὐ μὴ καὶ συμβαλεῖν ἔχω, δι' ὃ τοῦτ' ἐγένετο. ὅταν μὲν τὰ πραχθέντα τισὶν ἐπιλέξωμαι, πολλὰ γὰρ ἤδη πολλοῖς τοιαῦτα συνενεχθέντα ἴσμεν, οὐ δύναμαι τοῖς λεγομένοις ἀπιστῆσαι· ὅταν δὲ δὴ τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐκλογίσαιμι, καὶ πάνυ ἐς

a) Cod. ἐπιτυχόντες.

28. In adversis spes salutis magnopere valet ad suadendum, ut absurdis quoque confidamus.

* Semper enim aliquid per seditiones de politiae decore deterebant, ita ut quorum antea causa bella maxima suscipiebant, haec isto in tempore non sine tumultu quidem, sed tamen non admodum aegre obtinerent.

Ait DIO. Quapropter etsi digressionibus in historia uti non soleo, nihilominus et eius alibi memini et olympiadem adscripsi, ut quo ille migravit tempus multis ignotum, iam notius inde evadat.

29. Haec et alia huiusmodi prae se tendebant, non quia efficere quicquam sperarent, quippe qui Romanorum elatos animos apprime exploratos haberent, sed ut 157
his sibi denegatis querelarum occasionem tamquam laesi nanciscerentur. * Satis igitur demonstrabant, se fortunae ad victorem inclinationem circumspectare. Neque tamen eos Torquatus obiurgavit, ne forte per latini belli occasionem rebus nobis studerent. Quippe Torquatus haud semper animi duritiam prae se gerebat, neque talis erga res ceteras erat, qualis adversus filium exstiterat.

Romani quamquam adeo filii causa infensi Torquato erant, ut etiam saevissimum quodque facinus MANLIANUM ab eius nomine appellarent, praesertim quia non filio solum, sed etiam collega extincto triumphum duxerat, nihilominus alio urgente bello rursus eum consulatu quarto exornarunt: qui tamen imperium suscipere noluit, verum eo eiurato ait, neque ego vos paterer, neque vos me.

30. Ait DIO. Miror equidem; nam si revera Decii ipsius mors fortunam proelii restituit, victoresque antea 158
depressit, victis victoriam obtulit, haud sane dispicere queo, quanam ratione id evenerit. Profecto dum quorundam hominum facta perlego; multa enim facinora huiusmodi apud multos historicos congesta scimus; non queo narratis fidem negare: cum tamen rerum harum causas considero, prorsus animi anxius fio. Nam quis facile

ἀπορίαν καθίσταμαι· πῶς γὰρ καὶ πιστεύσειέ τις ἐκ τοιαύτης ἑνὸς ἀνδρὸς ἐπιδόσεως τοσοῦτο πλῆθος ἀνθρώπων ἐς τε τὴν σωτηρίαν ὁμοίως καὶ ἐς τὴν ἐπικράτησιν μεταβαλέσθαι; καὶ ταῦτα μὲν ὅπη ποτὲ καὶ δι' ἃς αἰτίας οὕτως ἔχει ζητεῖν ἄλλοις μελλήσει.

U.C.416. XXXI. Ὅτι ἀνθυπαγόμενοι τοὺς Λατίνους εἰς εὔνοιαν οἱ Ῥωμαῖοι τὴν πολιτείαν αὐτοῖς ἔδωκαν, ὥστε καὶ τῶν ὁμοίων σφίσι μεταλαμβάνειν· ὧν γὰρ ἀπειλοῦσι τὸν πόλεμον οὐ μετέδοσαν καὶ διὰ τοσούτους κινδύνους ὑπέστησαν, ταῦτα τότε κρατήσαντες αὐτῶν αὐτεπάγγελτοι τούτοις ἐψηφίσαντο [a]), τοὺς μὲν τῆς συμμαχίας, τοὺς δὲ ὅτι μηδὲν ἐνεόχμωσαν ἀμειβόμενοι.

U.C.425. Ὅτι διαγνώμην πρὸς Πριβερνάτας ἐποιήσαντο οἱ Ῥωμαῖοι ἐρωτήσαντες τί παθεῖν τοιαῦτα δρῶντες ἄξιοι εἶεν; οἱ ἀπεκρίναντο θαρσούντως, ὅτι ὅσα χρὴ τοὺς ἐλευθέρους ὄντας τε καὶ ἐπιθυμοῦντας εἶναι· πυθομένου τε αὖθις τοῦ ὑπάτου, καὶ τί ποιήσετε [b]), ἐὰν τῆς εἰρήνης τύχητε; ἔφασαν ὅτι ἂν μὲν ἐπὶ μετρίοις τισὶν αὐτὴν λάβωμεν, ἡσυχάσομεν,
159 ἂν δὲ ἀφόρητόν τι προσταχθῶμεν, πολεμήσομεν [c]). θαυμάσαντες δὲ τὴν προθυμίαν οὐχ ὅπως [d]) τὰς σπονδὰς πολὺ βελτίους σφίσι παρὰ τοὺς ἄλλους ἔδοσαν.

Ἐκ τῆς δημηγορίας τοῦ πατρὸς Ῥούλλου.

U.C.429. XXXII. * Ἀλλ' εὖ ἴσθι, ὅτι αἱ μὲν ἀνήκεστοι τοιούτοις τιμωρίαι αὐτούς τε τοὺς δικαιωμένους προσαπολλύουσι δυνηθέντας ἂν ἀμείνους γενέσθαι καὶ τοὺς ἄλλους οὐδὲν μᾶλλον σωφρονίζουσιν· ἡ γὰρ ἀνθρωπίνη φύσις οὐκ ἐθέλει ἑαυτῆς πρὸς τὰς ἀπειλὰς ἐξίστασθαι, ἀλλ' ἢ δέους τινὸς ἀνάγκῃ ἢ θάρσους ὕβρει ἀπειρίας τε θρασύτητι καὶ ἐξουσίας προπετείᾳ ἢ καθ' ἑτέραν τινὰ συντυχίαν, οἷα πολλὰ πολλοῖς καὶ παρ' ἐλπίδα συμβαίνει, τοὺς μὲν οὐδὲ ἐνθυμουμένους τῶν κολάσεων, ἀλλ' ἀλογίστως αὐτῶν ἐς τὸ προκείμενον φερομένους, τοὺς δὲ παρ' οὐδὲν αὐτοὺς πρὸς

a) Haud scio an aliquid heic desit; nam illi certe Latini qui bellum gesserant, neque societatis neque quietis causa gratiam a Romanis referre potuerunt.

[b) *Mai.* ποιήσητε.]

[c) *Mai.* πολεμήσωμεν.]

credat, ob unius hominis devotionem tantum hominum numerum salutem pariter ac victoriam fuisse consecutum? Sed enim haec quomodo quasve ob causas ita se habeant, disquirendum alii curabunt.

31. Romani Latinos in suam gratiam denuo receptos civitate donaverunt, ita ut pari iure secum uterentur. Atque ita beneficium, quod minitantibus bellum non concesserant, et cuius rei causa tot pericula Romani adierant, nunc victores ultro ipsi decreverunt: his quidem propter suppeditatas belli suppetias, illis quia nihil per id tempus novaverant.

Deliberationem Privernatibus Romani permiserunt, sciscitantes quidnam se pati dignos post tale facinus existimarent. Illi audacter responderunt, nempe quod liberis hominibus libertatemque tueri cupientibus dignum foret. Iterum rogante consule, quid vero facietis, si pacem impetraveritis? si moderatis condicionibus, illi dixerunt, hanc impetrabimus, quieti degemus; sin intolerabile quid imperabitur, bellaturi sumus. Romani erectos animos 159
Privernatium mirati pacis condiciones multo mitiores quam aliis populis imposuerunt.

Ex oratione patris Rulli.

32. * Sed probe te nosse velim, si intolerandae huiusmodi hominibus poenae imponantur, et ipsos qui puniuntur perdi, quum meliores effici possent, neque ceteros homines exemplo reddi modestiores. Namque humana natura haud se terroribus emendari patitur, sed vel metus alicuius stimulus, vel audaciae protervia, vel imperitiae temeritas, vel virium fiducia, vel alius quilibet eventus, quales multi multis etiam praeter spem accidunt, impellunt ad peccandum homines, partim de impendentibus poenis non cogitantes, immo harum oblitos, dum rem praesentem tantummodo spectant, partim salutis suae

d) Particulae *οὐχ ὅπως* postulant alterum orationis membrum. Existimo autem librarium oscitantem scripto quod mox sequitur *ἀλλ'*, transiliisse ad alterius loci *ἀλλ'*, mediis praetermissis.

τὸ τυχεῖν ὧν ὀρέγονται ποιουμένους ἁμαρτάνειν ἀναπείθει· αἱ δὲ ἐμμελεῖς φιλανθρωπίαι τἀναντία αὐτῶν πάντα διαπράττουσιν· ὑπὸ γὰρ τῆς ἐγκαίρου συγγνώμης αὐτοί τε πολλάκις μεταβάλλονται, ἄλλως καὶ ὅτ' ἂν ἐξ ἀνδρείας καὶ μὴ κακουργίας, ἐκ φιλοτιμίας καὶ μὴ πονηρίας ποιήσωσι (δεινὴ γάρ ἐστι καὶ δουλῶσαι καὶ σωφρονίσαι φρόνημα γενναῖον
160 εὔλογος φιλανθρωπία) καὶ τοὺς ἄλλους ἐθελοντὰς, ἅτε καὶ σεσωσμένον ὁρῶντας μεταριθμίζουσι· πείθεται γὰρ πᾶς ἥδιον ἢ βιάζεται, καὶ ἑκούσιος ἀκούειν τὸν νόμον βούλεται μᾶλλον ἢ ἀνάγκῃ, ὅτι τὸ μὲν αὐθαίρετον ὡς καὶ οἰκεῖόν που δόξει· τὸ δὲ ἐξ ἐπιτάγματος ὡς καὶ ἀνελεύθερον ἀπωθεῖται, ὅτι τῆς μεγίστης καὶ ἀρετῆς καὶ ἐξουσίας ἐστὶν ἔργον οὐ τὸ φονεῦσαί τινα, τοῦτο μὲν γὰρ καὶ ὑπὸ τῶν κακίστων καὶ ἀσθενεστάτων πολλάκις γίγνεται, ἀλλὰ τὸ φείσασθαί τινος καὶ τὸ σῶσαί τινα, ὃ μηδεὶς ἄλλος ἡμῖν ἄκοντός γέ σου δύναται. Βούλομαι μὲν ἤδη πεπαῦσθαι ἐλέγχων· τό τε γὰρ ψυχίδιόν μου κέκμηκε καὶ τὸ φθέγμα ἐνδίδωσι τά τε δάκρυα τὴν φωνὴν ἀνίσχει καὶ ὁ φόβος τὲ στόμα συνδεῖ· ἀλλ' οὐκ ἔχω πῶς ἀλλαγῶ· τὸ γὰρ πάθος ἄν γε μᾶλλον δόξῃ σοι μὴ δόξ [ει ἐπί] [a]) τι προφαινόμενον οὐκ ἐπιτρέπει μοι σιωπῆσαι· ἄλλως καὶ παρὰ τοῦθ' ὅτι πόσον τελευταῖον εἶπω τῆς σωτηρίας [μοι] τοῦ παιδὸς ἐσομένης, ἀναγκάζει με πλείω ὥσπερ ἐν εὐχαῖς λαλεῖν.

XXXIII. * Τότε γὰρ καὶ τὸ σχῆμα τῆς ἀρχῆς ἧς περιεβέβλητο ὤκνει καταλῦσαι, καὶ ἐπειδὴ ἔμελλε διὰ Ῥούλλου φείσασθαι· τὴν γὰρ σπουδὴν τοῦ δήμου ἑώρα· ἐκείνῳ τε ἐπὶ πλεῖον ἀντισχὼν χαρίσασθαι καὶ τόπον ἑαυτῷ ἐπιτρέψαι μᾶλλον, ὥστε ἐξαρκῆ· τῷ αὐτῷ συγγνοὺς ἐθελήθη [b])· τότε οὖν πρόσωπον ἐπιστρέψας καὶ τὸν δῆμον δρυμὰ ὑποβλέψας τὴν φωνὴν ἐνέτεινε καὶ εἶπε· * Καὶ σιωπὴ μεγίστη· οὐ μὲν καὶ ἡσύχαζον, ἀλλ' οἷόν τι φιλεῖ ἐν τοιούτῳ
161 γίγνεσθαι, αὐτῷ τε ἐπιστένοντες καὶ πρὸς ἀλλήλους τονθορύζοντες ἓν μὲν οὐδὲν λαλοῦντες ἐξηκούοντο· σωθῆναι δὲ δὴ τὸν ἵππαρχον ἐπιθυμεῖν ὑπωπτεύοντο· ἰδὼν δὲ ταῦθ' ὁ Παπείριος καὶ φοβηθεὶς μὴ [c]) νεοχμώσωσί τι, τοῦ τε

a) Ita mihi videbar legere.
b) Quae mihi legere videor, scribo. Est enim pagina valde difficilis.
c) Cod. καὶ pro μή.

plane prodigos, si modo optatam rem consequantur. At suavis humanitas omne id contra facit. Namque ob tempestivam veniam tum ipsi resipiscunt, quibus ignotum fuerit, praesertim si fortitudine animi, non malitia, laudis studio, non improbitate aliquid fecerant; (permultum quippe valet ad edomandum temperandumque generosum fastum clementia laudabilis) tum alios quoque 160
haud invitos emendant, qui concessam alicui salutem cernunt. Omnis enim homo facilius suaderi sibi aliquid patitur quam vi obtrudi, spontaneusque mavult legibus auscultare quam coactus; nam quod voluntarium est, id proprium quodammodo iudicat; quod autem iubetur, id tamquam illiberale aversatur. Iamvero summae virtutis potestatisque haud sane officium est quemquam occidere, id quod vel pessimus quisque et infirmissimus saepenumero patrat, sed parcere potius hominemque servare, id quod nemo nobis, te invito, praestare potest. Et querelarum quidem finem facere vellem, nam et animula mihi defessa est, et loquela me deficit, et vocem lacrimae impediunt, et metus os occludit: neque tamen exitum orationis invenio. Nam dolor, nisi tua mihi sententia faustum aliquid portendat, haud me conticescere patitur, praesertim quia quidquid extremum pro implorata filii mei salute dico, rursus me incitat, ut plura, ceu fit in sacris precibus, addam.

33. * Tum enimvero insignia etiam imperii, quibus erat exornatus, a venia retardabant. Sed quoniam Rulli gratia ignoturus erat; etenim populi favorem videbat; Rullo quidem, quominus gratificaretur, diu obstitit, sibi spatium deliberandi sumpsit, quantum sufficeret ad demonstrandam veniae libertatem. Ad extremum converso vultu populum severe spectans intendit vocem dixitque. * Erat autem altum silentium: neque tamen quieta plebs perstabat, sed ut in eiusmodi casi- 161
bus evenire solet, et reo ingemiscebat et inter se mussabat, et nihil quidem loquebatur; ceteroqui optari a turba salutem magistri equitum apparebat. Quibus observatis Papirius, timensque ne quid forte novarent, imperii demum severitatem, quam plus debito ob publicam

πάνυ ἀρχικοῦ, ὅπερ ἐς ἐπανόρθωσιν αὐτῶν ἐπὶ μεῖζον τοῦ καθήκοντος προσεπεποίητο, ὑφῆκε καὶ τὰ λοιπὰ μετριάζων ἔς τε φιλίαν ἑαυτοῦ καὶ προθυμίαν αὖθις ἀντικατέστησεν, ὥστε συμβαλόντες τοῖς ἐναντίοις ἀνδρίσασθαι.

U.C.433. XXXIV. * Πολλὰ μὲν δὴ οὖν καὶ ἄλλα τοῦ ἀνθρωπείου γένους θαυμάσειεν ἄν τις, οὐχ ἥκιστα δὲ τὰ τότε γενόμενα· οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι ὑπεραυχήσαντες, ὥστε μήτε κήρυκα ἔτι ἐπ' εἰρήνῃ παρὰ τῶν Σαμνιτῶν προσδέχεσθαι ψηφίσασθαι καὶ προσελπίσαι καὶ αὐτομαχεῖ πάντας αὐτοὺς αἱρήσειν, δεινῷ περιέπεσον καὶ ἐν αἰσχύνῃ οἵᾳ [a]) οὔπως ποτὲ ἐγένοντο· καὶ ἐκεῖνοι ἄλλως τε ὑπερδείσαντες καὶ ἐν μεγάλῃ συμφορᾷ τὸ μὴ σπείσασθαι ποιησάμενοι πανσυδίᾳ τε τὸ στρατόπεδον ἐξώγρησαν καὶ πάντας ὑπὸ τὸν ζυγὸν ὑπήγαγον· ἐς τοῦτο γὰρ αὐτοὺς ἡ τύχη περιέστη.

XXXV. Ὅτι αἱ διαφοραὶ εὐεργεσίαις παύονται· καὶ ὅσῳ ἄν τις ἐπὶ μεῖζον ἔχθρας ἐλθὼν σωτηρίας ἀντὶ τιμωρίας παρὰ δόξαν τύχῃ, πολὺ μᾶλλον ἐκείνην τε ἐκὼν καταλύει καὶ ταύτης ἄσμενος ἥττᾶται· ὅσῳ τε τῶν ἄλλως πως διενηχθέντων οἱ [b]) ἐκ φιλίας εἰς ἔχθραν χωρήσαντες μισοῦσιν ἀλλήλους, τόσῳ πλεῖον καὶ τῶν ἄλλως πως εὐερ-
162 γετηθέντων οἱ ἐκ διαφορᾶς εὐπαθόντες φιλοῦσι τοὺς πεποιηκότας· καὶ Ῥωμαῖοι οὖν βούλονται ἂν καὶ ἅμα πολέμῳ κρατιστεύειν, προσέτι δὲ δὴ καὶ ἀρετὴν τιμῶσι καὶ φιλοτιμίαν ἀσκοῦσι, σπουδάζοντες ἀεὶ τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις καθ' ὑπερβολὰς ἀμύνεσθαι. * Ὅτι πεφύκασι πάντες ἄνθρωποι πλέον ἀλγεῖν ὧν ἀτιμασθῶσιν ἢ χαίρειν ἐφ' οἷς εὐεργετηθῶσιν [c]), καὶ ῥᾷόν γε ἐπεξέρχονται τοῖς τε λυπήσασι σφᾶς ἢ ἀνθυπουργοῦσι τοῖς εὐποιήσασι· τὴν δὲ κακοδοξίαν τοῦ τὸν σώσαντα μὴ δι' εὐνοίας ποιήσασθαι παρ' οὐδὲν πρὸς τὰ συμφέροντα αὐτῶν τιθέμενοι καὶ τῷ θυμουμένῳ καὶ παρὰ τὸ λυσιτελοῦν σφῶν χαριζόμενοι. — Τοιαῦτα αὐτοῖς παρά τε τῆς ἐμφυοῦς [d]) φρονήσεως καὶ παρὰ τῆς γήρως ἐμπειρίας οὐ τὸ αὐτίκα κεχαρισμένον, ἀλλὰ τὸ ἔπειτα ἀλγεινὸν προσκοπεῖν παρῆνεσεν.

XXXVI. Ὅτι οἱ Καπυηνοὶ τῶν Ῥωμαίων ἡττηθέντων

[a] *Mai.* οἷα.]
[b] *Mai.* τοι.]
[c] εὐεργηθῶσιν *Mai.*]

emendationem simulaverat, remisit, ac deinceps benignior factus vulgi militaris benivolentiam ac studium sibi iterum conciliavit, ita ut cum hostibus strenue pugnatum fuerit.

34. Multos licet humani generis mirari casus, quos inter illum, qui per id tempus obtigit. Etenim Romani tanto tumore elati, ut ne pacis quidem praeconem a Samnitibus recipere decrevissent, quia nimirum freti viribus propriis quominus eos universos debellarent non dubitabant, in calamitatem gravissimam ignominiamque inciderunt, qualem numquam experti fuerant. Contra Samnites summo iam pavore correpti, et quod pacem non impetrassent grandis instar calamitatis habentes, universum simul hostium exercitum sine caede ceperunt et sub iugum miserunt. In istam quippe condicionem fortuna eos deduxit.

35. Inimicitiae beneficiis extinguuntur. Et quanto quis inimicior salutem pro vindicta praeter spem nanciscitur, multo lubentius odium omittit seque benefactis victum ultro fatetur. Scilicet ut illi qui ab amicitia ad discidium transiliunt, gravius invicem oderunt, ita ii qui post discordiam beneficia accipiunt, multo impensius benefactores amant, quam qui nulla praevia offensa gratiam obtinent. Porro et Romani tum bello superiores esse 162
student, tum etiam virtuti honores tribuunt, tum denique ambitione gloriae certant, par pari semper, et quidem cumulate, referre studentes. * Natura comparatum est, ut omnes homines offensa magis doleant, quam beneficio laetentur, faciliusque molestos ulciscantur, quam beneficis gratiam referant. Quare infamiam ex neglectu benefactoris manantem flocci faciunt propter praesentes utilitates, iracundiaeque suae, etiamsi forte minime sibi expediat, indulgent. — Sic ille suos, et insita mentis prudentia et senili experientia edoctus, admonebat, ne scilicet quod in praesenti iucundum erat, sed futuram molestiam prospectarent.

36. Capuani adversus Romanos victos, cum Capuam

[d) Ita *Mai.* scr. ἐμφύτου.]

καὶ ἐς Καπύην ἐλθόντων οὔτ' εἶπον αὐτοὺς[a]) δεινὸν μηδὲν οὔτ' ἔπραξαν, ἀλλὰ καὶ τροφὴν καὶ ἵππους αὐτοὺς ἔδωκαν καὶ ὡς κεκρατηκότας ὑπεδέξαντο· οὓς γὰρ οὐκ ἂν ἐβούλοντο διὰ τὰ προγεγονότα σφίσιν ὑπ' αὐτῶν νενικηκέναι, τούτοις κακοτυχήσασιν ἐλέησαν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ὡς τὰ πεπραγμένα ἤκουσαν, ἄποροι πανταχόθεν ἐγένοντο, μήθ' ὅπως ἥσθῶσι τῇ τῶν στρατιωτῶν σωτηρίᾳ μήθ' ὅπως ἀχθεσθῶσιν ἔχοντες· πρὸς μὲν γὰρ τὸ δεινὸν τῆς αἰσχύνης ὅπερ ἤλγουν ἀπαξιοῦντες, ἄλλως τε τοῦτο καὶ ὑπὸ τῶν Σαυνιτῶν πεπονθέναι, καὶ ἐβούλοντο ἂν πάντας αὐτοὺς ἀπολωλέναι,
163 ἐκλογιζόμενοι δὲ ὅτι εἴπερ τι τοιοῦτον συμβεβήκει σφίσι, καὶ περὶ λοιποῖς ἅπασιν ἐκινδύνευσαν, οὐκ ἀκουσίως ἤκουον, ὅτι ἐσώθησαν.

Ὅτι τῆς σωτηρίας τῆς ἑαυτῶν πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ ἀναγκαῖον καὶ ἀνεμέσητόν ἐστι προνοεῖσθαι, κἂν ἐν κινδύνῳ τινὶ καταστῶσι, πᾶν ὅτιοῦν σωθῆναι πράττειν.

Ὅτι συγγνώμη καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρὰ ἀνθρώπων δίδοται τοῖς ἀκούσιόν τι πράξασιν.

XXXVII. Ὅτι οἱ Σαυνῖται ὁρῶντες μήτε τὰς συνθήκας σφίσι τηρουμένας μήτε ἄλλην χάριν ἀναδιδομένην, ἀλλ' ὀλίγους ἀντὶ πολλῶν εἰς παραγωγὴν τῶν ὅρκων ἐκδιδομένους δεινῶς ἠγανάκτησαν [ἐπωνόμ] αζόν τέ τινας τοὺς θεοὺς ἐπιβοώμενοι καὶ τὰς πίστεις αὐτῶν προφερόμενοι καὶ ἀπῄτουν τοὺς ἁλόντας ἐκέλευόν τε αὐτοὺς εἰς αὐτὸν ζυγὸν γυμνοὺς εἰσελθεῖν, οὗπερ ἐλεηθέντες ἀφείθησαν, ἵνα καὶ τῷ ἔργῳ δοκῶσι τοῖς ἅπαξ ὁμολογηθεῖσιν ἐμμένειν· καὶ ἀντέπεμψαν τοὺς ἐκδοθέντας, εἴτ' οὖν ὅτι οὐκ ἠξίωσαν σφᾶς μηδὲν ἠδικηκότας ἀπολέσαι ἢ ὅτι τῷ δήμῳ τὴν ἐπιορκίαν προσάψαι ἠθέλησαν καὶ μὴ δι' ὀλίγων ἀνδρῶν κολάσεως τοὺς ἄλλους ἀπολῦσαι· ταῦτ' ἔπραξαν ἐλπίσαντες ἐκ τούτων ἐπιεικές τι εὑρήσασθαι.

U.C.434. XXXVIII. Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τοῖς Σαυνίταις οὐχ ὅτι χάριν τινὰ τῆς γοῦν τῶν ἐκδοθέντων σωτηρίας ἔσχον, ἀλλ' ὥσπερ τι δεινὸν ἐκ τούτου παθόντες ὀργῇ τε τὸν πόλεμον ἐποιήσαντο, καὶ κρατήσαντες τὰ αὐτὰ αὐτοῖς ἀντειργάσαντο· τὸ γὰρ δίκαιον οὐκ ἐκ τοῦ ὁμοίου τῷ νομιζομένῳ καὶ ἐν
164 τοῖς ὅπλοις ὡς πλήθει κρίνεται, οὐδ' ἀνάγκη τίς ἐστι νικᾶν

a) Ita cod. heic et infra αὐτούς, non αὐτοῖς.

venere, nullum convicium fecerunt, neque eis ullo modo molestiam crearunt, immo et victu et equis oblatis, quasi a victoria redirent, exceperunt. Nimirum quos ob suarum cladium memoriam haud vincere voluissent, nunc victos miserebantur. Qui vero Romae erant cives, re audita prorsus animis fluctuabant; nam neque laetari poterant de militum salute neque dolere. Et infamiae quidem maculam maesti exsecrabantur, praesertim quia imposita a Samnitibus fuerat; quare et suos maluissent cunctos in- 163
terisse: sed tamen reputantes, si id accidisset, reliquam quoque rem publicam periclitaturam fore, non inviti audiebant eos esse incolumes.

37. Cunctis hominibus necessarium citraque invidiam est saluti propriae consulere, et quum in periculum aliquod inciderint, quidvis ut evadant facere.

Venia et a diis et ab hominibus datur his, qui invito animo aliquid fecerunt.

Samnites ubi viderunt neque foedera sibi servari, neque aliam gratiam haberi, sed paucos pro multis ad sacramenti illusionem sibi dedi, mirifice exanduerunt, et deos nescio quos inclamantes appellabant, datamque fidem praetendentes captivos repetebant iubebantque eos ad iugum nudos redire, unde clementer emissi fuerant, ut opere ipso demonstrarent se rem promissam constanter tueri. Remiseruntque deditos, sive quia aequum non putarent hos innocuos interficere, sive quia romano populo periurii crimen inhaerere volebant, non autem paucorum supplicio ceteros absolvere. Atque haec faciebant sperantes partem aliquam aequitatis impetrare.

38. Romani nedum ullam gratiam pro conservata deditorum salute Samnitibus habuerunt, quin immo ceu novam gravemque iniuriam passi iracunde bellum gesserunt, et post relatam victoriam poenam eandem Samnitibus inrogaverunt. Nimirum ius haud pari modo legibus atque armis plerumque dicitur, neque hi victoriam sine 164
dubio obtinent, qui damnum iniuria passi fuerant, sed

τοὺς ἀδικουμένους, ἀλλ' ὁ πόλεμος αὐτοκράτωρ ὢν τά τε ἄλλα πρὸς τὸ τοῦ κρατοῦντος συμφέρον τίθεται καὶ τὴν τοῦ δικαίου νόμισιν ἐς τοὐναντίον πολλάκις περίστησιν.

U.C.434. Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι Σαυνιτῶν κρατήσαντες τοὺς αἰχμαλώτους ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἀνθυπήγαγον, ἐξαρκεῖν σφίσι νομίσαντες τὴν τῆς ὁμοίας αἰσχύνης ἀνταπόδοσιν· οὕτω μὲν ἡ τύχη πρὸς τἀναντία τοῖς ἀμφοτέροις ἐς βραχύτατον περιστᾶσα καὶ τοὺς Σαυνίτας ὑπ' αὐτῶν τῶν ὑβρισθέντων τὰ αὐτὰ ἀντιποιήσασα διέδειξε καὶ ἐν τούτῳ τὸ ὅλον αὕτη δυναμένη.

XXXIX. Ὅτι ὁ Παπίριος στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Σαυνίτας καὶ καταστήσας αὐτοὺς εἰς πολιορκίαν προσέδρευε σφίσι· κἀν τούτῳ ὀνειδίσαντός τινος αὐτῷ ὅτι οἴνῳ πολλῷ ἐχρῆτο, ἔφη, ὅτι τὸ μὲν μὴ εἶναί με μεθυστικὸν παντί που θῆλον ἔκ τε τοῦ πρωϊαίτατά με ὀρθρεύεσθαι καὶ ἐκ τοῦ ὀψιαίτατα καταδαρθάνειν ἐστίν· διὰ δὲ τὸ κοινὰ ἀεὶ μεθημέραν καὶ νύκτωρ ὁμοίως ἐν φροντίδι ποιεῖσθαι καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ δύνασθαι ῥᾳδίως ὕπνου λαχεῖν, τὸν οἶνον κατακοιμήσαντα [a]) με παραλαμβάνω.

Ὅτι αὐτὸς ἐφοδεύων ποτὲ τὰς φυλακὰς καὶ μὴ εὑρὼν τῶν Πραινεστινῶν στρατηγὸν ἐν τῇ τάξει ὄντα ἠγανάκτησεν· εἶτα μεταπεμψάμενος αὐτὸν ἐκέλευσε τῷ ῥαβδούχῳ τὸν πέλεκυν προχειρίσασθαι· ἐκπλαγέντος τε αὐτοῦ πρὸς τοῦτο καὶ καταδείσαντος, τῷ τε φόβῳ αὐτοῦ ἠρκέσθη καὶ οὐδὲν ἔτι δεινὸν αὐτὸν ἔδρασεν, ἀλλὰ ῥίζας τινὰς παρὰ τὰ σκηνώματα οὔσας ἐκκόψας τῷ ῥαβδούχῳ, ἵνα μὴ τοὺς παριόντας λυπῶσι, προσέταξεν.

165 XL. Ὅτι αἱ εὐπραγίαι οὐ πάνυ τοῖς πολλοῖς παραμένουσιν, ἀλλὰ καὶ συχνοὺς ἐς ἀφυλαξίαν παραγάγουσαι φέρουσιν.

U.C.457. Ὅτι Ἄππιος ὁ τυφλὸς καὶ ὁ Βουλούμνιος διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους, ἀφ' οὗπερ Βουλούμνιος τοῦ Ἀππίου προενεγκόντος ποτὲ αὐτῷ ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι σοφώτερος ὑφ' ἑαυτοῦ γεγονὼς οὐδεμίαν οἱ χάριν εἴσατο, αὐτὸς μὲν καὶ γεγονέναι οὕτω σοφώτερος καὶ ὁμολογεῖν τοῦτ' ἔφη· ἐκεῖνον δὲ μηδὲν πρὸς τὰ τοῦ πολέμου πράγματα ἐπιδεδωκέναι.

U.C.459. Ὅτι ὁ ὅμιλος περὶ τῆς μαντείας παραχρῆμα μὲν οὔθ' ὅπως πιστεύσῃ οὔθ' ὅπως ἀπιστήσῃ αὐτῷ εἶχεν· οὔτε γὰρ

[a) Scr. κατακοιμήσοντα.]

bellum praepotens cum alia ad praevalentis utilitatem decernit, tum etiam iuris ritum in contrarium saepe vertit.

Romani Samnitium victores captivos eorum sub iugum vicissim miserunt, satis sibi factum existimantes, quod parem infamiam retribuissent. Sic quidem fortuna erga utrumque populum contrario cursu intra brevissimum tempus usa, parique iniuria Samnitibus per eosdem, qui dehonestati fuerant repensa in hoc etiam omnipotentiam suam declaravit.

39. Papirius cum Samnitibus belligerans, quum eos obsidione cinxisset, castra ibidem habebat. Per id tempus convitiante ei quodam, quod vino multo uteretur, ait: ebriosum me non esse prorsus constat, tum quia summo mane consurgo, tum quia concubia iam nocte dormitum me recipio. Sed propter diurnas nocturnasque publicae rei curas propterque somni capiendi difficultatem vinum, quo consopiar, sumo.

Idem quum inviseret aliquando excubias neque ducem Praenestinorum in statione reperisset, moleste rem tulit eoque ad se vocato lictorem expedire securim iussit. Ibi quum homo terrore esset attonitus, metu eius Papirius contentus fuit neque gravius quicquam ei fecit, sed lictori mandavit, ut radices aliquot prope tabernacula extantes excideret, ne praetereuntibus essent incommodae.

40. Felicitas haud plerisque perpetua comes est, 165
immo multos incautos reddit.

Appius caecus atque Volumnius discordias exercebant. Quamobrem Volumnius, quum ei Appius in concione obiecisset, quod sapientior ab se redditus nullam gratiam retulisset, sane se sapientiorem factum respondit, idque admodum confiteri: interim vero Appium nullum in arte militari progressum fecisse.

Illico plebs ad vaticinium quod adtinet, utrum homini arrogaret fidem an derogaret, ambigebat; nam ne-

ἐλπίζειν πάντων ἐβούλετο, ὅτι μηδὲ γενέσθαι πάντα a) ἤθελεν, οὔτ' ἂν b) ἀπιστεῖν ἅπασιν ἐτόλμα, ὅτι νικῆσαι ἐπεθύμει· ἀλλ' οἷα ἐν μέσῳ τῆς ταραχῆς καὶ τοῦ φόβου ὢν χαλεπώτατα διῆγεν· συμβάντων δ' αὐτῶν ὡς ἑκάστων καὶ τὴν ἑρμήνευσιν σφίσιν ἐκ τῆς τῶν ἔργων πείρας ἐφήρμοσαν, καὶ αὐτὸς σοφίας τινὰ δόξαν ἐς τὴν ἀφανοῦς τε πρόγνωσιν προσποιεῖσθαι ἐπεχείρει.

U.C.461. XLI. Ὅτι οἱ Σαυνῖται ἀγανακτήσαντες ἐπὶ τοῖς γεγονόσι καὶ ἀπαξιώσαντες ἐπὶ πολὺ ἡττᾶσθαι πρὸς ἀποκινδύ-
166 νευσιν καὶ πρὸς ἀπόνοιαν ὡς ἤτοι κρατήσοντες ἢ παντελῶς ἀπολούμενοι ὥρμησαν· καὶ τήν τε ἡλικίαν πᾶσαν ἐπελέξαντο θάνατον μὲν προειπόντες, ὅστις ἂν αὐτῶν οἴκοι καταμένοι, καὶ ὅρκοις σφᾶς φρικώδεσι πιστωσάμενοι μήτ' αὐτῶν τινα ἐκ μάχης φεύξεσθαι καὶ τὸν ἐπιχειρήσοντα τοῦτο ποιῆσαι φονεύσειν.

U.C.463. Ὅτι οἱ σὺν τῷ Ἰουνίῳ στρατιῶται ἅμα τῷ Ποστουμίῳ ἐξελθόντες κατὰ τὴν ὁδόν τε ἐνόσησαν, καὶ ἐδόκουν διὰ τὴν τοῦ ἅλσους τομὴν πονεῖσθαι· ἐπ' οὖν τούτοις ἀνακληθεὶς ἐν ὀλιγωρίᾳ κἀνταῦθα αὐτοὺς ἐποιήσατο λέγων [ὅτι ἡ βουλὴ] τῶν ἰδιωτῶν, ἀλλ' [οὐ τῶν ὑπάτων ἄρχει·] καὶ . . . ἀφθονόστερον μὲν . . ἀνδρῶν πολλ . . . ἐπὶ φιλοτιμίᾳ . . . Φαβρίκιος . . . τὰ πράγματα . . . τήν τε ἄλλην ἀρετὴν . . . καὶ προ . . . ἐστὶν ὑπὸ τοῦ πολίτου . . . ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων συλλεχθῆναι.

U.C.464. XLII. Ὅτι Κούριος . . . τὰ πεπραγμένα μεν . . ἔφη . . . σε κατὰ . . ,

U.C.468. . . . εἰσηγουμένων τῶν δημάρχων . . . πολλάκις . . . . . βουλομένων· τῶν δὲ . . . δυνατοῖς ἢ τοῦτον . . . . . καὶ ἐκείνους τοὺς . . . ετες ἰκονίσασθαι· καὶ ἐν μὲν τῷ παραχρῆμα οἵ τ' ἀσθενέστεροι ἦσαν . . . καὶ τοῦ παντὸς ἁμαρτήματος . . . προσεκ . . . τὸ· καὶ οἱ εὐπορώτεροι θάρσήσαντες ὡς οὐδέτερον ἀναγκασθήσονται ἦχθρ . . . ἐπειδὴ δὲ ἐνίσχειν τὸ μεταστάντι ἔμελλε, ἐς τοὐναντίον ἀμφοτέροις αὐτοῖς περιέστη· τοῖς τε γὰρ ὀφείλουσιν οὐδέτερον ἔτ' αὐτῶν ἐξήρκησε, καὶ τοῖς δυνατοῖς ἀγαπητὸν εὐδοκεῖν . . εἰωθ . . καὶ τῶν ἀρχαίων στερηθεῖεν· οὔτ' οὖν ἐν τῷ παρόντι . . . διεκρίθη· καὶ μετὰ τούτων ἐπὶ μακρότερον ἐς

a) Cod. γενέσθω πάντων.

que sperare omnia volebat, quia cuncta fieri non optabat: neque diffidere audebat, quia victoriae studebat. Quamobrem in perturbatione metuque mira cum anxietate versabatur. Sed quum ea deinde singula evenissent, prodigiorum quoque interpretationem ex ipsa rerum experientia vulgus conformabat. Homo vero ille sapientiae quandam speciem ex incognitorum praesensione captavit.

41. Samnites indignati malis successibus et se diutius vinci moleste ferentes summum insanumque discrimen ceu vel victuri vel funditus perituri adire decreve- 166
runt. Universam igitur armis idoneam aetatem conscripserunt, capitale sancientes, si quis huiusmodi domi maneret; horrendis praeterea sacramentis unumquemque devinciebant, neque se pugnam fuga deserturum et quemvis id facere audentem interfecturum.

Milites qui cum Iunio Postumioque in expeditionem iverant, in itinere aegrotaverunt, cuius rei causa a laboribus in caedendo saltu exantlatis repetebatur. Ob id igitur postulatus a senatu Postumius, is tum etiam auctoritatem illius neglexit, cum diceret privatis senatum, non consulibus imperare.

42. Curius . . . facta sua narrans ait . . . . . .

Ad extremum quamquam optimates tenuioribus vel- 167
lent multo plura, quam initio speraverant, concedere, haud hi tamen idcirco reconciliati sunt, sed quo magis illos cedentes cernebant, eo vehementius, tamquam iure quodam suo potiti, audaciam attollebant. Quare et ea privilegia, quorum ipsis iugis copia facta fuerat, tamquam rem sibi debitam parvi pendebant atque ulterioribus inhiabant, ad quae iter sibi munitum putabant, propterea quod iam alia quaedam impetraverant.

[b) Scr. *av.*]

167 τὸ . . . συνέβαλλεν ἀλλήλοις· οὐκ ἀλλοῖον δὲ ἐν τῷ καθεστῶτι προσώπῳ ἐποίουν· τελευτῶντες οὖν οὐδ' ἐθελόντων [a]) τῶν δυναστῶν [b]) πολλῷ πλείω τῶν κατ' ἀρχὰς ἐλπισθέντων σφίσιν ἀφεῖναι, συνελλάγησαν· ἀλλ' ὅσῳ μᾶλλον εἰκοντας αὐτοὺς ἔβλεπον, ἐπὶ πλέον ὡς καὶ δικαιώματί τινι περιγινόμενοι ἐθρασύνοντο· καὶ διὰ τοῦ ταῦτά τε ἀεὶ συγχωρούμενα αὐτοῖς, ὡς καὶ ἀναγκαῖα παρὰ μικρὸν ἐτίθεντο καὶ ἑτέρων ἐπωρέγοντο, ἐπιβασίαν ἐς αὐτὰ τινῶν ἤδη τετυχηκέναι ποιούμενοι.

Post. an. 469. XLIII. Ὅτι ὡς εἶδον οἱ ἐναντίοι καὶ ἕτερον στρατηγὸν ἐλθόντα, τοῦ μὲν κοινοῦ τῆς στρατείας σφῶν ἐμέλησαν, τὴν δὲ ἰδίαν ἕκαστοι σωτηρίαν διεσκόπουν, οἷά που φιλοῦσι ποιεῖν οἱ μήτε ἐξ ὁμοφύλων συνιόντες μήτ' ἀπὸ κοινοῦ ἐγκλημάτων [c]) στρατεύοντες μήτ' ἄρχοντα ἕνα ἔχοντες· ἐν μὲν γὰρ ταῖς εὐπραγίαις συμφωνοῦσιν, ἐν δὲ ταῖς συμφοραῖς τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος μόνον προσορᾶται· καὶ ὥρμησαν ἐς φυγήν, ἐπειδὴ συνεσκότασε, μηδὲν ἀλλήλοις ἐπικοινωνήσαντες· ἀθρόοι μὲν γὰρ οὔτ' ἂν βιάσασθαι οὔτ' ἂν λαθεῖν τὴν ἀπόδρασιν ἐνόμισαν, ἂν δὲ αὐτοὶ ἰδίᾳ ἕκαστοι καὶ ὡς ᾤοντο μόνοι [ποιήσωσι], ῥᾷόν που [διαπεσεῖ· ὅθεν καὶ οὕτω] τῷ οἰκείῳ ἕκαστος αὐτῶν [δόγματι [d]) ὅτι ἀσφαλέστατον] τὴν φυγὴν ποιησάμενοι.

U.C. 472. 168 XLIV. Ὅτι οἱ Ταραντῖνοι, καίπερ τὸν πόλεμον αὐτοὶ παρασκευάσαντες, ὅμως ἐν [σκέπῃ φιλίας [e])] ἦσαν· οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι ἠσθάνοντο μὲν τὰ πραττόμενα ἀπ' αὐτῶν, οὐ μὲν [f]) [κακῶς] ἐποιοῦντο διὰ τὰ παρόντα σφίσι· μετὰ δὲ δὴ τοῦτο, νομίσαντες γὰρ μὴ διαρκεῖν ἢ πάντως λανθάνειν, ὅτι μηδ' ἔγκλημα ἐλάμβανον, ἐπὶ πλεῖον ἐξύβρισαν καὶ ἀκόντας αὐτοῖς τοὺς Ῥωμαίους ἐξεπολέμησαν, ὥστε καὶ ἐπαληθεῦσαι ὅτι καὶ εὐπραγίαι [g]), ἐπειδὰν ἔξω τοῦ συμμέτρου τισὶ γένωνται [h]), συμφορᾶς σφίσιν αἰτίαι καθίσταντο· προαγάγουσαι γὰρ αὐτοὺς ἐς τὸ ἐκφορὰν τῷ χαύνῳ συνεῖναι σφάλλουσιν, ὥσπερ που καὶ ἐκεῖνοί περ ἀνθήσαντες ἀντίπαλον τῆς εὐπραγίας κακοπραγίαν ἀντέλαβον.

[a) ἠθελόντων *Mai.*]

b) Ita cod., non *δυνατῶν*, ut supra.

c) Ita cod.

d) Cod. videtur habere *δόξουσι*. Et quidem haec quoque pagina adeo oblitterata in codice est, ut quod eam demum utcum-

43. * Ubi hostes alterum quoque imperatorem advenientem viderunt, communis utilitatis propter quam bellum susceperant obliti, privatam singuli salutem respectare coeperunt: quod iis nimirum solet usuvenire exercitibus, qui neque ex uno populo constant, neque ob communem querelam bellum gerunt, neque unicum ducem habent. Quippe hi quoad prosperitas est, consentiunt; ubi adversitas ingruerit, suam quisque utilitatem tantummodo spectat. Ergo statim ac tenebrae sese intenderunt, fugae se commiserunt, nullo inter se communicato consilio. Etenim si turmatim abirent, neque viam sibi vi patefacturos neque occultam fugam fore sperabant: verum si unusquisque singillatim atque ut credebant solitatim exirent, facilius rem successuram. Sic igitur ex suo quisque mentis decreto, quod tutissimum putabant, fugae se mandaverunt.

44. Tarentini quamquam bellum ipsi conflaverant, 168
nihilominus in amicitiae specie perseverabant, quia videlicet Romani, etsi illorum facta non ignorabant, nondum tamen noxii erant, propterea quod aliis interim bellis distinebantur. Postea vero quum iam Tarentini in eo rerum statu permanere non possent, neque sua crimina clam fore sperarent, iniurias cumulaverunt Romanosque invitos ad arma pertraxerunt: atque illud effatum verum esse docuerunt, quod nimirum felicitas si cui forte immodica accidat, fit ei calamitatis occasio; postquam enim hunc fortuna ad elationem vanumque tumorem extulit, tunc destituit. Et sic Tarentinis contigit, qui quum florido statu uterentur, felicitatem cum infortunio commutaverunt.

que legerim, ipse mirer. Ceteroquin dubias aliquot lectiones ac desperatas uncis inclusi.

e) Cod. videtur habere *Φαβρίου*.

[f) scr. *οὐ μήν*.]

g) Locum hunc emendatum habes in posterioribus Dionis excerptis p. 536.

[h) *Mai. γένονται*. Vide infra p. 536. ed. *Mai.*, ubi idem fragm. Ibidem *αἱ* ante *εὐπραγίαι*. Caetera vide illo loco, ubi fragmentum emendatius legitur.]

XLV. Ὅτι Ποστούμιος τῶν Ταραντίνων τὴν ἐσθῆτα αὐτοῦ κατακηλιδώντων καὶ ἀνὰ παιστά [a]) τινα γενομένων τοῦ τε κρότου καὶ τῆς βαδίσεως, ταῦτ' ἔφη· γελᾶτε, ἐπεὶ ἔξεστιν ὑμῖν· κλαύσεσθε γὰρ ἐπὶ μακρότατον, ὅταν τὴν ἐσθῆτα ταύτην τῷ αἵματι ὑμῶν ἀποπλύνητε. ἀκούσαντες τοῦτ' ἐκεῖνοι τῶν μὲν σκωμμάτων ἐπέσχον, ἐς δὲ παραίτησιν τοῦ ὑβρίσματος οὐδὲν ἔπραξαν, ἀλλ' ὅτι γε σῶς αὐτοὺς ἀφῆκαν, ἐν εὐεργεσίας μέρει ἐτίθεντο.

Ὅτι Μέτων ὡς οὐκ ἔπεισε Ταραντίνους τοῦ μὴ Ῥω-
169 μαίοις ἐκπολεμωθῆναι, ἔκ τε τῆς ἐκκλησίας ὑπεξῆλθε καὶ στεφάνους ἀνεδήσατο, συγκωμαστάς τέ τινας καὶ αὐλητρίδα λαβὼν ὑπέστρεψεν· ᾄδοντος δὲ αὐτοῦ καὶ κορδάζοντος ἐξέστησαν τῶν προκειμένων καὶ ἐπεβόων καὶ ἐπεκρότουν, οἷα ἐν τῷ τοιούτῳ φιλεῖ γίγνεσθαι· καὶ ὃς σιγάσας αὐτοὺς νῦν μὲν καὶ μεθύειν ἔδει [b]) καὶ κωμάζειν ἐξεστιν ἡμῖν· ἂν δ' ὅσα βουλεύεσθε ἐπιτελήσητε, δουλεύσομεν [c]).

U.C.473. XLVI. Ὅτι Πύῤῥος ὁ βασιλεὺς τῆς Ἠπείρου τό τε φρόνημα πολλῷ μεῖζον ἔσχεν ἅτε καὶ ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων ἀντίπαλος τοῖς Ῥωμαίοις εἶναι νομιζόμενος, καὶ ἐν τύχῃ οἱ ἠγήσατο ἔσεσθαι τοῖς τε πρὸς αὐτὸν καταφυγοῦσιν, ἄλλως τε καὶ Ἕλλησιν οὖσιν, ἐπικουρῆσαι, καὶ ἐκείνους σὺν προφάσει τινὶ εὐπρεπεῖ προκαταλαβεῖν, πρίν τι δεινὸν ὑπ' αὐτῶν παθεῖν· οὕτω γάρ που καὶ τῆς εὐδοξίας αὐτῷ ἔμελεν, ὥστε καὶ ἐκ πολλοῦ χρόνου Σικελίας ἁφιέμενος καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων ὅπη χειρώσαιτο διασκοπῶν, ὀκνεῖν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἔχθρας, ἐπειδὴ μηδὲν ἠδίκητο προκατάρξασθαι.

Ὅτι Πύῤῥος πέμψας ἐς Δωδώνην ἐμαντεύσατο περὶ τῆς στρατείας· καὶ οἱ χρησμοῦ ἐλθόντος, ἂν ἐς τὴν Ἰταλίαν περαιωθῇ, Ῥωμαίους νικήσειν, συμβαλὼν αὐτὸν πρὸς τὸ βούλημα, δεινὴ γὰρ ἐξαπατῆσαί τινα ἐπιθυμία, τουτέστιν [d]) οὐδὲ τὸ ἔαρ ἔμεινεν.

a) Ita scribo, non *ἀνάπαιστα*, quamquam dubitans, quia locus hic aegerrime in codice legitur. *παιστὰ*, ut arbitror, pro *παιστικά*. Sed nihil tamen propter difficilem lectionem definio. [Caeterum hoc caput XLV. invenitur prope ad verbum in Valesianis Excerptis Reimar. cap. CXLV., ubi legitur *ἀνάπαιστα*, uti hic habet codex.]

b) Ita cod. Sed malim *ἔφη*. Alioqui quod sequitur *ἔξεστιν* redundat.

45. Postumii vestem quum Tarentini inquinassent, atque inter haec iocularia plausus concursusque fieret; legatus, quamdiu, inquit, vobis licet, ridete: diu enim postea plorabitis, quum hanc vestem vestro sanguine perluetis. His auditis minis illi quidem ludibriis abstiterunt; ceteroquin ob deprecandam contumeliae ultionem nihil praestiterunt; tantum quod incolumes dimiserunt legatos, beneficium sibi deberi arbitrati sunt.

Meton postquam Tarentinis frustra suaserat, ne adversus Romanos bellum susciperent, concione se subduxit, 169
coronisque sibi circumpositis et comissatoribus aliquot stipatus cum psaltria ad illos reversus est, qui mox ei canenti et cordacem saltanti, omissis suis deliberationibus, succlamabant, ut in his lusibus fieri solet, atque plaudebant. Tum Meton silentio indicto, nunc quidem nobis, ait, crapulae indulgere ludoque licet, verum ubi consilia, quae nunc capitis, in rem contuleritis, tunc serviemus.

46. Pyrrhus Epiri rex multo maiores spiritus sumpserat, quia ab exteris populis adversarius Romanorum idoneus iudicaretur: sibique bene eventurum putabat, quod confugientibus ad se, praesertim Graecis, opitularetur: quodque Romanos cum specioso praetextu ante invaderet, quam molestum aliquid ab iis pateretur. Namque in tantum sua quoque fama curae ipsi erat, ut etsi iamdiu ad Siciliam oculos cupiditatis adiecerat, ditionique Romanorum siqua foret occasio, imminebat; nihilominus a spontaneo adversus hos bello retardabatur, a quibus nulla fuerat iniuria laesus.

Pyrrhus missis Dodonam oratoribus, oraculum de sua expeditione consuluit: quumque ei responsum esset, si in Italiam traiecisset, Romanos vincere posse; id ipse ad suam voluntatem trahens (facile enim sua cuique cupiditas fucum facit) ne ver quidem exspectavit.

c) Cod. δουλεύσωμεν.
d) Malim scribere ἔστιν, virgulamque transferre.

U.C.474. XLVII. Ὅτι ὁ Λέκιος ὁ φρούραρχος τοὺς Ῥηγίνους
170 ἀποσφάξας φιλίαν πρὸς Μεμερτίνους ἐσπείσατο, νομίζων αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὁμοιοτρόπου τῶν τολμημάτων πιστωτάτους σφίσι συμμάχους ἔσεσθαι, ἅτε καὶ εὖ εἰδὼς ὅτι συχνοὶ τῶν ἀνθρώπων ἰσχυροτέραις δή τισιν ἀνάγκαις ὑπὸ τοῦ τῶν ὁμοίων τι παρανομῆσαι [a]) τοῦ τε κατὰ νόμους ἑταιρικοῦ καὶ τοῦ κατὰ γένους οἰκείου συνίστανται.

Ὅτι διαβολὴν ἀπ' αὐτῶν οἱ Ῥωμαῖοί τινα ἔσχον [b]), μέχρι οὗ ἐπεξῆλθον αὐτοῖς· πρὸς γὰρ τὰ μείζω καὶ πρὸς τὰ μᾶλλον κατεπειγόμενα [c]) ἀσχολίαν ἄγοντες παρὰ μικρόν τισιν αὐτὰ ποιεῖσθαι ἔδοξαν.

Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι μαθόντες ἦξειν τὸν Πύρρον κατέδεισαν, ἐκεῖνόν τε αὐτὸν εὐπόλεμον εἶναι μάθόντες καὶ δύναμιν πολεμικὴν καὶ ἀνανταγώνιστον ἔχειν, οἷα συμβαίνει περί τε τῶν ἀγνώστων φησὶ καὶ περὶ τῶν διὰ πλείστου μάλιστα ὄντων θρυλλεῖσθαι πυνθανομένοις [d]).

Ὅτι ἥ τε [e]) φιλοτιμία καὶ ἡ ἀπιστία ἀεὶ τοῖς τυράννοις πάρεστιν, ἐξ ὧν ἀνάγκη μηδένα αὐτοὺς ἀκριβῆ φιλίαν ἔχειν· ἀπιστούμενος γὰρ καὶ φθονούμενός τις οὐδένα ἂν καθαρῶς ἀγαπήσειε· πρὸς δ' ἔτι καὶ ἡ τῶν τρόπων ὁμοιότης ἥ τε τοῦ βίου ἰσότης καὶ τὸ τὰ αὐτά τισι καὶ σφαλερὰ καὶ σωτήρια εἶναι καὶ ἀληθεῖς καὶ βεβαίους φίλους μόνα ποιεῖ· ὅπου δ' ἂν τούτων τι ἐνδεήσῃ, προσποίητον μὲν τὸ σχῆμα ἑταιρίας ὁρᾶται, ἔρμα δ' οὐδὲν αὐτῆς ἐχέγγυον εὑρίσκεται.

174 XLVIII. Ὅτι στρατηγία ἂν μὲν καὶ δυνάμεις ἀξιοχρέας λάβῃ, πλεῖστον καὶ πρὸς σωτηρίαν σφῶν καὶ πρὸς ἐπικράτησιν φέρει· αὐτὴ δὲ [f]) καθ' ἑαυτὴν οὐδενὸς ἐν μέρει· οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἄλλη τις τέχνη χωρὶς τῶν συμπραξόντων καὶ συνδιοικησόντων αὐτῇ ἰσχύει.

U.C.474. Ὅτι τοῦ Μεγακλέους τελευτήσαντος καὶ τοῦ Πύρρου τὸν πῖλον ἀποῤῥίψαντος ἐς τὸ ἐναντίον ἡ μάχη περιέστη· τοῖς μὲν γὰρ ἡ σωτηρία αὐτοῦ πολὺ πλεῖον ἐκ τοῦ πάθους τὴν ἐλπίδα σφῶν αὐτὸν περιεῖναι, ἢ εἰ μηδ' ἀρχὴν τεθνηκέναι ἐνενόμιστο, θάρσος ἐνεποίησεν.

a) Cod. παρανομίσαι.
b) Cod. ἔσχατον.

47. Decius praesidii romani praefectus, caesis Rhe- 170
ginis, foedus cum Messanensibus fecit, existimans eos ob scelerum similitudinem fidelissimos sibi socios futuros: probe nimirum sciens saepenumero homines maiore necessitudine inter se constringi ob paria crimina, quam ob legitimam amicitiam vel generis adfinitatem.

Romani passi aliquamdiu sunt de se illos (Rheginos) expostulare, donec tandem suppetias tulerunt. Namque maioribus gravioribusque curis intenti visi sunt nonnullis facinus illud negligere.

Romani audito proximo Pyrrhi adventu timore angebantur, quoniam exaudierant et eum esse bello strenuum copiasque multas et invictas habere. Sic enim usuvenit iis, qui hominum incognitorum diuque et multum celebratorum famam audiunt.

Ambitio atque suspicio perpetuae tyrannorum comites sunt: quare necesse est nulla eos vera uti amicitia; nemo enim, cui diffiditur et invidetur, candide amabit. Praeterea tum morum similitudo, tum vitae aequalitas, tum damnorum aeque ac bonorum communio solae stabiles amicos efficiunt: ubi vero quicquam eiusmodi deest, ibi simulatam amicitiae speciem nulloque fideli fulcro nixam videre est.

48. Ars imperatoria, si administros idoneos nacta 171
fuerit, plurimum ad salutem eorum nec non ad victoriam confert: nihil vero ipsa per se sola potest. Scilicet nec alia quaevis ars est, quae sine hominum opera ac ministerio quicquam valeat.

Megacle extincto, Pyrrhoque pileum abiiciente, pugnae fortuna rediit. Regis enim salus multo maiorem spem audaciamque suis iniecit post periculum, quam si antea non fuisset creditus obiisse.

c) Cod. *κατιπεγγόναι.*

d) Cod. *πυνθανέμονοις.*

[e) Hoc fragmentum iterum protulit *Mai.* ex Florilegio infra p. 537, quod conferas.]

[f) *Mai. αὐτὴ καθ' ἑὲ ἑαυτήν.*]

* Οἱ δὲ ἀπατηθέντες δεύτερον οὐδὲν ἔτι πρόθυμον ἔσχον, κολουσθέντες τε αὖθις τὸ μάτην θαρσῆσαν· καὶ ἐκ τῆσδ' ὀλίγου μεταβολῆς σφῶν ἐς τὴν χείρονος δόκησιν, οὐδ'[a]) ὕστερόν ποτε αὐτὸν θαρσήσεσθαι ἐλπίσαντες.

Ὅτι συγχαιρόντων τινῶν τῷ Πύρρῳ τῆς νίκης, τὴν μὲν δόξαν τοῦ ἔργου ἐδέχετο· εἰ δὲ δὴ καὶ αὖθίς ποτε ὁμοίως κρατήσειεν, ἀπολεῖσθαι ἔφη· καὶ τοῦτο ἔτ' αὐτοῦ φερόμενόν ἐστιν, καὶ ὅτι τοὺς Ῥωμαίους καίτοι νικηθέντας ἐθαύμασε καὶ προέκρινε τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν εἰπών, ὅτι τὴν οἰκουμένην ἂν ἤδη πᾶσαν ἐχειρωσάμην, εἰ Ῥωμαίων ἐβασίλευον.

XLIX. Ὅτι Πύρρος λαμπρὸς ἐπὶ τῇ νίκῃ ἦν καὶ ὄνομα ἀπ' αὐτῆς μέγα ἔσχεν, ὥστε πολλοὺς μὲν τῶν ἐκ τοῦ μέσου καθημένων προσχωρῆσαι, πάντας δὲ τοὺς περιο-
172 ρωμένους τῶν συμμάχων ἀφικέσθαι· οὐ μὴν οὔτε ἐμφανῆ ὀργὴν αὐτοῖς ἐποιήσατο, οὔτ' αὖ παντελῶς τὴν ὑποψίαν ἀπεκρύψατο, ἀλλ' ὀλίγα σφίσιν ἐπὶ τῇ διαμελλήσει ἐπιτιμήσας ἔδεισεν, μὴ[b]) εἰς φανερὰν αὐτοὺς ἀλλοτρίωσιν προσαγάγῃ· καὶ ἐκ τοῦ μηδὲν ἐνδείξασθαι ἐνόμισεν ἤτοι καταγνωσθῆναι ὑπ' αὐτῶν εὐήθειαν, ὡς οὐ συνιεὶς ὧν ἔπραξαν, καὶ ὑποπτευθήσεσθαι ὀργὴν κρυφαίαν ἔχειν, καὶ ἀπ' αὐτῶν καταφρόνησιν ἢ μῖσος πρὸς ἐπιβουλήν τε ἐς αὐτὸν, ὅπως μὴ προπάθωσι τι ἐγγενήσεσθαι σφίσι προσεδόκησε· δι' οὖν ταῦτα πρᾴως τε αὐτοῖς διελέχθη καὶ τῶν σκύλων τινὰ ἔδωκεν.

Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐν ἀπόρῳ γενόμενοι διὰ τοὺς ἐλέφαντας ἅτε μὴ πώποτε τοιοῦτο θηρίον ἰδόντες, τὴν μέντοι θνητὴν φύσιν ἐνθυμούμενοι καὶ ὅτι θηρίον οὐδὲν ἀνθρώπου κρεῖττόν ἐστιν, ἀλλὰ πάντα δὴ πάντως ἦν, εἰ καὶ μὴ κατ' ἰσχύν, ταῖς γοῦν σοφίαις σφῶν ἐλαττοῦντα, ἐθάρσουν.

U.C.475. L. Ὅτι καὶ οἱ στρατιῶται οἱ τοῦ Πύρρου ἅτε οἰκοθεν καὶ οἱ *) σύμμαχοι δεινῶς πρὸς τὰς ἁρπαγὰς, ὡς καὶ ἑτοίμους καὶ ἀκινδύνους σφίσιν οὔσας ἠπείγοντο.

Ὅτι οἱ Ἠπειρῶται τὴν φιλίαν (ἀγανακτήσει ὅτι ἐπὶ μεγάλαις δή τισιν ἐλπίσιν στρατεύσαντες οὐδὲν ἔξω τῶν

[a) *Mai.* οὔθ'.]
[b) *Mai.* μή.]

* Illi denuo decepti iam amplius non confidebant, postquam sibi rursus audacia praecisa fuerat: atque ob eam subitam sui ipsorum transitionem ad peioris fortunae imminentem metum ne in posterum quidem resumptum iri ab illo audaciam sperabant.

Dum Pyrrho victoriam nonnulli gratularentur, is rei quidem gloriam non respuebat, sed tamen periturum se aiebat, si pari modo iterum vinceret. Illud praeterea fertur eius dictum, Romanos quantumvis victos se admirari. Immo illos suis quoque militibus antetulit, cum ait, si Romanorum rex essem, iam universum orbem subiugavissem.

49. Pyrrhus illustris victoria factus est mirumque ab ea nomen consecutus, ita ut multi qui in neutra parte fuerant, ad eum accesserint cunctique segniores socii cum eo arma coniunxerint: quibus ipse haud apertam iram significavit, neque tamen nullum suspicionis indicium dedit; verum iis leviter de tarditate increpitis, ne ad manifestam defectionem eosdem impelleret, cavit. Nam si nullum indignationis signum dedisset, existimabat ipsos vel damnaturos eius imprudentiam, quia facta illorum ignoravisset, vel de occulta eius ira suspicaturos, ideoque eum vel contemptui vel odio habituros, ac porro aliquid adversus eum molituros, priusquam ultionem aliquam experirentur. Idcirco leniter illos est adlocutus et parte quoque praedae impertivit. 172

Romani ab elephantis perterrefacti, quia numquam huiusmodi beluam viderant, tamen considerata illorum mortali natura, et quod nulla belua potior homine est, immo omnes, si minus viribus, certe sollertia inferiores sunt, bono animo esse coeperunt.

50. Pyrrhi milites tum suopte ingenio tum quia militiam socialem exercebant, magnopere praedae indulgebant, utpote facili et extra periculi aleam positae.

Epirenses amicam regionem populabantur, indignati scilicet quia magnorum spe bonorum invitati nihil prae-

c) Num pro *οἵα?* sic certe interpretatus sum. Alioqui dicendum erat *et socii*. De re confer Diodori excerpta vat. lib. XXII. 1.

πραγμάτων εἶχον) ἐλυμαίναντο, καὶ πάνυ γε ἐν καιρῷ τούτῳ τοῖς Ῥωμαίοις ἐγένοντο· συνεσταμένοι γὰρ πρὸς αὐτὸν οἱ τὴν Ἰταλίαν οἰκοῦντες ἀνεκόπησαν, ἐξ ἴσου τὰ τῶν συμμάχων καὶ τῶν πολεμίων πορθοῦντας αὐτοὺς ὁρῶντες· τὰ γὰρ ἔργα αὐτοῦ μᾶλλον ἢ τὰς ὑποσχέσεις ἐσκόπουν.

Ὅτι ὁ Πύῤῥος ἐφοβήθη μὴ καὶ πανταχῶς ὑπὸ τῶν
173 Ῥωμαίων ἐν χωρίοις ἀγνώστοις ἀπολημφθῇ, χαλεπῶς δ' ἐπὶ τούτῳ τῶν συμμάχων αὐτοῦ φερόντων, εἶπε σφίσιν ὅτι σαφῶς ἐξ αὐτῆς τῆς χώρας ὁρῴη, ὅσον τῶν Ῥωμαίων διαφέρουσι· τὴν μὲν γὰρ ἐκείνων ὑπήκοον καὶ δένδρα παντοδαπὰ καὶ ἀμπελουργίας καὶ γεωργίας κατασκευὰς τῶν ἀγρῶν πολυτελεῖς ἔχειν· τὰ δὲ δὴ τῶν ἑαυτοῦ φίλων οὕτω πεπορθῆσθαι, ὥστε μηδ' εἰ κατῳκήθη ποτὲ γιγνώσκεσθαι.

LI. Ὅτι ὁ αὐτὸς ἐπειδή γε ἀναχωροῦντι αὐτῷ, ὡς τὸ στράτευμα τοῦ Λαβινίου πολλῷ πλεῖον τοῦ πρόσθεν εἶδεν, ὕδρας ἔφη δίκην τὰ στρατόπεδα τῶν Ῥωμαίων κοπτόμενα ἀναφύεσθαι· οὐ μέντοι παρὰ τοῦτ' ἀγαγεῖν a) ἐθάρσησεν· ἀντιπαρετάξατο μέν, οὐκ ἐμαχέσατο δέ.

Ὅτι τοῦ Φαβρικίου αὐτὸ τοῦτο μόνον εἰπόντος, ὅτι Ῥωμαῖοι ἡμᾶς ἔπεμψαν τούς τε ἁλωκότας ἐν τῇ μάχῃ κομιουμένους καὶ λύτρα ἀντ' αὐτῶν ἀντιδώσοντας, ὅσα ἂν ἀμφοτέροις ἡμῖν συμβῇ, διηπορήθη τε ὅτι μὴ περὶ τῆς εἰρήνης πρεσβεύειν ἔφη, καὶ μεταστησάμενος αὐτοὺς ἐβουλεύετο μετὰ τῶν φίλων ὧν b) περ εἰώθει c), τὸ μέντοι καὶ
Desiderantur paginae quatuor.
περὶ τῆς ἀντιδόσεως τῶν αἰχμαλώτων, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον περί τε τοῦ πολέμου καὶ περὶ τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ, εἴτε κατὰ τὸ ἰσχυρόν, εἴτε καὶ ἄλλως πως αὐτὸν . . .

LII. . . μεταχειρίσασθαι ἐς μάχας καὶ παρατάξεις
174 ἀσταθμήτους d) ἀναῤῥῖψαι· ὥστε πεισθεὶς, ὦ Μίλων, ἐμοὶ καὶ τῷ παλαιῷ λόγῳ, μηδὲ ἐς ἄλλο τι βίᾳ μᾶλλον ἢ σοφίᾳ, ὅπου γε καὶ ἐνδέχεται, χρήσῃ· ἐπεὶ Πύῤῥος γε πάντα τὰ πρακτέα οἷα ἀκριβῶς οἶδε, καὶ οὐ τῶν αὐτῶν δεῖται παρ' ἡμῶν μαθεῖν· ταῦτ' εἶπε καὶ πάντες ὁμογνώμονες ἐγένοντο, καὶ μάλισθ' ὅτι ἐκ μὲν τούτων οὔτε ζημιωθή-

a) Cod. τοῦθ' ἥγαγον. Porro apud Zonaram desunt verba ab οὐ usque ad ἐθάρσησεν.

b) Ita cod. ὧν, non ὡς.

[c) εἰώθη *Mai.*]

ter molestias percipiebant. Ea vero res ad Romanorum utilitatem prorsus conspirabat; etenim Italiae incolae quominus ad Pyrrhi partes accederent, deterrebantur, quum ab eius exercitu agrum aeque hosticum atque socialem diripi cernerent. Quippe ad Pyrrhi magis opera quam ad promissa respiciebant.

Pyrrhus metuens ne undique a Romanis locis incognitis concluderetur, recedebat, sociisque id, aegre ferenti- 173
bus aiebat, satis se vel ex agri specie cognoscere, quantopere ipsi a Romanis differrent; nam regionem his subiectam arboribus omnigenis et vitibus aliisque optimis agriculturae operibus esse instructam, suorum autem sociorum agrum tantopere esse vastatum, ut ne habitatus quidem fuisse umquam videretur.

51. Idem recedens quum Laevini exercitum multo maiorem quam antea vidisset, instar hydrae, inquit, Romanorum caesi exercitus repullulant. Quare adversus Laevinum iam ducere non sustinuit, et aciem quidem instruxit, a conserenda tamen pugna abstinuit.

Quum Fabricius hoc unum dixisset, Romani nos miserunt, ut captos in proelio recuperaremus, pretio pro his soluto, quantum inter nos teque convenerit, Pyrrhus anxius animo erat, quia non pro pace se Fabricius missum dixisset. Remotis ergo legatis capita contulit cum amicorum familiari consilio, tum de captivorum permutatione, tum multo magis de bello deque eius administratione, et num summis viribus id esset prosequendum, an alia quavis ratione *finiendum* . . .

52. *Pax utique potior est quam* dare operam, ut in proelia ac dimicationes incerti exitus coniiciamur. Quamobrem mihi crede, Milo, priscoque effato ne quic- 174
quam vi potius quam sapientia, quum utrumque liceat, efficere velis. Sed enim Pyrrhus quid sit faciendum, numquam non optime novit, neque ut id discat, nostri eget. Haec ait, atque in eius sententiam cuncti pedibus iverunt, praesertim quia a pacificis consiliis neque detri-

[d) *διαθμίτους Mai.*]

σεσθαι οὔτε κινδυνεύσειν, ἐκ δὲ τῶν ἑτέρων ἑκάτερον πείσεσθαι ἔμελλον· καὶ ὁ Πύῤῥος οὕτω φρονῶν εἶπε πρὸς τοὺς πρέσβεις· οὔτε πρότερον ἑκὼν ὑμῖν ὦ Ῥωμαῖοι ἐπολέμησα, οὔτε ἂν νῦν πολεμήσαιμι· φίλος τε γὰρ ὑμῶν γενέσθαι περὶ παντὸς ποιοῦμαι, καὶ διὰ τοῦτο τούς τε αἰχμαλώτους πάντας ἄνευ λύτρων ἀφίημι καὶ τὴν εἰρήνην σπένδομαι· καὶ ἰδίᾳ τούτοις ἐθεράπευεν, ὅπως μάλιστα μὲν τὰ ἑαυτοῦ ἂν θέλωνται, εἰ δὲ μή, τήν γε φιλίαν οἱ πρυτανεύσωσιν.

LIII. Ὁ δὲ Πύῤῥος τούς τε ἄλλους προσηταιρίσατο καὶ τῷ Φαβρικίῳ διελέχθη ὧδε· Ἐγὼ ὦ Φαβρίκιε πολεμεῖν μὲν ὑμῖν οὐδὲν ἔτι δέομαι· ἀλλὰ καὶ ὅτι τὴν ἀρχὴν τοῖς Ταραντίνοις ἐπείσθην καὶ δεῦρο ἦλθον, μεταγινώσκω, καίπερ πολὺ ὑμᾶς ἐν τῇ μάχῃ κρατήσας· φίλος δὲ δὴ καὶ πᾶσι μὲν Ῥωμαίων ἡδέως ἂν ἐγενόμην, μάλιστα δὲ δὴ σοί· πάνυ γάρ σε καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα ὁρῶ ὄντα· τήν τε οὖν εἰρήνην συμπράξαι σέ μοι ἀξιῶ καὶ προσέτι καὶ οἰκαδέ τε καὶ ἐς τὴν Ἤπειρον ἐπισπέσθαι· ἐπί τε γὰρ τὴν Ἑλλάδα στρατευσείω καὶ συμβούλου στρατηγοῦ τέ σου δέομαι.

LIV. Ὁ οὖν Φαβρίκιος, ἐπαινῶ μέν σε, εἶπεν, ὅτι καὶ ἐπὶ τῇ στρατείᾳ μεταγινώσκεις καὶ τῆς εἰρήνης ἐπιθυμεῖς, καί σοι πρὸς αὐτὴν, εἴγε συμφέρει ἡμῖν, σπουδάσω· οὐ γάρ που καὶ κατὰ τῆς πατρίδος τι πρᾶξαί με ἀγαθὸν ὡς φῂς ἄνδρα ὄντα ἀξιώσεις· σύμβουλον δὲ δὴ καὶ στρατηγὸν μηδένα ποτὲ ἐκ δημοκρατίας παραλάβῃς· ἐμοί γ' οὖν δή τι οὐ σχολή· οὐ μήν τοι οὐδὲ τούτων τι λάβοιμι [a]), ὅτι οὐ προσήκει τὸ παράπαν πρεσβευτὴν δωροδοκεῖν· πυνθάνομαι γοῦν πότερον ἐλλόγιμόν [b]) τε [c]) ὡς ἀληθῶς νομίζεις [d]) ἄνδρα εἶναι ἢ οὔ; εἰ μὲν γὰρ φαῦλός εἰμι, πῶς με δώρων ἄξιον κρίνεις; εἰ δὲ χρηστός, πῶς με λαβεῖν αὐτὰ κελεύεις; εὖ τοίνυν ἴσθ' ὅτι ἐγὼ μὲν καὶ πάνυ πολλὰ ἔχω καὶ οὐδὲν δέομαι πλειόνων· ἀρκεῖ γάρ μοι τὰ ὄντα κοὐδενὸς τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμῶ· σὺ δ' εἰ καὶ σφόδρα πλουτεῖν νομίζεις, ἐν πενίᾳ μυρίᾳ καθέστηκας· οὐ γὰρ ἂν οὔτε τὴν Ἤπειρον οὔτε ἄλλα ὅσα κέκτησαι καταλιπὼν δεῦρ' ἐπε-

a) Cod. ἀλλ' pro λάβοιμι. Zonaras ἀλλ' οὐδὲ τούτων ων δίδως τι λάβοιμι ἄν.

b) Cod. πρότερον ἐλλογισμόν.

mentum neque periculum, a contrariis autem alterutrum vel utrumque erant passuri. Tum Pyrrhus hac suscepta sententia sic legatos adlocutus est: neque antea vobis, Romani, sponte mea bellum intuli, neque nunc persequi velim: vestram quippe amicitiam in primis adpeto; quam ob rem captivos omnes sine pretio vobis remitto et pacem sancio. Deinde vero seorsim unumquemque officiis coluit, ut sui apprime studiosos faceret, vel ut ii certe pacem sibi romanam curarent.

53. Itaque Pyrrhus quum alios sibi conciliare studuit, tum nominatim ad Fabricium haec verba fecit: mihi, o Fabrici, proeliari diutius adversus vos non est opus, 175 immo quod initio Tarentinis auscultans huc venerim, paenitet me, quamvis magna vos victoria devicerim. Libenter autem tum universis Romanis amicus fierem, tum praecipue tibi, quem omnino virum egregium esse video. Ergo ut mihi pacem conficias, te rogo; praetereaque ut domum me in Epirum subsequaris; quum enim in Graeciam expeditionem moliar, te consiliario ac duce indigeo.

54. Ad haec Fabricius: laudo te, inquit, quod suscepti belli paenitet te pacemque optas, tibique in ea impetranda, si cum nostra utilitate fieri poterit, suppetias feram; neque enim quicquam contra patriam facere me, quem virum egregium dicis, voles. Ceteroqui neque consiliarium neque ducem e libero populo tibi delegeris. Mihi certe ad id munus otium non est. Neque ego quicquam ex his quae offers recipio; non enim decet legatum cum donis abire. Quaero igitur abs te, verene me arbitreris virum frugi an non? nam si malus homo sum, cur me donis dignum censes? sin bonum, cur me haec recipere iubes? Scias ergo velim, me satis multa habere, neque plurium indigere, cui videlicet quae adsunt, sufficiunt, neque alienorum cupiditas est. Tu vero etsi valde dives tibi videris, gravi tamen in paupertate versaris; nam neque Epiro neque ceteris possessionibus omissis,

[c) Pro τε scribe με. Vid. infra fragm. ex Floril. p. 538. λς', ubi eadem verba leguntur.]

d) Cod. νομίζειν.

ραιώθης, εἴγε ἐκείνοις τε ἠρκοῦ καὶ μὴ πλειόνων ὠρέγου· ὅταν γάρ τις ταῦτα πάσχῃ καὶ μηδένα ὅρον τῆς ἀπληστίας
176 ποιῆται, πτωχότατός ἐστι· διατί; ὅτι πᾶν τὸ μὴ ὑπάρχον αὐτῷ ὡς καὶ ἀναγκαῖον ποθεῖ καθάπερ ἄνευ ἐκείνου μὴ δυνάμενος ζῆσαι· ὡς ἔγωγε ἡδέως ἄν σοι, ἐπειδὴ καὶ φίλος μοι φῂς εἶναι, ἐκ τοῦ ἐμαυτοῦ τι πλούτου χαρισαίμην· πολλῷ γάρ τοι καὶ ἀσφαλέστερος καὶ ἀθανατώτερός ἐστι τοῦ σοῦ· καὶ οὔτε τις αὐτῷ φθονεῖ οὔτε τις ἐπιβουλεύει, οὐ δῆμος, οὐ τύραννος· καὶ τὸ μέγιστον, ὅσῳ τις ἂν αὐτοῦ πλείοσι μεταδιδῷ, καὶ αὐτὸς ἐπὶ μεῖζον αὔξεται· τίς οὖν οὗτός ἐστιν; τὸ τοῖς ὑπάρχουσί τινι ὡς καὶ παμπλέθεσιν οὖσιν ἡδέως χρῆσθαι, τὸ τῶν ἀλλοτρίων ὡς καὶ μέγα τι κακὸν ἐχόντων ἀπέχεσθαι, τὸ μηδένα ἀδικεῖν, τὸ πολλοὺς εὐεργετεῖν· ἄλλα μύρια ἃ σχολὴν ἄν τις ἄγων εἴποι· ὡς ἔγωγε βουλοίμην ἄν, εἴπερ που πάντως ἀναγκαῖον εἴη θάτερον αὐτῶν παθεῖν, βιασθεὶς ἂν μᾶλλον ἢ φενακισθεὶς ἀπολεῖσθαι· τὸ μὲν γὰρ τῆς τύχης ἀξιώσει φιλεῖ τισι συμβαίνειν, τὸ δὲ ἔκ τε ἀνοίας καὶ ἐξ αἰσχροκερδείας πολλῆς, ὥσθ' αἱρετώτερον εἶναί τι τῇ τοῦ θείου πλεονεξίᾳ μᾶλλον ἢ τῇ ἑαυτοῦ κακίᾳ σφαλῆναι· ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ τὸ σῶμά τινος ἥττᾶται, ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἡ ψυχὴ προσδιαφθείρεται· ἐνταῦθα δ' αὐτοέντης τρόπον τινὰ αὐτός τις ἑαυτοῦ γίγνεται, ὅτι ὁ τὴν ψυχὴν ἅπαξ τὴν ἑαυτοῦ τὸ μὴ τοῖς παροῦσιν ἀρκεῖσθαι διδάξας ἀόριστον τὴν τῆς πλεονεξίας ἐπιθυμίαν λαμβάνει.

U.C.476. LV. * Καὶ προθυμότατα ἐς τοὺς καταλόγους ἀπήντησαν τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἐλλιπὲς ἀνάστασιν τῆς πατρίδος [a]) νομίζοντες ἔσεσθαι.

* Τοιαύτη μὲν ἡ τοῦ λόγου φύσις ἐστὶ καὶ τοσαύτην
177 ἰσχὺν ἔχει, ὥστε καὶ ἐκείνους ὑπ' αὐτοῦ τότε μετακαλεῖν καὶ ἐς ἀντίπαλον καὶ μῖσος καὶ θάρσος τοῦ Πύῤῥου καὶ τῆς ἐκ τῶν δώρων αὐτοῦ ἀλλοιώσεως ἀντιστῆναι.

Ὅτι πᾶν τὸ τῇ γνώμῃ παρὰ δόξαν ταπεινωθὲν καὶ τῆς ῥώμης ὑποδίδωσιν.

Ὅτι τῷ Λεκίῳ ὁ Πύῤῥος προσπέμψας οὐδὲ [b]) προχωρήσειν οἱ [c]) τοῦτο πρᾶξαι ἐθελήσαντι ἔφη, τοὐτέστι τὸ μὴ

a) Heic in codice additur εἶναι, quod retinere mihi non licuit propter sequens ἔσεσθαι.

[b) *Mai.* οὔτε.]

huc transmisisses, si illis contentus esses, neque ampliores optares. Nam qui hoc animi habitu est, neque ullum cupiditatis finem facit, is sane pauperrimus est. Quid 176
ita? quia quidquid ipse non habet, id necessarium veluti exoptat, ceu si vivere absque eo non possit. Quam ob rem ego libenter tibi, quandoquidem te mihi amicum dicis, de meo patrimonio aliquid largirer, quod sane tutius immortaliusque tuo est; quippe cui nemo invidet neque insidiatur, non populus, non tyrannus; quodque caput est, quanto quis pluribus ex eo impertitur, tanto idem cumulatius fit. Quodnam est igitur divitiarum hoc genus? Nempe praesentibus frui suaviter, non secus quam abundantissimis; ab alienis, ceu gravi malo, abstinere; nemini damnum dolo malo inferre; multis bene facere; et sexcenta eiusmodi, quae recensere otiosum est. Quare ego vellem, si forte alterutrum inevitabili necessitate immineret, vi potius aliena quam aviditate mea deceptus interire; illud enim fortunae arbitrio fieri solet, hoc amentia et turpis lucri cupiditate; magisque optandum est numinis praepotentia quam propria malitia pessumdari; namque illo modo corpus vincitur, hoc animus pariter corrumpitur, immo sui interfector quodammodo quispiam fit. Nam qui suum animum assuefecit praesentibus non esse contentum, infinita habendi cupiditate se irretit.

55. * Nomina militiae promptissime dabant, dum singuli existimarent, defectum sui in patriae perniciem cessurum.

* Ea est orationis natura tantamque vim habet, ut 177
illi tunc a sententia suscepta revocati fuerint, atque ad luctam et odium et audaciam adversus Pyrrhum atque ad eius dona aversanda concitati.

Ei, qui a spiritibus suis inopinanter deiicitur, vires quoque concidunt.

Pyrrhus Decio misit nuncium, qui diceret, se nequaquam ei permissurum, quae vellet facere, hoc est

c) In codice scribitur constanter *oi* sine accentu, quam orthographiam observavi et in aliis scriptis. [*Mai.* dedit semper *oi*.]

συλληφθέντα ἀποκτανθῆναι καὶ ζωγρηθέντα κακῶς ἀπολεῖσθαι ἐπηπείλησεν· οἱ δὲ ὕπατοι πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο μηδενὸς τοιούτου ἔργου σφᾶς δεῖσθαι· πάντως γὰρ αὐτοῦ καὶ ἄλλως κρατήσειν.

U.C.477. LVI. * Οὔθ' ὅπως τὸν ἕτερον αὐτῶν πρότερον οὔθ' ὅπως ἀμφοτέρους ἅμα ἀμύναιτο ἔσχεν καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ ἦν· τό τε γὰρ διελεῖν τὸ στράτευμα ἔλαττον ὂν τῶν ἐναντίων ἐδεδίει καὶ τὸ τῷ ἑτέρῳ τὴν χώραν ἀδεῶς κακοῦν ἀφεῖναι δεινὸν ἐποιεῖτο.

178 * Ἐπεὶ μέντοι ἄλλως τε δι' ἀκριβείας αὐτοὺς ἐποιεῖτο, μεῖζον μέρος ἐς ἀσφάλειαν, τοῦ μηδὲ ἐπιθυμῆσαί τινα κακῶς αὐτὸν δρᾶσαι, τὸ μηδ' ἂν ἐθελήσῃ νέμων· καὶ διὰ τοῦτο πολλοὺς τῶν ἐν τέλει καὶ τοὺς ἐπικαλεσαμένους αὐτὸν, τὰ μέντοι βαρυνόμενός σφιν ὅτι ὑπ' αὐτῶν ἐν κράτει τῆς πόλεως γεγονέναι ἐλέγετο, τὸ δὲ καὶ προσυποπτεύων σφᾶς μὴ ὥσπερ αὐτῷ, οὕτω καὶ ἄλλῳ τινὶ προσχωρήσωσιν, ἐξῄλασε καὶ διέφθειρεν.

Ὅτι τοῦ Πύρρου ἐκεῖνο δὴ πάντες ἐθαύμαζον, ὅτι νεανίσκων τινῶν ἐν συμποσίῳ σκωψάντων αὐτὸν τὰ μὲν πρῶτα ἐξελέγξαι σφᾶς ἠθέλησεν, ὅπως τιμωρήσηται, ἔπειτ' εἰπόντων αὐτῶν ὅτι πολὺ πλείῳ καὶ χαλεπώτερα ἂν εἰρήκαμεν [a]), εἰ μήπερ ὁ οἶνος ἡμᾶς ἐπελελοίπει, ἐγέλασε καὶ ἀφῆκεν αὐτούς.

U.C.489. LVII. Ὅτι αἰτίαι ἐγένοντο τῆς πρὸς ἀλλήλους διαφορᾶς τοῖς μὲν Ῥωμαίοις, ὅτι Καρχηδόνιοι τοῖς Ταραντίνοις ἐβοήθησαν, τοῖς δὲ Καρχηδονίοις, ὅτι Ῥωμαῖοι φιλίαν τῷ Ἱέρωνι συνέθεντο· ἀλλὰ ταῦτα μὲν οἷά που πεφύκασι, οἱ τῷ μὲν ἔργῳ πλεῖον ἐκείνου βουλόμενοι, τὴν δὲ δόξαν αὐτοῦ αἰσχυνόμενοι σκήψεις ἐποιοῦντο· ἡ δὲ ἀλήθεια ἄλλως ἔχει· δυνάμενοι γὰρ ἐκ πολλοῦ οἱ Καρχηδόνιοι, αὐξανόμενοι δὲ ἤδη οἱ Ῥωμαῖοι ἀλλήλους τε ὑφεωρῶντο [b]), καὶ τὰ μὲν ἐπιθυμίᾳ τοῦ ἀεὶ πλείονος κατὰ τὸ πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων καὶ μάλιστ' ὅταν εὖ πράττωσιν ἔμφυτον, τὰ δὲ καὶ φόβῳ προήχθησαν εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὴν αὐτὴν ἑκάτεροι τῶν οἰκείων σωτηρίαν ἀσφαλῆ, τὸ τὰ τῶν ἑτέρων προσκτήσασθαι νομίζοντες εἶναι· τά τε γὰρ ἄλλα καὶ χαλε-

[a) Scr. εἰρήκειμεν.]
[b) ὑφεσωρῶντο *Mai.*]

neci occumbere ante quam, caperetur: tum si vivus in eius manus incideret, malum illi exitum interminabatur. Ad quae consules responderunt, se deciani facti nequaquam indigere; nam et alioqui prorsus Pyrrho fore superiores.

56. * Num alterutrum an ambos simul proelio adoriretur, non explicabat atque inops consilii erat. Nam neque audebat copias dividere, quia numero erant hostibus inferiores, et alterutrum sinere, ut regionem popularetur, moleste ferebat.

* Ceteroquin summo iure cautelaque cum iis egit, 178
ac suae salutis tuendae causa, magis curabat, ut ne quis vel volens posset, quam ne quis cuperet, ei nocere. Propterea multos e magistratibus atque ex iis, qui eum advocaverant, partim quidem gravate ferens, quod ii se auctoribus urbe illum potitum dicerent, partim suspicans ne forte iidem, ut antea ad se, ita deinde ad alios deficerent, exilio suppliciisque multavit.

Pyrrhum omnes admirati sunt, quod quum quidam adolescentuli in symposio adversus illum convitiati fuissent, principio quidem voluit eos coarguere, ut deinde puniret: mox dicentibus illis, nos multo plura atque asperiora de te locuturi eramus, nisi nos vinum defecisset, risit rem illosque dimisit.

57. Discidii inter duos populos iactabantur causae hae: a Romanis quidem, quod Carthaginienses Tarentinis suppetias tulissent, a Carthaginiensibus autem, quod Romani foedus cum Hierone sanxissent. Sed enim haec, quomodocumque fuerunt, veluti obtentum sibi utrique praetendebant, qui reapse quidem maius aliquid spectabant, eius tamen videri cupidos prae pudore nolebant. Et rei sane veritas a specie longe abhorrebat. Nam praepotentes iamdiu Carthaginienses, roborati autem nuper Romani, invicem observabant, et partim cupiditate plura semper habendi, quae cunctis hominibus, praesertim in prosperitatibus, insita est, partim mutuo timore ad bellum eruperunt, dum utrique rerum suarum incolumita-

πώτατον ἀδύνατόν τε ἦν δύω δήμους ἔν τε ἐλευθερίᾳ καὶ ἐν δυνάμει φρονήματί τε ὄντας, καὶ βραχύτατον εἰπεῖν ταῖς
179 τῆς ναυτιλίας ὀξύτησι διεστηκότας, ἄλλων μέν τινων ἄρχειν, ἀλλήλων δὲ ἀπέχεσθαι ἐθελῆσαι· τοιοῦτον κατὰ τύχην συμπεσὸν τάς τε σπονδὰς σφῶν διέλυσε καὶ ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς συνέῤῥηξεν.

Ὅτι τὸ ἀγώνισμα λόγῳ μὲν περὶ Μεσήνης καὶ Σικελίας, ἔργῳ δὲ καὶ περὶ τῆς οἰκείας ἑκάτεροι ἐκεῖθεν ἤδη κινούμενον ᾐσθάνοντο· καὶ τὴν νῆσον ἅτε ἐν μέσῳ σφῶν κειμένην, ἐπίβασιν τοῖς κρατήσασιν αὐτῆς ἐπὶ τοὺς ἑτέρους ἀσφαλῆ παρέξειν ἐνόμιζον.

J.C.490. LVIII. Ὅτι Γάϊος Κλαύδιος ἐλθὼν εἰς ἐκκλησίαν ἄλλα τε ἐπαγωγὰ εἶπε καὶ ὅτι ἐπ' ἐλευθερώσει τῆς πόλεως ἥκει· οὐ γὰρ δεῖσθαί γε Ῥωμαίους Μεσήνης οὐδὲν καὶ ὅτι εὐθύς, ἐπειδὰν τὰ πράγματα αὐτῶν καταστήσῃ, ἀποπλεύσεσθαι· κἀκ τούτου καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἢ ἀποχωρῆσαι ἐκέλευσεν, ἢ δ' εἴ τι δίκαιον εἰπεῖν ἔχουσιν, εἰς κρίσιν καταστῆσαι· ὡς δ' οὔτε τῶν Μαμερτίνων τις ὑπὸ δέους ἐφθέγγετο καὶ οἱ Καρχηδόνιοι ἅτε καὶ βίᾳ τὴν πόλιν κατέχοντες βραχὺ αὐτοῦ ἐφρόντιζον, αὐτάρκες ἔφη μαρτύριον ἡ σιωπὴ παρ' ἀμφοτέρων ἔχει, τῶν μὲν ὅτι ἀδικοῖεν· δεδικαιολογῆσθαι γὰρ ἄν, εἴπερ τι ὑγιὲς ἐφρόνουν· τῶν δὲ ὅτι τῆς ἐλευθερίας ἐπιθυμοῖεν· παῤῥησίᾳ γὰρ ἂν ὑπὲρ τὰ τῶν Καρχηδονίων ᾐροῦντο, ἄλλως τε καὶ ἰσχύος αὐτῶν παρούσης, κεχρῆσθαι· καὶ προσυπέσχετο σφίσι βοηθήσειν καὶ διὰ τὸ γένος αὐτῶν τῆς Ἰταλίας ὂν καὶ διὰ τὴν αἴτησιν τῆς ἐπικουρίας, ἣν ἐπεποίηντο.

180 LIX. Ὅτι Γάϊος Κλαύδιος τῶν τε τριήρων τινὰς ἀπέβαλε καὶ χαλεπῶς ὑπεσώθη· οὐ μέντοι παρὰ τοῦθ' ἧττον οὔτε ἐκεῖνος οὔτε οἱ ἐν τῷ ἄστει Ῥωμαῖοι ἀντελάβοντο τῆς θαλάσσης, ὅτι πρῶτόν τι ἐγχειρισάμενοι καὶ σφαλέντες ποιεῖν, πρὸς οἰωνοῦ τὸ πρόσθεν τιθέμενοι καὶ μηδ' αὖθίς ποτε κατορθώσειν νομίζοντες· ἀλλὰ καὶ προθυμότερον αὐτῆς διά τε τἆλλα καὶ διὰ φιλοτιμίαν, ἵνα μὴ καὶ ὑπὸ τῆς συμφορᾶς ἀποτετράφθαι δόξωσι, μετεποίησαν.

J.C.493. Ὅτι ὁ Ἄννων οὐτ' [a]) ἄλλως ἐπ' ἐλαφρῷ τὸν πόλεμον

[a) Scr. οὐκ.]

tem in alienarum acquisitione positam iudicarent. Alioqui perarduum praeterque rerum naturam erat, duos populos libertate viribus superbiaque elatos, et ne plura 179
dicam, navigandi studiis aemulos imperare quidem nonnullis aliis, temperare vero invicem velle. Tum vero forte fortuna se hic obtulit casus, qui eorum foedus fregit eosdemque bello inter se commisit.

Bellum verbo quidem de Messana et Sicilia, reapse autem de proprio imperio utrique sciebant esse commotum, insulamque mediam inter ipsos positam victoribus tutum ad reliqua gradum fore putabant.

58. Caius Claudius in concionem progressus inter alia quae ad persuadendum apta locutus est, dixit etiam se ad liberandam urbem venisse; prorsus enim Romanos Messanae non indigere; addebatque, se rebus civium constitutis ilico recessurum. Idcirco et ipsos Carthaginienses vel urbem deserere, vel si quo iure niterentur, causam dicere iussit. Verum ubi neque mamertinus quispiam prae metu quicquam dixit, et Carthaginienses, qui urbem armis tenebant, Claudium parvi pendere visi sunt; utriusque, hic inquit, partis silentium idoneum mihi testimonium dat, quod Carthaginienses quidem iniuste agunt, alioquin verbis se defenderent, si quid sanum dicere haberent; rursus quod Mamertini libertatem optant; alioquin fidenter Carthaginiensium partes tuerentur, praesertim quum vis eorum armata in urbe sit. Promisit ergo se Mamertinis opem laturum, tum quia genere Itali erant, tum quia suppetias ab se postulaverant.

59. Caius Claudius et triremes aliquot amisit et aegre tempestatem evasit. Neque is tamen, neque qui 180
in urbe erant Romani, quicquam de navigandi studio idcirco remiserunt, quia quum primum mare attigerant, male rem gesserant, eventum primum augurii veluti loco habentes, quo ne postea quidem se rem bene gesturos existimarent, immo multo impensius quam antea maris experientiam complexi sunt, tum aemulatione perciti, tum ne calamitate deterriti viderentur.

Hanno qui alioqui gravate bellum gerebat, si qui-

ποιούμενος, εἴ τε καὶ δέοι γενέσθαι· τὴν γοῦν αἰτίαν τῆς διαλύσεως τῶν σπονδῶν ἐς ἐκεῖνον τρέψαι, μὴ κατάρχειν αὐτῆς νομισθείη, θέλων προσέπεμψέ τε αὐτῷ τὰς ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, πρός τε εἰρήνην προὐκαλεῖτο καὶ προσπαρῆνει μὴ πολυπραγμονεῖν τὴν θάλατταν· ὅτι ἐπεὶ οὐδὲν ἐδέξατο, ἀπειλὴν ὑπέρφρονα καὶ νεμεσητικὴν ἠπείλησεν· ἔφη τε γὰρ μηδ' ἀπονίψαι ποτὲ τὰς χεῖρας ἐν τῇ θαλάσσῃ τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιτρέψειν, καὶ μετὰ ταύτης ἀπέβαλε καὶ τὴν Μεσσήνην.

LX. Ὅτι ὁ Κλαύδιος καταλαβὼν τοὺς Μαμερτίνους ἐν τῷ λιμένι συνεστραμμένους ἐκκλησίαν τε αὐτῶν ἐποίησε καὶ εἶπεν, ὅτι οὐδὲν δέομαι τῶν ὅπλων, ἀλλ' αὐτοῖς ὑμῖν διαγνῶναι πάντα ἐπιτρέπω, ἔπεισε σφᾶς μεταπέμψασθαι τὸν Ἄννωνα· μὴ βουληθέντος δὲ αὐτοῦ καταβῆναι πολὺς ἐνέκειτο κατατρέχων καὶ λέγων, ὅτι εἰ δή τι καὶ τὸ βραχύτατον δικαίωμα εἶχον [a]), πάντως ἀντελόγουν οἱ ἀφίκετοι καὶ οὐκ ἐν βίᾳ τὴν πόλιν κατεῖχον [b]).

181 Ὅτι ὁ ὕπατος Κλαύδιος τοὺς στρατιώτας προσπαραινέσας θαρρεῖν μηδὲ ἐπὶ τῇ τοῦ χιλιάρχου ἥττῃ καταπεπλῆχθαι, διδάσκων αὐτοὺς ὅτι καὶ αἱ νῖκαι τοῖς ἄμεινον παρεσκευασμένοις γίγνοιντο καὶ ὅτι ἡ σφετέρα ἀρετὴ πολὺ τῆς τῶν ἐναντίων τέχνης προέχουσα εἴη· ἑαυτοὺς μὲν γὰρ τὴν ἐπιστήμην τῶν ναυτικῶν δι' ὀλίγου προσλήψεσθαι, τοῖς δὲ δὴ Καρχηδονίοις μηδέποτε τὴν ἀνδρείαν ἐκ τοῦ ἴσου σφίσιν ὑπάρξειν ἔφη· τὸν μὲν γὰρ κτητὸν διὰ βραχέως [c]) τοῖς τὸν νοῦν αὐτῷ προσέχουσι καὶ καθ' αἱρετὸν μελέτῃ εἶναι· τὸ δὲ εἰ μὴ φύσει τῳ προσείη, οὐκ ἂν διδαχῇ [d]) πορισθῆναι.

LXI. Ὅτι θαρσήσαντες οἱ Λίβυες οὐ τῇ φύσει τοῦ χωρίου ἀλλὰ τῇ σφετέρᾳ ἀρετῇ κεκρατηκότες τὴν ἔξοδον ἐποιήσαντο· ὁ δὲ Κλαύδιος οὕτως αὐτοὺς δεδιέναι ἐποίησεν, ὡς μηδ' ἐξ αὐτοῦ στρατοπέδου παρακύψαι· καὶ γάρ [e]) πως πᾶν τὸ παρὰ λόγον θρασυνόμενον καὶ δεδιέναι ἀλόγως πέφυκεν· ὁ μὲν λογισμὸς τήν τε γνώμην τῇ προνοίᾳ βεβαίαν καὶ τὴν ἐλπίδα πιστὴν ἐκ τοῦ ἐχεγγύου αὐτῆς ἔχων οὐδὲ καταπτήσ-

a) Cod. εἶχεν.

b) Cod. κατεῖχεν. Porro duplicem Claudii adlocutionem memorat etiam Zonaras VIII. 8. 9.

dem necessitate ad id adigeretur, dum rupti foederis culpam Claudio imputare studet, ne ipse rei auctor esse videretur, et naves amissas et captivos ad eum remisit, et pacem ei suasit, et denique ne mari studium impenderet hortatus est. Verum ubi Claudius conditiones nullas admisit, minas superbas et indignatione plenas addidit; ait enim, se ne ut manus quidem Romani mari lavarent permissurum. Sed enim post haec Messanam quoque amisit.

60. Claudius Mamertinos, quos in portu versantes invenit, ad concionem vocavit dixitque eis se minime armis uti velle; totoque negotio iis permisso suasit, ut Hannonem ad se vocarent: qui quum ab arce descendere renuisset, tum Claudius multis illum verbis vituperavit, aitque, si vel minimo iure niterentur hi advenae, sine dubio causam fore oraturos, non vi urbem retenturos.

Claudius consul militum animos ad fiduciam erige-
bat; et ne centurionis clade prosternerentur, demonstrabat 181
iis morem esse victoriae, ut ad paratiores transvolet, tum et romanam virtutem artificiis hostium multo esse potiorem, et Romanos quidem nauticam peritiam brevi acquisituros, Carthaginiensibus autem haud aeque vim bellicam praesto fore. Nam quod labore comparari potest, id iis mox adfuturum, qui mentem illi curamque impenderint; verum id quod naturae defectu desideratur, nullo magisterio suppeditatum iri.

61. Afri non tam loci natura quam sua bellica virtute confisi exitum moliebantur; sed enim Claudius tantum iis terrorem iniecit, ut ne latum quidem unguem castris excedere ausi sint. Sane natura comparatum est, ut qui absurde quid audet, idem imprudenter quoque pertimescat. At prudens ratio, quia sententiam provido consilio nixam spemque eiusdem soliditate firmatam ha-

[c) Scr. aut βραχέος aut βραχέων.]
d) Cod. διδαχθῇ.
[e) Haec verba etiam infra ex Floril. protulit *Mai.* p. 539. λϑ'.]

σειν τιν[ῶν] [a]) οὐδ' ὑπερφρονεῖν ἐᾷ, ἢ δ' ἀλόγιστος ἐκπληξία ἢ [b]) πολλοὺς ἔν τε ταῖς εὐπραγίαις ἐξαιρεῖ κἀν ταῖς συμφοραῖς ταπεινοῖ, οἷα μηδὲν ἔρυμα ἔχουσα, ἀλλ' ἀεὶ τὰ συμπίπτοντα ἐξομοιουμένη.

J.C.494. Ὅτι Ῥωμαῖοι καὶ Καρχηδόνιοι πρὸς ναυμαχίαν ἐλθόντες τῷ μὲν ἀριθμῷ τῶν νηῶν καὶ ταῖς προθυμίαις ἀντίρροποι ἦσαν· ὕστερον δὲ πράττοντες ναυμαχίαν ἀπ' ἀντιπάλου παρασκευῆς καθιστάμενοι καὶ ἐλπίζοντες καὶ τὸν πάντα πόλεμον ὑπ' αὐτῆς κριθήσεσθαι, τό τε ἆθλον τὴν Σικελίαν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔχοντες καὶ περὶ δουλείας [c]) καὶ περὶ ἀρχῆς, τῆς μὲν μὴ πειραθῆναι νικηθέντες [d]), τὴν
182 δὲ προσκτήσασθαι κρατήσαντες ἀγωνιζόμενοι, προέφερον οἱ μὲν τῇ ἐμπειρίᾳ τῶν τριηριτῶν, ἅτε ἀπὸ παλαιοῦ ναυκρατοῦντες, οἱ δὲ τῇ τε ῥώμῃ τῶν ἐπιβατῶν καὶ ταῖς τόλμαις· ὅσῳ γὰρ ἀπειρότεροι τῶν ναυτικῶν ἦσαν, τόσῳ καὶ προπετέστερον καὶ θρασύτερον ἐμάχοντο· τὸ μὲν γὰρ ἔμπειρον σφίσιν ἂν ἀκριβῶς πάντες ὡς εἰπεῖν ἐκλογίζονται καὶ ὀκνοῦσιν ἄν γε καὶ ταύτῃ σφᾶς ἡ γνώμη φέρῃ, τὸ δὲ ἀπειρότατον ἀλογίστως τε θαρσοῦσι καὶ ἐς χεῖρας ἐξ ἀπροβουλίας ἄγονται.

J.C.497. LXII. Ὅτι ἡττηθέντων Καρχηδονίων κατὰ τὴν ναυμαχίαν ὑπὸ Ῥωμαίων ὀλίγου καὶ τὸν Ἀννίβαν ἀπέκτειναν· πᾶσι γὰρ ὡς εἰπεῖν τοῖς στρατεύματά ποι πέμπουσι πρόσεστι φύσει τῶν μὲν πλεονεξιῶν προσποιεῖσθαι, τὰς δὲ ἐλαττώσεις ἐπὶ τοὺς στρατηγήσαντας ἀνωθεῖν· καὶ οἱ Καρχηδόνιοι προχειρότατα τοὺς πταίσαντάς τι ἐκόλαζον, εἰ μὴ φοβηθεὶς εὐθὺς μετὰ τὴν ἧτταν ἐπερώτων [e]) αὐτούς, ὡς καὶ ἀκεραίων ἔτι τῶν πραγμάτων ὄντων πότερον ναυμαχῆσαί οἱ κελεύουσιν ἢ μή; συνεπαινεσάντων αὐτῶν, ὥσπερ που καὶ προσεδοκᾶτο, καὶ τοσοῦτον τῷ ναυτικῷ προέχειν ἐπαιρομένων, ὑπεῖπε διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγέλων, ὅτι οὐδὲν ἄρα ἠδίκησα, ὅτι τὰ αὐτὰ ὑμῖν ἐλπίσας συνέβαλλον· τῆς γὰρ γνώμης, ἀλλ' οὐ τῆς τύχης ἦν κύριος.

J.C.498. 183 LXIII. * Ἀλλ' ἐν τῷ ἴσῳ τὴν οἰκείαν μὴ προσέ-

[a] Scrib. τινὰ, uti legitur in fragm. Floril. cit.]

[b] Delend. hoc. ἢ. Floril. ἐμπληξία. ibd. recte ἐξαίρει, et τῷ συμπίπτοντι.]

c) Cod. δούλων.

bet, nulla re nos deprimi extollive patitur. Interim vero stulta mentis abalienatio ut in prosperis sublimem hominem abripit, ita in adversis prosternit: quippe quae nullo fulcimine nititur semperque a casibus transversa rapitur.

Romani et Carthaginienses bello navali suscepto, navium quidem numero animorumque ardoribus pares erant: tum vero in proelium acti pari apparatu concurrerunt, sperabantque universum bellum una pugna dirimere. Erat autem ob oculos propositum victoribus praemium Sicilia, deque servitute et de imperio disceptabant, illam ne victi experirentur, hoc ut victores acquirerent. Et altera quidem pars peritia remigum superabat, quia iamdiu ma- 182
ritima arte praevalebat; altera vero pars strenuitate militum et audacia, qui quanto rei nauticae imperitiores erant, tanto promptius pervicaciusque pugnabant. Omnes enim homines in re cognita non sine diligenti consideratione se gerunt, dubitanterque agunt, siquidem ita cogitationes ferant; contra imperitissimi imprudentissime audent manusque inconsulto conserunt.

62. Victi a Romanis certamine navali Carthaginienses parum abfuit quin Hannibalem quoque supplicio adficerent. Mos nimirum est omnium prope, qui copias in bellum emittunt, ut res bene gestas sibi vindicent, clades ducibus imputent. Profecto Carthaginienses prono suffragio in suos victos animadvertissent, nisi id verens post cladem Hannibal rogasset Carthaginienses, ceu si in integro res adhuc foret, pugnarene iuberent an secus? qui quum pugnandum esse, prout ipse expectabat, respondissent, seque nautico apparatu adeo superiores censuissent, tum per eosdem nuntios significavit, nihil se peccavisse, quia eadem qua illi spe ductus decertavisset; se enim deliberationum suarum, non fortunae esse dominum.

63. * Dum enim pari animi contentione, neque 183

d) Cod. νικήντες.
e) Ita cod.

σθαι [a]) καὶ τὸ τὴν ἀλλοτρίαν προσκτήσασθαι τιθέμενοι θυμῷ καὶ ῥώμῃ ἠγωνίζοντο· τῶν γὰρ πολλῶν τὰ μὲν σφέτερα καὶ παρὰ δύναμιν περιστελλόντων, τῶν δὲ ἀλλοτρίων οὐκ ἐθελόντων μετὰ κινδύνων ἀντιποιεῖσθαι, ἐκεῖνοι ἐν τῷ ὁμοίῳ τότε κεχειρωμένον καὶ τὸ προσδοκώμενον ποιούμενοι πρὸς ἀμφότερα ὁμοίως ἐῤῥώοντο· οἱ δὲ δὴ Ῥωμαῖοι ἄμεινον εἶναι νομίσαντες μηκέτι πόῤῥω τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι, μηδὲ ἐν ταῖς νήσοις προκινδυνεύειν, ἀλλ' ἐν τῇ οἰκείᾳ τῇ τῶν Καρχηδονίων ἀγωνίζεσθαι· πταίσαντες γὰρ οὐδενὸς στερήσεσθαι καὶ κρατήσαντες οὐκ ἐν ἐλπίσιν ἔσεσθαι· καὶ διὰ τοῦτ' ἀκόλουθον τῇ διανοίᾳ σφῶν παρασκευὴν ποιησάμενοι ἐξεστράτευσαν.

Ὅτι Ἄννωνα πρὸς Ῥωμαίους λόγῳ μὲν ὑπὲρ εἰρήνης, ἔργῳ δὲ τριβῆς ἕνεκα ἔπεμψεν Ἀμίλκας· καὶ ὃς, ἐπιβουλεύοντων τινῶν συλλαβεῖν αὐτόν, ὅτι Καρχηδόνιοι τὸν Κορνήλιον ἀπάτῃ συνέλαβον, ἂν τοῦτο ποιήσητε, εἶπεν, οὐδὲν ἔτι κρείττους τῶν Λιβύων ἔσεσθε· ἐκεῖνος μὲν οὖν εὐκαιρότατα θωπεύσας αὐτοὺς οὐδὲν ἔπαθεν.

Desiderantur paginae quatuor.

* * *

LXIV. . . . οἱ δὲ μὴ τὰ αὐτὰ ἀντιπάθωσιν, ὥστε
184 καὶ πάνυ ἀσμένως οἱ μὲν τὴν ἐκ τοῦ πρόσθεν εὐτυχίαν διασώσασθαι· οἱ δ' ἐπὶ γοῦν τῶν ὑπαρχόντων [b]) σφίσι μεῖναι αἱρούμενοι διεμέλλησαν· αὐταῖς ἀπειλαῖς μηκέτι τὴν εἰρήνην ἄγοντες, τοῖς ἔργοις ἐπιδιασκοποῦντες περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀνέσχον· ὥσθ' ἅπασι δῆλον γενέσθαι, ὅτι ὁπότεροι ἂν αὐτῶν πρότεροις παρακονῆσαί τι συνενέγκῃ, καὶ τοῦ πολέμου προκατάρξουσιν· ἐς γὰρ τοσοῦτον οἱ πολλοὶ ταῖς ὁμολογίαις ἐμμένουσιν, ἐς ὅσον αὐτοῖς καθήκῃ [c])· πρὸς δὲ δὴ τὸ μᾶλλον σφίσι συμφέρον ἀσφαλὲς [d]), καὶ τὸ μὴ παρασπονδῆσαί [e]) τι νομίζουσιν εἶναι.

Ὅτι πρέσβεις ποτὲ ἐπὶ κατασκοπῇ Γαΐου Παπιρίου καίπερ μηδὲν μηδέπω τῶν Ἰβηρικῶν σφίσι προσηκόντων ἀπέστειλαν, καὶ αὐτοὺς ἐκεῖνος τά τε ἄλλα ἐδεξιώσατο καὶ

a) Ita cod.
b) Cod. *ὑπάρχων*. Neque tamen, ut arbitror, ab *ὕπαρχος*.
[c) Aut *καθήκει* scribendum, aut *ἂν* excidit ante *αὐτοῖς*.]

sua amittere volunt, et aliena acquirere student, audacia viribusque certabant. Nam quum plerique homines res proprias etiam supra vires tueantur, alienas autem cum periculo adipisci recusent; illi tum rem possessam tum speratam perinde aestimantes utramque summa vi obtinere nitebantur. Iamvero Romani melius fore rati sunt, si bellum longinquis in locis iam non gererent, neque per insulas periclitarentur, verum in ipso Carthaginiensium solo belli aleam luderent. Sic enim nihil amissuri erant, si forte vincerentur; sin autem vincerent, re praesenti, non spe potituri. Quam ob rem congruo his consiliis apparatu adornato expeditionem fecerunt.

Hannonem ad Romanos legatum, pacis quidem ut videbatur causa, re autem vera morae nectendae misit Hamilcar. Ille vero quibusdam exclamantibus, ut in vincula coniiceretur, quandoquidem Carthaginienses Cornelium fraude circumventum *cepissent; si hoc, inquit, facietis, haud Afris meliores eritis. Atque hac Hanno adhibita in tempore assentatione salutem nactus est.*

64. . . . illi vero ne eadem vicissim paterentur. 184
Atque ita quum libenter admodum hi prioris successus felicitatem conservare, illi in praesenti fortuna manere decrevissent, tempus in his terebant: et ipsis quidem minis haud iam pacem agitabant, factis tamen, dum mature deliberant, in eadem perstabant. Erat autem cunctis perspicuum, utris eorum exacuere alteros contigisset, eos initium belli facturos. Multi enim eatenus pactorum constantiam tuentur, quatenus sua interest: tum ob augendas commoditates suas tutius existimant nihil adversus foedera facere.

Legati aliquando ad Caium Papirium explorandi causa venerunt, quamquam Romanis necdum aliquid negotii cum Hispanis intercedebat. Ille vero legatos et comiter excepit, et idonea oratione demoratus est, in qua

d) Ita in cod. interpungitur post *ἀσφαλές*.
e) Cod. *παρασπονδάσαι*.

λόγοις ἐπιτηδείοις διήγαγεν εἰπὼν ἄλλα τε καὶ ὅτι ἀναγκαίως τοῖς Ἴβηρσι πολεμεῖ, ἵνα τὰ χρήματα, ἃ τοῖς Ῥωμαίοις ἔτι πρὸς τῶν Καρχηδονίων ἐπωφείλετο, ἀποδοθῇ, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἄλλοθέν ποθεν ἀπαλλαγῆναι, ὥστε
U.C.524. τοὺς πρέσβεις ἀπορῆσαι ὅτι οἱ ἐπιτιμήσωσιν.

Ὅτι Ἴσσα νῆσος ἑκουσία ἑαυτὴν Ῥωμαίοις παρέδωκεν.

* Ἐπειδὴ γὰρ τότε πρῶτον πειρᾶσθαι σφῶν ἔμελλον, καὶ προσφιλοτέρους αὐτοὺς καὶ πιστοτέρους τῶν ἤδη φοβερῶν ἐνόμιζον εἶναι. * Κρείττους ἐς τὸ ἀφανὲς τοῦ προδήλου τῶν λογισμῶν γιγνόμενοι.

185 * Ὅτι τὸ μὲν ἐκ τοῦ ἤδη προσκεῖσθαι σφίσιν ἀχθηδόνα, τὸ δὲ ἐκ τοῦ προσδοκᾶσθαι ἐλπίδα χρηστὴν ἔφερον.

LXV. Ὅτι χρησμός τις τῆς Σιβύλλης τοὺς Ῥωμαίους ἐδείματο [a]) φυλάξασθαι τοὺς Γαλάτας δεῖν κελεύων, ὅταν κεραυνὸς εἰς τὸ Καπιτώλιον πλησίον Ἀπολλωνίου κατασκήψῃ.

U.C.529. Ὅτι οἱ Γαλάται τοὺς Ῥωμαίους ἰδόντες [b]) τὰ ἐπιτηδειότατα τῶν χωρῶν προκατειληφότας [c]) ἠθύμησαν· πάντες μὲν γὰρ ἄνθρωποι καὶ ἐπιτυχόντες ὧν ἂν ὀριγνηθῶσι πρῶτον, ἑτοιμότερον πρὸς τὰ λοιπὰ χωροῦσιν· καὶ διαμαρτόντες [d]) ἐς πάντα ἀπαμβλύνονται· τὸ δὲ δὴ Γαλατικὸν πλέον τι ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους ὀξύτατα μὲν ὧν ἂν ἐπιθυμήσωσιν ἀντιλαμβάνονται καὶ ἐῤῥωμενέστατα τῶν προχωρούντων αὐτοῖς ἀντέχονται· ἂν δ' ἄρα τι παχύτατον ἐπισυγκρούσωσι, οὐδὲν οὐδ' εἰς τὰ λοιπὰ ἐλπίζουσι· πρόχειροι μὲν ὑπ' ἀνοίας πᾶν ὃ βούλονται προσδοκῆσαι, πρόχειροι δὲ ὑπὸ θυμοῦ πᾶν ὃ ἂν ἐγχειρώσωνται [e]) ἐπεξελθεῖν ὄντες· καὶ ὀργῇ ἀκράτως καὶ ὁρμῇ ἀπλήστως χρῶνται· καὶ δι' αὐτὰ οὐδέ [f]) τι διαρκὲς ἐν αὐτοῖς ἔχουσιν· ἀδύνατον γάρ ἐστι ἐπιπολὺ τὸ προπετῶς θρασυνόμενον ἀνταρκέσαι· κἂν ἅπαξ ἀλλοιωθῶσιν, οὔτ' ἀναλαβεῖν ἑαυτοὺς ἄλλως τε καὶ δέους τινὸς προσγενομένου δύνανται, καὶ ἐς ἀντίπαλον ἔκπληξιν τῆς πρόσθεν ἀδεοῦς τόλμης καθίστανται [g])· δι' ὀλίγου γὰρ πρὸς τὰ ἐναντιώτατα ὀξυῤῥόπως, ἅτε μηδὲν ἐκ
186 τοῦ λογισμοῦ ἐχέγγυον ἐς μηδέτερον αὐτῶν [h]) παρεχόμενοι, φέρονται.

[a] Scrib. ἐδειμάτου.]
[b] *Mai.* ἰδόντας.]
c) Cod. παρειληφότες.

praeter cetera dixit, se necessario bellum Hispanis denunciaturum, ut pecunia scilicet, quam Romanis adhuc debebant Carthaginienses, persolveretur; neque enim ipsam aliunde exigi universam posse. Quae audientes legati cura angebantur, quidnam Romanis persolverent.

Issa insula sponte se Romanis dedidit. * Quia enim tunc primum eos experturi erant, et amiciores et fideliores iis, qui nuper formidabiles fuerant, esse putabant. Potiores in arcanis quam in manifestis consiliis effecti. * Nam praesens quidem iamdiu ipsis molestum erat, fu- 185
turum autem spem bonam iis portendebat.

65. Sibyllae quoddam oraculum Romanos territabat, ut a Gallis caverent iubens, statim ac fulmen in Capitolium prope aedem Apollinis illapsum fuisset.

Galli ubi opportunissimos quosque regionum locos a Romanis occupatos observarunt, animis conciderunt. Omnes enim homines statim ac eo quod erat in votis, potiuntur, alacrius ad cetera procurrunt: sin autem frustra fuerint, ad omnia torpent. Galli vero magis, quam ceterae gentes, rem concupitam invadunt acerrime, et quod facile cedit, fortissime sibi vindicant. Verum enimvero si quid durius offenderint, nihil iam de reliquo sperant. Faciliter ob suam vesaniam quidquid voluerint sibimet spondent: faciliter item ob iram quidquid agendum susceperint, adgrediuntur, rabieque indomita atque impetu effreni utuntur. Igitur neque constantiam in his servant; fieri enim nequit, ut proiecta audacia diu resistat. Tum vero Galli si semel repellantur, correpti formidine instaurare animos nesciunt, atque in contrariam priori interritae audaciae consternationem decidunt. Levi enim de causa in contrarium celeriter revolvuntur, ii qui nihil 186
habent in suis mentibus solidum, quod in alterutram partem inclinare hominem queat.

[d) *Mai.* διαμαρτῶντες.]
[e) *Mai.* ἐγχειρώσονται.]
[f) *Mai.* οὔτε.]
g) Cod. καθίσταται.
h) Cod. αὐτόν.

U.C.529. LXVI. Ὅτι Αἰμίλιος τοὺς Ἰνσούβρας νικήσας τὰ ἐπινίκια ἤγαγε καὶ ἐν αὐτοῖς τοὺς πρώτους τῶν ἁλόντων ἐς τὸ Καπιτώλιον ὡπλισμένους ἀνεκόμισεν ἐπισκώπτων σφίσιν, ὅτι ὠμομοκότας αὐτοὺς ἔσθετο μὴ πρότερον τοὺς θώρακας ἀποδύεσθαι, πρὶν εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀναβῆναι.

U.C.531. Ὅτι εἴ τι τῶν ἐν ταῖς πανηγύρεσι νομιζομένων καὶ τὸ βραχύτατον ἡμαρτήθη που, καὶ δεύτερον καὶ τρίτον ἐπὶ πλεῖόν τε ἔτι, μέχρι περ καὶ ἀμέμπτως πάντα γεγονέναι σφίσιν ἔδοξεν, μιᾷ γέ τινι ἡμέρᾳ ἀνεορτάζετο.

Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τὰ τοῦ πολέμου ἤκμαζον καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους ὁμονοίᾳ ἀκριβῶς ἐχρῶντο, ὥσθ' ἅπερ τοῖς πολλοῖς ἐκ μὲν ἀκράτου εὐπραγίας ἐς θάρσος, ἐκ δὲ ἰσχυροῦ δέους ἐς ἐπιείκειαν φέρει, ταῦτά τε [a]) αὐτοῖς τότε διαλλαγῆναι· ὅσῳ γὰρ ἐπὶ πλεῖον εὐτύχησαν, ἐπὶ μᾶλλον ἐσωφρόνησαν, τὸ μὲν θράσος [b]), οὗ τὸ ἀνδρεῖον μετέχει, πρὸς τοὺς ἀντιπάλους ἐνδεικνύμενοι, τὸ δὲ ἐπιεικὲς ἐν [c]) εὐψυχίᾳ κατ' ἀλλήλους παρεχόμενοι· τήν τε γὰρ ἰσχὺν πρὸς μετριότητος ἐξουσίαν καὶ τὸ κόσμιον πρὸς ἀνδρείας ἀληθοῦς κτῆσιν ἐλάμβανον, μήτε τὴν εὐπραγίαν εἰς ὕβριν, μήτε τὴν ἐπιείκειαν εἰς δειλίαν ἐξάγοντες· οὕτω μὲν γὰρ τότε ἐσωφρόνουν ἐξ ἀνδρείας, καὶ τὸ θαρσοῦν ἐκ θάρσους φθείρεσθαι, ἐκεῖνος δὲ τὸ μέτριον ὑπ' ἀνδρείας ἀσφαλέστερον καὶ τὸ εὐτυχοῦν ὑπ' εὐταξίας βεβαιότερον γίγνεσθαι ἐνό-
187 μιζον· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰ μάλιστα τούς τε προσπεσόντας σφίσιν πολέμους κράτιστα διήνεγκαν καὶ τὰ σφέτερα τά τε τῶν συμμάχων ἄριστα ἐπολίτευσαν.

U.C.535. LXVII. Ὅτι ὅσοι ἐντὸς τῶν Ἄλπεων [d]) ἐνέμοντο τοῖς Καρχηδονίοις συνεπανέστησαν, οὐχ ὅτι τοὺς Καρχηδονίους ἀντὶ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνας ἀνθῃροῦντο, ἀλλ' ὅτι τὸ μὲν ἄρχον σφῶν ἐμίσουν, τὸ δὲ ἀπείρατον ἠγάπων. Ἕκαστον τῶν μὲν δὴ τότε ἐθνῶν σύμμαχ[ον] τοῖς Καρχηδονίοις ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους ὑπῆρξαν· πρὸς ἅπαντας [e]) ὡς εἰπεῖν αὐτοὺς ἰσοστάσιος ὁ Ἀννίβας ἐγένετο· συνεῖναί τε γὰρ ὀξύ-

[a]) Scrib. .δέ.]

b) Ita heic cod. At supra et infra θάρσος, quorum verborum differentiam pulchre edisserit scholiastes a me editus ad Odyss. 1. 321, unde cognoscimus heic quoque scribendum θάρσος.

c) Cod. οὐκ ἐν.

d) Cod. ἅλσεων.

66. Aemilius de victis Insubribus triumphum egit, atque in eo principes captivorum armatos duxit in Capitolium, illudens nimirum ipsis, quia iuravisse eos sciebat haud ante lorieas exuere quam Capitolium conscenderent.

* *Si qua in re per sollemnes conventus usitata vel tantillum erratum fuisset, ea* [Immo: *Si quod vel minimum vitium in comitia irrepsisset, id etc.*] iterum et tertio et saepius etiam, donec omnia carere vitio viderentur, una quadam die incelebri retractabatur.

Romani bellica virtute florebant concordiamque inter se studiose fovebant: quumque in aliis plerumque ex immodica felicitate ferocitas, ex vehementi metu mansuetudo ingeneretur, haec aliter Romanis eveniebant; nam quo feliciores, eo modestiores erant: ferocitatem, cui coniuncta est fortitudo, contra hostes ostentabant, mansuetudinem in mutua humanitate exhibebant: viribus ad obtinendam modestiam, morum compositione ad verae fortitudinis adeptionem utebantur, ita ut neque prosperitatem ad superbiam, neque mansuetudinem ad timiditatem revocarent. Sic enim a fortitudine causam modestiae trahebant. Porro audaciam audacia destrui, secus vero moderationem a fortitudine tutiorem felicitatemque a modestia firmiorem reddi iudicabant. His maxime vir- 187
tutibus nixi consurgentia adversum se bella egregie confecerunt suasque et sociorum res pulcherrime administrarunt.

67. Cuncti cis Alpes populi ad Carthaginienses defecerunt, non quod Carthaginienses duces prae Romanis sequi mallent, sed quia horum quidem imperium oderant, illud vero nondum cognitum praeoptabant. Immo vero universi populi Carthaginiensium socii fuerunt in bello adversus Romanos. Sed instar omnium, ut ita dicam, Hannibal erat. Is enim et acutissime intelligebat,

e) Alibi quoque hoc vocabulum construitur cum masculinis, sicuti πλησιον.

τατα καὶ ἔτι φροντίσαι παντ' ὅσα ἐπεθύμει [a]) .. ἐδύνατο· καίτοι πέφυκεν ὡς πλήθει τὸ μὲν μετὰ . . . βραδύτητος [b]), τὸ δὲ ὀξύῤῥοπον ἐκ τάχους διανοίας ὑπάρχειν τη . . . τε γὰρ ἐκ τοῦ ὑπογυεστάτου καὶ διαρκέστατος ἐς τὸ φερεγγυώτατον ἦν· τό τε ἀεὶ παρὸν ἀσφαλῶς διετίθετο· καὶ τὸ μᾶλλον ἰσχυρ[ῶς] . . . βουλευτής τε τοῦ συνήθους ἱκανώτατος καὶ εἰκαστὴς τοῦ παραδόξου ἀκριβέστατος γενόμενος, ἀφ' ὧν τό τε ἤδη προσπῖπτόν· οἱ ἑτοιμότατα καὶ δ' ἔτι τάχιστα καθίστατο καὶ τὸ μελλό[μενον] πάλιν τοῖς λογισμοῖς προλαμβάνοντως καὶ πρώην διεσκόπει· ἐκ τούτου καὶ τοῖς καιροῖς ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώπων καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις ἐφήρμοζεν, ἅτε καὶ ἐν τῷ ὁμοίῳ τό τε ὑπάρχον καὶ τὸ ἐλπιζόμενον ποιούμενος· ἐδύνατο δὲ ταῦτ' οὕτω πράττειν, ὅτι πρὸς τῇ τῆς φύσεως ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ πολλῇ ἐν Φοίνικι [c]) καὶ κατὰ πάτριον, πολλῇ δὲ καὶ Ἑλληνικῇ ἤσκητο καὶ προσέτι καὶ μαντικῆς τῆς διὰ σπλάγχνων ἠπίστατο.

U.C.535. 188 LXVIII. Ὅτι ἡ μὲν εἰρήνη καὶ πορίζει χρήματα καὶ φυλάσσει, ὁ δὲ δὴ πόλεμος καὶ διαναλίσκει καὶ διαφθείρει.

Ὅτι πέφυκε πᾶν τὸ ἀνθρωπεῖον δεσπόζειν τε ἐπιθυμεῖν τῶν ὑπηκόων [d]) καὶ τῇ παρὰ τῆς τύχης ῥοπῇ κατὰ τῶν ἐθελοδουλούντων χρῆσθαι.

* Ἀλλ' ἡμῖν [e]) [οἵ τε] εἰδότες αὐτὰ καὶ πεπειραμένοι αὐτῶν ἐξαρκεῖν ὑμῖν πρὸς ἀσφάλειαν τήν τε ἐπιείκειαν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν νομίζ[ετε·] καὶ ὅσα ἂν ἢ λαθόντες ἢ ἐξαρπαγήσαντες ἡμᾶς καὶ κομισάμενοι [δίκαιον] εν . . με . . τίθεσθαι μήτε παρορμᾶσθαι μήτε προσαλλάττεσθαι μήτε ἀμύνασθαι· καὶ μέντοι καὶ ὅτι [οὐδέπω] . . . λογίσασθαι τοῦθ' ὅτι τὰ τοιαῦτα πρὸς μὲν ἀλλήλους ὀρθῶς ὑμῖν ἔχει ποιεῖν, πρὸς δὲ Καρχηδονίους ἀνθρωπίνως καὶ καλῶς· τοῖς μὲν γὰρ πολίταις καὶ πράως καὶ πολιτικῶς χρῆσθαι· κἂν γὰρ ἀλόγως τις σωθῇ, ἡμέτερόν ἐστιν· τοῖς δὲ δὴ πολεμίοις ἀσφαλῶς· οὐ γὰρ ἐξ ὧν ἂν σφαλῶμεν φεισάμενοι αὐτῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν κρατήσωμεν κολούσαντες αὐτοὺς σωθησόμεθα.

a) Verba aliquot legi nequeunt.

[b) Scr. τὸ μὲν βέβαιον ἐκ βραδύτητος. Vid. infra fragm. ρκζ'. p. 564.]

c) Malim iam interpretari: *phoenicia disciplina.*

et quidquid erat in votis, procurare per se poterat, quamquam plerumque accidit, ut hoc moram quandam, illud mentis acumen celeritatemque postulet . . Itaque derepente ad egregium quodvis praestandum idoneus erat, et quidquid prae manibus haberet, sine erroris periculo administrabat: quodque magis interest, et in quotidianis rebus sollertissime callebat et optime de insperatis coniecturam faciebat. Hinc pro re nata expedite admodum celeriterque agebat, et simul res futuras animo suo praeoccupatas in antecessum cernebat. Igitur et diversis hominum occasionibus sermones suos atque actus accommodabat, rem pari dexteritate seu praesentem seu futuram expendens. Atque haec omnia praestare poterat, quia praeter insitum a natura ingenium multis litteris tum in Phoenicia tum domi instructus praetereaque graecis disciplinis exercitus fuerat; artem denique divinandi per extispicium callebat.

68. Opes comparat custoditque pax, bellum autem 189
pessumdat eas atque consumit.

Naturaliter homines dominari subiectis avent et fortunae favore adversus eos, qui sponte cedunt, uti solent.

* Verumtamen nobiscum, quamquam ipsi non inscii neque inexperti estis, sufficere ad tutelam vobis mansuetudinem humanitatemque credite. Quidquid vero furtim raptimve nobis abstuleritis . . . aequi bonique . . . consulere, neque adgredi neque vicem referre neque ulcisci. Et quidem . . . cogitare, haec a vobis inter vos invicem recte fieri, adversus autem Carthaginienses humaniter et praeclare. Sane cum civibus mansuete et civiliter agendum est; nam etsi immerito quis servetur, ea demum res nostra est: verum ubi de hostibus agitur, securitati consulendum est; neque enim nostra incolumitas ex eo conficietur, quod per errorem iis pepercerimus, sed quod victoria patrata infirmiores eos reddiderimus.

d) Cod. *ὑπεικόων*, fortasse ab *ὑπείκω*.

e) Verba dubia uncis includo. Tum aliquot praeterea vocabula in oblitterata pagina prorsus legi nequeunt.

LXIX. Ὅτι ὁ μὲν πόλεμος καὶ τὰ οἰκεῖά τισι σώζει καὶ τὰ ἀλλότρια προσάγεται [a])· ἡ δὲ εἰρήνη οὐχ ὅπως τὰ πορισθέντα δι' ἐκεῖνον, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὴν προσαπόλλυσιν.

189 Ὅτι αἰσχρόν ἐστι πρὸς τὰ ἔργα πρὸ τῶν λόγων περὶ αὐτῶν χωρεῖν, ἐν ᾧ κατορθώσαντες μὲν εὐτυχηκέναι μᾶλλον ἢ καλῶς βεβουλεῦσθαι δόξετε, σφαλέντες δὲ τὴν σκέψιν ἀπροκοήτως, ὅτι οὐδὲν ὄφελός τι ποιεῖσθαι· καὶ μέντοι καὶ ἐκεῖνο τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι τὸ μὲν ἐπιτιμῆσαι καὶ κατηγορῆσαί τινων προσπολεμησάντων ποτὲ ἡμῖν ῥᾷστόν που καὶ παντός ἐστι, τὸ δ' αὐτῇ πόλει συμφέρον οὐ πρὸς [b]) ὀργὴν ὧν πεποιήκασί τινες, ἀλλὰ πρὸς τὸ χρήσιμον αὐτῆς εἰπεῖν τῇ τοῦ συμβούλου τάξει προσήκει. — Μὴ παρόξυνε πρότερον ἡμᾶς, ὦ Λέντουλε, μηδ' ἀνάπειθε πολεμῆσαι πρὶν ὅ τι καὶ συνοίσει τοῦθ' ἡμῖν ἐπιδεῖξαι, σκοπῶν τά τε ἄλλα καὶ μάλισθ' ὅτι οὐχ ὁμοίως ἐνταυθοῖ τε περὶ τῶν γε πολέμου πραγμάτων λέγεται, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις πράττεται. — Ὅτι αἱ μὲν εὐπραγίαι σφάλλουσιν ἔστιν ὅτε τοὺς ἀπερισκέπτως τι δι' αὐτὰς ἐλπίσαντας, ὡς καὶ αὖθις κρατήσοντας· τὰ δὲ δὴ πταίσματα ἀναγκάζει πάντα τινὰ ἐξ αὐτῶν ὧν πεπείρασαι [c]) καὶ τοῦ μέλλοντος ἀσφαλῶς προορᾶσθαι. — Ὅτι οὐκέτι σμικρὸν οὔτε πρὸς τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν οὔτε πρὸς τὴν παρὰ τῶν ἀνθρώπων εὐδοκίαν τῷ μὴ δοκεῖν πολεμοποιεῖν, ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι τοὺς ὑπάρξαντας ἀμύνασθαι.

190 LXX. Τοιούτων δή τινων ἐπ' ἀμφότερα λεχθέντων ἔδοξε σφίσι παρασκευάζεσθαι μὲν ὡς καὶ πολεμήσουσι, μὴ μέντοι τοῦτο ψηφίσασθαι, ἀλλὰ πρέσβεις εἰς τὴν Καρχηδόνα πέμψασθαι τοῦ Ἀννίβου κατηγορῆσαι· καὶ εἰ μὲν μὴ ἐπαινοῖεν τὰ πραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ, δικάσαι, εἰ δ' ἐς ἐκεῖνον ἀναφέροιεν αὐτά [d]), ἐξαίτησιν αὐτοῦ ποιήσασθαι, κἂν μὲν ἐκδῶσιν αὐτόν, [ἡσυχίαν ἄγειν [e])·] εἰ δὲ μή, τὸν πόλεμον σφίσιν ἐπαγγεῖλαι.

Ὅτι ὡς οὐδὲν σαφὲς οἱ Καρχηδόνιοι τοῖς πρεσβεῦσιν ἀπεκρίναντο, ἀλλὰ καὶ ἐν ὀλιγωρίᾳ αὐτοὺς ἐποιοῦντο, ὁ Φάβιος ὁ Μάρκος [f]) τάς τε χεῖρας ὑπὸ τὸ ἱμάτιον ὑπέβαλε

[a) προσκτᾶται fragm. Floril. μέ. p. 541.]

b) Cod. συμφέρει πρός.

[c) Scr. πεπείραται. Vid. fragm. Floril. μζ'. p. 542. ibid. καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος.]

69. Bellum nonnullis et sua conservat et aliena acquirit, pax autem non res solum bello partas, verum etiam avitas perdit.

Turpe est ad opera ante deliberandum prorùere; nam 189
si bonus successus fuerit, fortuna magis quam recto consilio usi videbimini: sin malus, vestra inconsiderantia nihil frugi fecisse. Iam et illud quis non videt, quod obiurgare et accusare aliquos nobis adversantes, facillimum et pervulgatum negotium est; verum enimvero quae civitatis intersunt, ea non odio eorum, qui aliquid fecerunt, sed civilis boni studio dicere, ad senatoris officium pertinet. — Ne nos, Lentule, concites neque bellum ante suadeas, quam illud nobis fore utile demonstraveris: et quidem inter cetera reputes velim, longe dispar negotium esse deliberare in senatu de bello, et in acie illud peragere. — Boni successus interdum eos fallunt, qui ob priorem fortunam inconsiderate sperant se denuo quoque fore victores: secus vero clades unumquemque cogunt, propter ea quae sibi acciderunt, futuri temporis securitati prospicere. — Non parum confert sive ad deorum conciliandam gratiam, sive ad hominum existimationem, si non videamur bella studiose quaerere, sed illata coacti repellere.

70. His fere in utramque partem peroratis, visum 190
est senatui parandum quidem esse bellum, nondum tamen decernendum, sed mittendos Carthaginem oratores, qui Hannibalem criminarentur; et siquidem Poeni acta eius minime laudarent, iudicium constituere, in quo si facta illa culpae eius tribuerent, tum Hannibalis deditionem esse postulandam, quem nisi dederent, bellum indicendum.

Quum nihil legatis definite responderent Carthaginienses, immo eos parvi penderent; Marcus Fabius manus

d) Cod. *αὐτάς*.
e) Sic suppleo e Zonara.
f) Ita etiam Zonaras legebat. At Livio XXI. 18. est *Quintus*.

καὶ ὑπτιάσας αὐτὰς ἔφη, ἐγὼ μὲν ἐνταῦθα Καρχηδόνιοι καὶ τὸν πόλεμον καὶ τὴν εἰρήνην φέρω, ὑμεῖς δ' ὁπότερον αὐτῶν βούλεσθε, ἀντικρὺς ἑλέσθε· ἀποκριναμένων δὲ πρὸς τοῦτο καὶ τότε αὐτῶν αἱρεῖσθαι μὲν μηδέτερον, δέχεσθαι δὲ ἑτοίμως ὁπότερον ἂν σφίσι καταλιπῶσι, τὸν πόλεμον αὐτοῖς ἐπήγγειλε.

Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι Ἀρβωρνησίους [a]) πρὸς συμμαχίαν ἐκάλουν· οἱ δὲ οὔτε τι πρὸς τῶν Καρχηδονίων κακὸν οὔτ' αὖ πρὸς τῶν Ῥωμαίων ἀγαθὸν, ὥστε τοῖς μὲν πολεμῆσαι, τοῖς δὲ ἀμῦναι, πεπονθέναι πώποτε ἔφασαν· καὶ πάνυ δι'
191 ὀργὴν αὐτοὺς ἔσχον, ἐπικαλοῦντες σφίσιν ὅτι πολλὰ καὶ δεινὰ τοὺς ὁμοφύλους αὐτῶν ἐδεδράκεσαν.

LXXI. Ὅτι ἀπὸ τοιαύτης, φησὶν ὁ ΔΙΩΝ, ἐκεῖθεν ἤδη προσδοκίας Ῥωμαίους καὶ Καρχηδονίους καθίστασθαι, μέγιστον τῇ γνώμῃ τὸ διάφορον ἐς τὴν τοῦ πολέμου διαχείρησιν εἰληφότας. — Τό τε γὰρ εὔελπι πρὸς ἐπιθυμίαν πάντας ἀνθρώπους ἄγει καὶ προθυμοτέρους τε αὐτοὺς καὶ ἐχεγγυωτέρους πρὸς πίστιν τοῦ κρατῆσαι παρέχεται· καὶ τὸ δύσελπι ἔς τε ἀθυμίαν καὶ ἐς ἀπόγνωσιν, καὶ τὴν ῥώμην τῆς εὐψυχίας ἀφαιρεῖται. — Οἷά που οὖν φιλεῖ τά τε διαπλη[κτικὰ] καὶ τὰ ἐν ἀγνωσίᾳ ὄντα πολλοὺς ἐκταράσσειν, δέος τοῖς Ἰβηρσιν οὐκ ἐλάχιστον ἐνεποίει. — Τὸ γάρ τοι πολὺ τοῦ ὁμίλου, τὸ μὴ ἀπ' οἰκείας τινὸς αἰτίας, ἀλλ' ἐν συμμαχίας λόγῳ στρατευόμενον, ἐπὶ τοσοῦτον ἐῤῥώται, ἐφ' ὅσον ἀντοφεληθήσεσθαί τι ἀκινδύνως ἐλπίσωσιν· ὅταν δὲ δὴ ἐγγὺς τῶν ἀγώνων γένωνται, τάς τε ἐλπίδας τῶν κερδῶν ἐξίστανται καὶ τὰς πίστεις τῶν ὑποσχέσεων ἐγκαταλείπουσι [b])· καὶ τὸ μὲν πλεῖστον ταῖς γνώμαις, ὡς καὶ πάντη πάντως κατορθώσαντας, λαβεῖν· εἰ δ' οὖν τι καὶ σφάλλοιεν, ἐλάχιστον αὐτὸ [c]) πρὸς ἃ ἀντήλπιζον, νομίζειν.

LXXII. Ὅτι ἐπεὶ τῷ πλήθει τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀν-
192 νίβου οὐδὲν τῶν παρασκευαζομένων ἐξήρκει, καί τινος αὐτῷ διὰ τοῦτο γνώμην δόντος ταῖς τῶν ἐναντίων σαρξὶ τοὺς στρατιώτας σιτίζειν, τὸ μὲν πρᾶγμα οὐκ ἐδυσχέραινε, φοβεῖσθαι δὲ ἔφη μήποτε τοιούτων σωμάτων ἀπορήσαντες ἐπ' ἀλληλοφαγίαν τράπωνται.

a) Num pro *Ναρβωνησίους*?
[b) *ἐγκαταλίπουσι Mai.*]

vesti supposuit, easque resupinans ait: ego heic, Poeni, bellum pacemque fero: vos vero utrumlibet aperte deligite. Respondentibus adhuc illis neutrum se eligere, alacriter tamen recipere utrumvis sibi Romani relinquerent, bellum legatus denuntiavit.

Romani ad belli societatem Narbonenses evocaverunt: hi autem neque mali quicquam a Carthaginiensibus se passos, neque boni a Romanis aiebant, quam ob rem contra illos pugnarent, hos autem defenderent. Quin adeo Romanis graviter succensuerunt, eosque criminati 191
sunt, quod dira multa contra eorum populares fecissent.

71. Hac, inquit DIO, iamdiu expectatione Romanos et Carthaginienses suspensos fuisse, atque ingens animo odium ad bellum suscipiendum contraxisse. — Nam et spes bona omnes homines ad alacritatem erigit, eosque promptiores fidentioresque ad sperandam victoriam reddit; secus autem spei tenuitas consternationem desponsionemque animi invehit, et magnanimitatis vim aufert. — Sicuti ergo res obvolutae incognitaeque multos territare solent, ita Hispanos haud modicus metus incesserat. — Etenim gregaria turba, quae nulla sua privata causa, sed sociali nomine stipendia meretur, eatenus firmo animo perstat, quatenus frui utilitatibus extra periculi aleam sperat. Ast ubi in procinctu est, spem lucri abiicit, et foederum promissiones deserit. Et praesumptione quidem animi plurimum amplecti solent, ceu si iam omnia prorsus prospere confecissent: quod si minus feliciter aliquando rem gerant, minimum id, prae quam sperabant, existimant.

72. Propter ingentem copiarum numerum Hannibali commeatus nulli sufficiebant. Ibi nescio quo suadente, ut hostium carnibus militem nutriret; ipse rem quidem 192
non improbabat, sed timere se dixit, ne quando sui milites his corporibus destituti se invicem vorarent.

a) Cod. αὐτῷ.

U.C.536. Ὅτι Ἀννίβας πρὶν ἔργου ἔχεσθαι συγκαλέσας τοὺς στρατιώτας παρήγαγε τοὺς αἰχμαλώτους, οὓς κατὰ τὴν ὁδὸν εἱλήφει· καὶ ἐπύθετο αὐτῶν πότερα δεδέσθαι τε ἐν πέδαις καὶ δουλεύειν κακῶς ἢ μονομαχῆσαι ἀλλήλοις, ὥσθ' ἁφεθῆναι προῖκα τοὺς νικήσαντας, ἐθέλοιεν; ἐπειδὴ τοῦθ' εἵλοντο, συνέβαλεν αὐτούς, καὶ μαχεσαμένων [a]) σφῶν εἶπεν, εἶτ' οὐκ αἰσχρὸν ὦ ἄνδρες στρατιῶται τούτους μὲν τοὺς ὑφ' ἡμῶν ἑαλωκότας οὕτω πρὸς τὴν ἀνδρείαν ἔχειν, ὥστε καὶ ἀποθανεῖν ἀντὶ τοῦ δουλεῦσαι ἐπιθυμῆσαι; ἡμᾶς δ' ὀκνῆσαι πόνον τινὰ καὶ κίνδυνον ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑπακούειν καὶ προσέτι κατάρχειν ἄλλων ὑποστῆναι;

Ὅτι τοῦ κρατήσαντος πάντων χρῆμα [μέγισ]τόν ἐστιν καὶ μισοῦν ἀποτυγχάνει καὶ τὸ νικηθὲν οὐ δει [b]) . . θεραπεύει.

LXXIII. Ὅτι τὸ ἅπαξ προσπταῖσαν πρός τινας ἀεί τε δυσωπεῖται σφᾶς καὶ θαρρεῖν οὐκέτι τολμᾶται.

[Σφαλερὸν [c])] γάρ τι καὶ δεινὸν καὶ ἄπιστον φύσει πᾶν τὸ Γαλατικὸν γένος ἐστίν· ὥσπερ γὰρ ἑτοίμως θρασύνεται πρὸς τὰς ἐλπίδας, οὕτως ἑτοιμότερον φοβηθὲν ἐκπλήττεται· πιστότερον τ' οὐδὲν τοῖς . . . ἄλλους ἀνθρώπους ἐκδιδάξει τε μηδέποτε ἐστὶν Ἰταλίαν . . . τολμ . . .

U.C.537. Ὅτι πολλὰ τέρατα τὰ μὲν ὡς ἀληθῶς συμβάντα, τὰ δὲ καὶ [ματαίως] θρυλλούμενα ἐλογοποιήθη· ὅταν γάρ τινες . . . [ἰσχυ]ρῶς φοβηθῶσιν καὶ σφίσι καὶ ἐκ τοῦ νεώτε-
193 ρον . . . δειχθῇ πολλάκις ἕτερον φαντάζεται· κἂν ἅπαξ τι καὶ ἐκείνων πιστευθῇ προπετῶς ἤδη καὶ . . . σὺν αἷ θυσίαι καὶ τἄλλα . . . τὴν . . . νοῦ σφίσιν ἄκεσιν καὶ πρὸς τὴν τοῦ ὑπὸ . . . εἰώθασι ποιεῖν ἐγίγνετο ἄλλα . . . τοιούτοις παρὰ τὸ κρεῖττον ἐλπίζοντες πιστεῦσαι· καὶ τότε εἰ καὶ μᾶλλον διὰ τὸ τοῦ προσδοκωμένου κινδύνου μέγεθος ἐνόμιζον, ὅτι καὶ τὸ τραχύτατον αὐτῶν . . . ἡττηθήσεσθαι.

U.C.537. Ὅτι οἱ δικτάτωρες . . . τὴν ἀγαπῶντες εἰ ἂν . . . ἐγένοντο οὐδὲ . . . οὐδὲ . . . πυθόμενοι δὲ τὸν Ἀννίβαν τῆς τε ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὁδοῦ ἀποτετράφθαι καὶ ἐς Καμπανίαν ὁρμήσασθαι, τότε δὲ καὶ ἐκεῖνοι σιωπῶς [d]) μήτε ἑκούσιοι μήτε βιασθέντες μετάστασιν ἐς ἀσφάλειαν ἐποιήσαντο.

a) Cod. μαχέσαμεν.

b) Haec quoque pagina tam funditus deleta fuit, ut spem integriora legendi denique amiserim.

Hannibal ante proelium congregatis militibus coram stitit captivos, quos in itinere fecerat, atque hos interrogavit mallentne in vinculis malam servitutem servire, an inter se digladiari, ita ut gratis qui vicissent, dimitterentur. Id postremum quum eligerent, commisit eos inter se, quumque ii pugnavissent, militibus dixit, nonne turpe est captivos hos nostros tam fortibus animis esse, ut mortem servituti antetulerint, nos autem laborem quemvis periculumve recusare, ne in aliorum potestate simus, immo ut aliis imperare valeamus?

* * *

73. Qui semel ab aliquo victus est, huno iugiter veretur, neque spiritum attóllere deinceps audet.

Inconstans enim et timidum et natura infidum genus gallicum est. Ut autem facile in spem erigitur, ita adhuc facilius, si timor ingruerit, statu mentis decidit ....

Prodigia multa partim quidem vere patrata, partim falso famigerata iactabantur. Ubi enim nonnulli vehementiore metu quatiuntur, si forte quid novi ... obla- 193
tum fuerit, saepe aliud sibi confingunt ....

* * *

Dictatores ... certiores facti, quod Hannibal ab itinere romano divertisset, atque in Campaniam se contulisset, tunc et ipsi tacite neque voluntarii neque tamen prorsus coacti, securitatis causa stationes transtulerunt.

c) Hoc vocabulum a me suppletur. Recole cap. LXV. [Pro *σφαλερὸν* pone *κοῦφον*, ut loquitur de Gallis Dio LXXVII. 6. *Ex Addend.*]

d) Notemus adverbium.

LXXIV. Ὅτι ὁ Φάβιος δι' ἀσφαλείας μᾶλλον ἢ διὰ κινδύνων προσηδρεύετο ... συμβαλεῖν ἀνδράσι χειροτέχναις τοῦ πολέμου ῥᾴδιον ἐτόλμα καὶ ἐν πολλῇ περιωπῇ τὴν τῶν στρατιωτῶν σωτηρίαν, ἄλλως τε διὰ τὴν τῶν πολιτῶν ὀλιγανθρωπίαν, ἐποιεῖτο, συμφορὰν οὐ τὸ μὴ φθεῖραι τὰ τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ τὸ τῶν οἰκείων ἀποβαλεῖν μεγάλην εἶναι νομίζων· ἐκείνους μὲν γὰρ τῇ παρουσίᾳ τοὺ πλήθους κἂν ἀνακινδυνεῦσαί ποτε σφαλέντας ἤγειτο, αὐτὸν [a]) δ', εἰ καὶ τὸ βραχύτατον πταίσειε, πάντη [b]) κακὸν [c]) οὐ πρὸς ἀριθμὸν τῶν τότε ἀποθανόντων, ἀλλὰ πρὸς τὸ μέγεθος τῶν πρὶν παθημάτων γενήσεσθαι ἐλογίζετο· τοῖς μὲν γὰρ ἀκεραίοις πράγμασι καὶ τὰ δεινότατα ῥᾳδίως πολλάκις τοὺς ἀνθρώπους ὑφίστασθαι, τοὺς δὲ προκεκμηκότας καὶ τὰ βραχύτατα κακοῦν ἔλεγεν, καὶ δὲ διὰ τοῦτο τοῦ υἱέως συμβουλεύοντός ποτε αὐτῷ ἀποκινδυνεῦσαι καὶ πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, ὅτι οὐκ ἂν πλείους ἑκατὸν ἀνδρῶν ἀπόλοιντο, οὔτε ἐσείσθη, καὶ προσανῄρετο αὐτόν, εἰ καὶ αὐτὸς ἂν ἐθελήσειεν τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν γενέσθαι [d]);

194 Ὅτι οἱ Καρχηδόνιοι οὐχ ὅπως αὐτεπάγγελτοί τι τῷ Ἀννίβᾳ ἔπεμψαν, ἀλλ' ἐν γέλωτί τε αὐτὸν ἐποιοῦντο, ὅτι τε εὖ πράττειν καὶ ὅτι πολλὰ κατορθοῦν εἴ ποτε γράφων σφίσι καὶ χρήματα καὶ στρατιώτας παρ' αὐτῶν ᾔτει, λέγοντες μηδὲν ὁμολογεῖν τὰς αἰτήσεις αὐτοῦ ταῖς κατορθώσεσι· τοὺς γὰρ κρατοῦντας προσήκειν καὶ τῷ παρόντι στρατεύματι ἀρκεῖσθαι καὶ χρήματα οἰκαδε πέμπειν, ἀλλ' οὐχ ἕτερα πρὸς ἑαυτῶν προσεπαιτεῖν.

LXXV. Ὅτι τοῖς πολλοῖς σύνηθες τοῖς ἀρχομένοις συμφέρεσθαι ῥᾳδίως· ἄλλως τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῶν εὐδοκιμούντων προστίθενται· διότι τὸ μὲν ἄρτι προσφαινόμενον συναύξειν, τὸ δὲ ὑπερέχον ἐκκαθαίρειν πεφύκασι· τοῖς μὲν γὰρ ἐπὶ πλείονος σφῶν προφέρουσιν οὐκ ἄν τις ἐξαίφνης παρισωθείη, τὸ δ' ἀδόκητον αὐξηθὲν ἐλπίδα καὶ ἐκείνοις ἐς τὴν ὁμοίαν εὐτυχίαν φέρει.

U.C.537. Ὅτι ὁ Ῥοῦφος ἰσομοιρίαν λαχὼν τῷ δικτάτωρι καὶ ἠττηθεὶς ὑπὸ Καρχηδονίων μετεβάλετο· σωφρονίζουσι γάρ

a) Haud scio an in cod. sit αὐτοῦ.
b) Cod. πταίσειεν παντί.
c) In cod. fortasse κακοῦ.
[d) Cfr. fragm. Floril. νγ'. p. 544.]

74. Fabius securitati magis quam periculis adeundis intentus erat, *neque* cum viris belli peritissimis decertare audebat, salutemque militum, praesertim ob civium infrequentiam, diligentissime custodiebat, sibique magno detrimento fore putabat, non si hostes haud occidisset, sed si forte suos milites pessumdedisset. Hostes enim multitudine abundantes denuo tentaturos putabat proelii aleam, etiamsi forte inferiores discessissent, sibi autem quaqua versus, quantumvis leviter laboraret, fore exitiosum, idque non ex nunc pereuntium numero, sed ex magnitudine praeteritarum cladium effectum iri reputabat. Nam rebus integris maximas quoque calamitates ab hominibus facile perferri aiebat; verum antea iam afflictos levissimis quoque malis obtundi. Quare et quum filius eum hortaretur ad periculum adeundum diceretque nihilo plus centum hominibus fore periturum; non mutavit sententiam Fabius filiumque interrogavit, utrum ipse in centenario illo numero esse vellet?

Carthaginienses adeo suppetias Hannibali sponte non 194
miserunt, ut etiam illum risui habuerint, qui se rem bene feliciterque gerere scriberet, et tamen pecuniam ac milites ab iis exposceret, aiebantque postulata haec cum bonis eius successibus non consentire. Namque oportere ut victores praesenti exercitu contenti sint, opes autem in patriam mittant, non ut alia subsidia ab eadem requirant.

75. Mos est multorum indulgenter favendi iis, qui honorum cursum primo ingrediuntur, iidemque criminationibus premunt illos, qui gloria iam florent. Quippe naturaliter feruntur ad id augendum, quod nuper emergit; destruendum autem quidquid altius eminet. Causa rei est, quod qui plurimum dignitate superant, eos continuo se exaequaturum nemo confidit: illi autem qui praeter expectationem augentur, spem aliis quoque paris felicitatis iniiciunt.

Rufus potestatem dictatori parem adsecutus, mox a Carthaginiensibus victus, animum immutavit. Prudentio-

πως τοὺς μὴ πάνυ ἀνοήτους αἱ συμφοραί· καὶ ἐθελοντὴς τὴν ἡγεμονίαν ἀφῆκε· καὶ αὐτὸν ἰσχυρῶς ἐπὶ τούτῳ πάντες ἐπῄνεσαν· οὐ γὰρ ὅτι μὴ κατ᾽ ἀρχὰς ἔγνω, μεμπτὸς ἐνομίζετο, ἀλλ᾽ ὅτι μὴ κατώκνησε μετανοῆσαι, καλῶς ἦκουε· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ πρώτης εὐθὺς τὰ προσήκοντά τινα ἑλέσθαι, τὸ εὐτυχίας ἔργον ἡγοῦντο εἶναι, τὸ δὲ ἐκ τῆς πείρας τῶν πραγμάτων τὰ βελτίω μαθόντα μὴ αἰσχυνθῆναι μεταθέσθαι μεγάλως ἐπῄνουν· καὶ ἐκ τούτου δειχθῆναι σαφῶς ὅσον ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀρετή τε ἀληθὴς δοκήσεως διαφέρει· ἃ γοῦν φθόνῳ καὶ διαβολῇ πρὸς τῶν πολιτῶν ὁ Φάβιος ἀφῃρέθη, ταῦτα παρ᾽ ἑκόντος τοῦ συνάρχοντος καὶ δεομένου γε ἀνεκτήσατο.

U.C.537. LXXVI. Ὅτι ὁ αὐτὸς μέλλων ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀπαλ-
195 λαγήσασθαι τοὺς ὑπάτους μετεπέμψατο καὶ ἐκείνην [a]) τε αὐτοῖς παρέδωκε καὶ προσπαρῄνεσε πάνθ᾽ ὅσα πραχθῆναι ἐχρῆν ἀφθονώτατα· τήν τε γὰρ σωτηρίαν τῆς πόλεως προετίμα τοῦ μόνος γε δοκεῖν καλῶς ἄρχειν, καὶ οὐκ ἐξ ὧν ἂν ἔπταισαν ἰδιογνωμονήσαντες, ἀλλ᾽ ἐξ ὧν κατώρθωσαν πεισθέντες αὐτῷ μᾶλλον ἐπαινεθήσεσθαι προσεδόκησε· καὶ οἱ ὕπατοι δὲ οὐδὲν θρασέως κατὰ τὴν τοῦ Φαβίου ὑποθήκην ἔπραξαν, ἀλλ᾽ ἐν ἀμείνονι τὸ μή τι καταπρᾶξαι τοῦ καὶ σφαλῆναι τιθέμενοι κατὰ χώραν πάντα τὸν τῆς ἡγεμονίας χρόνον ἔμειναν.

Ὅτι περὶ μαντικῆς καὶ ἀστρονομίας φησὶν ὁ ΔΙΩΝ. ἐγὼ μέντοι οὔτε περὶ τούτων οὔτε περὶ τῶν ἄλλων ἐκ μαντικῆς προλεγομένων τισὶ συμβαλεῖν ἔχω. τί γάρ που καὶ βούλεται προσημαίνειν, εἴ γε πάντως τέ τι ἔσται; μηδεμία ἂν αὐτοῦ ἀποτροπὴ μήτ᾽ ἀνθρωπίνῃ περιτεχνήσει μήτ᾽ αὖ θείᾳ προνοίᾳ γένοιτο· ταῦτα μὲν οὖν ὅπῃ ποτὲ ἑκάστῳ δοκεῖ νομιζέσθω.

U.C.538. LXXVII. Ὅτι ἦρχον Παῦλος καὶ Τερέντιος ἄνδρες οὐχ ὁμοιότροποι, ἀλλ᾽ ἐξίσου τῷ διαφόρῳ τοῦ γένους καὶ τὰ ἤθη διαλλάττοντες· ὁ μὲν εὐπατρίδης τε ἦν καὶ παιδείᾳ ἐκεκόσμητο τό τε ἀσφαλὲς πρὸ τοῦ προπετοῦς προετίμα, καί πη καὶ ἐκ τῆς αἰτίας, ἣν ἐπὶ τῇ προτέρᾳ ἀρχῇ εἰλήφει κεκολουσμένος [b]) οὐκ ἐθρασύνετο, ἀλλ᾽ ὅπως μὴ

a) Cod. ἐκεῖνο.
b) Lege Livium XXII. 35.

res enim redduntur ab adversis casibus ii, qui plane non sunt fatui. Sponte igitur se copiarum ducatu abdicavit, quam ob rem valde ab omnibus commendatus fuit; non enim tam reprehendendus visus est, quia principio inscitia laboraverat, quam laudandus, quia poenitere postea non dubitaverat; namque initio statim optima eligere, felicitatis esse putabant; ast eum, quem rerum experientia edoctum haud puduisset, mutare sententiam magnopere laudabant: atque hinc patescere aiebant, quantum homo hominem, veraque virtus simulatam praecellat. Ita Fabius quod sibi invidia et calumnia civium eripuerat, id volente atque orante collega recuperavit.

76. Idem dictatura abiturus consulibus ad se vocatis potestatem supremam commisit, monuitque eos quid- 195
quid magis innocuum factu foret. Et se quidem urbis salutem pluris fecisse aiebat, quam ut ipse praeclare solus imperare videretur; ab illis vero se sperare, ut laudem consequerentur non consilio privato male rem gerendo, sed ex monitis eius prospere agendo. Ergo consules dum Fabii admonitionibus parent, nullum audacius facinus moliti sunt, sed e sua re magis esse putantes nihil agere quam cladem accipere, in stationibus suis toto consulatus tempore perseverarunt.

De divinatione et astronomia sic ait DIO. Equidem neque de his neque de aliis, quae divinando praedicuntur, definire quicquam velim. Nam cur oportet ante portendi, si quid omnino futurum est? Profecto id nulla vel arte humana vel providentia divina averti poterit. De his igitur pro suo quisque libito sentiat.

77. Consulatum gerebant Paulus atque Terentius diversa indole praediti homines, genere haud minus quam moribus discrepantes. Ille quidem patricius erat ac disciplinis ornatus, securitatemque audaciae praeponere solitus: quin adeo propter criminationem quoque, qua in superiore consulatu male mulcatus fuerat, elato animo 176
non erat; verum potius studebat, ne quid simile denuo

καὶ αὖθις τὸ δεινὸν πάθοι μᾶλλον ἢ ὅπως ἀποτολμήσας τι
196 κατορθώσῃ. Τερέντιος δὲ ἔν τε τῷ ὁμίλῳ ἐτέθραπτο καὶ
ἐν θρασύτητι βαναυσικῇ ἤσκητο, καὶ διὰ ταῦτ' ἐς τε
τἄλλ' ἐξεφρόνει καὶ τὸ κράτος ἑαυτῷ τοῦ πολέμου προσ-
υπισχνεῖτο, τοῖς τε εὐπατρίδαις πολὺς ἐνέκειτο καὶ τὴν ἡγε-
μονίαν μόνος πρὸς τὴν τοῦ συνάρχοντος ἐπιείκειαν ἔχειν
ἠγεῖτο. [Ἦλθον οὖν ἄμφω εἰς τὸ στρατόπεδον εὐκαιρό-
τατα· οὔτε γὰρ τροφὴ ἔτι ἦν τῷ Ἀννίβᾳ καὶ τὰ τῶν Ἰβήρων κεκίνητο τά τε τῶν συμμάχων αὐτοῦ ἠλλοτριοῦτο· καὶ εἴ γε καὶ τὸ βραχύτατον ἐπεσχήκεσαν, ἀπόνως ἐκράτησαν ἄν· νῦν δὲ] τὸ τοῦ Τερεντίου ἀπερίσκεπτον[a]) καὶ τὸ τοῦ Παύλου ἐπιεικὲς βουλομένου ἀεὶ τὰ προσήκοντα, συγχωροῦντος δὲ τὰ πολλὰ τῷ συνάρχοντι (δεινὴ γάρ ἐστιν ἐλαττωθῆναι θράσους πρᾳότης) ἥττησεν αὐτούς.

Ὅτι ἐν τῇ συμπλοκῇ τοῦ πολέμου οὐδ' οἱ πάνυ θαρσοῦντες ἐλαφροτέραν τὴν ἐλπίδα τοῦ φόβου πρὸς τὸ ἄδη-
Desiderantur paginae sex. λον αὐτῆς εἶχον, ἀλλὰ καὶ ὅσῳ μᾶλλον ἠγοῦντο νικήσειν, τόσῳ μᾶλλον ἐδεδίεσαν μή πη καὶ σφαλῶσι· τοῖς μὲν γὰρ ἀγνοοῦσί τι οὐδέν ἐστι φοβερὸν ἐκ τῆς ἀπονοίας ὑπομένειν, τὸ δὲ ἐκ λογισμοῦ θαρσοῦν * * *

[a) *Mai.* ἀπερίσκελον.]

pateretur, quam ut aliquid prospere gereret. At enim Terentius in plebe educatus et illiberali protervia imbutus, quum alioqui valde superbiebat, tum belli victoriam sibi despondebat: et patriciis magnopere maledicebat, seque solum consulem prae collegae lenitate existimabat. [Commodissimum ergo accidit, ut ambo in castra venirent; carebat enim commeatu Hannibal et res hispanicae turbatae erant, et socii ab eo alienabantur. Quam ob rem si paulo adhuc diutius morati essent, victoriam sine dubio retulissent. Nunc vero] Terentii inconsiderantia et Pauli mansuetudo, qui postremus meliora quidem volebat, pleraque tamen collegae permittebat (solet enim audaciae cedere lenitas) romanas partes depresserunt.

In pugnae conflictu ne audacissimi quidem maiore spe quam metu agitabantur ob eventus ambiguitatem; sed quo magis se victuros existimabant, eo vehementius pertimescebant, ne forte inferiores discederent. Nam qui inscii sunt, nihil iis ob suam insaniam formidandum occurrit; qui autem deliberato consilio audent * * *

197 ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΕΚΛΟΓΑΙ.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Ex libro 48, 24. U.C.714. LXXVIII. * * * [Λαβιηνὸς] ἐπὶ πρεσβείαν πεμφθεὶς πρὸς Πέρσας, ἐφ' ᾧ συμμαχιαν αἰτῆσαι κατὰ [a]) Κασσίου καὶ Βρούτου· ὡς δὲ ὁ χρόνος ἐτρίβετο, τοῦ Περσῶν βασιλέως ἀμφιβόλου ὄντος καὶ τὴν ἔκβασιν τῶν πραττομένων ἀναμένοντος, εἵλετο Λαβιηνὸς παρ' αὐτοῖς καταμένειν προτιμήσας τὸν μετὰ βαρβάρων βίον τοῦ οἰκείου [b]) ὀλέθρου.

Ex libro 51, 16. U.C.724. 198 Ὅτι ἰδὼν ὁ Καῖσαρ τὸν τάφον καὶ τὸ σῶμα τοῦ Ἀλεξάνδρου, προτρεπόντων δὲ τῶν Ἀλεξανδρέων ἰδεῖν καὶ τὸ σῶμα Πτολεμαίου, ἐγὼ ἔφη βασιλεῖς βούλομαι θεάσασθαι, οὐχὶ νεκρούς. Ὅτι προτρεπομένων αὐτὸν πάλιν ἐντυχεῖν τῷ Ἄπιδι, ἐγώ, φησὶ, θεοὺς προσκυνῶ, οὐχὶ βοῦς.

53, 24. U.C.728. Ὅτι Κορνήλιος ὑβριστὴς ἐγένετο καὶ ἄδικος τιμηθεὶς ὑπὸ Καίσαρος· ἐν γὰρ τῇ δυναστείᾳ ἅπαντας διέβαλλεν καὶ ἐκάκου, ὥστε καὶ Πρόκουλόν τινα αὐτῷ ἀπαντήσαντά ποτε τὴν ῥῖνα καὶ τὸ στόμα τὸ οἰκεῖον κατασχεῖν αἰνιττόμενον, ὅτι οὐδὲ φθέγξασθαι οὐδὲ ἀναπνεῦσαι ἐπὶ αὐτοῦ ἔξεστιν· ἄλλος δέ τις λαβὼν μάρτυρας προσῆλθε δημοσίᾳ καὶ ἤρετο αὐτόν, εἰ ἐπιγινώσκει αὐτόν; τοῦ δὲ εἰπόντος ἀγνοεῖν, στραφεὶς πρὸς τοὺς μάρτυρας, ὁρᾶτε, ἔφη, ὅτι ἀγνοεῖ με· μηδὲν οὖν λέγων περὶ ἐμοῦ πιστευθῇ.

a) Ita cod. κατὰ *adversus*, communiore certe sensu, cum regit secundum casum. Verumtamen apud Dionem editum Zonaramque X. 22 Labienus immo dicitur petivisse auxilia pro Bruto, Cassioque, quorum commilito erat.

DIONIS HISTORIAE ROMANAE EXCERPTA

AB AUGUSTO USQUE AD FINEM HISTORIAE.

CUM ANONYMI CONTINUATIONE USQUE AD CONSTANTINUM.

AUGUSTUS.

78. * * * *Labienus* ad Persas missus orator, ut belli societatem adversus Cassium Brutumque impetraret, dum rex persa incertus animi deliberando tempus terit, rerumque expectat exitum, maluit Labienus manere in Perside, barbarorum convictum exitio suo praeferens.

Quum Caesar sepulcrum Alexandri corpusque obser- 198
vasset, eumque hortarentur Alexandrini, ut Ptolemaeum quoque videret; ego reges, inquit, non mortuos spectare volo. Iisdem hortantibus, ut Apidem inviseret, ego, respondit, deos, non boves veneror.

Cornelius a Caesare dignitate exornatus violentum se et iniustum praebuit. Namque in suo magistratu calumniosus erat in omnes et molestus, in tantum, ut Proculus quidam ei obviam factus nares suos osque occluserit, significans, sub eo magistratu ne loqui quidem aut respirare licere. Alius vero conductis testibus publice ad eum accessit, rogavitque, num se agnosceret? illo autem respondente, se hominem ignorare; conversus ad testes, cernitis, inquit, me ab isto ignorari: quidquid igitur de me is dixerit, ne fides ei habeatur.

b) Melius in edd. οἴκοι, *in patria.* — [In sqq. apud *Mai.* legitur αἰνιττόμενος pro αἰνιττόμενον.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ.

57, 14. U.C.768. LXXIX. Ὅτι Τιβέριος τὰ καταλειφθέντα ληγάτα Καίσαρος οὐκ ἀπεδίδου ἐπὶ χρόνον πολύν· ἐπειδὴ δὲ νεκροῦ διὰ τῆς ἀγορᾶς ἐκφερομένου προσελθών τις ἔδοξε πρὸς τὸ οὖς αὐτῷ ψιθυρίζειν, καὶ ἐρωτηθεὶς παρὰ τῶν συνόντων τί τοῦτο πεποίηκεν; ἔφη τῷ Αὐγούστῳ δεδηλωκέναι, ὅτι τὰ ληγάτα μέχρι τοῦ νῦν οὐκ ἐδόθη· ἐκεῖνον μὲν αὐτίκα ἀπέκτεινεν, ἵν' αὐτάγγελος αὐτοῦ ὅπερ καὶ ἐπισκώπτων γένηται.

199 57, 18. U.C.770. Ὅτι ἐψηφίσαντο οἱ βουλευταὶ καὶ τὸν νοέμβριον μῆνα, ἐν ᾧ Τιβέριος ἐγεννήθη, τιβέριον καλεῖσθαι· ὁ δὲ οὐκ ἐδέχετο εἰπὼν αὐτοῖς, καὶ ἐὰν δεκατρεῖς Καίσαρας [a]) ἔχητε, τί ποιήσετε [b]);

Ὅτι Τιβέριος τοὺς κατηγορουμένους ἐπί τινι πικρῶς ἐκόλαζεν οὕτως ἐπιλέγων, οὐδεὶς ἑκὼν ἄρχεται, ἀλλ' ἄκων εἰς τοῦτο συνελαύνεται· μὴ μόνον γὰρ τοὺς μὴ πειθαρχεῖν ἀρχομένους ἡδέως, ἀλλὰ καὶ ἐπιβουλεύειν τοῖς ἄρχουσι· καὶ προσεδέχετο τοὺς κατηγοροῦντας μὴ διακρίνων εἴτε δοῦλος κατὰ δεσπότου εἴτε [κατὰ πατρὸς c)] υἱὸς λέγει.

58, 2. U.C.782. LXXX. Ὅτι Λιβίας ποτὲ προϊούσης γυμνοὶ ἄνδρες ἐνεφάνησαν αὐτῇ γυναικὶ [d]) καὶ διὰ τοῦτο ἤγοντο πρὸς θάνατον· ἡ δὲ ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀφεθῆναι εἰποῦσα, ὅτι ταῖς σωφρονούσαις οὗτοι ἀνδριάντες δοκοῦσιν εἶναι.

Ὅτι ἡ αὐτὴ ἐρωτηθεῖσα ποίοις τρόποις χρωμένη τοσοῦτον ἐπὶ τοῦ Καίσαρος ἐκράτησεν, ἔφη, αὐτή τε ἀκριβῶς σωφρονοῦσα καὶ πάντα τὰ δοκοῦντα αὐτῷ ἡδέως ποιοῦσα καὶ μηδὲν ἄλλ[illegible] τι τοῦ ἐκείνου πολυπραγμιονοῦσα καὶ τὰ ἀφροδίσια αὐτοῦ ἀθύρματα μηδὲ [c]) αἰσθάνεσθαι προσποιουμένη.

58, 3. U.C.783. Ὅτι Τιβέριος βασανίζων τινὰ σφοδρῶς ἐπὶ ψεύδεσιν αἰτίαις καὶ γνοὺς ὅτι μάτην ἐβασανίσθη, ἐκέλευσεν αὐτὸν σπουδαίως ἀναιρεθῆναι· τῷ γὰρ οὕτως ὑβρισθέντι συμφέρειν ἔλεγεν τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου.

[a) *Mai.* Καίσαρες.]
[b) *Mai.* ποιήσητε.]
c) Desunt in cod. duo verba haec.

TIBERIUS.

79. Tiberius relicta a Caesare legata diu non praestitit. Quumque forte defunctus nescio quis per forum efferretur, accedens quidam simulavit huic aliquid in aurem insusurrare. Tum rogatus a praesentibus, quidnam egisset, ait se mortuo mandasse, ut Augusto referret de legatis nondum exsolutis. Atque hunc *Tiberius* protinus interfecit, ut ipsemet nuncium rei eius ferret, in qua scurram se gesserat.

Decernente senatu, ut november mensis, in quo Tiberius natus erat, tiberius vocaretur, non sivit, dicens: 199 quid vero facietis, si tredecim erunt Caesares?

Tiberius in accusatos de coniuratione aliqua acerbe animadvertebat, dicens: neminem sponte obtemperare, sed invitum ad id cogi; nec solum homines non libenter obedire, quum aliquid iis imperetur, verum etiam imperantibus insidiari. Pronis igitur auribus delatores excipiebat, ac perinde habebat, si vel servus dominum vel filius patrem accusaret.

80. Liviae in publicum prodeunti viri nudi, mulieri ipsi, occurrerunt: quam ob rem ad necem quum ducerentur, ipsa eos dimitti iussit dicens: pudicis feminis viros huiusmodi statuarum instar videri.

Eadem rogata, quibusnam artificiis animum Caesaris tantopere obnoxium sibi fecisset, respondit: se quidem apprime pudicam exhibendo, et quidquid Caesari placuisset, libenter faciendo. Ceteroqui nihil de rebus eius praeterea quaesivisse, atque eius levitates amatorias ne se scire quidem simulavisse.

Tiberius postquam hominem quendam ob falsa crimina valde excruciavisset, mox eum immerito tortum cognovisset, iussit eundem ilico occidi; namque homini talem iniuriam passo expedire aiebat vita excedere.

d) Vocab. *γυναικὶ* est in margine ab alia manu. [Delendum igitur. Cfr. fragm. Floril. *πβ'*. p. 554.]

[e) *μήτε Mai.*]

Ὅτι Τιβέριος νόσον προσποιησάμενος τὸν Σεϊανὸν ὡς καὶ ἐπακολουθήσων εἰς Ῥώμην προέπεμψε λέγων, μέρος τοῦ
200 σώματος αὐτοῦ καὶ τῆς ψυχῆς ἀποσπᾶσθαι ἀπ' αὐτοῦ, καὶ περιέβαλεν αὐτὸν [a]) καὶ κατεφίλησεν μετὰ δακρύων, ὥστε Σεϊανὸν ἐπὶ πλέον ἐπαίρεσθαι.

58, 11. LXXXI. Ὅτι Σεϊανὸν Ῥέγουλος καὶ ὁ Λάκων λα-
U.C.784. βόντες αὐτὸν ἔδησαν καὶ ἤγαγον εἰς τὸ δεσμωτήριον· καὶ ἐντεῦθεν μᾶλλον ἄν τις τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἐλεήσαι [b]), καὶ παιδευθήσεται μήτε ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς ὀγκοῦσθαι καὶ ἐπὶ τοῖς δοκοῦσιν ἐναντίοις μὴ δυσχεραίνειν· οἱ γὰρ πάλαι ὡς δεσπότην τιμῶντες τότε ὡς δραπέτην ἐφύλαττον.

Ὅτι ὁ Τιβέριος πολλοὺς φίλους μετὰ θάνατον τοῦ Σεϊανοῦ ἐτίμησεν, πολλοὺς δὲ ἐκόλασεν· ὡς κἀντεῦθεν
58, 19. ταῦτα πάντα εἰς τὴν τύχην ἀναφέρει.

U.C.785. Ὅτι Τερέντιος ἐπὶ φιλίᾳ Σεϊανοῦ κρινόμενος παρὰ Τιβερίου εἶπεν, ἐγὼ οὐδὲν ἠδίκησα, εἰ τούτῳ ὡς φίλῳ ἐχρώμην, ὑπὸ σοῦ ὁρῶν αὐτὸν τιμώμενον· εἰ γὰρ ὁ αὐτοκράτωρ ὁ πάντα ἀκριβῶς εἰδὼς ἐπλανήθης, τί θαυμαστόν, εἰ καὶ ἐγὼ συνεξηπατήθην; καὶ γὰρ προσήκει ἡμῖν πάντας τοὺς τιμωμένους ὑπὸ σοῦ ἀγαπᾶν μὴ πολυπραγμονοῦντας ὁποῖοί ποτέ εἰσιν, ἀλλ' ἕνα ὅρον τῆς φιλίας σφῶν ποιουμένους τὸ τῷ αὐτοκράτορι αὐτοὺς ἀρέσκειν.

58, 23. Ὅτι διαπληκτιζομένου ποτὲ Γαΐου καὶ Τιβερίου τοῦ
201 ἐκγόνου ἔφη πρὸς τὸν Γάϊον ὁ πάππος Τιβέριος, τί σπου-
CH. 33. δάζεις; καὶ σὺ τοῦτον φονεύσεις, [καὶ σὲ ἄλλοι].

Ὅτι συνεχῶς ὁ Τιβέριος τοῦτο τὸ ἰαμβίδιον ἐπεφθέγγετο

Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί.

Ὅτι ὁ αὐτὸς καὶ τὸν Πρίαμον ἐμακάριζεν, ὅτι μετὰ τῆς πατρίδος καὶ τῆς βασιλείας ἀπώλετο.

CH. 34. LXXXII. Ὅτι Αἰμίλιος Μαμέρτιος δρᾶμα ἐποίησεν
Cap. 24. ὅπερ Ἀτρέα ἐπέγραψεν, ἐν ᾧ εἰσήγαγέ τινα λέγοντα κατὰ τὸν Εὐριπίδην, ὅτι

Τὰς τῶν κρατούντων ἁμαθίας φέρειν χρεών.

καὶ μαθὼν τοῦτο Τιβέριος ἐφ' ἑαυτῷ τὸ ἔπος ἐξέλαβεν, Ἀτρέα ἑαυτὸν διὰ τὰ μύση τῶν φόνων ὧν εἰργάσατο

a) Cod. ἑαυτόν.
[b) ἐλεήσῃ *Mai.*]

Tiberius morbum simulans Seianum praemisit Romam tamquam ipse mox subsecuturus, aiebatque se partem animae et corporis ab se divellere; eumque com- 200
plexus osculabatur lacrimans, ita ut Seianus maiores adhuc spiritus sumeret.

81. Seianum Regulus et Laco prehensum et vinctum carcere incluserunt. Atque hinc maxime licet humanam miserari infirmitatem, ac porro erudiri, ut neque prosperis rebus inflemur, neque adversas molestius feramus. Ecce enim qui antea Seianum ut dominum venerabantur, nunc ut fugitivum custodiebant.

Tiberius multos familiares post Seiani interitum ad honores provexit, multos item supplicio adfecit. Quam ob rem cuncta haec ad fortunam referenda esse videmus.

Terentius ob Seiani amicitiam a Tiberio damnatus, nihil ego, inquit, peccavi hoc homine familiariter usus, quem a te honoratum videbam. Iam si tu, imperator, cui omnia probe explorata sunt, falsus tamen es, quid miraris, me tecum esse deceptum? Par quippe est, omnes illos a nobis diligi, quos tu honore adficis, neque porro inquirere, cuiuscemodi ii sint, atque unum amicitiae modum statuere imperatoris gratiam.

Caio et Tiberio nepote pulsantibus invicem cum altercatione, Tiberius avus Caio dixit, cur properas? et tu 201
hunc occides, et te alii.

Semper Tiberio hic in ore iambus erat:

Me extincto tellus igni misceatur.

Idem Priamum quoque beatum praedicabat, quod simul cum patria regnoque periisset.

82. Aemilius Mamertius tragoediam scripsit, cui titulum fecit Atreus, in eaque personam quandam posuit auctore Euripide dicentem:

Dominorum stultitias pati oportet.

Re cognita Tiberius versiculum in se convertit, quem Atreum ob invisas, quas patraverat caedes, appellari pu-

κληθῆναι νομίσας, καὶ ἔλεγεν, οὗτος ἐμὲ Ἀτρέα ἐποίησεν, κἀγὼ αὐτὸν Αἴαντα ποιήσω· ἀνάγκην οὖν αὐτῷ ἐπήγαγεν ὥστε αὐτὸν ἑαυτὸν ἀνελεῖν.

Ὅτι ὃ βούλεταί τις καὶ ἐπιθυμεῖ, τοῦτο καὶ θᾶττον πιστεύει.

CH. 37. Cap. 27. Ὅτι Λούκιός τις Ἀρούντιος καὶ τῇ ἡλικίᾳ καὶ τῇ παιδείᾳ προήκων ἑωρακὼς τὸν Τιβέριον τὴν ἐπιθάνατον νοσοῦντα καὶ κινδυνεύοντα καὶ τὴν βασιλείαν ἐπὶ Γάϊον φερομένην ἀνεῖλεν ἑαυτὸν εἰπὼν ὅτι οὐ δύναμαι ἐπὶ γήρως δεσπότῃ καὶ νεωτέρῳ τοιούτῳ δουλεῦσαι.

202 CH. 37. Cap. 28. Ὅτι ἑωρακώς ποτε ὁ Τιβέριος Μάκρωνος καὶ Γαΐου τὴν φιλίαν, εὖγε ἔφη ποιεῖς τὸν δυόμενον καταλιμπάνων καὶ πρὸς τὸν ἀνατέλλοντα τρέχων.

Γ Α Ι Ο Σ.

59, 8. LXXXIII. Ὅτι Γάϊος Πίσωνα ἐξορίσας δέδωκεν αὐτῷ δέκα δούλους μόνους· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος ἐδέετο πλείονας αὐτῷ δοθῆναι, ἐκέλευσεν αὐτῷ ὅσοις βούλεται χρῆσθαι, εἰπὼν ὅτι καὶ στρατιῶται μέντοι τοσοῦτοι συνέσονται.

Cap. 16. Ὅτι μετὰ πολλὰς ἐπινοίας ὁ Γάϊος τελευταῖον ἐπὶ τὴν σύγκλητον ἐτρέπετο καὶ ἐγκλήματα αὐτοῖς ἐπῆγεν, ὅτι τὸν Τιβέριον κακῶς εἰρήκασιν· ἐμοὶ μὲν γάρ, ἔφασκεν, αὐτοκράτορι ὄντι καὶ τοῦτο ποιεῖν ἔξεστιν, ὑμεῖς δὲ οὐ μόνον ἀδικεῖτε, ἀλλὰ καὶ ἀσεβεῖτε πρὸς τὸν ἄρξαντα ὑμῶν, οὕτω διακείμενοι, καὶ εἴ τι κακὸν ἐποίησεν, ὑφ' ὑμῶν προτρεπόμενος ἔπραξεν· καὶ ὁ Σεϊανὸς ὑφ' ὑμῶν φυσηθεὶς ἀπώλετο.

Cap. 18. Ὅτι Γάϊος Πρίσκον ἀνελὼν διὰ χρήματα καὶ ὀλίγα εὑρὼν ταῦτα θαυμαστὸν λόγον ἐφθέγξατο, ἠπάτησέ με καὶ μάτην ἀπώλετο· ἠδύνατο γὰρ ἐπὶ τούτοις [a]) ζῆν.

LXXXIV. Ὅτι Δομέτιος ῥήτωρ ἄριστος καὶ δεινότατος, φαῦλος ἀνήρ, ἐπὶ τοῦ Τιβερίου γυναῖκα τῶν ἐπισήμων ἐσυκοφάντησεν, ὥστε ἐγγὺς θανάτου γενέσθαι· καὶ συναντήσας αὐτῇ ποτε ἐξετράπη τῆς ὁδοῦ αἰσχυνόμενος·

a) Ἐπὶ τούτοις male deest in edd.. praeter alias varietates. Item deest apud Zonaram XI. 5.

tabat: aitque, hic me Atreum fecit, ego vero ipsum vicissim Aiacem reddam. Ergo illi necessitatem imposuit semet ipsum morte plectendi.

Quod quis vult et optat, idem etiam celerius sibi persuadet.

Lucius quidam Aruntius aetate simul doctrinisque provectus ut vidit Tiberium letali morbo correptum iamque in extremis versantem, imperium autem ad Caium recidere, manus sibi attulit, dicens non posse se, aetate senili, tali domino et iuveni famulari.

Tiberius observata Macronis cum Caio amicitia, recte, 202
inquit, facis, qui occidente sole relicto ad exorientem curris.

C A I U S.

83. Caius Pisoni relegato decem tantummodo famulos concedebat. Illo autem plures dari sibi poscente, iussit eum quotquot vellet sumere, dicens: at etiam milites totidem tibi aderunt.

Post multa commenta Caius ad extremum in senatores invehi coepit, eosque criminibus onerare, quod Tiberio maledixissent. Et mihi quidem, inquit, imperatori hoc quoque facere licet: vos vero non inique solum, verum etiam sceleste agitis, qui principem olim vestrum sic oderitis. Et quidem ille si quid pravum fecit, vobis auctoribus egit. Immo et Seianus adsentationibus vestris inflatus in perniciem decidit.

Caius occiso ob divitias Prisco, quum eas satis modicas mox invenisset, mira verba dixit: decepit me et incassum periit: nam per has quidem opes licebat ei vivere.

84. Domitius orator summus ac disertissimus, sed homo improbus, nobilem matronam sub Tiberio calumniatus in capitis discrimem adduxit: quam quum obviam aliquando habuisset, declinavit a via pudore suffusus. Illa

203 ἐκείνη δὲ πλησίον παραγενομένη ἔφη, θάρσει Δομέτιε, ὅτι οὐ σύ μοι ἐπαίτιος ἀλλ' Ἀγαμέμνων.

CH. 39. Cap. 19. Ὅτι οὗτος ὁ Δομέτιος ἐπίγραμμα ποιήσας εἰς εἰκόνα τοῦ Γαΐου εἶπεν ὅτι εἰκοστὸν ἕβδομον ἔτος ἄγων δεύτερον ὑπάτευσεν· τούτου λαβόμενος ὁ Γάϊος κατηγόρησεν αὐτοῦ ὡς ὀνειδίζοντος τὸ μειρακιῶδες αὐτοῦ καὶ παράνομον καὶ εἰς τὸ συνέδριον αὐτὸν ἤγαγεν ὡς τεθνηξόμενον, καὶ λόγον ποικίλως συγκείμενον εἶπεν, καὶ εἰ ἀπελογήσατο ἐτεθνήκει· ὁ δὲ λέγοντος αὐτοῦ ἐθαύμαζεν καὶ ἐπεκρότει ὡς ἀκροατής τις ἀλλ' οὐ κατηγορούμενος· πληρώσαντος δὲ καθ' ὑπερβολὴν ἐδόκει τὴν δεινότητα τοῦ λόγου θαυμάζειν· καὶ δοθέντος καιροῦ ἀπολογίας εἰς ὀλοφυρμὸν ἐτρέπετο, καὶ τέλος εἰς τὴν γῆν κατέπεσεν ἱκετεύων καὶ ὡς ῥήτορα μᾶλλον οὐχ ὡς Καίσαρα φοβεῖσθαι λέγων· ἐκεῖνος δὲ ὁρῶν ταῦτα καὶ ἀκούων διεχύθη, πιστεύσας ὅτι τῇ τῶν λόγων παρασκευῇ κεκράτηκεν, καὶ ἀπέλυσεν αὐτὸν εἰπών, μηκέτι νόμιζε σαυτὸν δεινὸν ῥήτορα, ὃν καὶ ὕπατον ἀπέδειξεν.

Cap. 19. LXXXV. Ὅτι Σενέκας Ἀννέας [a]) ἅπαντας τοὺς κατ' αὐτὸν ἀνθρώπους σοφίᾳ ὑπερβαλλόμενος ἐπειδὴ λόγον ἐπ' αὐτῷ εἶπεν καλῶς συγκείμενον, ὑπὲρ τούτου καὶ μόνου ἔμελλεν ἀπόλλυσθαι· ἀλλὰ τοῦτον ἀφῆκεν γυναικὶ πεισθεὶς, ᾗτινι συνεκάθευδεν, εἰπούσῃ ὅτι καὶ φθόην ἔχει καὶ οὐκ εἰς μακρὰν τελευτήσει· ἀληθὲς δὲ τοῦτο νομίσας εἶναι συνεχώρησεν αὐτῷ ὅσον οὐδέπω τεθνηξομένῳ [b]).

204 Cap. 22. Ὅτι Γάϊος οὕτως ἦν ἀδιάκριτος περὶ τοὺς φόνους, ὥστε ποτὲ προσενεχθέντων αὐτῷ πολλῶν κατηγορουμένων ἐφ' ᾧ ἐξετάσαι, στῆσαι μὲν αὐτοὺς ἐπὶ στίχον, εἰπεῖν δὲ τὸ ὡς γελοῖον ἐπὶ τοῦ παρόντος λεγόμενον, ἀπὸ τοῦ φαλακροῦ μέχρις ἐκείνου τοῦ κομῶντος πάντας φόνευσον.

Ὅτι αὐτὸς κυβεύων ποτὲ ἐν Γαλλίαις καὶ μαθὼν ὅτι οὐκ ἔστιν ἀργύριον, ἀναστὰς ἐξῄτησε τῶν εὐπόρων ἀπογραφὴν καὶ ἐκέλευσε πολλοὺς ἐξ αὐτῶν φονευθῆναι καὶ τὰ χρήματα αὐτῶν εἰσενεχθῆναι· καὶ ἐλθὼν πρὸς τοὺς συγκυβευτὰς εἶπεν, ἐν ᾧ ὑμεῖς περὶ ὀλίγων φιλονεικεῖτε, ἐγὼ πλῆθος χρημάτων συνήγαγον.

a) Edd. Ἄννιος. Tum et reliqua ibidem oratio variat.
b) Cod. τεθνηξόμενον.

autem prope accedens, bono, inquit, animo esto Domiti; 203
neque enim apud me tu reus, sed Agamemnon.

Idem Domitius scripto in Caii imaginem epigrammate aiebat eum anno aetatis septimo supra vigesimum iam iterum fuisse consulem. Caius comperto epigrammate accusavit Domitium, tamquam sibi exprobrasset puerilem aetatem et non legitimam, pertraxitque eum in senatum, ceu mox moriturum; et ipse orationem ornate compositam recitavit. Quod si Domitius defensionem struxisset, moriendum ei fuerat: verum is, Caio dicente, mirari se significabat, ac veluti ex audientibus quispiam, non ut reus, plaudebat. Quumque Caesar peroravisset, simulabat se orationis eius vim summopere admirari. Mox ei concesso defensionis orandae spatio, in clamores erupit, denique humi stratus supplicem se professus est, seque orationem magis, quam Caesarem formidare dixit. Ille haec cernens audiensque magnopere exhilaratus est, dum putat se orationis apparatu vicisse: absolvensque Domitium cave, inquit, disertum te oratorem deinceps credas. Tum et consulem eundem creavit.

85. Annaeus Seneca, qui cunctos sui temporis homines sapientia superabat, quum orationem pulchre compositam, Caio regnante, recitavisset, ob eam unice rem periturus erat. Sed tamen huic Caius pepercit, feminae concubinae auscultans, quae Senecam phthisi laborare adfirmabat, et non multo post moriturum. Id ita se habere Caius putans indulsit homini ceu brevi vitam cum morte commutaturo.

Caius adeo temere ad caedes ruebat, ut aliquando 204
oblatis ei multis accusatis, de quibus quaestionem instituret, his in ordine collocatis, dixerit illud, quod modo in ridiculis solet, a calvo usque ad comatum illum omnes interfice.

Idem alea ludens in Gallia, ubi se pecunia carere intellexit, consurgens quaesivit locupletium indiculum, iussitque multos ex his interfici, eorumque bona fisco addici. Tum ad collusores reversus, dum vos, inquit, de minutis contenditis, ego pecuniae vim magnam confeci.

CH. 40. LXXXVI. Ὅτι ὁ αὐτὸς Γάϊος συλλαβὼν Κεριάλιον
Cap. 25. καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Παπίνιον βουλευτὰς ἐτιμωρήσατο, ὥστε ἐξειπεῖν τὰς κατ' αὐτοῦ γινομένας ἐπιβουλάς· καὶ εἰ μὲν Κεριάλιος παντελῶς οὐδὲν εἶπεν, παραχρῆμα δὲ ἐπ' ὄψεσιν αὐτοῦ ἀνηρέθησαν, ἐν οἷς ἦν καὶ Βάσσος· καὶ παρεσκεύασε τὸν πατέρα αὐτοῦ μὴ ψευδῶς κατηγορηθέντα μηδὲ ἔγκλημα ἔχοντα παρεῖναι, ἵνα θεάσῃ αὐτὴν ἀναίρεσιν τοῦ παιδός· πυθομένου δὲ τοῦ γέροντος, εἰ ἔξεστιν αὐτῷ μύσαι τοὺς ἀφροδισίους [a]), ἐκέλευσε μετὰ τὸ φονευθῆναι τούτους κἀκεῖνον φονευθῆναι· ὁ δὲ προσποιησάμενος ἔλεγεν, δικαίαν εἶναι τὴν κρίσιν τοῦ βασιλέως· ὡς ἀληθῶς γὰρ καὶ ἐκείνους καὶ ἑαυτὸν τῶν φονέων εἶναι, καὶ πολλοὺς ἄλλους εἶναι τοὺς συνειδότας ἡμῖν· καὶ ἀπαιτηθεὶς εἰπεῖν, εἶπεν
205 πάντας τοὺς πλησίον αὐτοῦ καὶ τοῖς κακοῖς τούτοις ὑπουργοῦντας, καὶ ἔδρασεν ἂν τὰ μέγιστα, εἰ μὴ προαχθεὶς καὶ τοὺς πάνυ γνησίους αὐτοῦ ὠνόμασεν· οὕτω [b]) γὰρ ἠπιστήθη καὶ περὶ τῶν ἄλλων· ἐκεῖνος δὲ ἀνηρέθη.

LXXXVII. Ὅτι ὁ αὐτὸς Γάϊος τόν τε ὕπαρχον [c]) καλέσας καὶ ἄλλους δύω εἰσῆλθεν ἐν χιτωνίσκῳ [d]) καὶ λέγει αὐτοῖς, ἰδοὺ ὑμεῖς τρεῖς ἐστὲ ὁπλισάμενοι, ἐγὼ δὲ μόνος καὶ γυμνός· ἐὰν μισῆτέ με, φονεύσατέ με· ὡς δὲ ἐκεῖνοι εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ προσέπεσον καὶ παρεκάλουν μηδὲν τοιοῦτον περὶ αὐτοῦ ἐννοεῖν, ἀνεχώρησεν δῆθεν πεπεισμένος· πλὴν καὶ αὐτὸς ὕποπτος περὶ τὴν φιλίαν αὐτῶν διέκειτο, κἀκεῖνοι ἐδέδεισαν· ἐκεῖνος δὲ συνέκρουεν αὐτοὺς ἀλλήλοις.

Ὅτι ὁ αὐτὸς ἐκέλευσε τὴν σύγκλητον συναχθῆναι καὶ δῆθεν ἀμνηστίαν αὐτοῖς δέδωκεν, εἰπὼν ὀλίγους πάνυ ἔχειν οἷς ἔτι ὠργίζετο· καὶ πᾶσι τούτοις διπλῆν ἐδίδου τὴν φροντίδα· ἕκαστος γὰρ περὶ ἑαυτοῦ ἐνενόει.

206 Ὅτι Πρωτογένης εἷς τῶν χαλεπωτάτων δηλατόρων δύο
Cap. 26. χάρτας ἀεὶ ἐβάσταζεν, ἐν οἷς τὰς συκοφαντίας ἔγραφεν, καὶ τὸν μὲν μείζονα ὠνόμαζε ξίφος, τὸν δὲ ἥττονα ἐγχειρίδιον· οὗτος εἰσῆλθεν εἰς τὸ συνέδριον, καὶ ὡς εἶδον αὐτὸν οἱ βουλευταί, διὰ τὸ δέος πάντες προσέδραμον καὶ

a) Ita evidenter codex. Verumtamen quis non videt corrigendum esse ὀφθαλμούς? Itaque sic etiam interpretatus sum.

b) Cod. οὐ.

c) Ita cod. ut supra, ὕπαρχον non ἔπαρχον, quod immerito emendabat in Zonarae textu Reimarus.

86. Caius comprehensum Cerealem filiumque eius Papinium senatores excruciavit, ut coniurationes contra se initas revelarent. Etsi autem Cerealis nihil omnino dixit, suspecti tamen coram ipso confestim interfecti fuere: inter quos erat Bassus. Curavit autem ut pater huius, quamquam nec calumnia appetitus neque ullo modo reus, filii supplicio adesset. Tum interrogante sene, an liceret oculos claudere? ille mandavit, ut praedictis occisis senex quoque conficeretur. Hic vero simulata oratione pergebat dicere, iustum esse imperatoris iudicium; vere enim et se et illos sicarios esse, multosque socios coniurationis habere. Tum revelare iussus dixit omnes, qui circa principem versabantur, et eos, qui his improbis subserviebant. Et ingentem tragoediam peracturus erat, nisi 205
etiam sinceros apprime Caii amicos nominavisset; quam ob rem ne in reliquis quidem fides ei habita est. Ceterum ipse necatus fuit.

87. Idem Caius vocato ad se praefecto aliisque duobus, tunicula se indutum obtulit, dixitque eis: en vos tres estis et quidem armati, ego vero solus et inermis: si me odistis, occidite. Quumque illi ad pedes eius procidissent, orantes, ne quid huiusmodi de se ipso cogitaret, recessit utique persuasus. Attamen huic suspecta erat mutua istorum amicitia, neque iidem metu vacabant; donec ipsos Caius discordia inter se commisit.

Idem coacto senatu praeteritorum oblivionem concessit, exceptis, inquit, paucis, quibus adhuc irascebatur. Atque ita cunctis metum duplicavit; unusquisque enim de se sollicitus erat.

Protogenes delatorum atrocissimus duas secum chartas semper habebat, in quibus calumnias exarabat; ha- 206
rumque maiorem appellabat ensem, minorem vero pugionem. Hunc curiam introeuntem ut viderunt senatores, timore perciti omnes accurrebant, eumque manu ap-

d) Cod. *κοιτωνίσκῳ*. Sed quis credat Caium se in lectulo composuisse? Emendavi ergo mitissime lectionem.

ἐδεξιοῦντο καὶ φιλήματι ἠσπάζοντο· βουληθέντος δὲ καὶ τοῦ Σκριβωνίου τοῦτο ποιῆσαι, δεινῶς προσβλέψας ἔφη, καὶ σύ με ἀσπάζῃ οὕτω μισῶν τὸν Καίσαρα; ὥστε πάντας τοὺς βουλευτὰς περιστῆναι καὶ διασπάσαι τὸν Σκριβώνιον· καὶ τοῦτο μαθὼν ὁ Γάϊος ἐθεραπεύθη.

Cap. 26. LXXXVIII. Ὅτι τὸν Γάϊον Γαλάτης τις θεωρήσας αὐτὸν [a]) μέγα ἀνεκάγχασεν· ὁ δὲ νομίσας αὐτὸν ὑπὸ ἡδονῆς γελᾶν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι καὶ λέγει, τίνα με νομίζεις εἶναι; ὁ δὲ, ἐρᾶ αὐτὸ [b]) τὸ ῥῆμα τὸ παρ' αὐτοῦ λεχθέν, ἔφη ὅτι μέγα εἶ παραλήρημα, καὶ οὐδὲν δεινὸν ἔπαθεν· σκυτεὺς γὰρ ἦν καὶ πένης.

Cap. 28. Ὅτι ἡ Μιλωνία μετὰ τριάκοντα ἡμέρας τῶν γάμων τέτοκεν υἱόν, ὃν ἔσχεν ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρός· καὶ τοῦτο ἔλεγεν ὡς θεῷ αὐτῷ ἐκγενέσθαι, ὅτι ἐν τριάκοντα ἡμέραις καὶ ἀνὴρ καὶ πατὴρ ἐγένετο.

CH. 41. Cap. 30. Ὅτι μετὰ τὴν τελευτὴν Γαΐου ὁ δῆμος διὰ τὸ εἰπεῖν αὐτὸν ὅτι ἔδει πάντας ἔχειν ἕνα τράχηλον, ἐμπαίζων αὐτῷ ἔλεγεν, ἡμεῖς ἕνα μὲν αὐχένα οὐκ ἔχομεν, πολλὰς δὲ χεῖρας.

Ὅτι πολλοὶ τῶν συνασελγαινόντων καὶ συνεξημαρτηκό-
207 των αὐτῷ ἤχθοντο καὶ ἐταράττοντο καὶ τοὺς στρατιώτας πολλὰ πειραθέντες καταστῆσαι οὐκ ἠδύναντο, Βαλέριος δὲ Ἀσιατικὸς ἀνὴρ ὑπατευκὼς θαυμαστόν τινα τρόπον κατέπαυσεν· διατρεχόντων γὰρ αὐτῶν καὶ πυνθανομένων, τίς Γάϊον ἀπέσφαξεν, ἵνα δίκην παρ' αὐτοῦ λάβωσιν, ἀνῆλθεν εἰς περιφανὲς χωρίον καὶ ἐβόησεν αὐτοῖς· εἶθε [c]) ἐγὼ αὐτὸν ἀπέκτεινα· καὶ ἐκ τούτου καταπλαγέντες καὶ τὸν ἄνδρα αἰδεσθέντες ἡσύχασαν.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ.

Ex libro 60, 16. CH. 42. LXXXIX. Ὅτι ἀπελεύθερος τοῦ Σαβίνου πρὸς ἐξέτασιν ἐξηνέχθη καὶ ἐλευθέρως ἐλάλησεν· ὁ δὲ Νάρκυσσος ἐπύθετο αὐτοῦ, τί ἂν ἐποίησας, εἰ ἐμονάρχησε Σαβῖνος; ἀπεκρίνατο, ἑστήκειν ὄπισθεν αὐτοῦ καὶ ἐσιώπων. ἐκ τούτου κατακριθεὶς ἀνῃρέθη.

a) Redundat αὐτόν.
b) Cod. αὐτοῦ.
c) [αἴθε *Mai.*]

prehendebant et osculo salutabant. Quumque Scribonius idem facere vellet, ille hunc torve respiciens ait: tu quoque me salutas, qui tantopere Caesarem odisti? Tunc omnes senatores circumventum Scribonium discerpserunt. Quam rem intellectam Caius gratissimam habuit.

68. Homo quidam gallus Caium adspiciens effusum cachinnum sustulit. Hic autem putans, eum voluptate commotum ridere, iussit hominem ad se adduci, rogavitque: quemnam me esse putas? Is autem, ut eius ipso vocabulo utar, existimo, inquit, te insignem esse delirum. Neque idcirco male mulcatus fuit; erat enim pauper coriarius.

Milonia trigesimo post nuptias die filium peperit, quem ex priore viro conceperat. At Caius id sibi tamquam deo evenisse dicebat, qui intra diem trigesimum maritus et pater esset.

Post Caii necem, quia is dixerat cupere se, ut unum omnium collum esset, populus illi illudens aiebat: nos sane unam cervicem non habemus, sed multas manus.

Multi qui apud Caium luxuriae maleficiorumque eius participes fuerant, cura ac terrore angebantur, militesque 207
nullis officiis ad quietem revocare poterant, donec Valerius Asiaticus, vir consularis, mira quadam ratione tumultum sedavit. Namque illis discurrentibus quaerentibusque, quisnam Caium occidisset; is in conspicuum locum progressus exclamavit, utinam ego illum occidissem! qua voce perterriti talemque virum reveriti quieverunt.

CLAUDIUS.

69. Sabini libertus ad quaestionem raptatus libere loquebatur. Narcisso autem interroganti, quidnam fuisset acturus, si Sabinus imperio esset potitus? stetissem, inquit, post illum, et siluissem. Ob id dictum damnatus interiit.

Καὶ Ἀριάμη τις ἐπειδὴ εἶδεν τὸν ἄνδρα ἐν ἰσχάτῳ κινδύνῳ ὄντα, οὐ μόνον οὐ κατεδειλίασεν, ἀλλ' αὐτὴν ἀπέσφαξεν, καὶ τὸν ἄνδρα εἰς τὸ αὐτὸ προεκαλέσατο· λαβοῦσα γὰρ τὸ ξίφος προστέθεικε τῇ οἰκείᾳ γαστρὶ καὶ ἔφησε λέγουσα, ἰδὲ οὐ πονῶ· τοῦτο οὐδέν ἐστιν· ποίησον καὶ σύ· ἐωρακὼς οὖν ἀποθνήσκουσαν κἀκεῖνος ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν· εἰς τοιαύτην γὰρ τάξιν τὰ πράγματα ἐληλύθει, ὥστε ἀρετὴν νομίζεσθαι τὸ αὐτοχειρογενέσθαι.

208 Ὅτι Κλαύδιος τούτων γινομένων συνεχῶς τὸ ὁμηρικὸν ἔλεγεν·

Ἄνδρ' ἀπαμύνασθαι ὅ τέ τι πρότερον χαλεπήνῃ.

CH. 47. Ὅτι Γάλλον τινὰ βουλεῦσαι δυνάμενον καὶ ἔξω διατρί-
60, 29. βοντα σπουδῇ μετεπέμψατο καὶ ἔφη ὅτι χρυσαῖς σε πέδαις δήσω· καὶ περιτέθεικεν αὐτῷ τὸ ἄξίωμα.

Ὅτι ἐν τῷ θεάτρῳ εἶπέν τις ὑποκριτής·

Ἀφόρητά ἐστιν εὐτυχῶν μαστιγίας.

ὥστε πάντα τὸν δῆμον εἰς Πολύβιον τὸν ἀπελεύθερον αὐτοῦ πολλὰ βιαῖα τότε ποιοῦντα ἀποβλέψαι· ὁ δὲ Πολύβιος ἀναστὰς ἐβόησεν· ὁ αὐτὸς ποιητὴς λέγει, ὅτι

Βασιλεῖς ἐγένοντο οἱ πρὶν αἰπόλοι.

XC. Ὅτι Μιθριδάτης ὁ τῶν Ἰβήρων βασιλεὺς συμβαλὼν Ῥωμαϊκῷ στρατεύματι καὶ ἡττηθεὶς ἀπογνούς τε ἑαυτῷ ἐδεήθη λόγον αὐτῷ δοθῆναι, ἵνα μήτε βιαίως ἀποθάνῃ μήτε ἐν ἐπινικίοις εἰσαχθῇ· οὕτως δὲ γενομένου ὁ Κλαύδιος ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ βήματος αὐτὸν ἐδέξατο καὶ ἀπειλητικῶς αὐτῷ διελέγετο· ὁ δὲ ἄλλα τέ τινα μετὰ παῤῥησίας ἀπεκρίνατο καὶ τοῦτο προσεπήγαγεν, ὅτι ἐγὼ οὐκ ἠνέχθην πρός σε, ἄλλα ἀφῖγμαι· εἰ δὲ ἀπιστεῖς, ἄφες με καὶ ζήτει·

209 Ὅτι τῶν Βρεττανῶν ἄρχων Καρτάκης κατασχεθεὶς εἰς Ῥώμην ἀνεπέμφθη· ὄντινα ἐπὶ βήματος ὁ Κλαύδιος χλαμύδα φορῶν εἰσήγαγεν· ὃς καὶ συγγνώμης ἔτυχε σὺν γαμετῇ καὶ τοῖς παισὶν ἐν Ἰταλίᾳ διάγων· καί ποτε περινοστήσας τὴν πόλιν καὶ ἰδὼν [a]) τὸ μέγεθος αὐτῆς καὶ τὴν λαμπρότητα τῶν οἰκιῶν, διὰ τί ἔφη τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα κεκτημένοι τῶν σκηνῶν ἡμῶν ἐπιθυμεῖτε;

[a) *Maius* εἰδών.]

Ariame praeterea quaedam ut vidit virum in extremo periculo constitutum, nedum timori succubuit, sed ipsa sibi vitam eripuit, virumque ut idem faceret, adhortata est. Quippe gladium arreptum ventri suo admovit, coniecitque dicens, en non doleo; nullius negotii res est: tantumdem facito. Ille morientem videns se ipsum pariter iugulavit. Ea quippe rerum conditio erat, ut mors voluntaria virtutis loco haberetur.

Claudius dum huiusmodi caedes fierent, homericum 208
illud semper dicebat:

Virum ulcisci qui prior aliqua re infensus fuerit.

Gallum quendam, qui senatorio munere fungi poterat, sed peregre vitam degebat, studiose ad se vocavit; teque, ait illi, pedicis aureis devinciam: atque eum dignitate exornavit.

In theatro recitavit histrio versiculum:

Intolerandus est felix mastigia.

ita ut populus universus ad Polybium Claudii libertum, qui tunc multa per vim faciebat, respexerit. Consurgens vero Polybius exclamavit: at enim poeta idem ait,

Reges sunt facti qui erant caprarii.

90. Iberorum rex Mithridates pugna cum Romanis conserta victusque, et rebus suis desperatis, fidem sibi dari postulavit, neque violentam mortem se obiturum, neque in triumpho ductum iri. His pactis Claudius illum pro tribunali sedens Romae excepit, et minacibus verbis adlocutus est. Is autem quum alia libere respondit, tum etiam addidit: ego ad te non sum ductus, sed veni; quod si minime credis, missum me fac et experire.

Britannorum princeps Cartaces Romam captivus missus est, quem Claudius chlamydatus in solio sedens excepit. Idem cum uxore et liberis venia impetrata in Italia vitam exegit. Quo tempore urbem perlustrans et magni- 209
tudinem eius aediumque splendorem considerans, curnam, inquit, tot taliaque habentes mapalium vos nostrorum cupiditas tenet?

CH. 50. Cap. 33. Ὅτι [μετὰ [a])] Γαλλικανὸν τὸν ῥήτορα παρὰ Κλαυδίου εἰς ποταμὸν ῥιφέντα ὁ Ἄφρων ῥήτωρ ἐν τῷ συνηγορῆσαι εὐδοκιμῶν παρεκλήθη ὑπό τινος παρὰ τῷ Κλαυδίῳ ὑπὲρ αὐτοῦ συνηγορῆσαι, ἔφησεν, καὶ τίς σοι εἶπεν ὅτι κρεῖσσον Γαλλικανοῦ [b]) νήχομαι;

CH. 54. Cap. 35. Ὅτι ὁ Νέρων περὶ Κλαυδίου ἀστείως ἐφθέγξατο· ἔν τινι γὰρ συσσιτίῳ εἰσκομισθέντων μυκήτων, εἰπόντος τινὸς ὡς οἱ μυκῆται [c]) θεῶν βρῶμά εἰσιν, ἐκεῖνος ἔφη, ἀληθές· καὶ γὰρ ὁ πατήρ μου μυκήτην φαγὼν ἀπεθεώθη.

N E P Ω N.

Ex libro LXI. 2. XCI. Ὅτι τεχθέντος τοῦ Νέρωνος λέγεταί τις ἐκ τῆς τῶν ἀστρῶν κινήσεως προειρηκέναι, ὅτι καὶ βασιλεύσει καὶ τὴν μητέρα φονεύσει· ὅπερ ἀκούσασαν τὴν Ἀγριππίναν πρὸς ταῦτα βοῆσαι, μόνον βασιλευσάτω καὶ ἀποκτεινάτω με· ὕστερον δὲ πάνυ μετέγνω.

Cap. 7. Ὅτι ἡ Ἀκτὴ ἐπέπρατο μὲν ἀπὸ Ἀσίας, σφόδρα δὲ ἠγαπᾶτο ὑπὸ Νέρωνος ὑπὲρ τὴν Ὀκταβίαν γαμετήν· ὡς δὲ πολλὰ ποιοῦσα οὐκ ἴσχυσε μεταγαγεῖν αὐτόν, ἐπὶ πάντων σφοδρῶς αὐτῷ ἐπηνέχθη βοῶσα, ὡς αὕτη ἂν αὐτοκράτορα ἀπέδειξεν, ὥσπερ δυναμένη διὰ τούτου τὴν μοναρχίαν αὐτοῦ ἀφελέσθαι, οὐκ εἰδυῖα ὅτι ἡ μοναρχία παρὰ ἰδιώτου διδομένη εὐθὺς τὸν λαμβάνοντα κύριον αὐτοῦ δεδωκότος καθίστησιν, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ δι' αὐτὸν οἱ διδόντες ἀπόλλυνται.

CH. 58. Cap. 11. XCII. Ὅτι ὁ Νέρων καὶ ὁ Ὄθων ἀμφότεροι μιᾷ γυναικὶ ἐχρῶντο· ἐδόκουν [d]) γὰρ ἑαυτοὺς σφόδρα ἀγαπᾶν ἐκ τῆς τοῦ βίου ὁμοιότητος· ὥστε ποτὲ τὸν Ὄθωνα εἰπεῖν αὐτῷ· οὕτω με Καίσαρα ἴδῃς· καὶ οὐδὲν διὰ τοῦτο κακὸν ἔπαθεν· τοιοῦτο δὲ μόνον ἀντήκουσεν, ὅτι οὐδὲ ὕπατόν σε ὄψομαι.

CH. 59. Cap. 13. Ὅτι μετὰ τὴν ἐπιβουλὴν ἡ Ἀγριππίνα διασωθεῖσα καὶ τὸν Ἀνίκητον παρὰ Νέρωνος ἐπ' αὐτὴν ἀποσταλέντα ἰδοῦσα

a) Deest in cod. haec praepositio.
b) Edd. et Zon. *Γαλλίκου.*
c) Ita scribitur in cod.

Post Gallicanum rhetorem a Claudio in flumen prolectum, Afer orator patrociniis clarus a quodam rogatus, ut pro se apud Claudium causam oraret; quis te inquit, certiorem fecit me peritius Gallicano natare.

Neronis fertur argutum de Claudio dictum. Namque inlatis in convivium boletis et dicente quodam, boletos esse deorum cibum; vere, Nero inquit, dicis; nam et pater meus boleto vorato deus factus est.

NERO.

91. Nato Nerone fertur quidam ex astrorum motu praedixisse, regnaturum illum matremque occisurum. Quo intellecto Agrippina, tantum, inquit, regnet meque interimat. Verumtamen postea magnopere eam paenituit.

Acten venalem ex Asia famulam vehementer amabat prae coniuge Octavia Nero, quae ubi diu connisa revocare hunc ab illo amore non potuit, incredibiliter illi offensa exclamavit, se eum imperatorem fecisse, quasi eundem idcirco posset imperio quoque spoliare: ignara scilicet, etiamsi regnum a privato conlatum fuerit, statim eum qui accipit, ipsius quoque dantis dominum fieri; immo ab eodem plerumque eos, qui imperium dederant, exitium nancisci.

92. Nero et Otho eiusdem feminae consuetudine uterque utebantur; valde enim inter se amabant propter morum similitudinem. Itaque et Otho dixit illi aliquando, sic me caesarem videas! Neque propterea mali aliquid ei accidit; tantum ei Nero dixit, ne consulem quidem te videbo.

Agrippina ex insidiis elapsa statim atque Anicetum a Nerone missum conspicata est, lecto prosiliit vestemque

d) Verbum *δοκέω* saepe redundat. Itaque *ἐδόκουν ἀγαπᾶν* idem heic est atque *ἠγάπων*.

εὐθέως τῆς κοίτης ἀνεπήδησεν καὶ τὴν ἐσθῆτα ἐῤῥῆξε καὶ
Cap. 14. τὴν γαστέρα ἀπογυμνώσασα, παῖε ἔφη ταύτην, Ἀνίκητε, παῖε, ὅτι Νέρωνα τέτοκεν· ἰδὼν δὲ αὐτὴν τεθνηκυῖαν ὁ Νέρων ἀνόσιόν τι ῥῆμα ἐφθέγξατο, οὐκ ᾔδειν ὅτι τοιαύτην εὐπρεπῆ μητέρα εἶχον.

Ὅτι Θρασέας βουλευτὴς ἀναιρούμενος ὑπὸ Νέρωνος ἔφη, εἰ μὲν ἐμὲ μόνον ὁ Νέρων φονεῦσαι ἔμελλεν, ἤλγουν·
Cap. 15. εἰ δὲ τῶν σφόδρα ἐπαινούντων αὐτὸν οὐ φείδεται, οὐδὲν χεῖρόν μοι ἐντεῦθεν γενήσεται· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν συναπόλλυνται, ἐμοῦ δὲ μνήμη γοῦν τις εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἔσται· ὁ γὰρ Νέρων ἀποκτεῖναι μὲν δύναται, ἀπολέσαι [a]) δὲ οὐ δύναται.

XCIII. Ὅτι εἰσιόντος Νέρωνος εἰς τὴν Ῥώμην τοὺς τῆς Ἀγριππίνης ἀνδριάντας καθεῖλον· μὴ φθάσαντες δὲ
211 ἕνα ἀποτεμεῖν ῥάκος αὐτῷ ἐπέβαλον, ὥστε δοκεῖν ἐγκαλύπτεσθαι· καί τις παραχρῆμα ἐπιγράψας προσέπηξε τῷ ἀνδριάντι, ἐγὼ αἰσχύνομαι καὶ σὺ οὐκ αἰδῇ;

Ὅτι περιεφέρετο καὶ ἰαμβεῖον,

Cap. 16. Νέρων [b]) Ὀρέστης Ἀλκμαίων μητροκτόνοι [c]).

Ὅτι Νέρων πολλοὺς ἐπὶ τυραννίδι φονεύων παρὰ Σενέκα ἀποτρέπεται αὐτὸ τοῦτο εἰπόντος, ὡς ὅσους ἂν φονεύ-
Cap. 18. σῃς, τὸν μετὰ σὲ μέλλοντα βασιλεῦσαι φονεῦσαι οὐ δύνασαι.

Ex libro LXII. CH. 62. Ὅτι ποτὲ λέγοντος τοῦ Νέρωνος, ὡς πάντως ἀπολύω τὴν Ὀκταβίαν καὶ οὐ συνοικῶ αὐτῇ, μετὰ παῤῥησίας εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὁ Βοῦῤῥος, οὐκοῦν καὶ τὴν προῖκα αὐτῆς ἀπόδος τουτέστιν τὴν μοναρχίαν· τοῦ γὰρ πατρὸς αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μοναρχία.

Ὅτι ποτὲ περὶ τοῦ αὐτοῦ Βοῦῤῥος πράγματος ἐρωτηθεὶς δεύτερον, ἔφη περὶ ὧν ἅπαξ εἶπον δεύτερον μή με ἐρώτα.

XCIV. Ὅτι ἡ Πυθιὰς τῶν ἐν τῷ κοιτῶνι Ὀκταβίας μία οὖσα καταψεύσασθαι [d]) αὐτῆς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλὰ καὶ πλείστας βασάνους ὑπομείνασα ἀπώμνυτο μήποτε αὐτὴν ἡμαρτηκέναι εἰς τὴν κοίτην τοῦ Νέρωνος· καί ποτε τοῦ Τεγιλλίνου σφοδρῶς αὐτὴν [e]) ἐπικειμένου καὶ λέγοντος

a) Edd. βλάψαι.
[b) Maius Ὀρήστης. deinde scr. Ἀλκμεών.]

scindens ac ventrem nudans, feri hunc, ait, feri, qui Neronem peperit. Porro extinctam perlustrans Nero, impium sane verbum dixit, nesciebam me tam pulchram matrem habere.

Thraseas senator dum Neronis iussu occideretur ait: si me unum Nero occisurus fuisset, dolerem equidem; nunc cum ille ne summis quidem suis laudatoribus parcat, haud ego peiore fortuna sum: nam et illi aeque pereunt; mei autem memoria aliqua in posterum tempus erit: Nero enim occidere me potest, destruere non potest.

93. Nerone Romam ingrediente, Agrippinae statuae diruebantur; quarum unam quum satis tempestive revel- 211
lere non potuissent, panniculum illi iniecerunt, ut obtegi ea videretur. Statim vero nescio quis epigraphen statuae applicuit: ego verecundor et te non pudet?

Erat quoque in ore vulgi iambus:

Nero, Orestes, Alcmaeon matricidae.

Nero dum multos adfectatae tyrannidis reos interficeret, a Seneca demum retentus est monente, quantumvis ille caedibus grassaretur, numquam tamen fieri posse, ut futurum regni sui successorem occideret.

Neroni adfirmanti se omnino nuncium Octaviae remissurum, neque eum ea diutius in matrimonio victurum, Burrhus audacter dixit: ergo et dotem illi restitue, id est, imperium, quod ab eius parente habes.

Burrhus de re eadem rursus interrogatus, ait: de quo semel dixi, denuo ne me roges.

94. Pythias Octaviae cubicularia ut falsum adversus hanc testimonium diceret, non est inflexa: immo plurimos perpessa cruciatus, deieravit nunquam Octaviam in Neronis torum peccasse. Et Tigillino graviter aliquando

c) Cod. μετροκτόνος.
d) Cod. καταψασθαι.
e) Ita cod. pro αὐτῇ.

ὁμολογῆσαι τὰ κακὰ ἃ ἐποίησεν ἡ δέσποινά σου, κἀκείνη προσπτύσασα εἰς τὴν ὄψιν αὐτοῦ εἶπεν, Τιγιλλῖνε τὸ αἰδοῖον τῆς δεσποίνης μου τοῦ στόματός σου καθαρώτερόν ἐστι.

Cap. 14. Ὅτι ὁ Νέρων τὰ κακὰ τῶν ἑαυτοῦ συγγενῶν εἰς γέλωτα καὶ ἀστειότητα εἶχεν.

212 Ὅτι Παύλου τοῦ ἀποστόλου τῆς κεφαλῆς προσενεχθείσης Νέρων οὐκ ἤδειν ἔφη, ὅτι τοιαύτην μεγάλην ῥῖνα ἔχει· ὥσπερ φεισόμενος αὐτοῦ, εἰ τοῦτο προεγνώκει.

Ὅτι Θρασέας τις γνώμην ἀπεφήνατο· ἀνδρὶ βουλευτῇ ἐσχάτην εἶναι τιμωρίαν τὴν φυγήν.

Cap. 18. Ὅτι ἐπὶ τοῦ μεγάλου καὶ περιβοήτου ἐμπρησμοῦ τῆς Ῥώμης ἐλέχθη τοιοῦτόν τι λόγιον,

Ἔσχατος Αἰνεαδῶν μητροκτόνος [a]) ἡγεμονεύσει.

ὅτι ἐπὶ αὐτοῦ ἐπερατώθη τὸ γένος Ἰουλίου, ὅπερ ἀπὸ Αἰνείου

CH. 65. κατήγετο· μετὰ Νέρωνα γὰρ οὐκέτι Ἰουλίου γένος ἀλλ' ἕτε-

Cap. 24. ροι Ῥωμαῖοι ἐβασίλευσαν.

XCV. Ὅτι πολλοί τινες ἐβουλεύσαντο κατὰ τοῦ Νέρωνος. ὡς δὲ ἐγνώσθη τοῦτο Νέρωνι, Σουλπίκιος Ἄσπερος ὁ ἑκατόνταρχος ἐρωτηθεὶς τὴν αἰτίαν τῆς ἐπιθέσεως, ἔφη, ὅτι ἄλλως σοι βοηθῆσαι οὐκ ἠδυνάμην οὐδὲ παῦσαι ἀσχημονοῦντα, εἰ μὴ διὰ τοῦ ἀνελεῖν σε.

Ὅτι καὶ Φλάβιος Σούβριος ἐρωτηθεὶς ἔφη, ἐφιλήσαμέν σε ἐλπίσαντες ἀγαθόν σε αὐτοκράτορα ἔσεσθαι· ἐμίσησα

213 δὲ, ὅτι τὰ καὶ τὰ ποιεῖς· ἐγὼ γὰρ οὔτε ἁρματηλάτῃ οὔτε κιθαρῳδῷ δουλεύειν δύναμαι.

Ὅτι τὸν Σπόρον τὸν ἐκτομίαν ἔχοντος τοῦ Νέρωνος ὡς γυναῖκα, εἴς τις τῶν ἐν Ῥώμῃ συνόντων αὐτῷ καὶ πρὸς φιλοσοφίαν παρεσκευασμένος ἐρωτηθείς, εἰ ἀρέσκεται τοῖς γάμοις καὶ τῷ συνοικεσίῳ, εὖ γε ἔφη ποιεῖς ὦ Καῖσαρ τοιαύταις συνοικῶν· αἴθε καὶ ὁ σὸς πατὴρ τὸν αὐτὸν ζῆλον ἔσχεν καὶ τοιαύτῃ συνῴκησε γαμετῇ, δεικνὺς ὡς εἰ τοῦτο ἐγεγόνει, οὐκ ἂν οὗτος ἐτέχθη καὶ μεγάλων κακῶν ἐλευθεροῦτο ἡ πολιτεία.

Cap. 29. Ὅτι ἐπαγγελλομένου Νέρωνος ὡς τετρακόσια γράφειν βιβλία πολλὰ αὐτὰ εἶναι ἔφη Ἀννέας Κορνοῦτος καὶ μη-

a) [*Mai.* βασιλεύσει uti legitur in codice. Illud edd. habent et prob. Mai.]

instante, atque ut dominae noxas diceret imperante, illa in eius faciem exspuens, muliebria, inquit, dominae meae ore tuo, Tigilline, puriora sunt.

Nero consanguineorum suorum calamitates in risum festivitatemque trahebat.

Nero capite Pauli Apostoli ad se allato, nesciebam, 212
inquit, talem tamque grandem nasum habere: quasi scilicet ei parsurus, si id antea cognovisset.

Thraseae effatum est viro senatorio supremam esse poenam exilium.

Magni illius ac celebris Romanae urbis incendii tempore hoc oraculum deditum in vulgus est:

Ultimus Aeneadum parricida regnabit.

quia scilicet Iulii genus ab Aenea usque deductum in Nerone desiit: post hunc enim haud iam Iulii progenies sed alii Romani imperaverunt.

95. Quum multi adversus Neronem conspiravissent, idque tyrannum non latuisset, Sulpicius Asper centurio conspirandi causam rogatus ait: quia tibi aliter mederi nequibam neque a turpitudine revocare, nisi necem inrogarem.

Flavius item Subrius interrogatus ait: amavimus te, quia bonum te imperatorem fore speravimus; nunc odi, 213
quoniam haec et illa facis, neque ego vel aurigae vel citharoedo servire queo.

Quum Porum exsectum in uxoris loco haberet Nero, quidam Romae familiariter cum eo versans et philosophia instructus, rogatus an ei placerent tales nuptiae atque convictus: bene, inquit, Caesar facis, dum hoc matrimonio uteris; atque utinam et pater tuus parem mentem gessisset et cum huiusmodi uxore versatus esset! si id ita gestum fuisset, neo umquam huno natum, et magnis remp. malis liberatam fore.

Nerone spondente se quadringentos libros scripturum, multi profecto hi sunt, inquit Annaeus Cornutus, ne-

δένα αὐτὰ δύνασθαι ἀναγινώσκειν· εἰπόντος δὲ Νέρωνος, καὶ Χρύσιππος, ὃν ἐπαινεῖς καὶ ζηλοῖς πολλῷ πλείονα ἔγραψεν· ἀπεκρίνατο ἐκεῖνος, ἀλλ' ἐκεῖνα χρησιμωτάτων ἀνθρώπων βίος ἐστὶ, καὶ διὰ τοῦτο ἐφυγαδεύθη.

H. 66. XIII. 2 XCVI. Ὅτι Τιριδάτης δέδωκε τῷ Νέρωνι τὸν ἀκινάκην εἰπὼν ἀπολήψεσθαι αὐτόν, ὅτ' ἂν ἐξέρχηται.

Cap. 5. Ὅτι Τιριδάτης εἶπε πρὸς Νέρωνα· δέσποτα, Ἀρσάκου μὲν ἔγγονός εἰμι, Οὐολογέσσου δὲ καὶ Πακόρου τῶν βασιλέων ἀδελφός, σὸς δὲ δοῦλος· καὶ ἦλθον πρὸς σὲ προσκυνήσων σὲ τὸν ἐμὸν θεὸν ὡς καὶ τὸν Μίθραν, καὶ ἕσομαι τοῦτο ὅ τι ἂν σὺ κελεύσῃ· σὺ γάρ μοι καὶ μοῖρα εἶ καὶ τύχη· ὁ δὲ Νέρων ἔφη· εὖ γε ἐποίησας δεῦρο ἐλθών, ἵνα καὶ παρὼν εὐφράνῃς με καὶ παρόντος μου ἀπολαύσῃς· ἃ γάρ
214 σοι οὔτε πατὴρ κατέλιπεν οὔτε ἀδελφοὶ δόντες ἐτήρησαν, ταῦτα ἐγὼ χαρίζομαι καὶ βασιλέα τῆς Ἀρμενίας ποιῶ· ὡς ἂν μάθητε καὶ σὺ κἀκεῖνοι, ὅτι καὶ ἀφαιρεῖσθαι βασιλείας καὶ δωρεῖσθαι δύναμαι.

Cap. 6. Ὅτι διὰ τὴν κιθαρῳδίαν καὶ τὰ λοιπὰ ἀσχήμονα ἀπεστράφη Τιριδάτης τὸν Νέρωνα καὶ τὸν Κουρβούλωνα πολλὰ ἐπῄνεσεν, ἑνὶ μόνῳ μεμφόμενος αὐτῷ, ὅτι τοιοῦτον δεσπότην ἔφερεν· ὅπερ οὐδὲ πρὸς αὐτὸν τὸν Νέρωνα ἀπεκρύψατο· εἶπεν γάρ ποτε ἐπὶ αὐτοῦ, ἀγαθὸν ὦ δέσποτα ἀνδράποδον Κουρβούλωνα ἔχεις.

Ὅτι θεώμενος Τιριδάτης ποτὲ παγκράτιον, ἐπειδὴ εἶδεν θάτερον τῶν παγκρατιαστῶν πεσόντα καὶ τυπτόμενον ὑπὸ τοῦ ἀντιπάλου, ἔφη, ἄδικος ἡ μάχη· οὐ γὰρ δίκαιον τὸν πεσόντα τύπτεσθαι.

Cap. 7. XCVII. Ὅτι πρὸς Οὐολόγεσσον ἔγραψε Νέρων τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν πρὸς a) αὐτόν· ὁ δὲ οὐκ ἠνέσχετο· καίτοι πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ παρενοχλούμενος ἀντεπέστελλέν οἱ b), ὅτι πολύ σοι ῥᾷον ἢ ἐμοί ἐστιν τοσαύτην θάλασσαν παραπλεῦσαι· ἐὰν οὖν εἰς τὴν Ἀσίαν ἔλθῃς, τότε συνθησόμεθα, ποῦ δυνάμεθα συμβαλεῖν ἀλλήλοις.

a) [*Mai.* αὐτόν.]

b) Ita cod. οἱ cum aspero spiritu sine accentu; quam reapse huius pronominis in tertio casu veram esse scripturam praeclare docet Suidas, ut iam a nonnullis notatum fuit: οἱ ἀντὶ τοῦ αὐτῷ

moque eos legere poterit. Subdente Nerone, atqui etiam Chrysippus, quem dilaudas atque sectaris, multo plures conscripsit; respondit Cornutus, at illi perutilium hominum res sunt. Ob id dictum vertere solum iussus est.

Tiridates acinacem Neroni tradens dixit, se illum quum abiret repetiturum.

96. Tiridates apud Neronem sic elocutus est: Arsacis, domine, genus sum, Vologaesi Pacorique regum frater, tuus autem famulus. Porro adsum ut te numen meum, haud secus quam Mithram, venerer: is autem deinceps, quem tu iusseris, futurus sum: nam tu fatum fortunaque mea es. Huic Nero respondit: bene est, quod huc veneris, ut et ego te praesente gaudeam et tu vicissim mea praesentia fruaris. Ego vero quae tibi neque 214
pater reliquit neque fratres qui dederant conservaverunt, ultro largior teque Armeniae regem constituo. Sic enim tu pariter illique noscetis, meae potestatis esse regna eripere ac donare.

Propter citharae studium et reliquas turpitudines fastidiebat Neronem Tiridates: multumque laudabat Corbulonem, uno excepto quod talem dominum ferret, id quod ne ipsum quidem Neronem celavit; dixit enim ei aliquando: bonum habes, domine, mancipium Corbulonem.

Tiridates pancratium spectans, ubi iam stratum pancratiasten ab adversario percuti vidit, iniquum est, inquit, certamen, neque enim eum qui cecidit percuti aequum est.

97. Ad Vologaesum scripserat Nero, ut ad se veniret; id quod ille facere non est passus. Sed quum saepe nec sine molestia flagitaretur, respondit per litteras, facilius esse Neroni quam sibi tantum maris navigare. Quod si in Asiam, inquit, veneris: tuno constituemus, ubinam capita conferre possimus.

δασύνεται μόνον. Et sic habet perpetuo Vaticanus codex tum in Diodoro tum etiam in Dione ut retro non semel monui, quamquam ego perperam rescripsi *οἳ* pro *οἱ*. [Correctum est semper.]

Cap. 8. Ὅτι περιοδονίκην [ἡ βουλὴ] ἔλεγεν εἶναι Νέρωνα [a]· οὐ γὰρ ἠρκεῖτο εἰς τὰ λοιπὰ θέατρα, ἀλλὰ καὶ ἀπεδήμει.

Ὅτι ἀγανακτήσαντος αὐτοῦ πρός τινα, ὅτι λέγοντος αὐτοῦ ἐσκυθρώπασεν καὶ οὐ σφόδρα ὑπερεπῄνεσεν, ἀπε-
215 δίωξεν αὐτὸν ἐπιτρέψας μὴ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ· καὶ ὡς οὐκ ἐδέχετο αὐτὸν ἐκείνου εἰπόντος καὶ ποῦ ἀπέλθω; ὁ Φοῖβος ὁ ἀπελεύθερος τοῦ Νέρωνος ἀπεκρίνατο αὐτῷ, εἰς κόρακας.

CH. 67. Cap. 10. Ὅτι ἐρωτωμένου τινὸς τί ποιεῖ ὁ αὐτοκράτωρ; ἀπεκρίνατο ὅτι τίκτει· τὴν γὰρ Λανάϊκην [b] ὑπεκρίνατο.

Ὅτι ἀπὸ Δελφῶν ταχέως ἐξῆλθε λέγων, ὅτι ζηλοτυπεῖ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ὁ Ἀπόλλων.

Ὅτι Νέρων ποτὲ εἶπεν μήτε αὐτὸν χωρὶς Τιγιλλίνου μήτε Τιγιλλῖνον χωρὶς Νέρωνος ζῆν.

CH. 68. Cap. 26. XCVIII. Ὅτι Νέρων ἔγραφε μὲν ἐπιβουλὴν τὴν Γάλβα καὶ τὴν ἀναγόρευσιν εἰς Ῥώμην τῇ βουλῇ· αὐτὸς δὲ οὐ παρεγένετο· καὶ προσετίθει δῆθεν ἀπολογούμενος, ὅτι ἐβρογχίασεν· καθάπερ καὶ ἐπὶ τῷ ᾆσαι τὴν Ῥώμην καταλαμβάνων.

Cap. 23. Ὅτι ἡ γερουσία μαθοῦσα τοῦτο τὸ περὶ τοῦ Βίνδικος καὶ Γάλβα πάντα τὰ εἰωθότα ἐπὶ τοῖς νεωτερίζουσι κατὰ Βίνδικος ἐψηφίζετο· ἐπηγγείλατο δὲ Νέρων τῷ ἀναιροῦντι τὸν Βίνδικα καὶ κομίζοντι πρὸς αὐτὸν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διακοσίας καὶ πεντήκοντα μυριάδας ἐπιδώσειν δραχμῶν· ὅπερ μαθὼν ὁ Βίνδιξ ἀπεκρίνατο τοῖς εἰρηκόσιν, ὅτι ἐγὼ δὲ τῷ φέροντι τὴν κεφαλὴν Λομιτίου τὴν ἐμαυτοῦ ἀντιδίδωμι.

Cap. 26. Ὅτι ἐν πολλῷ θορύβῳ τῶν πραγμάτων ὄντων, ὁ Νέρων τοὺς βουλευτὰς μετεπέμψατο· οἱ δὲ μετὰ σπουδῆς συνῆλθον οἰόμενοί τι βουλεύσασθαι αὐτὸν περὶ τῶν παρόν-
216 των· ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, εὕρηκα τρόπον πῶς ἂν ἡ ὕδραυλις τρανότερον φθέγξηται.

Cap. 27. Ὅτι ἔλεγε πολλὰ [c] καὶ πολλάκις πρὸς τοὺς οἰκείους ὁ Νέρων, ὅτι κἂν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐκπέσωμεν, ἄλλη τέχνη ἡμᾶς διαθρέψει· τοσοῦτο μανίας ἐληλάκει, ὅτι μετὰ αὐτοκρά-

[a] *Mai. Νέρωνι.*]

b) Edd. *Κανάκην.* Ita etiam Suetonius cap. XXI; eamque ve-

Senatus periodonicen vocabat Neronem; neque enim his et aliis theatris contentus erat, verum etiam peregrinabatur.

Nero iratus cuidam propterea, quod ipsi recitanti severo vultu adstiterat, neque se magnopere laudaverat, abegit illum, vetuitque ne umquam sibi appareret. Quumque eum reapse non admitteret illeque diceret, quonam 215
pergam? Respondit Phoebus Neronis libertus ad Gemonias.

Idem homini roganti quid faceret imperator, respondit eum parturire; agebat enim in scena Danaen.

Delphis quidam festinanter venit nuntians Apollinem Neronis voci invidere.

Nero interdum dicebat, neque se sine Tigillino, neque sine Nerone Tigillinum vivere.

98. De Galbae coniuratione purpuraque ab eo sumta Nero Romam ad senatum perscripsit. Quod autem ipse non veniret raucitatem excusabat: quasi vero Romae canendi causa esset adfuturus.

Senatus Galbae et Vindicis motibus, cognitis, cuncta quae adversus perturbatores fieri solent de Vindice decrevit. Tum Nero ei qui Vindicem occideret atque ad se caput eius adferret sestertium centies daturum se denuntiavit. Quo intelleoto Vindex iis, qui narraverant, dixit, ego ei qui ad me Domitii caput detulerit, meum rependam.

Magno rempublicam turbante tumultu Nero senatores ad se vocavit; qui quum propere convenissent, propterea quod existimarent, eum de praesentibus rebus deliberaturum: ille iis dixit: comperisse se rationem, qua hy- 216
draulus liquidiorem sonum deinceps redderet.

Nero suis familiaribus saepe aiebat: etiamsi imperio excíderimus, alia nos ars sustentabit. Eo scilicet insaniae devenerat, ut post imperatoriam dignitatem putaret,

riorem esse lectionem ipsa innuit Vaticana scriptura *Δαναΐχην* pro *Δανάην*.

c) Ita cod.

τορα ἀρχὴν ἐνόμιζεν ἐξεῖναι αὐτῷ καὶ ἰδιωτεῦσαι καὶ κιθαρίζειν.

Ὅτι οὐδενὶ ἀνέλπιστος ἦν ἡ ἐγχείρησις τῆς βασιλείας ἐν τηλικαύτῃ γενομένῃ ταραχῇ.

ΓΑΛΒΑΣ ΚΑΙ ΟΘΩΝ.

Ex libro LXIV. CH. 68. XCIX. Ὅτι τοῖς δορυφόροις ἀπαιτοῦσι τῷ Γάλβᾳ ἅπερ ὑπέσχετο, ὁ Νυμφίδιος ἔφη, ἡμεῖς καταλέγειν στρατιώτας εἰώθαμεν ἀλλ' οὐκ ἀγοράζειν.

Ὅτι τινὲς τῶν ἰδίων δούλων κατεφρόνησαν, βουλόμενοι κακῶν δούλων ἀπαλλαγῆναι.

CH. 69. Cap. 6. Ὅτι μαθὼν παρὰ στρατιώτου Γάλβας, ὡς Ὄθωνα ἀπεκεφάλισεν, εἶπε· καὶ τίς σοι τοῦτο ποιῆσαι ἐκέλευσεν;

Ὅτι ὁ αὐτὸς ἀποθνήσκων ὑπὸ τῶν ἐπιβουλευόντων τοῦτο μόνον εἶπεν, τί γὰρ κακὸν ἐποίησα;

CH. 69. Cap. 7. 217 Ὅτι ὡς ἔμελλεν ἡ δίκη τὸν Ὄθωνα μετιέναι, ὥσπερ σὺν εἰς ἀνάγκην καταστὰς πολλάκις ἔλεγε τὴν δημώδη ταύτην παροιμίαν, τί γάρ με ἔδει μακροῖς αὐλοῖς αὐλεῖν· λέγεται δὲ αὕτη ἐπὶ τῶν ἔξω τι τῶν ἁρμοζόντων αὐτοῖς ἐπιτηδευόντων [a]).

Ὅτι καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις ἐταράττετο, ἀλλ' οὐκ ἦν ἀποφυγὴ τοῦ λοιποῦ.

Ὅτι οἱ στρατιῶται παῤῥησίας λαβόμενοι, ἐπεχείρησαν τοὺς βουλευτὰς ἀνελεῖν, καὶ ἐπέλεγον, ὡς οὐ δύναται ὁ Ὄθων τοῦ συνεδρίου τούτου ὄντος μοναρχῆσαι.

Cap. 9.

Cap. 10. Ὅτι ὁ Ὄθων παραταξάμενος πρὸς Βιτέλλιον καὶ εἰπὼν μὴ δύνασθαι μάχην ὁμοφύλων ἀνδρῶν ἰδεῖν καὶ ἀναχωρήσας ἡττήθη.

Ὅτι ὁ Ὄθων ὀλιγοχρόνιος γενόμενος ἕνεκεν τούτου τὴν ἀσέλγειαν τοῦ βίου ἐσκέπασεν.

ΒΙΤΕΛΛΙΟΣ.

CH. 69. Ex libro LXV. 1. C. Ὅτι Βιτέλλιος ἐξέβαλε τοὺς γόητας καὶ τοὺς ἀστρολόγους διὰ προγράμματος εἰπὼν αὐτοῖς ἐντὸς ῥητῆς ἡμέρας

a) Cod. ἐπιτηδεύοντας; male, quoniam praecedit τῶν.

sibi facultatem fore et privati hominis et citharoedi vitam artemque agendi.

In tanta rerum perturbatione nemini insperata erat imperii adeptio.

GALBA ET OTHO.

99. Praetorianis a Galba quam promiserat Nymphidius pecuniam flagitantibus, nos solemus, inquit ille, milites conscribere non coemere.

Nonnulli mancipiorum suorum potestatem sibi redditam negligebant, propterea quod famulis improbis carere malebant.

Galba quum ei miles narraret obtruncatum a se Othonem; quonam id auctore, inquit, fecisti.

Idem inter coniuratorum manus expirans, tantum hoc dixit: quid autem mali feci?

Quum ultrix poena Othoni immineret et suprema 217
necessitate iam teneretur, saepe iterabat populare proverbium: cur opus erat me longis tibiis canere? Id vero de iis dici solet, qui minime ad se pertinentes res curant.

Idem in somniis quoque terrebatur; ceteroqui iam nullum erat effugium.

Milites audacia incitati trucidare senatores coeperunt, dum dicerent tali cum senatu haud posse Othonem imperare.

Otho acie instructa adversus Vitellium dicensque se non posse civilem pugnam spectare ao se subducens victus est.

Otho quia brevi tempore in imperio vixit morum suorum foeditatem celavit.

VITELLIUS.

100. Vitellius praestigiatores et astrologos solum vertere coegit proposito edicto mandans eis, ut intra certam

ἐκχωρῆσαι πάσης τῆς Ἰταλίας· καὶ αὐτοὶ νυκτὸς πρόγραμμα ἀντιτεθείκασιν ἀπαλλαγήσεσθαι αὐτὸν τοῦ βίου ἐν ᾗ τελευτᾶν ἔμελλεν· οὕτως ἀκριβῶς τὸ γενησόμενον προέγνωσαν.

Cap. 2. Ὅτι οἱ συνδειπνοῦντες Βιτελλίῳ σφόδρα κακῶς ἀπήλ-
218 λαττον· τοιγαροῦν ὁ Κρῆπος [a]) νοσήσας καὶ ἀπολειφθεὶς ἐπί τινος ἡμέρας εἶτα προελθὼν ἔφη, εἰ μὴ ἐνόσησα, πάντως ἂν ἀπωλόμην.

Cap. 4. Ὅτι Βιτέλλιος ἔλεγε τὸν Νέρωνα ἐπαινεῖν καὶ θαυμάζειν, μέμφεσθαι δὲ αὐτὸν ὡς μετρίας οἰκήσεις κατασκευάσαντα, καὶ ὀλίγῃ δαπάνῃ χρησάμενον περὶ τὴν τροφήν.

Ὅτι ἡ γυνὴ αὐτοῦ Γαλλερία τὸν κόσμον ἐμέμφετο τὸν ἐν τῷ Παλατίῳ εὑρεθέντα ὡς ὀλίγον ὄντα.

Ὅτι Βιτέλλιος ἀνέβη εἰς τὸ Καπιτώλιον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ ἠσπάσατο· ἐκείνη δὲ ἐπιεικὴς ἦν, καὶ ὅτι πρῶτον ἤκουσεν ὅτι Γερμανικὸς ἐπεκλήθη ὁ υἱὸς αὐτῆς, εἶπεν, ἐγὼ μὲν Βιτέλλιον ἀλλ' οὐ Γερμανικὸν τέτοκα.

Cap. 7. Ὅτι Βιτέλλιος τοὺς παλαιοὺς αὐτοῦ φίλους ἄγαν ἠσπάζετο καὶ ἐδεξιοῦτο, καινόν τι πάσχων· οἱ γὰρ πολλοὶ ἐπὶ μέγα παράλογον ἀρθέντες μισοῦσι τοὺς συνειδότας σφίσιν τὴν ἐν τῷ πρὶν ταπεινότητα.

Cap. 10. Ὅτι Ἀλιηνὸς καταλιπὼν Βιτέλλιον προσέθετο Βεσπασιανῷ· ὕστερον δὲ μετανοήσας πάλιν τὸν Βιτέλλιον αὐτοκράτορα ἐπεβόησεν· τοιαῦτα γὰρ ἐν τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις εἴωθε γίνεσθαι.

Cap. 20. Ὅτι φοβηθεὶς ὁ Βιτέλλιος χιτωνίσκον ἐρράκωμένον ἐνέδυ βουλόμενος λήσειν· οὐχ οἷον δὲ ἦν ἄνδρα αὐτοκράτορα γεγονότα ἐπὶ πολὺ λαθεῖν.

CH. 70. Ex libro LXVI. 2

ΒΕΣΠΑΣΙΑΝΟΣ.

CI. Ὅτι Μουκιανὸς καθεκάστην ἔλεγεν, ὅτι νεῦρα τῆς
219 ἡγεμονίας τὰ χρήματά ἐστιν.

Cap. 8. Ὅτι Ἀλεξανδρεῖς οὐκ ἔχαιρον ἐπὶ Βεσπασιανῷ, ἀλλ' ἐλοιδόρουν αὐτὸν καὶ ἔσκωπτον ἐπὶ τῇ φιλαργυρίᾳ καὶ ἐπέκραζον αὐτῷ ἓξ ὀβολοὺς προσαιτεῖς· ὥστε αὐτὸν καίπερ

a) Melius in edd. Χρίσπος.

diem omni Italia excederent. Illi vero noctu per edictum vicissim ei denuntiaverunt vita excessurum ipsa die, qua reapse moriturus erat. Adeo accurate rem futuram praescierant.

Vitellii convivae male admodum adfecti discedebant. Itaque Crepus aegrotans atque idcirco ad dies aliquot desideratus, postea revertens dixit: nisi aegrotavissem, pror- 218
sus perieram.

Vitellius aiebat se laudare Neronem atque admirari; sed hoc in eo reprehendere, quod modicas aedes exstruxisset et quod tenues in victum impensas fecisset.

Vitellii uxor Galeria querebatur, quod exiguum mundum muliebrem in Palatio invenisset.

Vitellius in Capitolium ascendit et suae matris amplexum petiit. Illa vero ut erat modesta, ubi primum audivit filium suum Germanicum appellari; ego, inquit, Vitellium, non Germanicum peperi.

Vitellius veteres amicos suos diligebat admodum ac percolebat, novo in hac re exemplo. Plerique enim, qui praeter opinionem exaltati fuerint, oderunt eos, qui sibi familiares erant in prioris vitae humilitate.

Relicto Vitellio ad Vespasiani partes transivit Alienus; rursumque paenitens Vitellium imperatorem acclamavit. Haec enim in civilibus bellis accidere solent.

Vitellius pavore correptus tuniculam laceram induit, latere se sperans. Attamen fieri non poterat, ut qui imperator fuisset, diu ignoraretur.

VESPASIANUS.

101. Mucianus tertio quoque verbo aiebat nervos 219
imperii esse pecuniam.

Alexandrini adeo Vespasiano non plaudebant, ut etiam ei conviciarentur, eiusque avaritiam irriderent, inclamantes illi: sex obolorum stipem petis? doneo et ipse, quam-

ἐπιεικέστατον ὄντα χαλεπαίνειν. Ὅτι τοῦ Τίτου ἐξαιτησαμένου αὐτούς, ἐκεῖνοι οὐδὲν ἧττον ἔσκωπτον εἰς αὐτὸν καὶ ἔκραζον· συγγινώσκομεν αὐτῷ· οὐ γὰρ οἶδε καισαρεύειν.

Cap. 9. Ὅτι χαριέντως τις ἀπεφθέγξατο ἐν τῷ μοναρχεῖν Βεσπασιανὸν πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα, τί πράττει ὁ Καῖσαρ; εἶπεν· ὅτι ἰδιάζει καὶ οὐδὲ [a]) μυῖα αὐτῷ περικάθηται.

Ὅτι Βεσπασιανὸς γέλωτα ὠφλίσκανεν ὁσάκις ἀναλίσκων ἔλεγεν ὅτι ἐκ τῶν ἐμαυτοῦ δαπανῶ.

Cap. 11. Ὅτι Βεσπασιανὸς ἔσκωπτε δημοτικῶς καὶ ἀπεσκώπτετο ἡδέως.

Ὅτι ὁ αὐτὸς πρὸς τὰ γράμματα τὰ προπηλακισμὸν αὐτῷ φέροντα, ἃ καλοῦσιν ἀνώνυμα, τῇ δὲ Λατίνων φωνῇ φαμῶσα, οὐκ ὠργίζετο, ἀλλ' ἀντέγραφε πρόσφορα καὶ προσετίθει.

Ὅτι Φοῖβός τις δεδιὼς προσῆλθεν αὐτῷ ἐξαιτούμενος μὴ ὀργίζεσθαι ἐφ' οἷς ποτε ἐπὶ Νέρωνος εἶπεν αὐτῷ ἀπελθεῖν εἰς κόρακας· ὁ δὲ μετὰ γέλωτος ἀπεκρίνατο· ἀλλὰ σὺ ἀπέλθῃς ἐς κόρακας· καὶ μέχρι τούτου, καὶ οὐκ ἐπεξῆλθεν αὐτῷ.

Cap. 11. CII. Ὅτι Οὐολογέσσου τοῦ τῶν Περσῶν βασιλέως ἐπιστείλαντος αὐτῷ οὕτως· βασιλεὺς βασιλέων Οὐολόγεσσος φίλῳ Βεσπασιανῷ χαίρειν, μήτε αὐτοκράτορα μήτε αὔγουστον αὐτὸν ὀνομάσας, οὐκ ἀνθύβρισεν, ἀλλ' ἀντέγραψεν οὕτως· βασιλεῖ βασιλέων Οὐολογέσσῳ Βεσπασιανὸς Καῖσαρ.

Cap. 12. Ὅτι τινῶν ὑποψίαν λαβόντων ἐπὶ τυραννίδι καὶ θρασύτερον διαλεγομένων, οὐκ ὠργίσθη ἀλλὰ δακρύσας ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ βουλευτηρίου τοσοῦτον μόνον ἐπειπών, ὅτι ἐμὲ ὁ υἱὸς διαδέχεται [b]) ἢ οὐδείς.

Ὅτι Μουκιανὸς πρὸς Βεσπασιανὸν κατὰ τῶν στωϊκῶν πλεῖστά τε εἶπε καὶ θαυμάσια· ὡς ὅτι αὐχήματος κενοῦ εἰσί πεπληρωμένοι. κἂν τὸν πώγωνά τις αὐτῶν καθῇ καὶ τὰς ὀφρύας ἀνασπάσῃ, τό τε τριβώνιον ἀναβάληται καὶ ἀνυπόδητος βαδίσῃ, σοφὸς εὐθὺς ἀνδρεῖος δίκαιός φησιν εἶναι [καὶ πνεῖ ἐφ' ἑαυτῷ μέγα κἂν τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο μήτε γράμματα μήτε νεῖν ἐπίσταται· καὶ πάντας ὑπερορῶσι καὶ τὸν μὲν εὐγενῆ τιθαλλωδὸν [c]), τὸν δὲ ἀγενῆ σμικρό-

[a) *Mai.* οὔτε.]
b) Edd. *διαδέξεται.*
c) Ita cod.

quam mitissimus, ira excanduit. Tito etiam deprecante, illi nihilominus dicteria iaciebant clamabantque: ignoscimus illi, non enim novit Caesarem agere.

Festive nescio quis regnante Vespasiano respondit homini interroganti, quid Caesar ageret. Dixit enim, solitarium eum esse et ne muscam quidem illi adsidere.

Vespasianus risui erat quotiescumque impensas faciens aiebat, de meo id profero.

Vespasianus populariter cavillabatur, et ipsemet scommata libenter audiebat.

Idem scriptis probrum ei facientibus, quae graece dicuntur anonyma, latine autem famosa, non irascebatur, sed idonea rescribebat cum mantissis.

Phoebus quidam Vespasianum conventum deprecabatur, ne sibi irasceretur, propterea quod ipsi olim, regnante Nerone, ut in malam rem abiret, dixisset. Is autem cum risu respondit, immo tu in malam rem abeas. 220
Neque plura addidit neque ei molestiam creavit.

102. Vologaeso Persarum regi, qui ad eum his verbis scripserat: rex regum Vologaesus amico Vespasiano salutem, neque imperatorem eum neque augustum appellans, iniuriam non reposuit, verum ita rescripsit: regi regum Vologaeso Vespasianus Caesar.

Quum nonnulli de adfectata tyrannide suspecti essent, ac ferociter loquerentur, Vespasianus non est iratus, sed lacrimans curia exivit, tantum dicens: aut filius mihi succedet aut nemo.

Mucianus apud Vespasianum plurima et mira adversus stoicos dixit: nempe quod vana superbia tumerent: et quod simul ac quispiam eorum barbam promisisset et supercilium attraxisset palliumque induisset pedibusque nudis incederet, ilico se sapientem fortem iustumque diceret et ingentes spiritus sumeret; etiamsi forte, ut ait proverbium, neque litteras neque colum nosceret. At hi nihilominus (pergebat dicere) cunctos spernunt; et nobi-

φρονα, καὶ τὸν μὲν καλὸν ἀσελγῆ, τὸν δὲ αἰσχρὸν εὐφυᾶ, τὸν δὲ πλούσιον πλεονέκτην, τὸν δὲ πένητα δουλοπρεπῆ καλοῦσι. * * *

desiderantur paginae IV.

* * *

ΑΔΡΙΑΝΟΣ.

221 Ex libro LXIX. CH. 117.

CIII. * * * ἐν ταῖς ὁδοῖς γὰρ πολλὰ ἐβάδιζεν ἢ ἵππευεν, ὀχήματι δὲ πάνυ σπανίως ἐχρῆτο· ἠρίστα δὲ ἄνευ οἴνου καὶ πλείονα ἐσιτεῖτο· πολλάκις δὲ καὶ δικάζων μεταξὺ τροφῆς μετελάμβανεν· καὶ μετὰ πάντων ἠρίστα καὶ ἐδείπνει καὶ ἦν αὐτῷ τὸ συσσίτειον παντοδαπῶν λόγων πλῆρες.

Ὅτι Ἀλεξανδρέων στασιασάντων οὐκ ἄλλως ἐπαύσαντο, ἕως οὗ ἐπιστολὴν Ἀδριανοῦ ἐδέξαντο ἐπιτιμῶσαν αὐτοῖς· οὕτω που πλέον ἰσχύσει αὐτοκράτορος λόγος τῶν ὅπλων.

CH. 133. Cap. 16.

Ὅτι τῆς Πλουτίνης ἀποθανούσης ἐπῄνει Ἀδριανὸς λέγων, ὅτι πολλὰ παρ' ἐμοῦ αἰτήσασα οὐδενὸς ἀπέτυχεν· τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλως ἔλεγεν ἀλλ' ὅτι τοιαῦτα ᾔτει οἷα οὐδὲ ἐβάρει με οὐδὲ συνεχώρει ἀντειπεῖν.

Cap. 19.

Ὅτι τοῦ δήμου ἐκβοήσαντος πρὸς Ἀδριανὸν ἐν ἱπποδρομίᾳ, ἵνα τις ἁρματηλάτης[a]) δοῦλος ὢν ἐλευθερωθῇ, εἶπεν· ὅτι οὐδὲ ὑμᾶς προσήκει δοῦλον ἀλλότριον αἰτεῖν ἐλευθερῶσαι, οὐδὲ ἐμοὶ δεσπότην αὐτοῦ βιάσασθαι.

222

CIV. Ὅτι Σίμιλίν τινα τῶν δορυφόρων ἄρχοντα, φρονήσει δὲ καὶ ἐπιεικείᾳ σεμνυνόμενον πάνυ Ἀδριανὸς ἐτίμα· καὶ ἔτι ἑκατόνταρχον ὄντα εἰσκαλέσας διελέγετο τῶν ἐπάρχων ἔξω ἑστώτων· ὁ δὲ ἔφη αἰσχρόν ἐστι Καίσαρ ἑκατοντάρχῳ σε διαλέγεσθαι τῶν ἐπάρχων ἔξω ἑστώτων.

Ὅτι ὁ αὐτὸς Σίμιλις ἐπειδὴ βίᾳ τὴν ἀρχὴν τῶν δορυφόρων παρέλαβεν, ἐξέστη τῆς ἀρχῆς καὶ ἐν ἀγρῷ ἔτη ἑπτὰ διῆγεν· καὶ τελευτήσαντος ἐν τῷ μνημείῳ αὐτοῦ ἐπέγραψεν, ὅτι Σίμιλις ἐνταῦθα κατάκειται βιοὺς μὲν ἔτη πεντήκοντα, ζήσας δὲ ἔτη ἑπτά.

Ὅτι ὁ Σιλουανὸς καὶ Φοῦσκος ὑπὸ Ἀδριανοῦ ἀνῃρέθησαν· ὅπερ μαθὼν Σιρβίλλιος λιβανωτὸν καὶ πῦρ ᾔτησε καὶ θυμιάσας ἔφη, ὅτι μὲν οὐδὲν ἀδικῶ, ὑμεῖς ὦ θεοὶ ἴστε· ἀποθνήσκω δὲ ὡς τὰ μέγιστα ἀδικήσας. περὶ δὲ τοῦ

a) [*Mai.* ἁρματαιλάτης.]

les fatuos, ignobiles exigua mente praeditos appellant: pulcher illis lascivus est, turpis generosus, dives raptor, pauper servilis. * * *

* * *

HADRIANUS.

103. * * * Nam plerumque pedibus viam carpebat, 221
aut equo vehebatur, raro admodum curru utebatur: prandebat sine vino et adfatim vescebatur: saepe etiam inter iudicandum capiebat cibum et prandendo coenandoque cum universo comitatu operam dabat: eratque ei convivium omni sermonum genere plenum.

Alexandrini seditione aestuantes haud ante quieverunt, quam per epistulam ab Hadriano obiurgati fuerunt. Adeo plus valet interdum imperatoris oratio quam arma!

Plotinam mortuam laudavit Hadrianus dicens, illam multis a se postulatis numquam tulisse repulsam. Hoc autem idcirco aiebat, ut significaret, eam nihil umquam petivisse, quo ipse gravaretur, aut quod negare liceret.

Ludis circensibus populo ad Hadrianum clamante, ut servus quidam auriga rude donaretur; respondit, neque vos decet servi alieni postulare libertatem, neque me domino eius vim inferre.

104. Quendam nomine Similem, qui inter praeto- 222
rianos ordinem ducebat, prudentia modestiaque praestantem, Hadrianus plurimi faciebat eumque adhuc centurionem in cubiculum admittens adloquebatur, praefectis foris manentibus. Ille autem turpe est, inquit, Caesar, cum centurione te colloqui, praefectis extra stantibus.

Idem Similis, qui vi coactus praetorianorum ducatum exceperat, deposito munere in agro septennium exegit moriensque inscripsit tumulo suo: heic iacet Similis, qui vitam annis quinquaginta toleravit, vixit autem septem.

Ubi Silvanum et Fuscum ab Hadriano interemptos audivit Servilius, tus poposcit et ignem, turificansque ait: quod nemini iniurius fuerim, vos dii scitis et tamen ceu gravissimorum criminum reus morior. Iam Hadriano

Ἀδριανοῦ τοῦτο μόνον εὔχομαι, ἵνα ἐπιθυμήσας ἀποθανεῖν μὴ δυνηθῇ· ὅπερ εἰς ἔργον ἐξέβη· τὰς νόσους γὰρ καὶ τὰς ἀνάγκας μὴ φέρων Ἀδριανὸς ἑαυτὸν ἀποσφάξαι ἠθέλησεν· ὥστε ποτὲ ἀναβοήσαντα εἰπεῖν, ὦ Ζεῦ, πόσον κακόν ἐστιν ἐπιθυμοῦντά τινα ἀποθανεῖν μὴ τυγχάνειν.

ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ.

CH. 138. CV. Ὅτι τῆς βουλῆς ἐνισταμένης καταπαῦσαι τὴν
Ex libro μνήμην Ἀδριανοῦ καὶ μὴ ἐγγράψαι αὐτὸν εἰς τοὺς ἥρωας
LXX. 1. ὁ Ἀντωνῖνος δακρύων καὶ ὀλοφυρόμενος ὡς οὐκ ἔπειθεν αὐτούς, τελευταῖον οὐδὲ ἐγὼ[εἶπεν] ὑμῶν ἄρχω, εἴ γε ἐκεῖνος κακὸς ἀνὴρ καὶ αἰσχρὸς ὑμῖν καὶ πολέμιος ἐγένετο·
223 πάντα γὰρ δῆλον ὅτι πραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ καταλύσετε· τοῦτο δὲ ἓν ἐστιν καὶ ἡ ποίησις ἡ ἐμή.

Cap. 2. Ὅτι ὁ Ἀντωνῖνος οὐδένα τῶν συκοφαντουμένων [a]) εἴλετο κολάζειν, εἰπὼν ὅτι οὐ δύναμαι ἀπὸ φόνων τῆς προστασίας ὑμῶν ἄρξασθαι.

ΜΑΡΚΟΣ.

CVI. Ὅτι χρήματά ποτε αἰτηθεὶς ὁ Μάρκος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν οὐκ ἔδωκεν, εἰπὼν ὅτι ὅσῳ πλέον τοῦ καθεστηκότος λαμβάνουσιν οἱ στρατιῶται, τοσοῦτον ἐκ τοῦ αἵματος τῶν γονέων αὐτῶν καὶ τῶν συγγενῶν ἐξέρχεται· τὸ δὲ κράτος τῆς αὐταρχίας οὐκ ἐν τοῖς στρατιώταις, ἀλλ' ἐν τῷ θεῷ κεῖται.

Ὅτι ὁ Μάρκος ἐλάλει πρός τινα τῇ Λατίνων φωνῇ· καὶ οὐ μόνον ἐκεῖνος ἀλλ' οὐδὲ ἄλλος τις τῶν παρόντων ἔγνω τὸ λαληθέν· ὥστε Ῥοῦφον τὸν ἔπαρχον εἰπεῖν· εἰκός ἐστι Καῖσαρ μὴ γνῶναι αὐτὸν τὰ παρ' ὑμῖν λαληθέντα, οὔτε γὰρ ἑλληνιστὶ ἐπίσταται· καὶ γὰρ αὐτὸς ἠγνόηκε τὸ λεχθέν.

Ὅτι ἐνόσησε σφόδρα ὁ Μάρκος, ὥστε ὀλίγας ἐλπίδας ἐπὶ τῆς σωτηρίας ἔχειν· καὶ πολλάκις ἐν τῇ νόσῳ ἔπεφώνει τὸ τῆς τραγῳδίας ἰάμβιον,

Τοιαῦτα τλήμων πόλεμος ἐξεργάζεται.

a) Cod. συκοφαντῶν. Sed omnino emendandum fuit συκοφαν-

hoc unum imprecor, ut cum mori cupiet, non queat; id quod revera contigit: morbi enim et angustiarum Hadrianus impatiens manus sibi afferre volebat, ita ut interdum diceret, o Iupiter, quam grave malum est hominem mori cupere et nequire.

ANTONINUS.

105. Quum Senatus Hadriani memoriam effligtim delere vellet eumque ex albo heroum excluderet: Antoninus flens et eiulans frustra tentatis patrum animis ad extremum ait: ne ego quidem vobis imperabo, si quidem ille malus vir fuit et detestandus et vester inimicus. Constat 223
enim, vos eius acta omnia antiquaturos: atqui in his mea quoque adoptio est.

Antoninus neminem accusatum plectere voluit, dicens haud se posse initium imperii a caedibus facere.

MARCUS.

106. Marcus militibus pecuniam poscentibus non est largitus dicens, tantum detrahi de sanguine parentum cognatorumque eorum, quantum milites praeter constitutum accipiunt.

Quum Marcus latine quendam adloqueretur et neque is neque quisquam alius e praesentibus dicta intellexisset, Rufus praefectus ait: consentaneum est, Caesar, orationem vestram ab hoc non intelligi, qui graece nescit. Quippe et ipse Rufus nihil intellexerat.

Marcus gravissime aegrotans, exiguaque spe salutis iam reliqua saepe inclamabat in morbo suo tragicum illum iambum:

Haec luctuosi belli opera sunt.

τουμένων; neque enim accusatoribus, sed accusatis pepercit Antoninus. Certe et Xiphilinus scribit αἰτιασθέντων.

224 CVII. Ὅτι παρασκευαζομένου τοῦ Μάρκου εἰς τὸν
CH. 175. κατὰ Κασσίου πόλεμον οὐδεμίαν βαρβαρικὴν συμμαχίαν ἐδέξατο, καίτοι πολλῶν συνδραμόντων αὐτῷ, λέγων μὴ χρῆναι τοῖς βαρβάροις εἰδέναι τὰ μεταξὺ Ῥωμαίων κινούμενα κακά.

CH. 176. Ὅτι ἐγκειμένης τῆς βουλῆς θανατωθῆναι τοὺς συμ-
Cap. 30. πράξαντας Κασσίῳ καὶ τοὺς συγγενεῖς, ἀντέγραψεν ἄλλα τέ τινα καὶ ταῦτα, δέομαι καὶ ἱκετεύω [a]), καθαράν μου τὴν ἀρχὴν ἀπὸ παντὸς βουλευτικοῦ αἵματος φυλάξατε· μὴ γὰρ γένοιτο μηδένα ὑμῶν ὑπ' ἐμοῦ μήτε τῇ ἐμῇ μήτε τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ ἀπολέσθαι.

Ex libro LXXI. 32. Ὅτι ἐξελθὼν ὁ Μάρκος ἀπελογεῖτο τῷ δήμῳ, ὡς πολλοῖς τοῖς ἔτεσιν ἀποδεδημηκὼς τῆς Ῥώμης· οἱ δὲ ἐπέκραζον ὀκτώ, καὶ τοῖς δακτύλοις ἐδείκνυον· ὀκτὼ γὰρ ἔτεσιν ἔτυχεν ἀποδημῶν· οἱ δὲ ἠνίττοντο, ὡς κατὰ ὀκτὼ χρυσοὺς ληψόμενοι· ὅπερ αἰσθόμενος ὁ Μάρκος μειδιάσας ἔφη, καὶ ὀκτώ· καὶ δέδωκεν αὐτοῖς κατὰ ὀκτὼ χρυσούς.

ΚΟΜΟΔΟΣ.

CVIII. Ὅτι οἱ ἐν Βρετανίᾳ στρατιῶται Πρίσκον ὑποστράτηγον εἵλοντο αὐτοκράτορα· ὁ δὲ παρητήσατο εἰπών, ὅτι τοιοῦτος ἐγώ εἰμι αὐτοκράτωρ, οἷοι ὑμεῖς στρατιῶται ἐστε.

Ex libro LXXII. 12. Ὅτι Κόμοδος ἀναξίους καὶ πένητας εἰς τὴν σύγκλητον
CH. 184. ἐνέγραφεν λαμβάνων τὰς οὐσίας αὐτῶν· ὥστε Ἰούλιον δε-
225 δωκότα πᾶσαν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ γενέσθαι βουλευτήν· καὶ τοι τοιοῦτον ἀστείως λεχθῆναι ἐπ' αὐτῷ, ὅτι Ἰούλιος τῆς οὐσίας ἀφαιρεθεὶς εἰς τὸ δικαστήριον ἐξωρίσθη.

CH. 192. Ὅτι τοῦ κολοσσοῦ τοῦ ἐν Ῥώμῃ Κόμοδος τὴν κεφαλὴν ἀφελόμενος καὶ ῥόπαλον αὐτῷ καὶ λέοντα ἐπιθεὶς ἔγραψεν Λούκιος Κόμοδος Ἡρακλῆς· ἐφ' ᾧ τὸ φερόμενον ἐπίγραμμα γέγονεν, ὅτι Διὸς παῖς Καλλίνικος Ἡρακλῆς, οὐκ εἰμὶ Λούκιος, ἀλλ' ἀναγκάζουσί με.

a) Ita prorsus repetit Marcus etiam apud Frontonem ed. Rom. p. 126 idque habebat fortasse a magistro suo qui p. 333 ait: *precor quaesoque*; vel potius a Catone, observante Gellio XIII. 24.

107. Marcus bellum instruens adversus Cassium, 224
nullas admisit auxiliares barbarorum copias, quamquam multae ad eum accurrebant. Aiebat enim, non expedire, ut barbari commota inter Romanos mala spectarent.

Instante Senatu, ut qui fuerant Cassio conscii eiusque propinqui occiderentur, Marcus inter alia rescripsit haec: oro quaesoque, ut dominationem meam omni sanguine senatorio puram servetis. Prorsus enim absit, ut quisquam vestri ordinis vel meo vel vestro iudicio pereat.

Marcus coram populo excusabat se, quod multos annos Roma abfuisset: illi autem succlamabant, octo octo, digitisque demonstrabant: octo quippe annos peregre fuerat: ipsi tamen sic innuebant, ceu aureos octonos essent accepturi: quod Marcus intelligens arridensque, sint octo, ait: atque octo aureorum congiarium in singulos distribuit.

COMMODUS.

108. Priscum legatum milites in Britannia imperatorem creabant: ipse tamen recusavit dicens, talem se fore imperatorem, quales ipsi milites.

Commodus indignos homines censuque carentes pe- 225
cunia accepta in senatum legebat. Quare et Iulius quidam universo patrimonio tradito senator factus est, de quo festivum illud in vulgus manavit: Iulius re sua familiari spoliatus in tribunal relegatus est.

Colossi, qui Romae erat, Commodus ablato capite [suoque imposito], tradita clava et leonina pelle circumposita, inscripsit: LUCIUS COMMODUS HERCULES. Qua de re epigramma aliud diffamatum fuit: IOVIS FILIUS CALLINICUS HERCULES NON SUM LUCIUS SED COGUNT ME.

ΠΕΡΤΙΝΑΞ ΚΑΙ ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

LXXIII. 6. CH. 193. CIX. Ὅτι ὁ Κόμοδος πολὺ χρυσίον εἰώθει βαρβάροις διδόναι· καί τινας πρέσβεις λαβόντας χρυσίον καὶ ἐν ὁδῷ ὄντας πέμψας ὁ Πέρτιναξ κατέσχε καὶ τὸ χρυσίον ἀφελόμενος εἶπεν, ἀπαγγείλατε τοῖς οἴκοι Περτίνακα βασιλεύειν.

Cap. 8. Ὅτι τοῦ Φλάκκου [a]) ἑαυτὸν μέλλοντος ἀναγορεῦσαι βασιλέα καὶ φωραθέντος καὶ θάνατον καταδικασθέντος παρὰ τῆς βουλῆς, αὐτὸς ἀνέκραγε, μὴ γένοιτο Περτίνακος τὴν αὐτοκράτορος ἀρχὴν ἔχοντος βουλευτὴν ἀναιρεθῆναι ἢ φυγαδευθῆναι· ὁ δὲ Φλάκκος εὐλαβηθεὶς καὶ αἰδεσθεὶς τὸν λειπόμενον χρόνον ἐν ἀγρῷ διῆγεν.

Cap. 10. 226 Ὅτι ὁ Περτίναξ πάντα τὰ κακῶς γεγονότα ἐπιχειρήσας ἐν βραχεῖ ἐπανορθῶσαι ἀπώλετο· μὴ διαγνοὺς καίπερ ἐμπειρότατος πραγμάτων ὤν, ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἀθρόαν ἐπανόρθωσιν ἐπαγαγεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ᾽ εἴπερ τι ἄλλο, καὶ ἡ πολιτικὴ κατάστασις χρόνου καὶ σοφίας χρῄζει.

Ὅτι Ἰουλιανὸς ὁ μετὰ Περτίνακα τὴν ἀρχὴν ἁρπάσας πάντας ἐκολάκευεν· ψηφισαμένης δὲ τῆς βουλῆς χρυσοῦν ἀνδριάντα αὐτοῦ, οὐ προσεδέξατο εἰπὼν ὅτι χαλκοῦν μοι δότε, ἵνα καὶ μείνῃ· καὶ γὰρ τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων τοὺς μὲν χρυσοῦς καὶ ἀργυροῦς ὁρῶ καθαιρεθέντας, τοὺς δὲ χαλκοῦς μένοντας· οὐκ ὀρθῶς τοῦτο εἰπών· ἀρετὴ γὰρ ἰδία φυλάττουσα τὴν μνήμην τῶν κρατούντων· ὁ γὰρ δοθεὶς αὐτῷ χαλκοῦς ἀνῃρεθέντος αὐτοῦ καθῃρέθη.

ΣΕΥΗΡΟΣ.

Ex libro LXXIV 9. CH. 194. CX. Ὅτι Κάσσιος Κλήμης βουλευτὴς παρὰ Σευήρου κρινόμενος διὰ τὴν πρὸς Νίγρον φιλίαν, ἔφη ὅτι ἐγὼ οὐδὲ Νίγρον ἠπιστάμην. ἡνίκα δὲ Νίγρος τὸν κατὰ Ἰουλιανοῦ πόλεμον εἵλετο, ἔτυχον ἐνταῦθα ὤν· κἀκεῖνο εἱλόμην ὃ μοι τὸ δαιμόνιον ἐκλήρωσεν· εἰ δέ μοι [b]) ἀγανακτήσῃς, ὅτι μὴ ἀπολέλοιπα αὐτὸν καὶ πρὸς σὲ ἀφικόμην· τοῦτο ἐνθυμήθητι

a) Capitolinus, Xiphilinus et Zonaras scribunt *Falconem*.
b) Cod. μή.

PERTINAX ET IULIANUS.

109. Quum Commodus multam barbaris auri vim pro suo more largitus fuisset, iamque eorum legati pecunia onusti iter in patriam maturarent; Pertinax misit milites qui retinerent, ereptoque iis auro, dicerent: nuntiate domum Pertinacem regnare.

Flaccus dum se vellet imperatorem proclamare deprehensus et capitali poena damnatus a senatu fuerat. Sed enim Pertinax exclamavit, absit ut me imperatore senator occidatur aut exsul fiat. Flaccus tamen reverentia et pudore victus reliquam aetatem in agro exegit.

Pertinax dum cuncta, quae male patrata fuerant, 226
brevi tempore corrigere nititur, in exitium incidit. Nescivit enim, quamquam rerum peritissimus erat, fieri non posse tumultuariam rerum emendationem; tunc constitutionem in primis politicam spatio temporis prudentiaque indigere.

Iulianus, qui post Pertinacem imperium arripuit, passim omnibus adulabatur. Quumque ei senatus statuam auream decerneret, non admisit; sed aeneam mihi, inquit, ponite, ut maneat. Nam et superiorum imperatorum aureas atque argenteas sublatas video; aeneas vero incolumes. Neque tamen hoc recte aiebat: nam sua cuiusque regnatoris virtus memoriam conservat. Ecce enim aenea quoque Iuliani statua, eo pereunte, periit.

SEVERUS.

110. Quum Cassius Clemens senator a Severo propter Nigri amicitiam damnaretur, ait: ego Nigrum ne noveram quidem: quum is autem contra Iulianum arma commovit, heic versabar, atque illum quem fortuna obtulit sectatus sum. Quodsi mihi irasceris, quia hunc non reliqui ut ad te transirem; enimvero scias, multos

ὅτι καὶ περὶ τῶν πλησίον σου ὄντων, οὓς [a]) ἐχρῆν καὶ ἀπολιπεῖν σε καὶ πρὸς Νίγρον παραγενέσθαι· καὶ πᾶν ὅ τι ἂν ἡμῶν καταγνῶς, τοῦτο ἐπὶ σαυτὸν φέρεις· ὁ δὲ Σευῆρος ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐχαλέπηνεν.

227 Ὅτι πάντες μὲν ἐπλάττοντο τὰ Σευήρου φρονεῖν· ἐλέγχοντο δὲ ἐν ταῖς αἰφνιδίοις ἐπαγγελίαις μὴ δυνάμενοι ἐπικαλύπτειν τὸ ἐν τῇ ψυχῇ κεκρυμμένον· τῆς γὰρ ἀκοῆς ἐξαπίνης αὐτοῖς προσπιπτούσης ἀφυλάκτως ἐκινοῦντο καὶ ὑπὸ τούτων καὶ ὑπὸ τῆς ὄψεως καὶ τῶν ἠθῶν ὡς ἕκαστοι κατάδηλοι ἐγένοντο· τινὲς δὲ καὶ ἐκ τοῦ σφόδρα προσποιεῖσθαι πλέον ἐγινώσκοντο.

Cap. 9. CXI. Ὅτι Σευῆρος τοὺς βουλευτὰς τοὺς γράψαντας κατ' αὐτοῦ πρὸς Ἀλβῖνον διελέγξαι βουλόμενος ἠβουλήθη καὶ Βιβιανὸν ἄνδρα ὑπατευκότα καὶ τὰ Ἀλβίνου δοκοῦντα φρονεῖν ὑποφθεῖραι, ἵνα τῇ μαρτυρίᾳ αὐτοῦ χρώμενος κατὰ τῶν βουλευτῶν ἀξιόπιστον τὴν κατηγορίαν ποιήσῃ· ὁ δὲ εἵλατο σφαγῆναι ἢ πρᾶξαί τι ἐλευθερίας ἀλλότριον· Ἰουλιανὸν οὖν εὑρὼν πρὸς τοῦτο ἀνέπεισε καὶ κατηγόρῳ ἐχρήσατο.

Ex libro LXXV. 15. CH. 220. Ὅτι Πλαυτιανὸς οὕτως ἐπ' ἀδείας διοικεῖ τὰ πράγματα, ὥστε ἐκεῖνον δοκεῖν εἶναι αὐτοκράτορα, τὸν δὲ αὐτοκράτορα ἔπαρχον· ὥστε ἐκεῖνο εἶπεν πρὸς τὴν βουλὴν Σευῆρος, ὅτι ὁ βασιλεὺς εὔχεται πρὸ αὐτοῦ ἀποθανεῖν· καί τινα τολμῆσαι γράφειν [b]) πρὸς τέταρτον Καίσαρα.

Ὅτι καὶ πολλῶν εἰς τιμὴν αὐτοῦ ψηφισθέντων παρὰ τῆς συγκλήτου ὀλίγα ἐδέξατο εἰπὼν αὐτοῖς, ὅτι ταῖς ψυχαῖς με φιλεῖτε καὶ μὴ τοῖς ψηφίσμασιν.

Cap. 15. Ὅτι ἐν Τυάνῃ νοσήσαντα τὸν Πλαυτιανὸν ἐπεσκέψατο ὁ Σευῆρος· οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοῦ οὐ συνεχώρησαν τοὺς μετὰ τοῦ βασιλέως ὄντας εἰσελθεῖν, ἀλλὰ κατέσχον ἔξω.

228 Ὅτι καὶ δίκης ἀκοῦσαι βουληθέντι τῷ Σευήρῳ οὐδεὶς ὑπήκουσε, διὰ τὸ μὴ παρεῖναι Πλαυτιανόν.

a) Cod. ὡς.
b) Cod. γράψειν.

eorum, qui tecum erant, oportuisse te relicto ad Nigrum transire. Prorsus igitur quidquid in nos statueris, id contra te decernes. Hanc orationem Severus non moleste tulit.

Cuncti sane studere Severi partibus simulabant; iidem 227
tamen coarguebantur cum ad subitos nuncios arcanum animi celare non poterant: nam dum ad aures auditio repente accideret, incaute commovebantur: atque ex hoc, tum etiam e vultu ac moribus singuli explorati fiebant. Nonnulli etiam nimia sua simulatione magis innotescebant.

111. Severus senatores, qui contra se ad Albinum scripserant, convincere volens nisus est Vivianum hominem consularem, qui Albino studere videbatur, corrumpere, ut huius testimonio utens credibilem redderet suam ceterorum senatorum accusationem. Verumtamen Vivianus necem perpeti maluit quam illiberale quicquam patrare. Ergo demum Iulianum nactus Severus hunc subornavit, ut delatoris vice fungeretur.

Plautianus tanta auctoritate publicas res gerebat, ut ipse imperator videretur; et qui imperator erat praefectus. Quare et Severus aliquando dixit, imperatorem optare ut ante Plautianum vita excederet: quidam vero etiam huic scribere ausus est cum hac formula: ad quartum Caesarem.

Quum ei [Severo] multi a senatu honores decernerentur, paucos recepit dicens, malle se animis diligi quam decretis.

Dum Tyanis aegrotantem Plautianum Severus inviseret, illius milites haud admiserunt imperatoris comitatum in cubiculum, sed foris detinuerunt.

Causam quoque audire Severus quum vellet, nemo 228
morem ei gessit, quia Plautianus non intererat.

ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ ΚΑΡΑΚΑΛΛΟΣ.

Ex libro LXXVII, 3. CH. 212. CXII. Ὅτι Ἀντωνῖνος μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Γέτα πρὸς τὸ συνέδριον πολλὰ ἄτοπα εἰπὼν καὶ τοῦτο ἐφθέγξατο, ὅτι μᾶλλον μὲν μεθ' ὑμῶν ζῆν βούλομαι· εἰ δὲ μὴ τοῦτο ἀνθ' ὑμῶν ἀποθανεῖν· καὶ πρωῒ εἰς τὸ βουλευτήριον εἰσελθὼν παρεκάλει συγγνώμην, οὐχ ὅτι τὸν ἀδελφὸν ἀπέσφαξεν, ἀλλ' ὅτι βροχχᾷ καὶ οὐ βούλεται δημηγορῆσαι.

Cap. 3. Ὅτι μέλλων ἐξιέναι πρὸς τῇ θύρᾳ ὑπεστράφη καί φησιν· ἀκούσατε μέγα πρᾶγμα, ἵνα πᾶσα οἰκουμένη χαρῇ· πάντες οἱ φυγόντες ὑφ' ὁτῳοῦν ἐγκλήματι, πλὴν οἱ ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ μὲν θείου, ὑμετέρου δὲ πατρὸς πεφυγαδευμένοι εἶεν, εἰσελθέτωσαν· καὶ μέγα τι ἐνόμιζε ποιεῖν τοὺς κακούργους καὶ φαυλοτάτους τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανάγων.

Ὅτι Ἀντωνῖνος Παπιανὸν καὶ Πατρῴϊνον [a]), τῶν δορυφόρων ἐπί τισι κατηγορησάντων αὐτῶν [b]), ἐπέτρεψεν ἀποκτεῖναι αὐτοὺς εἰπὼν κἀκεῖνο, ὅτι ἐγὼ ὑμῖν καὶ οὐκ ἐμαυτοῦ [c]) ἄρχω· καὶ διὰ τοῦτο καὶ πείθομαι ὑμῖν καὶ ὡς κατηγόροις καὶ ὡς δικασταῖς.

Cap. 4. Ὅτι τῷ Παπιανὸν φονεύσαντι σφόδρα ἐπετίμησεν, οὐχ 229 ὅτι ἐφόνευσεν αὐτόν, ἀλλ' ὅτι ἀξίνην αὐτὸν δέδωκεν [d]) καὶ οὐχὶ μᾶλλον ξίφει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπέτεμεν.

Cap. 10. CXIII. Ὅτι Ἀντωνῖνος οὕτω τὰ πάντα ἐλάμβανεν καὶ ζώντων καὶ τελευτώντων, ὥστε τοὺς Ῥωμαίους ποτὲ ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ συμβοῆσαι ἄλλα τε πολλὰ καὶ ὅτι τοὺς ζῶντας ἀπεμπολοῦμεν [e]), ἵνα τοὺς τελευτῶντας θάψωμεν.

Ὅτι αὐτὸς ἔλεγε πολλάκις, ὅτι οὐδένα ἄνθρωπον δεῖ ἀργύριον ἔχειν πλὴν ἐμοῦ, ἵνα τοῖς στρατιώταις [f]) χαρίζωμαι. Ὅτι Ἰουλίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐπιτιμησάσης αὐτῷ, ὅτι πολλὰ τοῖς στρατιώταις δίδωσι καὶ εἰπούσης, ὅτι ἡμῖν οὔτε δίκαιος οὔτε ἄδικος πόρος περιλέλειπται, τὸ ξίφος δείξας εἶπεν, θάρσει μῆτερ· ἐφ' ὅσον τοῦτο ἔχομεν, χρυσίον ὑμᾶς οὐκ ἐπιλείψει.

Ὅτι ὁ Ἰούλιος Παῦλος [g]) ὑπατικὸς ἀνὴρ ψιθυρὸς καὶ σκωπτικὸς καὶ οὐδὲ αὐτῶν τῶν αὐτοκρατόρων ἀπεχόμενος,

a) Leg. *Πετρώνιον*.
b) Cod. *αὐτόν*.
c) Ita cod.
d) Ita cod. Sed recte Xiphilinus *ὅτι ἀξίνῃ αὐτὸν ἐχρήσατο*.

ANTONINUS CARACALLA.

112. Antoninus post Getae caedem inter alia absurda in concione dicta ait etiam, malle se cum illis vivere; sin minus, certe pro illis mori. Et mane curiam ingressus veniam rogabat, non quia fratrem occidisset, sed quia raucitatis causa concionari non posset.

Idem curia exiens in ipsis foribus conversus est dixitque: audite rem magnam, qua orbis universus gaudeat: omnes quodvis ob crimen exules iis exceptis qui a divo meo vestroque parente pulsi fuerunt, revertantur. Et magnum quid se fecisse putabat, dum maleficos homines ac scelestissimos Romam reducebat.

Antoninus Papianum atque Petronium, quos praetoriani criminum aliquot insimulabant, occidi permisit, dicens: ego vobis milites non ipsi mihi impero: quam ob rem vobis et accusatoribus morem gero et iudicibus.

Idem Papiani interfectorem vehementer increpuit, non quod illum occidisset, sed quia securi potius quam 229
gladio caput abstulisset.

113. Antoninus adeo rem omnem tum viventium tum mortuorum sibi vindicabat, ut Romani aliquando in circo inter complura alia inclamaverint: nos vivos interficimus ut mortuos sepeliamus.

Idem saepe dicebat, oportere neminem mortalem habere pecuniam praeter se, ut militibus gratificaretur. Quumque eum Iulia mater obiurgaret, quod multa militibus daret, diceretque nihil ambobus iusti aut iniusti reditus iam superesse; ille gladium ostendens bono, inquit, animo mater esto: nam quamdiu hunc habebimus, pecunia nos non destituet.

Iulium Paulum consularem virum adeo maledicum et irrisorem, ut ne ab ipsis quidem imperatoribus tempe-

e) Cod. *καλοῦμεν vocamus.* [*Maius ἀπολοῦμεν*, quod deinde correxit ex Excerptis aliis *η'* p. 555 ubi idem fragm. recurrit.]

f) Cod. *τοὺς στρατιώτας.*

g) Hic dicitur *Iunius Paulinus* apud Xiphilinum.

ὃν καὶ ὁ Σεβῆρος φυλακῇ ἀδέσμῳ παραδέδωκεν, ὡς δὲ ἐν φρουραῖς ὢν ἀπέσκωπτεν εἰς τοὺς βασιλεῖς· μεταπεμψάμενος ὁ Σεβῆρος ὤμνυ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ [a]) ἐκτεμεῖν· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· ἐκτεμεῖν αὐτὴν δύνασθαι, ἐφ' ὅσον δὲ αὐτὴν ἔχω, οὔτε σὺ οὔτε ἐγὼ κατασχεῖν αὐτὴν δύναμαι. ὥστε γελάσαντα τὸν Σεβῆρον ἀπολῦσαι αὐτόν.

Cap. 11. Ὅτι τὸν αὐτὸν Ἀντωνῖνος μεταπεμψάμενος ἐπέτρεψεν αὐτῷ γράψαι στίχους εἰς αὐτόν· ὁ δὲ τεχνικῶς ἔσκωψεν· εἶπεν γὰρ αὐτὸν ἐν παντὶ καιρῷ ἐοικέναι θυμουμένῳ· καὶ τοῦτο μὲν ὡς σκώπτων εἶπεν, ἐκεῖνον δὲ σφόδρα ἐθεράπευσεν· ἤθελε γὰρ δεινὸς καὶ ἄγριος καὶ ἀπότομος ἀεὶ φαίνεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο αὐτῷ εἴκοσι μυριάδας [ἐχαρίσατο].

Cap. 14. CXIV. Ὅτι Ἀντωνῖνος κατὰ Ἀλβαννῶν [b]) ἐξορμήσας
230 χρήμασι τὴν δοκοῦσαν νίκην ἐπρίατο· ἔλαβε δὲ καὶ γυναῖκας αἰχμαλώτους, ἐν αἷς αἱ γυναῖκες ἐθαυμάσθησαν· πυθομένου γὰρ αὐτοῦ πότερον πραθῆναι ἢ φονευθῆναι βούλονται, ἐκεῖναι φονευθῆναι ἐπελέξαντο· ὡς δὲ ἐπράθησαν, αἱ πολλαὶ ἑαυτὰς ἀπέσφαξαν.

Ὅτι Ἀντωνῖνος πᾶσιν ἐπετίμα καὶ ἐνεκάλει, ὅτι οὐδὲν αὐτὸν ᾔτουν· καὶ ἔλεγε πρὸς πάντας, δῆλόν ἐστιν ὅτι οὐ θαῤῥεῖτε μοι ἐξ ὧν μὴ αἰτεῖτέ με. εἰ δὲ μὴ θαῤῥεῖτε, ὑποπτεύετέ με, εἰ δὲ ὑποπτεύετε, φοβεῖσθε, εἰ δὲ φοβεῖσθε, μισεῖτε· ταῦτα δὲ πρόφασιν ἐπιβουλῆς ἐποιεῖτο.

Ὅτι Ἀντωνῖνος Κορνιφικίαν μέλλων ἀναιρεῖν, ὡς δῆθεν τιμῶν ἐκέλευσεν αὐτὴν ἑλέσθαι θάνατον ὃν βούλεται ἀποθανεῖν· ἡ δὲ κλαύσασα πολλὰ καὶ μνησθεῖσα τοῦ πατρὸς Μάρκου καὶ τοῦ πάππου Ἀντωνίνου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Κομόδου τέλος ἐπήγαγεν ταῦτα, ὦ δυστυχὲς ψυχίδιον ἐν πονήρῳ [c]) σώματι καθειργμένον ἔξελθε, ἐλευθερώθητι, δεῖξον αὐτοῖς ὅτι Μάρκου θυγατὴρ εἶ, κἂν μὴ θέλωσιν· καὶ ἀποθεμένη πάντα τὸν κόσμον, ὃν περιεβέβλητο, καὶ εὐθετήσασα ἑαυτὴν τὰς φλέβας ἀπέτεμε καὶ ἀπέθανεν.

CXV. Ὅτι εἰς Πέργαμον ὁ Ἀντωνῖνος παραγενόμενος καί τινων ἀμφισβητούντων ἔδοξεν ἔκ τινος μαντείου ἔπος τοιοῦτον περιφέρειν.

Τηλεφίης γαίης ἐπιβήσεται Αὐσόνιος θήρ.

[a) *Mai.* utroque in loco ἐντεμεῖν.]

b) Ita cod cum duplici ν. Immo vero scribendum est cum Xiphil. Ἀλαμβαννῶν vel potius Ἀλαμαννῶν.

raret (quem Severus in libera custodia habebat; quippe qui etiam intra praesidia principibus illudebat) vocavit ad se Severus, deieravitque se caput ei amputaturum. Cui ille respondit, posse id quidem ab eo amputari, sed quamdiu id ipsemet retineret, neque ab se neque a Severo posse cohiberi. Tum Severus in risum resolutus missum eum fecit.

Eidem Paulo Antoninus ad se vocato mandavit, ut carmina in ipsum scriberet. Ille autem artificiose iocatus est; dixit enim illum omni tempore similem esse furenti. Atque id sane per iocum dixit; ceteroquin Antonino valde adulatus est, qui terribilis semper et trux et durus videri avebet. Atque ob id dictum decies sestertium ei largitus est.

114. Antoninus contra Albanos expeditione sus- 230
cepta fictam victoriam pecunia emit. Captivas etiam cepit mulieres, quae admirationem commoverunt. Nam eo rogante utrum vendi an occidi mallent, illae occidi se malle dixerunt: quumque fuissent venditae pleraeque sibi manus attulerunt.

Antoninus omnes increpabat atque arguebat, quod nihil a se postularent: passimque dicebat, satis constare quod ei non confiderent, quandoquidem nihil rogabant: quodsi, aiebat, non confiditis, suspectum me habetis; si suspiciosi estis, timetis; si timetis, invisus vobis sum. Atque hos praetextus coniurationum nectebat.

Antoninus decreta Cornificiae nece, honoris veluti causa iussit eam quam vellet mortem praeoptare. Illa autem diu flens patremque Marcum et avum Antoninum fratremque Commodum memorans ad extremum haec addidit: O infelix animula aegro in corpore clausa, egredere, libertatem adipiscere! ostende his, etiamsi nolint, te Marco esse prognatam! Tum omni ornatu deposito seque ipsa neci accommodans venis incisis obiit.

115. Quo tempore Antoninus Pergamum venit, diffamatus est hic versiculus incerto auctore, adeoque visus ex aliquo oraculo editus:

Ad Telephiam regionem conscendet Ausonia fera.

c) Cod. *πονηρῷ*.

231 καὶ ὅτι μὲν θὴρ ἐπεκλήθη, ἔχαιρε καὶ ἐσεμνύνετο καὶ πολλοὺς πάνυ ἀθρόως ἀνεῖλεν· ὁ δὲ τὸ ἔπος ποιήσας ἐγέλα καὶ ἔλεγεν, ὅτι αὐτὸς τὸ ἔπος ἐποίησεν, ἐνδεικνύμενος, ὅτι παρὰ πεπρωμένην οὐκ ἄν τις ἀποθάνοι [a])· ἀλλ' ἔστιν ἀληθὲς τὸ δημῶδες, ὅτι ψεῦσται καὶ ἀπατεῶνες οὐδ' ἂν ἀληθὲς εἴπωσί ποτε, πιστεύονται.

CH. 216. Cap. 20. Ὅτι Ἀντωνῖνος τὰς κατ' αὐτὸν λοιδορίας εἰς οὐδὲν τιθέμενος εἶπεν· ὅτι οἶδαμεν ὅτι οὐκ ἀρέσκει ταῦτα ὑμῖν· διὰ τοῦτο μέντοι καὶ ὅπλα καὶ στρατιώτας ἔχω, ἵνα μη ἐπιστρέφωμαι τῶν λογοποιουμένων.

Cap. 22. Ὅτι τῶν Ἀλεξανδρέων ἐργολάβων [b]) παμπληθεῖς ὁ Ἀντωνῖνος θανατώσας τῇ βουλῇ ἔγραψεν, ὅτι οὐδὲν διαφέρει πόσον σφῶν ἐτελεύτησαν· πάντες γὰρ τοῦτο παθεῖν ἄξιοι ἦσαν.

ΜΑΚΡΙΝΟΣ.

Ex libro LXXVIII. 19. CH. 217. 232 CXVI. Ὅτι ὁ δῆμος ἐπὶ Μακρίνου πρὸς τὸν Δία εἶπον [c]), ὡς κύριος ὠργίσθης, ὡς πατὴρ ἐλέησον ἡμᾶς· οἱ δὲ βουλευταὶ ἀναστάντες μετὰ πολλῆς δῆθεν ἡδονῆς ἑλληνιστὶ ἔκραξαν, οὐὰ καλή σου ἡμέρα τῆς σήμερον, οὐὰ καλῶν βασιλέων, βουλόμενοι τὸν δῆμον ἐφ' ἑαυτοῖς ἐφελκῦσαι· οἱ δὲ οὐδὲ τὴν βουλὴν ἠδέσθησαν, ἀλλ' εἰς οὐρανὸν τὰς χεῖρας [d]) ἀνέτειναν [καὶ ἐβόων [e])]· οὗτός ἐστιν ὁ Ῥωμαίων Αὔγουστος, τὸν θεὸν ὑποδεικνύντες [f])· τοῦτον ἔχοντες πάντα ἔχομεν. οὕτως οἱ ἄνθρωποι καὶ τὸ κρεῖττον αἱρεῖσθαι καὶ τὸ χεῖρον καταφρονεῖν εἰκάσιν.

Cap. 24. Ὅτι ἡ Ἰουλία ἡ Σευήρου γυνὴ ἐξ εὐτελεστάτων ἐπὶ τοσοῦτον ὕψος ἀρθεῖσα καὶ ἐλεεινῶς τελευτήσασα ἔδειξε τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς τὸ ἀβέβαιον.

[a] Apud Maium ἀποθάνῃ.]

b) Xiphil. πολιτῶν civium.

c) In cod. Ursiniano ante εἶπον est o non α. Atqui eclogario fidendum est. Post εἶπον autem est ὅτι.

d) Omittitur versiculus apud Reimarum .. τὰς χεῖρας ἀνε .. Est enim Reimari hoc loco textus vitiosissimus.

Et Antoninus quidem dici se feram gaudebat atque gloriabatur, multosque subitanea strage sustulit. Interim vero versiculi auctor ridebat atque a se editum con- 231
fitebatur; aiebatque insuper neminem praeter fatum mori. Sed enim veridicum est populare effatum, mendaces ac deceptores etiamsi forte veraciter aliquando loquantur, fide tamen publica iam excidisse.

Antoninus convicta in se iactata flocci faciens aiebat: novi equidem acta mea vobis non placere: atque ob eam rem arma et milites habeo, ne videlicet metuam sermunculorum auctores.

Antoninus plurimis Alexandrinis operum redemptoribus interfectis scripsit ad senatum, nihil interesse quotnam eorum periissent; cunctos enim eo fato dignos fuisse.

MACRINUS.

116. Populus regnante Macrino Iovem sic adloquebatur: ut dominus iratus es; ut pater nostri miserere. Senatores autem consurgentes cum magna videlicet voluptate graece clamabant: Vah laeta tibi hodierna dies! vah praeclari imperatores! conabantur scilicet populum ad sui 232
exemplum convertere: verumtamen hic, nulla senatus ratione habita in coelum manus tollebat; hic est, dicens, Romanorum Augustus; videlicet demonstrans deum. Adeo videntur homines peioribus contemtis meliora seligere.

Iulia Severi uxor ex infima conditione ad tantum culmen evecta: mox miserrime extincta, demonstravit humanae vitae inconstantiam.

e) In palimpsesto omittitur *καὶ ἐβόων*; quod est in codice Ursiniano; quamquam male scribitur apud Reimarum *καὶ βοῶντες αὐτοί*, pro *ἐβόων ἰδοῦ*, ut habet cod. Ursin.

f) Verba *τὸν θεὸν ὑποδεικνύντες* absunt a cod. Ursiniano. Quin in consequentibus quoque verbis cum eclogario non satis consentit ille codex.

ΗΛΙΟΓΑΒΑΛΟΣ.

Ex libro LXXIX.

CXVII. Ὅτι ὁ Ψευδαντωνῖνος ὑπὸ στρατιωτῶν κατεφρονήθη καὶ ἀνῃρέθη· ὅταν γὰρ ἐθισθῶσί τινες καὶ ταῦτα ὡπλισμένοι καταφρονεῖν τῶν κρατούντων, οὐδένα ἂν ὅρον τῆς ἐξουσίας ἐπὶ τὸ πράττειν ἃ βούλονται ποιοῦνται· ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ δόντος ταύτην ὁπλίζονται.

Ὅτι ποτὲ ὁ αὐτὸς τοῦτο εἶπεν· ὅτι οὐδὲν δέομαι ὀνομάτων ἐκ πολέμου καὶ αἵματος· ἀρκεῖ γάρ μοι καὶ εὐσεβῆ καὶ εὐτυχῆ πυρ' ὑμῶν καλεῖσθαι.

Ὅτι Ψευδαντωνῖνος ἐπαινούμενός ποτε παρὰ τῆς βουλῆς εἶπεν, ὅτι ὑμεῖς μὲν ἀγαπᾶτέ με καὶ νὴ Δία καὶ ὁ δῆ-
233 μος καὶ τὰ ἔξω στρατοπέδου· τοῖς δὲ δορυφόροις οἷς τοσαῦτα [a]) δίδωμι οὐκ ἀρέσκω.

Ὅτι τινῶν συνηγορούντων τῷ Ψευδαντωνίνῳ καὶ εἰπόντων, ὡς εὐτυχὴς εἴη τῷ υἱῷ συνυπατεύων, ἔφη· εὐτυχέστερος ἔσομαι κατὰ τὸν ἑξῆς ἐνιαυτὸν μετὰ γνησίου υἱοῦ μέλλων ὑπατεύειν.

Κοῦφος μὲν γὰρ πᾶς ὄχλος πρὸς τὰ καινοτομούμενα· ὁ δὲ δῆμος τῶν Ῥωμαίων διά τε τὸ πλῆθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν συγκλύδην ἀνθρώπων τῶν εἰς αὐτὸν συνιόντων, ῥᾴων τῶν ἄλλων ἐπαίρεται καὶ μετὰ εὐχερείας πρὸς τὰ ἄτοπα τρέχει.

a) Cod. ταῦτα.

HELIOGABALUS.

117. Falsus Antoninus a militibus spretus fuit atque interfectus. Si quando enim nonnulli assuescunt, praesertim si armati, dominos suos spernere, nullum finem praepotentiae faciunt, donec votum suum consequantur; immo his viribus contra eos, qui dederunt, armantur.

Idem aliquando dixit: nihil sibi opus esse titulis ex bello et cruore acquisitis, sed sibi sufficere pio ac felici a suis vocari.

Falsus Antoninus in senatu laudatus ait: vos sane me diligitis et per Iovem populus et quidquid hominum 233
extra castra est: praetorianis vero, quibus tanta largior, non placeo.

Nonnullis plaudentibus falso Antonino felicemque ipsum dicentibus, quod cum filio collega consulatum gereret: anno postero, inquit, felicior ero, qui cum legitimo filio consul futurus sum.

Levis est ad nova quaevis turba plebeiorum. Populus autem Romanus propter multitudinem varietatemque qui ei admiscentur convenarum, facilius adhuc permovetur prompteque ad absurda consilia convolat.

ΜΕΤΑ ΔΙΩΝΑ

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.

ΒΑΛΕΡΙΑΝΟΣ.

234 CXVIII. Ὅτι ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς μετὰ Μαριά-
ΒΗ. 254. δνου πρὸ τῆς πόλεως Ἀντιοχείας ὡς εἴκοσι σταδίους στρατο-
πεδεύεται· καὶ οἱ μὲν φρόνιμοι ἔφυγον τῆς πόλεως, τὸ δὲ
πολὺ πλῆθος ἔμεινεν· τοῦτο μὲν φιλοῦντες τὸν Μαριάδνον,
τοῦτο δὲ καὶ τοῖς καινισμοῖς χαίροντες, ὅπερ ὑπὸ ἀνοίας
πάσχειν εἰώθασι.

ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ.

ΒΗ. 254. Ὅτι Αἰμιλιανὸς ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς ἔγραφε πρὸς
τὴν σύγκλητον, ὅτι τὴν βασιλείαν ὑμῖν καταλιμπάνω, κἀγὼ
ὁ στρατηγὸς ὑμέτερος πανταχοῦ ἀγωνίζομαι.

ΓΑΛΙΗΝΟΣ.

235 Ὅτι Μακρῖνος [a]) κόμης τῶν θησαυρῶν καὶ ἐφεστὼς
τῇ ἀγορᾷ τοῦ σίτου ἐπειδὴ καὶ τὸν ἕνα πόδα ἐπεπήρωτο,
οὐχ εὑρέθη ἐν τῷ πολέμῳ ἀλλ' ἐν Σαμοσάτοις, καὶ ἀπε-
δέχετο τοὺς στρατιώτας καὶ ἀνεκτᾶτο· ὁ δὲ Σαπώρης πέμ-
πει Κληδόνιον ἄνδρα τοὺς δικαστὰς εἰσάγοντα τῷ βασιλεῖ,
ὃς προέτρεπε Μακρῖνον ἐλθεῖν πρὸς Βαλλεριανόν· ὁ δὲ
οὐχ εἵλετο ἀπελθεῖν, λέγων· τίς τοσοῦτον μαίνεται, ὥστε
ἑκὼν ἀντ' ἐλευθέρου δοῦλος καὶ αἰχμάλωτος γενέσθαι; ἄλ-

a) Variat scriptura apud Eusebium Hist. Eccl. VII. 10. *Μακρῖνος* et *Μακριανός*, ut communius scribitur. Zonaras autem XII. 24. *dicit Macrinum* patrem, filium vero *Macrianum*, si sana scriptura

POST DIONEM EXCERPTA EX ANONYMO USQUE AD CONSTANTINUM.

VALERIANUS.

118. Persarum rex cum Mariadno ab urbe Antio- 234
chia stadiis ferme viginti castra metatus est. Tum prudentior quisque civis urbe se subduxit; plebs tamen permulta mansit, partim Mariadno gratificans, partim rebus novis delectata, qui mos stultitiae popularis est.

AEMILIANUS.

Aemilianus sumpta purpura ita scripsit ad senatum: regnum quidem vobis permitto; ego vero ubique terrarum imperator vester bella gero.

GALLIENUS.

Macrinus fisci comes et annonae praefectus quia pede 235
mutilatus erat, non est in proelio conspectus; sed Samosatis expectavit milites ac recepit. Sapores autem misit Cledonium, virum iudicibus ad imperatorem introducendis praepositum, qui Macrinum adhortaretur, ut veniret ad Valerianum. Is autem negavit se iturum, quia nemo ita insanit, ut libertati servitutem praeponat. Praeterea qui me, inquit, accersunt, nequaquam domini mei sunt:

est. Zosimus aliique codices constanter *Macrinum* habent pro *Macriano*, ut etiam Trebellius.

λως τε καὶ οἱ προστάττοντες ἀπελθεῖν οὐκ εἶσι μου κύριοι· ὁ μὲν γὰρ πολέμιός ἐστιν, ὁ δὲ οὐδὲ ἑαυτοῦ δεσπόζει οὔχ ὅπως ἡμῶν· καὶ παρήνει καὶ τῷ Κληδονίῳ μένειν καὶ μὴ ἐπανελθεῖν πρὸς Βαλλεριανόν· ὁ δὲ ἔφη, μὴ προδιδόναι τὴν πίστιν τοῦ γενομένου αὐτοῦ δεσπότου· καὶ ἐπανελθὼν κατεχέθη μετὰ τῶν αἰχμαλώτων.

ΓΑΛΙΗΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΜΩΡ.

236 CXIX. Ὅτι Μέμωρ μαυρούσιος πεμφθεὶς ἐπὶ συλλογῇ καρπῶν, καινῶν πραγμάτων ἐπεθύμησεν, καὶ σπουδῇ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀναιρεῖται· οἱ δὲ ἄρχοντες ἐμέμφοντο ὡς ἀδίκως αὐτὸν ἀναιρεθέντα· καὶ Θεόδοτος κελευσθεὶς ἀπολογήσασθαι εἶπεν, ὅτι οὐκ ἦν πολλῆς ἄξιος καταγνώσεως Μέμωρ, ὡς ἀδυνάτοις ἐπιχειρῶν ὁ ἔχων τοσούτων ἀρχόντων περιβολὴν καὶ δύναμιν, ἀλλ' ἐκεῖνος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διὰ τῆς ἐμῆς σπουδῆς καὶ βασιλικῆς προνοίας τοῦ σκοποῦ δεήμαρτον· ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς τῇ ἀπολογίᾳ ἐκέλευσεν ὑπὲρ Μέμορος μηδένα φεύξεσθαι.

Ὅτι οἱ φαύλως ἀναχθέντες ἄνθρωποι οὐκ εἰώθασι βεβαίως τὰς φιλίας φυλάττειν, ἀλλ' ἐκ μικρῶν προφάσεων μεταβάλλονται.

ΓΑΛΙΗΝΟΣ ΚΑΙ ΙΝΓΕΝΟΥΟΣ.

CH. 261. CXX. Ὅτι ἡ τοῦ Γαλιηνοῦ γαμετὴ τοῦ βασιλέως ἀπηρέσθη τῷ προσώπῳ Ἰνγενούου καὶ μεταπεμψαμένη Βα-
237 λεντῖνον εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἐγὼ τὴν σὴν προαίρεσιν οἶδα· τὸν δὲ βασιλέα ἐπὶ μὲν τῇ σῇ ἐπιλογῇ ἐπαινῶ, ἐπὶ δὲ τῇ Ἰνγενούου οὐκ ἐπαινῶ· ἐν πολλῇ γάρ μοι ὑπονοίᾳ ἐστίν· ἀλλ' ἀντιπρᾶξαι τῷ βασιλεῖ οὐ δύναμαι· ἀλλὰ σὺ ἐπιτήρει τὸν ἄνδρα· ἀποκρίνεται Βαλεντῖνος, ὅτι γένοιτο μὲν καὶ Ἰγγένουον γνήσιον περὶ τὴν δουλείαν ὑμῶν ὀφθῆναι· ἐπεὶ τὸ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἂν παραλείψω τι τῶν εἰς εὔνοιαν ὁρώντων τοῦ ὑμετέρου οἴκου.

alter quippe est hostis; alter ne sui quidem ipsius, nedum nostri dominus est. Quare auctor erat Cledonio, ut ipse quoque maneret, neque ad Valerianum rediret. At enim hic negavit fidem se eius falsurum, qui dominus aliquando sibi fuisset; reversusque cum aliis illic captivis retentus est.

GALLIENUS ET MEMOR.

119. Memor Maurus ad frumentandum missus no- 236
vas res moliri coepit; statimque a militibus occisus fuit. Sed quum centuriones inique illum occisum quererentur; Theodotus causam dicere iussus ait: non admodum fuisse damnabilem Memorem, ceu si rem impossibilem adgressus fuisset, quandoquidem tot centurionum tutela et viribus fulciebatur: nihilo tamen minus et ille et conscii eius mea, inquit, diligentia nec non regia providentia a proposito suo depulsi fuerunt. Delectatus hac defensione imperator vetuit quemquam Memoris causa in exilium mitti.

Homines sine recto consilio conspirantes haud solent firmiter amicitiam tueri, sed levibus de causis mutantur.

GALLIENUS ET INGENUUS.

120. Gallieni imperatoris uxor vultu Ingenui offensa est; vocatoque ad se Valentino, animum quidem, inquit, tuum probe compertum habeo atque imperatoris de te iudicium laudo: non item quod Ingenuum elegerit, 237
quia hic mihi valde suspectus est. Ceteroquin imperatori resistere nequeo; sed tu hominem observa. Respondit Valentinus: utinam Ingenuus in obsequio vestro fidelis deprehendatur! Ego certe, quantum in me est, nihil praetermittam, quod ad meam comprobandam erga vestram domum benevolentiam spectet.

Ὅτι ἐν τῷ κατὰ Ἰνγένουον [a]) πολέμῳ πολλοὶ καὶ τέκνα καὶ γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς ἀνεῖλον, ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τινὰ κατασχεῖν ἴδιον ἀδελφὸν παρὰ Γαλιηνῷ καὶ εἰπεῖν· ὦ βασιλεῦ, οὗτος ἀδελφὸς ἐμός ἐστι, καὶ ἐν τῷ πολέμῳ κατέσχον αὐτόν· ὁ δὲ νομίσας ὅτι παραιτήσασθαι αὐτὸν βούλεται καὶ ἀπεθέξατο καὶ ἐπήνεσεν καὶ ὑπέσχετο πολλὰ δώσειν καὶ τὴν ἁμαρτίαν τῆς τυραννίδος συγχωρεῖν· τὸν δὲ εἰπεῖν, ὅτι οὐ χρὴ τὸν ἅπαξ ἀντάραντα ὅπλα βασιλέως ζῆσαι, καὶ τῷ ξίφει ἀνεῖλεν [b]) αὐτόν· ὁ δὲ Γαλιηνὸς ἠγανάκτησε μέν, πλὴν διὰ τὸ ἀδόκητον τῶν πραγμάτων συνεχώρησεν.

CXXI. Ὅτι Κλαύδιος ἔτυχεν τρωθεὶς εἰς τὸν ἀστράγαλον καὶ μετὰ πολλῆς σπουδῆς ὁ βασιλεὺς περὶ αὐτοῦ ἐπυνθάνετο· εἷς οὖν τῶν στρατιωτῶν εἶπεν, ὅτι ὡς Ἀχιλλεὺς πολεμήσας γενναίως ἐτρώθη καὶ ἐν τῷ καταγωγίῳ τῷ ἑαυτοῦ ἐστι θεραπευόμενος· ὥστε τὸν βασιλέα εἰπεῖν, ὅτι εἰκότως καὶ εἰς τὸν ἀστράγαλον ἐτρώθη.

ΓΑΛΙΗΝΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΤΟΥΜΟΣ.

238 Ὅτι Γαλιηνὸς ὁ βασιλεὺς πρὸς Πόστουμον αὐτοκράτορα ἀναγορευθέντα πέμπει πρεσβευτὰς τοὺς ἐπισταμένους τὰ γενόμενα παρ' αὐτοῦ καὶ ἐροῦντας αὐτῷ, ὅτι χρὴ τὰ ὀχυρὰ καταλαβόντας ἡσυχάζειν· ἀλλὰ παραχώρησόν μοι εἰσελθεῖν, ἵνα διακριθῶμεν· καὶ ὁ κρείττων, βασιλεύς· ὁ δὲ ἀντεδήλωσεν· ὅτι οὔτε [c]) παραχωρῶ σοί ποτε ἑκὼν παρελθεῖν τὰς Ἄλπεις, οὔτε εἰς τοιαύτην ἀνάγκην εὔχομαι καταστῆναι, ἵνα Ῥωμαίοις πολεμήσω· Γαλιηνὸς δὲ [πέμπει πρὸς αὐτόν· οὐκοῦν ἀμφότεροι μονομαχήσωμεν, ἵνα μὴ Ῥωμαῖοι ἀπολῶνται· ὁ δὲ ἀντεδήλωσεν, ἐγὼ οὔτε μονομάχος εἰμὶ, οὔτ' ἐγέγονά ποτε· ἀλλ' ἀπολλυμένας τὰς ἐπαρχίας ταύτας ὑπὸ σοῦ ταχθεὶς διασώζειν ἔσωσα· καὶ ὑπὸ τῶν Γάλλων ἠρέθην βασιλεύς· καὶ ἀρκοῦμαι τούτων ἄρχειν τῶν ἑκουσίως με ἑλομένων· καὶ εἴ τι δύναμαι τῇ βουλῇ τῇ ἐμαυτοῦ καὶ τῇ δυνάμει τούτοις βοηθῶ.

a) Ita cod. non Ἰνγενούου.
b) Cod. ἀνελεῖν.

In bello adversus Ingenuum multi filios, parentes fratresque occiderunt, in tantum ut quidam fratrem manu tenens Gallieno se stiterit dicens: hic meus, o imperator, frater est, quem bello cepi. Gallienus existimans velle hunc pro eo deprecari, admisit hominem commendavitque et multa se daturum promisit; tum et de laesae maiestatis crimine absolvebat. Sed ille contra ait: non oportere eum vivere, qui semel arma adversus imperatorem tulisset, gladioque eum transfodit. Facinus moleste tulit Gallienus, sed tamen ob inopinum rerum eventum id ratum habuit.

121. Claudius vulneratus in talo sollicite de hac re praesentes rogabat. Tum miles quidam ait, Achillem quoque, qui fortiter pugnaverat, sic esse vulneratum atque in suo tentorio curatum quamobrem dixit imperator se congruenter in talo fuisse vulneratum.

GALLIENUS ET POSTHUMUS.

Gallienus imperator ad Posthumum, qui purpuram 238
sumpserat, misit homines, qui res quae ab eo gererentur rescirent dicerentque opus esse, ut ii, qui munita loca occupaverant, armis abstinerent. Rogabat etiam, ut sibi ingressum in Gallias concederet, ut bello inter se decernerent; nempe ut is qui superior discederet, postea regnaret. Respondit Posthumus, neque te sponte sino Alpes transgredi, neque in eam necessitatem venire me opto, ut cum Romanis pugnem. Gallienus missis denuo legatis aiebat: igitur ambo singulari inter nos pugna certemus, ne Romanorum caedes fiat. Ille rursus respondit: neque ego nunc neque umquam gladiator fui; verum has provincias, quarum salus mihi a te commissa fuerat, servavi: a Gallis autem electus sum imperator. Porro mihi satis est, si his imperem, qui me sponte elegerunt: atque his, quantum consilio ac viribus possum, opem fero.

[c) *Mai.*: οὐδέ.]

ΟΔΕΝΑΘΟΣ ΔΥΟ.

CXXII. Ὅτι τὸν Ὀδέναθον τὸν παλαιὸν Ῥουφῖνος ἀναιρεῖ ὡς νεωτέροις ἐπιχειροῦντα πράγμασιν· κατηγόρει δὲ ὁ νέος Ὀδέναθος Ῥουφίνου, ὡς φονεύσαντα τὸν πατέρα
239 αὐτοῦ· ὁ δὲ βασιλεὺς ἠρώτησε τὸν Ῥουφῖνον, διὰ τί τοῦτο ἐποίησεν; ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι σὺν δίκῃ τοῦτο ἐποίησεν· καινοῖς γὰρ ἐπεχείρει πράγμασιν· καὶ εἰ̓θε ἐπέτρεπές μοι καὶ τοῦτον τὸν Ὀδέναθον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀνελεῖν, καὶ παραχρῆμα τοῦτο ἐποίουν· ἦν δὲ ὁ Ῥουφῖνος ποδαλγὸς καὶ χειραλγὸς, παντελῶς μὴ κινηθῆναι δυνάμενος· καὶ ἔλεγεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς· ποίᾳ δυνάμει ἢ ποίῳ σώματι θαρρῶν ταῦτα λέγεις; ὁ δὲ ἔλεγεν, οὐδὲ εἰ ἔτυχον ὑγιὴς ὢν πλέων τῆς νεότητός μου, ἐδυνάμην διὰ τοῦ σώματός μού τί ποτε εἰς αὐτὸν ποιῆσαι· ἀλλὰ τῇ σῇ δεξιᾷ κελεύων καὶ διατυπῶν πάντα κατώρθουν· καὶ σὺ γὰρ αὐτὸς, ὦ βασιλεῦ, οὐ τῷ σώματί σου ἰσχύων ποιεῖς ἃ ποιεῖς, ἀλλὰ τοῖς στρατιώταις σου κελεύων· καὶ ἐπῄνεσεν τοὺς λόγους αὐτοῦ ὁ Γαλιηνός.

ΚΥΙΝΤΟΣ.

Ὅτι Κύιντος [a]) ὁ Μακρίνου υἱὸς τὸ βασίλειον καὶ [b]) παραχρῆμα ἐν Ἐμέσῃ ἐκάθητο· καὶ παραγίνεται Ὀδέναθος μετὰ πλήθους βαρβάρων καὶ δηλοῖ αὐτοῖς, ὅτι παράδοτε αὐτοὺς ἢ πολεμήσατε· οἱ δὲ εἶπον, ὅτι πᾶν ὅτιοῦν ἠνείχοντο ὑπομένειν ἢ βαρβάρῳ ἑαυτοὺς παραδοῦναι.

CXXIII. Ὅτι Καρῖνος ἐδυσχέρανεν, ὡσότε τῶν Ῥωμαίων τὸν πόλεμον οἰκειώσατο Ὀδέναθος· ὁ δὲ τοῦτο μα-
240 θὼν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναιρεθῆναι· καὶ ἐκ τῶν οἰκείων πολλὰ ἐφιλοτιμήσατο εἰς ταφὴν αὐτοῦ, ἅτινα καὶ ζῶντι αὐτῷ ἐπέδειξεν· ὁ δὲ γελάσας ἔφη, πολλῆς ἀμαθίας καὶ εὐηθείας πεπληρῶσθαι τὸν ἄνδρα· ἀμαθίας μὲν, ὅτι τοὺς ἐχθροὺς ἀναιροῦμεν, τοῖς δὲ φίλοις χαριζόμεθα, ἀγνοεῖν δὲ αὐτὸς πότερον εἰς φίλους ἢ εἰς ἐχθροὺς τάξει αὐτόν· εὐηθείας δὲ, ὅτι βούλεται περιόντα αὐτὸν καὶ αἰσθανόμενον λυπῆ-

a) Ita scribit etiam Zonaras XII. 24. Sed apud Trebellium Trig. Tyr. cap. XIV. et in nummis est *Quietus*.

ODENATHI DUO.

122. Odenathum seniorem Rufinus tamquam novis rebus studentem interemit. Quumque iunior Odenathus Rufinum de caede parentis sui accusasset, imperator facinoris causam a Rufino quaesivit. Is vero iuste se id fe- 239
cisse confirmavit, quia ille remp. turbare nitebatur. Atque utinam, inquit, copiam mihi faceres, hunc quoque filium eius Odenathum occidendi, quem ilico de medio tollerem! Porro erat Rufinus podagra chiragraque correptus, atque ab omni motu impeditus. Quamobrem ait imperator: quibus viribus aut cui corpori confisus haec, inquam, ais? Ille respondit: ne si incolumior quidem quam olim, aetate iuvenili, essem, corporis mei viribus huic umquam nocere possem; sed tua dextera iubens atque designans nihil non recte gererem. Nam ne tu quidem, imperator, corporis tui robore quae facis, peragis, sed militibus tuis imperans. Hanc Rufini orationem Gallienus laudavit.

QUINTUS.

Simul ac Quintus Macrini filius regiam sedem Emesae statuit, Odenathus cum barbarorum multitudine advenit eisque denuntiavit, ut vel deditionem vel pugnam facerent. Illi vero responderunt, se quidvis pati malle, quam in barbari manus incidere.

123. Carinus moleste ferebat, quotiescumque Odenathus bellum pro Romanis se gerere dictitabat. Id intelligens Odenathus Carinum iussit occidi; et de suo pa- 240
trimonio multa decrevit in funus eius insumenda, quae etiam viventi ille demonstravit. Carinus autem cum risu dixit, inscium plane fatuumque esse Odenathum; inscium quidem, quia hostes occidimus, amicis donamus; ignorare autem Odenathum, utrum Carinum in amicorum an in hostium numero poneret: fatuum vero, quia quem viven-

b) Ita cod.

σαι καὶ φονεῦσαι· τελευτῶντα δὲ καὶ ἀναισθητοῦντα δωρεαῖς τιμᾶν· καὶ ἡ τοσαύτη εὐτυχία ταχείαν ἔσχε μετάπτωσιν.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ.

Ὅτι τῶν Σκυθῶν ἐπὶ Κλαυδίου τὰς Ἀθήνας ἑλόντων καὶ συναγαγόντων πάντα τὰ βιβλία καὶ βουληθέντων καῦσαι, ἄλλος τις ἐν αὐτοῖς φρόνιμος εἶναι νομιζόμενος ἐκώλυσε λέγων, ὅτι περὶ ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι σχολάζοντες πολέμου ἀμελοῦσι· τοῦτο δὲ ὡς ἄπειρος εἶπεν· εἰ γὰρ ᾔδει τὰς τῶν Ἀθηναίων καὶ Ῥωμαίων ἀρετάς, οἵτινες ἐν λόγοις καὶ ἐν πολέμοις εὐδοκίμουν, οὐκ ἂν τοῦτο εἶπεν.

Ὅτι οἱ Σκύθαι πρὸς τοὺς ἐν πόλεσιν ἐγκεκλεισμένους ἀπέσκωπτον, ὅτι οὗτοι οὐκ ἀνθρώπινον βίον ζῶσιν, ἀλλ' ὀρνίθων ἐν καλιαῖς εἰς τὸ ὕψος καθημένων· καὶ ὅτι καταλιπόντες τὴν γῆν τὴν τρέφουσαν αὐτούς, ἀκάρπους πόλεις ἐπιλέγονται· καὶ ὅτι τοῖς ἀψύχοις θαῤῥοῦσι μᾶλλον ἢπερ ἑαυτοῖς.

CXXIV. Ὅτι Ἀνδοννόβαλλός τις ἦν, ὃς ἀπὸ Ἐρούλλων προσέφυγε πρὸς Ῥωμαίους· καὶ ἦλθεν εἰς λόγους
241 Βιβούλῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων· προέτρεπε γὰρ αὐτόν, δοῦναι ἑαυτὸν τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ ἐκάλει αὐτὸν δοῦλον φιλοδεσπότην καὶ γαστρὸς ἥττονα· καὶ ὅτι ἐλευθερίαν διὰ τὸ φαγεῖν καὶ τὸ φορέσαι ἀπώλεσεν[a])· ἐκεῖνος δὲ ἀντέλεγεν αὐτῷ· ἐγὼ ἐλεύθερός εἰμι· καὶ γὰρ φίλος βασιλέως τηλικούτου εἰμὶ καὶ οὐδέν μοι τῶν ἀγαθῶν λείπει· σὺ δὲ οὔτε ἐσθῆτος οὔτε τροφῆς εὐπορεῖς.

Ὅτι μετὰ τὴν νίκην τῶν Σκυθῶν εὐφραινομένου τοῦ βασιλέως καὶ ἑστιῶντος εἰσῆλθεν Ἀνδοννόβαλλος ἐπὶ πάντων καὶ λέγει, ὅτι χάριν θέλω τινά[b]) ποτε παρὰ σοῦ αἰτῆσαι· καὶ νομίσας μέγα τί ποτε αἰτεῖσθαι ἐπέτρεψεν αὐτῷ αἰτεῖσθαι· καὶ λέγει Ἀνδοννόβαλλος, δός μοι καλὸν οἶνον, ἵνα καλέσω πάντας τοὺς τοῦ οἴκου μου καὶ εὐφρανθῶ μετ' αὐτῶν· καὶ γελάσας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτῷ δοθῆναι οἶνον· δέδωκεν δὲ αὐτῷ καὶ ἑτέρας πολλὰς δωρεάς.

[a) *Mai.*: ἐπώλ.]
b) Cod. τί.

---

tem spirantemque cruciare et occidere volebat, eundem mortuum sensuque carentem donis honorare parabat. Sed enim praesens fortuna citam conversionem nacta est.

CLAUDIUS.

Quum Athenas regnante Claudio Scythae occupavissent conquisitosque omnes libros crematuri essent, quidam inter eos prudentior ceteris creditus rem inhibuit. Dicebat enim, fore ut Romani dum libris occuparentur, bellum negligerent. Hoc autem ut rudis dixit: nam si novisset Atheniensium ac Romanorum virtutes, qui litteris et armis aeque claruerunt, haud ita esset locutus.

Scythae urbium incolas irridebant, quod hi non hominum sed avium vitam agitarent, quae nidos sublimiter suspensos habitant, quodque altrice terra relicta steriles urbes praeoptarent; et quod denique rebus potius inanimis quam sibi confiderent.

124. Andonnoballus quidam, qui deinde ab Erulis ad Romanos transfugit, venit in colloquium cum imperatoris Romani baiulo, qui hortabatur illum, ut imperatori 241
semet traderet. At is contra appellabat baiulum servili animo praeditum ventrique deditum, qui nimirum libertatem edendo et baiulando commutavisset. Vicissim hic contra aiebat: immo ego sum liber, propterea quod tanto principi carus sum, nullaque re bona destituor: tibi vero neque vestis neque cibi affatim est.

Post victoriam de Scythis relatam dum imperator laetitiae indulgeret et convivaretur, ingressus est coram omnibus Andonnoballus aitque se velle beneficium ab illo petere. Imperator existimans magnum aliquid fortasse illum petiturum, nihilominus indulsit ei ut peteret. Tunc ait Andonnoballus, da mihi optimum vinum, ut necessariis meis omnibus convocatis una oblecter. Ridens imperator iussit ei vinum suppeditari; tum et aliorum munerum copiam addidit.

ΑΥΡΕΛΙΑΝΟΣ.

CXXV. Ὅτι Αὐρηλλιανὸς βασιλεύσας καὶ συναγαγων πάντας τοὺς ἐν λόγῳ ἐν Ῥαβέννῃ βουλὴν ἐποιεῖτο, πῶς χρὴ βασιλεύειν αὐτόν· ἐβούλετο γὰρ μετὰ θάνατον Κλαυδίου, ἐξ ὧν ἔπραττεν μείζων ἐκείνου φαίνεσθαι· εἷς δὲ τῶν ἐκ τοῦ συγκλήτου εἶπεν αὐτῷ· ἐὰν θέλῃς καλῶς βασιλεῦσαι, χρυσῷ
242 καὶ σιδήρῳ σαυτὸν [a]) ὀχύρωσον· κατὰ μὲν τῶν λυπούντων σε, σιδήρῳ· πρὸς δὲ τοὺς θεραπεύοντας, χρυσῷ· καὶ πρῶτος τῆς κακῆς συμβουλῆς ταύτης αὐτὸς ὁ συμβουλεύσας ἀπήλαυσεν.

Ὅτι Ἀλβῖνος γέρων ὢν ἐνόσει τὴν ἐπὶ θάνατον· εἰσελθὼν δέ τις ἐπυνθάνετο αὐτόν, πῶς διάκειται; ὁ δὲ εἶπεν· εἰ μὲν σώζεται ἡ πατρίς, κακῶς· πάντως γὰρ ἀποθνήσκω· εἰ δὲ μὴ σώζεται, καλῶς· ἐγὼ γὰρ φθάνω ἀποθανεῖν, πρὶν μάθω τὸν ὄλεθρον τῆς πατρίδος· καὶ τούτου μεῖζον ἀγαθὸν οὐ ζητῶ.

Ὅτι Αὐρηλλιανὸς μαθὼν ἐν Πλακεντίᾳ εἶναι μοῖραν τῶν βαρβάρων ἐδήλωσεν αὐτοῖς, ὅτι εἰ μὲν θέλετε πολεμήσειν, ἰδοὺ ἕτοιμός εἰμι· εἰ δὲ τὰ βέλτιονα λογίζεσθε, παραδοῦναι, ἑαυτούς, δέχομαι ὑμᾶς ὡς δεσπότης ὑμῶν· οἱ δὲ ἀντεδήλωσαν, ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν δεσπότην· καὶ αὔριον ἑτοίμασον σαυτὸν καὶ μανθάνεις, ὅτι πρὸς ἐλευθέρους πολεμεῖς.

CXXVI. Ὅτι Αὐρηλλιανὸς ἐν τῷ πολιορκεῖν τὰ Τυανὰ εἰρήκει τοῖς στρατιώταις, ὅτι ἐὰν εἰσέλθωμεν μηδὲ κύνα ἐάσητε, μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν ἀπηγόρευσε τοῖς στρατιώταις μήτε φονεῦσαι μήτε διαρπάσαι· ἔλεγον οὖν αὐτῷ θυμούμενοι οἱ στρατιῶται, ὅτι ἃ ὑπέσχου, ἐπίτρεψον ἡμῖν ποιῆσαι· ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, ἀληθεύετε, ὅτι ἐγὼ εἶπον· ἀπέλθετε, κύων μὴ εὑρεθῇ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀλλὰ πάντας φονεύσατε· καὶ ἔπεμψε καὶ τοὺς τριβούνους καὶ τοὺς στρατιώτας καὶ πάντας τοὺς κύνας ἐφόνευσεν· ὥστε εἰς γέλωτα ἐλθῆναι τὸν θυμὸν τοῦ στρατεύματος· καὶ μετὰ ταῦτα συγκαλέσας αὐτοὺς εἶπεν, ὅτι ἡμεῖς ὑπὲρ τοῦ ἐλευθερῶσαι τὰς πόλεις ταύτας πολεμοῦμεν· καὶ ἐὰν μέλλωμεν
243 παιδεύειν αὐτάς, οὐκέτι ἡμῖν πιστεύουσιν· ἀλλὰ μᾶλλον τὴν παῖδα τῶν βαρβάρων ζητήσωμεν καὶ τοιούτων ὡς ἡμετέρων φεισώμεθα.

a) Cod. αὐτῶν.

AURELIANUS.

125. Aurelianus ad imperium evectus coacto Ravennae concilio hominum quotquot erant fama clarorum, de arte regnandi deliberabat. Quippe avebat post obitum Claudii maior illo videri rebus gerendis. Tunc de concilio unus, si vis inquit bene regnare, auro ac ferro temet communi; adversus nimirum molestos ferro; adversus obsequentes auro. Is autem, qui pravum hoc consilium 242
dederat, primus illudmet expertus est.

Albinus senex et letali morbo decumbens, homini ad se ingresso rogantique, quomodo se haberet, si salva, inquit, patria est, equidem male pereo; sin illi secus evenit, bene; ego enim mori aveo priusquam patriae excidium intelligo: atque hac maiorem nullam felicitatem exquiro.

Aurelianus edoctus partem barbarorum Placentiam occupare, significavit illis: si pugnare avetis, en ego paratus sum: sin meliora consilia capitis, nempe ut vosmet dedatis, recipio vos ut vester dominus. Illi responderunt, nos dominum non habemus; et mane quidem esto paratus, ut te cum hominibus liberis pugnare cognoscas.

126. Aurelianus in Tyanorum obsidione militibus praedixerat fore ut illuc ingressi ne canem quidem incolumem esse sinerent. Mox urbe expugnata edixit militibus, ne occiderent neve diriperent. Illi indignati postulabant ab eo, ut quod ante promiserat, nunc eis facere concederet. Is autem, vere, inquit, narratis quod ita dixerim: pergite porro; canis nullus hac in urbe supersit, sed omnes occidite. Immissis ergo tribunis atque militibus canes occidione delevit, ita ut exercitus ira in risum soluta fuerit. Idem postea concione vocata nos, inquit, pro his urbibus liberandis proeliamur, quas si praedari malueri-
mus, fide in posterum apud ipsas carebimus. Quin po- 243
tius praedam e barbaris petamus; his autem urbibus ceu rei nostrae parcamus.

CXXVII. Ὅτι Αὐρηλλιανὸς ἔπεμψε πρεσβευτὰς πρὸς Ζηνοβίαν προτρέπων αὐτὴν ἐνδοῦναι τελεῖν ὑπ' αὐτόν· ἡ δὲ ἀντεδήλωσεν, ὅτι ἐγὼ οὐδὲν μέγα ἐβλάβην· οἱ γὰρ πεσόντες ἐν τῷ πολέμῳ σχεδὸν πάντες Ῥωμαῖοί εἰσιν.

Ὅτι Αὐρηλλιανὸς πειραθεὶς ποτε στρατιωτικῆς ἐπαναστάσεως ἔλεγεν ἀπατᾶσθαι τοὺς στρατιώτας, εἰ ἐν ταῖς αὐτῶν χερσὶ τὰς μοίρας εἶναι τῶν βασιλέων ὑπολαμβάνουσιν· ἔφασκε γὰρ τὸν θεὸν δωρησάμενον τὴν πορφύραν, καὶ ταύτην ἐπεδείκνυ τῇ δεξιᾷ πάντως, καὶ τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁρῖσαι· καὶ οὐ πρότερον ἀπέστη, πρὶν ἂν εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς στάσεως πεντήκοντα ἐξεδίκησεν.

ΠΡΟΒΟΣ.

Ὅτι πρὸς ἀνταρσίαν ἐλθόντος Κάρου ἐβουλεύσατο ὁ Πρόβος, τί δεῖ ποιῆσαι αὐτόν· καὶ πάντων σιωπώντων Μαρτινιανός τις χιλίαρχος παῤῥησιασάμενος πολλὰ ἐνεκάλει αὐτῷ, ὡς διὰ τὸν ὄκνον αὐτοῦ τῶν πραγμάτων ἀπολλυμένων, καὶ προέτρεπεν αὐτὸν παραχρῆμα κινῆσαι καὶ ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον καὶ ἀπαντῆσαι τῷ τυράννῳ.

ΚΑΡΟΣ.

244 Ὅτι ἅμα τῇ ἀναγορεύσει λέγουσιν εἰρηκέναι τὸν Κάρον, ὅτι ἐπὶ κακῷ Περσῶν εἰς τὴν βασιλείαν ἦλθεν.

ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΣ.

CXXVIII. Ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ οἰκείᾳ ἀναγορεύσει ὁ Διοκλητιανὸς τὰ τότε σεβόμενα θεῖα μαρτυρόμενος ἔλεγεν, μὴ διὰ τῆς βασιλείας ἐφίεσθαι Καρῖνον ἀνελεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐλεεῖν τὴν πολιτείαν.

Ὅτι τὸ πολλὰ πράττειν ἀντικλιμακτήρων καὶ κινδύνων πολλῶν αἴτιον γίνεται.

Ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τἀναντία μᾶλλον ἐπίσταται φέρειν, ἢ μέτρον ἐν ταῖς εὐτυχίαις φυλάττειν.

127. Aurelianus missis ad Zenobiam legatis hortabatur eam, ut sui demum deditionem faceret: illa vero respondit, haud se magnopere detrimento adfectam; nam qui ceciderant in proelio, plerosque omnes Romanos fuisse.

Aurelianus seditione militari aliquando appetitus aiebat falli milites, qui regum fata in sua potestate se habere putarent. Quippe deum purpurae datorem esse adfirmabat, quam utique dextera praetendebat; ab eoque regni annos sibi esse definitos. Neque prius ab agendo destitit, quam in quinquaginta seditionis principes animadvertit.

PROBUS.

Caro rebellante deliberabat, in consilio Probus quid ageret. Cunctis silentibus Martinianus quidam tribunus libera fiducia coepit Probo graviter exprobrare, quod ob eius segnitiem resp. interiret: impulitque eum ut confestim arma commoveret, bellum susciperet tyrannoque in acie occurreret.

CARUS.

Dum purpuram sumeret Carus dixisse fertur, factum 244 se imperatorem ad Persarum exitium.

DIOCLETIANUS.

128. Dum imperium capesseret Diocletianus, deos tunc cultos testans aiebat, se haud regni obtinendi causa optare Carini necem, sed quia reip. miserebatur.

Multorum negotiorum susceptio causa fit infelicium climactericorum atque periculorum.

Humanae naturae est adversa facilius ferre, quam modestiam in prosperis conservare.

Ὅτι καὶ διὰ τὸ τιμῆς αὐτὸν ἀθανάτου τε τετυχηκότα χρῆναι [a]) μεμνῆσθαι, ὅτι θνητός ἐστι καὶ τῶν ἀνθρωπίνων συμφορῶν οὐκ ἀλλότριος.

Ὅτι Λούκιος Ὀκτάβιος εἰς δεῖπνον κληθεὶς θριάμβου καὶ ἀποκληθεὶς ἀπήγγειλεν ἑαυτὸν εἰς τὸ συμπόσιον ἥξειν, εἰ μὴ ὡς οἷόν τε κάλλιστα μέρη αὐτῷ πεμφθείη.

245 Ὅτι Διοκλητιανὸς ὄψεώς τινος ἐν ὕπνοις πολλάκις αὐτὸν ἐνοχλούσης, ὥστε ἀρχὴν ἐγχειρῖσαί τινι, ὅν γε ὀνομαστὶ ἡ ὄψις ἐσήμανεν, ὑπονοήσας εἶναι τοῦτο ἐκ γοητείας, ἔν τινι ἡμέρᾳ μετακαλεσάμενος αὐτὸν τοῦτό μόνον ἔφη πρὸς αὐτόν, δέξαι ἀρχὴν ἣν καθεκάστην νύκτα αἰτεῖς παρ' ἐμοῦ, καὶ μὴ φθονήσῃς τῷ βασιλεῖ τῆς ἐκ τοῦ ἡσυχάζειν θεραπείας.

ΛΙΚΙΝΝΙΟΣ.

CXXIX. Ὅτι Λικίννιος τὰ χρυσᾶ νομίσματα, ἐν οἷς ὁ Κωνσταντῖνος τὴν κατὰ Σαρματῶν αὐτοῦ νίκην ἐτύπωσεν, οὐ προσεδέχετο, ἀλλ' ἀναχωνεύων αὐτὰ εἰς ἑτέρας μετέφερε χρήσεις, οὐδὲν ἄλλο τοῖς περὶ τοῦτο μεμφομένοις ἀποκρινόμενος, ἢ ὅτι οὐ βούλεται βάρβαρον ἐργασίαν ἐν τοῖς συναλλάγμασι τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας ἀναστρέφεσθαι.

Ὅτι Κρίσπου τοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου μεγάλαι ἐφάνη-
246 σαν ἀνδραγαθίαι· καὶ πολλάκις Λικίννιος ὑπ' αὐτοῦ ἡττηθεὶς ἀχθόμενος τὰ ὁμηρικὰ ταῦτα ἔλεγεν ἔπη.

Ὦ γέρον, ἦ μάλα δή σε νέοι τείρουσι μαχηταί.
Σή τε βίη λέλυται, χαλεπὸν δέ σε γῆρας ἱκάνει.

Ὅτι Τιβέριος ἀνήγγελεν ἐπὶ τὴν σύγκλητον, ὥστε τὸν Χριστὸν τρισκαιδέκατον θεὸν εἶναι· ἡ δὲ σύγκλητος οὐκ ἀπεδέξατο, ὥστε καί τινα ἀστειευόμενον εἰπεῖν, ὅτι τρισκαιδέκατον οὐ δέχεσθε, καὶ πρῶτος ἔρχεται.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.

CXXX. Ὅτι Κωνσταντῖνος ἐβουλεύσατο πρῶτον ἐν Σαρδικῇ μεταγαγεῖν τὰ δημόσια· φιλῶν τε τὴν πόλιν ἐκείνην συνεχῶς ἔλεγεν, ἡ ἐμὴ Ῥώμη Σαρδική ἐστι.

a) Ita cod.

Eum qui honores immortales consecutus est, meminisse tamen oportet se mortalem esse et ab humanis casibus non alienum.

Lucius Octavius ad triumphalem coenam invitatus, negavit se convivio interfuturum, nisi honoratiores, ut par erat, partes sibi apponerentur.

Diocletianus spectro quodam in somnis eum perturbante, ut imperium cuidam traderet, qui nominatim a spectro designabatur; suspicatus hoc accidere ex praestigio, quadam die vocato ad se illo homine, hoc tantum dixit: accipe imperium, quod me singulis noctibus poscis, neque invideas imperatori quietis gratias. 245

LICINIUS.

129. Licinius aurea numismata, in quibus Constantinus suam de Sarmatis victoriam excuderat, non recipiebat; sed ea conflans in alios usus convertebat; nihil aliud iis, qui id reprehendebant dicens, nisi quod nollet barbaricum opus in sui imperii negotiationibus versari.

Crispi Constantino geniti ingentia claruerunt facinora; victusque ab eo saepe Licinius cogebatur Homeri- 246
cos versus dicere:

O senex, te valde vexant iuvenes bellatores;
Tuusque vigor languet teque senium invasit.

Tiberius retulerat ad senatum ut deus tertius decimus Christus fieret. Recusante senatu lepide dixit quidam: quem tertium decimum non admittitis, is veniet primus.

CONSTANTINUS.

130. Constantinus principio consilium coeperat sedem reip. in urbem Sardicam transferendi: captusque eius urbis amore semper iterabat: Roma mea Sardica est.

Ὅτι Κωνσταντῖνος τὰ τῶν πρότερον βεβασιλευκότων ἔργα καλύψαι θέλων, τούτων τὰς ἀρετὰς ἐπωνύμοις τισὶν ἐκφαυλίζειν ἐσπούδαζεν· τὸν μὲν γὰρ Ὀκταβιανὸν Αὔγουστον κόσμον τύχης ἐκάλει· τὸν δὲ Τραϊανὸν βοτάνην τοίχου· Ἀδριανὸν δὲ ἐργαλεῖον ζωγραφικόν· Μάρκον δὲ καταγέλαστον· Σεβῆρον * * *

Desiderantur paginae duae usque ad quaternionis finem.

Constantinus decessorum suorum res gestas obscurare studens, horum virtutes iocularibus quibusdam epithetis vilipendendas curabat. Scilicet Octavianum Augustum fortunae mundum sive ornatum appellabat: Traianum herbam parietariam; Hadrianum pictoriam officinam; Marcum ridiculum; Severum * * *

ΔΙΩΝΟΣ
ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΑΛΛΑΙ ΕΚΛΟΓΑΙ.
ΜΑΛΙΣΤΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ Α ΕΩΣ ΛΕ.

527 Urbis cond. an. 1. 528

α. Ὅτι Ῥωμύλος ἐπὶ τοῦ Παλλαντίου τὸ τῆς μελλούσης ἔσεσθαι Ῥώμης σχῆμα διαγράφων, ταῦρον δαμάλει συνέζευξε· τὸν μὲν ταῦρον ἔξω πρὸς τὸ πεδίον νεύοντα, τὴν δὲ δάμαλιν πρὸς τὴν πόλιν· συμβολικῶς διὰ τούτων εὐχόμενος, τοὺς μὲν ἄνδρας φοβεροὺς εἶναι τοῖς ἔξω, τὰς δὲ γυναῖκας γονίμους καὶ πιστὰς οἰκουρούς· εἶτα βῶλον λαβὼν ἔξωθεν ἔσω ῥίπτει τῆς πόλεως εὐχόμενος, ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων τὰ ταύτης αὔξειν.

β. Ὅτι ἐν Ῥώμῃ θεμελίων ὀρυσσομένων ναοῦ, κεφαλὴ νεοσφαγοῦς ἀνθρώπου εὑρέθη λελυθρωμένη· πρὸς ὅπερ Τυῤῥηνὸς μάντις ἔφη τὴν πόλιν κεφαλὴν πολλῶν ἐθνῶν ἔσεσθαι, πλὴν δι' αἵματος καὶ σφαγῶν· κἀντεῦθεν ὁ Ταρπήϊος λόφος μετωνομάσθη Καπιτωλῖνος.

γ. Ὅτι σημεῖον τὸ μίλιον λέγεται χιλίοις βήμασι μετρούμενον· μίλια γὰρ τὰ χίλια.

An. 245. δ. Ὅτι δύο κατὰ τὴν Ῥώμην προεχειρίζοντο ὕπατοι· ὡς εἰ συμβαίη τὸν ἕτερον φαῦλον εἶναι, καταφείγειν ἐπὶ τὸν ἕτερον.

ε. Ὅτι τριβοῦνος ὁ δήμαρχος λέγεται· ὁ δὲ δικτάτωρ εἰσηγητής· ὁ δὲ πραίτωρ στρατηγός· ὁ δὲ κήνσωρ τιμητής· κῆνσος γὰρ ἡ τοῦ πλήθους ἀπαρίθμησις.

An. 263. ς. Ὅτι Μάρκιός τις κατὰ Βολούσκων ἀριστεύσας, ἐφ' ᾧ πολλοῖς μὲν χρήμασι, πολλοῖς δὲ σώμασιν αἰχμαλώτοις

DIONIS
HISTORIAE ROMANAE ALIA EXCERPTA
PRAESERTIM
EX PRIORIBUS LIBRIS DEPERDITIS XXXV.

1. Romulus in Palatio futurae Romae figuram de- 527
scribens taurum cum iuvenca iugo subiunxit: et taurum quidem exterius, ita ut agrum respiceret; iuvencam urbem versus collocavit. Atque hoc symbolo optare se significavit, ut viri formidabiles externis fierent; feminae fecundae essent et fideles matresfamiliás. Tum glebam sumptam extrinsecus in urbem coniecit cum precibus, ut 528
ab externis populis urbs augeretur.

2. Romae quum templi fundamenta iacerentur, caput apparuit nuper occisi hominis cruento tabo conspersum. Quo viso Etruscus vates ait urbem multarum gentium caput fore, non tamen sine sanguine caedibusque. Atque hinc Tarpeius collis dictus deinde fuit Capitolinus.

3. Milliare dicitur lapis intra mille passus collocatus. Etenim millia dicunt latini quod Graeci *χίλια*.

4. Duo Romae consules deligebantur; ut si alter forte ineptus deprehenderetur, ad alterum licerèt confugere.

5. Tribunus dicitur a Romanis qui a Graecis *δήμαρχος*; dictator *εἰσηγητής*; praetor *στρατηγός*; censor *τιμητής*; census enim est populi numeratio.

6. Marcius quidam re praeclare adversus Volscos gesta pecunia multa multisque captivorum corporibus a

529 πρὸς τοῦ ὑπάτου [a]) τιμώμενος, τὰ μὲν ἄλλα διωθήσατο, ἠρκέσθη δὲ στεφάνῳ καὶ ἵππῳ πολεμιστηρίῳ, καὶ αἰχμαλώτων ἕνα τῶν αὐτοῦ φίλων αἰτήσας, ἀφῆκεν ἐλεύθερον.

An. 273. ζ'. Ὅτι συνεχέσιν ἀτυχήμασι Ῥωμαῖοι χρησάμενοι, καὶ δαιμονικὸν τοῦτο νομίσαντες, μίαν τῶν ἑστιάδων κατὰ τὰ πάτρια ζῶσαν κατορύττουσιν, ὡς αἰτίαν γενομένην τῆς θεοβλαβείας, διὰ τοῦ προέσθαι τὴν παρθενίαν, μιαῖναί τε μίξει παρανόμῳ τὰ ἱερά.

An. 364. η'. Ὅτι τῶν Ῥωμαίων ἁλούσης ὑπὸ Γαλατῶν τῆς πόλεως εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀνασκευασαμένων, ὁ Κάμιλλος φυγὰς ὢν, εἰσπέμπει πρὸς αὐτούς, ὡς ἐπιθέσθαι βούλεται τοῖς Γαλάταις· ὡς δὲ διακομίζων τὰ γράμματα εἰς τὸ φρούριον ἀφίκετο, οἱ βάρβαροι τὰ ἴχνη διεσημαίνοντο. καὶ μικροῦ δεῖν καὶ τὸ κατάφυγιον ἔλαβον, εἰ μὴ ἱεροὶ χῆνες βοσκόμενοι τὴν τῶν βαρβάρων ἔφοδον διεθρύλλησαν, καὶ τοὺς ἔνδον Ῥωμαίους διυπνίσαντες τοῖς ὅπλοις παρέστησαν.

θ'. [Οἱ δὲ Γαλάται καταπλαγέντες, ὡς ὑπερμαζώντων αὐτόχρημα τῶν Ῥωμαίων καὶ διὰ τὴν τρυφὴν ῥιπτούντων τοὺς ἄρτους ἐσπείσαντο. Suidas voc. ὑπερμαζᾷ.]

530 ι'. Ὅτι Σιβύλλης χρησμὸς ἐφάσκετο Καπιτώλιον κεφάλαιον ἔσεσθαι τῆς οἰκουμένης μέχρι τῆς τοῦ κόσμου καταλύσεως.

An. 365. ια'. Ὅτι Φευρουάριος φθονήσας Καμίλλῳ μελέτην τυραννίδος αὐτοῦ κατηγόρησε· τούτου δὲ διωχθέντος καὶ αὖθις καθόδου τυχόντος ὡς [b]) πολιορκουμένῃ τῇ πατρίδι κατὰ τὴν φυγὴν ἐβοήθησεν, εἰς ἐξέτασιν Φευρουάριος ἄγεται καὶ διώκεται. Κάμιλλος δὲ καὶ τὸν ἐπώνυμον αὐτοῦ μῆνα παρὰ τοὺς ἄλλους ἐκολόβωσεν.

An. 392. ιβ'. Ὁ Μάλλιος τῷ βασιλεῖ μονομαχήσας Κελτῶν καὶ τοῦτον καταβαλὼν τὸν νεκρὸν ἐσκύλευσε· καὶ τὸν περὶ τὸν τράχηλον στρεπτὸν ἀνελόμενος, ὃς ἐπιχώριός ἐστι Κελτοῖς κόσμος, αὐτὸς περιέθετο· καὶ ἀπὸ τοῦδε Τορκουᾶτος πρὸς τῶν πολιτῶν ἐπεκλήθη, ὅπερ ἂν εἴη στρεπτοφόρος· καὶ τὴν ἐπίκλησιν ταύτην τοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ κατέλιπε, μνημεῖον τῆς ἀριστείας.'

ιγ'. [Ἀντικαθεζομένων ἀλλήλοις τῶν στρατοπέδων, Μάλλιος τῶν ἀπὸ βουλῆς ἐπιφανὴς τὸν βασιλέα τῶν Κελτῶν

a) Codices μονάρχου manifesto mendo pro ὑπάτου vel Ποστουμίου.

consule donatus fuit; quae tamen pleraque omnia ipse 529
recusavit corona contentus et bellatore equo: tum etiam e captivis unum sibi postulavit amicum suum, quem in libertatem vindicavit.

7. Romani adsiduis adversitatibus conflictantes, quum has divinitus sibi accidere reputarent, Vestalem unam patrio ritu vivam defoderunt; ceu si causa divinae vindictae foret, quoniam abiecta virginitate scelesto concubitu sacras caerimonias polluerat.

8. Quum Romani capta a Gallis urbe Capitolio se conclusissent, Camillus eo tempore exul nuncium ad illos misit significans se Gallos armis adgressurum. Cumque epistulae lator in munimentum conscendisset; barbari observatis vestigiis parum abfuit, quin illud asylum caperent; nisi sacri, qui ibi alebantur anseres, barbarorum ascensionem clangore palam fecissent excitatosque somno Romanos ad arma convocavissent.

9. [Galli autem admiratione perculsi, quasi reapse Romani rerum copia abundarent luxusque causa panes iactarent, pacem composuerunt.]

10. Sibyllae oraculum erat, Capitolium orbis caput 530
fore usque ad mundi dissolutionem.

11. Februarius Camillo invidens de adfectata tyrannide hunc accusavit: quo expulso et mox revocato, quoniam obsessae urbi, exul licet, suppetias tulerat; Februarius in quaestionem raptatus est iudicioque damnatus. Camillus autem homonymum quoque huic homini mensem ceteris breviorem fecit.

12. Manlius ad singulare certamen cum Gallorum rege egressus, hunc prostratum extinctumque spoliavit: colloque detractum, quem ille pro gentili Gallorum ornatu torquem gerebat, ipse sibi circumposuit. Atque hinc Torquatus a civibus appellatus fuit, id est monili ornatus: idque cognomen posteris suis reliquit, praeclari facinoris monumentum.

13. [Cum castra castris opposita essent, Manlius senator illustris cum Gallorum rege, qui cum alia multa

b) Codd. οἷς. — [Caeterum cf. infra fragm. κϛ'.]

τά τε ἄλλα μεγαληγορούμενον, καὶ προσιέναι οἱ τὸν ἄριστον τῶν Ῥωμαίων ἐς ἰδιάζουσαν συμπλοκὴν προκαλούμενον ὑποστὰς ἐπικαιρίῳ καταβάλλει τραύματι· σκυλεύσας τε τὸν νεκρὸν καὶ τὸν περὶ τὸν τράχηλον στρεπτὸν ἀνελόμε-
531 νος, ὃς ἐπιχώριός ἐστι κόσμος Κελτοῖς, αὐτὸς περιέθετο· καὶ ἀπὸ τοῦδε πρὸς τῶν πολιτῶν Τορκουάτος ἐπεκλήθη, ὅπερ ἂν εἴη στρεπτοφόρος· μνημεῖον δὲ τῆς ἀριστείας τὴν ἐπίκλησιν ταύτην τοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ καταλέλοιπε. Ex Suida voc. Τορκουάτος.]

An. 392. ιδ'. Ὅτι σεισμοῦ κατὰ τὴν Ῥώμην συμβάντος, καὶ χάσματος ἐν τῇ ἀγορᾷ γενομένου, σιβύλλειον λόγιον ἦν συνελθεῖν τὸ χάσμα, τοῦ τιμιωτάτου ἐν ἀνθρώποις ἐμβληθέντος ἐν αὐτῷ· πολλῶν δὲ πολλὰ τῶν τιμίων ἐκεῖσε ῥιπτόντων, καὶ τοῦ χάσματος μηδαμῶς συνιόντος, Κούρτιός τις καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ἄριστος ἔφη συνιέναι βέλτιον τῶν ἄλλων τοῦ σιβυλλείου· τιμιώτατον γὰρ εἶναι χρῆμα πόλει ἀνδρὸς ἀρετήν· καὶ τά τε ὅπλα περιέθετο καὶ τὸν πολεμικὸν ἵππον ἀνέβη, καὶ ἀτρέπτῳ προσώπῳ ἐλαύνει κατὰ τοῦ χάσματος, καὶ συνῆλθεν ἡ γῆ· ὁ δὲ ἡρωϊκὰς καρποῦται τιμάς.

ιε'. [Ὑπατεύοντος Κοΐντου τοῦ Σερβιλίου χάσμα κατὰ μέσην ἀγορὰν διαστάσης τῆς γῆς γέγονε· γνόντες δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ τῶν Σιβύλλης λογίων, ὅτι συνελεύσεται ἡ γῆ, ἣν τὸ τιμιώτατον ἐν ἀνθρώποις ἐμβληθείη τῷ χάσματι, ἐπέφερον οἱ μὲν χρυσόν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ καρπούς, οἱ δὲ ὅτι μάλιστα τιμιώτατον, καὶ συμβαίνειν τῶν ὑπὸ τῶν λεγομένων ἱερῶν ὑπελάμβανον· μένοντος δ' οὐδέν τι μεῖον τοῦ χάσματος, Κούρτιος ἀνὴρ ὀφθῆναί
532 τε κάλλιστος καὶ τὴν ψυχὴν ἄριστος ἔφη συνιέναι βέλτιον τῶν ἄλλων τοῦ σιβυλλείου· τιμιώτατον γὰρ εἶναι χρῆμα πόλει ἀνδρὸς ἀρετήν, καὶ ταύτην ἐπιζητεῖν τὰ ἐκ τῶν λογίων δηλούμενα· καὶ ταῦτα εἰπὼν τά τε ὅπλα περιέθετο καὶ εἰς τὸν πολεμικὸν ἵππον ἀνέβη· πάντων δὲ θαυμαζόντων τὸ δρώμενον, ἀτρέπτως ἐλαύνει κατὰ τοῦ χάσματος. συνελθούσης δὲ τῆς γῆς ἡρωικὰς τιμὰς τῷ ἀνδρὶ κατὰ μέσην ἀγορὰν Ῥωμαῖοι ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐπιτελεῖν διέγνωσαν, τόν τε τόπον Λίβερνον ἐκάλεσαν βωμὸν οἰκοδομήσαντες· ἐξ οὗ δὴ καὶ Βιργίλλιος τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο. Ex Suida voc. Λίβερνος.]

magnifice iactabat, tum etiam Romanorum quemque fortissimum ad singulare certamen provocabat, ausus congredi, eum letali vulnere prostravit et cadavere spoliato detractum hostili collo torquem (qui gentilis est Gallorum ornatus) sibi circumdedit. Quam ob rem cives eum 531
sui Torquatum appellaverunt, id est torque ornatum: idque cognomen, fortitudinis suae monumentum, posteris reliquit.]

14. Romae cum terrae motus accidisset, atque in foro vorago subsedisset, Sibyllinum oraculum editum est, tunc hiatum terrae coiturum, cum res inter homines pretiosissima illuc coniiceretur. Multa igitur pretiosa multis illuc iacientibus neque tamen coëunte voragine, Curtius quidam, corporis dotibus animique praestans, ait se melius quam ceteros Sibyllinum effatum intelligere: nimirum rem in urbe pretiosissimam esse viri virtutem. Armis itaque sibi circumpositis bellatore equo conscenso recto constantique vultu in specum saltu desiliit; continuoque terra naturalem suam aequabilitatem recuperavit. Curtius autem heroicos honores adsecutus est.

15. [Quum in consulatu Quinti Servilii terra ingenti hiatu medio in foro discessisset, Romani ex oraculis Sibyllinis cognoverunt, terram esse coituram, si quod inter homines pretiosissimum esset in hiatum illum coniiceretur. Quare alii quidem aurum, alii vero argentum, alii fruges, alii aliud, quod quisque pretiosissimum duceret, eo iniecerunt, existimantes id menti oraculi esse consentaneum. Sed nihilominus permanente voragine, Curtius vir et egregia corporis specie et insigni animi for- 532
titudine praeditus, dixit se melius quam ceteros mentem oraculi Sibyllini intelligere. Rem enim in civitate pretiosissimam esse virtutem viri eamque ab oraculo requiri. His dictis arma induit et equum bellicum conscendit, omnibusque factum eius admirantibus, intrepido vultu sese cum equo in voraginem immisit. Cum igitur terra postea coisset, Romani heroicos honores viro illi in medio foro quotannis habendos esse decreverunt, locumque illum vocarunt Libernum: in quo aram exstruxerunt, unde etiam Virgilius initium fecit.]

ις'. Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ζῷον θνητὸν οὐδ' ἄμεινον οὐδ' ἰσχυρότερον ἀνθρώπου. ἢ οὐχ ὁρᾶτε, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα πάντα κάτω κέκυφε καὶ ἐς τὴν γῆν ἀεὶ βλέπει, πράττει τε οὐδὲν ὃ μὴ τροφῆς καὶ ἀφροδισίων ἔχεται; οὕτω καὶ ὑπ' αὐτῆς φύσεως ἐς ταῦτα κατακέκριται· μόνοι δὲ ἡμεῖς ἄνω τε ὁρῶμεν καὶ τῷ οὐρανῷ αὐτῷ ὁμιλοῦμεν, καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπερφρονοῦμεν, τοῖς δὲ δὴ θεοῖς αὐτοῖς ὡς καὶ ὁμοίοις οὖσιν ἡμῖν σύνεσμεν, ἅτε καὶ φυτὰ καὶ ποιήματα αὐτῶν οὐ γήϊνα ἀλλ' οὐράνια ὄντες· ὑφ' οὗ καὶ αὐτοὺς ἐκείνους πρὸς τὰ ἡμέτερα εἴδη καὶ γράφομεν καὶ
533 πλάττομεν· εἰ γὰρ δεῖ δή τι καὶ θρασυνόμενον εἰπεῖν, οὔτ' ἄνθρωπος οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ θεὸς σῶμα θνητὸν ἔχων, οὔτε θεὸς ἄλλο τι ἢ ἄνθρωπος ἀσώματος· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀθάνατος· ταῦτά τοι καὶ συμπάντων τῶν ἄλλων ζῴων προφέρομεν· καὶ οὔτε τι πεζὸν ἐστιν ὃ μὴ τάχει καταληφθὲν ἢ ἰσχύει δαμασθὲν ἢ καὶ τέχναις τισὶ συλληφθὲν δουλούμεθα· οὔτ' ἔνυδρον οὔτ' ἀεροπόρον· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα τὰ μὲν ἐκ τοῦ βυθοῦ μηδ' ὁρῶντες ἀνέλκομεν, τὰ δὲ καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, μηδὲ ἐξικνούμενοι κατασύρομεν. *Ex florilegio inedito vaticano p. 211* [a]).

ιζ'. [Μάρκος δὲ Κούρτιος, ἀνὴρ εὐπατρίδης, νέος τὴν ἡλικίαν, ὡραιότατος τὴν μορφήν, ῥωμαλεώτατος τὴν ἰσχύν, ἀνδρειότατος τὴν ψυχήν, φρονήσει διαπρεπής, τὸν νοῦν συνεὶς τοῦ χρησμοῦ, περιελθὼν εἰς μέσον ἐδημηγόρησε, λέγων· τί τῶν λογίων ἀσάφειαν, ὦ Ῥωμαῖοι, ἢ ἀμαθίαν ἡμῶν αὐτῶν καταψηφιζόμεθα; ἡμεῖς ἐσμὲν τοῦτο δὴ τὸ ζητούμενόν τε καὶ ἀπορούμενον· οὐ γάρ τι ἄψυχον ἐμψύχου λογισθήσεται βέλτιον οὐδὲ τοῦ ἔννου καὶ ἔμφρονος καὶ λόγῳ κεκοσμημένου τὸ ἄνουν ἄλογόν τε καὶ ἄφρον προτιμηθήσεται· τί γὰρ ἄν τις ἀνθρώπου προκρίνοιεν, ἵνα τοῦτο ἐς τὴν τῆς γῆς βαλόντες διάστασιν αὐτὴν συναγάγοιμεν; οὐκ ἔστιν οὐδὲν ζῷον θνητὸν οὐδ' ἄμεινον οὐδ' ἰσχυρότερον ἀνθρώπου· εἰ γάρ τι δεῖ καὶ θρασυνόμενον εἰπεῖν, οὔτ' ἄνθρωπος οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ θεὸς σῶμα θνητὸν ἔχων· οὔτε θεὸς ἄλλο τι ἢ ἄνθρωπος ἀσώματος κἀντεῦθεν ἀθά-
534 νατος· καὶ οὐ πόρρω τῆς θείας δυνάμεως ἀπηρτήμεθα·

[a) Huc fortasse pertinent ex iudicio Maii fragmenta ex Florileg. vat. ηζ' et ηή p. 557. sq. Mai.]

16. Nullum mortale animal vel melius vel validius homine est. Nonne cernitis, ut bruta omnia prona sunt terramque despiciunt? nihilque curant praeter nutrimentum et rem veneream? adeo naturae ipsius imperio ad haec destinantur! Soli autem nos superna spectamus; et cum ipso coelo communicamus; terrestria contemnimus cumque diis ceu naturae nostrae similibus conversamur, quippe qui horum propago creaturaeque sumus neque ter- 533
reni sed coelestes. Hinc eos ipsos ad imaginem nostram pingimus fingimusque. Quod si paulo audacius loqui licet, nihil aliud homo est, nisi deus mortali corpore indutus; nihilque vicissim deus, nisi homo incorporeus; ideoque etiam immortalis. Tantopere autem ceteris animantibus antestamus, ut nihil pedestre sit quod celeritate praeventum, nihil forte quod viribus domitum vel certe artificio irretitum nobis non subiiciamus. Rursus nihil aquatile aut aëreum; nam et pisces ex abysso, invisibiles licet, educimus; et aves coelo sine ulla persecutione detrahimus.

17. [Marcus vero Curtius, vir patricius, aetate iuvenili, forma pulcherrima, viribus maximis, animo fortissimo, prudentia ornatissimus, oraculo intellecto pro concione dixit: cur obscuritatem oraculi, Quirites, aut tarditatem ingeniorum nostrorum accusamus? Nos ipsi id sumus quod quaeritur quodque omnes suspensos tenet. Neque enim inanima praeferenda sunt animatis; neque ea quae mente et intelligentia praedita sunt et sermone ornata, brutis rationis et prudentiae expertibus postponenda. Quam enim rem homini anteponemus, qua iniecta hiatum hunc telluris contrahamus? Nullum mortale animans praestantius homine aut fortius. Quod si adhuc audacius loquendum est, quid est homo, nisi deus corpore mortali circumseptus? aut quid deus est, nisi

ταῦτα ἐγὼ μὲν οὕτω φρονῶ, ἀξιῶ δὲ καὶ ὑμᾶς τῇ γνώμῃ προσθέσθαι ταύτῃ· καὶ μή τις οἰήσαιτο, ὅτι κλῆρον ποιήσομαι ἢ κόρην κελεύσω θανεῖν ἢ μειράκιον· αὐτὸς γὰρ ἐγὼ ἐκὼν ἐμαυτὸν ὑμῖν ἐπιδίδωμι, ἵνα σήμερον αὐτίκα κήρυκα πέμψητέ με καὶ πρεσβευτὴν τοῖς χθονίοις θεοῖς ἐσόμενον ἀεὶ ὑμῶν προστάτην καὶ σύμμαχον· ταῦτα εἰπὼν ὁ Κούρτιος κ. τ. λ. *E Zonara annal.* VII. 25.]

405. ιή'. Ὅτι Βαλλερίου μέλλοντος ἡγεμόνι τῶν Κελτῶν μονομαχεῖν, κόραξ προσιζάνει τῷ δεξιῷ τούτου βραχίονι καὶ ἀντιπρόσωπος τῷ Κελτῷ· τοῖς τε ὄνυξιν ἀμύττων τὸ πρόσωπον καὶ ταῖς πτέρυξι καλύπτων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφύλακτον αὐτὸν τῷ Βαλλερίῳ παρέδωκε· καὶ ὁ Βαλλέριος Κορβῖνος ἐπεκλήθη· κόρβος γὰρ ὁ κόραξ.

ιθ'. [Ποτὲ μὲν τοῖς ὄνυξιν ἀμύττων τὰς παρειάς, ποτὲ δὲ τῷ ῥύγχει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔκοπτεν· ἐπεὶ δὲ προῆλθε τοῦ οἰκείου τάγματος, κόραξ ἐφιζάνει τῷ δεξιῷ τοῦ ἀνδρὸς βραχίονι ἀντιπρόσωπος τῷ Κελτῷ κατὰ τὸν ἀγῶνα φερόμενος, καὶ τοῖς τε ὄνυξιν ἀμύττων τὸ πρόσωπον καὶ ταῖς πτέρυξιν ἐπικαλύπτων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφύλακτον τῷ Βαλερίῳ τὸν πολέμιον παραδέδωκε, τήν τε νίκην καὶ ἐπωνυμίαν χαρισάμενος· Κόρβιος γὰρ ἐντεῦθεν ἐκλήθη. *Ex Suida voc.* ἀμύσσειν.]

κ'. Ὅτι Ῥωμαίων Λατίνοις πολεμούντων, καὶ τοῦ μάντεως εἰπόντος Ῥωμαίους νικᾶν, εἰ ὅ ἕτερος τῶν ὑπάτων χθονίοις ἑαυτὸν ἐπιδοίη δαίμοσι, Δέκιος ὁ ὕπατος τὴν πολεμικὴν σκευὴν ἀποθέμενος καὶ τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα ἀνα-
535 λαβὼν κατὰ τὸ καρτερικώτατον εἰσελαύνει τῶν πολεμίων· καὶ ὁ μὲν πανταχόθεν βαλλόμενος θνήσκει, Ῥωμαίοις δὲ πρὸς τὸ εὐτυχὲς ὁ ἀγὼν ἐτελεύτα.

An. 414. κα'. Ὅτι Μάλλιος ὁ ὕπατος τὸν ἑαυτοῦ παῖδα μονομαχήσαντα Ποντίῳ τῷ Λατίνῳ καὶ καταβαλόντα τοῦτον ὡς μὲν ἀριστέα ἐστεφάνωσεν, ὡς δὲ ὑπερβάντα τὰ ἐξ αὐτοῦ τεταγμένα ἐπελέκισεν· ὃ δὴ σὺν ὠμότητι πραχθὲν εὐπειθεστάτους τοῖς ἄρχουσι Ῥωμαίους κατέστησεν.

An. 433. κβ'. Ὅτι Σαμνῖται Ῥωμαίους αὐλῶσι στενοῖς ἀπολαβόντες, εἰς διαλλαγὰς ἐλθεῖν αἰσχρὰς ἠνάγκασαν, γυμνοὺς ὅπλων ζυγῷ καθ' ἕκαστον ὑποδυομένους ἀφιέντες· ἡ δὲ πόλις τὰς μὲν τοιαύτας σπονδὰς διέλυσε, τοὺς δὲ ταύτας

homo incorporeus et idcirco immortalis? Neque nos longe a divina virtute absumus. Haec mea sententia est; idem- 534
que vobis etiam persuasum esse velim. Neque vero quisquam existimet, me sortem ducturum, aut virginem puerumve immolari iussurum. Nam ego ipse me pro vobis devoveo, ut me hodie statim caduceatorem et oratorem ad deos inferos ablegetis, patronum semper vestrum adiutoremque futurum. His dictis Curtius etc.]

18. Quo tempore Valerius singulare certamen adversus Gallorum ducem susceperat, corvus in eius dextro brachio insedit rostro adversus Gallum converso, cuius modo faciem unguibus lacerans, modo oculos alis operiens, effecit ad extremum, ut improvidus hostis Valerii ictibus pateret. Hinc Valerius dictus fuit Corvinus; corvus enim Romanis est, qui Graecis *κόραξ*.

19. [Nunc unguibus genas lacerans, nunc oculos rostro tundens. Cum autem *Valerius* ex acie sua prodiisset, corvus in dextro eius brachio consedit, qui in Gallum pugnantem adversa fronte involans unguibusque faciem eius lanians et alis oculos obtegens hostem impune feriendum Valerio praebuit, eique cum victoria cognomen etiam dedit. Inde enim Corvinus appellatus est.]

20. Bello Romanorum adversus Latinos, vate victoriam spondente Romanis, si alter consulum diis inferis semet devoveret; Decius consul armis depositis religiosoque vestimento assumpto in confertissimum validissimumque hostium cuneum se coniecit. Is ergo undique armis 535
adpetitus interiit; Romanis autem fortunatum proelium evasit.

21. Manlius consul filium suum, qui conserta cum Pontio Latino manu hunc prostraverat, quatenus victor fuerat, eum coronavit, quatenus autem mandatum eius violaverat, securi percussit. Id porro crudele facinus obedientissimos magistratibus Romanos effecit.

22. A Samnitibus Romani angustis convallibus interclusi ad turpes pacis conditiones adacti fuerunt; singuli videlicet nonnisi armis nudati sub iugum missi evaserunt. Sed enim Romana civitas foedus eiusmodi ratum non ha-

ποιησαμένους ὑπάτους τοῖς πολεμίοις ἐκδίδωσιν, εἰς ἐκείνους τὸ τῆς παρασπονδήσεως ἄγος ἀποτριβομένη.

κγ'. Αἱ εὐεργεσίαι ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον προαιρέσει εἰσὶ, καὶ οὔθ' ὑπ' ἀγνοίας, οὐκ ὀργῆς, οὐκ ἀπάτης, οὐκ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων γίνονται, ἀλλ' αὐθαίρετοι παρ' ἑκουσίας καὶ προθύμου τῆς ψυχῆς ἐκτελοῦνται· καὶ δια ταῦτα χρὴ τοὺς μὲν πλημμελήσαντάς τι, ἐλεεῖν, νουθετεῖν, παιδεύειν, φιλεῖν, ἀμείβεσθαι· καὶ ὅταν γε ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἑκάτερον γένηται, πολύ που μᾶλλον τοῖς ἤθεσιν ἡμῶν προσήκει τῶν ἀμεινόνων μνημονεύειν ἢ τῶν ἀτοπωτέρων. *Ex florilegio vat. p. 46* [a]).

536 κδ'. Μέγα μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τῷ τοὺς ἀδικήσαντάς τι ἀμείνασθαι [b]), δεῖ φρονεῖν· μείζω δὲ δόξαν ἐπὶ τῷ τοὺς εὐεργετήσαντάς τι ἀμείβεσθαι ἔχειν. *Indidem.*

κε'. Πεφύκασι γὰρ πάντες ἄνθρωποι πλέον ἀλγεῖν ᾧ ἂν ἀτιμασθῶσιν, ἢ χαίρειν ἐφ' οἷς ἂν εὐεργετηθῶσι· καὶ ῥᾷόν γε ἐπεξέρχονται τοῖς λυπήσασί τι σφᾶς, ἢ ἀνθυπουργοῦσι τοῖς εὖ ποιήσασιν. *Indidem.*

An. 471. κς'. Ὅτι τοῦ Δολοβέλλου περαιουμένοις τὸν Τίβεριν ἐπιθεμένου τοῖς Τυρρηνοῖς, ὁ ποταμὸς αἵματός τε καὶ σωμάτων ἐπληρώθη, ὡς τοῖς κατὰ τὴν πόλιν Ῥωμαίοις τὴν ὄψιν τοῦ ποταμίου ῥείθρου σημᾶναι τὸ πέρας τῆς μάχης πρὶν ἀφικέσθαι τὸν ἄγγελον.

κζ'. Ὅτι ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν Τιβέρεως μέχρι Ῥώμης στάδιοι ναυσίποροι ιη'.

An. 473. κη'. Αἱ εὐπραγίαι ἐπειδὰν ἔξω τοῦ συμμέτρου τισὶ γένωνται, συμφορῶν σφίσιν αἰτίαι καθίστανται· προάγουσαι γὰρ αὐτοὺς εἰς τὸ ἔκφρον (οὐδὲ γὰρ ἐθέλει τὸ σῶφρον τῷ χαύνῳ συνεῖναι) τὸ μέγιστα σφάλλουσιν. *Ex florilegio vat. p.* 103.

537 κθ'. Ἀδύνατον γάρ ἐστι μήτε ἐν τοῖς αὐτοῖς ἤθεσι τεθραμμένους τινὰς, μήτε τὰ αὐτὰ αἰσχρὰ καὶ καλὰ νομίζοντας εἶναι, φίλους ποτὲ ἀλλήλοις γενέσθαι. *Ex florilegio vat. p.* 34.

λ'. Ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ ἀπιστία ἀεὶ τοῖς τυράννοις σύνεστιν· ἐξ ὧν ἀνάγκη μηδένα ἀκριβῆ φίλον ἔχειν. *Indidem.*

[a) His fortasse adnectenda sunt fragmenta Floril. vatic. ξζ' et ξε' p. 557 sq. Mai. ubi v.]

buit; immo eos qui id pepigerant consules hostibus dedidit, ipsosque rupti foederis piaculum esse voluit.

23. Recte facta ab hominum voluntate proficiscuntur; et neque a necessitate neque inscitia neque iracundia neque fraude neque alia re huiusmodi progignuntur; sed libera sunt atque a spontaneo alacrique animi motu procedunt. Quamobrem si quando aliquis peccat, indulgendum ei est, admonitione, institutione, benivolis officiis certandum est. Et quoniam ab hominibus modo bene modo secus fit, multo magis decét moribus nostris, ut recte factorum quam ut maleficiorum memores simus.

24. Iniuria ipsa non sine multo mentis iudicio vindicanda est. Longe vero graviore cura utendum est, cum 536
de rependendo beneficio agitur.

25. Natura comparatum est, ut omnes homines maiorem dolorem ex iniuria quam laetitiam ex beneficio percipiant. Quare promptius molestos sibi ulciscuntur, quam beneficos remunerantur.

26. Quo tempore Dolabella Etruscos in Tiberis transitu armis adgressus est, flumen adeo sanguine et cadaveribus redundavit, ut qui in urbe erant Romani ex amnis ante fluento, quam ex nuncio pugnae exitum cognoverint.

27. A Tiberinis ostiis Romam usque navigatio stadiorum XVIII. est.

28. Quae modum excedit felicitas, ea malorum causa fit. Nam postquam homines insano tumore extulit (neque enim sobrietas cum vesania habitat), maximopere eos decipit.

29. Fieri nequit, ut homines, qui diversis moribus innutriti sunt, quique discordibus studiis tenentur, neque 537
in turpitudinis honestique definitione consentiunt, ii amicitiam inter se colant.

30. Ambitio atque perfidia numquam tyrannorum non sunt comites. Quare nec ullum sincerum amicum habere eos necesse est.

[b) Scribe aut ἀμύνασθαι aut ἀμείψασθαι.]

λα'. Ἀπιστούμενος καὶ φθονούμενός τις οὐδένα ἂν καθαρῶς ἀγαπήσειε. *Indidem.*

λβ'. Ἡ τῶν τρόπων ὁμοιότης ἥ τε τοῦ βίου ἰσότης καὶ τὸ τὰ αὐτά τισι σφαλερὰ καὶ σωτήρια εἶναι, καὶ ἀληθεῖς καὶ βεβαίας φιλίας μόνα ποιεῖ· ὅπου δ' ἂν τούτων τι ἐνδεήσῃ, προσποιητὸν μὲν σχῆμα ἑταιρίας ὁρᾶται, ἕρμα δ' οὐδὲν αὐτῆς ἐχέγγυον εὑρίσκεται. *Indidem.*

An. 474. λγ'. Ὅτι Πόπλιος Βαλλέριος ἄνδρας ἐπὶ [a]) κατασκοπεῖν πρὸς τοῦ Πύῤῥου σταλέντας ἐχειρώσατο, οὓς περινοστήσω
538 κελεύσας τὸ στρατόπεδον, ἀφῆκεν ἀπαθεῖς, ἀπαγγελοῦντας τῷ Πύῤῥῳ τόν τε κόσμον τῆς στρατιᾶς καὶ πρὸς οἵους καὶ ὅπως ἠσκημένους ἄνδρας ἀγωνιεῖται.

λδ'. Ὅτι Πύῤῥος τοὺς κατὰ τὴν μάχην πεπτωκότας Ῥωμαίους ἐπιμελῶς ἔθαψε· καὶ θαυμάζων τὸ φοβερὸν τοῦ εἴδους τῶν ἀνδρῶν ἔτι διασωζόμενον καὶ ὅπως ἐναντία πάντες ἔφερον τραύματα, λέγεται ἀνατείνας εἰς οὐρανὸν τὰς χεῖρας τοιούτους εὔξασθαί οἱ γενέσθαι συμμάχους· ῥᾳδίως γὰρ ἂν κρατήσειε τῆς οἰκουμένης.

λε'. Ὅτι Κινέας ὁ ῥήτωρ πρεσβευτὴς ἐς Ῥώμην παρὰ Πύῤῥου σταλεὶς ὡς ἐπανῆλθεν, ἐρωτώμενος πυρ' αὐτοῦ περὶ τοῦ τῆς Ῥώμης κόσμου καὶ τῶν ἄλλων, ἀπεκρίνατο, πολλῶν πατρίδα βασιλέων ἑωρακέναι· δεικνὺς τῷ λόγῳ τοιούτους ἅπαντας εἶναι Ῥωμαίους, οἷος αὐτὸς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν τὰ ἐς ἀρετὴν ὑπείληπται.

λς'. Ἐλλόγιμόν με ὡς ἀληθῶς νομίζεις ἄνδρα εἶναι ἢ οὔ; εἰ μὲν γὰρ φαῦλός εἰμι, πῶς με δώρων κρίνεις ἄξιον; εἰ δὲ χρηστός, πῶς με λαβεῖν αὐτὰ κελεύεις. *Ex florilegio vat. p.* 75.

539 λζ'. [b]) Ὅτι ἀντικαθεζομένων μετὰ στρατευμάτων ἀλλήλοις Φαυρικίου καὶ Πύῤῥου, ἀνήρ τις τῶν περὶ τὴν θεραπείαν τοῦ βασιλέως ὡς τὸν Φαυρίκιον ἀφίκετο δηλητηρίοις φαρμάκοις ἀνελεῖν τὸν Πύῤῥον ὑφιστάμενος, εἰ οἵ τις δοθείη παρ' αὐτοῦ χρημάτων ὠφέλεια· ὃν ὁ Φαυρίκιος ἀποστυγήσας, ἀποπέμπει τῷ Πύῤῥῳ δέσμιον· ὁ δὲ Πύῤῥος ἀγασθεὶς ἀναβοῆσαι λέγεται· οὗτός ἐστι καὶ οὐκ ἄλλος Φαυρίκιος, ὃν δυσχερέστερον ἄν τις παρατρέψειε τῆς οἰκείας ἀρετῆς, ἢ τῆς συνήθους πορείας τὸν ἥλιον.

a) Lege ἐπὶ τὸ κατασκοπεῖν.]

31. Is, cui non creditur vel invidetur, neminem vicissim sincere amabit.

32. Morum similitudo vitaeque paritas et bonorum periculorumque communio veras firmasque amicitias pariunt. Ubi autem ex his aliquod desideratur, simulatam quidem amicitiae speciem videbis, nullum tamen tutum eius fundamentum invenies.

33. Publius Valerius missos a Pyrrho speculatores cepit; quumque eos exercitum suum perlustrare iussisset, dimisit incolumes; nimirum ut Pyrrho et praeclaram Romani exercitus speciem nunciarent, ac porro eum edoce- 538
rent quibuscum viris et qua disciplina instructis certaturus esset.

34. Pyrrhus extinctos in proelio Romanos sedulo sepeliendos curavit: admiratusque truces hominum vultus, qui in cadaveribus adhuc erant et quomodo vulnera nemo non adversa excepisset, fertur in coelum sublatis manibus tales sibi exoptasse belli socios: sic enim se universo orbe facile potiturum.

35. Cineas rhetor Romam missus a Pyrrho legatus, postquam reversus est, rogatus a rege de Romanae urbis ornatu seu disciplina aliisque rebus, patriam se vidisse multorum regum dixit: quo verbo significabat, tales esse Romanos omnes, qualis ipse inter Graecos Pyrrhus virtute excellere credebatur.

36. Frugine me hominem existimas, nec ne? Nam si certe improbus sum, cur me donis dignaris? sin bonus, cur me dona recipere vis?

37. Quum Fabricii Pyrrhique exercitus castra adversa posuissent, vir quidam ex iis, qui regii corporis curam gerebant, venit ad Fabricium cum promissis daturum se operam, ut Pyrrhum veneno extingueret, siquidem idoneam pecuniae mercedem impetraret. Fabricius hominem detestatus, vinctum ad Pyrrhum remisit: quam 539
rem admiratus Pyrrhus exclamasse dicitur; hic est sine dubio Fabricius, quem aegrius quispiam a sua virtute, quam solem a consueto cursu detorserit.

[b) Cf. infra fragm. e Suida ρκβ'. p. 563.]

An. 493. λη'. Συμβαίνει γὰρ ὡς ἐπὶ πλήθει τοῖς μὲν ἐκ λογισμοῦ τι δεδιόσιν[a]), ὀρθοῦσθαι διὰ προφυλακὴν αὐτοῦ· τοῖς δ' ἀπρονοήτως θρασυνομένοις φθείρεσθαι δι' ἀφυλαξίαν. *Ex florilegio vatic. p.* 165.

λθ'. Τὸ μὲν σωφρονοῦν καὶ κτᾶται τὰς νίκας καὶ γενομένας φυλάσσει, τὸ δ' ἀσελγαῖνον οὔτε περιγίνεταί τινος· κἂν ἄρα εὐτυχήσῃ ποτὲ ἔν τινι, ῥᾷστα αὐτὰ ἀπόλλυσι· κἂν μὲν διασώσῃ τι, χεῖρον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ παρὰ λόγον εὐπραγῆσαι γενόμενον, οὐχ ὅσον οὐκ ἐκείνου τι ὀνίναται, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ προσδιαφθείρεται· καὶ γὰρ πᾶν τὸ παρὰ λόγον θρασυνόμενον καὶ δεδιέναι ἀλόγως πέφυκεν· ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς τήν τε γνώμην τῇ προνοίᾳ βεβαίαν, καὶ τὴν ἐλπίδα πιστὴν ἐκ τοῦ ἐχεγγύου αὐτῆς ἔχων, οὔτε καταπτήσσειν τινὰ, οὔθ' ὑπερφρονεῖν[b]) ἐᾷ· ἡ δ' ἀλόγιστος ἐμπληξία πολλοὺς ἔν τε εὐπραγίαις ἐξαίρει καὶ ἐν ταῖς συμφοραῖς ταπεινοῖ, οἷα μηδὲν ἔρυμα ἔχουσα, ἀλλ' ἀεὶ τῷ συμπίπτοντι ἐξομοιουμένη. *Indidem.*

An. 499. 540 μ'. Ὅτι συμμαχίας ἐκ Λακεδαίμονος τοῖς Καρχηδονίοις ἀφικομένης, Ξάνθος Σπαρτιάτης ἀνὴρ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ἐγχωρίων κατεμέμφετο, ὅτι δὴ στρατιὰν ἔν τε τοῖς ἱππόταις καὶ τοῖς θηρίοις τὸ κῦρος ἔχουσαν, ὄρεσί τε καὶ δυσχωρίαις ὑποστέλλουσι· παραλαβὼν δὲ τὴν στρατιὰν αὐτὸς καὶ τάξας τοὺς Καρχηδονίους, πασσυδὶ μικροῦ τὸ τῶν Ῥωμαίων φθείρει στρατόπεδον.

An. 504. μα'. Ἠγεῖτο δεῖν τόν τι δι' ἀποῤῥήτων πρᾶξαι βουλόμενον μηδενὶ αὐτὸ τὸ παράπαν ἐμφαίνειν· οὐδένα γὰρ οὕτως ἰσχυρόφρονα εἶναι, ὡς ἀκούσαντά τι παρατηρῆσαι καὶ σιωπῆσαι αὐτὸ ἐθελῆσαι· ἀλλὰ καὶ πάνυ τοὐναντίον, ὅσῳ ἂν ἀποῤῥηθῇ τινι μὴ εἰπεῖν τι, τόσῳ μᾶλλον αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτὸ ἐκλαλῆσαι· καὶ οὕτως ἕτερον παρ' ἑτέρου τὸ ἀπόῤῥητον ὡς καὶ μόνον μανθάνοντα φημίζειν. *Ex florilegio vat. p.* 116.

μβ'. Ὅτι Καρχηδόνιοι πολεμούμενοι παρὰ Ῥωμαίων ὅπλα τε καὶ τριήρεις δι' ἐλάχιστον ἐποιήσαντο, τοὺς μὲν ἀνδριάντας πρὸς τὴν τοῦ χαλκοῦ χρῆσιν συγχωνεύσαντες, καὶ τὴν ξύλωσιν τῶν τε ἰδίων καὶ δημοσίων ἔργων πρὸς τὰς τριήρεις καὶ τὰς μηχανὰς μετενεγκάμενοι, ἔς τε τὰ

a) Cod. δεδιῶσιν.

38. Plerumque accidit, ut qui re considerata metuunt, cavendo evadant periculum: qui autem temere audent, ii propter inconsiderantiam suam pereant.

39. Prudentia victorias adipiscitur easque conservat. Protervitas neque quioquam adquirit umquam, et si forte aliquo successu utitur, facillime eundemmet evertit. Quodsi aliquando imprudens homo naufragium evaserit, is repentina felicitate factus deterior, exitium indidem contrahit, nedum ullam utilitatem refert. Natura quippe comparatum est, ut qui absurde audet, idem sine causa formidet. Consideratio enim animum providentia confirmat spemque firmam ex ipsius providentiae viribus contrahens, neminem neque fiduciam despondere neque superbia efferri sinit. At insana stoliditas multos in laetis casibus extollit, in adversis deprimit: quippe quae nullo fundamento nititur, sed pro re nata nunc bene nunc male adficitur.

40. Lacedaemone Carthaginiensibus copias auxiliares 540
suppeditante, Xanthus Spartanus vir Punicos duces reprehendebat, qui quum exercitum equitatu et elephantis praecipue validum haberent, in montibus asperisque locis se continerent. Delato autem ad ipsum copiarum imperio, is aciem Carthaginiensium arbitratu suo disposuit ac Romanum exercitum prope universum delevit.

41. Existimabat, nemini omnino id esse dicendum, quod secreto peragere vellet: nullum quippe esse hominem tam loquelae suae continentem, qui rem aliquam anditam possit velitque silentio apud se premere. Immo vero quanto quis vehementius praecipit, ne cui res patefiat, tanto magis is qui audit ecferendi eam propalam cupiditate incenditur. Atque ita alius alii secretum impertiens tamquam solus ea notitia fruatur, rem diffamat.

42. Carthaginienses a Romanis oppugnati, arma et triremes brevissimo tempore comparaverunt: statuis enim conflatis pro aere usi sunt; ligna e privatis publicisque

b) Cod. *ὑπεφφονέειν*. At palimpsestus *ὑπεφφονεῖν*.

σχοινία ταῖς τῶν γυναικῶν κόμαις ἀποχειραμέναις χρησάμενοι.

541 μγ'. Ὅτι Ῥηγοῦλον τὸν στρατηγὸν Ῥωμαίων ἁλωκότες Καρχηδόνιοι πρέσβεσιν ἅμα οἰκείοις πρὸς τὴν Ῥώμην
An. 504. ἐξέπεμπον, οἰόμενοι μετρίαν τινὰ τοῦ πολέμου εὑρήσειν κατάθεσιν καὶ τῶν αἰχμαλώτων ἀντίδοσιν τῇ συμπράξει τοῦ ἀνδρός· ὁ δ' ἐλθὼν τὰς μὲν συνήθεις τοῖς ὑπατικοῖς τιμὰς διώσατο, οὐ μετεῖναι τῆς πολιτείας αὐτῷ λέγων, ἀφ' οὗπερ ἡ τύχη δεσπότας αὐτῷ Καρχηδονίους ἐπέστησε· παρῄνει τε τὰς διαλλαγὰς ἀπείπασθαι, εἰς τὸ ἀνέλπιστον ἤδη ἀφιγμένων τῶν πολεμίων· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἀγασθέντες αὐτὸν τοὺς μὲν πρέσβεις ἀποπέμπουσιν, αὐτὸν δὲ κατέχειν ἠβούλοντο· ὁ δὲ οὐ μενετέον αὐτῷ φήσας ἐν πόλει, ἐν ᾗ τῆς ἴσης οὐ μεθέξει κατὰ τοὺς πατρίους θεσμοὺς πολιτείας, πολέμου νόμῳ δουλεύειν ἑτέροις ἠναγκασμένος, εἵπετο τοῖς Καρχηδονίοις ἑκούσιος· ἔνθα πολλαῖς καὶ δειναῖς αἰκίαις καταναλωθεὶς ἐτελεύτησεν.

An. 514. μδ'. Ὅτι ἐπὶ Μάρκου Κλαυδίου καὶ Τίτου Σεμπρωνίου ὑπάτων μόνῳ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπωνυμίας τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων μετέχειν Ῥωμαῖοι παρεκελεύσαντο.

An. 535. με'. Ὁ μὲν πόλεμος καὶ τὰ οἰκεῖά τισι σώζει καὶ τὰ ἀλλότρια προσκτᾶται· ἡ δ' εἰρήνη οὐχ ὅπως τὰ πορισθέντα δι' ἐκεῖνον, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὴν προσαπόλλυσιν. *Ex florilegio vat. p.* 157.

542 μς'. Συχνοὺς γὰρ αἱ συμφοραὶ διορθοῦσι καὶ πολλοὶ καλῶς αὐταῖς χρησάμενοι κρεῖττον ἀπαλλάσσουσι τῶν εὖ καὶ τελείως πραττόντων, καὶ δι' αὐτὸ καὶ ὑβριζόντων· δοκεῖ γάρ πως ἡ κακοπραγία μέρος οὐκ ἐλάχιστον ἔχειν ὠφελείας, ὅτι μήτε ἐκφρονεῖν τοὺς ἀνθρώπους μήτε ἐξυβρίζειν ἐᾷ· κράτιστον μὲν γάρ ἐστι φύσει πρὸς πάντα τὰ ἀμείνονα τετράφθαι, καὶ τῆς ἐπιθυμίας μέτρον μὴ τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ τὸν λογισμὸν ποιεῖσθαι· ἂν δέ τις ἀδυνατῇ στέργειν τὸ κρεῖττον, λυσιτελεῖ αὐτῷ καὶ ἄκοντι σωφρονεῖν· ὥστε ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ τὸ μὴ πάντα εὖ πράττειν τίθεσθαι. *Ex florilegio vat. p.* 103.

μζ'. Φυλάξασθαι χρὴ μὴ καὶ αὖθίς τι τῶν ὁμοίων παθεῖν· ὅπερ που καὶ μόνον ἄν τις ἐκ τῶν συμφορῶν ὠφεληθείη· αἱ μὲν γὰρ εὐπραγίαι σφάλλουσιν ἔστιν ὅτε τοὺς ἀπερισκέπτως τι δι' αὐτὰς ἐλπίσαντας, ὡς καὶ αὖθις κρα-

aedificiis ad triremes et machinas contulerunt; funes denique, tonsis mulieribus, ex crinibus effecerunt.

43. Regulum imperatorem Romanorum captum Cartha- 541
ginienses Romam cum legatis suis dimiserunt, sperantes fore ut huius viri intercessione commodam nanciscerentur belli compositionem et captivorum restitutionem. Ille urbem ingressus consuetos consularium virorum honores recusavit, haud se participem Romanae civitatis dictitans, postquam ei fortuna Carthaginienses dominos imposuerat: hortabatur autem, ne pacem hostibus concederent, qui de rebus suis desperabant. Romani Regulum admirati remissis legatis ipsum retinere volebant. Is tamen manendum sibi in urbe negavit, in qua iam aequo iure pro patriis reip. moribus non esset usurus: ideoque belli lege servire aliis coactus Carthaginem legatos sponte secutus est, ubi multis dirisque poenis excruciatus interiit.

44. Marco Claudio et Tito Sempronio coss. decretum Romae fuit, ut filiorum tantummodo natu maximus patrio cognomine uteretur.

45. Bellum et propria quandoque tuetur et aliena adquirit. Pax autem adeo belli manubias non conservat, ut se ipsam quoque perditum eat.

46. Multi adversis casibus emendantur: multi his 542
sapienter utentes meliores evadunt iis hominibus, quos quia perfecta prosperitas comitata est, idcirco superbe se efferunt. Etenim haud minima calamitatis utilitas est, quod illa homines neque insanire patitur neque superbo fastidio extolli. Profecto praestantissimum foret ad meliora quaeque naturaliter nos esse instructos, ita ut cupiditatibus nostris non potentia sed ratio limites constitueret: sed quoniam nonnulli meliora sectari sponte nesciunt, expedit illis ut saltem inviti sapiant. Quamobrem aliquot fortunae offensiones lucro et felicitati apponendae sunt.

47. Cavendum est, ne in eandem calamitatem bis incidamus: quae sane cautela unicum adversorum casuum emolumentum est. Nam prosperitates quidem eos interdum

τήσοντας· τὰ δὲ δὴ παίσματα ἀναγκάζει πάντα τινὰ ἐξ αὐτῶν ὧν πεπείραται [a]), καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος ἀσφαλῶς προορᾶσθαι. *Indidem.*

Lu. 537. μή'. Ἔγκλημα γ[ὰρ πά]σχω [b]), οὐχ ὅτι προπετῶς ἐς τὰς μάχας χωρῶ, οὐδ' ὅτι διὰ κινδύνων στρατηγῶ, ἵνα πολλοὺς μὲν τῶν στρατιωτῶν ἀποβαλὼν, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν πολεμίων ἀποκτείνας, αὐτοκράτωρ δὲ ὀνομασθῶ καὶ τὰ
543 ἐπινίκια πέμψω, ἀλλ' ὅτι βραδύνω καὶ ὅτι μέλλω καὶ ὅτι τῆς σωτηρίας ὑμῶν ἰσχυρῶς ἀεὶ προορῶμαι. *Ex florilegio vat. p.* 157.

μθ'. Ὅσα ἐλαττωθέντες ποτὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐπάθομεν, ταῦτα νικήσαντες αὐτοὺς ἀποδράσομεν· εὖ γὰρ ἴστε, κρατήσαντες μὲν πάντων, ὧν λέγω, τευξόμεθα, κρατηθέντες δὲ οὐδὲ τὴν διαφυγὴν ἀσφαλῆ σχήσομεν· τοῦ τε γὰρ κρατήσαντος τὸ πᾶν παραχρῆμα φίλιόν ἐστι, κἂν μισοῦν αὐτὸ τυγχάνῃ· καὶ τὸ νικηθὲν οὐδεὶς οὐδὲ τῶν οἰκείων ἐπιθεραπεύει. *Indidem.*

ν'. Πῶς μὲν γὰρ οὐκ ἄτοπον τά τε ἔξω καὶ τὰ πόρρω πραττόμενα προθυμεῖσθαι ἡμᾶς κατορθῶσαι, πρὸ τοῦ τὴν πόλιν αὐτὴν ἐπανορθῶσαι; πῶς δ' οὐ σχέτλιον τῶν πολεμίων σπουδάζειν κρατῆσαι, πρὸ τοῦ τὰ σφέτερα εὖ θέσθαι; *Indidem.*

να'. Εὖ οἶδ' ὅτι καὶ τραχέως δοκῶ ὑμῖν διαλέγεσθαι· ἀλλὰ πρῶτον μὲν λογίσασθε, ὅτι καὶ οἱ ἰατροὶ συχνοὺς καὶ καίοντες καὶ τέμνοντες, ὅτ' ἂν μὴ δύνωνται ἄλλως πως ὑγιεῖς γενέσθαι, θεραπεύουσιν· ἔπειθ' ὅτι οὔτε ἑκὼν οὔθ' ἡδέως αὐτὰ λέγω· ὥστε ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τοῦθ' ὑμῖν ἐγκαλῶ, ὅτι με εἰς τούτους τοὺς λόγους προηγάγετε· ὑμεῖς δὲ εἴπερ ἄχθεσθε τοῖς εἰρημένοις, μὴ ποιεῖτε ταῦτα,
544 ἐφ' οἷς ἀναγκαίως κακῶς ἀκούετε· εἰ γὰρ δὴ δάκνει τινὰς ὑμῶν τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενα, πῶς οὐ πολὺ μᾶλλον καὶ ἐμὲ καὶ τοὺς ἄλλους πάντας τὰ ὑφ' ὑμῶν πραττόμενα; *Ex florilegio vat. p.* 91.

νβ'. Ἔχει γὰρ πικρὸν ὁ τῆς ἀληθείας λόγος, ἐπειδ' ἄν τις ἀκράτῳ παῤῥησίᾳ χρώμενος μεγάλων ἀγαθῶν προσδοκίαν ἀφαιρῆται· τὰ δὲ προσηνῆ καὶ ψευδῆ πείθει τοὺς ἀκούοντας. *Indidem p.* 152.

a) Male p. 189. πεπείρασαι.

decipiunt, qui postquam semel rem bene gesserunt, aeque iterum se gesturos sperant. Verumtamen adversitates expertum cogunt in futurum tempus securitati prospicere.

48. Ego accusor, non quia is sim, qui temere pugnas conseram, vel qui periculosa imperem, vel qui multis meis amissis militibus multis item hostibus occisis imperator appellari velim et tropaea in urbem mittere; sed 543
quia cunctor et differo et quia diligentem salutis vestrae curam gero.

49. Quantum mali victis nobis hostes intulerunt, tantumdem nos victores iisdem rependemus. Certum etenim hoc habetote, si vicerimus, omnia quae dixi nos adsecuturos: sin victi fuerimus, ne fugam quidem tutam nobismet fore. Etenim victori omnes confestim amici fiunt, etiamsi antea inimici extitesint: victum nemo, ne necessarius quidem, officio ullo prosequitur.

50. Quidni sit absurdum externa et longinqua velle nos emendare, antequam ipsam civitatem corrigamus? Quidni rursus arduum sit ad domandos hostes conniti, priusquam res bene nostras composuerimus;

51. Equidem sentio, videri me vobis aspere loqui. Verumtamen primo quidem reputetis velim, multos quoque a medicis urendo caedendoque curari, quando aliter ad sanitatem revocari nequeunt. Deinde aio, me neque sponte mea neque libenter haec dicere. Etenim ego vos obiurgo, quia me ad orationem huiusmodi compulistis: vos autem, si quidem dicta mea gravate perfertis, ne id, 544
oro, agatis, cuius caussa male audire cogimini. Profecto si vestrum nonnullis oratio mea molesta est; quidni mihi ceterisque omnibus facta vestra molestiora sint.

52. Oratio veritatis ore prolata habet quandam acerbitatem, quotiescumque aliquis magnorum bonorum spe deiicitur, ad quae inflammato studio rapiebatur. Blanda autem et mendax oratio audientium adsensum elicit.

b) Vel ἔχω. Est enim dubia lectio propter erosam membranam.

νγ'. Τοῦ υἱοῦ Φαβίου τῷ πατρὶ εἰπόντος, συμμίξωμεν τῷ Ἀννίβᾳ, καὶ ἑκατὸν πάντως οὐκ ἀποβαλοῦμαι· ἔφη αὐτῷ, ἐβούλου δὲ σὺ τῶν ἑκατὸν εἶναι; Indidem.

An. 538. *νδ'. Ὅτι Ἀννίβας τὰς Ῥωμαίων συμφορὰς ὑπ' ὄψιν ἀγαγεῖν τοῖς οἴκοι Καρχηδονίοις μηχανώμενος, τρεῖς μεδίμνους Ἀττικοὺς πλήρεις χρυσῶν δακτυλίων ἐς τὴν λίμνην ἀπέπεμπεν, οὓς τοῖς ἱππικοῖς τε καὶ βουλευτικοῖς ἀνδράσι κατὰ τὸν πάτριον νόμον περικειμένοις σκυλεύσας τὰ σώματα τῶν πεπτωκότων ἀνῄρητο.*

νε'. Ὅτι Πτολεμαῖος Αἰγύπτου βασιλεὺς στάσεως γενομένης, ὀλίγου μέν τινος ἐξέπεσεν· ἐπαναλαβὼν δ' αὖθις
545 *δειναῖς αἰκίαις τὸν δῆμον ἐτιμωρήσατο, ἐψῶν τε καὶ παροπτῶν τὰ τῶν κρατουμένων σώματα. δίκας τε μετ' οὐ πολὺ τῆς ὠμότητος ὑποστὰς νόσῳ χαλεπῇ μεταλλάττει τὸν βίον.*

νς'. [*Ὅτι ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ ἐπιφανοῦς Ἰησοῦς ὁ τοῦ Σιρὰχ Ἰουδαίοις τὴν πανάρετον σοφίαν ἐξέθετο.*]

νζ'. Ὅτι Σκηπίων χρηστότητι τρόπων οὐδὲν μεῖον ἢ τοῖς ὅπλοις ἀθρόον ἀποκλῖναι πρὸς αὐτὸν ἅπασαν σχεδὸν τὴν Ἰβηρίαν παρεσκεύασεν.

An. 544. *νη'. Ὅτι ὁ τῶν Ἰβήρων βασιλεὺς ἁλοὺς ὑπὸ Σκηπίωνος τὰ Ῥωμαίων εἵλετο, ἑαυτόν τε καὶ τὴν οἰκείαν ἐπικράτειαν διδούς, ὁμήρους τε παρέχειν ἕτοιμος ὤν· ὁ δὲ*
546 *Σκηπίων τὴν συμμαχίαν τοῦ ἀνδρὸς ἀποδεξάμενος, ὁμήρων οὐκ ἔφη δεῖσθαι· τὸ γάρ τοι πιστὸν ἐν τοῖς οἰκείοις ἔχειν ὅπλοις.*

An. 586. *νθ'. Ὅτι Περσεὺς, ὕστατος βασιλεὺς Μακεδονίας, καταλιμπανόμενος ἐν τῷ πρὸς Ῥωμαίους πολέμῳ ὑπὸ τῶν οἰκείων, ἀπογνοὺς φέρων ἐνεχείρησεν ἑαυτὸν Αἰμιλίῳ Παύλῳ· ὁ δὲ πεσεῖν βουληθέντα πρὸς τοῖς γόνασιν αὐτοῦ ἀναστήσας καὶ ἐπειπών, ἄνθρωπε, τί μου καθαιρεῖς τὸ κατόρθωμα, ἐπί τινος βασιλικοῦ θρόνου πάρεδρον αὐτῷ κατεστήσατο.*

ξ'. Ὅτι Περσεὺς ναῦν τἄλλά τε μεγαλοπρεπῶς, καὶ πέρα τοῦ συνήθους ἐξήσκησε, τὴν εἰρεσίαν ἐπὶ ἑκκαίδεκα στίχους ποιήσας.

ξα'. Ὅτι Σκηπίων νέος δ' καὶ κ' ἐτῶν ἐστρατήγησεν.

ξβ'. Τίς γάρ ποτε καὶ ὅρος ἡλικίας τοῖς γε ἄπαξ ἐκ μειρακίων ἐξελθοῦσι πρὸς τὸ τὰ δέοντα φρονεῖν ἔπεστι;

53. Cum Fabii filius parenti diceret: adgrediamur Hannibalem; neque enim plus centum hominibus amittemus; tu vero, inquit pater, in hoc centenario numero esse velles?

54. Hannibal ut impactam Romanis cladem ostentaret Carthaginis civibus, tres modios Atticos in portum misit anulorum aureorum plenos, quos equitibus ac senatoriis viris more patrio hos gestantibus inter spolianda cadavera detraxerat.

55. Ptolemaeus Aegypti rex seditionem passus parum abfuit, quin regno excideret. Verumtamen resumptis viribus, diras a populo poenas repoposcit, elixa scilicet 545
atque assa devictorum corpora exhibens. Cuius saevitiae paulo post poenam ipse luit, diro morbi genere absumptus.

56. [Ptolemaeo epiphane regnante, Iesus Sirachi filius plenum omni virtute librum sapientiae Iudaeis composuit.]

57. Scipio haud minus praestantia morum quam armis, ut universa propemodum Hispania brevi tempore ad se transiret, effecit.

58. Hispanorum rex a Scipione captus Romanas partes amplexus est, seque cum omni ditione sua transdidit, atque obsides etiam spondebat. Scipio hominis societa- 546
tem admisit; ceteroquin obsidibus opus esse negavit, ab armis propriis habere se cautelam dicens.

59. Perseus Macedonum rex postremus, bello adversus Romanos desertus a suis, desperata fortuna, sponte se Aemilio Paulo dedidit: qui sibi ad genua procumbentem allevans, cur ait, o homo, victoriam meam destruis? Itaque illum in regali throno adsidere sibi mandavit.

60. Perseus navim cum aliunde magnificam tum insolitae magnitudinis effecit, cui scilicet remorum ordines sexdecim attribuit.

61. Scipio adulescens anno aetatis suae quarto supra vigesimum exercitum ductandum suscepit.

62. Quis aetatis constitutus est terminus (simulac aliquis e pueris excessit) ad concipiendas dignas officio co-

τίς ἀριθμὸς ἐτῶν πρὸς τὸ τὰ προσήκοντα πράττειν ἀποδέδεικται; οὐχ ὅσοι μὲν ἂν τῇ τε φύσει καὶ τῇ τύχῃ χρηστῇ χρήσωνται, πάντα ἀπ' ἀρχῆς εὐθὺς ἃ δεῖ καὶ φρονοῦσι
547 καὶ πράττουσιν; οἱ δὲ ἐν τῇδε τῇ ἡλικίᾳ βραχὺν νοῦν ἔχοντες οὐδ' ἂν αὖθίς ποτε, οὐδ' εἰ πολλὰ ἔτη διέλθοι, φρονιμώτεροι γένοιντο· ἀμείνων μὲν γὰρ ἂν τις αὐτὸς ἑαυτοῦ προϊούσης τῆς ἡλικίας ὑπάρξειε, ἔννους δὲ ἐξ ἀνοήτου καὶ ἔμφρων ἐξ ἄφρονος οὐδ' ἂν εἷς ἐκβαίη. *Ex florilegio vat. p.* 168.

ξγ'. Μὴ μέντοι τοὺς νέους εἰς ἀθυμίαν, ὡς καὶ κατεγνωσμένους τῷ μηδὲν τῶν δεόντων πράττειν δύνασθαι, ἐμβάλητε· πᾶν γὰρ τοὐναντίον προτρέπεσθαι αὐτοὺς ὀφείλετε, πάντα τὰ προσήκοντα αὐτοῖς προθύμως ποιεῖν ἀσκεῖν, ὡς καὶ τιμὰς καὶ ἀρχὰς καὶ πρὸ τοῦ γήρως ληψομένους· ἐκ γὰρ τούτου καὶ τοὺς πρεσβυτέρους βελτίους ποιήσετε. πρῶτοι μὲν ἀνταγωνιστὰς πολλοὺς ἀποδείξαντες, ἔπειτ' ἐνδειξάμενοι ὡς καὶ τἄλλα πάντα καὶ τὰς ἡγεμονίας μάλιστα οὐκ ἐξ ἀριθμοῦ ἐτῶν, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς ἐμφύτου πᾶσι τοῖς πολίταις δώσετε. *Indidem p.* 169.

An. 614. ξδ'. Ὅτι Σκηπίωνος μαχομένου τοῖς Ἴβηρσιν, οἱ βάρβαροι τοῦτον δείσαντες ἀποκτείνουσι τὸν αὐτῶν βασιλέα Βοριάνθον [a])· ὧν ἀφικόμενοί τινες πρὸς Σκηπίωνα ἄθλα παρ' αὐτοῦ τῶν πεπραγμένων λαβεῖν ἠξίουν· ὁ δὲ ἀποκρίνεται, μηδαμῶς εἶναι Ῥωμαίοις ἔννομον, ἐν ἐπαίνῳ ποιεῖσθαι τὰς κατὰ τῶν στρατηγῶν τοῖς ἀρχομένοις ἐπιχειρουμένας ἐπιβουλάς.

548 ξε'. [Ὅτι βάρβαροί τινες κτείνουσι Βοριανθον τυραννήσαντα, ταύτῃ προσάγεσθαι τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸν ἡγούμενοι εἰς εὔνοιαν· καὶ δὴ ἀφικόμενοι τῶν τοῦ Βοριάνθου αὐθεντῶν τινες, ἄθλα τῶν περὶ τὸν ἄνδρα πεπραγμένων ἠξίουν παρὰ Σκηπίωνος κομίζεσθαι· ὁ δὲ Σκηπίων ἀποκρίνεται, μηδαμῶς εἶναι Ῥωμαίοις ἔννομον, ἐν ἐπαίνῳ ποιεῖσθαι τὰς κατὰ τῶν στρατηγῶν τοῖς ἀρχομένοις ἐπιχειρουμένας ἐπιβουλάς. *Ex Suida voc.* Βοριάνθος *et voc.* ἐπιβουλή.]

a) Ita scribit etiam Suidas. Quare iam non est, cur nomen Βορίανθος portentum videatur Schweighaeusero in scholiis ad Polybium.

gitationes? quis annorum numerus designatus est ad laudabilia facta expromenda? Nonne qui bona indole fortunaque comite utuntur in cunctis statim convenienter et sapiunt et agunt? Qui vero iuvenili aetate exiguam mentem gerunt, ii ne postea quidem, etiamsi anni permulti 547
effluant, prudentiores evadent. Profecto fieri potest, ut aliquis procedente aetate meliorem vitam efficiat: verum enimvero cordatus e vecorde, sapiens ex insipiente numquam quispiam existet.

63. Ne igitur adulescentibus fiduciam eripiatis quasi ab iis quicquam commendabile fieri posse desperetis. Immo vero magnopere eos cohortari debetis, ut omnia officia alacriter conentur exsequi, ceu si honores atque magistratus ante etiam senectutem consecuturi sint. Sic enim senes quoque meliores efficietis, primo quia multos competitores ipsis exhibebitis, iterum quia demonstrabitis, vos cum alia bona tum etiam imperia non pro annorum numero, sed pro insita cuique homini virtute cunctis indiscretim civibus fore attributuros.

64. Bello Scipionis adversus Hispanos barbari huno timentes regem suum Viriathum interfecerunt: nonnullique caedis auctores ad Scipionem accedentes, mercedem operis ab eo postulabant. Is vero respondit, nequaquam in Romanis moribus esse positum, ut insidias a militibus contra duces structas collaudarent.

65. [Barbari quidam Viriatho tyranno interficiendo 548
existimabant gratiam se inituros apud Romanorum imperatorem. Itaque percussorum nonnulli Scipione adito praemium patrati facinoris sibi deposcebant. Quibus Scipio respondit, non solere Romanos laudare insidias, quas milites adversus duces suos moliti fuissent.]

An. 635. ξς'. Ὅτι τὸ μετὰ τὸν πρῶτον τῆς Ῥώμης συνοικισμὸν ἑξακοσιοστὸν τριακοσιοστὸν πέμπτον ἔτος ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς ἑξακοστῆς τετάρτης ἦν Ὀλυμπιάδος.

An. 666. ξζ'. Ὅτι μέλλοντος ἐν Ῥώμῃ τοῦ ἐμφυλίου ἐγείρεσθαι πολέμου, ἄλλα τε πολλὰ Λίβιος καὶ Διόδωρος ἱστόρησαν, καὶ ἐξ ἀνεφέλου τοῦ ἀέρος καὶ αἰθρίας πολλῆς ἦχον ἀκουσθῆναι σάλπιγγος ὀξὺν ἀποτεινούσης [a]) καὶ θρηνώδη τὸν φθόγγον· καὶ τοὺς μὲν ἀκούσαντας ἅπαντας ἔκφρονας ὑπὸ τοῦ δέους γενέσθαι, τοὺς δὲ Τυρρηνῶν μάντεις μεταβολὴν τοῦ γένους καὶ μετακόσμησιν ἀποφήνασθαι σημαίνειν τὸ τέρας· εἶναι μὲν γὰρ ἀνθρώπων ὀκτὼ γένη, διαφερόντων τοῖς ἤθεσιν ἀλλήλων· ἑκάστῳ δ' ἀφωρίσθαι χρόνον ὑπὸ τοῦ θεοῦ συμπεραινόμενον ἐνιαυτοῦ μεγάλου περιόδῳ· τῆς δ' οὖν προτέρας περιόδου τελευτώσης καὶ ἑτέρας ἀνι-
549 σταμένης κινεῖσθαί τι σημεῖον ἐκ γῆς ἢ οὐρανοῦ θαυμάσιον· ἢ δῆλον εὐθὺς τοῖς τὰ αὐτὰ σοφοῖς γίνεσθαι, ὅτι καὶ τρόποις ἄλλοις καὶ βίοις ἄνθρωποι γεγόνασι χρώμενοι καὶ θεοῖς ἧττον τῶν προτέρων μέλονται [b]).

An. 668. ξη'. Ὅτι τοὺς Ἀθηναίους τὰ Μιθριδάτου φρονήσαντας Σύλλας πολιορκίᾳ παραστησάμενος πᾶσαν ἐδέησε μικροῦ πανωλεθρίᾳ διαφθεῖραι τὴν πόλιν διὰ τὰς εἰς αὐτὸν ἐν τῷ τῆς πολιορκίας χρόνῳ γινομένας ὑπ' αὐτῶν ὕβρεις, εἰ μή τινες Ἀθηναίων φυγάδες καὶ οἱ συστρατευόμενοι Ῥωμαίων ἔπεισαν αὐτὸν στῆσαι τὸν φόνον· καὶ ὃς ἐγκώμιόν τι τῶν πάλαι Ἀθηναίων διεξελθὼν ἐκείνοις ἔφη χαρίζεσθαι πολλοῖς μὲν ὀλίγους, ζῶντας δὲ τεθνηκόσιν.

An. 668. ξθ'. Ὅτι Ῥωμαῖοι κατὰ τὴν πρὸς τὴν Μιθριδάτου στρατιὰν μάχην εἰς φυγὴν ἐτράπησαν· ὁ δὲ Σύλλας ἀποβὰς τοῦ ἵππου καὶ σημεῖον στρατιωτικὸν ἁρπάσας ὠθεῖτο διὰ τῶν φευγόντων εἰς τοὺς πολεμίους βοῶν, ὡς ἐγὼ μὲν ἄπειμι ζωῆς ἐπονειδίστου καὶ φυγῆς εὐκλεῆ θάνατον ἀλλαξάμενος· ὑμεῖς δέ, ὦ συστρατιῶται, ἢν ἔρηταί τις, ποῦ τὸν Σύλλαν ἀπολελοίπατε, φράζειν μεμνημένοι [c]) ἐν Ὀρχομένῳ· τούτου ῥηθέντος ἀνέστρεψαν μετ' αἰδοῦς καὶ τῆς ἐς τὸν στρατηγὸν εὐλαβείας καὶ τῶν πολεμίων ἐκράτησαν.

[a) *Mai.* ἀποκτεινούσης Vid. infra adnot. crit. p. 563.]

[b) Hic Maius μέλλοντες, quod correxit infra ad ρκγ'. p. 564. e *Suida*.]

66. Anno post urbem conditam trigesimo quinto supra sexcentesimum Olympias centesima et sexagesima quarta agebatur.

67. Qua tempestate civile bellum Romae exarsit; inter alia prodigia multa, quae Livius Diodorusque in historiis suis retulerunt, dicitur etiam coelo innube, serenitate maxima, tubae cantus personuisse, acute admodum lugubriterque clangentis: quem qui exaudiverunt, terrore omnes attoniti fuere. At enim Etrusci vates mutationem generis humani statusque conversionem eo prodigio significari dixerunt. Esse enim octo humanae naturae status vitae genere moribusque diversos: atque his suum cuique tempus a deo esse adtributum, id quod anni magni periodo concludatur. Nunc ergo absoluta prima periodo, atque altera iam incipiente, mirum commoveri sive tellure sive coelo signum: vel certe rerum harum intelligentibus palam ilico fieri, nunc iam existere homi- 549
nes aliis moribus alioque vitae genere utentes, et qui deorum tutela minore quam veteres usuri essent.

68. Postquam Athenienses Mithridaticarum partium studiosos Sylla oppugnando vicit, parum abfuit quin urbem universam summo excidio deleret, propter conjecta adversus eum per obsidionis tempus convicia. Sed enim Athenienses quidam transfugae, tum etiam qui in Syllae exercitu versabantur Romani, persuaserunt ei ut caedium finem faceret. Ipse autem non sine aliqua Atheniensium veterum laude dixit, se priscis illis hos largiri, multis paucos, viventes mortuis.

69. Romani proelio adversus Mithridatem commisso fugati sunt. Tum vero Sylla equo desiliens signumque militare manu corripiens per medios suos fugientes adversus hostem cucurrit clamans, ire se ad commutandam cum nobili morte vitam fugamque turpissimam. Vos vero, commilitones, si quis vos rogaverit, ubinam Syllam reliqueritis; ut Orchomeni dicatis, vos admoneo. Illi hoc audito conversi sunt; tum pudore, tum ducis sui reverentia, deque hostibus victoriam retulerunt.

c) Codices videntur omnino habere μεμνημένους.

550 ο'. Ὅτι Σύλλας ἑαυτὸν εὐτυχῆ προσαγορεύειν διεκελεύσατο· καί ποτε θέας οὔσης, τὴν Ὁρτησίου φασὶ τοῦ ῥήτορος ἀδελφὴν Βαλλερίαν ἐξόπισθεν τοῦ Σύλλου πορευομένην ἐπιβαλεῖν τὴν χεῖρα καὶ κροκίδος τοῦ ἱματίου σπᾶσαι· τοῦ δὲ ἐπιστραφέντος, οὐδὲν δεινὸν, εἰπεῖν, αὐτοκράτορ· ἀλλὰ βούλομαι κἀγὼ μικρὸν εὐτυχίας μεταλαβεῖν. τὸν δ' ὑπερησθῆναί τε τῷ ῥηθέντι, καὶ μετὰ μικρὸν ἀγαγέσθαι τὴν γυναῖκα πρὸς γάμον τῆς Μετέλλης ἤδη τεθνηκυίας.

οα'. Ὅτι Σύλλου καὶ Μαρίου στασιασάντων καὶ τυραννικώτερον τῶν πραγμάτων ἁπτομένων, μετὰ τὴν τοῦ Μαρίου τελευτὴν ἐς πᾶν ἐπεξῄει Σύλλας τοῖς ἀντιστασιώταις, ὡς τοῦ Μαρίου τελευτὴν οὐκ ἀπαλλαγὴν, ἀλλὰ μεταβολὴν τυραννίδος νομισθῆναι· πάσῃ γὰρ εἰς αὐτοὺς ὠμότητι χρώμενος τελευτῶν ἔστιν οὓς χρημάτων ἢ κτημάτων ἕνεκα, ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν ἑαυτοῦ φίλων ἐτιμωρεῖτο· λέγεται γοῦν Κόϊντον ἄνδρα ἐπιφανῆ ἐπιεικῆ τε καὶ σώφρονα οὐδετέρας μὲν γεγονότα στάσεως, ἀδοκήτως δὲ ἐν τοῖς προγεγραμμένοις θεασάμενον ἑαυτὸν, οἴμοι τάλας, εἰπεῖν, διώκει με τὸ ἐν Ἀλβανοῖς χωρίον.

An. 676. οβ'. Ὅτι ἀποδειχθέντος ὑπάτου τοῦ Λεπίδου χαίροντα Σύλλας τῷ γεγονότι Πομπήϊον ἰδὼν, εὖ γε, ἔφη, τῆς σπουδῆς ὦ νεανία, ὅτι Κατούλου πρότερον ἀνηγόρευσας Λέπιδον τῶν πάντων ἀρίστου πολιτῶν· ὥρα μέντοι σοι σκοπεῖν, ὅπως ἰσχυρὸν γεγονότα καταγωνίσῃ τὸν ἀντίπαλον· τοῦτο μὲν ὁ Σύλλας ὥσπερ ἀπεθέσπισε· μετ' ὀλίγον
551 γὰρ ἐξυβρίσας εἰς τὴν ἀρχὴν ὁ Λέπιδος πολέμιος κατέστη τοῖς περὶ τὸν Πομπήϊον.

An. 671. ογ'. Ὅτι κεραυνοῦ ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἐνεχθέντος ἄλλα τε πολλὰ καὶ οἱ τῶν Σιβυλλείων χρησμοὶ διεφθάρησαν.

οδ'. Ὅτι Λούκουλλος ἔλεγεν, ὡς ἕνα βούλοιτο ἂν ἐξελέσθαι κινδύνου Ῥωμαίων, ἢ πάντα τὰ τῶν πολεμίων ἀμαχεὶ λαβεῖν.

οε'. Ὅτι Λουκούλλου τὰ Τιγρανόκερτα[a]) πολιορκοῦντος Τιγράνης τοιαύτῃ χειρὶ κατ' αὐτοῦ ἤλασεν, ὥστε καὶ τῶν ἐκεῖ Ῥωμαίων καταγελᾶσαι καὶ εἰπεῖν, ὡς εἰ μὲν πολεμήσοντες ἥκοιεν, ὀλίγοι, εἰ δὲ πρεσβεύσοντες, πολλοὶ παρεῖεν.

[a) Τυγρανόκ. Mai.]

70. Sylla se felicem appellari mandaverat. Die vero 550
quadam quum ludorum spectaculum esset, aiunt Valeriam Hortensii oratoris sororem, post tergum Syllae praetereuntem manu iniecta floccum ex eius veste carpsisse. Quo vultum convertente, nihil est, inquit, illa, o imperator, nisi quod ego quoque particula felicitatis tuae frui volo. Delectavit magnopere id dictum Syllam; qui paulo post eam sibi uxorem conciliavit, quandoquidem iam Metella mortem cum vita commutaverat.

71. Post Syllae Mariique seditionem, qui tyrannice remp. administrarunt, mortuo iam Mario, Sylla adversarios suos totis viribus persecutus est. Quam ob rem Marii interitu non sublata, sed mutata tyrannis visa est. Sylla enim omne genus crudelitatis expromens eo devenit, ut pecuniae fundorumque gratia atque ut amicis suis prodesset, inimicos ulcisceretur. Aiunt ergo Quintum hominem nobilem mansuetum atque frugi, qui neutri parti seditiosorum adhaeserat, quum praeter expectationem suam se in proscriptorum albo vidisset, heu me miserum, dixisse! fundus Albanus perdit me.

72. Consulatum ineunte Lepido quum elatum gaudio Pompeium Sylla videret; bene tibi vertat, inquit, o adulescens, studium tuum, qui Lepidum primo loco consulem renunciandum curaveris prae optimo civium omnium Catulo. Nunc vero fac animum intendas ad pro- 551
pulsandum, quem ipse corroborasti, adversarium. Id autem Sylla ceu vaticinans dixit. Paulo enim post superbe se gerens in magistratu Lepidus cum Pompeio inimicitias gerere coepit.

73. Fulmine in Capitolium illapso inter alia plura Sibyllini quoque libri conflagraverunt.

74. Lucullus aiebat, malle se unum civem Romanum periculo eripere, quam universas hostium opes vel sine proelio adipisci.

75. Lucullo Tigranocerta obsidente Tigranes tanta militum manu adversus eum irruit, ut Romanos ibi deprehensos irrideret, paucos dicens, si bellaturi venissent; multos, si legatione functuri.

An. 687. ος'. Ὅτι Πομπηΐου τὴν ἀρχὴν ἐπιπλάστως παραιτουμένου, Ῥώσκιός τις τὴν τοῦ δήμου σπουδὴν βλέπων φθέγξασθαι μὲν οὐδὲν ἐτόλμησε, τὴν δὲ δὴ χεῖρα ἀνατείνων, δύο ἄνδρε ἐκέλευε σφᾶς ἑλέσθαι, ὅπως ἔν γε τούτῳ τῆς δυναστείας τι τῆς Πομπηΐου παρατέμοιτο· ταῦτα οὖν αὐτοῦ χειρονομοῦντος ὁ ὅμιλος μέγα καὶ ἀπειλητικὸν ἀνέκραγεν, ὥστε κόρακά τινα ὑπερπετόμενον σφῶν ἐκπλαγῆναι
552 καὶ πεσεῖν ὥσπερ ἐμβρόντητον· Κατούλου δέ τινος τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν εἰρηκότος, ἐὰν ἐπὶ ταῦτα ἐκπεμφθεὶς σφαλῇ, οἷα ἐν τοιούτοις φιλεῖ γενέσθαι, τίνα ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ πρὸς τὰ ἀναγκαιότερα εὑρήσετε; ὁ ὅμιλος σύμπας ὥσπερ ἀπὸ συγκειμένου τινὸς ἀνεβόησεν εἰπών, σέ· καὶ οὕτως ὁ Πομπήϊος τὴν ἡγεμονίαν ἔσχε τῆς θαλάσσης.

οζ'. Ὅτι Καῖσαρ μὲν τὸν δῆμον ἐξ ἀρχῆς ἐθεράπευε, Κικέρων δὲ ἐπημφοτέριζε τὰ πολλά· καὶ ποτὲ μὲν τῷ δήμῳ, ποτὲ δὲ τῇ γερουσίᾳ προσετίθετο καὶ διὰ τοῦτο αὐτόμολος ὠνομάζετο.

Exin partes Dionis editae sunt pleraeque omnes, uti ego diligenter codices Planudeos cum textu vulgato conferens deprehendi. Sunt autem in codicibus duobus (nam tertius alius Planudeus pauciora Dionis fragmenta habet) excerpta edita haec: lib. XXXVI. 33. XXXVII. 18. 19. 22. XXXVIII. 3. 11. 12. XL. 17—19. 27. 15. 63. XLI. 7. sqq. 46. 49. 63. XLII. 5. 49. 58. XLIII. 20. 26. 46. XLIV. 2. (*) 11. 12. 18. 34. 52. XLV. 1. XLVI. 43. XLVII. 8. 10. 49. XLVIII. 33. 34. 38. 39. 42. 44. 51. XLIX. 4. 30. LI. 12. 14. 16. LIII. 2. 12. 13. 16. 19. 24. LIV. 6. 9. 10. 15. 16. 17. 19. 21. [illegible]. LV. 2. 4. 5. 6. 7. 10. 14—22. LVI. 16. 29. 30. 33. 43. 45. 46. LVII. 1. 5. 10. 11. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 21. 22. 23. LVIII. 1. 2. 3. 5. 19. 22. 23. 24. 28. LIX. 4. 5. 8. 12. 13. 14. 16. 17. 18. 19. 22. 25. 26. 27. 28. 30. LX. 6. 14. 17. 22. 29. 30. 33. (**) 35. LXI. 1. 2. 4. 5. 7. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 18. LXII.

οη'. (*Lib.* LIV. *inter cap.* 21 *et* 23.) Ὅτι Κορνηλίου τινὸς αἰτίαν παρὰ τοῦ Καίσαρος (Αὐγούστου) ἐπὶ τῇ τῆς γυναικὸς βίᾳ σχόντος καὶ ἐν τῷ συνεδρίῳ εἰπόντος, ὅτι καὶ εἰδότος καὶ συμβουλεύσαντος αὐτοῦ ἠγάγετο

76. Quum Pompeius simulata modestia *maris* imperium ad se delatum recusaret, Roscius quidam populi erga eum inflammata studia observans fari quidem nihil audebat, verumtamen manu gesticulans suadebat, ut viros duos ad id munus deligerent, ut hac saltem ratione de Pompeii potentia aliquid detereret. Haec dum Roscius gestu suaderet, turba vehementer minaciterque in tantum clamare coepit, ut corvus, qui forte concioni supervolitabat, attonitus deciderit. Tum etiam Catulo ex optimatibus uno dicente: quid si Pompeius ad hoc bellum missus 552
humanum aliquid, ut in his fieri solet, passus fuerit; quemnam alium ad necessitates reip. pro eo nanciscemini? populus universus veluti ex condicto quodam exclamavit: te inquam, Catule. Atque ita Pompeius imperium maris recepit.

77. Caesar initio populo adsentabatur: Cicero autem saepe ancipitem se praebebat, ac modo populi, modo senatus partes sectabatur. Quare et transfugam eum appellabant.

4. 5. 14. 16. 18. 24. 26. 28. LXIII. 6. 9. 10. 15. 18. 23. 26. 27. 29. LXIV. 2. 3. 7. 13. LXV. 1. 2. 21. LXVI. 1. 2. 8—19. LXVII. 2. 16. 19. LXVIII. 3. 5. 13. 14. 16. LXIX. 3—6. 11. 14. 17—20. 22. 23. LXX. 2. 3. 4. LXXI. 1. 3. 6. 22. 34. LXXII. 12. 20. 23. (***) LXXIII. 2. 8. 10. 14. 17. LXXIV. 12. 14. LXXV. 4. (****) 14. LXXVI. 6. 7. 9. 10. 15. 16. 17. LXXVII. 3. 7. 10. 14. 21. LXXVIII. 3. 8. 36. LXXIX. 1. 2. 9. 14.

Inter vulgata haec, quae idcirco omisi, nonnulla 553
inedita delitescebant, quae libenter admodum heic subicio. (Scripta enim Dionis facile prae ceteris augeri possunt, consultis codicibus, propter crebras editi textus lacunas. Itaque non solum mihi, sed Morellio quoque Veneto bibliothecario, Dionem aliquantulum augere ope codicis Bessarionei ante hos annos contigit.)

78. Quidam Cornelius quum apud Caesarem Augu- 553
stum expostularetur de uxoris moribus, isque in senatu diceret se conscio et auctore Caesare illam duxisse, et-

αὐτήν, περιοργής τε ἐγένετο καὶ εἶπε μὲν οὐδὲν οὔτε ἔπραξε δεινόν· ἐκπηδήσας δὲ ἐκ τοῦ βουλευτηρίου, ἔπειτα μετ' ὀλίγον ἐπανελθεῖν ἑλόμενος ὡς πρὸς τοὺς φίλους ἔφη, τοῦτο μᾶλλον, καίπερ οὐκ ὀρθῶς ἔχον ποιῆσαι, ἢ κατὰ χώραν μένων [a]) ἀναγκασθῆναί τι κακὸν δρᾶσαι.

οθ'. (*Lib.* LVI. *inter cap.* 43 *et* 45.) Ὅτι Ἀθηνόδωρος μέλλων πρὸς τὴν ἐνεγκαμένην ἀπαλλάττεσθαι, ἐπείπερ ᾔδει τὸν Καίσαρα, ταχέως μὲν ἀναπτόμενον ἀπὸ θυμοῦ καὶ θανατηφόρους ψήφους ἐκφέροντα, ταχέως δὲ πάλιν τὸν θυμὸν σβεννύντα καὶ φιλανθρωπευόμενον κύψας αὐτοῦ πρὸς τὸ οὖς ὡς δὴ φιλήσων, ὦ Καῖσαρ, ἔφη, μὴ πρότερον ψῆφον κατά τινος ἐξενέγκῃς, πρὶν ἂν κατὰ σαυτὸν τὰ κδ' γράμματα διέλθῃς· ὁ δὲ στενάξας, ἔτι σοῦ χρῄζω, φησί, καὶ συνέσῃ μοι καὶ αὖθις.

π'. (*Lib.* LVIII. *inter cap.* 5 *et* 10.) Ὅτι Τιβέριος οὐκ εὐχερῶς παρέλυε τῆς ἡγεμονίας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ προ-
554 βαλλομένους· καὶ πρὸς τοὺς τοῦτο μεμφομένους ἔλεγε τοιάνδε παραβολήν· Ἄνθρωπός τις ἦν τοὺς πόδας ἔχων ἡλκωμένους· τῶν δὲ μυιῶν ἐπικαθημένων αὐτοῖς καὶ κεντούντων τὸν ἄνθρωπον οὐκ ἀπεσόβει ταύτας· ὡς δέ τις τοῦτο ποιεῖν ἐπεχείρησεν, ἄνθρωπε, ἀνεβόησεν, ἄφες αὐτάς, μήπως τούτων ἐπείπερ ἐκορέσθησαν διωχθεισῶν, ἕτεραι ἀντεπέλθωσι λιμώττουσαι καὶ μείζους μοι προξενήσωσι τὰς ὀδύνας· τοῦτο δὲ ἔλεγε περὶ τῶν ἡγεμόνων, ὅτι χρονίζοντες καὶ κορεννύμενοι πρᾴότερον τοῖς ἀρχομένοις προσφέρονται.

πα'. (*Lib eod. inter cap.* 11 *et* 13.) Ὅτι ὑπατικὸν ἄνδρα τινὰ ἀνεῖλε Τιβέριος ἐγκαλέσας αὐτῷ, ὅτι τὸ τὴν αὐτοῦ μορφὴν φέρον νόμισμα φέρων ἐν κόλποις εἰς ἄφοδον ἀπεχώρησεν.

πβ'. (*Lib.* LVIII. 2.) Ὅτι ἡ Λιβία γυμνούς ποτε ἄνδρας ἀπαντήσαντας αὐτῇ καὶ μέλλοντας διὰ τοῦτο θανατωθήσεσθαι ἔσωσεν εἰποῦσα, ὅτι οὐδὲν ἀνδριάντων ταῖς σωφρονούσαις οἱ τοιοῦτοι διαφέρουσι.

πγ'. (*Lib.* LIX. *inter cap.* 28 *et* 30.) Ὅτι Γάϊος ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν· ἐξ οὗ καὶ μάλιστα αὐτῷ φύεσθαι παρὰ τοῖς πολίταις ἤρξατο τὸ μῖσος· ἔργον δὲ μέγα ἢ βασίλειον οὐδὲν αὐτῷ πεπραγμένον· αἴτιον δὲ ἦν ἡ περὶ τὰ

a) In alio codice *μένον* fortasse pro *μένοντα*.

si Caesari bilis commota est, nihil is tamen acerbum dixit aut egit: sed curia egressus paulo post eodem rediit ac familiaribus dixit: maluisse se, intempestive licet, exire, quam in curia subsistentem mali aliquid necessario patrare.

79. Athenodorus in patriam reversurus, quoniam noverat Caesarem Augustum celeriter ira incalescere ac tum capitales sententias ferre, rursusque celeriter extincta ira ad clementiam deflectere, demittens se ad eius aurem tamquam osculaturus, o Caesar, inquit, haud ante in quemquam sententiam dicas, quam XXIV litterarum elementa tecum ipse percurreris. Ille autem ingemiscens adhuc, tui, inquit, indigeo; quare mecum diutius manebis.

80. Tiberius magistratus a se creatos haud facile removebat. Iis autem, qui huiusmodi morem reprehendebant, hanc narrabat fabulam. Homo quidam pedibus exulceratis erat: quibus cum muscae insisterent homi- 554
nemque compungerent, ipse tamen eas non abigebat. Atque alio id volente facere, o homo, exclamavit, has missas facito, ne si forte iam saturatas expuleris, famelicae aliae superveniant, quae maiorem mihi molestiam creent. Haec Tiberius de magistratibus dicebat, qui tum temporis lapsu tum satietate victi, mitius deinceps cum populis sibi subditis agere solent.

81. Consularem hominem interfecit Tiberius, causatus illum, quod numisma, cui sua imago erat insculpta, in sinu gestans ad latrinas secessisset.

82. Livia viros quosdam, qui sibi nudi occurrerant propterea que occidendi erant, incolumes esse iussit, dicens, apud honestas quidem feminas nihil hos differre statuis.

83. Caius Caesar cum sorore germana consuetudinem stupri habebat; eaque praecipua causa fuit, cur in civium odium incurreret. Nullum vero regale eius magnumque facinus extabat, propterea quod inepta studia consectaba-

ἀχρεῖα σπουδή. ῥήτωρ δὲ ἦν ἄριστος καὶ γλώσσῃ τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Ῥωμαίοις πατρίῳ σφόδρα ἠσκημένος.

πδ'. (*Lib.* LXVI *post cap.* 19.) Ὅτι κοινὸν ἐρωτα τὸν Τίτον ὠνόμασεν.

555 πε'. Ὅτι καὶ τραγῳδίαν ὁ Τίτος Ἑλλάδι φωνῇ ἐξέθηκεν.

πς'. Ὅτι τὸ φιλόδωρον αὐτοῦ τοσοῦτο ἦν, ὥστε αὐτῷ τινας εὐκολίαν ἐγκαλεῖν· τὸν δὲ ἀπολυόμενον τὴν κατηγορίαν εἰπεῖν, μηδένα χρῆναι στυγνοτέραν ἔχειν ἀπὸ βασιλέως τὴν ἀναχώρησιν.

πζ'. Ὅτι δειπνῶν ποτε καὶ λογισάμενος, ὡς οὐδὲν οὐδεὶς ἐκείνην εὖ πάθοι τὴν ἡμέραν, σχετλιάσας καθάπερ αὐτῷ τῆς ἡμέρας ἀπολωλυίας, εἶπεν, οὐκ ἐβασίλευσα τὴν σήμερον ἡμέραν· οὐδεὶς γὰρ ἐξ ἐμοῦ εὖ πέπονθε σήμερον.

πη'. Ὅτι μόνος ὁ Τίτος θανὼν ἐκ πάντων πλείους ἐδέξατο θεραπείας ἐκ λόγων ἢ ζῶντες ἕτεροι.

πθ'. (*Lib.* LXXI. 3.) Ὅτι Μάρκος τοὺς Κελτοὺς νικήσας, καὶ παρὰ τῶν στρατιωτῶν αἰτηθεὶς χρήματα etc. *ut in ed. Sed tamen in editis nulla mentio est devictorum Gallorum (seu potius Germanorum. Nam Celtae Graecis sunt etiam Germani.)*

ϟ'. (*Lib.* LXXVII. 10.) Ὅτι οὕτως Ἀντωνῖνος πᾶσαν τὴν ὑπήκοον αὐτῷ ἐπόρθησεν, ὥστε ποτὲ τοὺς Ῥωμαίους συμβοῆσαι, τοὺς ζῶντας ἀπεμπολοῦμεν, ἵνα τοὺς τεθνεῶτας θάψωμεν.

---

556 # DIONIS EXCERPTA
INCERTAE SEDIS EX FLORILEGIO VATICANO.

ϟα'. Οὐ γὰρ αἱ ἐπικλήσεις καὶ τοὺς τρόπους τῶν ἀνθρώπων μεταβάλλουσιν, ἀλλ' ὅπως ἄν τις τὰ πράγματα μεταχειρίζηται, τοιαῦτα καὶ ἐκεῖνα δοκεῖν εἶναι ποιεῖ· καὶ πολλοὶ μὲν μοναρχοῦντες ἀγαθῶν αἴτιοι τοῖς ἀρχομένοις γίνονται· διὸ καὶ βασιλεία τὸ τοιοῦτον ὀνομάζεται· πολλοὶ δὲ δημοκρατούμενοι μυρία κακὰ αὐτοῖς ἐργάζονται. P. 49.

ϟβ'. Οὐδὲν γὰρ καὶ στράτευμα καὶ τἄλλα πάντα ὅσα ἀρχῆς τινός δεῖται οὔτε ἐπὶ τὸ χεῖρον οὔτε ἐπὶ τὸ κρεῖττον προάγει, ὡς ὅ τε τρόπος καὶ ἡ δίαιτα τοῦ ἐπιστατοῦντος

tur. Ceteroquin egregius orator erat, atque in graeca patriaque Romanorum lingua magnopere versatus.

84. Titum delicias et amorem generis humani appellabant.

85. Titus tragoediam quoque graeca lingua edidit. 555

86. Idem tantopere gratificando studebat, ut eius nimiam facilitatem nonnulli reprehenderent. Ipse vero criminationi occurrens aiebat, neminem oportere a principe tristem discedere.

87. Idem aliquando inter coenandum reputans, quod neminem illo die beneficio adfecisset, diem amissam conquestus est; dixitque hodie non regnavi, quandoquidem nemo hodie beneficio meo usus est.

88 Unus Titus plura tulit extinctus laudum praeconia, quam viventes ceteri.

89. Marcus post devictos Germanos, petentibus pecuniam militibus etc.

90. Antoninus (Caracalla) subiectum sibi orbem tantopere expilabat, ut aliquando Romani exclamaverint: vendamus vivos, ut mortuos sepeliamus.

DIONIS EXCERPTA 556

INCERTAE SEDIS EX FLORILEGIO VATICANO.

91. Tituli non immutant hominum mores: verum prout quisque negotia administrat, ita opiniones variare contingit. Profecto multi monarchicam potestatem adepti subditorum populorum felicitati consuluerunt. Atque hoc reapse regnum appellatur. Multi vero in libera republica versantes mala innumera civibus suis pepererunt.

92. Nihil aeque ad malam bonamve frugem impellit sive exercitum, sive aliud quodcumque imperio regitur,

αὐτῶν· πρὸς γὰρ τὰς γνώμας τάς τε πράξεις τῶν ἡγουμένων σφίσιν οἱ πολλοὶ ἐξομοιοῦνται· καὶ ὁποῖα ἂν ἐκείνους δρῶντας ἴδωσι, τοιαῦτα καὶ αὐτοὶ οἱ μὲν ὡς ἀληθῶς, οἱ δὲ καὶ προσποιούμενοι πράττουσιν. P. 49.

ϗγ'. Ὥσπερ ἡ τῶν ὀφθαλμῶν νόσος τὴν ὅρασιν συγχέασα κωλύει τὰ καὶ ἐμποδὼν κείμενα θεωρεῖν, οὕτως ἄδι-
557 κος παρεισδύνων λόγος εἰς τὰς τῶν δικαίων γνώμας οὐκ ἐᾷ δι' ὀργὴν συνορᾶν τὴν ἀλήθειαν τῇ ψυχῇ προσομιλεῖν. P. 61.

ϗδ'. Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἕλοιτο σώφρων ὢν ἐν τοῖς κόλποις τῆς πόλεως ἀποθανὼν κεῖσθαι μᾶλλον ἢ πορθουμένην ταύτην ἐπιδεῖν; P. 154.

ϗε'. Εἰ μέν τίς σοι κατεσκεύαζεν οἰκίας, ἔνθα μὴ ἔμελλες μένειν, ζημίαν τὸ πρᾶγμα ἐνόμισας ἄν· νῦν δὲ ἐνταῦθα βούλει πλουτεῖν, ὅθεν καὶ πρὸ τῆς ἐσπέρας πολλάκις μέλλεις ἀποδημεῖν; P. 154.

ϗς'. Οὐκ οἶδας, ὅτι ἐπ' ἀλλοτρίας διατρίβομεν καθάπερ ξένοι καὶ πάροικοι; οὐκ οἶδας, ὅτι παροίκων ἐστὶν ἐκβάλλεσθαι, ὅτε μὴ προσδοκῶσι μηδὲ ἐλπίζουσιν; ὅπερ καὶ ἡμεῖς πάσχομεν. P. 154.

ϗζ'. Τίς μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἕλοιτο ἀπὸ μιᾶς πληγῆς καὶ ταύτης μηδὲν ἧττον βραχύτατόν τι λυπησάσης ἀποθανεῖν μᾶλλον ἢ νοσήσας; τίς δ' οὐκ ἂν εὔξαιτο ἀκεραίου τοῦ σώματος ἀκεραίῳ τῇ ψυχῇ ἀπαλλαγῆναι μᾶλλον, ἢ φθόῃ τινὶ καὶ ὑδέρῳ σαπῆναι ἢ λίμῳ μαρανθῆναι; P. 154.

ϗη'. Εἰ δὲ πάντως ἀποθανὼν συμβαλοῦμαί τι πρὸς τὴν κοινὴν σωτηρίαν, ἑτοίμως ἔχω τελευτᾶν· κτήσασθαι γὰρ ἰδίῳ θανάτῳ τὴν δημοσίαν εὔνοιαν, καλόν.
558 ϗθ'. Φιλεῖ πως λυπεῖν μᾶλλόν τινας τῶν μὴ προσδοκηθέντων ἀρχήν, ὅσα ἂν ἐν ἐλπίδι γενόμενα διαπέσῃ· τὰ μὲν γὰρ πόρρω σφῶν νομίζοντες εἶναι, ἧττον αὐτῶν ὡς καὶ ἀλλοτρίων ἐφίενται· τῶν γὰρ ἐγγὺς ἐλθόντες ἄχθονται ὡς καὶ οἰκείων στερούμενοι. P. 160.

ϙ'. Οἱ φιλόμουσοι τῶν βασιλέων πολλοὺς μουσικοὺς ποιοῦσιν. οἱ φιλόλογοι λογίους. οἱ φιλαθληταὶ γυμναστικούς· οὕτως ἀνὴρ φιλοσώματος καλλωπίστριαν γυναῖκα ποιεῖ. φιλήδονος, ἑταιρικὴν καὶ ἀκόλαστον· φιλάγαθος καὶ φιλόκαλος, σώφρονα καὶ κοσμίαν. P. 162.

quam mos eius victusque, qui praeest. Plerique enim ad sententiam atque ad facta ducum semet conformant: et quaecumque ab his agi cernunt, ea ipsi quoque seu sincere seu simulate peragunt.

93. Ac veluti oculorum morbus visum conturbans haud sinit ea quae coram sunt, videre; ita improbus sermo in boni hominis mentem se insinuans haud patitur, ut is 557
ob iracundiam discernat veritatem.

94. Quis homo frugi non malit in urbis sinu extinctum se sepeliri, quam hanc vastatam videre?

95. Si quis tibi domum ibi appararet, ubi nequaquam mansurus esses, perditam operam existimares. Nunc hoc loco vis ditescere, unde ante vesperum demigrandi multae tibi occasiones subnasci queunt.

96. Nescis in aliena regione nos versari advenas atque inquilinos? Nescis solere inquilinos praeter suam expectationem spemque expelli? id quod reapse nobis contingit.

97. Quis uno ictu, qui brevi tempore molestus sit, haud malit extingui, quam morbo? Quis non optet integro potius corpore integroque spiritu vitam amittere, quam phthisi aut hydrope marcescere vel fame consumi?

98. Quod si omnino moriens communi saluti profuturus sum, ultro necem adpeto. Nam publicam benivolentiam propria morte adipisci praeclarum est.

99. Quaecumque sperata fallunt homines, ea magis 558
tristitiam adferre solent, quam quae numquam in votis fuerunt. Haec enim utpote a se remota, ac veluti aliena, minus adpetunt: illa, quia propiore spe devoraverant, non sine maerore, tamquam propriis spoliati, amittunt.

100. Reges philomusi multos musicos faciunt: philologi litteratos: athleticae studiosi gymnasticos. Ita vir delicatus pompaticam uxorem efficit: voluptuosus meretriciam et impudicam; boni honestique amans temperantem atque pudicam.

ρα'. Τοῖς περὶ τὸν Κῦρον Ἕλλησιν οἱ στρατηγοὶ παρήγγειλαν, τοὺς πολεμίους ἐὰν μὲν βοῶντες ἐπίωσι, δέχεσθαι μετὰ σιωπῆς· ἂν δὲ ἐκεῖνοι σιωπῶσιν, αὐτοὺς μετὰ βοῆς ἀντεξελαύνειν. αἱ δὲ νοῦν ἔχουσαι γυναῖκες ἐν ταῖς ὀργαῖς τῶν ἀνδρῶν κεκραγότων μὲν ἡσυχάζουσιν, σιωπώντων δὲ προσλαλοῦσαι καὶ παραμυθούμεναι καταπραΰνουσιν. P. 162.

ρβ'. Ἐνόμιζε γὰρ χρῆναι τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθὸν τοῦ μὲν πολέμιου παντὶ τρόπῳ κρατεῖν πειρᾶσθαι, τοῦ δ' οἰκείου ἑκόντα ἡττᾶσθαι. P. 189.

ργ'. Ἀνθρώπινόν ἐστι τὸ ἁμαρτάνειν· τὸ δ' ἀμύνασθαι τοὺς ἀδικήσαντας, οὐκ ἀνθρώπινον, ὅτι πολλὰ ἄκοντες πολλοὶ πλημμελοῦσιν· οὐκοῦν οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ καὶ ἄκοντες κολασθήσονται, ὅτι πολλὰ πολλοὺς ἀδικεῖν ἀναπείθει, ἵν' ἐξ ἑνός γε τοῦ τρόπου πάντες οἱ λοιποὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλωσιν. P. 201.

559 ρδ'. Δύο τὰ διάγοντα ἡμᾶς ἐστι, φύσις καὶ νόμος· κρατεῖ δὲ δὴ τοῦ νόμου ἡ φύσις· ἐκείνη μὲν γὰρ πάντα τοῖς σώμασιν ἡμῶν προσήκοντα καὶ ὧν χωρὶς οὐκ ἔστι βιῶναι καὶ ζητεῖ καὶ ἀπαιτεῖ, τροφὴν λέγω, ποτόν, ὕπνον καὶ τὰ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα· ὁ δὲ δὴ νόμος ἃ τε χρὴ πράττειν, καὶ ἃ μὴ διατάττεται. P. 208.

ρε'. Οὐδὲν τὸ παράπαν οὔθ' ἡδονὴν οὔτε λύπην αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ φέρει· ἀλλ' ὅπως ἄν τις αὐτῷ προσφέρηται καὶ ὅντινα ἄν τις τρόπον αὐτὸ ἐκδέχηται, τοιοῦτον καὶ ἐκεῖνο δοκεῖ εἶναι· ἀμέλει πολλοὶ μὲν ἐπὶ τοῖς ἀμείνοσιν ἀλγοῦσι, πολλοὶ δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς χείροσι χαίρουσι· πόσοι μὲν γὰρ πλουτοῦντες ἄχθονται; πόσοι δὲ πενόμενοι ἥδονται; ἄλλους κάλλος καὶ ἰσχὺς ἔβλαψεν, ἄλλους αἶσχος καὶ ἀσθένεια ὠφέλησεν· ἕτεροι τὴν εἰρήνην πρὸ τοῦ πολέμου τιμῶσιν· ἕτεροι πολεμεῖν μᾶλλον ἢ εἰρηνεύειν [a]) ἐθέλουσι· τί δ'; οὐ καὶ [b]) τυραννοῦντές τινες ὀλοφύρονται; καὶ τὸ μέγιστον, πλεῖστοι μὲν ὅσοι ἀηδῶς ζῶσι, πλεῖστοι δὲ ἡδέως ἀποθνήσκουσιν. P. 225.

a) Minus recte Melissa εἰρήνην.

101. Iis qui sub Cyro militabant Graecis mandarunt duces, ut si hostes cum clamore irruerent, eos taciti excíperent; sin illi silerent, ipsi non sine clamore adversus irent. Sic prudentes feminae, cum irati mariti clamitant, ipsae tacent, cum illi muti sunt, alloquendo eos consolandoque deleniunt.

102. Iudicabat enim, oportere, ut vir bonus inimico suo superior conetur evadere; a familiari autem sponte se vinci sinat.

103. Peccare humanum est; sed tamen de offensore poenas reposcere, praeter humanam naturam est: multi enim incauti delinquunt. Neque tamen mirum est, si qui involuntarii etiam peccarunt, puniuntur: nam cum multa multos ad peccandum impellant, unius exemplo ceteri omnes ad officium compellendi sunt.

104. Duabus rebus homo regitur, natura et lege: 559
vincit autem legem natura. Etenim natura res omnes corpori convenientes, sine quibus vita non constat, exquirit et exigit, cibum dico potumque, somnum et cetera huiusmodi. Lex, quid faciendum sit, quidve secus praescribit.

105. Nihil omnino vel voluptatem vel maerorem per se ipsum adfert, verum ut quisque erga aliquid adficitur proque ea ratione, qua idemmet excipit, ita delectatur vel dolet. Ecce enim multi rebus praestantibus maerent, multi deterioribus gaudent. Quot enim divites dolent! quot egeni hilares sunt! Aliis formositas fortitudoque nocuit; aliis deformitas infirmitasque profuit. Alii pacem bello anteferunt; alii bellum gerere, quam pacem agitare malunt. Quid? nonne aliqui principatum quoque gerentes de conditione sua conqueruntur? Quodque caput est, plurimi gravate vivunt, plurimi contra suaviter moriuntur.

b) Melissa pro οὐ καὶ habet οὐκ ἀεί.

DIONIS FRAGMENTUM
EX GEORGIDII COLLECTIONE INEDITA VATICANA.

ρς'. Ὁπόσους γὰρ ἄν τις ᾖ κεκτημένος ἑταίρους, τοσούτοις μὲν ὀφθαλμοῖς ἃ βούλεται ὁρᾷ, τοσαύταις δὲ ἀκοαῖς ἃ δεῖ ἀκούει, τοσαύταις δὲ διανοίαις διανοεῖται περὶ τῶν συμφερόντων· διαφέρει γὰρ οὐδὲν ἢ εἷ τῳ θεὸς ἓν σῶμα ἔχοντι πολλὰς δὲ ψυχὰς ἔδωκεν, ἁπάσας ὑπὲρ ἐκείνου προνοουμένας.

DIONIS FRAGMENTA
EX ANTONIO MELISSA EDITO.

560 ρζ'. Κινδύνων ἐλπὶς ἄνευ κινδύνων τίθησι τὸν ἐλπίζοντα τῷ προησφαλίσθαι τῶν δυσχερῶν τῇ δοκήσει τὰ πράγματα. Edit. Tigur. p. 8.

ρη'. Διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν μόλις ὁρᾶν ἐστὶ τὰ ἐμποδών, διὰ δὲ τῶν φίλων καὶ τὰ ἐπὶ γῆς πέρα θεάσασθαι. P. 28.

ρθ'. Παρὰ πάντων γὰρ ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν κακιῶν ἀλυσιτελεστάτη ἂν τις εὕροι τὴν κολακείαν. P. 59.

ρι'. Ταὐτόν ἐστιν ἐπὶ εὐτυχίᾳ μέγα φρονεῖν καὶ ἐπὶ ὀλισθηρᾶς ὁδοῦ σταδιοδρομεῖν. P. 71.

ρια'. Πέφυκεν ὡς ἀεὶ πρὸς τὰς γνώμας τῶν ἀρχόντων τυποῦσθαι καὶ τὸ ὑποχείριον. P. 78.

DIONIS FRAGMENTA
EX ANTHOLOGIA SENTENTIARUM GRAECE EDITA AB ARSENIO MONEMBASIAE EPISCOPO.

ριβ'. ΔΙΩΝΟΣ ὁ Ῥωμαῖος καταγελάστους εἶναι ἔλεγε τοὺς σπουδάζοντας περὶ τὸν πλοῦτον, ὃν ἡ τύχη μὲν παρέχει, ἀνελευθερία δὲ φυλάττει, χρηστότης δὲ ἀφαιρεῖ.

561 ριγ'. Ὁ αὐτὸς ἔφη, πῶς οὐ δεινὸν τοῖς μὲν θεοῖς ἐνοχλεῖν, αὐτοὺς δὲ μὴ βούλεσθαι πράττειν, ἅ γε ἐφ' ἡμῖν εἶναι δοκεῖ τοῖς θεοῖς;

DIONIS FRAGMENTUM EX GEORGIDII COLLECTIONE INEDITA VATICANA.

106. Quotquot homo amicos habet, totidem oculis quae vult observat, totidem auribus quae opus est audit, totidem denique mentibus quae utilia sibi sunt, excogitat. Prorsusque idem est, ac si deus alicui unum corpus habenti multas animas insereret, quae omnes pro eo vigilarent.

DIONIS FRAGMENTA EX ANTONIO MELISSA EDITO.

107. Periculorum expectatio tutum a periculis ex- 560
pectantem efficit; propterea quod is malorum praevisione res suas iam praemuniverit.

108. Oculis quidem vix ea videre licet, quae ante pedes sunt: per amicos autem etiam longius remota conspiciuntur.

109. Omnium enim fere vitiorum turpissima deprehenditur adsentatio.

110. Qui in prosperis rebus superbe se iactat, idem facit currenti in lubrica via.

111. Talis semper est quaeque res publica, qualis eius aut natura aut voluntas, qui illam regit.

DIONIS FRAGMENTA EX ANTHOLOGIA SENTENTIARUM GRAECE EDITA AB ARSENIO MONEMBASIAE EPISCOPO.

112. DIO Romanus ridiculos esse aiebat, qui divitiarum studio tenentur; quas quidem fortuna suppeditat, illiberalitas servat, bonitas evacuat.

113. Idem ait, quidni iniquum sit, deos precibus 561
a nobis fatigari, siquidem ea facere nolumus, quae in nostro arbitrio esse posita dii sciunt?

ριδ'. Ὁ αὐτὸς ἔφη, αἱ μὲν ἡδοναὶ τοὺς ἀεὶ συνόντας τά τε ἄλλα λυμαίνονται, καὶ ταχὺ ποιοῦσιν ἀδυνάτους πρὸς αὐτάς· οἱ δὲ πόνοι τά τε ἄλλα ὠφελοῦντες ἀεὶ μᾶλλον παρέχουσι δυναμένους πονεῖν.

ριε'. Ὁ αὐτὸς εἶπε, τὸ πλεῖστον ἔοικε τοῦ ἀνθρωπίνου πρὸς μὲν τὸ ἀνθιστάμενον, καὶ παρὰ τὸ συμφέρον φιλονεικεῖν, τοῖς δ' ὑπείκουσι καὶ παρὰ δύναμιν ἀνθυπουργεῖν.

ριϛ'. Ὁ αὐτὸς ἔφη, πολλῷ κρεῖττόν ἐστι κατορθώσαντάς τι ζηλοτυπηθῆναι, ἢ πταίσαντας ἐλεηθῆναι.

ριζ'. Ὁ αὐτὸς εἶπε, δεῖ τοὺς κειμένους νόμους ἰσχυρῶς φυλάττειν καὶ μηδένα αὐτῶν μεταβάλλειν· τὰ γὰρ ἐν ταὐτῷ μένοντα, κἂν χείρω ᾖ, συμφερώτερα τῶν ἀεὶ καινοτομουμένων, κἂν βελτίω εἶναι δοκῇ, ἐστίν.

ριη'. Ὁ αὐτὸς ἔφη μηδέποτε μάτην τὰ χρήματα σπούδαζε ἀναλίσκειν ἐξ ὧν [a]) οὐδεμία προσγίγνεται εὐκλεια·
562 πλοῦτος γὰρ ἀκριβὴς, οὐχ οὕτως ἐκ τοῦ πολλὰ λαμβάνειν, ὡς ἐκ τοῦ μὴ πολλὰ ἀναλίσκειν ἀθροίζεται.

ριθ'. Ὁ αὐτὸς ἔλεγε, πονηρίαν μὲν ἀρχομένην, κωλῦσαι τάχ' ἄν τις κολάζων δυνηθείη· ἐγκαταγεγηρακυῖαν δὲ καὶ γεγενημένην [b]) τῶν εἰθισμένων τιμωριῶν ἀδύνατον εἶναι ἔλεγεν.

ρκ'. Ὁ αὐτὸς ἔφη, ἀδύνατόν ἐστι τἀναντία τινὰ τοῖς ὀρθῶς ἔχουσι πράττοντα ἀγαθοῦ τινος ἀπ' αὐτῶν ἀπολαῦσαι.

FRAGMENTA APUD SUIDAM ANONYMA QUAE NUNC PRIMUM DIONIS ESSE COGNOSCIMUS.

Quum in Dionis edendis illustrandisque, quae apud Planudem inveni, excerptis non semel cognovissem quaedam extare apud Suidam fragmenta anonyma, quorum auctorem nunc primum mihi apparebat esse Dionem: rem non vanam immo plane necessariam me facturum putavi, si universum Suidam tumultuaria

a) Videtur scribendum ἐξ οἷ, referendumque ad ἀναλίσκειν.
b) Arbitror scribendum περιγεγενημένην.

114. Voluptates perpetuis cultoribus suis cum aliunde nocent, tum etiam eos impotentes ad fruendum diutius reddunt. Labores contra inter alias utilitates hanc quoque praebent, quod homines ad perferendum laborem aptiores efficiunt.

115. Plerique homines eos, qui resistunt, vel cum suo detrimento oppugnant: cedentibus autem obliti etiam virium suarum favent.

116. Praestat rem bene gerentibus invideri nobis, quam nosmet calamitosos misericordiam alienam consequi.

117. Conditae semel leges custodiendae constanter sunt, nihilque in iis immutandum. Res enim constans etiamsi forte deterior sit, nihilominus magis prodest, quam quae semper innovatur, etiamsi haec forte melior esse videatur.

118. Opes ne temere effundas; nulla enim hinc consequitur gloria. Magnae autem spes non tam multa ac- 592
cipiendo quam non multa impendendo congeruntur.

119. Vitium incipiens poena fortasse corrigere poteris: inveteratum autem atque adversus consuetas poenas obduratum non emendabis.

120. Fieri nequit, ut siquis iis contraria facit quae recte se habent, is boni aliquid ab opere suo consequatur.

---

saltem festinataque lectione (quod in edendo item Eunapio feceram) perlustrarem; novasque opes Dionis, si quae essent criticis nondum observatae, colligerem. Nec mea me spes fefellit; nonnullos enim inveni locos, quos instituta cum excerptis meis collatione, Dionis foetum esse meridiana luce luculentius apparuit: alios item observavi, quos parentem habere Dionem haud aeque in confesso est, sed tamen verisimile. Certa igitur fragmenta ad litteram heic subiiciam; incertiora póstea p. 565. *indicabo.*

U. C. An. 365. 563

ρκα'. Ἡνίκα τὸν θρίαμβον τὸν ἀπὸ τῶν Τυρρηνῶν κατήγαγεν ὁ Κάμιλλος, ζηλοτυπήσας ὁ Φερρουάριος ὕπατος, τοῦ γένους ὑπάρχων τῶν Γάλλων, ἐπὶ τοῦ βήματος ἐβόα, μὴ γεγονέναι τὸν Κάμιλλον αἴτιον τῆς νίκης, ἀλλὰ τὴν τύχην Ῥωμαίων· συνέπλαττε δὲ καὶ γράμματα καὶ ψευδομαρτυρίας κατ' αὐτοῦ ὡς τυραννίδα μελετῶντος· ἐντεῦθεν δὲ τὸν δῆμον ἐπαναστήσας ἀπελαύνει τοῦτον τῆς πόλεως· ὡς οὖν μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ῥώμης ἐπανῆλθεν ὁ Κάμιλλος καὶ τοὺς περὶ τὸν Βρέννον βαρβάρους ἀνεῖλεν, εἰς κρίσιν ἀγαγὼν τὴν ὑπόθεσιν, ἀπέδειξε πάντων γεγονέναι τῶν πεπραγμένων αἴτιον τὸν Φερρουάριον· καὶ διὰ τοῦτο γυμνωθέντα αὐτὸν τῆς ἐσθῆτος καὶ θρυΐνῃ περιβληθέντα ψιάθῳ ὑπὸ τῶν ὑπηρετούντων τῷ δημάρχῳ, τῶν καλουμένων βερνάκλων, τυπτόμενον νεύροις τῆς πόλεως ἀπεδίωξε· καὶ τὸν ἐπώνυμον αὐτῷ μῆνα παρὰ τοὺς ἄλλους ἐκολόβωσε. *Suidas voc. Φερρουάριος et voc. Βρῆννος.*

An. 474

ρκβ'. Ἀντικαθεζομένων τῶν στρατοπέδων ἀλλήλοις, νύκτα [a]) φυλάξας ἀνήρ τις εἴτε ἰατρὸς εἴτε ἕτερος τῶν περὶ τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως τεταγμένων, ὡς τὸν Φαβρίκιον ἀφικνεῖται δηλητηρίοις φαρμάκοις [b]) ἀνελεῖν τὸν Πύρρον ὑφιστάμενος, ἦν οἵ τις [c]) δοθείη πρὸς αὐτοῦ χρημάτων ὠφέλεια· ὃν ὁ Φαβρίκιος ἀποστυγήσας τῆς ἐπιχειρήσεως [d]) ἀποπέμπει τῷ Πύρρῳ δέσμιον· ἀγασθεὶς οὖν [e]) τὸ πραχθὲν ὁ Πύρρος ἀναβοῆσαι λέγεται· οὗτός ἐστι καὶ οὐκ

a) Al. *νυκτός.*
b) Al. *θηλητηρίῳ φαρμάκῳ.*
c) Al. *τί.*
d) Al. *ἐγχειρήσεως.*
e) Al. *δέ.*

ἄλλος Φαβρίκιος, ὃν δυσχερέστερον ἄν τις παρατρέψοι τῆς οἰκείας ἀρετῆς ἢ τῆς συνήθους πορείας τὸν ἥλιον. Ὁ δὲ Πύῤῥος τὸν περὶ τοῦ παντὸς ἀναῤῥίψας κύβον τοῖς ὅλοις ἐσφάλη. *Idem* voc. ἀποστυγοῦντες, *et* voc. Φαβρίκιος.

ρκγ'. Ὅτι ἐπὶ τοῦ Σύλλα τοῦ ὑπάτου ὁ ἐμφύλιος Ῥωμαίων ἀνήφθη πόλεμος· ἐπισημῆναι δὲ τὴν τῶν μελλόντων κακῶν φορὰν Λίβιός φησι καὶ Διόδωρος, ἐξ ἀνεφέλου τοῦ ἀέρος καὶ αἰθρίας πολλῆς ἦχον ἀκουσθῆναι σάλπιγγος, ὀξὺν ἀποτεινούσης [a]) καὶ θρηνώδη φθόγγον· καὶ τοὺς μὲν ἀκούσαντας ἅπαντας ἔκφρονας ὑπὸ δέους γενέσθαι· τοὺς δὲ Τυῤῥηνῶν μάντεις μεταβολὴν τοῦ γένους καὶ μετακόσμησιν ἀποφήνασθαι σημαίνειν τὸ τέρας· εἶναι μὲν γὰρ ἀνθρώπων ὀκτὼ γένη, διαφέροντα τοῖς βίοις καὶ τοῖς ἤθεσιν ἀλλήλων, ἑκάστῳ δὲ ἀφωρίσθαι χρόνον ὑπὸ τρῦ θεοῦ, συμπεραινόμενον ἐνιαυτοῦ μεγάλου περιόδῳ· τῆς γοῦν προ- 564
τέρας περιόδου τελευτώσης καὶ ἑτέρας ἐνισταμένης κινεῖσθαί τι σημεῖον ἐκ γῆς ἢ οὐρανοῦ θαυμάσιον, ὃ [b]) δῆλον εὐθὺς τοῖς τὰ τοιαῦτα σοφοῖς γίνεσθαι, ὅτι καὶ τρόποις ἄλλοις καὶ βίοις ἄνθρωποι χρώμενοι γεγόνασι καὶ θεοῖς ἧττον τῶν προτέρων μέλονται· ταῦτα μὲν οὖν εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως πως ἔχει σκοπεῖν παρίημι. *Idem* voc. Σύλλας. An. 666. (*)

ρκδ'. Ὁ δὲ Σύλλας [c]) πορθήσας τὰς Ἀθήνας ἐδέησε μικροῦ διαφθεῖραι τὴν πόλιν θυμῷ διὰ τὰ σκώμματα· ἃ δὴ πολλὰ κατ' αὐτοῦ γεφυρίζων καὶ ἐπικερτομῶν ὁ Ἀριστων παρ' ὅλην ἀπέῤῥιπτε τὴν πολιορκίαν. *Idem* voc. γεφυρίζων. An. 668.

ρκε'. Ὅτι Σύλλας ὁ ὕπατος ἀπάρας ἐξ Ἐφέσου, προσχὼν τεταῖς Ἀθήναις ἐνδιέτριψε τῇ πόλει χρόνον τινὰ καὶ τὴν Ἀπελλικῶντος [d]) τὴν τοῦ Τηΐου καταλαβὼν ἐνταῦθα βιβλιοθήκην ἀνείλετο· ἐν ᾗ πλεῖστα τῶν Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου βιβλίων ἦν οὔποτε τοῖς πολλοῖς, ὡς φησι An. 671.

a) Melior lectio quam Planudea ἀποκτεινούσης.

b) Neque haec lectio ὅ, neque Planudea ἢ recte se habent, sed Plutarchea ὡς, ad quam latina quoque interpretatio exigenda est.

c) Suid. Σύλας, quam scripturam vidi interdum etiam apud Planudem.

d) Plutarchus Ἀπελλικῶνος.

Πλούταρχος γνωριζόμενα, ἀλλ' ἐντεῦθεν εἰς τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐκφοιτήσαντα γνῶσιν. Idem voc. Σύλλας.

ρκς'. Σύλλας ὁ ὕπατος ἐπιλογισμὸν τῶν ἑαυτοῦ πράξεων ποιήσας εὐτυχῆ ἑαυτὸν ἐκάλει καὶ ἔγραφε· καί ποτε Λαβερία, Ῥωμαία γυνὴ οὐκ ἀφανὴς, ἐξόπισθεν τοῦ Σύλλου πορευομένη ἐπιβάλλει τὴν χεῖρα, καὶ κροκίδα τοῦ ἱματίου σπᾷ. τοῦ δὲ ἐπιστραφέντος, οὐδὲν δεινὸν, εἰπεῖν, αὐτοκράτορ· ἀλλὰ βούλομαι κἀγὼ τῆς σῆς μικρὸν εὐτυχίας μεταλαβεῖν· τὸν δὲ ὑπερησθῆναί τε τῷ ῥηθέντι καὶ μετὰ μικρὸν ἀγαγέσθαι ταύτην γυναῖκα, τῆς Μετέλλης ἤδη τεθνηκυίας. Idem ibidem.

ρκζ'. ΔΙΩΝ ὁ συγγραφεὺς ἐν Ῥωμαϊκῶν τρισκαιδεκάτῳ. Καίτοι πέφυκεν, ὡς πλήθει, τὸ μὲν βέβαιον ἐκ βραδύτητος, τὸ δ' ὀξύῤῥοπον ἐκ τάχους διανοίας ὑπάρχειν. Idem voc. ὡς ἐπίπαν.

565 *Hactenus indubia Dionis fragmenta lectoribus meis apud Suidam extantia recitavi. Nunc alia intento digito demonstrabo, quorum item auctorem suspicor esse Dionem. Voc. ἀγασθείς fortasse Cineas Romae versans intelligitur. Conf. Planud. fragm.* 35. *Voc. ἀδικοδοξία fortasse Fabius, cui obtrectabatur. Cf. Planud. fragm.* 48. 51. *Voc. ἀκραιφνὲς confer cum palimpsest. Vat. p.* 194. 195. *Voc. ἀμυνόμενοι confer cum palimpsesto Vat. p.* 189. *Voc. ἀποσοβεῖ sermo esse videtur de corvo; ideoque frustum inserendum Planudeo fragmento* 18 *vel* 19. *Voc. ἄσυλον fortasse sermo est de legatis Romanis ad Tarentinos, quae historia occurrit in Dionis excerptis meis. Voc. ἄτεγκτος fortasse dicitur de Coriolano, cuius item historia in his excerptis est. Voc. δόξης quoniam fragmentum de Fabio loquitur et quoniam aliud, quod Dionis sine dubio est, praeponitur, videtur Dioni adscribendum. Voc. ἐδικαίωσαν et voc. ἐμποίνιμος fragmentum de Saturnino Dionis videtur ob praedictam causam potius quam Appiani, ut putabat Kusterus. Voc. ἐκκαλούμενοι de Coriolano verba fiunt, quod fortasse fragmentum in Dionis excerptis meis p.* 148. *ante Veturiae legationem ponendum est. Voc. ἐνεδέχοντο rursus fragmentum de Cinea Romam*

veniente. Voc. ἐξησθενηκότας *fragmentum de fame Romanorum fortasse copulandum cum alio a me relato p.* 529. *num.* 9; *ita ut Galli Romanos fame oppressos putaverint, hi autem ut cibariorum copiam simularent, panem extra murum iactaverint. (Vereor tamen ne telas aranearum his coniecturis meis texam, quae levi flatu solvantur.) Voc.* οἰωνίζοντο *fortasse loquitur anonymus auctor de Manlio Torquato, quem ob filium adulescentem severe interfectum laudabant senes, oderant iuvenes teste Livio VIII.* 12. T. Manlius Romam rediit, cui venienti seniores tantum obviam exisse constat; iuventutem et tunc et omni vita deinde aversatam eum execratamque. *Prorsus ut in suideo excerpto:* τὸν δὲ ἡ μὲν νεότης ἐμίσουν τε καὶ οἰωνίζοντο· οἱ δὲ πρεσβύτεροι κατησπάζοντο καὶ ἐπαίνουν. *Iam Dionem hoc loco respexisse ad Livium idcirco etiam arbitror, quia planudeum excerptum* 21, *itemque constantinianum p.* 157. *de eodem Manlio tractantia, mirabiliter cum Livio VIII.* 7. 8. *congruunt.* Manliana imperia non in praesentia solum horrenda, sed exempli etiam tristis in posterum fuerunt. Fecit atrocitas poenae obedientiorem duci militem.

In Photii lexico nuper edito quatuor sunt Dionis loci. Voc. ἤγαλλεν *ed. Reimar. tom.* 1. *p.* 25. *fragm. LVI. ex Suida. Voc.* ῥᾳστώνη *pertinens ad ed. lib. XXXVIII.* 39. *Voc.* στάδιον *pertinens ad lib. XXXIX.* 43. *Quartus locus voc.* ἐσάλευε *utrum editus sit nec ne, eruditi per otium viderint. Est autem hic:*

ρκη'. *ΔΙΩΝ ἐν Ῥωμαϊκοῖς. Ὀλίγα μὲν γὰρ καὶ* 566
κουφότατα τῶν πλοίων πρὸς τῇ γῇ ὥρμει· τὰ δὲ δὴ πλείω καὶ μείζω μετέωρα διὰ τὰ τενάγη ἀπεσάλευεν.

128. DIO in Romana historia: Pauca et quae levissima erant navigia litus tenuerunt; maior autem eorum numerus et quae vastiore mole erant, mediis vadis se continebant.

Dionis augendi cupidus ne lexicon quidem sub Zonarae nomine his annis editum negligendum putavi. Sed enim, quamquam Zonaras in historia sua simius

Dionis fuit, nihil ille tamen ex huius historia habet in lexico, quod ex Suidae potius promptuario sumptum non videatur. Quamobrem vel lexici auctor non est Zonaras, vel is certe ante lectum Dionem lexicographus fuit. Illud sum miratus, quod voc. ἐζημίωσε locum anonymum, in quo de Aureliano imperatore sermo fit, Zonariani lexici editor cl. Tittmannus ad Dionem putat esse referendum; quem tamen historicum multo ante Aureliani imperium opus suum conclusisse scimus.

Honorificam in hoc volumine p. 231. *n.* 2. *iam feci mentionem famosi atque antiquissimi vaticani codicis MCCLXXXVIII, ex quo primus Fulvius Ursinus partes insignes librorum LXXVIII et LXXIX edidit (eclog. p.* 416—447) *deinde Carminius Falco particulas alias extudit ab Ursino omissas vel propter lectionem difficilem vel lacunas laterculorum, quorum tertium quodque diffissum est dimidiaque parte mutilatum. Falco igitur his edendis minoribus hiantibusque fragmentis gloriam aliquam consecutus est; quam tamen postea corrupit cum libros Dionis priores XXXVI. primum se edere gloriatus est: quum reapse in curata ab eo neapolitana editione nihil occurrat nisi fragmenta Dionis iam cognita et praeterea consarcinatae ex diversis auctoribus miscellae opes, quas veluti genuinas ac proprias Dionis Falco venditavit. Atque ego quidem vaticanum codicem considerans facile agnovi rationem eius rursus habendam esse, cum nova universi Dionis editio adornabitur: neque enim Falco tantam legendi, (nedum supplendi) quanta opus erat, peritiam habuit. Falconis tamen neque sphalmata emendari possunt, neque defectus suppleri, nisi totus codex denuo ad litteram divulgetur; id quod mei instituti in praesentia non est. Ceteroqui ne sine causa videar Falconem obiurgavisse, primos heic scribam codicis vaticani versus, prout eos Falco in suo libro (Romae anno MDCCXXIV) p.* 4 *edidit, quem etiam Reimarus hamburgensis necessario sectatus est. Sic ergo mendose prorsus imperfecteque Falco:*

.. μ .. δήθεσαν .. καὶ τῷ βιβλίῳ τῷ περὶ αὐτοῦ γραφέντι οἱ, ἐνέτυχον· οὕτω γάρ που πρὸς πάντας τοὺς βουλευτὰς διακείμενος συνήδει, ὥστε μηδε .. μένων τῷ ὄλλωντι τούς τε δούλους καὶ τοὺς ἐξελευθέρους τούς τε φίλους αὐτῶν τοὺς πάνυ συλλαμβάνεσθαί τε ὑπ' αὐτοῦ καὶ διὰ πᾶσαν τὴν ἐρω .. ορας δεῖνά με φιλεῖ, ἢ δεῖνά με μισεῖ etc.

Ego vero in codice sic lego:

ρκθ'. ... μα ἀλήθεια· καὶ γὰρ τῷ βιβλίῳ τῷ περὶ αὐτοῦ γραφέντι οἱ, ἐνέτυχον· οὕτω γάρ που πρὸς πάντας τοὺς βουλευτὰς διακειμένῳ συνήδει, ὥστε μηδὲ ἐγκαλουμέ- 567
νων τι πολλῶν τούς τε δούλους καὶ τοὺς ἐξελευθέρους τούς τε φίλους αὐτῶν τοὺς πάνυ συλλαμβάνεσθαί τε ὑπ' αὐτοῦ, καὶ διὰ βασάνων ἐρωτᾶσθαι εἰ ἄρα ὁ δεῖνά με φιλεῖ ἢ ἄρα ὁ δεῖνά με μισεῖ etc.

Libro LXXIX praefigitur in dicto codice titulus ΔΙΩΝΟΣ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΟΘ. Ergo recte sic edidit Ursinus, deterius vero Reimarus, qui dedit ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ.

*Scripturae codicis antiquissimae copiosum specimen sibi Roma submissum Reimarus edidit. Ego vero, ne mea haec editio tali specimine prorsus careret, usus sum eius codicis formis ad exprimenda historicorum a me nunc editorum nomina in ornamentaria tabella, quam huic volumini praeposui *).*

Hactenus Dionem auxi planudeorum excerptorum et florilegii vaticani ac Melissae atque Arsenii Suidaeque eclogariorum ope. Illud mihi superest dicendum, quod nempe Planudes continuationem quoque Dionis ab anonymo auctore curatam, aeque ac constantianus eclogarius (recole p. 234) legebat. Itaque post extremum Dionis excerptum, quod ex libro LXXIX. 14. petitum dixi p. 552, Planudes eclogarius additamenta tria subtexit.

*) [Haec tabula huic editioni adiici non poterat.

POST DIONEM EXCERPTA TRIA EX ANONYMO HISTORICO.

α'. Ὅτι πρῶτος Μαξιμιανὸς ἰμπεράτωρ ἐκλήθη, ὃ νῦν μὲν τῶν βασιλέων ὄνομά ἐστι, τότε δὲ ἥρμοττε τοῖς ἄριστα στρατηγοῦσιν.

β'. Ὅτι Κωνσαντῖνος [a]) ὁ Χλωρὸς ἔλεγεν, ὡς ἄμεινον παρὰ τοῖς ἰδιώταις τὴν τοῦ βασιλέως εὐπορίαν εἶναι, ἢ μικρῷ περικεκλεῖσθαι χωρίῳ.

γ'. Ὅτι γυναικὸς προσελθούσης τῷ Γρατιανῷ καὶ κατειπούσης πρὸς αὐτὸν τοῦ ἀνδρὸς, ὡς πληγὰς αὐτῇ συχνὰς
568 ἐντείνοι· οὐδὲν εἶπεν, ὦ γύναι, πρὸς ἐμὲ τοῦτο· τῆς δὲ αὖθις ἐπειπούσης, ἀλλὰ [καὶ κατὰ σοῦ βουλεύεται· οὐδὲν, εἶπε, τοῦτο πρὸς σέ.

POST DIONEM EXCERPTA TRIA EX ANONYMO HISTORICO.

1. Primus Maximianus imperator vocitatus est; qui nunc titulus pro rege dicitur, olim autem iis tribuebatur, qui exercitum praeclara cum laude ductaverant.

2. Constantius Chlorus aiebat, melius esse ut regis divitiae inter privatos homines versentur, quam ut exiguo septo (i. e. regio fisco) concludantur.

3. Quum ad Gratianum femina quaedam accessisset, seque a viro saepe vapulare dixisset, nihil hoc, inquit, o mulier ad me adtinet. Quumque illa addidisset: atqui vir meus adversus te quoque coniurat; nihil hoc, inquit Gratianus, pertinet ad te.

a) Corrige *Κωνστάντιος*.

ANGELI MAII ADNOTATIONES.

I. Primus hic Dionis vaticanus quaternio integer est, ut foliorum 135
a me ordinatorum tabula, quam postea scribam, manifeste demonstrabit. Primum autem quaternionis dicti fragmentum ab extremo Dionis deperdito prooemio decerptum esse nemo non videt. Atqui fieri potest, ut eclogarius Porphyrogeneti ita excerpta Dionis exorditus fuerit, ut ne auctoris quidem nomen titulumve operis scripserit: praetereaque credibile est, non unum sed plura ex Dionis prooemio excerpta fecisse. Ergo satis apparet, ante hunc quaternionem partem aliquam excerptorum Dionis fuisse, quae temporis iniuria perierit. Pars tamen ista satis exigua fuit, quia scilicet intra prooemii fines continebatur. Porro ego nuper docui, quaternionem Diodori extremum caruisse folio ultimo, in quo non nisi pars minima Diodori esse potuit: ergo non immerito suspicor, reliquam eius folii amissi partem occupatam fuisse a Dionis nomine, titulo collectionis constantinianiae, et prioribus hoc, quod superest, Dionis excerptis. Ergo, si recte auguror, Diodorum in vaticano codice subsequebatur Dio, ita ut in illo, quod periisse folio dixi, pars simul ultima Diodori exstiterit et prima Dionis.

ibid. ὁμοίως ἀκριβῶσαι ἐσπούδασα] Notandum est Dionis hoc de historiae suae stilo iudicium.

ibid. ἄρξομαι] Imitatur Dio Dionysium halic. I. 8: ἄρχομαι οὖν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῶν παλαιοτάτων etc.

[κεκαλλιεπημένοις.] Ita excudendum curavi pro eo quod apud *Maium* legitur καλλιεπημένοις. ED. LIPS.]

[ἐξεπέτρεψε] Hoc verbum lexicis est addendum. ED. LIPS.]

idid. τὸ τῶν Ῥωμαίων ἄστυ πεπόλισται] Ita edidi, ut dictio esset continua, sensusque loci, uti nunc se habet, concinnior. Sed tamen valde arbitrabar, statuendam esse pausam post παρελάβομεν. Tum 136
ordiendum a capite τὴν χώραν ταύτην etc., ita ut hoc revera sit initium historiae Dionis post prooemium, quamquam eclogarius nonnisi imperfectum comma conservaverit. Ac Dio rursus imitari Dionysium mihi videbatur, qui cap. IX. post suum prooemium orditur sic: τὴν ἡγεμόνα γῆς καὶ θαλάσσης ἁπάσης πόλιν, ἣν νῦν κατοικοῦσι Ῥωμαῖοι. Verum ut Dionysius fabulosa et victa colligere non recusavit, ita Dio his omissis videtur historiam suam a Tyrrhenis seu Etruscis huius terrae incolis exorsus fuisse.

II. *ἐκ τῆς κόρης ἐκείνης γεννηθῆναι*] Loquitur Dio de Amulio, qui Rheam invitam caelibatui addixit, ex qua nihilominus sceleris vindices nati sunt.

ibid. ὅτι στασιάσαντες πρὸς ἀλλήλους Ῥέμος καὶ Ῥωμύλος] Haec et sequentes dictiones solitatim ab eclogario delectae fuerunt, non historiae, sed sententiae ratione habita.

137 III. *πρὸς τοῦ Κυρίνου*] Utrum *Quirinus* intelligendus sit Mars, an alius quidam Martis honores sortitus deus, disputat Dionysius halic. II. 48.

[*εἶγε*] Corrige *εἴγε*. Saepius accentus et alia minuta signa desunt, ob nimiam formarum duritiem fracta. ED. LIPS.]

ibid. καὶ τοὺς πατέρας τῶν ἐκγόνων φονεύειν] Videtur Dio prae oculis habere Ennium in Sabinis, cuius deperditi operis fragmentum profert Iulius Victor nuper a me editus rhet. cap. VI. 6. „Ennius Sabinis: *cum spolia generi* (vel *generis*) *detraxeritis, quam inscriptionem dabitis?*“ Sed et ipsum Dionem professione fuisse oratorem et in causis agendis satis nobilitatum novimus.

ibid. ἐν τῷ κομιτίῳ δι' αὐτὸ τοῦτο κληθέντι] Cod. *κληθέντι συνελθεῖν*, ceteris verbis praetermissis. Locum ergo ex Plutarcho restitui in Romul. c. XIX., a quo auctore Dionem nonnulla sumpsisse, iamdiu critici docuerunt.

IV. *ἢ καὶ πρότερον οὔσας ἐπικληθῆναι*] Num agitur de romanis curiis *φυλαῖς*? quibus utrum nomina a sabinis feminis acciderint, nec ne, lis est apud dictum Plutarchum cap. XX.

138 *ibid. καὶ οὐκ ἀπὸ κοινῆς γνώμης*] Plutarch. in Romulo cap. XXVII. [*ἄρχητε*] Scribe *ἄρχοιτε*. ED. LIPS.]

ibid. ὡς μηδὲν βελτίον ἑαυτῶν ὂν ποιουμένους] Sermo est de arcanis Numae in Egeriae valle religionibus, et de eius familiaritate cum Musis. Ad sententiam quod adtinet, Fronto quoque laud. fumi et pulveris: *sacerdos si aput fanum desertum et avium sacrificet, religiosus est.*

ibid. χωρίον τέ τι ταῖς μούσαις ἱέρωσεν] De Numae erga Musas cultu Plutarchus in eius vita cap. VIII. Atqui nihil id aliud fortasse erat, quam mansuetudinis mitiumque morum studium, quod ut significarent, Graeci aiebant se Musis et Gratiis sacrificare. Plutarch. in Mario cap. II. [Hoc loco *τε* aut delendum est, aut exciderunt aliquot verba. Talia frequentissime inveniuntur vitia, ut saepius eclogarii sententiam assequi non queas. ED. LIPS.]

V. *τὴν φήμην τὴν περὶ Ῥωμύλου*] Intelligit, ut puto, auctor Romuli fundatoris gloriam. Sed enim hoc loco Tullus suam quoque fortasse cum Romulo cognationem iactat. Namque, ut ego ad Cic. de rep. II. 17. demonstravi, Romuli nepos Tullus erat, atque ob hanc praecipue sanguinis adfinitatem adeptus regnum fuerat. Sive enim Tulli mater Hersilii filia erat, sive eius Hersiliae, quae cum Romulo in matrimonio fuit; satis apparet, et Hersilios cum Romuli familia

coaluisse, et Tullum ex illa Romuli adfine gente natum recte se in Romuli posteris connumerasse.

ibid. καὶ πρὸς τὴν δύναμιν τὴν παροῦσαν] De Tulli viribus bellicis lege Ciceronem de rep. II. 17; Virgil. Aen. VI. 815. De lauto patrimonio Horat. od. IV. 7. 15.

ibid. καὶ αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων ἦν] Albanorum colonias ante Romam recenset Virgilius Aen. VI. 773. *Nomentum, Gabios, Fidenas, Collatiam, Pometiam, Castrum Inui, Bolam et Coram.* Postrema Albanorum colonia Roma fuit.

VI. *Ὅτι συνεὶς*] Zonaras VII. 7. ad Dionem respiciens: *συνεὶς δ'* 139
ὁ Μάρκιος εἰρήνης εἶναι τὸν πόλεμον αἴτιον.

ibid. τοῦ σωτηρίου δραστήριον] Spem regni pacifici aluisse principio Ancum Martium mitis Numae nepotem, sed mox bello studere coactum, ait etiam Dionysius III. 37.

ibid. παρὰ ἀκόντων στρατεύσας ἀπέλαβεν.] Ancus scilicet res ablatas incassum repetiverat a Latinis, quos deinde bello devicit. Lege Livium I. 32; Cic. de rep. II. 18; Dionys. III. 37.

VII. *Ὅτι Λεύκιος Ἰούνιος ἀδελφῆς Ταρκυνίου παῖς*] Ergo Diodorus in vaticanis excerptis p. 36. reciproco sensu dixit Tarquinium *ἀδελφιδοῦν* Bruti. Erat enim Tarquinius frater eius feminae, unde natus Brutus; id est avunculus; non vice versa.

ibid. μηδὲν μέγα ὡς γε ἰδεῖν ἔχουσαν.] Livius I. 56: *aureum ba-* 140
culum inclusum corneo cavato ad id baculo tulisse donum Apollini dicitur, per ambages effigiem ingenii sui.

VIII. *τοιαῦτα καὶ ἐκεῖνα νομίζουσιν εἶναι.*] Sic praeclare Cicero de republ. I. 31: *talis est quaeque resp., qualis eius aut natura aut voluntas, qui illam regit.*

ibid. προσαίρεται] Scribendum *προαιρεῖται.* ED. LIPS.]

ibid. ἢ μεταλαμβάνοντες ἄλλοτε ἄλλα ἀεὶ πλανᾶσθαι.] Sine dubio has protulit sententias Dio de Tarquinio superbo loquens. De reip. mutationibus ob Tarquinii vitia legendus est Cicero de rep. II. 23. 25. nec non I. 45.

IX. *καὶ τὰ τῶν ἀρχομένων πάντα συνηλόησαν.*] De Tarquinio Cic. 141
de rep. II. 25: rex ille *integra mente non erat, et cum metueret ipse poenam sceleris summam, metui se volebat* etc.

ibid. ἀλλ' οὐκ ἀφ' ὧν φησι ποιήσειν, κρίνεται.] Haec dici videntur contra Conlatinum, quem etsi verbis libertatem populo spondentem, tamen urbe expulerunt Romani ob tyrannidis suspicionem, quia Tarquiniorum cognatus erat. Vel potius querela est de ipso Poplicola, qui Brutum tyrannorum expulsorem in funere diserte laudaverat; ipse tamen, ut ait in eius vita Plutarchus, regiam potestatem prae se ferre videbatur. Vel denique incertus ob interruptionem locus Dionis est.

X. *σμικρᾷ καὶ δεδυλᾳ τῇ φωνῇ ὑποτρέμων εἶπεν·*] Valerii Popli- 142
colae orationem commemorat etiam Cicero de rep. II. 31: *fasces primus demitti iussit, cum dicere in concione coepisset.* Eloquentem fuisse

Poplicolam inde etiam apparet, quod Brutum in funere laudavit. Porphyrogeniti vero eclogarius scriptam a Dione orationem posuerat in titulo *de concionibus*, qui adhuc desideratur. Amisimus igitur praeclarum eloquentiae specimen, quoniam certe Photius cod. LXXI, Dionis conciones apprime admiratur, atque hunc Thucydidis aemulatorem dicit. Ibidem generatim commendat Photius Dionis venustum stilum. Nos porro invento praefationis fragmento Dionem ipsum de elocutionis elegantia plaudentem sibi demonstravimus. Lege de stilo Dionis Reimarum in commentario cap. XIX.

ibid. ΤΙΘΕΙ ΤΙΤΛΟΝ ΠΕΡΙ ΔΗΜΗΓΟΡΙΩΝ.] Arbitror dicendum potius ζήτει ἐν τῷ περὶ δημηγοριῶν, *quaere in titulo de concionibus*, ut loquitur eclogarius in Polybii excerptis ed. Vales. p. 86.

XI. καὶ οἱ ἀσθενέστεροι] Ἀσθενέστεροι non *valetudinarii*, sed *inopes*. Dictionem graecam imitatur latina *infirmus* apud Lactant. de opif. D. cap. III, et epitom. cap. LV, sive apud Cic. de rep. III. 7.

ibid. [αὐτῶν οὐδὲ σμικρὸν] Scribendum αὐτοῖς pro αὐτῶν. ED. LIPS.]

143 *ibid.* εἰ μὴ δι' ἀλλήλων σφαλεῖεν.] Totus hic tractus loquitur de primo Romae ob aes alienum tumultu, coss. Lartio et Clelio, qua super re Dionysius V. 63. sqq. Postremam sententiam exprimit Livius II. 44. sic: *aeternas opes esse romanas, nisi inter semet ipsi seditionibus saeviant.*

ibid. σωθέντες δὲ οὐδὲν οὐδὲ τῶν ἐλαχίστων ἐποίησαν.] Querelae plebis sunt, quae post praestitam belli operam nihil ab optimatibus iam securis in pace impetrabat. Confer Livium II. 28.

ibid. διεῖλον τὴν στρατείαν.] Num loquitur Dio de pugna Romanorum ad lacum Regillum, ubi spes denique Tarquiniorum decollavit? In eo proelio Postumio dictatori Tarquinius oppositus fuit, Aebutio equitum magistro dux Latinorum Mamilius. Lege Livium II. 19.

XII. τοῦ Οὐαλερίου τοῦ δικτάτωρος.] Intellige Manium Valerium Volesi filium. Liv. II. 30. Nimirum hic quum a faeneratoribus ludibrio et se et plebem inopem haberi vidisset, nullamque aeris alieni remissionem fieri, postquam id ipsum in concione questus fuit, dictatura se abdicavit. Tum denique plebs omni patrocinio destituta ad manifestum tumultum secessionemque processit. Liv. II. 31.

ibid. ὥστε καὶ τὴν πολιτείαν νεοχμῶσαι·] Cassatis videlicet tribunis plebis; quae potestas magnum consulatui [illegible]nus adtulit itemque senatus auctoritati. Cic. de rep. II. 33.

144 *ibid.* — δυσμαχώτατόν ἐστι.] Expilat hunc manifeste locum Zonaras VII. 14, quem Dionis nostri spoliis ditescere solitum satis novimus.

ibid. τὸ γοῦν λοιπὸν μεῖζον ὂν σώζει.] Sic plane Cicero de rep. II. 31.

ibid. χρεουργηδὸν αὐτοῦ τὸ σῶμα — κατανέμεσθαι.] Gellius XX. 1. horrificam hanc adversus debitores legem recitat: „*tertiis*," inquit, „*nundinis, partis secanto. Si plus minusve secuerunt, se*" (*sine*)

fraude esto. „*Nihil profecto immitius*, pergit dicere Gellius, *nisi, ut re ipsa apparet, eo consilio tanta immanitas poenae denunciata est, ne ad eam umquam perveniretur.*“ Sic ibidem loquuntur in scholiis Fabius etiam ac Tertullianus. Sane et Livius I. 28. gloriatur nulli gentium mitiores quam Romanis placuisse poenas.

ibid. οἱ καὶ τοῖς ἐπ' ἀδικήματι-δόντες.] Notissima est romanorum iudiciorum consuetudo, ut reo ante sententiam latam in spontaneum exsilium secedere liceret. Hanc romanarum legum clementiam celebrat Cicero pro Caecina XXXIV., qui id perfugium esse mavult quam exsilium; et late Polybius lib. VI. 14.

ibid. τοῖς τε ἀπὸ τῶν πετρῶν τοῦ Καπιτωλίου-ἐπιτρέποντες.] Lege Senecam controv. I. 3., apud quem Vestalis praecipitata evasisse dicitur, et rhetorum orationes de illa habentur. Cardo quaestionis in eo verti potest, utrum damnati hominis poena sit deiici an perire.

XIII. *καὶ Γάϊόν τινα προστησάμενοι.*] Nempe Caium Sicinium, quem seditionis auctorem dicunt Livius II. 33, et Dionysius VII. 33.

[*θαυμασίῳ δή τινι*] *δή* corruptum est. ED. LIPS.]

ibid. Ἀγριππας-ἠξίωσε.] Variat quidem verbis in seditionis fabu- 145
laeque narratione Zonaras VII. 14, non ita tamen, ut eum Dionis immemorem esse putemus.

ibid. ταῦτα μὲν οὖν καὶ πρὸς τῆς βουλῆς ἐψηφίσθη.] Zonaras loc. cit. *Ἐντεῦθεν ἠπιώτεροι γενόμενοι κατηλλάγησαν, κουφισμὸν τῶν ὀφειλῶν καὶ τῶν ὑπερημεριῶν ἄφεσιν τῆς βουλῆς ψηφισαμένης αὐτοῖς.*

XIV. *Καὶ ἐδόκει — τοῖς δὲ ἄκουσιν.*] Post Agrippae fabulam sedatumque populi motum sine dubio scripserat Dio primam tribunorum plebis creationem. Id quum ipsa temporis historia nobis suadet, tum evidenter demonstrat Zonaras Dionis assecla, nec non eae, quae apud nos subsequuntur Dionis ipsius sententiae. Haec tamen particula, etsi omnino interiacet inter factam pacem creatosque tribunos, 146
nimia sua brevitate fit sensus ambigui, neque ei Zonaras lucem affundit.

ibid. Ὅτι ὅταν πολλοὶ — δικαιοῦνται.] Agitur de populi timore, ne coitione dissociata suas singuli res agerent, neque invicem opem ferrent adversus patricios; quod ne accideret, tribunos plebis creavit. Zonaras VII. 15: *φοβηθέντες δέ, μὴ σχεδασθείσης αὐτοῖς τῆς συστάσεως ἢ τὰς συνθήκας οὐκ ἐπιτελεῖς ἔξουσιν ἢ καιρῷ τινὶ διαλυθέντες, καὶ ἄλλος κατ' ἄλλην πρόφασιν κολάζοιτο συνεχόμενος.* Omnino totum illud Zonarae capitulum ad Dionem fere credendum est pertinere, cum interpolationibus aliquot. Quam ob rem Dionis editores futuri iustam eius rationem habebunt.

ibid. Κατά τε τὸ φύσει — διάφορον.] Dionis hoc loco sententiae sunt ab eclogario delectae, subductis, ut puto, nonnullis intermediis. Loquitur vero auctor de tribunorum inter se discordia, quam eorum adversarii studiose inflammabant, ut sacrosancti magistratus formidandam potentiam debilitarent. Quippe si unus tribunus adversus collegas

intercessisset, tota illa tribunicia auctoritas inhibebatur. En ut Zonaras Dionem libere expilat vel potius nobis restituit: *φύσει γὰρ ὥσπερ, φθόνῳ δὲ μᾶλλον, ἀλλήλοις οἱ συνάρχοντες διαφέρονται, καὶ χαλεπὸν πολλοὺς, ἐν δυνάμει μάλιστα ὄντας, συμφωνῆσαι· ἅμα δὲ καὶ οἱ ἄλλοι διασπᾶν τὴν αὐτῶν μηχανώμενοι δύναμιν, ὅπως ἀσθενέστεροι διχογνωμονοῦντες ὦσιν, ἐστασίαζον· καὶ οἱ μὲν τοῖσδε, οἱ δὲ τοῖσδε προσετίθεντο· εἰ δὲ καὶ εἷς σφῶν ἀντεῖπε, τὰς τῶν ἄλλων διαγνώσεις ἀπράκτους ἀπέφαινε.*

ibid. εἰ καὶ εἷς σφῶν ἀντεῖπεν.] Lege Livium IV. 48. VI. 35.

ibid. τῷ γὰρ τὴν ἀρχὴν αὐτοὺς — λαμβάνειν,] Ita prorsus Livius III. 9.

ibid. Οὐ γάρ ἐστι ῥᾴδιον — ἀρετὴν ἔχειν.] Agitur de Coriolano, qui belli praestans, domi haud aeque rem bene gessit.

[*ibid. ἀνοητάνουσιν.*] Scribe *ἀνοηταίνουσιν.* ED LIPS.]

[*ibid. οἰκεῖαν ἂν*] *ἄν* ex syllaba vocis praegredientis enatum exstirpandum. ED. LIPS.]

147 XV. *ἐκ τῶν κατειργασμένων ἐχρῆτο.*] Ita evidenter in codice legitur; qui locus mihi certe aliquantulum est obscurus. Quare mea quoque interpretatio historiam magis quam verba sequitur. *Κατειργασμένων* quidem aliud significat. Mihi autem, operis urgentibus, ad alia properandum est.

ibid. καὶ λιμοῦ.] Ita cod. Sed tamen Dionysius VII. 13. hoc tempore Romae non solum famem, verum etiam pestilentiam *λοιμὸν* saevisse ait:

ibid. [καὶ Νώρβης πόλεώς ἀποικίζεσθαι βουλομένης.] Coloniam norbanam memorant Dionysius VII. 13. Livius II. 34.

ibid. παρὰ τῶν ἐν Σικελίᾳ βασιλέων.] De uno tyranno loquitur Dionysius VII. 1., qui erat Gelo syracusanus. Sed de pluribus Livius IV. 52.

ibid. τυραννίδος αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πλ. — ἐξήλασαν.] Lege Zonaram VII. 16.

ibid. καίτοι πάντων βοώντων.] Patricii scilicet reclamabant, quod ita de senatore plebs decrevisset. Livius II. 35.

148 XVI. — *οὐκ ἐλάχιστα πιστεύει.*] Hinc, ut puto, fabula de Achillis hasta. Unde Ovidius trist. II. 19:

Forsitan ut quondam teuthrantia regna tenenti,
Sic mihi res eadem vulnus opemque feret.

ibid. Πάνυ γὰρ περιθύμως — ἀφίσταντο.] Scilicet Coriolanus stomachabatur, quod alienum agrum Volsci Romani, se iubente, reddere nollent, qui iam obsessi de suo periclitarentur. Particula haec vaticana extat prope ad verbum in continua oratione apud Zonaram sic: *ὁ δὲ περιθύμως ἔφερεν, ὅτι καὶ περὶ τῆς ἑαυτῶν κινδυνεύοντες οὐδ' οὕτω τῶν ἀλλοτρίων ἀφίστανται· καὶ τούτων δὲ ἀγγελθέντων αὐτοῖς, οὐδ' ἔτι κεκίνητο, οὐδ' ὑπὸ τῶν κινδύνων οἱ ἄνδρες τοῦ στασιάζειν ἐξίσταντο· αἱ δὲ γυναῖκες* etc. Nimirum retinentibus pertinaciam viris, feminae ob curandam pacem legatione functae sunt.

XVII. [*προσήκατο γὰρ.*] Scr. *προσήκατο δὲ*. Paullo infra muta *τε* post *ἐπράχθη* in *δέ*. ED. LIPS.]

[*ibid. ἥ τε πατρίς.*] Scr. *ἥ γε πατρίς*. ED. LIPS.] 149

[*ibid. ὅπως τ' ἂν τῇ πόλει.*] Scr. *ὅπως ἐν τῇ πόλει*. — Pro *γοῦν* haud dubie scrib. *δ' οὖν*. ED. LIPS.]

ibid. ἵνα μὴ καὶ νεκράν με ὑπ' αὐτοχειρίας ἴδῃς.] Contraxit aliquantulum hanc adlocutionem Zonaras; reliqua item de Coriolano, verbis idemtidem variatis. Multo verbosior est Dionysius VIII. 45. sqq.

XVIII. [*ἰδοῦ.*] Corrige: *ἰδού*. ED. LIPS.]

ibid. καὶ ἡ γαμετὴ — συνεθρήνησαν.] Videtur mihi Dio studiose Homerum imitari iliad. XXIV. 746: *ὡς ἔφατο κλαίουσ', ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες.*

[*ibid. μόλις τέ ποτε.*] Scr. *δέ* pro *τέ*. ED. LIPS.]

[*ibid. ἀπαλλοτήσομαι.*] Haud dubie scribendum *ἀπαλλαγήσομαι*. ED. LIPS.]

ibid. — ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβουλῆς ἢ καὶ γεράσας ἀπέθανεν.] Coriolani hanc historiam ex Dione, quem nominatim appellat, sumit Tzetzes atque in politicos versus coniicit chil. VI. hist. 60. 150

XIX. *Ὅτι Κάσσιος κ. τ. ἑ.*] Universam de Sp. Cassio narrationem Zonaras praetermisit.

ibid. Καὶ ἐκθηλόν γε ὅτι ζηλοτ. — ἀπώλετο.] Placet haec Sp. Cassii defensio; semper enim a bonis viris alienae famae et incolumitati consulendum est. Et quidem plebem romanam paenituisse, quod Cassium damnasset, ait Dionysius VIII. 82. Sed vulgo eius fama, ut de tyrannico ambitu rei, deprimitur apud Livium, Dionysium, Ciceronem alioque.

XX. — *μηδὲν περὶ τῆς γῆς πολυπραγμονῶσιν.*] Ut ager scilicet viritim divideretur, plebs postulaverat. Dionem expilat Zonaras VII. 17. sic: *οἱ γὰρ δυνατοὶ μὴ ἄλλως κατέχειν αὐτοὺς δυνάμενοι, πολέμους ἐκ πολέμων ἐξεπιτήδες ἐκίνουν, ἵν' αὐτοὶ ἀσχολούμενοι μηδὲν περὶ τῆς γῆς πολυπραγμονῶσι.*

ibid. Οὕτω γοῦν ὑφ' ἑκατέρου κ. τ. ἑ.] Hoc et sequens fragmentum pertinet ad bellum, quod Fabio Manlioque consulibus gerebatur contra Veientes atque Etruscos. Avebat pugnare miles romanus; consules impediebant, quo eum magis acuerent, novo scilicet strategemate, sed naturae humanae accommodato, quae nititur in vetitum, ad imperatum torpet: donec milites se omnino victores fore coram consulibus iurarunt. Lege Livium II. 45.

XXI. *Ὅτι οἱ Φάβιοι — εἶδον.*] Scilicet cum se circumventos a Veientibus cognoverunt. Liv. II. 50. 151

ibid. Ὅτι οἱ Φάβιοι — ἐκπίπτει.] Satis apparet, tum hoc tum praecedens Dionis fragmentum et alia passim ab eclogario delecta fuisse ob sententias, quibus ceu clavi aliqua vel fibula, ut Fronto loquitur, terminantur. Sunt autem hae Dionis sententiae gravissimae atque perutiles, non illae ineptae, quas vituperat divus Hieronymus epist. LXVI. 9: *nec more puerorum argutas sententiolas in clausulis struis.*

XXII. *Ὅτι οἱ εὐπατρῖδαι — ἐφόνευον.*] Postquam induciae in annos quadraginta Veientibus datae fuerunt, Romae tempestates tribuniciae recruduerunt, populo adversus patricios certante. Ea contentio tanta fuit, ut unum saltem tribunum a patribus clam strangulatum Livius II. 54. memoret; nunc vero a Dione cognoscimus plebeios multos ferocia insignes, quod pronum creditu est, clandestino patrum facinore fuisse interceptos. Haec autem anno ante consulatum
152 Pinarii et Furii acciderunt, teste Livio loco cit. Ab hoc consulatu usque ad pacem faliscam, nempe ex annorum prope LXXX. historia nihil excerpsit eclogarius praeter pauca de civilibus discordiis capita, quarum sane motibus diutissimis Roma per id intervallum concussa fuit. In haec enim tempora incidit lex Voleronis de plebeiis magistratibus creandis, Caesonis Quinctii iudicium, universa illa decem virorum legibus scribundis historia, tribunorum militarium consulibus substitutio, lex de connubiis patrum et plebis, Spurii Melii ambitio et supplicium, turbae agrariae, et alia eiusmodi, quae apud historicos leguntur, discidia.

ibid. ὥστε καὶ τῶν εὐπατριδῶν κ. τ. λ.] Dionis locum de patriciis ambitiose ad plebem transeuntibus, ut tribunatum consequerentur, confer cum Livio III. 35. EX ADDEND.

ibid. Ἐννέα γάρ ποτε δήμαρχοι.] Equidem si de tribunis plebis agitur, eorum numerus anno CCXCVII ita ampliatus est, ut essent decem, atque ita cautum, ut postea crearentur. Liv. III. 30. (Sed qui fieri potuit, ut suos tribunos plebs concremaret?) Sin agitur de militaribus consulari potestate tribunis, ii quidem tres primo creati fuere anno urbis CCCX, teste Livio IV. 7., tum anno CCCXXVIII. quatuor.

153 XXIII. [*ἐν τῷ ἄστυ.*] Nota *ἄστυ* h. l. indeclinabile. ED. LIPS.]

[*προσχαρῆσαι.*] Fortasse *προσχαρίσασθαι.* ED. LIPS.]

καὶ τούτου στάσις — συνεπήχθη.] Si forte adhuc Dio in anno urbis CCLXXXIII., quod vix credo, versatur, historiam heic habemus refractarii sub Appio consule exercitus, quam graphice scribit Livius II. 58.

XXIV. *Ὅτι πρὸς τοὺς Φαλίσκους — ὥρμησαν.*] Camilli votum Iunoni veientanae satis novimus, itemque deae statuam post Veios captos Romam translatam. Porro Falisci auxiliares Veientium erant. Videtur igitur Dio ad praedictas religiones respicere, praesertim quia paulo post excisos Veios pax cum Faliscis secuta est.

ibid. πᾶν ὅσον οὖν ἐθελήσωσιν. Ne cunctare scribere, *πᾶν ὅσον ἂν ἐθελήσωσιν.* ED LIPS.]

154 *ibid. — πολλὰ δὲ δυσχερῆ συνέβαινεν.*] Agitur de tribunorum discordia. Quodsi liceret de consulum potius cogitare discidio, consulatus quidem haud ante annum CCCLXI. restitutus fuit, neque ultra CCCLXXII. mansit. Profecto inter pacem faliscam et Romam anno *CCCLXIV.* captam nonnisi duo consulatia collegia occurrunt.

XXV. Ὅτι δημοκρατία ἐστὶν — φέρεσθαι.] Placuit haec sententia eclogario, quam in illis perpetuis plebis et senatus contentionibus pronunciatam fuisse puto. Hanc autem egregie amplificat Cicero de rep. lib. I.

ibid. καὶ πρὸς τοὺς Ῥουτούλους — μετέστη.] Camilli exsilium describitur, de quo praeter Livium lege Dionysii excerpta ambrosiana lib. XIII. 5. 6.

XXVI. — τῆς τε ἐμπειρίας ἅμα τῆς τῶν τακτικῶν ἐπελάθοντο.] 155 Sermo est de clade fugaque Romanorum ad Alliam flumen, unde urbs in Gallorum potestatem mox venit.

XXVII. Ὅτι ἡ Ῥούφου γυνὴ] Nomina perturbat eclogarius, seu certe brevitatis studio necessaria omittit. Fabius patricius filiam alteram Licinio Stoloni plebeio desponderat, alteram Rufo patricio. Apud ergo patricii coniugem dum forte versaretur plebeii uxor, Rufus domum suam e foro rediit; tumque accidit, ut Stolonis uxor exterreretur. Non igitur heic scribi debuit ab eclogario Ῥούφου γυνή, sed Στόλωνος γυνή. Dionis nostri locum expilat Zonaras VII. 24.

ibid. καὶ θύραν ὁ ῥαβδοῦχος κατά τι ἔθος ἀρχαῖον ἔκρουσεν.] Nimirum lictores strepitu, voce, manu, virga gradienti magistratui viam patefaciebant, et quidquid obstaret, sollemni officii formula submovebant.

ibid. ὥς που σμικρὰ — αἰτία γίγνεται.] Intellige diuturnas illas 156 Romae seditiones, donec post annum decimum impetratum est, ut consul alter de plebe fieret.

XXVIII. [ἀεὶ γάρ τι που τῆς κ. τ. λ.] Mutandum videtur που in τοῦ. ED. LIPS.]

οὐ μέντοι καὶ χαλεπῶς κατακτήσασθαι.] Adhuc de seditionibus stolonianis.

ibid. καίπερ οὐκ εἰωθὼς ἐκβολαῖς τοῦ λόγου χρῆσθαι.] Simili egressionum excusatione utitur Livius IX. 17. de Alexandro magno locuturus.

ibid. — ἐκφανέστερος ἐξ ἐκείνου γένηται.] Externas res raro se attingere in sua romana historia dixit Dio in praefationis fragmento a nobis vulgato. Heic autem de quadam praeter suum propositum digressione loquitur. Quaenam porro illa fuit? Equidem suspicor loqui Dionem de iunioris Dionysii coacta migratione in Italiam e Sicilia pellente Dione Hipparini filio. Sane vix dubito, quin rem tantam a cognomine sibi viro patratam, et ab italicis rebus non alienam, noster memoraverit. Tempora certe huic loco conveniunt. Nam Dio anno CCCXCVII in Siciliam navigavit, annoque sequente tyrannum inde exegit. Fieri quoque potest, ut noster de Timoleontis loquatur expeditione item sicula anno CCCCIX. Veniebat quoque in mentem Alexandri magni in Asiam transitus anno CCCXX. Denique cogitabam de Alexandri Epiri regis in Italiam adventu, quem in CCCCXIX. anno collocat Livius VIII. 3.

XXIX. Ταῦτά τε καὶ ἄλλα τινὰ τοιούτῳ τρόπῳ προετείνοντο.]

Praecesserat apud Dionem oratio latini legati in senatu romano superbe multa postulantis, quae nullo modo impetrari poterant. Deperditam Dionis orationem sarcit utique Livius VIII. 5: *consulem alterum Roma, alterum ex Latio creari oportere; senatus partem aequam ex utraque gente esse; unum populum, unam remp. fieri* etc. Recusatis, ut par erat, pacis talibus conditionibus, bellum indictum est.

157 *ibid.* Ἦν μὲν δὲ παντὶ καταφανὲς ὅτι — ἔστησαν.] Sine dubio in his fragmentis de Laviniensibus vel etiam de Samnitibus Dio loquitur, qui arcano quidem foedere cum Latinis rebellantibus conspiraverant, sed tamen pugnae eventum expectabant. Lege Livium VIII. 11., et Dionysium XV. 9. 11. ed. Mediol.

ibid. οὐ γάρ τοι τὰ πάντα τραχύς.] Cod. τρυφῆς; sed manifestum codicis mendum belle corrigitur in Dionis reliquiis editis, ubi pauca haec verba οὐ γὰρ etc. occurrunt ed. Reimar. fragm. XXXIV; quae res vaticanorum fragmentorum Dionem auctorem satis demonstraret, nisi id iam aliunde, nempe ex nomine Dionis inscripto et sexcentis aliis indiciis palam esset.

ibid. τὰ χαλεπώτατα τῶν ἔργων μαλλιανὰ] Cod. μαλλιανί. Livius VIII. 7: *manliana imperia non in praesentia modo horrenda, sed exempli etiam tristis in posterum. Manliana* a. T. Manlio Torquato. *Manliana* imperia rursus Livius commemorat ad exemplum papirianae severitatis VIII. 34.

ibid. ὅτι οὔτ' ἂν ἐγὼ ὑμῶν ἀνασχοίμην, οὔθ' ὑμεῖς ἐμοῦ.] Ingens hoc loco discidium Dionis a Livio. Hic enim XXVI. 21. ab eo demum T. Manlio Torquato, qui hannibalicis temporibus vixit, recusatum consulatum dicit anno urbis DXLIV., quo anno processerunt consules Claudius Marcellus IV. et Valerius Laevinus. Uter historicus ad veritatem conlineat? Videtur mihi potius Dio quam Livius. Hic enim Torquatum renuisse dicit ob oculorum valetudinem: tum centuriis instantibus respondisse ait: *neque ego vestros mores consul ferre potero, neque vos imperium meum.* Inepta sane haec responsio est, si ad oculorum valetudinem referatur; sed multo aptissima, si ad prisci Torquati severitatem atque ad odium, quo illum romana praesertim iuventus ob interfectum filium prosequebatur. Emendandus igitur ex Dione Livius; cuius errorem hodierni fastorum scriptores gregatim sequuntur.

158 XXX. εἰ γὰρ ὁ θάνατος αὐτοῦ Δεκίου.] Decius, qui se devovit, consul erat cum Torquato III.

ibid. οὐ καὶ μὴ συμβαλεῖν ἔχω δι' ὃ τοῦτ' ἐγένετο.] Haud dissimilem sententiam profert Dio de alterius Decii devotione bello epirensi.

ibid. πολλὰ γὰρ ἤδη — συνενεχθέντα ἰσμὲν.] Puta Codrum atheniensem; et Lacedaemonios duos, de quibus Herodotus VII. 134.

XXXI. Ὅτι ἀνθυπαγόμενοι — τὴν πολιτείαν αὐτοῖς ἔδωκαν.] Latinis cunctis datam civitatem dicit Dio; sed Livius VIII. 13. 14. voluisse id quidem Camillum consulem dicit, verumtamen beneficium

a senatu valde imminutum, ac pro rata meritorum parte de aliis aliter civitatibus fuisse decretum.

ibid. Θαυμάσαντες δὲ τὴν προθυμίαν — ἔδοσαν.] Duplex bellum 159
privernas extat apud Livium; alterum lib. VII. 16, anno CCCXCVII; alterum lib. VIII. 19—21, anno CCCCXXV. Iamvero consentit cum Dione Livius, qui in posteriore Privernatium bello ponit eam legationem, quae audacter apud Romanos locuta est. Dissentit vero Dionysius in ambrosianis fragmentis a me editis lib. XIV. 23, qui in priore bello liberum illud legati responsum scribit. Parem temporum perturbationem supra coarguimus in Livio p. 157. n. 4. Ingens hoc loco discid.

XXXII. *Ἐκ τῆς δημηγορίας τοῦ πατρὸς Ῥούλλου.*] Fabius Rullianus bello samnitico contra iussum Papirii dictatoris pugnare ausus extremum supplicium passurus erat, nisi eum Fabius Rullus pater supplici ad populum provocatione servasset. Liv. VIII. 30. sqq. Huius orationis, quam Dio divite lingua scripserat, nobile fragmentum conservavit nobis vaticanus codex.

[*ἄλλως καὶ*] Scribe: *ἄλλως τε καὶ*. ED. LIPS.]

ibid. ἀλλὰ τὸ φείσασθαί τινος καὶ τὸ σῶσαί τινα.] Satis apparet eclo- 160
garium heic conservasse partem hanc orationis propter contentas in ea sententias. Titulo autem *de concionibus* integram puto orationem reservavit.

XXXIII. *Τότε γὰρ τὸ σχῆμα — περιεβέβλητο.*] Loquitur iam Dio de dictatore Papirio, qui veniam morosissime daturus erat.

ibid. καὶ ἐπειδὴ ἔμελλε διὰ Ῥούλλου φείσασθαι.] Hinc videmus *Rulli* agnomen a Dione tribui Fabio patri, quum alii filium potius Fabium *Rullianum* (Plutarchus in Fabio cap. I. Pomp. cap. XIII. etiam *Rullum*) dicant.

*ibid. τὴν φωνὴν ἐνέτεινε καὶ εἶπε.**] Suppressit eclogarius molesto nobis consilio Papirii dictionem adversus rei Rulli patrem, quam tamen (diversamne an similem?) exhibet Livius VIII. 34.

ibid. ὥστε συμβαλόντες — ἀνδρίσασθαι.] Posteriorem Papirii co- 161
mitatem erga milites, et victoriam de Samnitibus, legimus quoque apud Livium VIII. 36.

XXXIV. *Πολλὰ μὲν δὴ οὖν — καὶ τὰ τότε γενόμενα.*] Romana ignominia ad furcas caudinas celeberrima narratur.

ibid. ὥστε μήτε κήρυκα ἔτι ἐπ' εἰρήνῃ παρὰ τῶν Σαυνιτῶν προσδέχεσθαι ψηφίσασθαι.] Lege de Romanorum adversus humiles Samnites superbia Livium VIII. 39. IX. 1.

ibid. αὐτομαχεί.] Notemus vocabulum.

XXXV. [*καὶ Ῥωμαῖοι οὖν βούλονται ἂν καὶ*] dele *ἄν*. ED. LIPS.] 162

ibid. Ὅτι πεφύκαμεν κ. τ. λ.] Fragmentum hoc recurrit p. 536. ex florilegio. EX ADDEND.

ibid. Τοιαῦτα αὐτοῖς — ἐμπειρίας.] Hinc apparet recitatas hactenus fuisse particulas ex oratione, quam senex Herennius Pontius pater imperatoris Samnitium in castris habuit, quum de Romanis inter-

ceptis deliberatio fieret. Scilicet Herennio visum optimum consilium fuerat, ut Romani dimitterentur inviolati omnes, quo cum potentissimo populo per ingens beneficium perpetua firmaretur pax atque amicitia. Liv. IX. 3.

XXXVI. *Ὅτι οἱ Καπυηνοὶ — ὑπεδέξαντο.*] Lege Livium IX. 6. *ibid. οὔς γὰρ οὐκ ἂν ἐβούλοντο — ὑπ' αὐτῶν.*] Capua bello supero latino a Romanis rebellans cladem passa fuerat, et deinde a victoribus agro mulctata. Liv. VIII. 10. 11.

163 [*καὶ περὶ λοιποῖς ἅπασιν.*] Scribe *κἄν περὶ λοιποῖς.* ED. LIPS.] *ibid. Ὅτι τῆς σωτηρίας — σωθῆναι πράττειν.*] Hoc et sequens fragmentum pertinent ad Romanorum excusationem de pace caudina. Hinc illud effatum: *omnis honesta ratio est expediendae salutis*; quod dictum cum mica salis accipiendum erit, ne forte honestas aliquando ab honestate iniuriam patiatur.

XXXVII. [*ἐπωνόμαζον.*] Scr. *ἐπωνόμασαν.* ED. LIPS.] *ταῦτ' ἔπραξαν ἐλπίσαντες — εὑρήσασθαι.*] Livius IX. 11.

164 XXXVIII. *Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι Σαυνιτῶν — ἀνταπόδοσιν.*] Livius IX. 15.

[*αὕτη δυναμένη.*] Scr. *αὐτὴ δυναμένη.* ED. LIPS.]

XXXIX. *κἀν τούτῳ ὀνειδίσαντος — οἴνῳ πολλῷ ἐχρῆτο.*] Criminationem defensionemque Papirii silet Livius IX. 16; tantummodo dicit fuisse eum cibi vinique capacissimum, eosdem scilicet, quos Dio historiae fontes secutus.

ibid. Ὅτι αὐτὸς ἐφοδεύων — προσέταξεν.] Livius loc. cit.

165 XL. *Ὅτι Ἄππιος ὁ τυφλὸς — ἐπιδεδωκέναι.*] Consulum Volumnii et Appii iurgium etrusco in bello narrat pluribus verbis Livius. X. 18. 19.

ibid. Ὅτι ὁ ὅμιλος περὶ — προσποιεῖσθαι ἐπεχείρει.] Mutilum exhibet eclogarius locum, sed eum fere redintegrat Zonaras VIII. 1., qui deperditum nunc Dionem ad verbum sine dubio exscribebat: *οἱ Ῥωμαῖοι μαθόντες ἐς δέος κατέστησαν, καὶ σημείων πολλῶν αὐτοὺς ἐναγόντων εἰς τοῦτο· ἐν γὰρ τῷ Καπιτωλίῳ ἐκ τοῦ βωμοῦ τοῦ Διὸς τρισὶν ἡμέραις μιᾷ μὲν αἷμα, μιᾷ δὲ μέλι καὶ ἐν ἑτέρᾳ γάλα θρυλλεῖται ἀναδοθῆναι, εἰ ταῦτα πιστά. Καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ νίκης τι ἄγαλμα ἱδρυμένον ἐπὶ βάθρου λιθίνου αὐτομάτως εὑρέθη κάτω ἑστὸς ἐπὶ γῆς. Εὐτύχανε δὲ ἐκεῖ ἀποβλέπον, ὅθεν οἱ Γαλάται ἤδη ἐπήεσαν. ταῦτ' οὖν καὶ ἄλλως ἐξεφόβει τὸν δῆμον, πλέον δ' ὑπὸ τῶν μάντεων μεκριμένα ἀπαίσια. Μάνιος δέ τις τυρσηνὸς τὸ γένος ἐθάρσυνεν αὐτοὺς εἰπών, τήν τε νίκην, εἰ καὶ κατέβη, ἀλλ' εἰς τὸ πρόσθεν προσχωρήσασαν, καὶ βεβαιότερον ἐπὶ τῆς γῆς ἱδρυθεῖσαν, ὅτι κράτος σφίσι προδηλοῦν τοῦ πολέμου· κἀκ τούτου καὶ θυσίας πολλὰς γενήσεσθαι τοῖς θεοῖς· τοὺς γὰρ βωμοὺς, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, ἐν ᾧ τὰ νικητήρια θύουσιν, ἐν ταῖς εὐπραγίαις αὐτῶν, ἀλλ' οὐκ ἐν ταῖς συμφοραῖς κατ' ἔθος αἱμάττεσθαι. Ἐκ μὲν οὖν τούτων ἀγαθόν τι σφᾶς ἔπεισε προσδοκᾶν· ἐκ δὲ τοῦ μέλιτος νόσον, ὅτι αὐτοῦ οἱ μύωντες δέονται, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος λιμόν· ἐς γὰρ τοσαύτην ἀσθένειαν*

ἀφιξεσθαι, ὥστε καὶ τὴν αὐτόφυτον τήν τε αὐτόνομον ζητῆσαι τροφήν. ὁ μὲν οὖν Μάνιος οὕτω τὰ τῶν σημείων ἠρμήνευσε, καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων δ' ἐς ὕστερον τῆς αὐτοῦ μαντείας ἐκβάσης, σοφίας ἐκομίσατο δόξαν καὶ προγνώσεως. Prodigiorum huius anni meminit quoque Livius X. 31, tum etiam Dionysius (in fragmentis ed. Mediol. XVI. 1.), quamquam aliter extraque locum suum, ut me in adnotationibus demonstrare memini.

[ἐς τὴν ἀφανοῦς τε πρόγνωσιν.] Aut excidit h. l. aliquid aut τε delendum est. ED. LIPS.]

XLI. Ὅτι οἱ Σαυνῖται — τοῦτο ποιῆσαι φονεύσειν.] De Samnitibus, qui sacramentis et exsecrationibus milites suos ad bellum sine refugio debellandum adegerunt, adi Livium X. 38. [Exscribit locum Zonaras VIII. 1. EX ADDEND.] 166

ibid. Ὅτι οἱ σὺν τῷ Ἰουνίῳ στρατιῶται ἅμα τῷ Ποστουμίῳ.] Est hic Postumius Megillus, de quo Livius in epitome libri XI: *L. Postumius consularis, quoniam quum exercitui praeesset, opera militum in agro usus erat, damnatus est.* Exin Dio fit adhuc pretiosior, quoniam a Livio deserimur, cuius nihil praeter epitomem ab XI. ad XX. superest. Dionysii item nonnisi fragmenta restant. Superbum Postumii responsum non silet Dionysius in fragmentis valesianis ed. Mediol. XVI. 16.

Exin pagina in codice magnam partem oblitterata est, quam etsi saepe conatus sum legere, oleum tamen et operam me denique perdere agnovi.

XLII. Ὅτι Κούριος.] Nomen Curii sequensque vocabulum ἔφη sufficit mihi, ut sine ulla dubitatione definiam, scripsisse hoc Dionem celebratum illud Curii Dentati effatum, quod est apud auctorem de viris ill. cap. XXXIII: *Marcus Curius Dentatus primo de Samnitibus triumphavit, quos usque ad mare superum perpacavit. Regressus in concione ait: tantum agri cepi, ut solitudo futura fuerit, nisi tantum hominum cepissem; tantum porro hominum cepi, ut fame perituri fuissent, nisi tantum agri cepissem.*

ibid. εἰσηγουμένων τῶν δημάρχων.] Haec verba edocent me, quam ratione Dio e Zonara VIII. 2. nobis recuperandus sit: μετὰ δὲ ταῦτα δημάρχων τινῶν χρεῶν ἀποκοπὴν εἰσηγησαμένων, ἐπεὶ μὴ καὶ παρὰ τῶν δανειστῶν αὖτη ἐδίδοτο· ἐστασίασε τὸ πλῆθος· καὶ οὐ πρότερον τὰ τῆς στάσεως κατηυνάσθη, ἕως πολέμιοι τῇ πόλει ἐπήλθεσαν. 167

ibid. — τετυχηκέναι ποιούμενοι.] Plebs scilicet Ianiculum insedit, unde nonnisi aegre ab Hortensio dictatore deducta fuit atque ad lares remissa. Liv. epit. XI. [Apud *Mai.* legitur τετευχηκέναι. ED. LIPS.]

XLIII. Ὅτι ὡς εἶδον οἱ ἐναντίοι.] Triennio illo, quod inter pacem urbanam caniculensem et discordiam cum Tarentinis inceptam intercessit, bella Romani cum Volsiniensibus, Lucanis et Senonibus Gallis gesserunt, quorum facinorum memoria, deperditis historiis, perpusilla superest (Liv. epit. XI. XII.). Igitur et Dionis hoc fragmentum, in quo de foe-

deratorum adversus Romanos hostium fuga et dissolutione agitur, cuinam e praedictis bellis adscribendum sit non definio.

ibid. ἐν δὲ ταῖς συμφοραῖς τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος μόνον προσορᾶται.] Harum scilicet sententiarum causa eclogarius noster fragmentum Dionis excerpsit et conservavit.

168 XLIV. *Ὅτι οἱ Ταραντῖνοι — ὅμως ἐν σκέπῃ φιλίας ἦσαν.*] Zonaras VIII. 2. principio Dionem expilat, mox in alia abit: *οἱ δὲ Ταραντῖνοι, καίτοι αὐτοὶ τὸν πόλεμον παρασκευάσαντες, ὅμως οὔπω πρὸς μάχην ἀντικατέστησαν φανερῶς.*

[*ἀπ' αὐτῶν.*] Scribendum *ὑπ' αὐτῶν.* ED. LIPS.]

XLV. *Κλαύσεσθε γὰρ — ἀποπλύνηται.*] Legantur Dionysii halic. excerpta ed. Mediol. XVII. 7. sqq.; Valer. Max. II. 2. 5. Et quidem non omittendus Zonaras, qui lib. VIII. 2. sqq. Dionem nostrum in Pyrrhi praesertim bello scribendo libenter sectatur. Et saepe quidem verbis a Dione Zonaras discrepat; saepe longe contractior est: verumtamen ubi ad litteram congruit, nunc demum perutile cognitu est, verba esse Dionis, quae ante hanc diem Zonarae esse credebantur. [Extat hic locus apud Reimarum fragm. CXLV, qui etiam habet *ἀνάπαισται.* EX ADDEND.]

Ὅτι Μέτων.] Confer Dionysium halic. XVII. 13. et Plutarchum in Pyrrho cap. XIII.

169 XLVI. — *ἐπειδὴ μηδὲν ἠδίκητο προκατάρξασθαι.*] Iure quodam ob uxorem suam Lanassam Agathoclis filiam Siciliae possessionem optabat Pyrrhus. Idem Romanis propte bella cum Illyriis pro Corcyra infensus erat. Nam Corcyram Pyrrhus post Agathoclem dotis uxoriae nomine tenuit.

ibid. *Ὅτι Πύρρος πέμψας — ἔμεινεν.*] Hinc hiberna tempestate iactatus multos in mari milites amisit Pyrrhus, et ipse natans naufragium aegre evasit. Zonar. VIII. 2. Plut. in Pyrrho cap. XV.

170 XLVII. *Ὅτι ὁ Λέκιος — ἐκ τοῦ ὁμοιοτρόπου τῶν τολμημάτων.*] Polyb. I. 7; Dionys. XIX. 1; Diodor. XXII. 2. p. 494. et 561. ed. Wessel.

ibid. *Ὅτι διαβολὴν — αὐτὰ προιεῖσθαι ἔδοξαν.*] Sermo est de Romanis, qui suppetias Rheginis in decennium distulerunt, dum aliis bellis occuparentur. Liv. XXVIII. 28. Polyb. I. 7.

[*περί τε τῶν ἀγνώστων φησὶ καὶ κ. τ. λ.*] Pro *φησὶ* scribendum est *σφίσι.* ED. LIPS.]

ibid. *Ὅτι ἥ τε φιλοτιμία — ἐχέγγυον εὑρίσκεται.*] Loquitur fortasse Dio de Pyrrho, qui neque Tarentinis neque Siculis amicum se vel comem, sed dominum acerbum praebuit. Invectionis in Pyrrhum vestigia sunt etiam in Diodori excerptis vat. lib. XXII. 1.

171 XLVIII. *Ὅτι στρατηγία — ἰσχύει.*] Sermo item fortasse est de Pyrrho, qui quum a militibus post victoriam *aquila* appellaretur, *vestris*, inquit, *armis velut alis subvectus aquila sum.* Plut. Pyrrh. cap. X. [Pro *ἀξιοχρέας* legendum videtur *ἀξιόχρεως.* ED. LIPS.]

ibid. *Ὅτι τοῦ Μεγακλέους — ἡ μάχη περιέστη.*] Expilat haec

prima verba Zonarae VIII. 3. Confer autem Dionysium XVIII. 4. Sed rem accuratius narrat Plutarchus Pyrrh. XVII., Pyrrhum scilicet ut falsam opinionem metumque necis suae militibus eriperet, capite aperto discurrisse per aciem, seque Pyrrhum viventem inclamavisse. [Pro *Μεγαχλέους* apud *Mai.* legitur *Μεγαχλοῦς* ED. LIPS.]

ibid. Οἱ δὲ ἀπατηθέντες — ἐλπίσαντες.] Puto loqui Dionem de Pyrrhi sociis italicis, quorum lusam antea spem Pyrrhus deinde aegre suscitabat. Plutarch. XXI. Quod si forte sermo est de Siculis, paria fere habes apud Dionysium XIX. 6. 7.

ibid. Ὅτι συγχαιρόντων — ἀπολεῖσθαι ἔφη.] Plutarch. Pyrrh. XXI.

ibid. Καὶ τοῦτο ἔτ' αὐτοῦ — ἐβασίλευον.] Zonaras VIII. 3; Florus I. 18.

XLIX. *Ὅτι Πύρρος — ἀφικέσθαι.*] Plut. XVII.

[*ἔδεισεν μὴ εἰς φανερὰν.*] Notam subiectam corrige sic: *Mai.* 172
μηδ'.]

ibid. — καὶ τῶν σκύλων τινὰ ἔδωκεν.] Hanc Pyrrhi politicam prudentiam ad exemplum proponi aequum est. Paucis autem verbis caput hoc conclusit Zonaras VIII. 2. Dionem contrahens.

ibid. Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι — ἐνθυμούμενοι.] Florus in bello epirensi I. 18: *Caius Minucius, quartae legionis hastatus, unius proboscide abscissa mori posse beluas ostendit.*

L. *Ὅτι ὁ Πύρρος ἐφοβήθη — ἀπολιφθῇ.*] Zonaras VIII. 3. id 173
accidisse narrat, dum Pyrrhus per Etruriam contenderet Romam. Negant vero critici Pyrrhum attigisse Etruriam. Ego tamen vix dubito, quin Zonaras a Dione rem sumpserit.

LI. *Ὅτι ὁ αὐτὸς ἐπειδή γε ἀναχωροῦντι αὐτῷ.*] Recedenti ab Etruria vicinisque urbi locis, ut ait Zonaras loc. cit.

ibid. Ὅτι τοῦ Φαβρικίου.] Tarentum regressus audivit Pyrrhus Romanorum legationem, ut ait Zonaras loc. cit.

LII. . .] Desideratur in codice folium, intimum quaternionis secundi, id est paginae quatuor. Quid tamen in hoc loco amiserimus, docet nos praeclare Zonaras VIII. 4.; Pyrrhi nempe militarem consultationem cum familiaribus suis, utrum bellum persequendum esset, an pax facienda. In ea vero deliberatione quum duae contrariae ora- 174
tiones habitae fuerint, codex quidem mutilus vaticanus posterioris tantummodo (quae fuit disertissimi oratoris Cineae contra Milonem satis notum in Pyrrhi ducibus) partem extremam retinet, prorsus ut in codice Dionysii ambrosiano lib. XVIII. 20. pars tantummodo (etsi multo amplior) orationis Fabricii ad eundem Pyrrhum exstitit. Sed iam Zonarae verba ponamus, ut lacunam ingentem tenui saltem supplemento deminuamus: *Πύρρος ἰδίᾳ μετὰ τῶν φίλων ἐβουλεύετο, ὡς εἰώθει, περὶ τῆς τῶν αἰχμαλώτων ἀποδόσεως, καὶ περὶ τοῦ πολέμου, καὶ ὅπως τοῦτον μεταχειρίζεται· ὁ μὲν οὖν Μίλων μήτε τοὺς αἰχμαλώτους ἀποδόσθαι, μήτε σπείσασθαι συνεβούλευεν, ἀλλ' ἤδη τῶν Ῥωμαίων ἡττημένων καὶ τὰ λοιπὰ πολέμῳ προσκατεργάσασθαι· ὁ δὲ Κινέας τοὐναντίον ἅπαν αὐτῷ συνεβούλευε· τούς τε γὰρ αἰχμαλώτους*

προῖκα ἀποδοῦναι συνήνει, καὶ πρέσβεις εἰς Ῥώμην καὶ χρήματα πέμψαι τῆς εἰρήνης ἕνεκα καὶ σπονδῶν· οὗ τῇ γνώμῃ καὶ οἱ λοιποὶ συνετίθεντο· οὕτω δὲ φρονῶν καὶ ὁ Πύρρος ἐτύγχανε· καλέσας οὖν τοὺς πρέσβεις κ. τ. λ. *Pyrrhus seorsim, ut solebat, cum amicis de reddendis captivis deque bello administrando deliberavit. Milone autem suadente, ut neque captivos redderet, neque pacem faceret, sed Romanis iam victis belli extremas reliquias persequeretur, Cineas plane contrarium censuit. Nam et captivos gratis esse reddendos, et legatos cum pecunia Romam mittendos, pacis et foederis impetrandi causa: cui sententiae cum ceteris et ipse Pyrrhus assensus, legatis accersitis* etc. Sane Zonaras in prohoemio historiae satis professus erat, se conciones praesertim dialogi more scriptos praetermissurum. Sed enim ne ab eclogario quidem nostro in amissis quatuor paginis positas fuisse integras puto, verum eorum tantummodo sententiosas partes. Milonis igitur Cineaeque orationes a Dione copiosissime, ut auguror, scriptas ii demum proferent, qui titulum constantinianum *de concionibus*, si Deo placebit, invenient.

ibid. — ὅπου γε καὶ ἐνδέχεται, χρήσῃ.] Nimirum Cineas versantem adhuc in regno Pyrrhum ad otium pacemque fovendam, frustra licet, cohortatus fuerat. Plut. cap. XIV.

LIII. Ἐγὼ ὦ Φαβρίκιε κτέ.] Alia est Pyrrhi ad Fabricium adlocutio, quae legitur apud Dionysium XVIII. 8. Item differt Fabricii responsio dionysiana ab ea Dionis, quae sequitur. Nec mirum; siquidem conciones huiusmodi mero historicorum ingenio finguntur. Ego interim litteris nostris gratulor, quandoquidem et dionysianae
175 dimidiam partem, et hanc Dione auctore Fabricii orationem e tenebris, partim saltem, exsuscitavi. Conciones, quatenus in historia adhiberi queant, sapienter disserit Diodorus siculus XX. 1. 2.

ibid. — τήν τε οὖν εἰρήνην συμπρᾶξαί σε μοι ἀξιῶ.] Hactenus exscribit Pyrrhi verba Zonaras loc. cit.

[LIV. ἐμοί γ' οὖν δή τι οὐ σχολή.] Apud Maium legitur haud dubie typothetae errore: ἐμοί γ' οὖν δή τι οὖν σχολή. ED. LIPS.]

ὅτι οὐ προσήκει τὸ παράπαν πρεσβευτὴν δωροδοκεῖν.] Sine dubio Fabricius oblique Pyrrhum obiurgat, qui Cineam cum muneribus Romam miserat, quae nemo romanus, pace infecta, recepit. Diodor. excerpt. vatic. lib. XXII. 1.

ibid. — καὶ μὴ πλειόνων ὠρέγου.] Rursus hactenus Fabricii verba
176 exscribit Zonaras, non sine tamen aliquot omissionibus et immutationibus. Reliqua vero suppressit, utpote oratorio spiritu scripta; quod se facturum Zonaras in prohoemiis declarat.

LV. — ἀνάστασιν τῆς πατρίδος νομίζοντες ἔσεσθαι.] Agitur de novo militum delectu, qui Romae post proelium cum Pyrrho habitus est. Romanorum alacritatem in supplendo exercitu contra Pyrrhum innuit Plutarchus cap. XVIII. Ceterum tum fuit illustris Curii Dentati severitas, a quo consule delectum habente adolescens, qui citatus

non responderat, cum bonis suis ilico hastae subiectus est. Valer. VI. 3. 4; Liv. epitom. XIV.

ibid. Τοιαύτη μὲν ἡ τοῦ λόγου φύσις — ἀντιστῆναι.] Laudatur 177
Appii Caeci oratio, quae senatum romanum a pacis consiliis deterruit. Id quum satis per se patet, tum ex historiae cursu apud Zonaram cognoscitur.

ibid. Ὅτι τῷ Δεκίῳ ὁ Πύῤῥος — καὶ ἄλλως κρατήσειν.] Hoc loco Dio narraverat de Decio, non illo perduelle campano, de quo superius dictum fuit, sed de romano, qui exemplo patris et avi devoturus se dicebatur, ut patriam servaret. Quo dedito rumore, Pyrrhus suos admonuit, ne illius superstitionis rationem haberent. Decio autem ipsi nuncianda curavit, quae heic ab eclogario scripta sunt. Porro quum apud Zonaram VIII. 5. haec eadem verba supersint, sequitur, ut universa illa de Decio narratio, quae apud Zonaram est, ad Dionem auctorem merito referenda sit, atque inter eius reliquias ab editoribus reponenda. Est autem haec: *κἀν τούτῳ λογοποιούντων τινῶν, ὅτι ὁ Δέκιος ἐπιδοῦναι ἑαυτὸν κατὰ τὸν πατέρα καὶ τὸν πάππον ἑτοιμάζετο, καὶ τοὺς τοῦ Πύῤῥου δεινῶς ἐκφοβούντων, ὡς ἐκ τοῦ θανεῖν ἐκεῖνον πάντως ἀπολουμένους, συνήγαγε τοὺς στρατιώτας ὁ Πύῤῥος καὶ διελέχθη περὶ τούτου, συμβουλεύων, μήτ' ἀθυμεῖν μήτ' ἐκπλήττεσθαι, τοιούτοις λόγοις· μήτε γὰρ ἕνα ἄνθρωπον δύνασθαι θνήσκοντα πολλοὺς κατ-αγωνίσασθαι, μήτ' ἐπῳδὴν ἢ μαγγανείαν τινὰ κρείττω τῶν ὅπλων καὶ τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι· ταῦτ' εἰπὼν καὶ λογισμοῖς ἐπικρατύνας τοὺς λόγους ὁ Πύῤῥος, τὸ οἰκεῖον ἐθάρσυνε στράτευμα, καὶ πολυπραγμονήσας, τὴν στολὴν, ᾗ ἐχρήσαντο οἱ Δέκιοι ἐπιδιδόντες ἑαυτούς, παρήγγειλε τοῖς οἰκείοις, ἄν τινα οὕτως ἐσκευασμένον ἴδωσι, μὴ κτεῖναι αὐτόν, ἀλλὰ ζωὸν συλλαβεῖν· τῷ δὲ Δεκίῳ πέμψας ἔφη, οὔτε προχωρήσειν αὐτῷ τοῦτο πρᾶξαι θελήσαντι, καὶ ζωγρηθέντα κακῶς ἀπολεῖσθαι ἠπείλησε· πρὸς ἅπερ οἱ ὕπατοι ἀπεκρίναντο, μηδενὸς τοιούτου σφᾶς ἔργου δεῖσθαι· πάντως γὰρ αὐτοῦ καὶ ἄλλως κρατήσειν.*

LVI. *Οὔθ' ὅπως τὸν ἕτερον αὐτῶν πρότερον, οὔθ' ὅπως ἀμφοτέρους.*] Innuit, ut puto, Dio consules Rufinum et Iunium, qui divisis exercitibus socios Pyrrhi populationibus infestabant, alter in Samnio, alter in Lucania et Bruttiis. Zonaras VIII. 6.

ibd. — δεινὸν ἐποιεῖτο.] Loquitur Dio de Pyrrho ex Sicilia re- 178
duce, qui bifariam divisit copias suas, teste Plutarcho cap XXV, ut utrique exercitui consulari occurreret.

ibid. — ἐξήλασε καὶ διέφθειρεν.] Describitur Pyrrhi saevitia adversus syracusanos proceres, de qua Zonaras VIII. 5, et Plutarchus cap. XXIII.

ibid. Ὅτι τοῦ Πύῤῥου — ἐγέλασε καὶ ἀφῆκεν αὐτούς.] Verbis plerisque immutatis narrat id etiam Zonaras VIII. 6.

LVII. *Ὅτι αἰτίαι — φιλίαν τῷ Ἱέρωνι συνέθεντο.*] Probocmium hoc belli punici breviter admodum compilavit Zonaras VIII. 8; isque ubi nunc vaticanum excerptum abrumpitur, pergit dicere (cum Dione, 179

ut puto,) causam belli propiorem, nempe auxilium, quod Mamertini Romanos rogaverant contra Hieronem Carthaginiensium socium.

ibid.] Intelligit Campanos Agathoclis stipendiarios, qui Messanam occupaverunt, populumque sive a Marte sive a se ipsis mamertinum vocitaverunt. Diodor. fragm. p. 493; Polyb. I. 7. sqq; Strabo VI. 2. ff. 3. Recte autem observat Polybius, quam inique absurdeque Romani se gesserint, qui Campanos illos Rheginorum proditores supplicio adfecerint, alteros autem hos Campanos Messanensium aeque proditores auxilio iuvandos decreverint. Sane hac in re Romani utilitates suas secuti sunt; verumtamen historiae officium est, ut virtutem laude, sic vitium vituperatione perenni prosequi. Confer etiam Diodorum fragm. ed. p. 501.

[*εὖ πράττωσιν.*] Apud Maium vitiose legitur *εὐπράττωσιν.* ED. LIPS.]

LVIII. *Ὅτι Γάϊος Κλαύδιος — ἐπ' ἐλευθερώσει τῆς πόλεως ἦκει.*] Zonaras VIII. 8.

180 *ibid.* — *ἵνα μὴ καὶ ὑπὸ τῆς συμφορᾶς ἀποτετράφθαι δόξωσι, μετεποίησαν.*] Zonaras VIII. 9.

[*ibid. εἴτε.*] Scribe *εἴγε.* ED. LIPS.]

ibid. — *ἐν τῇ θαλάσσῃ τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιτρέψειν.*] A Diodoro (excerpt. vatic. lib. XXIII. 1.) sumpsit Dio hanc narrationem; a quo postremo vicissim Zonaras VIII. 9.

[LX. *ἔπεισε.*] Inserendum videtur *καὶ* ante hanc vocem. ED. LIPS.]

ibid. — *μὴ βουληθέντος δὲ αὐτοῦ καταβῆναι.*] Adfuisse tandem Hannonem ad causam dicendam ait Zonaras loc. cit. exscribens, ut reor, deperditam Dionis partem.

181 *ibid.* — *μηδὲ ἐπὶ τῇ τοῦ χιλιάρχου.*] Tribunus erat Caius Claudius, consul autem Appius Claudius, ut diserte scribit Zonaras VIII. 8.

LXI. *ὁ δὲ Κλαύδιος οὕτω αὐτοὺς δεδιέναι ἐποίησεν, ὡς μηδ' ἐξ αὐτοῦ στρατοπέδου παραχύψαι.*] Pertinent haec ad Claudii victoriam de Carthaginiensibus atque Hierone, de qua Polybius I. 11, diserte dicens conclusos intra vallum fuisse a Claudio hostes. [Pro *οὕτω* dedi *οὕτως.* ED. LIPS.]

182 *ibid.* — *οἱ δὲ τῇ τε ῥώμῃ τῶν ἐπιβατῶν καὶ ταῖς τόλμαις.*] Sermo est de Duilii victoria. Polyb. I. 23.

[*ibid. σφίσιν ἂν ἀκριβῶς.*] *ἄν* delendum. ED. LIPS.]

ibid. — *καὶ ἐς χεῖρας ἐξ ἀπροβουλίας ἄγονται.*] Sententiarum, ut saepe iam dixi, causa eclogarius Dionis haec membra conservavit.

LXII. *Ὅτι ἡττηθέντων Καρχηδονίων — ὀλίγου καὶ τὸν Ἀννίβαν.*] De isto Hannibale semel et iterum a Romanis pugna maritima victo legendus Polybius I. 21—23.

ibid. — *τῆς γὰρ γνώμης, ἀλλ' οὐ τῆς τύχης ἦν κύριος.*] Dioni hanc narrationem suppeditavit Diodorus (excerpt. vatic. lib. XXIII. 2.). Iam qui Zonaram VIII. 11. cum utroque conferent, ii plane cognoscent, Zonaram non a Diodoro, sed a Dione, ut et alibi solet, cum varietate et compendio exscribere. Iam vero hinc usque ad Hannonis

legationem interiacent apud Zonaram duo, et paulo amplius, praelonga latercula, quorum materiam e deperdito Dione carptim desumtam arbitror. Noster porro eclogarius nonnisi fragmentum, quod heic sequitur, conservavit ob sententias titulo, quem prae manibus habebat, accommodatas. Id ipsum vero fragmentum apud Zonaram non legitur, quia is contrario operis instituto utens, historiam nudam sibi vindicat, praetermissis sententiosis historici egressionibus.

LXIII. — *τῇ διανοίᾳ σφῶν παρασκευὴν ποιησάμενοι ἐξεστράτευ-* 183
σαν.] Agitur de prima Romanorum in Africam exscensione. Polyb. I. 26. 29. Id demonstrat etiam ordo rerum apud Zonaram VIII. 12. ed. Paris. p. 390.

ibid. *Ὅτι Ἄννωνα.*] Recole Diodorum excerpt. vatican. lib. XXXIII. 4.

ibid. *ὅτι Καρχηδόνιοι τὸν Κορνήλιον.*] Cn. Cornelius Scipio, anno urbis varroniano CCCCXCIV. consul cum C. Duilio, captus fuit in Sicilia ad Liparam a Carthaginiensibus. Polyb. I. 21; Zonaras VIII. 10. Is autem Scipio captus fuit a Vode, quem hominem appellat Vodostorem Diodorus in excerptis vatican. XXIV. 2.

ibid. *ἀπάτῃ.*] Hactenus pertingit quaternio secundus, cuius nonnisi folium intimum, ut diximus, desiderabatur. Sequitur tertius quaternio, a quo folia duo priora seu exteriora exciderunt, paginae scilicet octo, quarum quatuor efficiunt hoc loco lacunam viginti circiter annorum, nempe ab anno CCCCXCVIII, usque ad annum fere DXXII., ante consulatum Papirii, qui vir in quinta quaternionis pagina, id est prima eiusdem uti nunc se habet, commemoratur.

ibid. — *θωπεύσας αὐτοὺς οὐδὲν ἔπαθεν.*] Verba post paginam 148. vaticanam suppeditavit mihi Zonaras, a quo Dionem exscribi evidenter cognovi. Iam quatenus postea Dionis lacuna ex eodem Zonara redintegranda sit, usque ad paginam, quae prima superest quaternionis tertii vaticani, ego quidem in praesenti non quaero, qui non Dionem universum, sed vaticana excerpta edenda suscepi. Interim vero constat, demersas esse in hac lacuna belli primi punici reliquias usque ad pacem; bellum mercenariorum in Africa adversus Carthaginienses; bella Romanorum adversus Gallos et Ligures; res in Corsica Sardiniaque gestas, quae novam ansam redintegrando bello punico obtulerunt. Atque ex his apud Dionem scriptis historiis eclo- 184
garius noster quid potissimum adlegerit in suum titulum *de sententiis*, incertum est; quatenus vero, id omnino scimus, nempe quantum paginis quatuor comprehendi potuit.

LXIV. — *καὶ τὸ μὴ παρασπονδῆσαί τι νομίζουσιν εἶναι.*] Prorsus apparet sermonem fieri a Dione de mutuis Carthaginiensium ac Romanorum iniuriis sive in sardoo bello sive in hispanico; ex quibus denique bellum secundum punicum conflatum fuit. De his simultatibus et dissimulationibus lege Zonaram VIII. 18. 19.

ibid. *ἵνα τὰ χρήματα — ἀποδοθῇ.*] Scilicet Romani imperaverant

nuper pecuniam Carthaginiensibus tamquam sardiniensis ligusticique belli auctoribus. Zonaras loc. cit.

ibid. *Ὅτι Ἴσσα νῆσος ἐκουσία κ. τ. λ.*] Legenti Zonaram VIII. 19.
185 satis constabit scribi haec fragmenta de Issae incolis, qui abiecta Illyriorum molesta iamdiu tyrannide ad Romanos, quos quia nondum noverant, mitiores fore sperabant, confugerunt. Quare et interpretari iam prope malim: *fiduciam potiorem in incognitis quam in notis sociis collocabant.*

LXV. *Ὅτι χρησμός τις — κατασκήψῃ.*] Apollinis templum in Capitolio collocaverant nonnulli urbis descriptores; sed negavit Rycquius (de Capitol. cap. VII.), quia testimonio vetere id carebat. Nunc ecce Dio testis adest. Vaticinii cuiusdam de Gallis Romae metuendis mentionem facit Zonaras VIII. 19; additque ex deperdito Dione, ut arbitror, defossos in foro fuisse superstitiose Gallos duos.

ibid. *Ὅτι οἱ Γαλάται — ἠθύμησαν.*] Narratur bellum romanum adversus Gallos in consulatu Atilii et Aemilii Papi. Ad hunc autem Dionis locum respexisse videtur Zonaras VIII. 20: *Αἰμίλιος δὲ λόφον τινὰ κατασχὼν ἡσύχαζεν.* Ipse vero Dio respexit ad Polybium II. 25. 27. sqq, apud quem auctorem moles ingens belli huius cognoscenda est.
186 *ibid.* *ἅτε μηδὲν ἐκ τοῦ λογισμοῦ — φέρονται.*] In hanc sententiam loquitur scholiastes a me editus ad odyss. VI. 51: *ἐξ ἀνδρείας καὶ λογισμοῦ ὀρθοῦ τὸ θαρσεῖν περιγίνεται.*

LXVI. *Ὅτι Αἰμίλιος — ἀναβῆναι.*] Heic Dio spoliatur a Zonara VIII. 20.

ibid. *Ὅτι εἴ τι τῶν — ἀνεορτάζετο.*] Suspicor hanc sententiam decerptam esse ex eo loco deperdito, in quo Dio narraverat de consulibus Flaminio et Furio, qui quum vitio creati crederentur, dignitatem eiurare circa hoc tempus coacti sunt; quam rem satis attingit Zonaras VIII. 20.
187 *ibid.* — — *ἄριστα ἐπολίτευσαν.*] Scripsit hanc Romanorum laudationem Dio initio, ut suspicor, belli punici secundi; atque ea librum aliquem fortasse exorditus erat.

LXVII. — *καὶ μαντικῆς τῆς διὰ σπλάγχνων ἠπίστατο.*] Praeclaro casu contigit, ut descriptio Hannibalis a Dione studiose exornata,
188 cuius pars postrema in valesianis excerptis (fragm. XLVII.) edita fuerat, nunc a vaticanis compleatur, in quibus priorem partem legimus, cuius omnino postrema verba cum valesiano tractu coalescunt. Prorsus idem mihi accidit Mediolani, quo tempore fabricianae ad Pyrrhum orationis partem extremam reperi in ambrosianis Dionysii reliquiis, quum eiusdem orationis pars prior in excerptis iamdiu editis extaret.

LXVIII. *Ὅτι ἡ μὲν εἰρήνη κ. τ. λ.*] Sequuntur in codice vaticano excerpta quaedam ex orationibus duabus in senatu romano habitis, altera a L. Corn. Lentulo pro bello statim Poenis indicendo, altera a Q. Fabio Maximo de pace cum iisdem, si fieri posset, conservanda. Et Lentuli quidem nomen casu quodam in excerptis mansit, at Fabium ignoraremus, nisi praeclare Zonaras nobis subveniret, qui lib.

VIII. 22. deperditum Dionem compendio exhibet. Sagunto scilicet capta, et Hannibale Italiam versus cum infestis exercitibus properante, deliberata sunt quae supra diximus in romana curia, vicitque sententia, ut legati Carthaginem ad expostulandum mitterentur; qui quum nihil profecissent, bellum decretum fuit. Iam tractus Zonarae recitandus omnino a nobis est, in quo diserte se ait orationum illarum summam tradere, tum etiam complures dictiones ad verbum retinet, quae nunc in genuinis Dionis fragmentis comparent. Sic ergo Zonaras: *Πυθόμενοι δὲ ταῦθ' οἱ Ῥωμαῖοι συνῆλθον εἰς τὸ συνέδριον καὶ* 189 *ἐλέχθη μὲν πολλά· Λούκιος δὲ Κορνήλιος Λέντουλος ἐδημηγόρησε καὶ εἶπε, μὴ μέλλειν, ἀλλὰ πόλεμον κατὰ τῶν Καρχηδονίων ψηφίσασθαι καὶ δίχῃ διελεῖν καὶ τοὺς ὑπάτους καὶ τὰ στρατεύματα, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἰβηρίαν, τοὺς δὲ εἰς τὴν Λιβύην πέμψαι, ἵν' ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον ἥ τε χώρα αὐτῶν πορθῆται, καὶ οἱ σύμμαχοι κακουργῶνται, καὶ μήτε τῇ Ἰβηρίᾳ βοηθῆσαι δύνωνται, μήτ' ἐκεῖθεν αὐτοὶ ἐπικουρηθῶσι· πρὸς ταῦτα Κύϊντος Φάβιος Μάξιμος ἀντέθετο, μὴ οὕτως ἐκ παντὸς τρόπου τὸν πόλεμον δεῖν ψηφίσασθαι, ἀλλὰ πρεσβείᾳ χρήσασθαι πρότερον· κἂν μὲν πείσωσιν, ὅτι οὐδὲν ἀδικοῦσιν, ἡσυχίαν ἄγειν, ἂν δ' ἀδικοῦντες ἁλῶσι, τότε πολεμῆσαι αὐτοῖς, ἵνα καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ πολέμου ἐς αὐτοὺς ἀπωσώμεθα: αἱ μὲν οὖν ἀμφοῖν δόξαι τοιαῦται ἦσαν, ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν. τῇ δὲ βουλῇ παρασκευάζεσθαι μὲν ἔδοξε πρὸς τὴν μάχην, πρέσβεις δὲ εἰς τὴν Καρχηδόνα στεῖλαι καὶ τοῦ Ἀννίβου κατηγορῆσαι· καὶ εἰ μὲν μὴ ἐπαινοῖεν τὰ πραχθέντα, δικάσαι· εἰ δὲ εἰς ἐκεῖνον αὐτὰ ἀναφέροιεν, ἐξαιτήσασθαι αὐτόν· κἂν μὴ ἐκδῶσι, τὸν πόλεμον ἐπαγγεῖλαι αὐτοῖς. τῶν γοῦν* [lege οὖν] *πρέσβεων ἀπελθόντων, οἱ Καρχηδόνιοι ὅ τι ποιητέον ἐσκόπουν, καί τις Ἀσδρούβας, εἷς τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀννίβου προπαρασκευασμένων συνεβούλευσὸ σφίσι χρῆναι τήν τε ἀρχαίαν ἐλευθερίαν ἀνακτήσασθαι καὶ τὴν ἐκ τῆς εἰρήνης δουλείαν ἀποτρέψασθαι καὶ χρήμασι καὶ δυνάμεσι καὶ συμμάχοις συγκεκροτημένοις ἐπαγαγών, ὅτι, κἂν τῷ Ἀννίβᾳ μόνῳ ὅσα βούλεται πρᾶξαι ἐπιτρέψητε, καὶ τὰ προσήκοντα ἔσται καὶ οὐδὲν αὐτοὶ πονήσετε· τοιαῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, Ἄννων ὁ μέγας ἐναντιούμενος τοῖς τοῦ* 190 *Ἀσδρούβου λόγοις γνώμην εἰσήνεγκε, μήτε ῥᾳδίως μήτε μικρῶν καὶ ἀλλοτρίων ἐγκλημάτων ἕνεκα τὸν πόλεμον ἐφ' ἑαυτοὺς ἐπισπάσασθαι, παρὸν τὰ μὲν λῦσαι, τὰ δὲ ἐς τοὺς δράσαντας αὐτὰ τρέψαι· καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο· τῶν δὲ Καρχηδονίων οἱ μὲν πρεσβύτεροι καὶ τοῦ πρὶν μεμνημένοι πολέμου αὐτῷ συνετίθεντο, οἱ δ' ἐν ἡλικίᾳ καὶ μάλισθ' ὅσοι τὰ τοῦ Ἀννίβου ἔπραττον, ἰσχυρῶς ἀντέλεγον· ὡς δ' οὐδὲν σαφὲς ἀπεκρίναντο καὶ ἐν ὀλιγωρίᾳ τοὺς πρέσβεις εἶχον, ὁ Μάρκος ὁ Ῥάβιος τὰς χεῖρας ὑπὸ τὸ ἱμάτιον ὑποβαλὼν καὶ ὑπτιάσας αὐτὰς ἔφη· ἐγὼ μὲν ἐνταῦθ', ὦ Καρχηδόνιοι, καὶ τὸν πόλεμον καὶ τὴν εἰρήνην φέρω· ὑμεῖς δ' ὁπότερον αὐτῶν βούλεσθε, ἕλεσθε· ἀποκριθέντων δέ, μηδέτερον μὲν αἱρεῖσθαι, δέχεσθαι δ' ἑτοίμως ὁπότερον καταλείψουσιν, ἐπήγγειλεν αὐτοῖς αὐτίκα τὸν πόλεμον.* Sequuntur apud Zonaram prodigia quaedam, quae belli huius atrocitatem portenderunt: tum Hannibalis per Hispanias, Gallias Alpesque transitus: donec Zonaras captivorum in Hannibalis castris certamen narrat, quod infra

occurrit in vaticanis fragmentis. Hinc cernimus complura deesse in excerptis nostris, quae Zonaras e Dione integro sumebat; sed et Zonaram versa vice desiderare cognoscimus quidquid est in excerptis nostris inter missam legationem et Hannibalis in Italiam descensum. [Appianus pun. LVII. sqq. Scipionis quendam amicum et Lentulum alia dicentes introducit. EX ADDEND.]

[LXIX. ult. *ἀμύνασθαι.*] Huc trahendum suspicor fragmentum a Suida relatum voc. *ἀμυνόμενοι* (quod nonnulli temere fortasse Polybio adscribunt) repetiturque alibi apud eundem Suidam. EX ADDEND.]

191 LXX. fin. *τοὺς ὁμοφύλους.*] Intellige Gallos a Romanis vexatos seu bellis superioribus attritos.

LXXII. *Ὅτι ἐπεὶ τῷ πλήθει τοῦ στρατοῦ κ. τ. λ.*] Crudelissimi consilii auctorem prodit Hannibalem monomachum Polybius IX. 24, cui minime assensum dicit magnum Hannibalem, sicuti hoc loco Dio, etiam Porphyrius de abstin. lib. II. 57, qui sapienter hac super re disputat. Quare Terentius consul in oratione apud Livium XXIII. 5. frustra hanc calumniam Hannibali imponit.

192 *ibid.* — *ἐπ' ἀλληλοφαγίαν τράπωνται.*] Id nimirum edoctus fuerat Hannibal ab exemplo mercenariorum in Africa bellantium, qui ad hoc facinus delapsi sunt. Porphyr. loc. cit.

LXXIII. *Ὅτι πολλὰ τέρατα — ἐλογοποιήθη.*] Prodigia plurima hoc anno, quo ad Trasimenum pugnatum est, dictitata habes apud Iulium Obsequentem; eademque in rebus prioris anni refert etiam
193 Zonaras. Livius autem XXII. sqq. narrat, quid Romae per id tempus ob procurandas religiones actum fuerit, Fabio iam pro dictatore creato.

ibid. Ὅτι οἱ δικτάτωρες.] Quippe duo iam dictatores erant, quoniam plebiscito aequatus Fabio dictatori Minucius magister equitum fuerat. Liv. XXII. 26. Plutarch. Fab. cap. IX.

194 LXXIV. [*κἂν ἀναχινδυνεῦσαι.*] Apud Maium legitur *καναχινδυνεῦσαι.* ED. LIPS.]

[*ibid. καὶ δὲ διὰ τοῦτο.*] Scribe *καὶ δὴ διὰ τοῦτο.* ED. LIPS.]

Ὅτι οἱ Καρχηδόνιοι — προσεπαιτεῖν.] Hunc quoque locum a Dione in suam rem sevocavit Zonaras VIII. 26. verbis immutatis. [Pro *εὖ πράττειν* apud Mai. legitur: *εὐπράττειν.* ED. LIPS.]

LXXV. *Ὅτι ὁ Ῥοῦφος — μετεβάλετο.*] Prolixius hoc scribitur apud Livium XXII. 29. et apud Plutarch. Fab. XIII. Sed tamen Minucii laus apud neutrum extat.

195 LXXVI. — *πάνθ' ὅσα πραχθῆναι ἐχρῆν ἀφθονώτατα.*] Plutarchus in Fab. XIV. [Huc fere pertinere suspicor fragmentum a Suida citatum voc. *ἀκραιφνές*, quod alii temere fortasse Polybio tribuunt. EX ADDEND.]

ibid. Ὅτι περὶ μαντικῆς κ. τ. λ.] Hanc suam de divinandi arte sententiam protulit Dio, quum ea prodigia ac vaticinia commemoraret, quae cannensi cladi praeluserunt: quae cuiusmodi fuerint, scribit

Zonaras IX. 1., sine dubio a Dione hauriens, id quod e sequente apud nos vaticano fragmento demonstratur de Paulo ac Terentio, quod iisdem verbis apud Zonaram exstat, subtractis tantummodo compendii gratia aliquot sententiis. Sic ergo Zonaras: *Ῥωμαῖοι συμφορᾷ περιέπεσον ἧς οὔτε πρόσθεν οὔθ' ὕστερον δεινοτέρᾳ οὐδὲ μιᾷ· προηγήσατο δὲ ταύτης καί τινα τέρατα, καὶ τὰ τῆς Σιβύλλης λόγια, ἥτις πρὸ τοσούτων ἐτῶν τὴν συμφορὰν αὐτοῖς ἐμαντεύσατο· θαυμαστὸν δὲ καὶ τὸ τοῦ Μάρκου προμάντευμα· χρησμολόγος γάρ τις καὶ οὗτος γενόμενος, ἐν τῷ διομηδείῳ πεδίῳ πταίσειν αὐτοὺς, ἅτε καὶ Τρῶας τὸ ἀρχαῖον ὄντας, ἐφοίβασε· τοῦτο δ' ἐν Ἀπουλίᾳ τῇ Δαυνίων ἐστὶ, καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς τοῦ Διομήδους κατοικήσεως, ἣν ἐκεῖ ἀλιτεύιας ἐποιήσατο, ἔσχηκεν· ἐν γὰρ τῷ πεδίῳ ἐκείνῳ καὶ αἱ Κάνναι, ἔνθα τότε ἐδυστύχησαν παρά τε τῷ ἰονίῳ κόλπῳ, καὶ περὶ τὰς τοῦ Αὐφιδίου ἐκβολάς εἰσιν· ἡ δὲ Σιβύλλα φυλάττεσθαι μὲν τὸ χωρίον παρήνεσεν. οἱ μέντοι καὶ πλέον τι γενήσεσθαι ἔφη, οὐδ' εἰ διὰ πάσης αὐτὸ ποιήσαιντο φυλακῆς· τοιαῦτα μὲν οὖν ἦσαν τὰ χρησμοδοτήματα· τὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις συμβάντα οὕτως ἐγένετο· ἦρχον μὲν οὖν Παῦλος Αἰμίλιος καὶ Τερέντιος Οὐάρρων, ἄνδρες οὐκ ὁμοιότροποι* etc. Iam inter dictaturam a Fabio depositam, de qua retro in excerptis vaticanis, et Pauli Terentiique consulatum, qui annum sequentem occupavit, pauca sane apud Zonaram narrantur; res scilicet aliquot a Gemino consule gestae, coniuratio servilis Romae oppressa, et Scipionis prosperi ali- 196
quot in Hispania successus; quibus ex rebus apud Dionem sine dubio scriptis eclogarius vaticanus nihil delegit. [*τε* post *πάντως* delendum. ED. LIPS.]

LXXVII. *Ἦλθον — νῦν δὲ*] Quem uncis inclusi tractum, is totus e Zonara a me petitus fuit, quia sine dubio Dionis est; medius enim inter duo vaticana excerpta, quae Zonaras quoque recitat, iacet. Iam pro *νῦν δέ*, quae sunt vera Dionis verba, eclogarius sollemne suum *ὅτι* posuit.

ibid. καὶ τὸ τοῦ Παύλου ἐπιεικὲς] Zonaras praetermisit verba ab *ἐπιεικὲς* ad *ἤτησεν*.

ibid. fin. — *λογισμοῦ θαρσοῦν.*] Vix dubito, quin excerptum hoc vaticanum de cannensi proelio loquatur; sed tamen nullum illius apud Zonaram vestigium occurrit. [Lacunam explere utcumque licet ex Zonara Dionis assecla; sed tamen haud ultra Carthaginis dirutae tempora. Ait enim Zonaras in fine libri noni, defuisse sibi post id tempus libros Dionis, usque ad Caesarum tempora. EX ADDEND.]

Sequitur in vaticano palimpsesto lacuna ingens; nam tertii huius quaternionis desiderantur paginae postremae *quatuor*. Deinde quarti quaternionis, quoniam deest folium extimum, desiderantur hoc loco paginae *duae*. Ergo lacuna paginarum *sex*. Res autem in hac excerptorum lacuna demersae complectuntur annos CLXXXVI; quoniam tot revera intersunt anni inter pugnam cannensem et Labieni commemorationem, quae prima mox occurrit in quarti quaternionis membranis. Neque est cur quisquam de maiore membranarum (v. gr. integri qua-

ternionis alicuius) damno suspicetur; satis enim in consequentibus paginis videmus quam exiguum excerptorum *de sententiis* numerum faciat eclogarius, quippe qui in una pagina 301. librum Dionis XLVIII. cum LVIII. connectit.

197 LXXVIII. * * *] Dionis libros a I. ad XXXV., paucis demptis fragmentis, interiisse omnes scimus. Itaque excerpta vaticana, quae nos priore in parte scripsimus, magnum ei lacunae supplementum adferunt. Illa quippe desinunt in urbis anno DXXXVIII., liber autem editus XXXVI. incipit anno DCLXXXVI. Exin Dionis libros usque ad LIV. aiunt esse integros eruditi, cui tamen adfirmationi sine dubio derogare fidem licet, quoniam Dio tantopere tamque varie in codicibus vexatus apparet. Deinde libros a LV. ad LX. passim adhuc mutilos esse videmus. Tum denique a LXI. ad LXXX., seu ad historiae finem nihil superest nisi Xiphilini compendium, cum insignibus codicis alterius vaticani non palimpsesti, et iamdiu noti, fragmentis. Quamquam igitur vaticani palimpsesti excerpta imperialium, ut loquimur, temporum haud raro incidunt in locos Dionis editos, tamen omnia ponenda censui, tum propter lectionis enormes varietates, tum ob partes saepe novas et inauditas, tum denique ut excerpendi methodus lectoribus innotescat.

198 *ibid.* — *ἄδικος τιμηθεὶς*] Intellige Aegypti praefecturam.

ibid. — *λέγων περὶ ἐμοῦ πιστευθῇ.*] Ergo falsa videtur Dionis editi lectio, quae haec non Cornelio Gallo, sed Largo accidisse ait. Intellige autem Gallum poetam, cuius violentiam testatur etiam *αὐτοχειρία* a Dione et abs Hieronymo in chronico aliisque memorata. [Atque etiam in planudeis excerptis lectio Dionis cum libris editis conspirat. EX ADDEND.]

199 LXXIX. *Ὅτι Τιβέριος τοὺς κατηγορουμένους — υἱὸς λέγει.*] Fragmentum hoc pertinet ad librum LVIII. 2; nam in planudeis excerptis collocatur post libri LVIII. caput 1. [In seqq. verba transponenda videntur sic: *μὴ μόναν γὰρ τοὺς ἀρχομένους μὴ πειθαρχεῖν ἠθέως.* ED. LIPS.]

LXXX. *Ὅτι Λιβίας ποτὲ — ἤγοντο πρὸς θάνατον.*] Quippe eiusmodi nuditatis flagitium romana prisca lege vetitum erat. Plut. in Romulo cap. XX.

200 *ibid. Ὅτι Τιβέριος νόσον — ἐπαίρεσθαι.*] Hoc item fragmentum in Dione desideratur.

LXXXI. *Ῥήγουλος καὶ ὁ Λάκων.*] Consul erat Regulus, Laco autem nocturnorum vigilum praefectus.

ibid. Ὅτι ὁ Τιβέριος πολλοὺς — ἀναφέρει.] Desideratur hic locus in Dione edito; nisi forte sumitur ex LVIII. 6.

ibid. Ὅτι Τερέντιος — ἐπλανήθης.] In his excerptis Tiberium ut praesentem Terentius adloquitur; verum is in Dione edito veluti de absente loquitur. Et sane Tiberius Capreis versabatur, Terentius autem Romae, ut verisimile est, causam dicebat.

ibid. — τὸ τῷ αὐτοκράτορι αὐτοὺς ἀρέσκειν.] Meliora Fronto apud

meliorem principem dicit (epist. III. ad Antoninum Pium) de amico suo loquens, qui in imperatoris iram incurrerat: *Haud sciam an qui* (pro *aliquis*) *dicat debuisse me amicitiam cum eo desinere postquam cognoveram gratiam eius apud animum tuum imminutam. Numquam ita animatus fui, imperator, ut coeptas in rebus prosperis amicitias, si quid adversi increpuisset, desererem. Ego eum, qui te non amabit, hostis numero habebo; quem vero tu minus amabis, miserum potius quam hostem iudicabo.*

ibid. καί σε ἄλλοι.] Praetermisit hoc comma supinus librarius, 201
quod ego tamen facile restitui ex Dione edito, a quo parum abludit Zonaras XI. 3: *καὶ ἕτεροί σε.* Tacitus autem annal. VI. 46: *occides hunc tu, et te alius.* Iam pueri Tiberii necem Caio postea iubente patratam narrat miserabiliter Philo Iudaeus lib. de virt. ed. Mangey T. II. p. 550.

LXXXII. *Ὅτι Αἰμίλιος Μαμέρτιος.*] Variant huius loci verba in editis, ut etiam in consequentibus.

ibid. τὰς τῶν κρατούντων — χρεών.] Pessumdatus est hic in Dione edito, nec non apud Zonaram locus, quem nunc demum genuinum vaticanus codex sistit. Est autem versiculus ex Euripidis Phoenissis 396, laudatus a Cicerone ad Att. II. 25, ut iam Dionis scholiastae observarunt.

ibid. Ὅτι ὁ βούλεταί τις — πιστεύει.] Non occurrit haec in editis sententia.

LXXXIV. *ὁδοῦ αἰσχυνόμενος· ἐκείνη.*] Sic etiam in Dione edito 202
ἐκείνη, quod vocabulum latinus Dionis interpres male reddidit *Agrippina*; neque ipse Reimarus sensit errorem. Reapse autem quae occurrit in via Domitio mulier, ea non *Agrippina* Caii mater erat, sed 203
Agrippinae quaedam amica vel adfinis, quam Domitius capitali crimine ream fecerat.

ibid. ὅτι οὐ σύ μοι ἐπαίτιος ἀλλ' Ἀγαμέμνων.] Respicit ad Achillis verba Iliad. I. 335, quum ab eo Briseis abduceretur.

LXXXVI. *Ὅτι ὁ αὐτὸς Γάϊος συλλαβών.*] Universus qui sequitur 204
de Cereali etc. tractus pessime habitus fuit atque truncatus in Dione edito. Sed eum germanum partim nunc vaticanus codex exhibet, partim Zonaras, qui ambo Dionis pleno exemplari utebantur. Sic ergo Zonaras XI. 6: *Καὶ συλλαβὼν Νίκιον Κερεάλιον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σέξτον Παπήνιον ἐβασάνισε· καὶ ἐπεὶ μηδὲν ἐξελάλησεν, ἀνέπεισε τὸν Παπήνιον σωτηρίαν αὐτῷ καὶ ἄδειαν ὑποσχόμενος, κατείπεῖν τινῶν* 205
ἢ ἀληθῶς ἢ ψευδῶς· καὶ ἐκεῖνον αὐτίκα καὶ τοὺς ἄλλους ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἀπέκτεινεν· ἑνὸς δὲ τῶν κτεινομένων καὶ τὸν πατέρα παρεῖναι κατηνάγκασε, τοῦ υἱοῦ φονευομένου· πυθομένου τε εἰ μύσαι αὐτῷ ἐπιτρέπει, καὶ ἐκεῖνον σφαγῆναι προσέταξεν· ὁ δὲ κινδυνεύων προσεποιήσατο ἐξ ἐπιβεβουλευκότων εἶναι, καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ἐκφῆναι ὑπέσχετο, καὶ ὠνόμασε τούς τε ἑταίρους τοὺς τοῦ Γαΐου καὶ τοὺς συνεργοὺς τῆς ἀσελγείας καὶ τῆς ὠμότητος· καὶ πολλοὺς ἂν ἀπώλεσεν,

εἰ μὴ καὶ τοὺς ὑπάρχους καὶ τὸν Κάλλιστον καὶ τὴν Καισωνίαν προσδιαλαβὼν ἠπιστήθη· καὶ ὁ μὲν ἀπέθανεν.

LXXXVII. — ἐκεῖνος δὲ συνέκρουεν αὐτοὺς ἀλλήλοις.] Heic quoque modo plenior modo restrictior Zonaras est: ἰδίᾳ τοὺς ὑπάρχους τε καὶ τὸν Κάλλιστον προσκαλεσάμενος, εἷς εἰμι, ἔφη, τρεῖς δὲ ὑμεῖς· καὶ γυμνὸς μὲν ἐγώ, ὡπλισμένοι δ' ὑμεῖς· εἰ οὖν μισεῖτέ με καὶ ἀποκτείνειν θέλετε, φονεύσατε· ἐξ ἐκείνου δὲ μισεῖσθαι νομίσας καὶ ἄχθεσθαι τοῖς πραττομένοις ἐκείνους, ὑπώπτευσε σφᾶς, καὶ τὸ ξίφος κἂν τῇ πόλει παρεζώννυτο καὶ συνέβαλεν αὐτοὺς ἀλλήλοις etc. Prorsus igitur opus est, ut novus aliquis Reimarus Dionis reliquias ex vaticano codice Zonaraque apte componat; qui sane magnum laborem sustinebit tot fragmentorum auctoris recte ab insiticiis discernendorum suisque sedibus collocandorum.

ibid. Ὅτι Πρωτογένης εἷς τῶν χαλεπωτάτων δηλατόρων.] Latinitatis a criticis accusatum aliquando Dionem non ignoro. Sed tamen arbitror vocabulum hoc δηλατόρων substitutum esse ab eclogario pro eo, quod apud Dionem editum Zonaramque habetur πρὸς πάντα χαλεπώτατα ὑπηρετῶν. [Vocabulo δηλάτωρ utitur Theodoretus epist. 43. et 45. Itemque in praestanti ms. lexico vat. κατήγορος explicatur δηλάτωρ. EX ADDEND.]

206 LXXXVIII. Ὅτι τὸν Γάϊον γαλάτης τις θεωρήσας.] Dio editus atque Zonaras aiunt tunc Caium ius dixisse pro tribunali specie habituque Iovis.

ibid. Ὅτι μετὰ τὴν τελευτὴν Γαΐου — χεῖρας.] Variat hic locus apud Dionem editum, rursusque apud Zonaram. Iam futurus Dionis editor cuinam potissimum e tribus exemplaribus credet?

207 *ibid.* fin. αἰδεσθέντες ἡσύχασαν.] Sic etiam Zonaras. At Dio in edd. ἐπαύσαντο τοῦ θορύβου.

LXXXIX. τοῦ Σαβίνου.] *Sabinus* evidenter heic et infra in codice scribitur. Verumtamen apud Dionem editum et Zonaram *Camillus* legitur. Et Camillus quidem nomine fuit ille Dalmatiae praefectus, qui coniuravit in Claudium teste Dione LX. 16. Sed tamen quidam item sub eodem Claudio Sabinus periit, qui cum Chernea Caligulam occiderat. (Dio LIX. 29. LX. 3.) Facile ergo arbitror vaticanum eclogarium, vel aliquem amanuensem, *Camillo* supposuisse ex incuria aliqua *Sabinum*.

ibid. Καὶ Ἀριάμη.] Haec a Zonara aliisque historicis dicitur *Arria*. Ceteroquin vaticanae lectionis vestigium inest in Dione edito Ἀῤῥία αὖ, quae sine dubio est corruptio scripturae Ἀῤῥιάμη.

ibid. αὐτοχειρογενέσθαι.] Notemus vocabulum αὐτοχειρογίνομαι.

208 *ibid.* Ἄνδρ' ἀπαμύνασθαι — χαλεπήνῃ.] Iliad. XXIV. 369.

ibid. χρυσαῖς σε πέδαις δήσω.] Sic appellat consulatum suum Fronto ad M. Caes. ep. II. 10: *Romae hereo compedibus aureis vinctus.*

ibid. Βασιλεῖς ἐγένοντο οἱ πρὶν αἴπολοι.] Narrationis huius varietates legere licet in Dione edito.

XC. — *ἄρες με καὶ ζήτει.*] Desideratur haec apud Dionem editum Zonaramque narratio. Confer tamen Dionem LX. 8.

ibid. *ἐπιθυμεῖτε.*] Occurrit haec apud Zonaram XI. 10. narratio, 209
sed aliis plerumque verbis constans. Ibidem *Χαράτακος* scribitur pro *Χαρτάκης*.

ibid. *Γαλλικανὸν τὸν ῥήτορα.*] Gallicanus declamator citatur apud Frontonem epist. de orationibus ed. Rom. p. 248; quo in loco mendo quoque Tiberis amnis fit.

XCI. *τὴν μοναρχ. αὐτοῦ κ. τ. ἑ.*] Insignis est Xiphilini breviatoris 210
a Vaticanis excerptis discidium. Ille enim querelam hanc adversus Neronem non Octaviae uxoris sed Agrippinae matris fuisse dicit. Etsi autem pleraeque Neronis res, quae in vaticanis excerptis recitantur, apud Xiphilinum quoque occurrunt, non est idcirco poenitenda editio nostra propter verborum plurimas varietates. Et quidem credere fortasse licet, Dioni pressius inhaerere eclogarium nostrum, qui notabilia exscribit, quam Xiphilinum, a quo universum historiae corpus in epitomen redigitur.

XCII. *καὶ σὺ οὐκ αἰδῇ.*] Deest haec narratio in edd. 211

ibid. [*ἐπὶ τυραννίδι*] Ita de meo scripsi pro eo quod apud Maium legitur *ἐπὶ τυραννίδα*. ED. LIPS.]

[*τοῦ γὰρ πατρὸς αὐτοῦ*] Corrige *αὐτῆς*, ut est apud Maium.]

ibid. *τουτέστιν τὴν μοναρχίαν.*] Hoc deinde Burrhi dictum usurpaverunt Antoninus Pius itemque M. Aurelius de uxoribus suis loquentes, quibus aeque acceptum ferebant imperium.

XCIV. *Ὅτι Παύλου* etc.] Ergone Dio Cassius Paulum Christi do- 212
mini apostolum commemoravit? ergo etiam naso longiore praeditum novit? qui reapse divus dicitur *ἐπιῤῥῖνος* in Luciani seu potius antiquioris auctoris dialogo Philopatride cap. XI itemque a Nicephoro hist. II. 37. *εὐκαμπῆ καὶ ῥέπουσαν ὅλῳ τῷ προσώπῳ περιφέρων τὴν ῥῖνα*. Equidem mecum ipse sic disserebam statim ac Vaticanum codicem legi, in cuius etiam margine rubricatum lemma videbam *περὶ Παύλου τοῦ ἀποστόλου*. Mox tamen ubi Xiphilinum apud Reimarum LXII. 14. nec non Tacitum Annal. XIV. 57. inspexi, mirabilem in opere Porphyrogeniti vel sycophantiam latere vel certe errorem agnovi. Quippe noster eclogarius, quamquam uno saeculo ante Xiphilinum vixit, Plautum ethnicum a Nerone occisum cum Paulo apostolo, qui sub eodem tyranno passus est, commutavit. Ea autem Xiphilini verba: *ὁ δὲ δὴ Νέρων καὶ γέλωτα καὶ σκώμματα τὰ τῶν συγγενῶν κατὰ ἐποιεῖτο· τὸν γοῦν Πλαῦτον ἀποκτείνας ἔπεμψε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ προσενεχθεῖσάν οἱ ἰδὼν, οὐκ ἤδεσεν, ἔφη, ὅτι μεγάλην ῥῖνα εἶχεν· ὥσπερ φεισάμενος ἂν αὐτοῦ, εἰ τοῦτο προὐπίστατο.* Tacitus autem loc. cit. Plautum Syllamque a Nerone interfectos narrat; sed Syllae caput et quidem aliis verbis irrisum ait: *relatum caput eius illusit Nero, tamquam praematura canitie deforme.* Prorsus igitur haec Constantiniani codicis scriptela inter insigniores litterarias reip. fraudes

vel hallucinationes referenda est. [Cf. *Ang. Maii* Adnot. ad alia Dionis Excerpt. *νς'*. p. 545.]

ibid. *Ὅτι Θρασέας τις κτέ.*] Non lego hanc particulam in Dione edito: sed Thraseas certe ille est, quem vaticana excerpta retro memorant, quique Neronem matricidam praecipue execratus fuit.

213 XCV. *Ὅτι τὸν Σπόρον κτέ.*] Deest haec in edito Dione narratio, quamquam Spori cinaedi mentio est cap. 28. Tum etiam apud Suetonium item cap. 28.

ibid. *χρησιμωτάτων ἀνθρώπων βίος.*] Ita prorsus codex. At longe probabilius Xiphilinus: *χρήσιμα τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ, libri utiles humanae vitae sunt.*

XCVI. *Ὅτι Τιριδάτης κτέ.*] Immo Xiphilinus ait Tiridatem noluisse gladium deponere, dum ad Neronem accederet. Fieri tamen potest, ut non administris, sed Neroni ipsi gladium tradiderit.

214 *ibid.* *Ὅτι θεώμενος κτέ.*] Desideratur hic in Dione edito locus.

XCVII. *περιοδονίκην.*] Periodonices ille erat, qui quatuor sollemnia apud Graecos certamina vicisset. Meminit vocabuli etiam auctor libelli Olympiadum apud Euseb. Chron. ed. Mediol. lib. I. 33.

ibid. *πρός τινα ὅτι λέγ.*] Vespasianus hic erat, uti postea in rebus eius gestis videbimus. Neque vero haec narratio in edjtis extabat.

215 *ibid.* *Ὅτι ἀπὸ Δελφῶν*] Irridetur hac assentatione Neronis vox, quae miserabilis admodum erat teste Dione LXII. 20. Deest autem haec particula in edd. itemque illa quae proxime sequitur: utraque vero inserenda videtur circa cap. XIII. XIV. — [Extat in museo vaticano Neronis statua forma Apollinis citharoedi. Mus. Pio-Clement. tom. III. tab. 4. En igitur credibilis origo et causa vel narrationis vel statuae. EX ADDEND.]

XCVIII. — *οὐ παρεγένετο*] Neapoli enim versabatur tunc Nero. Sveton. cap. XL.

ibid. — *καταλαμβάνων*] Non occurrit hic in edd. locus.

ibid. [*τοσοῦτο μανίας ἐληλάκει.*] Scribendum videtur *ἐς τοσοῦτο μανίας ἐληλάκει.* ED. LIPS.]

216 *ibid.* *Ὅτι οὐδενὶ κτέ.*] Non occurrit haec in Dione edito sententia.

XCIX. *Ὅτι τινὲς κ. τ. λ.*] Inedita est haec particula. Ait tamen Zonaras XI. 14. Galbam dominis dedidisse ad poenas servos, a quibus laesi sub Nerone fuerant. Nunc apparet dominos certe aliquot poenam servorum neglexisse, dummodo iis utpote improbis careret.

217 *ibid.* — *τοὺς βουλευτὰς ἀνελεῖν*] Xiphilinus hanc aliis verbis rem innuit.

ibid. *Ὅτι ὁ Ὄθων κ. τ. λ.*] Haec quoque inedita particula est, qua Dio Othoni parentat. Reapse autem cap. XCII. mores Othonis Neronianis similes dicti fuerunt.

218 C. *Ὅτι Βιτέλλιος ἔλεγε κ. τ. λ.*] Neronis aurea domus atque immensae conviviorum et macelli impensae notissimae sunt. Postremam memorat etiam Eusebius in tabulis chronicis.

ibid. *Ὅτι Βιτέλλιος ανέβη κ. τ. λ.*] Desideratur in editis haec epu-

gia narratio de modestia matris Vitellii. Ait tamen Suetonius in Vitell. cap. III. XIV. filii imperium ipsam fuisse lamentatam eiusque taedio ante filium vita excessisse. [Pro ὅτι ante πρῶτον scribe ὅτε. Vitiis quam maxime inquinatus est contextus Maii, neque puto talia in libro manuscripto legi. ED. LIPS.]

CI. *τί πράττει ὁ Καῖσαρ*] Domitianus scilicet, qui Vespasiano im- 219
peratore Caesar erat et muscas insaniae causa simulandae stilo consectabatur.

ibid. Ὅτι Βεσπασιανὸς γέλωτα κ. τ. λ.] Deest haec in edd. particula.

ibid. — ἀπελθεῖν εἰς χώραχας] Recole cap. XCVII. et confer Sueton. Vespas. IV. XIV. quo postremo in loco miror tot in burmanniana editione Suetonii criticos, qui multis prolatis coniecturis nondum tamen corruptelam illam persanaverunt *abire Morboniam*; quum plane sit corrigendum *abire in Gemonias*, sicuti ego in Neronis rebus scripsi.

ὅτι Φοίβός τις κ. τ. λ.] Deest haec in edd. narratio.

CII. *Ὅτι Μουκιανὸς πρὸς Βεσπασιανὸν κ. τ. λ.*] Quae sequitur 220
Muciani vituperatio adversus Stoicos desideratur prorsus in Xiphilino, qui cap. XIII. nihil aliud ait, nisi Mucianum multa adversus illos philosophos disputavisse.

*ibid. — δουλοπρεπῆ καλοῦσι * * *.*] Abrumpitur praeclara invectio deficientibus palimpsesti membranis. Invehebatur autem Mucianus in Priscum Stoicum Thraseae generum; de quo, praeter Xiphilinum cap. XII, lege Tacitum hist. IV. 5 sqq. In palimpsesti autem lacuna demersae sunt Vespasiani res, ut credere licet, adhuc reliquae; item Titi, Domitiani, Nervae, Traianique et partim Hadriani. Lacuna est pagg. quatuor, quia deest extremum folium quaternionis quarti et primum quinti.

CIII. ** * * ἐν τοῖς ὁδοῖς — ἐχρῆτο.*] Hadriani itinera huiusmodi 221
notissima sunt; quae tamen suo loco Xiphilinus reticet. (Quamquam idem legendus est LXIX. 9.) Sequentia de conviviis recitat Xiphilinus.

ibid. πολλάκις δὲ καὶ δικάζων — μετελάμβανεν.] Scilicet etiam Fronto orator per illud tempus coram Hadriano aliquando causam dixit teste Dione cap. XVIII.

ibid. Ὅτι Ἀλεξανδρέων κ. τ. λ.] Hoc nec non sequens de Plotina fragmentum desiderantur in editis.

CIV. *Ὅτι Σίμιλλίν τινα*] Xiphilinus centurionem Similem fuisse ait sub Traiano; itaque errare potius eclogarium vaticanum arbitror, qui pro *Τραϊανὸς* legerit *Ἁδριανός*, idque colloquium cum hoc postremo factitatum narret. Ceteroqui hic Similis sub Hadriano tandem praefectus praetorio fuit, teste Xiphilino loc. cit. nec non Spartiano in Hadriani vita cap. IX. Gentem huius fuisse sulpiciam docent nos fragmenta iuris a me edita tit. de excus., ubi Traiani litterae ad Sulpicium Similem annonae praefectum: id quod rursus demonstrat, Similem hunc non fuisse sub Hadriano centurionem, qui iam erat sub Traiano praefectus annonae. Statua quoque honoratum sub Hadriano

Similem narrat Xiphilinus cap. XVIII. Denique et praenomen et nomen itemque uxorem ac liberos huius. Similis ostentat in atrio Iuliano vaticani palatii inscriptio haec:

. . DIA. C. F. QVARTA
. . T. SVLPICIO. SIMILI
. . S VIRO. SVO. ET. SEX. TESITAN
. . O QVARTINO. FILIS. SVIS. EX. HS. CD.
. . TVM. ET. AEDIFICIA. QVAE. IVNCTA. SVNT
. . . T. F. I.

222 *ibid.* ζήσας δὲ ἔτη ἑπτά.] Numerum hunc inepte silet Xiphilinus substituto τόσα τοτ. Sed habet Johannes Gazensis archaeologus (apud Salmasium in schol. ad Spart.), qui de Simili iisdem verbis loquitur.

ibid. Ὅτι ὁ Σιλουανὸς κ. τ. λ.] Silvani necem non memorat Xiphilinus; Fuscum autem dicit Serviani filium, quem Servianum ipse nobis exhibet pro Servilio. Et quidem sollicitatum esse in codicibus Serviani nomen aiunt Xiphilini scholiastae testisque Zonaras est. XI. 24. a quo scribitur Σευηριανός.

223 CV. *fine.* Ne miremur tam exiguum in vaticano palimpsesto legi ex Antonini rebus excerptum, praesto est Xiphilinus qui lib. LXX. 1. amissam ait aetate sua partem hanc Dionis, in qua Antonini Pii res gestae fuerunt: quare et ipse Xiphilinus duo haec tantum, diversis tamen plerumque verbis scripsit fragmenta. Idem denique Xiphilinus nos docet, priores quoque Marci, Aurelii res gestas cum parthico L. Veri bello in mutilis Dionis codicibus non reperisse, quod constantiniano item eclogario contigisse videmus.

CVI. Ὅτι χρήματα κ. τ. λ.] Non habet hanc narrationem neque aliquot sequentes Xiphilinus.

ibid. Ὅτι ὁ Μάρκος ἐλάλει κ. τ. λ.] Abest hic quoque a Xiphilino locus, qui cap. V. ait tantummodo hunc Rufum praetorio fuisse praefectum sub Marco, hominem rusticum ac litterarum expertem. Dionis autem excerpta peiresciana ed. Vales. p. 417. addunt Rufum hunc ne Marci quidem verba satis intelligere solitum; quam rem vaticana excerpta mirabiliter nunc confirmant. Atqui Marci exilem fuisse vocem testis est Fronto epist. ad Marcum aug. 1. 3; ne universam culpam non intellectorum verborum Rufo imputemus.

ibid. ἰάμβιον] Scribe: ἰαμβεῖον. Cfr. *Schaefer.* Appar. ad Demosth. Tom. II. p. 658. ED. LIPS.].

224 *ibid.* τοιαῦτα τλήμων κ. τ. λ.] Mirum est, quod Xiphilinus LXXI. 22. versiculum hunc non a Marco moriente de se dictum narrat, sed ab invidis de Pertinace ad consulatum evecto. [Cum Xiphilino conspirant planudea excerpta. Est autem is locus ex Euripidis supplicibus v. 119. recitaturque etiam a Cicerone ad Q. Fr. II. 14. fin. EX ADDEND.]

CVII. Ὅτι παρασκευαζομένου κ. τ. λ.] Hoc item et sequens fragmentum Xiphilinus desiderat.

CVIII. Ὅτι οἱ ἐν Βρεττανίᾳ κ. τ. λ.] Militarem in Britannia sub

Commodo seditionem innuit Xiphilinus LXXII. 2. et LXXIII. 4. eamque a Pertinace sedatam ait. Num ergo *Pertinax* pro *Prisco* in vaticanis excarptis legendus est? Si Priscum quidem retinemus, cogitare licet de Statio Prisco, cuius nava opera in bello parthico fuit, ut narrat Capitolinus in Marci Verique historia. Nam Prisciauum adfectatae tyrannidis sub Pio reum (Capitolin. cap. VII.) non licet huic intelligere. — [Et quidem Capitolinus in Pertin. cap. 3. ait disertę Pertinacem electum in Britannia imperatorem a seditiosis militibus, quam ipse dignitatem recusavit. EX ADDEND.]

ibid. τὸ φερόμενον ἐπίγραμμα κ. τ. λ.] Silet hanc festivam in- 225
scriptionem Xiphilinus, quamquam Commodi caput colosso impositum narrat cap. XXII.

CIX. Ὅτι τοῦ Φλάκκου κ. τ. λ.] Xiphilinus post verba Pertinacis nihil praeterea subdit.

ibid. Ὅτι Ἰουλιανὸς ὁ μετὰ κ. τ. λ.] Non extat apud Xiphilinum 226
narratio haec.

CX. Ὅτι πάντες μὲν ἐπλάττ. κ. τ. λ.] Desideratur in Xiphilino. 227

CXI. Ὅτι Σευῆρος κ. τ. λ.] Variat magnopere Xiphilinus. Et quidem pro *Viviano* scribit *Erucium Clarum*.

ibid. [διοικεῖ] Ita dedi pro eo quod apud Maium legitur διοίκει; at scribendum est διῴκει. ED. LIPS.]

ibid. πρὸς τέταρτον Καίσαρα.] Scilicet post Severum eiusque liberos Antoninum et Getam.

ibid. Ὅτι καὶ πολλῶν κ. τ. λ.] Non habet hanc particulam Xiphilinus.

ibid. Ὅτι καὶ δίκης κ. τ. λ.] Variat verbis Xiphilinus. 228

CXII. Ὅτι Ἀντωνῖνος μετὰ τὴν ἀναίρ.] Xiphilinus haec ait dicta apud milites a Caracalla.

ibid. Ὅτι Ἀντωνῖνος Παπιανὸν κ. τ. λ.] Caret hac narratione Xiphilinus. Et quidem videtur corruptus locus. Quare et dicere mallem: *vos mihi milites, imperatis, non ego vobis; quam ob rem* etc.

CXIII. Ὅτι ὁ Ἰούλιος κ. τ. λ.] Omisit hunc tractum universum 229
Xiphilinus.

ibid. [ἐχαρίσατο]] Verbum in codice omissum supplet nobis Xi- 230
philinus; quamquam is aliis fere verbis rem narrat.

CXIV. Ὅτι Ἀντωνῖνος πᾶσιν ἐπεστίμα κ. τ. λ.] Non habet hunc locum Xiphilinus.

ibid. Ὅτι Ἀντωνῖνος Κορνιφικίαν κ. τ. λ.] Hanc insignem narrationem prorsus non agnovit vel certe omisit Xiphilinus. Marci unam filiam a Caracalla fuisse occisam, (quia Getae necem apud huius matrem defleverat,) dixerat tribus verbis Herodianus Hist. IV. 11. Deinde Fronto in vaticano codice nuper a me repertus Cornificiam inter Marci filias recensuerat (epist. ad Marc. aug. I. 1.). Nunc vero vaticanus item codex Cornificiae necem flebili admodum Dionis stilo descriptam nobis exhibet.

CXV. *Ὅτι εἰς Πέργαμον κ. τ. λ.*] Universa narratio haec inedita videtur.

231 [*ibid. πόσον σφῶν ἐτελεύτησαν.*] Pro *πόσον* scribendum *πόσοι*. ED. LIPS.]

CXVI. *ὡς κύριος ὠργίσθης*] Saepe mihi contigit ut antiquorum codicum atque auctorum vices mirarer. Ecce enim in vaticana quoque bibliotheca duo sunt codices praestantissimi, qui invicem hoc certe in loco opem ferunt atque persanant. Notissimus est vaticanus ille MCCLXXXVIII, ex quo olim Fulvius Ursinus, possessor eius, duorum Dionis librorum LXXVIII et LXXIX reliquias egregias edidit, quas deinde recudit Falconius postremoque Reimarus in suam praestantem editionem retulit non sine codicis excuso in uere specimine. Iam codicem illum ursinianum nunc vaticanum uncialibus litteris scriptum tredecim tantum constare foliis seu paginis viginti sex cuique inspicienti exploratum est. Illud quoque critici iam diu docuerunt, paginam unamquamque in tria distributam esse latercula, sed ita singulas paginas fuisse attonsas ut laterculum tertium extimum diffissum ubique dimidiatumque sit. Nunc ergo palimpsesti vaticani a me nuper detecti fragmentum hoc incidit in codicis ursiniani paginam decimam, immo in ipsum eius laterculum extimum, quod ut dixi diffissum hiansque est, eiusque supplet particulas aliquot; tum pergit porro usque ad medium paginae sequentis laterculum, quod ubique integrum est. Vaticanum latereulum legere licet apud Reimarum LXXVIII. 19. p. 1327 in ora libri extima itemque in sequente. Casus hic, inquam, tum quia fortuitus est habet admirationem, tum quia denique vaticana excerpta ad Dionem auctorem refert, nullam non exhibet utilitatem. –

232 CXVI. *ὁ Ῥωμαίων Αὔγουστος τὸν θεὸν ὑποδ.*] Hinc illa manet in iudaicis synagogae precibus frequens acclamatio אֵל מֶלֶךְ *deus rex.* — [Sic loquitur etiam J. Caesar apud Dionem XLIV. 11. EX ADDEND.]

ibid. Ὅτι ἡ Ἰουλία κ. τ. λ.] Sententia eclogarii est ex longioribus Dionis verbis contracta.

CXVII. *Ὅτι ὁ ψευδαντ. κ. τ. λ.*] Sequentia de Heliogabali rebus gestis excerpta prorsus absunt a Dionis reliquiis editis. Nihil vero aut prope nihil eclogarius constantinianus excerpsit ex Alexandri Severi rebus, in cuius regnantis anno octavo desiit Dionis historia.

233 *ibid. Κοῦφος κ. τ. λ.*] Fragmentum hoc utrum Dionis sit et de inconstantia Romanorum sub Heliogabalo vel Alexandro loquatur, an potius ex historico anonymo post Dionem capiatur, ignoro equidem; atque hoc interim loco tamquam excerptorum Dionis clausulam esse sinq.

ANGELI MAII

ADNOTATIONES IN POST DIONEM EXCERPTA.

Nuspiam in codice apparet, quisnam hic sit historicus, cuius ex- 234
cerpta facit eclogarius post Dionem. Ego tamen valde suspicor Iohannem esse antiochenum, cuius reapse historici archaeologiam compilat Porphyrogeniti eclogarius in codice Peiresciano, quem Valesius edidit. Certe homo christianus est, ut in Diocletiani rebus cognoscitur.

CXVIII. *πρὸ τῆς πόλεως Ἀντιοχείας.*] Antiochiam sub Valeriano et Gallieno captam a Sapore persa aiunt Trebellius trig. tyran. cap. II. Zosimus l. III. 32. Ammianus XXIII. 5. Libanius non semel. Io. autem Malala lib. XII. ait rem contigisse a. aerae antiochenae CCCXIV., qui observante Chilmeado incidit in duodecimum Gallieni annum. Atqui vaticanus historicus paulo ante id tempus rem narrare videtur; quandoquidem Aemiliani regnum mox subsequitur. Ad Mariadnum quod adtinet (quem Ammianus scribit *Mareaden*, Malala *Mariaden*) is civis erat antiochenus, qui ob interversam pecuniam publicam urbe expulsus atque ad Persas profectus, Saporem inde excivit ad excidium patriae; a quo tamen postea rege ob odium eius proditionis vivus exustus vel capite minutus fuit. Ammian. et Malal. loc. cit. [Post *ἔφυγον* inserenda est praepositio *ἐκ*. — Pro *τὸν Μαριάδνον* apud Maium legitur *τῷ Μαριαδνῳ*. ED. LIPS.]

ibid. *Ὅτι Αἰμιλιανὸς κ. τ. λ.*] Aemiliani duo purpuram usurpa- 235
runt, alter qui quidem in Moesia sub Gallo et Volusiano an. Christi CCLIV. (Victor de Caes. cap. XXXI; Eutrop. l. IX. 5.), alter in Aegypto sub Gallieno (Trebell. trig. tyr. cap. XXI.), de quo multa dicit s. Dionysius alex. apud Euseb. hist. eccl. VII. 11. Sine dubio autem loquitur historicus de priore Aemiliano; nam et Zonaras XII, 22 easdem litteras huius commemorat ad senatum, quas eclogarius vaticanus. Quarto regni mense periit Aemilianus ille prior apud Spoletium (Victor epit. cap. XXXI.) qua in urbe natus est Leo XII. P. M., qui nunc romanae urbis atque ditionis feliciter imperium obtinet.

ibid. *τὸν ἕνα πόδα ἐπεπήρωτο κ. τ. λ.*] Hanc Macrini infirmitatem memorat etiam Zonaras XII. 24. nec non Eusebius hist. VII. 10.

ibid. *ὁ δὲ οὐχ εἵλετο ἀπελθεῖν*] Hinc apud Eusebium hist. VII. 23. dicitur proditor Valeriani Macrinus. Reapse autem non ivit ad Persas

Macrinus, quia imperium affectabat, ut aiunt praedicti historici et Trebellius trig. tyr. cap. XI.

ibid. [οὐχ ὅπως ἡμῶν] Ita dedi pro eo quod apud Maium legitur οὐχ ὅπως ἡμῖν. ED. LIPS.]

236 CXIX. *Ὅτι Μέμωρ Μαυρούσιος*] Memor hic Maurus addendus est tot illis, qui sub Gallieno imperium affectaverunt hominibus. Ego vero quum apud Zosimum I. 38. legerem, ut est in editionibus, a Cecrope mauro adfectatam sub Gallieno tyrannidem, statim consului insignem Zosimi codicem vaticanum saeculi X. ibique p. 13. *b.* non *Cecropem* sed *Memorem* admirabundus legi: *ἐπαναστάντων αὐτῷ Μέμορός τε μαυρουσίου καὶ Αὐριόλου καὶ Ἀντωνίνου* etc. Corrigatur itaque flagitiosum in Z[illegible]mi editionibus mendum, a quo tyrannorum historia usque ad hanc diem pessum dabatur. Librorum quoque distributio diversa est in vaticano codice; qui praeterea neque in fine libri primi neque in historiae extremitate lacunas illas explet, quae Zosimum hiantem faciunt. Atque ego de priore certe lacuna nihil definio; ibi enim in cod. vat. scripturae antiquiori succedit paulo recentior, saeculi nempe XII; quare fieri potest, ut ea iam aetate Zosimus defectu laboraverit. Denique codex vaticanus habet hac illac in margine scholia aliquot christiani hominis, qui Zosimum ethnicum pro re nata obiurgat.

ibid. καὶ Θεόδοτος] Theodoto duci profligandum commisit in Aegypto Aemilianum Gallienus. Trebell. tyr. c. XXI.

CXX. *Ὅτι ἡ τοῦ Γαλιηνοῦ γαμετὴ*] Gallieni uxorem secutam esse imperatorem virum in castra ibique de libertate etiam aliquando periclitatam tradit Zonaras XII. 25.

ibid. μεταπεμψαμένη Βαλεντῖνον] Valentinus sub Gallieno dux
237 aut praefectus haud scio an antehac notus; nisi forte idem est homo, quem Trebellius in Gall. cap. II. appellat *Valentem*.

ibid. κατὰ Ἰνγένουον πολέμῳ.] Belli huius saevitiem immanem arguere licet etiam ex epistula furiali Gallieni, quam recitat Trebellius in Ingenuo seu trig. tyr. cap. VIII.

CXXI. *Ὅτι Κλαύδιος ἔτυχεν τρωθείς*] Claudium Gallieni rebus admixcet etiam Trebellius in Gall. cap. V. *Gothi et Clodius, de quo dictum est superius* (sed is locus Trebellii periit) *occupatis Thraciis Macedoniam vastarunt, Thessalonicam obsederunt* etc. *quae omnia contemtu Gallieni fiebant.* Ergo hoc in bello Claudius vulnus accepit.

238 *ibid. ὅτι οὐδὲ παραχωρῶ σοί ποτε ἑκὼν παρελθεῖν τὰς Ἄλπεις.*] Notissimum est, Posthumum in Gallia, quam praeses regebat purpuram sumpsisse, ibique vires suas ita confirmasse, ut septennio saltem regnaverit. Trebell. trig. tyr. cap. II. et in Gall. cap. IV.

CXXII. *Ὅτι τὸν Ὀδέναθον τὸν παλαιόν*] Hinc cognoscimus seniorem Odenathum patrem illius iunioris celeberrimi, qui Zenobiam uxorem habuit sumpsitque purpuram decreto Gallieni, (Trebell. Gall. XII.) et romanum imperium in oriente contra Persas defensavit. Sed

quisnam fuit ille Rufinus podagricus, qui Odenathum seniorem imperii arripiendi cupidum interfecit?

ibid. [*διὰ τί τοῦτο ἐποίησεν;*] Dedi *τοῦτο* pro *τοῦτον*, quod apud 239
Maium legitur. ED. LIPS.]

ibid. *Ὅτι Κύιντος κ. τ. λ.*] Reapse vero Quintus Emesae victus interfectus fuit. Trebell. et Zonar. loc. cit.

CXXIII. *Ὅτι Κάρῖνος*] Scribendum est meo iudicio *Macrinus* seu *Macrianus* non *Carinus*; cuius postremi tempora ab Odenathi rebus absunt. Et certe Odenathus oppressurus erat Macrinum, ut ait Trebellius cap. XV., nisi hic maturius e Syria discessisset. [Pro *οἰκειώσατο* apud Maium est *εἰκειώσατο*. ED. LIPS.]

ibid. *ὅτι περὶ ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι*] Zonaras XII. 26. *οἱ Ἕλληνες* 240
Graeci.

CXXIV. *Βιβούλῳ τῷ βασιλεῖ.*] Quisnam hic *Bibulus* Romanorum 241
imperator vel tyrannus? Num pro *Bibulo* scribendum est *baiulus* (nempe lecticarius) [*βαΐουλος* est inter dignitates aulae byzantinae. EX ADDENDIS.] ita ut graecus textus latinitate sit infectus; Erulus autem ille non cum Bibulo caesare, sed cum Claudii gothici baiulo loquatur? Atque in codicis quoque margine lemma rubricatum est *περὶ Βιβούλου τοῦ βασιλέως*. Neque tamen lemma suspicionem erroris excludit. Nonne enim in Dione quoque tum in textu tum in margine substitutus fuit *Plauto Paulus apostolus?* Rem altius vestigare tempus me non sinit, quare aliorum expecto iudicium.

CXXV. *αὐτὸς ὁ συμβουλεύσας ἀπήλαυσεν.*] Nempe ferrum exper- 242
tus est, ut addit Zonaras.

ibid. *Ὅτι Ἀλβῖνος*] Sine dubio hic est M. Nummius Albinus, qui consul iterum processit anno Christi CCLXIII: de quo extat nota illa philologis inscriptio apud Reinesium p. 465. M. NVMMIO. ALBINO. V. C. QVAESTORI. CANDIDATO. PRAETORI. VRBANO. COMITI. DOMESTICO. ORDINIS. PRIMI. ET. CONSVLI. ORDINARIO. ITERVM. NVMMIVS. SECVNDVS. EIVS. F.

ibid. *Ὅτι Αὐρηλιανὸς μαθὼν κ. τ. λ.*] De Aureliano ad Placentiam primum victo a Marcomannis mox eorumdem victore, legesis Vopiscum cap. XXI. Aur. Victorem epitom. cap. XXXV.

CXXVI. *ὥστε εἰς γέλωτα ἐλθῆναι τὸν θυμὸν κ. τ. λ.*] Pium hoc ad Tyana Aureliani strategema refert etiam Vopiscus cap. XXII.

CXXVII. *Ὅτι Αὐρηλιανὸς ἔπεμψε κ. τ. λ.*] Mutuas Aureliani 243
et Zenobiae litteras recitat Vopiscus cap. XXVI. XXVII., in quibus tamen haec sententia non legitur.

ibid. *ἔφασκε γὰρ τὸν θεὸν δωρ.*] Ita dixit retro M. Aurelius cap. CVI.

ibid. *καὶ ταύτην ἐπεδείκνυ κ. τ. λ.*] Aurelianum purpuram manu praetendentem exhibet Vopiscus cap. XXIV. sed alio rerum statu. Insigne vero neque antea visum purpurae sub Aureliano genus memorat idem historicus cap. XXX. Porro Valeriani crudelitatem saepe obiurgat praedictus Vopiscus; et domesticas seditiones innuit cap. ult.

ibid. ἐλθόντος Κάρου κ. τ. λ.] Carus rebellasse adversus Probum non videtur Vopisco, qui tamen in Cari vita cap. VI. contrariam sententiam sic perscribit: *non me praeterit suspicatos esse plerosque et eos in fastos retulisse, Cari factione interemptum Probum.*

244 *ibid. Ὅτι ἅμα τῇ ἀναγορεύσει κ. τ. λ.*] Reapse Carus statim Persas bello persecutus est.

CXXVIII. *τὰ τότε σεβόμενα θεῖα*] Hinc cognoscimus historicum christianum.

ibid. Καρῖνον ἀνελεῖν] Carinum a Diocletiano Romae occisum ait Zonaras XII. 30; sed a suis dicit Victor in epit. cap. XXXVIII. Verum de Cari certe nece singularis est narratio Eusebii vel potius armenii interpretis (cum Mose item armenio) chron. lib. II. 393. ed. Mediol. et Samuele chron. p. 40., qui aiunt eum periisse in proelio non *apud Margum*, ut vulgata lectio habet, sed adversus *Cornacum* ducem armenium.

ibid. Ὅτι Λούκιος Ὀκτάβιος κ. τ. λ.] Ergone consul erat L. Octa-
245 vius? Nam Valerius Max. II. 8. 6. de caena triumphali ait: *moris erat ab imperatore triumphum ducturo consules invitari ad caenam; deinde rogari, ut venire supersedeant; ne quis eo die quo ille triumpharet maioris in eodem convivio sit imperii.* Haec autem narratio cur heic locum habeat, non video, atque obiter ex occasione nescio qua interpositam arbitror.

ibid. Ὅτι Διοκλητιανὸς ὄψεώς τινος κ. τ. λ.] Hoc Diocletiani somnium utrum alii historici memorent, nondum vidi. Id tamen phantasma illi accidisse suspicor, quo tempore de statu mentis deiectus erat; nam Diocletiani manifestam insaniam diserte testantur contemporales auctores Eusebius hist. VIII. 13. et ipse magnus Constantinus in orat. ad ss. coetum cap. XXV; tum denique Lactantius de mort. pers. cap. XVII. — An pie potius et fortasse verius cogitandum est, nempe iussum esse divinitus Diocletianum Constantio imperium tradere, cui mox successit religiosissimus Constantinus? Videsis de vaticinio ad id pertinente Trebellium in Claudio cap. X. [*Ἐγχειρῖσαι* dedi pro eo quod apud Maium legitur *ἐγχειρῆσαι*. ED. LIPS.]

CXXIX. *τὴν κατὰ Σαρματῶν αὐτῶν νίκην ἐτύπωσεν*[Constantini nummus argenteus itemque aereus est apud Eckhelium t. VIII. p. 87. cum victoria vario cultu et inscriptione SARMATIA DEVICTA. Sed maximi moduli aereus nummus fuit in vaticanae bibliothecae cimeliarchio (cum aliis prope sexcentis eiusdem formae caesareis nummis, quos italica calamitas in Galliam avertit, nec reparata felicitas postea restituit) cuius descriptio in ms. catalogo haec est: CONSTANTINVS AVG. *Caput eiusdem laureatum.* SARMATIA DEVICTA. *Victoria gradiens, dextera tropaeum, sinistra palmam tenens: ante pedes captivus humi sedet, quem victoria laevo pede calcat.* SIRM. Item *aliud cum* P. *stella et* AR. De victoria Sarmatica lege Zosimum II. 21.

ibid. Ὅτι Κρίσπου τοῦ υἱοῦ κ. τ. λ.] Crispum armis, quibus victus

est Licinius, praesidentem cum patre dicit Eusebius hist. X. 9. Rem vero legesis copiose scriptam a Zosimo II. 20. sqq.

ibid. τὰ ὁμηρικὰ ταῦτα κ. τ. λ.] II. VIII. 102. Sic loquebatur 246
etiam Macrinus ab Heliogabalo armis appetitus.

ibid. τρισκαιδέκατον θεὸν] Erant enim duodecim dii Romanorum consentes. Unde Varro de re r. I. 1: *invocabo XII. deos consentis: neque tamen eos urbanos quorum imagines ad forum auratae stant, sex mares et feminae totidem, sed illos XII. deos, qui maxime agricolarum duces sunt.*

ibid. ἡ δὲ σύγκλητος οὐκ ἀπεδέξατο.] Respicit haec narratio locum Eusebii celebrem hist. II. 2. de Pilati actibus Romam missis, cuius rei testem citat Eusebius Tertulliani apologeticum. Neque tamen ibi legitur acutum illud, quod scribit noster anonymus, nescio cuius responsum.

CXXX. *ἡ ἐμὴ Ῥώμη Σαρδική ἐστι.*] Constantini cogitationem hanc innuit etiam Zonaras XIII. 3.

ibid. Τραϊανὸν βοτάνην τοίχου.] Ob titulos multis aedibus inscriptos ut aiunt Victor epit. cap. 41. et Ammianus XXVII. 3.

ibid. Ἀδριανὸν δὲ ἐργαλεῖον ζωγραφικόν.] Propter omnigenae eruditionis iactantiam?

ibid. Μάρκον δὲ καταγέλαστον.] Propter stoicam philosophiam, quam etiam Cassius Avidius nominatim irridebat, ut in eius vita legimus. Vel etiam propter superstitionem, de qua ego breviter disputavi ad Iuliani laodicensis specimen a me editum; quod opus et M. Aurelio inscriptum et graece compositum fuit; sed tunc non nisi latine mihi obvium, frustra subdubitavi num spurium esset. Ecce enim tria graeca quoque eius operis fragmenta in antiquo codice vaticano postea deprehendi.

*ibid. Σεβῆρον * * *.*] Desunt paginae duae usque ad finem quaternionis, quibus in paginis res Constantini et fortasse etiam Constantii excerptas posuerat eclogarius; idemque mox attexuerat, ut puto, Eunapium, cuius historici praecipuus scopus fuit Iuliani laudatio. [Immo in palimpsesto ante Eunapium est Arrianus, ut mea tabula docet. EX ADDENDIS.]

ANGELI MAII

ADNOTATIONES AD DIONIS HISTORIAE ROMANAE ALIA EXCERPTA PRAESERTIM EX PRIORIBVS LIBRIS DEPERDITIS XXXV.

527 In duobus vaticanae bibliothecae graecis codicibus syllogen quandam observavi hoc titulo praeditam: *Συναγωγὴ συλλεγεῖσα ἀπὸ διαφόρων βιβλίων παρὰ τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου καὶ τιμιωτάτου ἐν μοναχοῖς κυροῦ Μαξίμου τοῦ Πλανούδη πάνυ ὠφέλιμος: Sylloge ex variis libris collecta ab admodum sapiente, erudito venerandoque monacho Maximo Planude; valde utilis.* Hanc ego cum legerem sepositis parumper auctoribus aliis, de quibus alio tempore dicturus sum, partem illam curiosius consideravi, quae tota erat romana historia; hancque protinus ex integro olim Dionis opere a Planude fuisse decerptam et quidem ipsis auctoris retentis verbis, cognovi. Protinus igitur ad describendam hanc syllogen, quatenus ad ineditas partes pertinebat, incubui; ut eam scilicet huic meo graecorum historicorum volumini adderem, quoniam quo tempore Dionem ex palimpsesto edebam, nondum haec planudea additamenta satis consideraveram. His porro Planudae excerptis alia quaedam pro temporum ordine immiscebo ex nobilissimo vaticano inedito florilegio, de quo loquar inferius, cum ex eo plures alias Dionis partes separatim proferam, quae omnes genuinae quidem sunt, sed ad certam rationem temporum revocari nequeunt. (Item quaedam ex Suida Zonaraque fragmenta inseram, quae nunc primum Dionis esse cognoscimus.) Porro has codicum vaticanorum copias, Dionis reapse partes esse multis indubiisque argumentis palam fit. 1. Nomen ipsum Dionis ter scribitur in his excerptis, ut infra suis locis dicam; idque etiam in palimpsesto usuvenire alibi dixi. 2. Pars horum excerptorum, quae incidit in partem Dionis editam (quaeque a me idcirco praetermittitur), prorsus congruit cum Dionis cognito indubitatoque textu. Quo pariter argumento usus sum ad com-
528 probandam quoque Dionysii excerptorum veritatem. Dionysii enim excerptorum pars prior, quae incidebat in partem editam, mera putaque dionysiana erat; ergo etiam illa posterior, quae in lacunam incidebat: Dionis contra pars prior inedita est; quia ut Dionysius parte ultima, ita Dio parte prima multatus fuit, quod nemo ignorat. 3. Excerpta planudea congruunt interdum cum palimpsesto vaticano a

me edito, cum Suida, cum Antonii Melissae et Arsenii florilegiis editis, cum florilegio vaticano inedito, qui auctores ipsum nomen Dionis ponunt. 4. Zonaram Dionis adseclam, immo descriptorem fuisse tum alii dixerant, tum ego ipse in superioribus excerptis late demonstravi. Iamvero haec quoque posteriora excerpta a Zonara fuisse in opere integro lecta ident-idem apparet.

α'. Dionis hoc fragmentum imitatur sive expilat Zonaras Annal. VII. 8.

β'. Confer Zonaram VII. 10. qui sine dubio ad hunc Dionis locum respicit.

[*δ'*. Sic apud eundem Dionem lib. LII. 24. Maecenas auctor Auguste est, ut duos praefectos praetorio creet, quorum si alter aliquid humani patiatur, in altero princeps tutelam habeat. EX ADDENDIS.]

ε'. Confer Dionysium VI. 94.

ζ'. Lege Dionysium VIII. 89. [Pro *μισθναι* scribe *μηῆναι*. ED. 529
LIPS.]

[*η'*. Reapse heic agi de Capitolio obsesso et pane extra iactato testis est Livius V. 48. Florus I. 13. Lactantius instit. I. 20. EX EPIMETRO.]

θ'. Iam dixi ad Dionysii excerpta mea cap. XXIII. magnopere me arbitrari, locum hunc apud Suidam anonymum pertinere vel ad Dionem vel ad Dionysium. Quare cum ibi emiserim, heic inserendum putavi.

ι'. Non ignorabant ethnici mundum aliquando consumptum iri. 530
Ovid. Metam. I. 256.

ια'. Februarium hunc gallicanarum partium fuisse studiosum narrat Hamartolus ineditus in vat. cod. p. 15; quem ad amussim exscribit Cedrenus ed. paris. t. 1. p. 150. Hamartolus ergo ipse Dionem exscripserat? Nequaquam id plane affirmo; quoniam nec in omni hac narratione consentit et pro Camillo ponit Manlium Februarii adversarium.

ιγ'. Hunc et subsequentes duos, de Torquato, Curtio et Corvino 531
locos apud Suidam anonymos nunc primum comparatis planudeis excerptis, evidenter Dionis esse agnoscimus eique restituimus.

ιδ'. *ὅτι σεισμοῦ*] Immo Zonaras VII. 25. negat voraginem ob terrae motum subsedisse. Nihilominus a Zonara expilatum Dionem indubitate mox constabit.

ιε'. [*καὶ συμβαίνειν τῶν ὑπὸ.*] Delendum videtur *τῶν*. ED. LIPS.]

ibid. Λίβερνον ἐκάλεσαν κ. τ. λ.] Quaenam sit haec Liberni ap- 532
pellatio et quomodo aut quo in carmine Virgilius ab ea initium sumpserit, nescire omnino se ait Kusterus in scholiis suis ad Suidam. Ego vero super hac re cogitans sic mihi videor Dionis, ut nunc comperimus, locum posse explicari. Dicit heic Dio Libernum vocatum esse locum, ubi fuerat curtia vorago. Quis ergo non agnoscit curtium lacum dici a Dione, qui fuit in medio foro? praesertim cum idem

addat, ibi aram deinde fuisse constitutam. De qua utraque re canit Ovidius fast. VI. 403:

Curtius ille lacus, siccas qui sustinet aras
Nunc solida est tellus, sed lacus ante fuit.

Confer etiam Livium VII. 6. Plinium XV. sect. 20. Varronem LL. IV. ed. plant. p. 35. Iamvero apud Virgilium ecl. VII. pastorum cantus atque certamen incipit ab infra scripto versu, quem recitat pastor Coryden, sub cuius persona observante Servio latet ipse Virgilius: *nymphae noster amor libethrides.* Porro ut Servius interpretatur, libethrides dicuntur nymphae seu musae a Libethro fonte Boeotiae; et quidem sic generatim vocantur, quia docente Varrone una de tribus musis ex aqua nascitur. Ergo vel Dio legebat apud Virgilium *libernides*, vel apud Dionem legendum a nobis est *libethros*. Aut fortasse Dio graecus homo falsa interpretatione usus est, dum graecam fabulam ad romanam incautus transtulit; ita ut Virgilium non de *Libethro* sed de *Liberno* romano loqui iudicaverit. Utcumque se res habet, ego quidem has meas coniecturas iudicio eruditorum coarguendas probandasve, prout visum fuerit, libenter permitto.

533 *εϛ'.* Cum ego hunc locum ex Dione citatum in vaticano florilegio legerem, numquam divinavissem Curtii hanc orationem esse morituri, nisi me Zonaras admonuisset, qui verba eadem, tacito auctore, scribit. Rursus qui Zonaram legunt, numquam, credo, divinavissent, verba haec mera puta esse Dionis, nisi nunc vaticanum florilegium rem insperato patefaceret. [*ἄλλο τι ἢ* exprimendum curavi pro eo quod vitiose legitur apud Maium *ἀλλ' ὅ τι ἢ*. ED. LIPS.]

534 *ιζ'. ἢ [κόρην κελεύσω θανεῖν ἢ μειράκιον.]* Respicit ad fabulas graecas, puta Iphigeniae et Minotauri. [Pro *περιελθὼν* est scribendum: *παρελθών*. ED. LIPS.]

[*ιη'*] Ad hunc Dionis locum, quum adhuc esset integer, pertinuisse reor fragmentum anonymum a Suida voc. *ἀποσοβεῖ* recitatum *Οὗ' ἀνέστη ὡς ἀποσοβήσων τῆς κεφαλῆς αὐτὸν ἐπιπετόμενον.* EX ADDEND.]

[*κ'.* Dionis hoc planudeum excerptum praeponendum est alteri Dionis, quod dedit palimpsestus p. 157. Et sic copula fiet: *πρὸς τὸ εὐτυχὲς ὁ ἀγὼν ἐτελεύτα· ἡμεῖς δὲ θαυμάζομεν· εἰ γὰρ.* EX ADDENDIS.]

ibid. καὶ τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα.] Religiosas vestes initiatorum mysteriis memorat Suetonius in Tiberio cap. XXXVI.

535 *κα'. ἐπελέκισεν.*] Codex uterque excerptorum habet *ἐπελέκησεν*. Sed lectionem alteram sequor, quam dat Diodorus siculus XIX. qui auctor nomen quoque novum *πελεκισμός* a verbo *πελεκίζειν* in vaticanis excerptis p. 95. nobis nuper exhibuit.

κγ'. Hoc et sequentia fragmenta duo, quae vaticanum florilegium
536 ex Dione sumpta habet, heic ego inserui, quia videbantur particulae illarum orationum, quae apud caudinas furculas recitatae fuerunt, et de quibus dixi ad Dionysii halic. nova excerpta p. 499. Ceteroquin in harum particularum collocatione non semel fortasse errabo, atque

ab aliis cupio meliorem curari. Veritas enim prae omnibus mihi placet. [Pro οὐθ' ὑπ', quemadmodum ap. Mai. legitur, scribe οὐχ ὑπ'. ED. LIPS.]

[κε'. Extat hoc fragmentum in vaticanis excerptis ex palimpsesto p. 162. hui. vol. EX ADDENDIS.]

κς'. Lege in hoc volumine Dionysii excerpta cap. XLVIII. p. 510. cum nota 3.

[*ibid.* Δολοβέλλου] Etiam Zonaras IX, 6. scribit Δολόβελλα non Δολάβελλα. EX ADDENDIS.]

κζ'. στάδιοι ναυσίποροι] Ergo Dio *stadium* ponit hoc loco pro milliario.

κη'. Fragmentum hoc iam editum a me est in prioribus Dionis excerptis cap. XLIV. p. 168. ex palimpsesto, sed mendosum et mutilum verbis aliquot, quae reapse desunt in palimpsesto. Nunc a florilegio confirmatur fragmentum et persanatur.

Hoc autem commode loco lectores admoneo caput XLV. priorum excerptorum, quod ego aegerrime ex oblitterata palimpsesti pagina eruebam, occurrere etiam prope ad verbum in valesianis excerptis Reimar. cap. CXLV, de qua re tunc non cogitavi; ibique scripsi ἀνάπαιστα, uti est etiam in vaticano palimpsesto.

λ'. Hoc et sequentia duo fragmenta iam ego protuli ex palim- 537
psesto vaticano in hoc volumine p. 170. Nunc quia occurrunt etiam in florilegio, alter codex ex alterius auctoritate egregie confirmatur: praetereaque sedem quoque fragmentorum cognoscimus, quae in florilegio quidem incerta est, quoniam omnia per titulos morales dissipantur; verum in palimpsesto numquam partes auctorum perturbantur. Ergo haec fragmenta pertinent ad Pyrrhi in Italiam transmittentis historiam; et quidem videntur particulae orationis apud Tarentinos recitatae, cum de Pyrrho advocando deliberabatur contradicente Metone. (Dionys. p. 505.) Iam vero fragmentum quoque superius ἀδύνατον γὰρ etc. quoniam in florilegio ponitur, ante illud quod incipit ἡ φιλοτιμία, suo in loco retinendum mihi fuit.

[λβ'. Congruit hoc fragmentum cum vaticano palimpsesto p. 170 huius voluminis. EX ADDEND.]

λγ'. Confer Dionysii excerpta p. 508. 538

[*ibid.* Haec particula occurrit etiam apud Zonaram VIII. 4. in eiusdem Fabricii oratione. EX ADDENDIS.]

λς'. Haec sententia cum Dionis nomine in florilegio occurrens iam edita a me fuit p. 175. ex palimpsesto, quo etiam duce utor ut heic eandem collocem. Alioqui numquam divinassem eam esse particulam orationis Fabricii ad Pyrrhum. Porro citato in loco corrige μὲ pro τὲ.

[λζ'. Confer infra p. 563. EX ADDENDIS.]

λθ'. Fragmentum hoc vaticani florilegii extat partim et quidem 539
ad litteram in prioribus Dionis excerptis cap. LXI. p. 181., quae mihi palimpsestus item vaticanus suppeditavit: quo in loco syllabam ῶν pronominis τινῶν video perperam me supplevisse pro ἃ id est τινὰ, uti nunc demonstrat florilegium nondum illo tempore mihi cognitum.

Igitur e palimpsesti serie cognoscimus sermonem heic esse de Poe-
540 norum inconsulta audacia bello primo, quod cum Romanis in Sicilia gesserunt. Iam superius quoque fragmentum quod in florilegio proxime praecedit eandemque sententiam habet, sedem heic propriam habere, exploratum est.

μ'. Ξάνθος.] Ita codices planudei; quamquam valgo scribitur *Ξάνθιππος.*

ibid. στρατόπεδον.] lege Polybium l. 1. 32—34.

[Conferendus Diodorus in vaticanis excerptis p. 51. EX ADDENDIS.]

μα'. Similis fere sententia de arcano conservando extat apud Diodorum in vaticanis excerptis p. 52; eaque dicitur de Hamilcare Barca circa urbis annum DIV. Quare apud Dionem, quem florilegus vaticanus laudat, heic fere locum postulare sibi videtur. Quamquam coniectura mea satis fragilis est levisque suspicio.

μβ'. Haec evenisse tertio bello punico narrat Appianus pun. cap. XCIII. non primo ut Dio, nisi forte in planudeis excerptis translaticium hoc fragmentum est; quod ceteroquin numquam fere fieri vidi neque in his planudeis neque in palimpsesto. — [Etiam Zonaras IX, 26. perpetuus Dionis assecla ponit hanc narrationem tertii belli punici tempore. Quare tralaticium reapse fragmentum est. EX ADDEND.]

541 *μγ'.* Historia haec partim extat apud Reimarum fragm. CXLIX; sed tamen aliis verbis ab eclogario valesiano conformata.

[*ibid.* Confer Zonaram VIII. 15, qui Dione utitur, quamquam verba saepe immutat. EX ADDENDIS.]

μδ'. Considerabunt hunc locum philologi homines ac romanarum antiquitatum rituumque studiosi. Et quidem scribendum videtur: *C.* Claudio et M. Sempronio consulibus, qui reapse occurrunt in *fastis* anno urbis DXIV.

με'. Fragmentum hoc orationis Lentuli iam editum a me fuit p. 188. ex palimpsesto; pertinetque ad deliberationem in senatu romano habitam de suscipiendo bello adversus Poenos secundo. Appianus autem pun. cap. LXII. introducit Lentulum perorantem in curia adversus Scipionis sententiam nolentemque pacem concedi Poenis post bellatum bellum secundum. Adeo traditio historica a dissidentibus auctoribus variisque monumentis permisceri saepe solet.

542 *μζ'.* — *ὡς καὶ αὖθις κρατήσοντας.*] Hac sententia sed aliis verbis concepta utitur etiam Appianus pun. cap. LXXXVIII.

ibid. fin. Hi quatuor versus extant ad litteram in fragmentis fabianae orationis adversus Lentulum editis a me ex palimpsesto p. 189. Confirmatur ergo Dio auctor testimonio florilegii; tum ab eodem florilegio docemur de propria fragmenti sede. Iam et praecedens fragmentum *σίγχνους* etc. quoniam in eadem codicis pagina est eandemque sententiam continet, heic erat illo ordine collocandum, quem in ipso florilegio tenet.

543 *μη'.* Hanc esse particulam ex oratione Fabii cunctatoris sive apud

exercitum sive in urbe habitam nemo dubitabit. Conf. Livium XXII. 15.

μϑ'. Haec item particula est vel fabianae orationis vel potius Minucii magistri equitum, qui pugnae cupidus Fabio dictatori obloquebatur.

ν'. Haec sine dubio particula orationis est in urbe ad populum senatumve dictae.

να'. Fragmentum hoc itemque sequens heic collocandum putavi, 544
quia videbatur fortasse petitum ex aliqua oratione, quam Fabius dictator in urbe habuerit adversus instituti sui obtrectatores, qui civitatem prope seditiose permiscebant, ita ut denique magistrum equitum Minucium dictatoris imperio aequaverint. Sane Livius XXII. 25. ait Fabium abstinuisse concionibus, quia in oratione minime popularis erat; nec in senatu quidem satis aequis auribus audiebatur. Sed tamen hinc certe arguimus, Fabium in senatu verba fecisse. Tum fortasse Dio traditiones alias secutus in concione quoque populari loquentem Fabium fecerat. Hae sunt, benigne lector, coniecturae meae; incertae tamen ac tumultuariae. Fieri enim potest, ut a re vera prorsus aberrem, immo etiam ut aliquando fragmenta alicubi iam edita ponam; praesertim cum amplum cassianae historiae corpus vix cursim inspicere potuerim, dum haec fragmenta prelo supponerem. Quare vereor, ne lectorum saepe venia sublevandus sim.

νγ'. Occurrit hoc fragmentum etiam in palimpsesto; idque a me editum est p. 193.

[νδ'. Aliis verbis rem eandem narrat Zonaras IX. 1. EX ADDENDIS.]

νε'. Ut hunc Ptolemaeum esse epiphanem existimarem, suadebat 545
mihi Polybii locus a me ipso recitatus p. 412. [Sed enim ea, quae sequuntur de Scipione maiore in Hispania belligerante, quod tempus incidit in Philopatoris regnum, impellunt me, ut de hoc potius rege cogitem, cuius civilia cum Aegyptis bella memorat Polybius V. 107. XIV. 12. in quibus hunc impurissimum regem atrocibus suppliciis indulsisse credibile est. Et quidem eiusdem adversus quoque Iudaeos saevitia immanis immo et adversus reginam sororem coniugemque suam nec non Cleomenis regis familiam notissima est. Porro dirum Philopatoris, quem Dio dicit, morbum nemo mirabitur, qui foedissimos regis huius mores in historia legerit.

νς'. Quamquam sacrae divini huius libri criticae non parum prodesset testimonium Dionis ethnici, nihilominus valde suspicor obreptitiam esse hanc particulam; ideoque et uncis eam inclusi, quia scilicet a Planude eclogario fortasse appicta est. Eius fere generis aliam interpolationem ego ipse coargui in prioribus Dionis excerptis cap. XCIV. p. 212. n. 1. (quam interpolationem, *Pauli* scilicet pro *Plauti*, refutant etiam planudea excerpta). Haec autem de Sibacide particula sumpta videtur a chronico vel paschali vel Eusebii; et quidem postremi huius videsis editionem meam mediolanensem p. 353,

cum graeco paschalis chronici textu a me ibidem subiecto, in quo occurrit hoc ipsum epitheton παράρειος. Illud in planudeo fragmento notabile est, quod is liber dicitur compositus sub Ptolemaeo epiphane; cum tamen vulgo et quidem ab ipso Eusebio origo eius ponatur sub evergete Ptolemaeo.

νζ'. Confer Dionis valesianum excerptum LIX.

546 νη'. Lege valesianum excerptum LVIII., ubi dicuntur fecisse sui deditionem Mandonius et Indibilis hispani reguli. Lege item Polybium X. 34. apud quem se tradit Edeco.

νθ'. Consentiunt Plutarchus in *Aemilio* cap. XXVI; Zonaras IX. 23.

ξ'. Huiusmodi alia navigia memorat etiam Polybius XVIII. 27. XXXVI. 3.

ξα'. ὅτι Σκηπίων νέος] Codices planudei ὁ νέος; quare explicandum esset *Scipio minor*, intelligendusque *Aemilianus*. Atqui sine dubio heic agitur de maiore Scipione teste Livio XXVI. 18: *P. Cornelius, Publii, qui in Hispania ceciderat, filius, quatuor et viginti ferme annos natus professus se petere* etc. *P. Scipioni imperium esse in Hispania iusserunt.* Ea vero res anno urbis contigit DXLIII. Quare vel Dio erravit, scribens eam post bellum Persei tribuensque Scipioni minori (namque hos duos Scipiones saepe ab historicis fuisse confusos valde exploratum est); vel hoc certe loco planudea excerpta sunt perturbata interpolatumque fuit ὁ νέος pro νέος.

547 ξβ'. Hoc et sequens Dionis fragmentum in florilegio a me repertum hoc loco posui, quia nullus plane dubito, quin ad orationem ipsius Scipionis pertineant, quam Livius ab eo ad populum habitam ait, quo die illi adulescentulo imperium militare fuerat commissum. Sic enim Livius loc. cit. *Ceterum post rem actam, ut iam resederat impetus animorum ardorque, silentium subito ortum* etc. *aetatis maxime paenitebat* etc. *Scipio advocata concione, ita de aetate sua imperioque mandato* etc. *disseruit, ut ardorem eum qui resederat excitaret rursus novaretque.*

ξδ'. Gratulemur eclogario nostro Planudae, a quo cognoscimus non solum hoc fragmentum esse Dionis, verum etiam sequens, eadem de re, sed copiosius, a Suida sine auctoris nomine esse relatum.

548 ξε'. Fragmenti huius partem posteriorem sumptam ex Suida voc. ἐπιβουλὴ transtulerat falso ad Polybium Casaubonus. Partem vero priorem observaverat Gronovius apud eundem Suidam voc. Βορίανθος. Denique Schweighaeuserus retulerat inter historica Polybii fragmenta t. V. p. 74. monens tamen lectores tum in adnotationibus tum in indice, non videri id Polybii scriptum. Mihi nunc denique contigit, ut Dionem fragmenti auctorem sine dubitatione detegerem.

ξς'. Λίβιος καὶ Διόδωρος ἱστόρησαν] Non extant, quantum memini, haec prodigia apud Livium ac Diodorum, quae legebat Dio. Nec mirum; quia neutrius historiae pars superstes ad belli socialis civilisque tempore pertingit. Sed tubae certe invisibilis sonitum Romae auditum memorat Zonaras X. 19. ante pugnam philippicam.

ξη'. Plutarchus in *Sylla* cap. XIV. Dicet aliquis: haec et se- 549
quentia aliquot nonne e Plutarcho potius, quam e Dione ecloga-rius sumpsit? Sed plane inficias ire licet; tum quia vel unica cum palimpsesto vaticano comparatio Dionem nos habere in planudeis excerptis demonstrat, tum quia iam e valesianis ipsis ursinianisque excerptis satis constat a Dione expilatum fuisse Plutarchi praesertim Syllam. Lege Reimarum praef. ff. 12. sqq.

ξθ'. ἐν Ὀρχομενῷ] Idem cap. XXI. Apud Orchomenum scilicet urbem proelium illud peragebatur. [Pro ἀλλαξάμενος scr. ἀλλαξόμενος. ED. LIPS.]

ο'. — μικρὸν εὐτυχίας μεταλαβεῖν] Plutarchus in *Sylla* cap. XXXV. 550

οα'. Idem cap. XXXI.

οβ'. καταγωνίσῃ τὸν ἀντίπαλον] Idem cap. XXXIV.

ογ'. Lege Hieronymum in chronico ad olymp. CLXXIV. Diony- 551
sius autem halic. IV. 63. latius loquitur, cum sibyllinos ait incensos post olympiadem CLXX.

οδ'. Plutarchus in *Lucullo* cap. VIII.

οε'. Extat hic locus e Xiphilino apud Reimarum Dion. tom. I. p. 76. Dictum idem refert etiam Plutarchus in Lucullo cap. XXVII., unde credibiliter hausit Dio.

οϛ'. Ῥωσκίός τις] Roscius hic plebis tribunus erat. Lege Dionem XXXVI. 25. Livium epit. l. IC.

ibid. ἐμβρόντητον.] Hactenus extat editum fragmentum de Pom- 552
peii electione in reliquiis Dionis lib. XXXVI. 13. Reliqua pars erat inedita, demersa scilicet in lacunam post Catuli abruptam orationem cap. XIX.

ibid. Κατούλου δέ τινος] Scilicet Catulus a Pompeio laesus, ut dicitur in fragm. 72. nunc vicissim Pompeio adversabatur.

ibid. εἰπών, σέ.] Cicero de lege manilia cap. XX.

*) In hoc fragmento nominatim appellatur Dio ὅτι Δίων etc. Sic prorsus in palimpsesto incerta ratione ac prope casu aliquoties parsimque scribitur: ὅτι Δίων, ὅτι Πολύβιος, ὅτι Διόδωρος, ὅτι Εὐνάπιος, ὅτι Μένανδρος. — [Si quis vero rogaverit, cur in vaticano palimpsesto modo appelletur auctor, modo secus; hunc ego vicissim rogabo, cur v. gr. Suidas modo nominatim appellet auctores, modo et quidem saepissime, anonymas auctoritates ponat. EX ADDENDIS.]

**) Codices planudei in hoc excerpto habent Ἰουδαίῳ Γαλικῷ, ut Xiphilinus aliique Dionis codices; non Ἰουλίῳ Γαλικῷ, ut recentiores critici emendaverunt.

***) Heic iterum scribitur in codicibus ὅτι φησὶ Δίων.

****) Tertio scribitur in codd. ὅτι Δίων.

οη'. Ὅτι Κορνηλίου τινὸς] Num est ille Cornelius, qui adversus 553
Augustum postea coniuravit, uti narrat Dio noster LV. 14?

οθ'. Ὅτι Ἀθηνόδωρος] Athenodori apud Augustum gratia floren- 554
tis meminit Dio LII. 36. LVI. 43.

πα'. Simile quid etiam de Caracalla narrat Dio LXXVII. 16.

πβ'. Fragmentum hoc iam ego edidi in prioribus Dionis excer-

ptis p. 199. nunc tamen repetere id placuit ex planudeis codicibus, tam ob lectionis varietatem, tum ad eius auctorem Dionem confirmandum duorum insuper codicum testimonio.

555 *πε'.* Confer Sueton. *Tit.* cap. III.

πη'. Paulo aliter Sueton. *Tit.* fin.

ϟ'. Vulgatum erat hoc fragmentum tum in Dionis editionibus, tum etiam in hoc nostro volumine p. 229. Nusquam tamen comparuerat praeclarissima haec emendatio, neque eam quisquam divinaverat, videlicet *ἀπεμπολοῦμεν vendimus* seu *vendamus* pro *ἀπολοῦμεν perdimus*, cuius mendosae lectionis nullus neque sanus neque probabilis sensus erat.

556 Vaticanum florilegium iam p. 527. n. 1. commemoravi, in quo permulta Dionis excerpta inedita delitescere agnovi. Extat id florilegium in pervetusto codice saeculi prope decimi, praetereaque in duobus aliis, qui tamen et paulo recentioris aetatis sunt et multo pauciores Dionis opes continent. Igitur praestantissimo et copiosissimo vetere semper usus sum. Iam fragmenta in florilegio nullum servant primigenium Dionis ordinem, quoniam ad certos titulos moralium doctrinarum revocata fuerunt. Ego tamen quacumque excerpta vel historia rerum duce vel palimpsesto meo vaticano admonente, vel quovis alio indicio coniectura aut suspicione in seriem cogi posse iudicavi, ea cum eclogis planudeis immiscui. Nunc vero superest, ut partes reliquas vagas atque disiectas ita subtexam, ut in ipso codice occurrunt. Ceteroquin partes illas, quas apud editum Dionem extare vidi, more meo praetermisi; nempe cod. p. 8. 34. 46. 49. 50. 51. 129. 198. 205. 206. 208. 227., quibus referuntur edita fragmenta ex lib. XLV. 34. LII. 26. 33. 34. 38. LIII. 10. LV. 15. 16. 17. 19. 21. 34. Reliquas partes, quia cursim Dione inspecto editas non comperi, heic adscribo, valde tamen suspicans ex his quoque nonnullas in historia edita occurrere, quas diligentior atque otiosior Dionis lectio palam faciet. Dionis locos aliquot in mediceo codice parallelorum Damasceni animadvertit etiam Bandinius cod. gr. tom. I. p. 370. Hi num congruant cum meis vaticanis, ii viderint homines, quibus mediceus codex ad manus est.

ϟα'. — *τὸ τοιοῦτον ὀνομάζεται*] Confer Ciceronem de rep. I. 35.

ϟβ'. — *τοῦ ἐπισταμένου αὐτῶν*] Cicer. de rep. I. 31.

557 *ϟδ'.* Pertinet fortasse ad Camilli orationem respondentis Caedicio Romanorum legato. Conf. Dionysii excerpta mea cap. XX.

ϟζ'. Hoc et sequens fragmentum concinne admodum in Curtii oratione, quam p. 533. scripsi, poneretur, vel cum Decii historia p. 535 copularetur. Meam igitur conqueror *ὑστεροβουλίαν*.

559 *ρδ'.* Confer Dionem lib. LII. 34.

ρε'. ἀμέλει πολλοὶ μὲν κ. τ. λ.] Hinc usque ad *ἀποθνήσκουσιν* legitur fragmentum sub Dionis nomine etiam apud A. Melissam ed. *Tigur.* p. 71.

ρϛ'. — *ἃ βούλεται ὀρθῶς*] Confer fragmentum 108.

Antonium Melissam florilegii cuiusdam auctorem diversi a nostro 560
vaticano, non semel uti Dionis historia exploratum est. Atqui Reimarus doctissimus neque Melissam neque alium florilegum Arsenium (de quo mox) quamquam utrumque editum in sua Dionis editione ad partes vocavit. Adeo nemo omnia scit! Ego vero Melissae excerpta heic colloco omissis nonnullis in Dionis editione obviis.

ρζ'. Confer fragmentum 38. p. 539.

ριβ'. Quoniam Reimarus ne hoc quidem florilegium consuluit, particulas Dionis in eo libello p. 92—93 occurrentes mihi vindicabo.

[Quidquid Arsenius in sua ad Leonem X. praefatione dicat, ego quidem magnopere suspicor quam edidit anthologiam non tam ipsum marte proprio ex variis libris decerpsisse, quam ex aliquo codice edidisse. Abundant enim in mss. bibliothecis huiusmodi florilegiorum mire inter se discrepantium codices. EX ADDENDIS.]

ριβ'. *ΔΙΩΝ ὁ ῥωμαῖος*] Dio historicus in florilegiis epitheto *romani* constanter donatur.

ριε'. Fragmentum hoc occurrit etiam in palimpsesto vaticano 561
editionis meae p. 151, nec non florilegio item vaticano pagina codicis 189. b.; ergo tribus testimoniis Dioni attribuitur.

ριζ'. Extat fragmentum in edd. lib. LIII. 10. Similis fere sententia est etiam in palimpsesto apud meam editionem p. 140. [Pro *καινοτομουμένων* ap. *Mai.* legitur *καινοτομημένων*. ED. LIPS.]

ριη'. Hoc quoque fragmentum occurrit cum Dionis nomine in 562
vaticano florilegio cod. p. 215. b; nec non apud Antonium Melissam ed. Tigur. p. 49. Cicero paradox. VI. 3.: *non intelligunt homines quam magnum vectigal sit parsimonia.*

ριθ'. Extat item in vat. florilegio cod. p. 217.

ρκ'. Est item in vat. florilegio cod. p. 7.

ρκα'. Congruit cum fragmento undecimo a me edito p. 530. Nu- 563
gax porro videtur Kustero Suidae editori historia haec; et mihi ipsi non secus. Atqui Corvini corvus et Curtii in voraginem saltus haud sunt oppido credibiliores; et tamen a gravibus narrantur auctoribus. Iam quod Suidas *ὕπατον* dicit Februarium, id neminem movebit, qui adnotationem meam ad Dionysii excerpta p. 478. legerit, quo loco demonstravi Camillum quoque dictum *consulem* pro *tribuno consulari potestate praedito*. Differt autem aliquantulum ab Hamartolo Suidas, quia hic dicit Februarium stirpe gallicanum, apud Hamartolum autem is dicitur gallicanarum partium studiosus. Cum Hamartoli autem Cedrenique narratione congruit Io. Malela chron. lib. VII. ed. Ven. p. 78—79.

ρκβ'. — *πορείας τὸν ἥλιον*] Idem est excerptum, quod ego ex Planude edidi sub num. 37. p. 538.

ibid. *Ὁ δὲ Πύῤῥος κ. τ. λ.*] Deest apud Planudem postrema haec sententia: *Pyrrhus autem cum de rerum summa aleam iecisset, bello penitus victus est.*

ρκγ'. *Διόδωρος*] Ergo reapse Dio heic loquitur, non Plutarchus *Syll.* cap. VII. Nam Plutarchus neque Livium neque Diodorum appellat.

564 *ibid. μέλόνται*] Congruit cum excerpto planudeo 67, in quo emendandum est *μέλονται* pro *μέλλοντες*.

ρχδ'. Congruit cum planudeo excerpto 68. Errat autem Suidas (nisi id potius amanuensium mendum est), qui Polybio hoc fragmentum tribuit; atque hunc errorem facile coarguebat Casaubonus, quoniam Syllae, de quo sermo fit, post aetatem Polybii vixit. Mihi porro feliciter contigit, ut verum fragmenti auctorem nanciscerer Dionem.

ρχε'. ὡς φησι Πλούταρχος] In *Sylla* cap. XXVI. Iam Dionis hunc esse locum vix dubitare queo. Et quidem alibi iam dixi, Dionem magnopere in Syllae rebus scribendis adhaesisse Plutarcho. Loci interpretatio haec est: *Sylla consul profectus Epheso Athenas venit, ibique tempore aliquanto commoratus Apellicontis teii deprehensam bibliothecam abstulit; in qua erant plurimi Aristotelis ac Theophrasti libri nondum vulgo, ut ait Plutarchus, cogniti; qui tum demum in hominum notitiam venerunt.*

ρχς'. Congruit cum planudeo excerpto 70.

565 *ρχζ'*. Fragmentum hoc adnotavit ex Suida Reimarus t. II. p. 1521. posuitque in tomo primo p. 7. fragm. XIX. Mihi vero id suppeditat multiplicem commoditatem atque auro pretiosius est. Etenim in hoc excerptorum volumine p. 187. video nunc me edidisse ex palimpsesto hoc ipsum frustum, sed imperfectum ob legendi difficultatem. Suidas igitur et lacunam meam explet et Dionem auctorem nomine appellato confirmat et sedem etiam fragmenti docet, dum ait pertinere ad XIII. librum: quo praeclaro indicio cognoscimus, materiam omnem Dionis ante paginam 187. pertinere ad priores Dionis libros tredecim. Vaticanus vicissim palimpsestus nunc ostendit citata a Suida verba desumpta esse ex Hannibalis laudatione, quam Dio in historia sub initiis belli punici secundi scripserat. Fragmenti igitur interpretatio p. 187. ponenda est haec: *quamquam constantia plerumque a tarditate, levitas autem ab ingenii celeritate oriri solet.* [Quod librum Dionis XIII. versatum adhuc dixi in rebus Hannibalis, id nemini mirum sit; namque anonymus in scholio a Schweighaeusero in Appiani tomo III. p. 11. vulgato ait, Dionem res antiquiores cursim, posteriores multo uberius scripsisse. EX EPIMETRO.

567 *α'. Ὅτι πρῶτος Μαξιμιανὸς ἰμπεράτωρ ἐκλήθη*] Immo vero is titulus perpetuus primo omnium C. Iulio Caesari dictatori attributus fuit, teste Dione nostro XLIII. 44.

568 *γ'. fin.* Num hoc dictum posuerat etiam Eunapius in historia sua, quo loco (p. 280.) Vaticanus palimpsestus Gratiani dicta vel facta nescio quae narrata fuisse ab Eunapio innuit?

INDEX.

[Numeri sunt paginarum editionis Maii.]

Acte Neronis pellex 209.
Adulescentia non obstat sortiendis magnis muneribus et honoribus 546. 547.
Aemilius Lucius Persei humilitatem aversatur 546.
Aemilius Mamertius ob tragoediam Atreum a Tiberio mori iussus 201.
Agrippae apologus 145.
Agrippina ambitiosa 209. Interficitur 210. Eius statuae deiectae *ibid.*
Albanorum barbarorum uxores mori quam servire malunt 230.
Albinus Severi aemulus 227.
Alexandrini cives Vespasiano infensi 219. Obiurgantur epistula Hadriani 221. Male mulcantur a Caracalla 231.
Amicorum utilitas 659.
Anseres lunonis in Capitolio 529.
Antonini Pii erga Hadrianum pietas et erga alios clementia 222. 223.
Apellicontis bibliotheca 564.
Appii caeci et Volumnii consulum discordiae 165.
Apollo Neronis voci invidere dicitur 215.
Apollinis templum in capitolio 185.
Arcanum militare custodiendum 540.
Aristotelis libri inediti in Apellicontis bibliotheca 564.
Aristo Syllae conviciatur 564.
Arriae facinus 207.
Aruntius Lucius sponte moritur, ne Caium regnantem videat 201.
Astrologorum praedictio de Nerone nato 209.
Astronomia (seu astrologia) suspecta Dioni 195.
Athenienses Mithridatis studiosi 549.
Athenodorus Augusti admonitor 553.
Atilius Regulus mittitur Carthagine Romam pacis causa, qua infecta, cruciatibus necatur 541.
Augustus Alexandri corpus spectat; Ptolemaei non item neque Apidem 198.
Augustus irae continens 553.
Aurelianus imperator concilium sapientium Ravennae celebrat 241. Idem cum exercitu ad Placentiam 242; ad Tyana *ibid.* Zenobiam ad deditionem invitat 243. In seditione militari fortiter se gerit *ibid.* eius clementia in victoria 242.

Belli punici primi causa vera fuit de imperii principatu 178.
Bibulus tyrannus Rom. 241. (Nisi mendum est. Vide adnot.)
Brennus dux gallus contra Camillum 563.
Brutus ille senior simulat stultitiam 139. Pergit Delphos cum Tarquinii filiis 140. eius virga *ibid.*
Burrhus libere loquitur coram Nerone 211.

Caerealis senator interfectus sub Caio 204.
Caii imp. saevitia varia 202—206. Libido incesta 554. Idem bonus orator sed princeps ineptus *ibid.* Eiusdem stolidita s 203. 206. Caedes 206.
Caius Tiberii imp. nepos 200.
Camillo multa imponitur 154. Idem exulat Ardeae 154. Exilium 154.
Capitolina rupe deiecti si forte vitam retinerent, impune illis erat 144.
Capuani Romanos a Samnitibus victos benigne fovent 162.
Caput humanum Romae effossum quid significaverit 528.
Caracalla exules revocat 228. Caedes innumeras parat 228—231. Pecuniam profundit in milites 229. Eius rapacitas 229. 555.
Carinus imp. Odenathum iuniorem irridet 240.
Carinus caeditur 244.
Cartaces Britannorum princeps captivus Romam mittitur 208. Eius dictum 209.
Carthaginienses Tarentinis auxiliantur 178.
Carus rebellat adversus Probum 243. Verba eius dum purpuram sumeret 244.
Cassius Avidius rebellat adversus Marcum imp. 224.
Cassius Clemens purgat se de amicitia cum Nigro 226.
Cassius Spurius ob tyrannidem adfectatam interfectus purgatur a Dione 150.
Catulus consul 550. Adversatur Pompeio 552. Iudicatur dignissimus post Pompeium *ibid.*
Caudina ignominia 161. 535. ante quam accipiendam ne pacis quidem praeconem Romani a Samnitibus admittere decreverant 161.
Censor τιμητής 528.
Christum Tiberius cogitavit Romae deum dedicare 246.
Chrysippi librorum scriptorum copia 213.
Cicero dictus transfuga 552.
Cineae pars concionis in Pyrrhi consilio 173. 174. Idem laudat Romanos 538.
Cisalpini populi ad Carthaginienses cuncti deficiunt. Immo universae gentes sociae Carthaginiensium fuerunt adversus Romanos bello punico secundo 187.
Claudii Caesaris animus ultor 208.
Claudius consul concionatur ad Mamertinos 179. 180. Triremes in tempestate amittit 179. Carthaginienses exterret 181.
Claudius gothicus vulneratus in talo 237. Eius victoria gothica 241.
Claudius M. consul cum Sempronio 541.
Claudius tribunus militaris victus 181. adn.
Cledonius magister admissionum apud Saporem 235.
Clementiae et moderationis laus. 159.
Colonia Norbam ducta 147.
Colossus commodianus 225.
Comitium dictum a coëundo id est conveniendo 137.
Commodus accepta pecunia senatores facit 225. Caput suum colosso imponit *ibid.* Pecuniam barbaris largitur *ibid.*
Conciones in senatu romano habitae an punicum bellum secundum suscipiendum esset nec ne 188. 189.
Constantii chlori dictum 567.
Constantinus magnus sedem regiam cogitat Sardicam transferre 246.

Consules cur duo electi 528.
Corbulo Neronis dux 214.
Cornelii Galli acerba praefectura in Aegypto 198.
Cornelius quidam accusatus de uxoris moribus 553.
Cornelius Scipio consul captus a Carthaginiensibus 183.
Cornificia Marci imp. filia mori iussa a Caracalla 230.
Coriolani res bellicae et civiles 147. 528. Tribunatum plebis abolere (vel certe tribunos exauctorare) conatur 147. Exulat 148. Moritur apud Volscos 150.
Cornuti Annaei dictum ad Neronem 213.
Crines mulierum restibus conficiendis adhibiti 540.
Curtius M. se devovet 531 sqq. Eius oratio 532. 533. 557. adn.

Decius campanus cum Messanensibus foedere inito Rhegium tyrannice occupat 170.
Decii senioris mors superstitiosa ambiguum facit Dionem 157. 158. 534.
Decius iunior Pyrrhi bello se devoturus credebatur 177.
δηλάτωρ vox apud Dionem 205.
Democratiae iusta definitio 154.
Democraticus vir regi periculosus 175.
Dictator εἰσηγητής 528.
Diocletianus purpuram sumens quid dixerit 244. A spectro iubetur imperium cuidam tradere 245.
Diodorus a Dione citatus 548. 563.
Dionis fragmentorum codex nobilissimus vaticanus cuius ope sarciuntur aliquot Dionis loci. 231. adn. et 566. 567.
Dionis liber XIII. citatus 564. Locus ex Photii lexico 566.
Dionis stilus pompaticus sed tamen verax 135. Eius historia unde inceperit *ibid.* Egerat de Etruscis initio historiae 136.
Dio digressionibus in historia uti non solitus 156.
Dionis loci dubii 565.
Divinatio suspecta Dioni 195.
Dolabella Etruscos caedit 536.
Domitius Afer orator egregius sed homo improbus 202. Adsentatione saevitiam Caii vitat 203. Eius dictum 209. Epigramma 203.

Elephantus Romanis nullus visus ante Pyrrhi bellum 172.
Epigramma ridiculum adversus Commodum 225. adversus Neronem 211.
Etruscorum caedes ingens 536.
Excubiarum severa lex in castris Romanis 164.
Exercituum foederatorum et miscellorum incommoda 167.

Fabii prudentia salutaris 193. Particulae ex eius concionibus 189. 542. 543. Eius dictum ad filium 193. 544.
Fabii dictaturam abdicantis monita ad consules 194. 195.
Fabius deterret Romanos a bello hannibalico 189. adn.
Fabius M. in senatu carthaginiensi pacem bellumque sinu se gestare ait 190.
Fabiorum CCCVI. interitus 151.
Fabricii legatio ad Pyrrhum et adlocutio 173. 175. 538.
Fabricius proditorem remittit vinctum ad Pyrrhum 538. 539. 563.
Faliscum bellum 153.
Fascinus deus 137.
Februarius Camillum accusat idemque damnatur et mensi nomen dat 530. 562. 563.
Filius tantummodo natu maximus patris cognomen fert lege romana 541.
Fuscus sub Hadriano occisus 232.

Gaius dux seditiosae plebis 144.
Galba purpuram sumit 215. Eius militaris severitas 216. Othonis necem improbat *ibid.* Dictum eius dum occideretur *ibid.*
Galeria, Vitelli uxor, immodici luxus 218.
Galli urbis domini capitolium quoque propemodum capiunt 529.
Gallicanae gentis indoles describitur 185.
Gallicanus rhetor a Claudio submersus 209.
Gallienus provocat Posthumum ad singulare certamen 238.
Gallieni uxor prudens 236.
Gallus quidam repente fit senator a Claudio 208.
Getae caesaris caedes 228.
Gothi Athenas occupant 240.
Hadriani imp. mores 221. 222. Invisus senatui. Dicitur a Constantino pictoria officina 246.
Hannibalis senioris stratagema 182.
Hannibal monomachus exercitum alere corporibus hostium suadet 191. adn.
Hannibalis magni graphica descriptio 187.
Hannibal magnus captivos inter se digladiari iubet 192. In Campaniam divertit 193. Irridetur a Carthaginiensibus, a quibus petebat auxilia post victoriam cannensem 194. Modios tres anulorum Romanis occisis detractorum mittit Carthaginem 544.
Hanno Hamilcaris f. legatus 183.
Hanno repudiantibus conditiones Romanis superbe minatur 180. Messanam amittit *ibid.*
Herennii Pontii pars concionis 161. 162.
Hersilia cum sociis feminis belum Romanorum Sabinorumque dirimit 136. Harum feminarum adlocutio 137.
Heliogabali dicta quaedam 232. 233. Occiditur 232.
Hiatus mirus in foro romano 531.
Hiero Romanorum socius 178.
Hispanorum legatio ad C. Papirium 184.
Hominis egregia laudatio 532—534.
Hydraulus Neronis 216.
[Iesus Sirachi f. librum sapientiae componit sub Ptolemaeo epiphane 545.]
Ingenuus tyrannus 237. Bellum crudele adversus eundem *ibid.*
Issa insula sponte se Romanis dedidit 184.
Iulia Caracallae mater 229. Misere moritur 232.
Iulianus quidam calumniator sub Severo 227.
Iulianus Didius imperium arripit 225. Statuam auream cur recusaverit, aeneam admiserit *ibid.*
Iulius Caesar adulatur populo 552.
Iulius Paulus maledicus et derisor sub Severo et Caracalla 229.
Iulius quidam patrimonio omni tradito fit senator a Commodo 225.
Iunius et Postumius consules 166.
Iupiter dictus Romanorum augustus 232.
Iusiurandum militum romanorum de obtinenda victoria 150.
Labienus legatus ad Persas 197.
Laco Seianum custodit 200.
Latini civitatem romanam impetrant 156. adn.
Legatio Romanorum Carthaginem ante secundum bellum punicum 190.
Lentulus suadet bellum hannibalicum 189.
Lepidus consul gerit inimicitias cum Pompeio 551.

Lex romana saevissima adversus debitores numquam tamen observata 144.
Licinii Stolonis uxor quas turbas urbanas commoverit 155. 156.
Licinius Caesar nummos Constantini, in quibus cusa erat victoria huius sarmatica, conflare solitus 245. Eius dictum de Crispo 246.
Lictor fores magistratus virga pulsare solitus 155.
Liviae augustae dicta quaedam 199. 554.
Livius historicus a Dione citatus 548. 563.
Lucullus Lucii filius Tigranocerta obsidet 551.
Eius dictum civile et clemens *ibid.*
Macrinus fisci, comes et praetorii praefectus 235.
Macrinus imp. 231.
Macro Caii Caesaris amicus 202.
Manlii Torquati senatoris μονομαχία 530.
Manlius de rupe deiicitur ob adfectati regni crimen 155.
Manlius Torquatus filium occidit 157. et 535. Hinc res quaeque atrox. dicta manliana 157. Quartum consulatum recusat *ibid.* Non semper durus *ibid.*
Marcius Ancus belli studia sequitur et Latinos superat 139.
Marcus imp. negat pecuniam militibus, largitur populo 223. 224. Abest Roma octo annis *ibid.* Cassianae coniurationis reos occidi vetat *ibid.* Barbarica auxilia in bello civili respuit *ibid.* Dicta eius 223. 224. Constantino dicitur ridiculus 246.
Mariadnus Antiochiam Persis prodit 234.
Martinianus tribunus Probum imp. reprehendit 243.
Matricidae Nero, Orestes, Alcmaeon 211.
Maximianus primus omnium appellatus imperator (sed falso id dicitur) 567.
Megacles pro Pyrrho extinguitur 171.
Memor maurus tyrannidem adfectat (Locus in historia romana notabilis) 236.
Metella Syllae uxor 550.
Mettius Fuffettius albanus 138.
Meton frustra obiurgat Tarentinos 166.
Militare praeceptum 558.
Milo Pyrrhi dux pacem fieri nolebat 173. adn.
Milonia Caii imp. uxor 206.
Mithridates rex Iberorum victus a Romanis venit Romam liber ad Claudium 208.
Mucianus pecuniam nervos esse imperii semper dicebat 219. Idem stoicos vehementer vituperavit 220.
Musis fanum consecratum a Numa 138.
Narbonenses expostulant cum Romanis 190.
Narcissus Claudii libertus 207.
Naturae humanae status octo a Deo adtributi dicuntur 548. 563.
Neronis dictum de Claudii obitu 209. Saevitia varia 210—213. Matrem occidit 210. Tiridatem Romae excipit 213. Theatri studiosus 214. 216. Dictus periodonices 214.
Niger Severi aemulus 226.
Nymphidius sub Galba 216.
Octavia expostulat cum Nerone 209.
Octavius L. invitatus ad caenam triumphalem quid dixerit 244.
Odenathus iunior Rufinum accusat 238. Bellum infert Quieto 239.

Carinum occidere vult et honorifice sepelire 240.
Odenathus senior a Rufino interfectus 238.
Oracula 169. 185. 230. 530. 531.
Otho Neronis familiaris 210. Imperator 217. Recusat interesse proelio adversus Vitellium *ibid.* Poenitet eum imperii *ibid.* Moribus foedis praeditus *ibid.*

Pan deus vetus in Latio 137.
Panis a Romanis obsessis extra moenia iactatus 529.
Papianus sub Caracalla occisus 228.
Papinius senator interfectus sub Caio 204.
Papirius dictator aegre Fabio Rulliano ignoscit 160. 161. Benivolentiam publicam mitis factus recuperat 161. Vini multi capax 164. Clementia eius *ibid.*
Pauli apostoli caput ἐπιξύριον defertur ad Neronem 212. (Sed interpolationem esse dixi in adnotationibus.)
Paulus et Terentius consules diversam indolem atque originem sortiti 195.
Paulus in priore consulatu criminationem passus 195.
Paupertatis laus 175. 176.
Pecuniae vis eximia 219.
Perseus dedit se Aemilio 546. Eius navis insignis magnitudinis *ibid.*
Pertinax pecuniam barbaris a Commodo datam eripit 225. Flacco aemulo imperii ignoscit *ibid.* Nimis properanter remp. corrigere vult 226.
Petronius sub Caracalla occisus 228.
Phoebus Neronis libertus 215.
Piso relegatus 202.
Plautianus sub Severo potentissimus 227. 228.
Plebis infidum et improbum ingenium 150.
Plebis, praesertim romanae, inconstantia politica 233.
Plotina mortua laudatur ab Hadriano 221.
Plutarchus a Dione citatus 564.
Politicae dotes, scientia, experientia, virtus martia, consiliorum arcanum, operae tempestivitas, deliberatio propria 141. 142.
Politicae vires duae praecipuae aurum et ferrum 242.
Politica constitutio tempore apprime prudentiaque indiget 226. (Confer Cic. de rep. II. 1.)
Polybius Claudii libertus 208.
Pompeius Lepidum facit consulem 550.
Pompeius simulata modestia recusat maris imperium, quod deinde recipit favore miro populi 551. 552.
Posthumus tyrannus Galliae 238.
Postumii consulis superbia 166.
Postumius legatus Tarentum 168.
Praenestinorum dux capite periclitatur apud Papirium dictatorem 164.
Praetor στρατηγός 528.
Preces sacrae satis prolixae fuisse videntur 160.
Priscus quidam ob divitias falso creditas occisus 202.
Priscus (an potius Pertinax?) imperium recusat 224.
Privernates conditiones a Romanis miles impetrant 158.
Probus imp. 243.
Proculus sugillat Galli praefecti in Aegypto acerbitatem 198.
Prodigia ante bellum italicum sociale 548. 563.
Prodigia multa cladem ad Trasimenum portenderunt 192. adn.
Protogenes delatorum atrocissimus 205.

Ptolemaei philopatoris saevitia 545.
Pugna infausta ad Cremeram 154.
Purpurae dator Deus 243.
Pyrrhi bellum italicum 169 sqq.
Pyrrhi victoria 171. Milites eius rapaces 172.
Pyrrhus Romanos admiratur 171. 173. 538. 548. Pacem decernit 174.
Pyrrhus Siciliae occupandae cupidus 169. Oraculum dodonaeum consulit *ibid.* Pyrrhi periculum 171. Dicta 171. 173. Adlocutio ad Fabricium 174. 175. Clementia 178. Prudentia 172. 174. Pyrrhus Decium irridet 177.
Pythias Octaviae cubicularia fortitudine animi et fide nobilis 211.

Quintus Macrini filius imperator 239.
Quintus quidam fundi sui causa occisus sub Sylla 550.
Quirinus deus vetus in Latio 137.

Regulus Seianum custodit 200.
Romae delineandae ritus a Romulo adhibitus 527.
Romae incendium sub Nerone 212.
Romae initia 136. 527.
Roma capta a Gallis 529.
Romani foedifragi adversus Samnites 163. 535.
Romani invicti, si concordes sint et bellica studia colant 143.
Romani navigandi studium summum prae se ferunt 181.
Romani sacra externa in adversis casibus adsciscunt 153.
Romanorum luculenta laudatio 186.
Romanorum optima agri cultura 173.
Romulus tyrannice se gerit adversus senatum 138. Veientibus obsides reddit inconsulto senatu *ibid.*
Roscius tribunus adversatus Pompeio 551.
Rufinus podagricus infensus duobus Odenathis 238. 239.
Rufus Fabio dictatori potestate aequatus vincitur et ab arrogantia resipiscit 194.
Rufus praefectus praetorio sub Marco imp. 223.
Rufus tribunus 155.
Rulli concio pro filio apud Papirium dictatorem 159.

Sabinus qui imperium adfectavit 207.
Samnites sub iugum a Romanis missi 164.
Samnitium extremi conatus sacramentis corroborati 165. 166.
Samnitium querelae de Romanis 163.
Seiani fata suprema 200.
Scipio maior anno aetatis XXIV. imperium militare obtinet, et deinde Hispaniam prope universam occupat 545. 546. Dictum eius ad hispanum regulum *ibid.* ad Viriathi percussores 547. 548. Pars concionis 546. 547.
Scribonius confossus in senatu 206.
Seditiones plebis in urbe 142. 143. 144. 167.
Sempronius T. consul cum M. Claudio 541.
Seneca phthisi laborat 203. Periclitatur a Caio imperat. ob eloquentiam *ibid.* Dictum eius ad Neronem 211.
Sententiarum Dionis collectio 556 — 562.
Servilius imprecatur Hadriano 222.
Servilius Q. consul 531.
Severus imp. plerosque honores respuit 227. Iulio Paulo maledico ignoscit 229. Irridetur a Constantino 246.
Sibyllae oraculum de cavendis Gallis 185. De Capitolio 530.

ptis p. 199. nunc tamen repetere id placuit ex planudeis codicibus, tum ob lectionis varietatem, tum ad eius auctorem Dionem confirmandum duorum insuper codicum testimonio.

555 . *πε'*. Confer Sueton. *Tit.* cap. III.

πη'. Paulo aliter Sueton. *Tit.* fin.

ϟ'. Vulgatum erat hoc fragmentum tum in Dionis editionibus, tum etiam in hoc nostro volumine p. 229. Nusquam tamen comparuerat praeclarissima haec emendatio, neque eam quisquam divinaverat, videlicet *ἀπεμπολοῦμεν vendimus* seu *vendamus* pro *ἀπολοῦμεν perdimus*, cuius mendosae lectionis nullus neque sanus neque probabilis sensus erat.

556 Vaticanum florilegium iam p. 527. n. 1. commemoravi, in quo permulta Dionis excerpta inedita delitescere agnovi. Extat id florilegium in pervetusto codice saeculi prope decimi, praetereaque in duobus aliis, qui tamen et paulo recentioris aetatis sunt et multo pauciores Dionis opes continent. Igitur praestantissimo et copiosissimo vetere semper usus sum. Iam fragmenta in florilegio nullum servant primigenium Dionis ordinem, quoniam ad certos titulos moralium doctrinarum revocata fuerunt. Ego tamen quaecumque excerpta vel historia rerum duce vel palimpsesto meo vaticano admonente, vel quovis alio indicio coniectura aut suspicione in seriem cogi posse iudicavi, ea cum eclogis planudeis immiscui. Nunc vero superest, ut partes reliquas vagas atque disiectas ita subtexam, ut in ipso codice occurrunt. Ceteroquin partes illas, quas apud editum Dionem extare vidi, more meo praetermisi; nempe cod. p. 8. 34. 46. 49. 50. 51. 129. 198. 205. 206. 208. 227., quibus referuntur edita fragmenta ex lib. XLV. 34. LII. 26. 33. 34. 38. LIII. 10. LV. 15. 16. 17. 19. 21. 34. Reliquas partes, quia cursim Dione inspecto editas non comperi, heic adscribo, valde tamen suspicans ex his quoque nonnullas in historia edita occurrere, quas diligentior atque otiosior Dionis lectio palam faciet. Dionis locos aliquot in mediceo codice parallelorum Damasceni animadvertit etiam Bandinius cod. gr. tom. I. p. 370. Hi num congruant cum meis vaticanis, ii viderint homines, quibus mediceus codex ad manus est.

ϟα'. — *τὸ τοιοῦτον ὀνομάζεται*] Confer Ciceronem de rep. I. 35.

ϟβ'. — *τοῦ ἐπιστατοῦντος αὐτῶν*] Cicer. de rep. I. 31.

557 ϟδ'. Pertinet fortasse ad Camilli orationem respondentis Caedicio Romanorum legato. Conf. Dionysii excerpta mea cap. XX.

ϟζ'. Hoc et sequens fragmentum concinne admodum in Curtii oratione, quam p. 533. scripsi, poneretur, vel cum Decii historia p. 535 copularetur. Meam igitur conqueror *ὑστεροβουλίαν*.

559 *ρδ'*. Confer Dionem lib. LII. 34.

ρε'. *ἀμέλει πολλοὶ μὲν κ. τ. λ.*] Hinc usque ad *ἀποθνήσκουσιν* legitur fragmentum sub Dionis nomine etiam apud A. Melissam ed. Tigur. p. 71.

ρς'. — *ἃ βούλεται ὁρᾷ*] Confer fragmentum 108.

Antonium Melissam florilegii cuiusdam auctorem diversi a nostro 560
vaticano, non semel uti Dionis historia exploratum est. Atqui Reimarus doctissimus neque Melissam neque alium florilegum Arsenium (de quo mox) quamquam utrumque editum in sua Dionis editione ad partes vocavit. Adeo nemo omnia scit! Ego vero Melissae excerpta heic colloco omissis nonnullis in Dionis editione obviis.

ρζ'. Confer fragmentum 38. p. 539.

ριβ'. Quoniam Reimarus ne hoc quidem florilegium consuluit, particulas Dionis in eo libello p. 92—93 occurrentes mihi vindicabo.

[Quidquid Arsenius in sua ad Leonem X. praefatione dicat, ego quidem magnopere suspicor quam edidit anthologiam non tam ipsum marte proprio ex variis libris decerpsisse, quam ex aliquo codice edidisse. Abundant enim in mss. bibliothecis huiusmodi florilegiorum mire inter se discrepantium codices. EX ADDENDIS.]

ριβ'. *ΔΙΩΝ ὁ ῥωμαῖος*] Dio historicus in florilegiis epitheto *romani* constanter donatur.

ριε'. Fragmentum hoc occurrit etiam in palimpsesto vaticano 561
editionis meae p. 151, nec non florilegio item vaticano pagina codicis 189. b.; ergo tribus testimoniis Dioni attribuitur.

ριζ'. Extat fragmentum in edd. lib. LIII. 10. Similis fere sententia est etiam in palimpsesto apud meam editionem p. 140. [Pro *καινοτομουμένων* ap. *Mai.* legitur *καινοτομημένων*. ED. LIPS.]

ριη'. Hoc quoque fragmentum occurrit cum Dionis nomine in 562
vaticano florilegio cod. p. 215. b; nec non apud Antonium Melissam ed. Tigur. p. 49. Cicero paradox. VI. 3.: *non intelligunt homines quam magnum vectigal sit parsimonia.*

ριθ'. Extat item in vat. florilegio cod. p. 217.

ρκ'. Est item in vat. florilegio cod. p. 7.

ρκα'. Congruit cum fragmento undecimo a me edito p. 530. Nu- 563
gax porro videtur Kustero Suidae editori historia haec; et mihi ipsi non secus. Atqui Corvini corvus et Curtii in voraginem saltus haud sunt oppido credibiliores; et tamen a gravibus narrantur auctoribus. Iam quod Suidas *ὕπατον* dicit Februarium, id neminem movebit, qui adnotationem meam ad Dionysii excerpta p. 478. legerit, quo loco demonstravi Camillum quoque dictum *consulem* pro *tribuno consulari potestate praedito*. Differt autem aliquantulum ab Hamartolo Suidas, quia hic dicit Februarium stirpe gallicanum, apud Hamartolum autem is dicitur gallicanarum partium studiosus. Cum Hamartoli autem Cedrenique narratione congruit Io. Malela chron. lib. VII. ed. Ven. p. 78—79.

ρκβ'. — *πορείας τὸν ἥλιον*] Idem est excerptum, quod ego ex Planude edidi sub num. 37. p. 538.

ibid. *Ὁ δὲ Πύῤῥος κ. τ. λ.*] Deest apud Planudem postrema haec sententia: *Pyrrhus autem cum de rerum summa aleam iecisset, bello penitus victus est.*

ρκγ'. *Διόδωρος*] Ergo reapse Dio heic loquitur, non Plutarchus *Syll.* cap. VII. Nam Plutarchus neque Livium neque Diodorum appellat.

564 *ibid. μέλόνται*] Congruit cum excerpto planudeo 67, in quo emendandum est *μέλονται* pro *μέλλοντες*.

ρκθ'. Congruit cum planudeo excerpto 68. Errat autem Suidas (nisi id potius amanuensium mendum est), qui Polybio hoc fragmentum tribuit; atque hunc errorem facile coarguebat Casaubonus, quoniam Syllas, de quo sermo fit, post aetatem Polybii vixit. Mihi porro feliciter contigit, ut verum fragmenti auctorem nanciscerer Dionem.

ρκέ'. ὡς φησι Πλούταρχος] In *Sylla* cap. XXVI. Iam Dionis hunc esse locum vix dubitare queo. Et quidem alibi iam dixi, Dionem magnopere in Syllae rebus scribendis adhaesisse Plutarcho. Loci interpretatio haec est: *Sylla consul profectus Epheso Athenas venit, ibique tempore aliquanto commoratus Apellicontis teii deprehensam bibliothecam abstulit; in qua erant plurimi Aristotelis ac Theophrasti libri nondum vulgo, ut ait Plutarchus, cogniti; qui tum demum in hominum notitiam venerunt.*

ρκς'. Congruit cum planudeo excerpto 70.

565 *ρκζ'*. Fragmentum hoc adnotavit ex Suida Reimarus t. II. p. 1521. posuitque in tomo primo p. 7. fragm. XIX. Mihi vero id suppeditat multiplicem commoditatem atque auro pretiosius est. Etenim in hoc excerptorum volumine p. 187. video nunc me edidisse ex palimpsesto hoc ipsum frustum, sed imperfectum ob legendi difficultatem. Suidas igitur et lacunam meam explet et Dionem auctorem nomine appellato confirmat et sedem etiam fragmenti docet, dum ait pertinere ad XIII. librum: quo praeclaro indicio cognoscimus, materiam omnem Dionis ante paginam 187. pertinere ad priores Dionis libros tredecim. Vaticanus vicissim palimpsestus nunc ostendit citata a Suida verba desumpta esse ex Hannibalis laudatione, quam Dio in historia sub initiis belli punici secundi scripserat. Fragmenti igitur interpretatio p. 187. ponenda est haec: *quamquam constantia plerumque a tarditate, levitas autem ab ingenii celeritate oriri solet.* [Quod librum Dionis XIII. versatum adhuc dixi in rebus Hannibalis, id nemini mirum sit; namque anonymus in scholio a Schweighaeusero in Appiani tomo III. p. 11. vulgato ait, Dionem res antiquiores cursim, posteriores multo uberius scripsisse. EX EPIMETRO.

567 *α'. Ὅτι πρῶτος Μαξιμιανὸς ἰμπεράτωρ ἐκλήθη*] Immo vero is titulus perpetuus primo omnium C. Iulio Caesari dictatori attributus fuit, teste Dione nostro XLIII. 44.

568 *γ'. fin.* Num hoc dictum posuerat etiam Eunapius in historia sua, quo loco (p. 280.) Vaticanus palimpsestus Gratiani dicta vel facta nescio quae narrata fuisse ab Eunapio innuit?

INDEX.

[Numeri sunt paginarum editionis Maii.]

Acte Neronis pellex 209.
Adulescentia non obstat sortiendis magnis muneribus et honoribus 546. 547.
Aemilius Lucius Persei humilitatem aversatur 546.
Aemilius Mamertius ob tragoediam Atreum a Tiberio mori iussus 201.
Agrippae apologus 145.
Agrippina ambitiosa 209. Interficitur 210. Eius statuae deiectae *ibid.*
Albanorum barbarorum uxores mori quam servire malunt 230.
Albinus Severi aemulus 227.
Alexandrini cives Vespasiano infensi 219. Obiurgantur epistula Hadriani 221. Male mulcantur a Caracalla 231.
Amicorum utilitas 659.
Anseres Iunonis in Capitolio 529.
Antonini Pii erga Hadrianum pietas et erga alios clementia 222. 223.
Apellicontis bibliotheca 564.
Appii caeci et Volumnii consulum discordiae 165.
Apollo Neronis voci invidere dicitur 215.
Apollinis templum in capitolio 185.
Arcanum militare custodiendum 540.
Aristotelis libri inediti in Apellicontis bibliotheca 564.
Aristo Syllae conviciatur 564.
Arriae facinus 207.
Aruntius Lucius sponte moritur, ne Caium regnantem videat 201.
Astrologorum praedictio de Nerone nato 209.
Astronomia (seu astrologia) suspecta Dioni 195.
Athenienses Mithridatis studiosi 549.
Athenodorus Augusti admonitor 553.
Atilius Regulus mittitur Carthagine Romam pacis causa, qua infecta, cruciatibus necatur 541.
Augustus Alexandri corpus spectat; Ptolemaei non item neque Apidem 198.
Augustus irae continens 553.
Aurelianus imperator concilium sapientium Ravennae celebrat 241. Idem cum exercitu ad Placentiam 242; ad Tyana *ibid.* Zenobiam ad deditionem invitat 243. In seditione militari fortiter se gerit *ibid.* eius clementia in victoria 242.

Belli punici primi causa vera fuit de imperii principatu 178.
Bibulus tyrannus Rom. 241. (Nisi mendum est. Vide adnot.)
Brennus dux gallus contra Camillum 563.
Brutus ille senior simulat stultitiam 139. Pergit Delphos cum Tarquinii filiis 140. eius virga *ibid.*
Burrhus libere loquitur coram Nerone 211.

Caerealis senator interfectus sub Caio 204.
Caii imp. saevitia varia 202—206. Libido incesta 554. Idem bonus orator sed princeps ineptus *ibid.* Eiusdem stolidita s 203. 206. Caedes 206.
Caius Tiberii imp. nepos 200.
Camillo multa imponitur 154. Idem exulat Ardeae 154. Exilium 154.
Capitolina rupe deiecti si forte vitam retinerent, impune illis erat 144.
Capuani Romanos a Samnitibus victos benigne fovent 162.
Caput humanum Romae effossum quid significaverit 528.
Caracalla exules revocat 228. Caedes innumeras parat 228—231. Pecuniam profundit in milites 229. Eius rapacitas 229. 555.
Carinus imp. Odenathum iuniorem irridet 240.
Carinus caeditur 244.
Cartaces Britannorum princeps captivus Romam mittitur 208. Eius dictum 209.
Carthaginienses Tarentinis auxiliantur 178.
Carus rebellat adversus Probum 243. Verba eius dum purpuram sumeret 244.
Cassius Avidius rebellat adversus Marcum imp. 224.
Cassius Clemens purgat se de amicitia cum Nigro 226.
Cassius Spurius ob tyrannidem adfectatam interfectus purgatur a Dione 150.
Catulus consul 550. Adversatur Pompeio 552. Iudicatur dignissimus post Pompeium *ibid.*
Caudina ignominia 161. 535. ante quam accipiendam ne pacis quidem praeconem Romani a Samnitibus admittere decreverant 161.
Censor τιμητής 528.
Christum Tiberius cogitavit Romae deum dedicare 246.
Chrysippi librorum scriptorum copia 213.
Cicero dictus transfuga 552.
Cineae pars concionis in Pyrrhi consilio 173. 174. Idem laudat Romanos 538.
Cisalpini populi ad Carthaginienses cuncti deficiunt. Immo universae gentes sociae Carthaginiensium fuerunt adversus Romanos bello punico secundo 187.
Claudii Caesaris animus ultor 208.
Claudius consul concionatur ad Mamertinos 179. 180. Triremes in tempestate amittit 179. Carthaginienses exterret 181.
Claudius gothicus vulneratus in talo 237. Eius victoria gothica 241.
Claudius M. consul cum Sempronio 541.
Claudius tribunus militaris victus 181. adn.
Cledonius magister admissionum apud Saporem 235.
Clementiae et moderationis laus. 159.
Colonia Norbam ducta 147.
Colossus commodianus 225.
Comitium dictum a coëundo id est conveniendo 137.
Commodus accepta pecunia senatores facit 225. Caput suum colosso imponit *ibid.* Pecuniam barbaris largitur *ibid.*
Conciones in senatu romano habitae an punicum bellum secundum suscipiendum esset nec ne 188. 189.
Constantii chlori dictum 567.
Constantinus magnus sedem regiam cogitat Sardicam transferre 246.

Consules cur duo electi 528.
Corbulo Neronis dux 214.
Cornelii Galli acerba praefectura in Aegypto 198.
Cornelius quidam accusatus de uxoris moribus 553.
Cornelius Scipio consul captus a Carthaginiensibus 183.
Cornificia Marci imp. filia mori iussa a Caracalla 230.
Coriolani res bellicae et civiles 147. 528. Tribunatum plebis abolere (vel certe tribunos exauctorare) conatur 147. Exulat 148. Moritur apud Volscos 150.
Cornuti Annaei dictum ad Neronem 213.
Crines mulierum restibus conficiendis adhibiti 540.
Curtius M. se devovet 531 sqq. Eius oratio 532. 533. 557. adn.

Decius campanus cum Messanensibus foedere inito Rhegium tyrannice occupat 170.
Decii senioris mors superstitiosa ambiguum facit Dionem 157. 158. 534.
Decius iunior Pyrrhi bello se devoturus credebatur 177.
δηλάτωρ vox apud Dionem 205.
Democratiae iusta definitio 154.
Democraticus vir regi periculosus 175.
Dictator εἰσηγητής 528.
Diocletianus purpuram sumens quid dixerit 244. A spectro iubetur imperium cuidam tradere 245.
Diodorus a Dione citatus 548. 563.
Dionis fragmentorum codex nobilissimus vaticanus cuius ope sarciuntur aliquot Dionis loci. 231. adn. et 566. 567.
Dionis liber XIII. citatus 564. Locus ex Photii lexico 566.
Dionis stilus pompaticus sed tamen verax 135. Eius historia unde inceperit *ibid.* Egerat de Etruscis initio historiae 136.
Dio digressionibus in historia uti non solitus 156.
Dionis loci dubii 565.
Divinatio suspecta Dioni 195.
Dolabella Etruscos caedit 536.
Domitius Afer orator egregius sed homo improbus 202. Adsentatione saevitiam Caii vitat 203. Eius dictum 209. Epigramma 203.

Elephantus Romanis nullus visus ante Pyrrhi bellum 172.
Epigramma ridiculum adversus Commodum 225. adversus Neronem 211.
Etruscorum caedes ingens 536.
Excubiarum severa lex in castris Romanis 164.
Exercituum foederatorum et miscellorum incommoda 167.

Fabii prudentia salutaris 193. Particulae ex eius concionibus 189. 542. 543. Eius dictum ad filium 193. 544.
Fabii dictaturam abdicantis monita ad consules 194. 195.
Fabius deterret Romanos a bello hannibalico 189. adn.
Fabius M. in senatu carthaginiensi pacem bellumque sinu se gestare ait 190.
Fabiorum CCCVI. interitus 151.
Fabricii legatio ad Pyrrhum et adlocutio 173. 175. 538.
Fabricius proditorem remittit vinctum ad Pyrrhum 538. 539. 563.
Faliscum bellum 153.
Fascinus deus 137.
Februarius Camillum accusat idemque damnatur et mensi nomen dat 530. 562. 563.
Filius tantummodo natu maximus patris cognomen fert lege romana 541.
Fuscus sub Hadriano occisus 223.

Gaius dux seditiosae plebis 144.
Galba purpuram sumit 215. Eius militaris severitas 216. Othonis necem improbat *ibid.* Dictum eius dum occideretur *ibid.*
Galeria, Vitelli uxor, immodici luxus 218.
Galli urbis domini capitolium quoque propemodum capiunt 529.
Gallicanae gentis indoles describitur 185.
Gallicanus rhetor a Claudio submersus 209.
Gallienus provocat Posthumum ad singulare certamen 238.
Gallieni uxor prudens 236.
Gallus quidam repente fit senator a Claudio 208.
Getae caesaris caedes 228.
Gothi Athenas occupant 240.
Hadriani imp. mores 221. 222. Invisus senatui. Dicitur a Constantino pictoria officina 246.
Hannibalis senioris stratagema 182.
Hannibal monomachus exercitum alere corporibus hostium suadet 191. adn.
Hannibalis magni graphica descriptio 187.
Hannibal magnus captivos inter se digladiari iubet 192. In Campaniam divertit 193. Irridetur a Carthaginiensibus, a quibus petebat auxilia post victoriam cannensem 194. Modios tres anulorum Romanis occisis detractorum mittit Carthaginem 544.
Hanno Hamilcaris f. legatus 183.
Hanno repudiantibus conditiones Romanis superbe minatur 180. Messanam amittit *ibid.*
Herennii Pontii pars concionis 161. 162.
Hersilia cum sociis feminis belli Romanorum Sabinorumque dirimit 136. Harum feminarum adlocutio 137.
Heliogobali dicta quaedam 232. 233. Occiditur 232.
Hiatus mirus in foro romano 531.
Hiero Romanorum socius 178.
Hispanorum legatio ad C. Papirium 184.
Hominis egregia laudatio 532—534.
Hydraulus Neronis 216.
[Iesus Sirachi f. librum sapientiae componit sub Ptolemaeo epiphane 545.]
Ingenuus tyrannus 237. Bellum crudele adversus eundem *ibid.*
Issa insula sponte se Romanis dedidit 184.
Iulia Caracallae mater 229. Misere moritur 232.
Iulianus quidam calumniator sub Severo 227.
Iulianus Didius imperium arripit 225. Statuam auream cur recusaverit, aeneam admiserit *ibid.*
Iulius Caesar adulatur populo 552.
Iulius Paulus maledicus et derisor sub Severo et Caracalla 229.
Iulius quidam patrimonio omni tradito fit senator a Commodo 225.
Iunius et Postumius consules 166.
Iupiter dictus Romanorum augustus 232.
Iusiurandum militum romanorum de obtinenda victoria 150.
Labienus legatus ad Persas 197.
Laco Seianum custodit 200.
Latini civitatem romanam impetrant 156. adn.
Legatio Romanorum Carthaginem ante secundum bellum punicum 190.
Lentulus suadet bellum hannibalicum 189.
Lepidus consul gerit inimicitias cum Pompeio 551.

Lex romana saevissima adversus debitores numquam tamen observata 144.
Licinii Stolonis uxor quas turbas urbanas commoverit 155. 156.
Licinius Caesar nummos Constantini, in quibus cusa erat victoria huius sarmatica, conflare solitus 245. Eius dictum de Crispo 246.
Lictor fores magistratus virga pulsare solitus 155.
Liviae augustae dicta quaedam 199. 554.
Livius historicus a Dione citatus 548. 563.
Lucullus Lucii filius Tigranocerta obsidet 551.
Eius dictum civile et clemens *ibid.*
Macrinus fisci, comes et praetorii praefectus 235.
Macrinus imp. 231.
Macro Caii Caesaris amicus 202.
Manlii Torquati senatoris *μονομαχία* 530.
Manlius de rupe deiicitur ob adfectati regni crimen 155.
Manlius Torquatus filium occidit 157. et 535. Hinc res quaeque atrox. dicta manliana 157. Quartum consulatum recusat *ibid.* Non semper durus *ibid.*
Marcius Ancus belli studia sequitur et Latinos superat 139.
Marcus imp. negat pecuniam militibus, largitur populo 223. 224. Abest Roma octo annis *ibid.* Cassianae coniurationis reos occidi vetat *ibid.* Barbarica auxilia in bello civili respuit *ibid.* Dicta eius 223. 224. Constantino dicitur ridiculus 246.
Mariadnus Antiochiam Persis prodit 234.
Martinianus tribunus Probum imp. reprehendit 243.
Matricidae Nero, Orestes, Alcmaeon 211.
Maximianus primus omnium appellatus imperator (sed falso id dicitur) 567.
Megacles pro Pyrrho extinguitur 171.
Memor maurus tyrannidem adfectat (Locus in historia romana notabilis) 236.
Metella Syllae uxor 550.
Mettius Fuffettius albanus 138.
Meton frustra obiurgat Tarentinos 166.
Militare praeceptum 558.
Milo Pyrrhi dux pacem fieri nolebat 173. adn.
Milonia Caii imp. uxor 206.
Mithridates rex Iberorum victus a Romanis venit Romam liber ad Claudium 208.
Mucianus pecuniam nervos esse imperii semper dicebat 219. Idem stoicos vehementer vituperavit 220.
Musis fanum consecratum a Numa 138.
Narbonenses expostulant cum Romanis 190.
Narcissus Claudii libertus 207.
Naturae humanae status octo a Deo adtributi dicuntur 548. 563.
Neronis dictum de Claudii obitu 209. Saevitia varia 210—213. Matrem occidit 210. Tiridatem Romae excipit 213. Theatri studiosus 214. 216. Dictus periodonices 214.
Niger Severi aemulus 226.
Nymphidius sub Galba 216.
Octavia expostulat cum Nerone 209.
Octavius L. invitatus ad caenam triumphalem quid dixerit 244.
Odenathus iunior Rufinum accusat 238. Bellum infert Quieto 239.

Carinum occidere vult et honorifice sepelire 240.
Odenathus senior a Rufino interfectus 238.
Oracula 169. 185. 230. 530. 531.
Otho Neronis familiaris 210. Imperator 217. Recusat interesse proelio adversus Vitellium *ibid.* Poenitet eum imperii *ibid.* Moribus foedis praeditus *ibid.*

Pan deus vetus in Latio 137.
Panis a Romanis obsessis extra moenia iactatus 529.
Papianus sub Caracalla occisus 228.
Papinius senator interfectus sub Caio 204.
Papirius dictator aegre Fabio Rulliano ignoscit 160. 161. Benivolentiam publicam mitis factus recuperat 161. Vini multi capax 164. Clementia eius *ibid.*
Pauli apostoli caput ἐπίξύϊνον defertur ad Neronem 212. (Sed interpolationem esse dixi in adnotationibus.)
Paulus et Terentius consules diversam indolem atque originem sortiti 195.
Paulus in priore consulatu criminationem passus 195.
Paupertatis laus 175. 176.
Pecuniae vis eximia 219.
Perseus dedit se Aemilio 546. Eius navis insignis magnitudinis *ibid.*
Pertinax pecuniam barbaris a Commodo datam eripit 225. Flacco aemulo imperii ignoscit *ibid.* Nimis properanter remp. corrigere vult 226.
Petronius sub Caracalla occisus 228.
Phoebus Neronis libertus 215.
Piso relegatus 202.
Plautianus sub Severo potentissimus 227. 228.
Plebis infidum et improbum ingenium 150.
Plebis, praesertim romanae, inconstantia politica 233.
Plotina mortua laudatur ab Hadriano 221.
Plutarchus a Dione citatus 564.
Politicae dotes, scientia, experientia, virtus martia, consiliorum arcanum, operae tempestivitas, deliberatio propria 141. 142.
Politicae vires duae praecipuae aurum et ferrum 242.
Politica constitutio tempore apprime prudentiaque indiget 226. (Confer Cic. de rep. II. 1.)
Polybius Claudii libertus 208.
Pompeius Lepidum facit consulem 550.
Pompeius simulata modestia recusat maris imperium, quod deinde recipit favore miro populi 551. 552.
Posthumus tyrannus Galliae 238.
Postumii consulis superbia 166.
Postumius legatus Tarentum 168.
Praenestinorum dux capite periclitatur apud Papirium dictatorem 164.
Praetor στρατηγός 528.
Preces sacrae satis prolixae fuisse videntur 160.
Priscus quidam ob divitias falso creditas occisus 202.
Priscus (an potius Pertinax?) imperium recusat 224.
Privernates conditiones a Romanis mites impetrant 158.
Probus imp. 243.
Proculus sugillat Galli praefecti in Aegypto acerbitatem 198.
Prodigia ante bellum italicum sociale 548. 563.
Prodigia multa cladem ad Trasimenum portenderunt 192. adn.
Protogenes delatorum atrocissimus 205.

Ptolemaei philopatoris saevitia 545.
Pugna infausta ad Cremeram 154.
Purpurae dator Deus 243.
Pyrrhi bellum italicum 169 sqq.
Pyrrhi victoria 171. Milites eius rapaces 172.
Pyrrhus Romanos admiratur 171. 173. 538. 548. Pacem decernit 174.
Pyrrhus Siciliae occupandae cupidus 169. Oraculum dodonaeum consulit *ibid.* Pyrrhi periculum 171. Dicta 171. 173. Adlocutio ad Fabricium 174. 175. Clementia 178. Prudentia 172. 174. Pyrrhus Decium irridet 177.
Pythias Octaviae cubicularia fortitudine animi et fide nobilis 211.

Quintus Macrini filius imperator 239.
Quintus quidam fundi sui causa occisus sub Sylla 550.
Quirinus deus vetus in Latio 137.

Regulus Seianum custodit 200.
Romae delineandae ritus a Romulo adhibitus 527.
Romae incendium sub Nerone 212.
Romae initia 136. 527.
Roma capta a Gallis 529.
Romani foedifragi adversus Samnites 163. 535.
Romani invicti, si concordes sint et bellica studia colant 143.
Romani navigandi studium summum prae se ferunt 181.
Romani sacra externa in adversis casibus adsciscunt 153.
Romanorum luculenta laudatio 186.
Romanorum optima agri cultura 173.
Romulus tyrannice se gerit adversus senatum 138. Veientibus obsides reddit inconsulto senatu *ibid.*
Roscius tribunus adversatus Pompeio 551.
Rufinus podagricus infensus duobus Odenathis 238. 239.
Rufus Fabio dictatori potestate aequatus vincitur et ab arrogantia resipiscit 194.
Rufus praefectus praetorio sub Marco imp. 223.
Rufus tribunus 155.
Rulli concio pro filio apud Papirium dictatorem 159.

Sabinus qui imperium adfectavit 207.
Samnites sub iugum a Romanis missi 164.
Samnitium extremi conatus sacramentis corroborati 165. 166.
Samnitium querelae de Romanis 163.
Seiani fata suprema 200.
Scipio maior anno aetatis XXIV. imperium militare obtinet, et deinde Hispaniam prope universam occupat 545. 546. Dictum eius ad hispanum regulum *ibid.* ad Viriathi percussores 547. 548. Pars concionis 546. 547.
Scribonius confossus in senatu 206.
Seditiones plebis in urbe 142. 143. 144. 167.
Sempronius T. consul cum M. Claudio 541.
Seneca phthisi laborat 203. Periclitatur a Caio imperat. ob eloquentiam *ibid.* Dictum eius ad Neronem 211.
Sententiarum Dionis collectio 556 — 562.
Servilius imprecatur Hadriano 222.
Servilius Q. consul 531.
Severus imp. plerosque honores respuit 227. Iulio Paulo maledico ignoscit 229. Irridetur a Constantino 246.
Sibyllae oraculum de cavendis Gallis 185. De Capitolio 530.

Sibyllini libri fulmine deflagrant 551.
Silvanus sub Hadriano occisus 222.
Similis centurio et deinde praefectus praetorio 221. 222. Eius dictum et elogium *ibid.*
Sporus Neronis amasius 213. Dictum de illo *ibid.*
Stoicorum gravis vituperatio 220.
Sulpicius Asper coniurat adversus Neronem 212.
Sylla Atheniensibus parcit 549. 564. Vincit ad Orchomenum 549. Felicem se appellari iubet 550. Ducit uxorem Valeriam *ibid.* Bibliothecam Apellicontis Athenis aufert 564. Syllae crudelitas 550. Dicta de Pompeio *ibid.*

Tarentinorum bellum cum Romanis 168. sqq.
Tarquinii liberi Titus et Aruns 140.
Terentii inconsiderantia et Pauli mansuetudo cladem cannensem pepererunt 196.
Terentius Seiani amicus ut se defenderit 200.
Theodotus opprimit Memoris rebellantis conatum 236.
Theophrasti libri inediti in Apellicontis bibliotheca 564.
Thraseas senator occiditur sub Nerone 210. Eius dictum 212.
Tiberius saevus 198. 199. 554. Augusti legata diu non praestat 198. Delatores libenter audit 199. Novembrem vocari Tiberium vetat *ibid.* Seianum inferimit 200.
Tiberi apologus de magistratibus 553. 554.
Tiberius Tiberii imperat. nepos 200.
Tigillinus Neronis libertus 211. 215.
Tigranes adversus Lucullum 551. Eius dictum *ibid.*
Tiridates Romam venit sub Nerone 213. Eius dicta 213. 214.
Titus imp. amator humani generis 554. Beneficus 555. Laudatus post mortem plus ceteris Caesaribus viventibus *ibid.* Eius graeca tragoedia *ibid.*
Titulus eclogarum Porphyrogeniti de concionibus 142.
Traianus dicitur a Constantino herba parietaria 246.
Tribunicia potestas distracta in plures, ideoque debilior 146. Ad hoc tantum concessa, ut vim facientibus resisteret *ibid.*
Tribuniciam dignitatem non plus una vice obtinere legitimum fuit 152.
Tribuni novem a populo romano combusti 152.
Tribunus δήμαρχος 528.
Tullus rex cum Mettio expostulat 138.
Tyrannorum comites ambitio et suspicio 170. 537.

Valerius Asiaticus Caii imperat. necem laudat 207.
Valerius Corvinus tribunus eiusque victoria 534.
Valerius Dictator 143.
Valerius Publicola suspicionem tyrannidis caute a se repellit 141.
Valeria (seu Laberia) Hortensii soror, Syllae nubit 550. 564.
Valerius Laevinus remittit incolumes Pyrrhi exploratores 537.
Valerianus captivus apud Persas 235.
Valentinus dux Gallieni 236.
Vaticinium de Christo romana in urbe deo summo colendo 246.
Veritas odium parit 544.
Vespasiani lene ingenium et lepidum 219. 220. Eius avaritia reprehensa 219.
Vestalis viva defossa 529.
Veturiae matris et Volumniae uxoris legatio ad Coriolanum 148.